

Městská knihovna v Praze

Duha

David Herbert Lawrence

Praha

2017

e-kniha

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Duha

David Herbert Lawrence

Znění tohoto textu vychází z díla Duha tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Argo v roce 1999 (LAWRENCE, David Herbert. *Duha*. Přel. Kateřina HILSKÁ. 1. vyd. Praha: Argo, 1999. 524 s. Kořeny, sv. 9. ISBN 80-7203-127-9.).

§

Text díla (David Herbert Lawrence: Duha), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Citační záznam této e-knihy:

LAWRENCE, David Herbert. *Duha* [online]. Přel. Kateřina HILSKÁ. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2017 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. ISBN 978-80-7532-830-4 (pdf). Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/04/34/59/76/duha.pdf>.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyžívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 30. 6. 2017.

OBSAH

KAPITOLA 1 Jak se Tom Brangwen oženil s polskou dámou.....	6
I.....	6
II	10
KAPITOLA 2 Žijí na Blatech	50
KAPITOLA 3 Dětství Anny Lenské	82
KAPITOLA 4 Dívčí věk Anny Brangwenové	97
KAPITOLA 5 Svatba na Blatech	132
KAPITOLA 6 Anna Victrix.....	143
KAPITOLA 7 Katedrála	195
KAPITOLA 8 Dítě	209
KAPITOLA 9 Blata a povodeň.....	238
KAPITOLA 10 Kruh se rozšiřuje	259
KAPITOLA 11 První láska	281
KAPITOLA 12 Hanba	332
KAPITOLA 13 Svět muže	351
KAPITOLA 14 Kruh se rozšiřuje.....	411
KAPITOLA 15 Hořká extáze.....	425
KAPITOLA 16 Duha	480

KAPITOLA 1

Jak se Tom Brangwen oženil s polskou dámou

I

Po celé generace žili Brangwenovi na farmě Na Blatech, na lukách, kde se řeka Erewash líně proplétá mezi olšemi a dělí Derbyshire od Nottinghamshiru. Tři kilometry odsud stála na kopci kostelní věž a k ní se úslužně šplhaly domky venkovského městečka. Kdykoli někdo z Brangwenů na poli zvedl hlavu od práce, uviděl na obloze kostelní věž Ilkestonu. Když se opět obrátil k vodorovné zemi, uvědomoval si cosi v dálce, co se tyčilo nad ním a zároveň ho přesahovalo.

Brangwenové měli v očích pohled, kterým jako by očekávali cosi neznámého, po čem dychtili. Měli výraz připravenosti na to, co se jim přihodí, jakousi jistotu, pocit očekávání, výraz dědice.

Byli to zdraví, plavovlasí, zvolna mluvící lidé, kteří se projevovali jasně, ale pomalu, takže jim na očích bylo možno pozorovat změnu od smíchu k zlosti, od modré prozářené smíchem až po tvrdou modrou hněvu; přes všechny ty kolísavé fáze oblohy, když se mění počasí.

Jelikož obývali žírnou půdu, a svou vlastní, poblíž rozrůstajícího se městečka, už zapomněli, co to je žít ve stísněných poměrech. Nikdy nezbohatli, protože vždycky měli děti a rodinný majetek se stále dělil. Ale na Blatech byl vždycky dostatek.

Tak Brangwenové přicházeli a odcházeli beze strachu z bídy, pracovali pilně, protože je k tomu vedlo cosi vnitřního, ne proto, že by jim chyběly peníze. Ovšem také se nechovali nehospodárně. Počítali i tu poslední půlpenci a pud jim velel nevyhodit ani oloupanou slupku z jablka, protože se hodila k obživě dobytka. Avšak nebe

i země kolem nich plodily, a jak by to mohlo přestat? Cítili proudění mízy na jaře, znali tu nezadržitelnou vlnu, která každý rok vyvrhuje plodivé sémě, a když opadne, nechává na zemi mladé. Znali to dotýkání nebe a země, sluneční zář nasávanou do prsou a břicha, dešť vsakovaný za dne, nahotu stromů bez listů servaného podzimním větrem, v níž se odhalí ptačí hnízda, která už nestojí za to skrývat. Jejich život a vzájemné vztahy byly takové; cítili puls a tělo hlíny, jež se otvírala brázdou k zasetí a po orbě se stala hebkou a tvárnou a lepila se jim na nohy tíhou, která je táhla jako touha, kdežto když nastal čas úrody, ztuhlala a neodpovídala na dotek. Mladé obilí se vlnilo a bylo jak hedvábné a jeho lesk klouzal po údech mužů, kteří je uviděli. Brali do rukou vemena krav a krávy předávaly mužům do rukou mléko a puls, puls krve kravských cecíků bil spolu s pulsem mužských rukou. Nasedali na koně svírajíce mezi kolena život, koně zapřahali do vozů a s rukou na uzdě krotili vůli koní.

Na podzim se s šuměním zvedly koroptve, nad úhorem se jak sprška nesla hejna ptáků, na šedé, vodnaté obloze se objevili havrani a s krákáním odlétali do zimy. Tehdy už muži seděli u ohně doma, kde se s jistotou pohybovaly ženy, a z údů a těl mužů vyzařoval celý den, dobytek a země, vegetace a obloha, muži seděli u ohně a na nic nemysleli, protože krev jim ztěžkla tím, co se nahromadilo za živoucího dne.

Ženy byly jiné. Též si nesly malátnost krevního sblížení, sajících telátek a slepic pobíhajících v hejnu a mladých hus, chvějících se jim v rukou, když jim do chřtánu cpaly šišky. Avšak ženy vzhlížely od vyhráté, slepé každodennosti života na farmě k mluvícímu světu za ním. Uvědomovaly si rty a mysl světa, který mluvil a cosi vyjadřoval, slyšely ten zvuk v dálce a usilovně se mu snažily naslouchat.

Mužům stačilo, že se zem zvedala a otvírala jim své brázdy, že vítr foukal a sušil vlhkou pšenici a svěže rozhýbával mladé klasy; jim stačilo, že pomáhali krávě rodit či vyháněli krysy ze stodoly nebo jedním klepnutím ruky zlomili vaz králíkovi. V jejich krvi obíhalo tolik tepla, vznášení, bolesti a smrti, země a oblohy a zvířat a zelených rostlin, tolik s nimi měli muži co do činění, že jejich život

byl plný až přeplněný, jejich smysly plně uspokojené, tváří vždy otočení k teplu krve zírali do slunce, oslepeni pohledem na zdroj vši energie, neschopni se odvrátit.

Avšak žena chtěla jiný život, něco, co nebyla spřízněnost krve. Její dům se směle odvracel od hospodářských stavení a polí, vyhlížel k silnici a vesnici s kostelem a k panskému sídlu a ke světu dál. Stála a dívala se na ten vzdálený svět měst a vlád a rozsahu mužské činnosti, jenž pro ni představoval kouzelnou zemi, kde se zjevují tajemství a vyplňují touhy. Dívala se tam, kde se muži pohybovali jako vládci a tvořili – poté, co se otočili zády k pulsujícímu žáru tvorstva, a majíce ho za sebou, vydávali se objevovat, co je dál, aby rozšířili svůj vlastní obzor, dosah a svobodu; zatímco Brangwenovi muži se obraceli dovnitř k plodnému životu tvorstva, který jim nepřetavený proudil do žil.

Když tak hleděla od průčelí svého domu na činnost muže v širším světě, zatímco její manžel hleděl zpátky na oblohu a žně a zvířata a půdu, snažila se dohlédnout, co udělal muž v zápase o vědění, snažila se doslechnout, jak se ve svém dobývání vyjadřuje, a její nejhlubší tužby se upínaly k bitvě, kterou slyšela v dálce a v níž se sváděl boj na pokraji neznáma. Chtěla také vědět, chtěla se také účastnit toho zápasu.

Doma, dokonce už v Cossethay, byl farář, který mluvil tím druhým, magickým jazykem, a měl jiné, vznešenější způsoby, jež ona dokázala vnímat, ale nikdy si je nemohla osvojit. Farář se pohyboval v širších světech, než kde existovali muži z její rodiny. Jako by neznala své vlastní muže: zdravé, pomalé, dobře stavěné muže, dostatečně pánovité, ale mírné, muže, kteří byli doma na zemi, avšak nedokázali vyjít ze sebe a neměli volnost pohybu. Farář, který vedle jejího manžela vypadal tmavý, suchý a malý, měl přesto živost a dosah bytí, vedle nichž Brangwen se svou bodrostí působil nudně a provinciálně. Zнала svého manžela. Ale farářova přirozenost obsahovala cosi, co přesahovalo její vědomosti. Tak jako měl Brangwen moc nad dobyt看, měl farář moc nad jejím mužem. Co měl v sobě farář, že ho to povyšovalo nad obyčejného člověka, jako je muž po-

výšen nad zvíře? Toužila to vědět. Toužila po tom, aby dosáhla tohoto vyššího bytí, a pokud ne ona sama, tedy alespoň ve svých dětech. Co činí člověka silným, byť je malý a tělesně slabý, stejně jako je každý člověk malý a slabý vedle býka, a přesto silnější než býk? Nebyly to ani peníze, ani moc, ani postavení. Jakou moc měl farář nad Tomem Brangwenem – žádnou. A přece, kdybyste je svlékli a postavili na opuštěný ostrov, byl by farář pánem. Jeho duše byla pánem duše toho druhého. A proč – proč? Řekla si, že je to otázka vzdělanosti.

Farář byl dost chudý a jako muž nijak zvlášť zdatný, a přesto se řadil k těm druhým, k těm nadřazeným. Viděla, jak se mu narodily děti, viděla je maličké běhat vedle matky. A už tehdy se odlišovaly od jejích dětí, byly jiné. Proč stály její děti níž než ty druhé? Proč by měly mít farářovy děti nevyhnutelně přednost před jejími dětmi, proč by měly získat převahu hned na začátku? Nebyla to otázka peněz ani třídy. Je to ve vzdělání a zkušenostech, řekla si.

A právě to – vzdělání, tu vyšší formu bytí si přála matka dát svým dětem, aby mohly žít naplněný život na zemi. Neboť její děti, alespoň děti blízké jejímu srdci, měly tu dokonalou přirozenost, která by měla žít v rovnosti s živoucími, energickými lidmi v jejich zemi, a ne zůstat skrytá mezi nádeníky. Proč by se měly schovávat a dusit celý svůj život, proč by měly trpět nedostatkem svobody pohybu? A jak by se měly naučit vstupu do toho vznešenějšího a živějšího okruhu života?

Její představitivost rozproudila paní místního šlechtice z Shelly Hall, která chodila do kostela v Cossethay se svými malými dětmi – holčičkami v úhledných pláštěnkách z bobří kožešiny a elegantních kloboučcích, sama jako zimní růže, tak krásná a jemná. Když byla paní Hardyová tak krásná, tak jemných tvarů, tak prozářená, co asi cítila, co ona, paní Brangwenová, ne? Jak se přirozenost paní Hardyové lišila od přirozenosti obyčejných žen v Cossethay, v čem je přesahovala? Všechny ženy z Cossethay si dychtivě povídaly o paní Hardyové, o jejím manželovi, dětech, hostech, oblečení, služebnictvu a domácnosti. Paní ze zámečku byla živoucím snem jejich živo-

ta, její život byl příběhem, který inspiroval jejich. Skrze ni rozněcovaly svou představivost, a když klevetily o jejím muži, který pil, či o jejím skandálním bratrovi nebo o lordu Williamu Bentleyovi, jejím příteli a poslanci parlamentu za jejich okrsek, jako by se před nimi odehrávala jejich vlastní Odyssea, jako by měly před sebou Penelopu a Odyssea a Kirké a svině a celé to nekonečné předivo.

Tak měly ženy z vesnice štěstí. Viděly samy sebe v paní ze zámečku, každá z nich žila své naplnění v paní Hardyové. A žena Brangwena z Blat aspirovala někam dál, směrem k dalšímu životu vznešenější ženy, směrem k prodlouženému bytí, které odhalovala, tak jako cestovatel svým nesdílným způsobem odhaluje vzdálené země přítomné v sobě samém. Ale proč by měla povědomost o vzdálených zemích činit ze života člověka cosi jiného, vznešenějšího, většího? A proč je člověk víc než zvíře a dobytek, které mu slouží? Je to přece totéž.

Mužské role v té básni hráli muži, jako byl farář a lord William, hubení, dychtiví muži zvláštních pohybů, muži, kteří ovládali ta vzdálenější pole, muži, jejichž život se rozprostíral do větší šíře. Ach, stálo velice za to tohle znát, přicházet do styku s těmi úžasnými muži, kteří ovládali myšlení a chápání. Ženy z vesnice mohly mít daleko raději Toma Brangwena a mohly se s ním cítit daleko přirozeněji, avšak kdyby z jejich života někdo uzmul faráře či lorda Williama, znamenalo by to odseknutí hlavního výhonku, a ony by ztěžkly, ztratily by inspiraci a tíhly by k nenávisti. Dokud byl ten zázrak něčeho vyššího před nimi, mohly se potýkat s životem, ať už měly jakýkoli osud. A paní Hardyová, farář a lord William se pohybovali uvnitř toho zázraku a jejich pohyby byly pro Cossethay viditelné.

II

Asi tak v roce 1840 postavili napříč lukami farmy Na Blatech kanál, který spojoval nově otevřené doly v údolí řeky Erewash. Kolem polí

vedl vysoký břeh kanálu, procházel těsně kolem statku a tam, kde protínal silnici, klenul se nad ním těžký most.

Tak se stalo, že Blata byla odříznuta od Ilkestonu a octla se na dně malého údolí, které končilo křovinatým pahorkem a vesnickou vížkou Cossethay.

Brangwenovi dostali za tento průnik přes jejich půdu slušnou sumičku. Nedlouho poté byl zahájen provoz v dole na druhé straně kanálu a zakrátko vedla kolem úpatí ilkestonského kopce železnice, čímž se vpád dovršil. Městečko rychle rostlo, Brangwenovi měli spoustu práce s jeho zásobováním, zbohatli, téměř se z nich stali obchodníci.

A přesto stále ještě Blata zůstávala stranou a v původní podobě na starém, klidném břehu kanálu, ve slunném údolí, kde se líná voda valila ve společnosti vzpřímených olší a kolem zahradní branky Brangwenových vedla pod jasnou silnici.

Avšak při pohledu od zahradní branky po silnici vpravo bylo temným průhledem hranatého akvaduktu kanálu vidět poblíž točící se kolo dolu, ještě dál se na údolí nalepily řady nevzhledných domků z červených cihel a za tím vším stál matný zakouřený kopec s městečkem.

Usedlost stála ještě na bezpečné straně civilizace, hned za branvou. Od silnice bylo vidět holý dům, k němuž se chodilo po rovné zahradní pěšině, podél níž na jaře zhusta kvetly žlutozelené narcisy. Po stranách domu rostly keře šeříku, kaliny a ptačího zobu, které dokonale skrývaly hospodářská stavení za ním.

Změť stájí a dvou či tří nezřetelných dvorků vzadu vytvářela zadní trakt. Za zdí vzadu se pak nacházel kachní rybníček, z něhož odletovalo bílé peří na zatravněné břehy a dál, zašpiněná pírká pronikala až na trávu a keře hlodáše pod navigací kanálu, jež se tu tyčila jako vysoký val, takže se občas objevila silueta mužské postavy či po obloze přešel muž a tažný kůň.

Nejdřív Brangweny všečen ten ruch udivoval. Stavba kanálu přes jejich území z nich učinila cizince ve vlastním domově, ten syrový navršený val z hlíny, který je odřízl od světa, je vyváděl z míry.

Jak pracovali na polích, doléhal k nim zpoza nyní už povědomého břehu rytmický chod těžních strojů, který je nejdříve děsil, ale později omamoval mozek jako narkotikum. Pak se jim nitro s děsivou rozkoší rozeznávalo pronikavým pískáním vlaků, jež ohlašovalo hrozící příchod všeho toho vzdáleného k nim.

Když se farmáři vraceli z městečka domů, potkávali umouněné horníky, kteří se trousili od šachty. Sklízeli úrodu a západní vítr s sebou přinášel slabý sirný pach hořící hlušiny. Když v listopadu tahali ze země tuřín, kovové řinčení prázdných vozíků přesunujících se po trati jim v srdcích chvějivě připomínalo jinou činnost, která probíhala mimo ně.

Alfréd Brangwen tohoto období se oženil s ženou z Heanoru, dcerou hospodského od „Černého koně“. Byla to štíhlá, hezká, tmavá žena zvláštní řeči, a tak výstřední, že ty štiplavosti, které říkala, nebolely. Byla to samorostlá žena poněkud hašteřivé povahy, ale vnitřně odpoutaná a lhostejná, takže její dlouhé stížnosti a nářky, kdy zvyšovala hlas, zvláště proti svému muži a pak proti všem ostatním, jenom způsobovaly, že ti, kdo ji slyšeli, nad ní žasli a cítili k ní náklonnost už ve chvíli, kdy je dráždila, a ztráceli trpělivost. Dlouze a zvučně spílala svému muži, ale vždycky vyrovnaným a melodickým hlasem a se zvláštní dikcí, která rozechvívala jeho útroby pýchou a mužským pocitem vítězství, i když se zahanbeně kabonil nad tím, co říkala.

V důsledku toho měl Brangwen legrační vrásky kolem očí, smál se sytým smíchem, velice klidným a plným a byl rozmazlený jako pán tvorstva. Klidně si dělal, co chtěl, smál se jejím výpadům, vymlouval se škádlivým tónem, který milovala, řídil se svými přirozenými sklony a někdy, když ho skoro řala do živého, ji děsil a ničil hlubokou, nervózní zlostí, která jako by se na něj snesla a držela ho celé dny, a ona by byla dala nevimco, aby ji utišila. Byly to dvě velice rozdílné bytosti, životně spjaté, nevědoucí jedna o druhé nic, a přesto rostoucí odděleně z jednoho kořene.

Měli čtyři syny a dvě dcery. Nejstarší chlapec utekl v mladém věku na moře a už se nevrátil. Poté se matka stala doma ještě víc styč-

ným bodem a středem přitažlivosti. Druhý syn Alfréd, jehož matka nejvíc obdivovala, byl nejméně přístupný. Poslali ho do školy v Ilkestonu, kde dosáhl určitého pokroku. Ale i přes své urputné a dychtivé snahy se neprosadil v ničem kromě kreslení. Protože kreslení mu celkem šlo, pracoval na něm, jako by to byla jeho naděje. Po notné dávce reptání a divoké vzpouře proti všemu, po mnoha pokusech a posunech, kdy šťval svého otce a matku doháněl téměř k zoufalství, se stal návrhářem v krajkářské továrně v Nottinghamu.

Zůstal těžkopádný a poněkud neotesaný, mluvil silným derby-shirským přízvukem a úporně se držel své práce a zaměstnání v městečku – návrhy se mu dařily a celkem slušně si vydělal. Ale při kreslení mu ruka přirozeně klouzala v silných, odvážných a dost uvolněných liniích, takže bylo kruté, když se musel pachtit s návrhy krajek a pracovat na drobných čtverečcích papíru, počítat a zakreslovat a nimrat se s tím. Dělal to tvrdošíjně, trpěl při tom, jako by si drtil střeva v břiše, avšak držel se svého zvoleného osudu za každou cenu. A do života se vracel jako zatvrzelý, přísný, nemluvný a téměř mrzoutský člověk.

Vzal si dceru lékárníka, která ho společensky mírně převyšovala, a stal se z něj tak trochu snob, tím svým zarputilým způsobem choval vášeň pro vnější vytríbenost domácnosti a zlobilo ho, když se někdo choval nemotorně či necitlivě. Když později vyrůstaly jeho tři děti a on téměř ve středním věku vypadal usedle, začal se oddávat cizím ženám a stal se z něj tichý a nevyzpytatelný vychutnávač zakázaných rozkoší, který bez jakékoli výčitky zanedbával svou rozhořčenou měšťáckou ženu.

Třetí syn Frank od samého začátku odmítal mít s vlastním vzděláním cokoli společného. Od dětství se potuloval kolem jatek, která stála na třetím dvoře vzadu. Brangwenovi si odjakživa zabíjeli vlastní dobytek a maso dodávali i do okolí. Z toho postupně vznikla stálá řeznická živnost spojená s farmou.

Už v dětství Franka přitahoval pramínek ztmavlé krve, který se táhl po dláždění od jatek k čeledníku, pohled na člověka, který přes

masnu přenášel obrovský hovězí bok, z něhož vyčnívaly ledvinky zarostlé v těžkých vrstvách tuku.

Byl to hezký hoch s jemnými hnědými vlasy a pravidelnými rysy, podobný mladíkovi z pozdního období Říma. Snadněji než ostatní se vzrušil a rychleji nechal unést, měl slabší povahu. V osmnácti se oženil s mladou tovární dělnicí, bledou, boubelatou, tichou bytůstkou s šikmými očima a vemlouvavým hlasem, která se mu vlichotila, jednou ročně mu povila dítě a udělala z něj troubu. Když převzal řeznictví, vzrůstající otrlost a jakési opovržení způsobily, že je zanedbával. Pil a často v hospodě blábolil, jako by pobral všechnu moudrost, a zatím to byl jen užvaněný blázen.

Starší dcera Alice se vdala za horníka a nějakou dobu žila bouřlivý život v Ilkestonu, než se s početnou mladou rodinou odstěhovala do Yorkshiru. Mladší Effie zůstala doma.

Poslední dítě, Tom, byl o hodně mladší než bratři, a proto spíš patřil do společnosti svých sester. Byl to matčin miláček. Vyburcovala se k rozhodnému činu, a když dosáhl dvanácti let, poslala ho do gymnázia v Derby. Nechtělo se mu tam a otec by se byl podvolil, ale paní Brangwenová se do toho vložila celým srdcem. Její štíhlé, hezké, neprodyšně oblečené tělo v nabíraných sukních se stalo doma baštou odhodlanosti, a když se jednou k něčemu rozhodla, což nebylo často, rodina s ní nic nezmohla.

Tak odešel Tom do školy a od začátku to byl nechtěný neúspěch. Věřil, že matka má pravdu, když mu předepsala školu, ale věděl také, že má pravdu jen proto, že nedbá jeho přirozenosti. Hlubokou, pudovou předvídavostí dítěte tušil, co se mu stane – že ve škole bude smutnou postavičkou. Ale přijal to postižení jako nevyhnutelnost, jako by si za svou povahu sám mohl, jako by jeho bytost byla omylná a matčin záměr správný. Kdyby byl mohl být něčím podle svého přání, byl by tím, za co ho matka láskyplně, ale mylně považovala. Byl by chtěl být chytrý a schopný stát se džentlmenem. To si pro něho přála, a tak věděl, že je to ten správný cíl pro každého chlapce. Ale z písku provaz neupleteš, řekl své matce dost brzy coby

příměr ke svým schopnostem – k jejímu velkému zahanbení a smutku.

Když se dostal do školy, sváděl lýtý boj se svou fyzickou neschopností studovat. Seděl jako přikovaný a bledl úsilím, jak se soustředoval na knihu a snažil se vstřebat to, co se měl naučit. Ale nebylo to k ničemu. Byť zmohl svůj počáteční odpor a pustil se do učení s odhodláním sebevraha, o moc dál se nedostal. Nedokázal se cíleně něco naučit. Prostě mu tak nefungovala hlava.

Měl silně vyvinuté citění, byl citlivý na prostředí kolem sebe, možná trochu neotesaný, ale zároveň jemný, velice jemný. Měl tudíž o sobě hodně nízké mínění. Znal svá omezení. Věděl, že jeho mozek pracuje pomalu a je beznadějně k ničemu. To ho pokořovalo.

Zároveň měl daleko vyvinutější citlivost než většina chlapců a mátl ho to. Měl vyvinutější smysly a vytříbenější instinkty. Nenáviděl kluky za jejich mechanickou hloupost a krutě jimi opovrhoval. Ale když došlo na duševní úkony, octl se v nevýhodě. Byl jim vydán na milost. Byl to bláhovec. Neměl v sobě schopnost odporovat ani tomu nejhoupějšimu argumentu, takže musel připouštět věci, kterým ani v nejmenším nevěřil. A když je připustil, nevěděl pak, jestli jim věří, nebo ne, myslel spíš, že ano.

Miloval však každého, kdo mu zprostředkoval osvětlení citem. Když učitel literatury dojemně předčítal Tennysonova „Odyssea“ či Shelleyho „Ódu na západní vítr“, zrazoval ho vlastní cit. Pootevřel rty a oči se mu naplnily přepjatým, téměř chorobným světlem. A učitel četl dál, poháněn mocí, kterou nad chlapcem měl. Toma Brangwena tento zážitek naprosto nevypočitatelně dojal, skoro se ho bál, jak byl hluboký. Avšak když téměř tajně a zahanbeně vzal knížku do ruky sám a začal číst „Západní větre, dýcháš podzimem“, už tisk způsobil, že ho začala svědit kůže odpořem, tvář mu zčervenala a srdce mu překypovalo vášnivým vztekem a pocitem neschopnosti. Odhodil knihu na zem, překročil ji a vyšel ven na kriketové hřiště. Knížky nenáviděl, jako by to byli jeho nepřátelé. Nenáviděl je víc než kdy nějakého člověka.

Nedokázal vůlí ovládat svou pozornost. Jeho mysl neměla žádné ustálené návyky, kterými by se řídila, neměl čeho se chytit, neměl kde začít. Nenacházel v sobě nic hmatatelného, nic, o čem by věděl, že by to mohl k učení použít. Nevěděl, jak začít. Proto byl bezmocný, když měl vědomě něco pochopit nebo se něčemu naučit.

Měl instinkt pro matematiku, ale pokud ten ho zradil, byl bezmocný jako idiot. Trpěl tudíž pocitem, že nikdy nemá pevnou půdu pod nohama, nemůže se nikam dostat. Hlavní kámen úrazu představovala jeho naprostá neschopnost věnovat se otázce, která nenabízela odpověď. Když měl napsat kompozici na téma „Armáda“, mohl zopakovat těch pár skutečností, které znal: „Do armády se můžete nechat zapsat v osmnácti. Musíte mít přes metr sedmdesát.“ Ale celou dobu trpěl přesvědčením, že tímhle jen uhýbá a že ty všeobecně známé pravdy si zaslouží víc než opovržení. Pak vzteky zbrunátněl, v břiše ucítil strach z hanby, přeškrtnal to, co napsal, protrpěl se úsilím vymyslet něco, co by odpovídalo stylu kompozice, nepodařilo se mu to, zatvrdil se vzteky a pokořením, položil pero a raději by se byl nechal roztrhat na kusy, než by se pokusil napsat jediné další slovo.

Brzy si na gymnázium zvykl a gymnázium si zvyklo na něj a zařadilo si ho mezi beznadějně tupé studenty, ale ctílo ho za jeho velkorysou, čestnou povahu. Pouze jeden úzkoprsý panovačný člověk, učitel latiny, ho tyranizoval a ty modré oči pak šílely hanbou a vzteky. Došlo k jedné hrůzné scéně, kdy chlapec rozsekl učiteli hlavu tabulkou, a pak šly věci zase dál svou cestou. Učitele skoro nikdo nelitoval. Ale Brangwenem to otrásl a nemohl na ten čin ani pomyslet, dokonce i mnohem později, když už byl dospělý muž.

Školu opouštěl rád. Nebylo to nepříjemné, měl rád společnost ostatních chlapců, nebo si to alespoň myslel, ten čas uběhl velice rychle, v neutuchající činnosti. Celou dobu však věděl, že je v této vzdělávací instituci v potupném postavení. Celou dobu si byl vědom pocitu neúspěchu, neschopnosti. Byl však příliš zdravý a optimistický, aby si z toho dělal hlavu, na to byl příliš živý. A přece jeho duše trpěla skoro k beznaději.

Miloval jednoho milého, chytrého kluka, který byl tělesně slabý, takový souchotinářský typ. Vzniklo mezi nimi téměř klasické přátelství jako mezi Davidem a Jonathanem, přičemž Brangwen byl ten Jonathan, ten, co slouží. Nemohl se svému kamarádovi rovnat, protože myšlení toho druhého předbíhalo jeho vlastní a on zůstával, celý zahanbený, pozadu za ním. Když opustili školu, jejich cesty se tudíž okamžitě rozešly. Avšak Brangwen na svého bývalého přítele nikdy nezapomněl, nosil ho v hlavě jako jakési světlo, příjemnou vzpomínku.

Tom Brangwen se rád vrátil na farmu, kde byl zase ve svém živlu. „Kouká mi sláma z bot, nech mě hospodařit,“ řekl nespokojené matce. Měl o sobě příliš nízké mínění. Ale s radostí se zase pustil do práce na farmě, s radostí činorodě pracoval a cítil znovu vůni země. Měl v sobě mládí a sílu, humor a komickou vtípnost, měl vůli a sílu zapomenout na své nedostatky. Občas se dokázal rozzuřit, ale většinou se všemi dobře vycházel a vše se mu dařilo.

Když mu bylo sedmnáct, otec spadl ze stohu a zlámal si vaz. Matka, syn a dcera žili dál na farmě, vyrušování občasnými, hlučně nařikávkými a závistivými návštěvami řezníka Franka, kterému svět neustále křivdil a dával mu méně, než mu patřilo. Frank byl zvlášť zaujatý proti mladému Tomovi, kterému říkal rozmazlenec, a když mu Tom jeho nenávist zprudka vracel, tvář mu brunátněla a modré oči temněly. Effie stála na straně Toma proti Frankovi. Ale když přijel z Nottinghamu Alfréd se silnou bradou a ponižujícími způsoby, který toho moc nenamluvil, ale k domácím choval jistě opovržením, Effie s matkou se postavily na jeho stranu a Toma nechali zastínit. Mladíka dráždilo, že ze staršího bratra dělají ženy hrdinu jen proto, že nežije doma, navrhuje krajky a je téměř pán. Avšak Alfréd byl tak trochu Spoutaný Prométheus, a proto ho ženy milovaly. Později Tom bratrovi rozuměl lépe.

Jakožto nejmladší syn pocítil Tom jistou důležitost, když byla péče o farmu svěřena jemu. Bylo mu teprve osmnáct, ale uměl dělat veškerou práci, kterou dříve zastal otec. Matka samozřejmě zůstala srdcem domu.

Vyrostl z něj zdravý a hbitý mladý muž s chutí do každého okamžiku života. Pracoval a jezdil na koni, dojížděl na trh, chodil s kamarády za zábavou, občas se trochu napil a hrál kuželky a také chodil do malých kočovných divadel. Když se jednou v hospodě opil, odešel nahoru s prostitutkou, která ho svedla. To mu bylo devatenáct let.

Byl to pro něj trochu šok. V těsné důvěrnosti kuchyně na farmě zaujímal žena výsostné postavení. Muži k ní doma vzhlíželi s úctou, ve všech otázkách domácnosti a ve všech ohledech morálky a chování se jí podřizovali. Žena symbolizovala ten vzdálenější život, jenž do sebe pojímal náboženství, lásku a morálku. Muži jí vkládali do rukou své svědomí se slovy: „Buď ochránkyní mého svědomí, buď andělem u dveří, který mě povede na cestě ven i zpátky domů.“ A žena tuto důvěru nezklamala, muži se jí bezvýhradně odevzdávali, její chválu či hanu přijímali s potěšením či se zlostí, bouřili se a hromovali, ale v duši jí nikdy ani na okamžik neodepřeli výsadní právo. Byli na ní závislí, pokud chtěli najít rovnováhu. Bez ní by se cítili jako stéblo ve větru, kterým vítr po libosti zmítá tu tím, tu oním směrem. Byla tou kotvou a jistinou, byla svažující rukou Boží, kterou bylo nutno občas proklínat.

A když tedy Tom Brangwen, mladík svěží jako kytka, s kořeny v matce a sestře, ve svých devatenácti letech zjistil, že šel s prostitutkou v obyčejné hospodě, velice ho to vyplašilo. Až dosud pro něj existoval jediný druh ženy – matka a sestra.

Ale teď? Nevěděl, co má cítit. Pociťoval slabý údiv, záchvěv hněvu, zklamání, první pachutí hořkosti a chladného strachu, že třeba tohle už je všechno, že mezi ním a ženou se už nikdy neodehraje víc než tato nicota; styděl se také před prostitutkou, měl strach, že jí bude opovrhovat pro jeho neschopnost; pocítil k ní také chladnou nechutí a zároveň se jí bál; přišel i okamžik strnulé hrůzy, kdy si uvědomil, že se od ní mohl nakazit; a na celý ten vydešený vír emocí dolehla uklidňující ruka zdravého rozumu, který mu říkal, že se zase tak moc nestalo, pokud něco nechytil. Brzy opět nabyl duševní rovnováhu a opravdu se zase tolik nestalo.

Ale otřásló jím to a do srdce se vloudila nedůvěra, která umocnila strach z toho, co má v sobě. Avšak za několik dní už se mu zase vrátil ten lehkomyslný, bezstarostný způsob, modré oči měl tak jasné a poctivé jako dřív, tvář nezkaženou, chuť k jídlu stejně zdravou jako dřív.

Nebo alespoň to tak vypadalo. Ve skutečnosti přišel o trochu optimistické sebedůvěry a jeho bezprostřednosti se postavila do cesty pochybnost.

Nějakou dobu potom byl spíše nemluvný, dával si větší pozor, když pil, a mírně se stranil kamarádů. Zklamání z prvního tělesného styku se ženou, posílené vrozenou touhou najít v ženě ztělesnění všech svých nevyslovených, ale mocných náboženských podnětů, ho brzdilo. Měl co ztratit a bál se, že to ztratí, nebyl si ovšem ani jistý, že to má. Ta první zkušenost moc neznamenala: ale otázka lásky byla v hloubi jeho duše tou nejvážnější a nejděsivější vůbec.

Nyní ho mučily sexuální touhy a v představách se vždy uchýloval k chlípným obrazům. Ale v návratu k ženě volných mravů mu spíše než přirozená pruderie bránila vzpomínka na ubohost toho zážitku. Bylo to tak nicotné, tak odporné, rozmělněné a věčné, že se styděl vystavit se riziku opakování téhož.

Pudovou silou bojoval o to, aby si udržel svou přirozenou veselost nedotčenou. Měl v sobě od přírody silný proud života a humoru, pocit soběstačnosti a bujnosti, které ho uklidňovaly. Ale nyní mu spíš působily pocit napětí.

V očích se mu objevil nepřirozený lesk, obočí se mírně svraštilo. Jeho energický humor vystřídaló zachmuřené mlčení a dny mýjely v jakémási napjatém očekávání.

Nevěděl tak docela, že se v něm něco změnilo; většinou pociťoval nejasný hněv a odpor. Ale věděl, že myslí stále na ženy nebo na ženu, dennodenně, a to ho dohánělo k zuřivosti. Nemohl si pomoci a styděl se za to. Měl jednu dvě dívky, s kterými si začal v naději na rychlý vývoj. Avšak když měl hodné děvče, zjistil, že není schopen dotáhnout kýžený vývoj do konce. Sama přítomnost dívky to znevažovala. Nemohl si ji tak představit, nemohl si představit její na-

hotu. Byla to dívka a jemu se líbila a hluboce ho děsilo i pomyšlení na to, že by ji svlékl. Věděl, že když dojde až na tu nahotu, neexistuje on pro ni, ani ona pro něj. A když měl naopak dívku povolnější a začalo to někam spět, urážela ho celou dobu tak hluboce, že nikdy nevěděl, jestli od ní co nejrychleji uteče, nebo jestli si ji vezme jen z vydrážděné nutnosti. A opět se poučil: pokud si ji vzal, bylo to tak neuspokojivé, že tím musel opovrhovat. Neopovrhoval sebou či tou dívkou, ale opovržení v něm vyvolával čistý výsledek toho zážitku, který v něm zbyl – tím opovrhoval hluboce a trpce.

Pak, když mu bylo třiaadvacet, zemřela mu matka a zůstal doma sám s Effií. Matčina smrt byla dalším bleskem z čistého nebe. Nemohl tu smrt pochopit a věděl, že nemá cenu se o to pokoušet. Člověk se musel podvolit těmto nepředvídaným ranám, jež přicházejí nečekaně a zanechávají jizvu, která zůstává a bolí, kdykoli se jí dotknete. Začal se bát všeho toho, co ho ještě čeká. Svou matku velmi miloval.

Poté nastaly vášnivé hádky s Effií. Znamenali jeden pro druhého mnoho, ale oba se octli pod zvláštním a nepřírozeným tlakem. On se co možná nejvíc vyhýbal domovu. V hospodě U červeného lva v Cossethay si našel svůj koutek a jako pravidelný návštěvník sedával u krbu – zdravý, hezký mladík s těžkými údý a hlavou pyšně zdviženou, většinou mlčenlivý, byť bdělý a pozorný. Srdečný, když se zdravil se známými, stydlivý před cizími. Škádlił všechny ženy a nesmírně se jim líbil, pozorně naslouchal hovoru mužů, sledoval je s úctou.

Při pití mu velice záhy zčervenala tvář a do modrých očí se vloupl rozpačitý a nejistý pohled, téměř zmatek. Když se vracel v tomto stavu podnapilé nejistoty domů, jeho sestra to nesnášela a spílala mu a on pak ztrácel hlavu a zuřil jako vydrážděný býk.

Došlo ještě k jednomu setkání s prodejnou ženou. Jednou o Letnicích si vyjel na koni se dvěma dalšími mladými kamarády do Matlocku a odtud do Bakewellu. Tou dobou se Matlock stával známým výletním místem, jezdili sem lidé z Manchesteru a stafford-

shirských měst. V hotelu, kde mladíci poobědvali, seděly dvě dívky a obě skupinky se sprátelily.

Slečna, která se zaměřila na Toma Brangwena, tehdy čtyřiatdvacetiletého, byla hezká, lehkovážná dívka, kterou to odpoledne zanedbával muž, jenž si s ní vyrazil. Uviděla Brangwena a zalíbil se jí, jako ostatně všem ženám, pro svou vřelost a velkorysou povahu a pro jakousi vrozenou jemnost. Avšak viděla, že ho bude muset dohnat před rozhodnutí sama. Nicméně ten druhý muž nesplnil její očekávání a měla chuť něco provést, našla v sobě tedy odvalu ke všemu. Měla to být příjemná mezihra, která jí vrátí hrdost.

Byla to hezká dívka s plnými řadry, tmavými vlasy a modrýma očima, dívka, která se ráda smála, zarůžovělá od slunce a se sklonem velice přirozeným a podmanivým způsobem si rukou přejíždět po rozesmátém obličej.

Brangwen byl ve stavu jakýchsi pochybností. Choval se k ní se svou škádlivou úctou, přitahovala ho, ale sám sebou si byl velmi nejistý, k smrti se bál, aby se snad nechoval příliš směle, ale zároveň mu bylo stydno, že by ho mohla považovat za příliš nesmělého. Šílel touhou, a přesto mu instinktivní úcta k ženám bránila, aby dal nepochybně najevo své úmysly, a celou dobu cítil, jak je směšný, a ve zmatku se silně červenal. Jak se jeho zmocňoval neklid, ona se naopak tvrdě odvažovala víc a víc a bavilo ji sledovat, jak ho dráždí.

„Kdy se musíte vrátit?“ zeptala se.

„Na tom celkem nezáleží,“ odpověděl.

Pak hovor opět uvízl.

Brangwenovi společníci chtěli už jet dál.

„Jedeš s námi, Tome, nebo tu zůstaneš?“ ptali se.

„Ano, pojedu,“ odpověděl a váhavě se zvedl, začal se ho zmocňovat navztekany pocit marnosti a zklamání.

Zachytil upřený, téměř dráždívý pohled dívky a zachvěl se, protože na to nebyl zvyklý.

„Nepůjete se podívat na mou kobylku?“ navrhl jí s tou svou srdečnou laskavostí, kterou nyní rozechvíval neklid.

„Ano, moc ráda,“ řekla a zvedla se.

A následovala ho, jeho poněkud svěšená ramena a plátěné rajtky, z místnosti ven. Mladíci vyvedli koně ze stáje.

„Umíte jezdit na koni?“ zeptal se jí Brangwen.

„Ráda bych to uměla – nikdy jsem to nezkusila,“ odpověděla.

„Tak si to pojd'te vyzkoušet,“ vybídl ji.

A se začervenáním, doprovázeným jejím smíchem, ji zvedl do sedla.

„Spadnu z toho – to není dámské sedlo,“ vykřikla.

„Držte se pevně,“ řekl a vyvedl ji z hotelové brány.

Dívka seděla velice nejistě a držela se jako klíště. Položil jí ruku kolem pasu, aby se nebála. Držel ji pevně, svíral ji jako v objetí a touha ho stravovala, jak kráčel vedle ní.

Kůň šel podle řeky.

„Měla byste sedět obkročmo,“ navrhl jí.

„To vím,“ odpověděla.

Byla to doba bohatě nabíraných sukni. Celkem slušně se jí podařilo přesednout obkročmo a projevila přitom velkou starost, aby si stáhla sukni přes hezkou nožku.

„Takhle je to mnohem lepší,“ řekla a shlédla na něj dolů.

„Ano, je,“ řekl a cítil, jak mu z pohledu jejích očí taje morek v kostech. „Nevím, proč nutí ženy sedat na koně bokem, když se tím celé zkrouť.“

„Máme tě tu tedy nechat – vypadáš, že bys tu radši zůstal?“ volali Brangwenovi společníci ze silnice.

Zrudl vztekem.

„Ano – nedělejte si starost,“ odpověděl jim.

„Jak dlouho se zdržíš?“ ptali se.

„Nejvýš do Vánoc,“ odpověděl.

Dívka se zvonivě rozesmála.

„Tak dobře – nashle!“ volali jeho přátelé.

Odklusali a on tam zůstal celý ruměný, snažil se před dívkou vypadat normálně. Brzy se však vrátil do hotelu, svěřil koně do péče podkoního a vydal se s dívkou do lesa, aniž tak docela věděl, kde je

nebo co dělá. Srdce mu divoce bušilo, připadalo mu to jako skvostné dobrodružství a šílel touhou po dívce.

Potom jen zářil radostí. U boha, to bylo něco! Celé odpoledne strávil s dívkou a chtěl s ní zůstat i na noc. Ona mu však řekla, že to je vyloučené: pán, s nímž přijela, se měl vrátit se setměním a ona pak musí být s ním. Brangwen nesmí vyzradit, že mezi nimi k něčemu došlo.

Důvěrně se na něj usmála, což ho uvedlo ve zmatek a potěšilo.

Nemohl se od dívky odtrhnout, i když slíbil, že se nebude plést do jejích záležitostí. Zůstal v hotelu přes noc. Toho druhého člověka pak viděl u večere: malého muže středního věku s ocelově šedými vlasy a zvláštní tváří, jakoby opičí, ale zajímavou a svým způsobem krásnou. Brangwen uhádl, že je to cizinec. Doprovázel ho jiný člověk, Angličan, suchý a drsný. Seděli u stolu čtyři, dva muži a dvě ženy. Brangwen na nich mohl oči nechat.

Viděl, jak se cizinec chová k těm ženám se zdvořilým opovržením, jako by to byla zvířátka pro potěšení. Brangwenova dívka se na první pohled chovala jako dáma, ale hlas ji prozrazoval. Chtěla svého muže získat zpět. Když však přinesli dezert, ten drobný cizinec se otočil od stolu a klidně si prohlížel místnost, jako by neměl co na práci. Brangwen s údivem pozoroval tu chladnou, animální inteligenci jeho tváře. Měl kulaté hnědé oči, vlastně bylo vidět jen hnědé panenky jako u opice, a ty pouze klidně pozorovaly, vnímající druhou osobu, aniž o ní cokoli řekly. Zastavily se na Brangwenovi. Toho ta stará tvář, otočená k němu, udivila – ten muž se na něj dívá, a ani nepovažuje za nutné ho vůbec poznat. Obočí nad kulatýma, vnímajícíma, ale nezaujatýma očima bylo poněkud vysoko, nad ním pak drobné vrásky, jako má opička. Byl to starý obličej neprozrazující věk.

Ten člověk byl celou tu dobu udivujícím způsobem pán, aristokrat. Brangwen na něj fascinovaně zíral. Dívka rozpačitě postrkovala drobečky po ubruse, celá rudá a nazlobená.

Když Brangwen seděl potom bez hnutí v hale, příliš zmámený a ztracený, aby věděl, co má dělat, ten drobný cizinec k němu přistoupil s krásným úsměvem a chováním, nabídl mu cigaretu a řekl:

„Zakouříte si?“

Brangwen nikdy cigarety nekouřil, ale vzal si tu, kterou mu nabídl, neohrabaně ji svíral v silných prstech a červenal se až po kořínky vlasů. Pak pohlédl hřejivýma modrýma očima na téměř cynické, přivřené oči cizince. Ten se posadil vedle něj a začali si povídat, hlavně o koních.

Brangwenovi se ten druhý člověk velice líbil pro svou úžasnou graciéznost, takt a odstup a pro tu opičí sebejistotu, neodvislou od věku. Mluvili o koních, o Derbyshiru a o farmaření. Cizinec se choval k mladíkovi s opravdovou vřelostí a Brangwena to rozjařilo. Uchvátilo ho, že se osobně poznal s tím podivným mužem středního věku a scvrklé kůže. Příjemně si povídali, ale na tom by tak nezáleželo. Hlavní byly ty graciézní způsoby, ten vznešený kontakt.

Dlouhou dobu si spolu povídali a Brangwen se červenal jako dívka, když ten druhý nerozuměl jeho řeči. Pak si popřáli dobrou noc a potřásli rukou. A cizinec se opět uklonil a opakoval přání dobré noci.

„Dobrou noc a *bon voyage*.“

Pak se pustil ke schodišti.

Brangwen odešel nahoru do svého pokoje, ležel na posteli a díval se ven na hvězdy letní noci, celá jeho bytost se zmítala ve víru. Co to všechno bylo? Existuje život tak odlišný od toho, který zná. Co je to, co leží mimo dosah jeho vědomostí, a kolik toho je? Co je to, čeho se dotkl? Jak na něj tento nový vliv působí? A co to všechno znamená? Kde je život – v tom, co zná, nebo je úplně mimo něj?

Ušnul a ráno odjel dříve, než se ostatní hosté probudili. Po ránu se zdráhal někoho z nich potkat.

V hlavě mu hučelo vzrušením. Ta dívka a ten cizinec; neznal ani jejich jména. A přesto podpálili sídlo jeho přirozenosti a chystali se vyhnat ho z něj ven. Z těch dvou zážitků bylo možná setkání

s cizincem významnější. Ale ta dívka – ohledně té dívky ještě neměl jasno.

Nevěděl. Musel to nechat tak, jak to bylo. Nedokázal své zážitky shrnout.

Výsledkem těchto setkání bylo, že dnem i nocí snil, odtržený od světa, o smyslné ženě a setkání s malým, vysušeným cizincem z pradávného rodu. Sotva se stačil osvobodit v mysli, sotva opustil své společníky, už si začal představovat důvěrné vztahy s jemnými lidmi vybraných způsobů, jako byl ten cizinec v Matlocku, a součástí těch nepostižitelně důvěrných vztahů bylo vždy ukojení se smyslnou ženou.

Žil pohlčen zajímavostí a skutečností tohoto snu. Oči mu žhnuly, kráčel se vzpřímenou hlavou, prosycen tím skvělým potěšením z aristokratické jemnosti a gracie, mučen touhou po té dívce.

Pak se postupně ten žár vytrácel a začalo prokmitávat chladné podloží jeho obvyklého života. Nesnášel to. Propadl snad klamně iluzi? Vzpíral se omezení skutečnosti, jako sverepý býk stál u brány a odmítal znovu vstoupit do dobře známého okruhu svého vlastního života.

Pil víc než obvykle, aby v sobě ten oheň udržel. Ale jenom o něj víc a víc přicházel. Zatínal zuby před všedností, do níž nechtěl zabřednout. Přesto se před ním zjevovala ve své holé podobě.

Chtěl se oženit, nějak se usadit, vymanit se z té obtížné situace, do níž se dostal. Ale jak? Měl pocit, že nevládne svými končetinami. Kdysi viděl malého tvora, který se chytil na ptačí lep, a ten pohled ho nepřestával děsit. Začal zuřit bezmocným vztekem.

Chtěl něco, čeho by se mohl zachytit, a tak se vymanit. Ale nic se nenabízelo. Nepřestával hledat mezi mladými ženami tu, kterou by si mohl vzít. Ale ani jednu nechtěl. A věděl, že život mezi takovými lidmi, jako byl ten cizinec, je směšně nedostižný.

A přesto o něm snil a držel se svých snů a nechtěl přijmout realitu Cossethay a Ilkestonu. Zarytě seděl ve svém koutku v hospodě U červeného lva, kouřil a dumal a občas zvedal korbel s pivem, ne-

mluvný, pro všechny ostatní lidi jako tupý zemědělský nádeník, jak sám říkal.

Pak ho přepadla horečka neklidného hněvu. Chtěl odjet pryč – hned. Snil o cizích krajích. Ale tak nějak s nimi neměl žádný styk. A k Blatům a vlastnímu domu a půdě ho poutal velice silný kořen.

Pak se vdala Effie a on zůstal doma pouze s Tilly, šilhavou služebnou, kterou zaměstnávali už patnáct let. Cítil, že se cosi uzavírá. Celou tu dobu se tvrdošíjně snažil odolávat dějům všední nereality, které ho chtěly pohltit. Avšak nyní musel něco udělat.

Díky své přirozené konstituci nepil přes míru. Byl citlivý a vzrušivý a případná nevolnost mu bránila, aby pil příliš.

Ale ve svém zmarněném hněvu začal s železnou odhodlaností a na pohled v dobrém rozpoložení pít proto, aby se opil. „Krucinál,“ říkal si, „musí to jít tak, nebo onak – nemůžeš přivazovat koně ke stínu sloupu –, a pokud máš nohy, musíš jednou zvednout zadek a jít.“

Tak se zvedl a šel do Ilkestonu, poněkud rozpačitě zaujal místo ve společnosti mladých, hostil je tu a tam skleničkou a zjistil, že mu to docela dobře jde. Nabyl představy, že každý ve výčepu je člověk podle jeho gusta, že všechno je ohromné, všechno dokonalé. Když ho někdo poplašeně upozornil, že mu hoří kabát, jeho zarudlý, rajsky spokojený obličej jen zazářil se slovy: „To je v pořádku – fajn, nic se neděje –“ spokojeně se smál a spíš ho zlobilo, že podle názoru ostatních by ta kapsa hořet neměla: – byla to přece ta nejšťastnější a nejpřirozenější věc na světě – ne?

Když šel pak domů, povídal si sám se sebou a s měsícem, který stál vysoko a byl malý, klopýtal v odlescích měsíčního světla na kalužích pod nohama, říkal si No a co?, pak se sebevědomě smál na měsíc a ujišťoval ho, že je to prostě skvělé, skvělé.

Ráno se probudil a přemýšlel o tom a poprvé v životě poznal, co je to, když se člověk cítí opravdu podrážděný, když trpí skutečně mizernou náladou. Poté, co si vylil vztek na Tilly, se zahanbeně vzdálil, aby byl sám. A při pohledu na popelavá pole a blátivé cesty přemýšlel o tom, co má k čertu dělat, aby se zbavil toho neodbytné-

ho pocitu znechucení a fyzické odpudivosti. A věděl, že je to důsledek předešlého skvělého večera.

A žaludek odmítal další brandy. Brangwen se tvrdošíjně pustil s teriérem přes pole a na všechno pohlížel záštiplným okem.

Příštího večera už opět seděl na svém místě U červeného lva, pil střídme a choval se slušně. Seděl a zarputile čekal, co se stane dál.

Věřil, či nevěřil tomu, že patří k tomuto světu Cossethay a Ilkestonu? Nenacházel v něm nic, co by chtěl. Ale mohl se z něj snad někdy vymanit? Měl v sobě něco, co ho odtud mohlo odvést? Nebo byl jako tupohlavé děcko, a ne pořádný mužský jako ostatní mladíci, kteří bez velkých cavyků hodně pili, trochu děvkařili a byli spokojení?

Nějakou dobu ještě umíněně tak žil dál. Pak už to nemohl vydržet. Nahromaděné žhavé vědomí v jeho hrudi neustále bdělo, zápěstí měl jakoby oteklá a rozechvělá, v hlavě se mu honily smyslné představy, oči jako by se podlily krví. Sváděl zuřivý boj sám se sebou, aby zůstal normální. Nevyhledával žádné ženy. Prostě žil dál, jako by byl normální. Do té doby, než buď něco udělá, nebo začne bít hlavou o zeď.

Pak se schválně vypravil do Ilkestonu, mlčky, soustředěný a poražený. Pil, aby se opil. Obracel do sebe jednu brandy za druhou, až mu zbledla tvář a oči začaly hořet. A pořád se ještě nedokázal osvobodit. Usnul v opileckém bezvědomí, probudil se ve čtyři hodiny ráno a pokračoval v pití. Měl vůli se osvobodit. Napětí v něm postupně začalo polevovat. Začal se cítit šťastný. Jeho uzavřené mlčení se prolomilo, začal povídat a žvatlat. Byl šťastný a zajedno s celým světem, cítil se spojen se vším tvorstvem ve žhavém svazku krve. Tak po třech dnech nepřetržitého pití vypálil ze své krve mládí, dosáhl vzníceného stavu spojení se světem, kterým končí ta nejvášnivější touha mládí. Avšak uspokojení dosáhl jen za cenu potlačení vlastní individuality, kterou mělo jeho mužství uchovat a rozvíjet.

Tak se z něj stal piják, který měl čas od času tohle tří či čtyřdenní období, kdy musel pít brandy a celou dobu byl opilý. Nepřemýšlel

o tom. Hořela v něm hluboká zášť. Všem ženám se antagonisticky vyhýbal.

Když dosáhl osmadvaceti let, nepoddajný, světlomasý muž svěží tváře a silných končetin, jehož modré oči upřeně hleděly před sebe, vracel se jednoho dne z Cossethay s nákladem osiva z Nottinghamu. Byl to čas, kdy se chystal na další pijáckou orgii, takže zaujatě zíral před sebe, bdělý, ale zahloubaný, všechno viděl, ale ničeho si nebyl vědom, uzavřený do sebe. Rok teprve nedávno začal.

Šel stejným krokem vedle koně, náklad na voze lomozil, jak kopec prudčeji klesal. Před ním se mezi náspy a živými ploty klikatila cesta dolů, viditelná jen na pár metrů.

Když pomalu vjel do zatáčky v nejprudším místě kopce a kůň se vzpíral mezi postraňky, uviděl nějakou ženu, jak stoupá vzhůru. V tu chvíli ovšem myslel na koně.

Pak se otočil, aby se na ni podíval. Byla oblečena v černém, pod dlouhým černým pláštěm se rýsovala spíš malá a drobná postava a na hlavě měla černý čepce. Šla spěšně, jako by neviděla nic kolem sebe, s hlavou mírně předkloněnou. Právě ten její zvláštní, soustředěný a kmitavý pohyb, jako by šla nikým neviděna, ho zaujal nejdříve.

Uslyšela povoz a vzhledla. Měla bledou a jasnou tvář, husté tmavé obočí a široká ústa zvláštního tvaru. Viděl jasně její tvář, jako by ji ozářilo nějaké světlo. Viděl její tvář tak zřetelně, že se odpoutal od sebe a zarazil.

„To je ona,“ řekl si bezděčně. Když povoz projížděl kolem ní a rozstříkoval řídké bláto, ustoupila stranou zády k náspu. Pak, jak krácel vedle svého vzpírajícího se koně, se střetli očima. Rychle pohledem uhnul a díval se zase před sebe, projela jím bolestná radost. V tu chvíli nemohl na nic myslet.

V posledním okamžiku se otočil. Zachytil její čepce, postavu v černém plášti, pohyb, jak šla. Pak zmizela za zatáčkou.

Prošla kolem. Měl pocit, jako by se znovu ocitl v tom vzdáleném světě, ne v Cossethay, ale v dalekém světě, v té křehké realitě. Šel dál tiše jako zasažený, zušlechtěný. Nemohl na nic myslet, ani mlu-

vit, ani vydat nějaký zvuk či znamení, nebo se přestat jednotvárně pohybovat. Sotva snesl pomyšlení na její tvář. Teď když o ní věděl, pohyboval se ve světě, který se octl mimo realitu.

Jako šilence se ho zmocnil mučivý pocit, že se vzájemně poznali. Jak si mohl být jist, jaké potvrzení pro to měl? Ta pochybnost byla zničující jako pocit nekonečného prostoru, nicoty. V nitru choval vůli po jistotě. Vzájemně se poznali.

Několik dalších dní se pohyboval v tomto stavu. A pak se mu opět začal rozpadat jako mlžný opar, aby vpustil dovnitř ten obyčejný, pustý svět. Choval se velmi jemně k lidem i ke zvířatům, ale děsil se zřetelnosti, s kterou se znovu začínala vynořovat deziluze.

Když o pár dní později stál po obědě zády k ohni, uviděl, jak ta žena jde kolem. Chtěl vědět, zda ho pozná, zda si je toho vědoma. Chtěl, aby bylo řečeno, že mezi nimi něco je. Tak ji napjatě sledoval, jak jde po silnici. Zavolal na Tilly.

„Kdo to asi je?“ zeptal se.

Tilly, šilhavá čtyřicátnice, která ho zbožňovala, dychtivě přiběhla k oknu, aby se podívala. Těšilo ji, když po ní něco chtěl. Zpoza krátké záclony natahovala krk a malý tmavý drdůlek jí při tom pohybu smutně trčel.

„No přece,“ zvedla hlavu a brejlila ven těma dychtivýma, šilhavýma hnědýma očima, „přece víte, kdo to je – to je ta z fary – víte –“

„Jak to mám vědět, ty slepice,“ křikl na ni.

Tilly se začervenala, narovnala hlavu a podívala se na něj tím šilhavým, téměř vyčítavým pohledem.

„No přeci víte – to je ta nová hospodyně.“

„Tak – a co je s ní?“

„No, co by s ní jako mělo být?“ opáčila rozzlobená Tilly.

„Je to žena, že, ať je hospodyně, nebo ne. Přece je na ní něco víc! Kdo je to – nějak se přece jmenuje?!“

„No, jestli ano, já nevím jak,“ odpověděla Tilly, která se nenechala od toho kluka vyrostlého v muže balamutit.

„Jak se jmenuje?“ zeptal se už vlídněji.

„To vám opravdu neřeknu,“ odvětila důstojně Tilly.

„A to je všechno, co o ní víš, že dělá hospodyně na faře?“

„Už jsem někde zaslechla její jméno, ale za boha si nevzpomenu, jak to bylo.“

„Ty jedna ženská potrhlá, tak na co máš hlavu?“

„Asi na to jako jiný lidi,“ opáčila Tilly, kterou nic nemohlo potěšit víc, než když jí takhle všelijak nadával.

Nastalo na chvíli ticho.

„Nedovedu si představit, že by to někomu uvízlo v hlavě,“ zkusila to služka.

„Co?“ zeptal se.

„No přeci to její jméno.“

„A proč jako?“

„Je odněkud z ciziny.“

„A kdo ti to povídal?“

„To je všechno, co vím, že je z ciziny.“

„A odkud teda myslíš, že je?“

„To nevím. Povídá se, že snad pochází z pólu. Já ale nevím,“ spěšně dodala Tilly, protože čekala další útok.

„Z pólu, ty snad pocházíš z pólu? Kdo si celou tuhle pitomost vymyslel?“

„Tak se to povídá – já nevím“

„A kdo to povídá?“

„Paní Bentleyová říká, že je z pólu – nebo, že je to Pólka, tak náh.“

Tilly se jen obávala, že se do toho ještě víc zamotává.

„A kdo říká, že je Polka?“

„To říkají všichni.“

„No a co ji tedy přivedlo sem k nám?“

„To teda vážně nevím. Má s sebou malou holčičku.“

„Má s sebou malou holčičku?“

„Tak tři čtyři roky, s hlavičkou jako pýchavka.“

„Černou?“

„Ne, bílou – teda děsně blondátou a samé chmýří.“

„Takže má někde tatínka?“

„Co já vím, ne. Ale nevím.“

„Co ji přivedlo sem?“

„To teda nevím, ledaže by ji farář vyhodil.“

„To dítě je její?“

„Myslím, že jo – říká se to.“

„Kdo ti to o ní vykládal?“

„No přece Lizzie – v pondělí – viděly jsme ji jít kolem.“

„Vám taky neuteče ani myš, co?“

Brangwen stál a přemítal. Toho večera si vyšel k Červenému lvu do Cossethay, napůl s úmyslem dozvědět se víc.

Vyrozuměl, že je to vdova po polském lékaři. Její manžel umřel jako utečenec v Londýně. Ona mluví trochu cize, ale je jí dobře rozumět. Má malou holčičku jménem Anna. A jmenuje se Lenská, je to paní Lenská.

Brangwen měl pocit, že ta neskutečná vize se konečně dostavila. Cítil také zvláštní jistotu, pokud šlo o její osobu, jako by mu byla souzena. To, že je cizinka, ho naplňovalo hlubokým uspokojením.

Na zemi se pro něj udála náhlá změna, jako by došlo k novému stvoření, v němž on má svou skutečnou existenci. Předtím bylo všechno holé, neskutečné, pusté, nicotné. Nyní nastala skutečnost, s kterou se mohl potýkat.

Skoro se neodvažoval na tu ženu pomyslet. Báł se. Jenom si byl stále vědom její přítomnosti nedaleko odtud, žil v ní. Ale neodvažoval se ji poznat, ani se s ní seznamovat tím, že by na ni myslel.

Jednoho dne ji potkal, když šla s holčičkou po silnici. Dítě mělo tvářičku jako jabloňový květ a lesklé světlé vlásy jako chmýří bodláku, které jí divoce jako plaménky trčely do všech stran, a velmi tmavé oči. Když se na ně podíval, holčička se žárlivě přitiskla k matčinu boku a upřeně ho sledovala záštiplnými černými očima. Ale matka mu věnovala ještě jeden pohled, téměř nepřítomný. A právě ta nepřítomnost jejího pohledu ho vzrušovala, široké šedohnědé oči s velmi tmavými, neproniknutelnými panenkami. Cítil, jak mu pod kůží proudí hbitý plamínek, jako by se mu rozhořely žíly. A šel nevědomky dál.

Věděl, že to přijde, jeho osud. Svět se podvoloval té přeměně. Neučinil žádné kroky: přijde, co přijít má.

Když přijela na Blata na týden sestra Effie, šel s ní pro jednou do kostela. V malém prostoru s pouhým tuctem lavic seděl nedaleko té neznámé. Měla v sobě cosi vznešeného a dojemného, jak seděla se vzpřímenou hlavou. Byla cizí, přišla z velké dálky, a přesto tak důvěrně známá. Pocházela zdaleka, a přitom to byla bytost tak blízká jeho duši. Vlastně když seděla v cossethayském kostele vedle své holčičky, ve skutečnosti tam nebyla. Nežila navenek patrný život svých dní. Patřila někam jinam. Pociťoval to výrazně, jako něco skutečného a přirozeného. Ale zároveň pociťoval bolestný strach a obavu o svůj vlastní konkrétní život, který se odehrával pouze v Cossethay.

Její husté tmavé obočí téměř srůstalo nad nepravidelným nosem, měla široká a dost silná ústa. Ale její tvář se povznášela k jinému světu života: ne k nebi či ke smrti, ale k nějakému místu, kde dosud žila, přestože její tělo už tam nepřebývalo.

Dítě vedle ní pozorovalo vše široce rozevřenýma, černýma očima. Holčička měla zvláště vzpurný výraz a pevně stažená malá ústa. Jako by žárlivě cosi střežila a neustále se měla na pozoru. Zachytila Brangwenův nepřítomný a důvěrný pohled a v široce rozevřených, ostražitých očích se jí objevilo téměř rozechvělé nepřátelství, skoro jako záblesk bolesti.

Starý kněz monotónně odříkával své, Cossethay tu sedělo nedotčeno jako obvykle. A do toho ta cizí žena s výrazem cizinky, nedotknutelná, a to podivné dítě, také cizí, které žárlivě cosi střežilo.

Když bohoslužba skončila, vycházel jakoby v jiném světě z kostela. Jak šel se sestrou po kostelní cestě za tou ženou a dítětem, holčička se najednou pustila matčiny ruky a rychlým, téměř nepostřehnutelným pohybem se vrátila a sbírala cosi skoro Brangwenovi pod nohama. Její drobné prstíčky byly jemné a rychlé, ale ten červený knoflík jim unikl.

„Našla jsi něco?“ zeptal se jí Brangwen.

A také se sehnul pro knoflík. Ale ona už ho měla a kousek odstoupila a tiskla si ho ke kabátku, černé oči po něm metaly blesky, jako by mu chtěla zakázat, aby si jí všímal. Když ho takto umlčela, otočila se s rychlým „Mami –“ a zmizela po cestě.

Matka stála a netečně scénu pozorovala, nedívala se na dítě, ale na Brangwena. Uvědomil si, že se žena na něj dívá, jak tam stála osamocená, ale pro něj ve své cizí existenci výsostně důležitá.

Nevěděl, co dělat, a otočil se k sestře. Ale široké šedé oči, téměř nepřítomné, a přesto tak dojemné, ho hypnotizovaly.

„Mami, můžu si ho nechat, že?“ zazněla hrdá, stříbřitě zvonivá slova holčičky. „Mami,“ – jako by neustále na matku volala, aby se jí připomínala – „mami“ – ale když matka odpověděla, „Ano, mé dítě,“ už neměla co říci. S pohotovou vynalézavostí však pokračovala: „Jak se jmenují ti lidé?“

Brangwen zaslechl roztržité:

„Nevím, děťátko.“

Pokračoval v chůzi po silnici, jako by nežil uvnitř sebe, ale někde vně.

„Kdo byla ta osoba?“ zeptala se sestra Effie.

„To ti nedokážu říct,“ odpověděl nevědomky.

„Je taková směšná,“ řekla Effie téměř odsuzujícím způsobem. „To dítě je jako posedlé.“

„Posedlé – jak posedlé?“ chtěl vědět.

„Však to vidíš sám. Matka je obyčejná, musím říct – ale to dítě jako by k ní nepatřilo. Bude jí tak pětatřicet.“

Ale on si toho nevšímal. Sestra mluvila dál.

„Tady máš ženu,“ pokračovala. „Tuhle by sis měl vzít.“ Ale on ji pořád ještě nevnímal. Věci šly svou cestou.

Jindy, v době večere, když seděl sám u stolu, se ozvalo zaklepaní u hlavního vchodu. Vyděsilo ho to jako osudové znamení. Na přední dveře nikdy nikdo neklepal. Zvedl se a začal odsunovat západky a otáčet velkým klíčem. Otevřel dveře a ona neznámá žena stála na prahu.

„Můžete mi dát libru másla?“ zeptala se se zvláštním odstupem, jako mluví cizinec.

Snažil se porozumět její otázce. Dívala se na něj tázavě. Ale co to bylo pod tou otázkou, co ho zasáhlo, jak tam nehnuté stála?

Ustoupil stranou a ona okamžitě vešla dovnitř, jako by ty dveře otevřel, aby ji vpustil. To ho překvapilo. Bylo zvykem čekat na prahu, dokud vás nepozvou dovnitř. Šel do kuchyně a ona ho následovala.

Věci od večere byly rozložené na vydrbaném stole z fošen, hořel tu plápolavý oheň a od krbu se zvedl pes a šel k ní. Stála bez hnutí těsně u dveří do kuchyně.

„Tilly,“ zavolal, „máme nějaké maslo?“

Cizinka tam stála v černém plášti jako ztělesněné mlčení.

„Cože?“ ozval se z dálky pronikavý hlas.

Zopakoval svou otázku.

„Máme to, co je na stole,“ odpověděl Tillyin pronikavý hlas z mléčné spižírny.

Brangwen pohlédl na stůl. Na talíři ležel velký kus másla, skoro libra. Byl kulatý a zdobený žaludy a dubovými listy formy.

„Nemůžeš přijít, když tě volám?“ křikl zase.

„Proč, co chcete?“ bránila se Tilly, když tázavě nahlédla dovnitř druhými dveřmi.

Uviděla neznámou ženu a upřela na ni svůj šilhavý pohled, ale neřekla nic.

„Nemáme nějaké maslo?“ ptal se Brangwen znovu, nedůtklivě, jako by si mohl nějaké tou otázkou vymoci.

„Povídám vám, že je tu to, co je na stole,“ řekla Tilly také nedůtklivě, protože na jeho žádost nedokázala žádné vykouzlit. „Kromě tohodle nemáme ani ždíbec.“

Následovala chvíle ticha.

Cizinka promluvila tím zvláštně zřetelným, rezervovaným způsobem člověka, který musí nejdřív vymyslet, co řekne.

„Tak to moc děkuji. Mrzí mě, že jsem vás obtěžovala.“

Nemohla pochopit ty způsoby, trochu ji to udivovalo. Jakákoli zdvořilost by byla situaci odosobnila. Ale tady šlo o případ zmatečných vůlí. Brangwen se na její zdvořilou větu začervenal. Ale nenechal ji odejít.

„Sežeň něco a zabal jí tohle,“ nařídil Tilly s posunkem na máslo na stole.

Vzal do ruky čistý nůž a odřízl tu stranu, kde bylo máslo načaté.

Jeho řeč, to „jí“ pomalu pronikly k cizí ženě a rozzlobily Tilly.

„Farář bere máslo od Brownů,“ řekla ta neporazitelná služebná. „My budem stloukat hned zejtra časně ráno.“

„Ano,“ – to protáhlé cizí ano – „ano,“ řekla Polka. „Byla jsem u paní Brownové. Nemá žádné.“

Tilly uraženě zvedla hlavu, jako by chtěla říci, že podle vžitých způsobů lidí, kteří chodí kupovat máslo, je nepřipustné přijít si, zaklepat na hlavní dveře a říci si o půl kila másla v nouzi, když zrovna těm, od kterých berete jindy, došlo. Když chodíte k Brownům, tak chodíte k Brownům, a moje máslo tu není od toho, aby posloužilo, když u Brownů jsou na dně.

Brangwen naprosto chápal tuto nevyslovenou Tillyinu námitku. Polka ne. A protože chtěla máslo pro faráře a protože Tilly měla ráno stloukat, čekala.

„Tak si pospěš,“ dodal Brangwen nahlas, poté co uplynula tato nemá pauza; Tilly zmizela ve dveřích do spíže.

„Asi jsem k vám neměla chodit,“ řekla neznámá a tázavě na něj pohlédla, jako by od něj chtěla vědět, co bývá zvyklostí.

Měl pocit zmatku.

„A pročpak to?“ zeptal se ve snaze o bodrý tón, ale vyznělo to, jako by ji chránil.

„Vy snad –?“ začala se ptát, ale nebyla si jista, kde stojí, a hovor skončil. Celou dobu ho sledovala očima, protože nemluvila dobře anglicky.

Stálí proti sobě. Pes přešel od ní k němu. Sehnul se k němu.

„A jak se daří holčičce?“ zeptal se.

„Děkuji, má se velmi dobře,“ zazněla odpověď, jako pouhá zdvořilá fráze v cizí řeči.

„Posad'te se přeci,“ vybídl ji.

A ona se posadila do křesla, její štíhlé paže vyčnívající z prostřižených otvorů pláště spočinuly v klíně.

„Nejste v našem kraji zvyklá,“ řekl a pořád ještě stál na předložce před krbem zády k ohni, bez kabátu a s otevřenou zvědavostí hleděl na ženu. Její vyrovnanost ho těšila a povzbuzovala, dodávala mu zvláštní pocit svobody. Připadalo mu skoro nemístné, že se natolik cítí pánem svým i situace.

Chvíli na něm ulpěla tázavým pohledem, jako by přemýšlela o smyslu jeho řeči.

„Nejsem,“ řekla, když pochopila, co myslí. „Ne – je to cizí.“

„Přijde vám to tu trochu drsné?“ zeptal se.

Očima ho vybídla, aby to řekl ještě jednou.

„Naše způsoby jsou na vás drsné,“ opakoval.

„Ano – ano, rozumím. Ano, je to tu jiné, podivné. Ale byla jsem v Yorkshiru.“

„V tom případě,“ řekl, „to tady není o nic horší než tam na severu.“

To tak docela nechápala. Jeho způsob, kterým jako by ji chtěl chránit, jeho jistota a jeho důvěrnost ji mátly. Co tím chtěl říci? Pokud je roven jejímu postavení, proč se chová tak neformálně?

Ne řekla neurčitě a opět na něm spočinula očima.

Viděla, jak je mladý a naivní, nevytříbený, téměř úplně mimo jakoukoli možnost vzájemného vztahu. A přece byl pohledný, světlé vlasy a modré oči působily energickým dojmem, zdravé tělo jako by se jí stavělo na roveň. Upřeně se na něj dívala. Bylo pro ni obtížné mu rozumět, rozumět té jeho vřelosti, nevycválanosti a sebedůvěře, jako by nikdy neměl blízko k nejistotě. Co mu to dodávalo tak zvláštní rovnováhu?

Nevěděla. Tápala. Rozhlédla se po místnosti, v níž žil. Měla v sobě cosi důvěrně blízkého, co ji fascinovalo a téměř děsilo. Náby-

tek byl starý a povědomý jako staří lidé, celé to místo jako by sdílelo příbuznost s ním, s jeho bytostí, až z toho byla nesvá.

„Už dlouho bydlíte tady v tom domě – ano?“ zeptala se.

„Bydlím tu odjakživa,“ řekl.

„Ano – ale vaši – vaše rodina?“

„Žijem tu asi dvě stě let,“ odpověděl. Celou tu dobu z něj nespustila oči, široce otevřené, kterýma jako by se ho pokoušela uchopit. Měl pocit, že je tam pro ni.

„Patří vám to tu, ten dům, farma –?“

„Ano,“ odpověděl. Shlédl k ní a setkal se s jejím pohledem. Rozrušilo ji to. Neznala ho. Byl to cizinec, neměli nic společného. A přesto ji jeho pohled rozrušil a snažila se o něm dozvědět víc. Byl tak zvláštně sebevědomý a přímý.

„Bydlíte tu docela sám?“

„Ano – pokud se tomu dá říct sám.“

Tomu nerozuměla. Připadalo jí to neobvyklé. Co to znamená?

A kdykoli se její oči, poté co se na něj nějakou dobu dívala, nevyhnutelně setkaly s jeho pohledem, uvědomovala si jakýsi žár, dotírající na její vědomí. Seděla bez hnutí a svářely se v ní protichůdné pocity. Kdo je ten podivný muž, který jí byl okamžitě tak blízký? Co se to s ní děje? Così v jeho mladých, usměvavých očích jako by si na ni osobovalo právo, právo s ní mluvit a ochraňovat ji. Ale jak? Proč s ní mluvil? Proč měl v očích takovou jistotu, takové světlo a sebedůvěru a ani nečekal na dovolení či nějaké znamení?

Tilly se vrátila s velkým listem a nalezla ty dva mlčky. Když se služebná vrátila, okamžitě cítil, že je na něm, aby promluvil.

„Kolik je té vaší holčičce?“ zeptal se.

„Čtyři,“ odpověděla.

„Takže její otec není mrtvý tak dlouho?“ zeptal se.

„Byl jí rok, když zemřel.“

„Tři roky?“

„Ano, tři roky už je mrtvý – ano.“

Jak mu odpovídala na tyto otázky, byla zvláštně tichá, téměř duchem nepřítomná. Znovu se na něj podívala, v očích jako by se jí

objevilo cosi panenského. Měl pocit, že se nemůže pohnout, ani k ní, ani od ní. Cosi v jejím vystupování ho bolelo, až byl před ní téměř neschopen pohybu. Viděl, jak dívce v očích sílí tázavý pohled.

Tilly jí podala máslo a ona se zvedla.

„Moc vám děkuju,“ řekla. „Kolik stojí?“

„Dáme ho panu faráři darem,“ odpověděl. „Místo toho, abych šel do kostela.“

„Vypadalo by líp, kdybyste šel do kostela a vzal si za svý máslo peníze,“ namítla Tilly, která si svůj nárok na něj nedala jen tak vzít.

„Ty aby ses do toho nemíchala, vid’?“ odpověděl.

„Kolik, prosím?“ zeptala se Polka Tilly. Brangwen zůstal stát a nechal to tak.

„Pak vám tedy pěkně děkuju,“ zopakovala.

„Přiveďte sem někdy holčičku, aby se podívala na drůbež a na koně,“ řekl, „ – jestli by se jí to líbilo.“

„Ano, to by se jí líbilo,“ odvětila cizinka.

A odešla. Po jejím odchodu stál Brangwen jako oslabený. Ani si nevšiml Tilly, která na něj celá nesvá hleděla a chtěla nějaké ujištění. Nemohl na nic myslet. Měl pocit, že se s tou neznámou ženou nějak neviditelně spojil.

Mysl měl omámenou, ale vědomí se zdržovalo jinde. V hrudi či v břiše, někde v jeho těle se spustila jiná činnost. Jako by v něm zahořelo silné světlo a on v něm oslepl, neschopen cokoli vědět, krom toho, že mezi ním a ní hoří tato proměna a jako tajná moc je spojuje.

Od té doby, co přišla k němu domů, chodil jako omámený, sotva viděl i věci, které bral do ruky, bezcílný, utlumený, jako ve stavu proměny. Poddal se tomu, co se s ním dělo, nechal svou vůli vůli, jak ztrácel sebe sama, jakoby stále v polobdělém stavu na pokraji extáze, jako tvor blížící se znovuzrození.

Dvakrát s dítětem navštívila farmu, ale jako nějaká otupělost se mezi nimi usadila ta zvláštní nehybnost, dokonalý klid a pasivita, takže nedošlo k žádné změně. Holčičku jako by téměř nevnímal, ale přesto si svou vrozenou dobrotivostí získal její důvěru, dokonce

náklonnost, když ji vysazoval na koně, aby se projela, a když jí dával zrní pro slepice.

Jednou naložil matku a dítě na silnici a vezl je z Ilkestonu domů. Děcko se k němu tulilo, jako by hledalo lásku, matka seděla velice nehybně. Všechny je halilo cosi mlhavého, jako jemný opar, a zmocnilo se jich mlčení, jako by pozbyli vůle. Uviděl její ruce bez rukavic složené v klíně a všiml si snubního prstýnku. Ten ho vylučoval: byl to uzavřený kruh. Svazoval její život, ten snubní prsten, představoval její život, v němž on nemohl hrát žádnou roli. Nicméně za tím vším byla ona a on, kteří se měli setkat.

Když jí pomáhal z bryčky a téměř ji přitom zvedl, měl pocit, že má jakési právo brát ji takhle do rukou. Zatím ještě patřila tomu cizímu, tomu, co zůstalo za ní. Ale on se o ni musí také zajímat. Byla příliš živá, aby ji mohl zanedbávat.

Někdy ho její mlhavost, v níž se ztrácel, doháněla k hněvu, dokonce k zuřivosti. Ale držel se. Neposkytovala mu žádnou odezvu, žádné bytí směrem k němu. Mátl ho to a vztekalo, ale dlouho se podřizoval. Pak, jak narůstalo jeho utrpení z její nevšímavosti vůči němu, postupně se vzmáhala ničivá zlost a on chtěl odejít někam pryč, uniknout jí.

Stalo se, že přišla s holčičkou na Blata, zrovna když byl v tomto stavu. Pak se jí postavil, silný a mocný ve své vzpouře, a třebaže nic neřekl, ucítila, jak se zlobí a jak se jí zmocňuje jeho silná netrpělivost, otrásl ho to znovu, tentokrát z otupělosti. Její srdce se opět pohnulo tím rychlým popudem k útěku, podívala se na něj, na toho cizince, který nebyl šlechtic, a přesto trval na tom, že vstoupí do jejího života, a bolest znovuzrození v ní napjala všechny žíly v cosi nového. Bude muset začít znovu, najít nové bytí, novou formu v odezvě k té slepé, naléhající postavě stavící se proti ní.

Projelo jí jakési zachvění, bolest znovuzrození, plamen vyšlehl až k němu, dostal se mu pod kůži. Chtěla ho, ten nový život od něj, s ním, ale přesto se mu musí bránit, neboť je to zkáza.

Když o samotě obdělával půdu nebo vysedával u ovcí v čase jehňat, fakta a materiální stránka jeho každodennosti odpadly

a zanechaly pouze jádro jeho cíle. A tehdy ho napadlo, že se s ní ožení a ona bude jeho životem.

Postupně, dokonce aniž se s ní vídal, ji poznal. Byl by ji rád považoval za cosi svěřeného do jeho ochrany, jako dítě bez rodičů. Ale to měl zakázáno. Od tohoto příjemného pohledu na věc musel ustoupit. Mohla by ho odmítnout. A krom toho se jí bál.

Ale za dlouhých únorových nocí, když ovce rodily a on vyhlížel z ovčína na jiskřivé hvězdy, věděl, že už nepatří sám sobě. Musel připustit, že je ho jen zlomek, že je něčím nehotovým a podřízeným. Na temné obloze se posouvaly hvězdy, celé houfy jich letěly kolem na jakési věčné pouti. Tak tam seděl, malý a podřízený většímu řádu.

Pokud k němu nebude chtít přijít ona, bude muset zůstat tou nicotou. Byla to tvrdá zkušenost. Ale poté, co si ho opakovaně nevyšímala, poté, co tolikrát viděl, že pro ni neexistuje, poté, co zuřil a snažil se vymanit a říkal si, že je dost dobrý sám o sobě, je muž a dokáže stát sám, musel se v hvězdné mnohočetnosti noci ponížít a přiznat a vědět, že bez ní není nic.

Nebyl nic. Ale s ní by byl skutečný. Kdyby teď šla po ojíňené trávě kolem ovčína, tím rozčileným bečením bahnic a jehňat, přinesla by mu celistvost a dokonalost. A kéž by to tak bylo, kéž by k němu přišla! Mělo by se to stát – bylo to v řádu věcí.

Dlouho se rozhodoval, kdy ji požádá o ruku. A věděl, že pokud ji požádá, ona bude muset souhlasit. Bude muset, jinak to nemohlo být.

Něco se o ní dozvěděl. Byla chudá, úplně sama, a v Londýně zažila krušné doby, jak předtím, tak potom, co jí zemřel manžel. Ale v Polsku to byla urozená dáma, dcera velkostatkáře.

Tohle všechno pro něj byla pouze slova, to, že ho převyšovala urozeností, to, že její muž byl skvělý lékař, to, že on sám byl horší než ona téměř v každém ohledu. Existovala vnitřní realita, logika duše, která ho s ní spojovala.

Jednoho březnového večera, kdy venku burácel víchř, přišla chvíle, kdy ji chtěl požádat o ruku. Seděl s rukama před sebou, nakláněl

se k ohni. A jak se díval do ohně, věděl najednou skoro bez přemýšlení, že to udělá ten večer.

„Máš pro mě čistou košili?“ zeptal se Tilly.

„Víte, že máte čisté košile,“ odpověděla.

„Tak mi přines bílou.“

Tilly přinesla dolů jednu z lněných košil, které podědil po otci, a položila ji před něj, aby se u ohně nahřála. Milovala ho němou, bolestnou láskou, když seděl s rukama opřenýma o kolena a nakláněl se k ohni, tiše, ponořen do sebe, ji nevnímaje. V poslední době ji přepadalo chvějivé nutkání k pláči, kdy pro něj v jeho přítomnosti chtěla udělat cokoli. Jak nyní rozprostírala košili, trásl se jí ruce. Nyní už na ni nekřičel, ani ji neškádlil. Z hlubokého ticha, které panovalo v domě, dostávala chvění.

Šel se umýt. Z hlubin jeho nehybnosti jako by vytryskávaly záblesky vědomí a rozprskávaly se.

„Udělat se to musí,“ říkal si, když se shýbal ke košili na mřížce před krbem, „udělat se to musí, tak proč se tomu vyhýbat?“ A když si česal vlasy před zrcadlem na zdi, jako by si sám odpovídal: „Ta žena přece není němá. Prostě jen není užvaněná. Má právo dělat, co se jí líbí, a štvát, koho chce.“

Tento záblesk zdravého rozumu ho zavedl ještě dál.

„Přál jste si něco?“ zeptala se Tilly, která se náhle objevila, když ho uslyšela mluvit. Stála a dívala se, jak si pročesává světlý vous. Oči měl klidné a soustředěné.

„Ano,“ odpověděl, „kam jsi dala nůžky?“

Přinesla mu je a dívala se, jak si s vystrčenou bradou zastřihuje vousy.

„Jen abyste to s tím stříháním nepřehnal,“ řekla s úzkostí. Rychle si odfoukl jemně zvlněné vousy ze rtů.

Oblékl se celý do čistého, pečlivě si upravil náprsenku a vzal si svůj nejlepší kabát. Pak, když byl připraven a šedý soumrak začal temnět, vyšel do zahrady natrhat narcisy. Vítr burácel v jabloních, žluté květiny se prudce zmítaly, slyšel i jemné švehlení jejich listů, když se shýbal a trhal ploché, křehké stvolý květů.

„Kampak máš namířeno?“ křikl na něj kamarád, s kterým se potkal, když vycházel z branky.

„Tak trochu na námluvy,“ odpověděl mu Brangwen.

A Tilly se celá rozechvělá a vzrušená nechala větrem bičovat až k velké bráně, odkud ho mohla vidět, jak odchází.

Vyšel do kopce a dál směrem k faře. Vítr se proháněl živými plo-ty a on se snažil držet kytíčku narcisů u těla, aby ji ochránil. Na nic nemyslel, jen vnímal, že fouká vítr.

Stmívalo se, holé stromy duněly a hvízдалy. Věděl, že farář bude v pracovně a Polka s dítětem v útulné kuchyni. Za temného soumraku prošel brankou a po cestě, kde se pár narcisů ohýbalo ve větru a roztroušené krokusy se sprádaly v bledou, bezbarvou motanici.

Na keře vzadu za domem proudilo světlo z kuchyňského okna. Začal váhat. Jak to dokáže? Když se podíval oknem, uviděl ji sedět v houpacím křesle s holčičkou už v noční košilce na klíně. Světlá hlavička s nepoddajnými vlásky se nakláněla k teplu ohně, který se odrážel na jasných tvářičkách a čisté pleti děcka, jež jako by o něčem přemítalo, skoro jako dospělý. Matčina tvář vypadala neproniknutelně a klidně a on s bolestí uviděl, že je zase zpátky v tom bývalém životě. Vlásky dítěte se leskly jako skelné předito, tvář mělo ozářenou tak, že připomínala vosk osvětlený zevnitř. Vítr silně dul. Matka a dítě seděly bez hnutí, tiše, dítě zíralo nepřítomnými tmavými očima do ohně, matka se dívala do neznáma. Holčička už skoro spala. Jen silou vůle měla stále ještě otevřené oči.

Náhle se rozhlédla, zneklidněná tím, jak vítr otrásal domem, a Brangwen uviděl, jak pohnula malými rty. Matka se začala houpat, slyšel mírné chřupání houpacího křesla na podlaze. Pak uslyšel tiché, monotónní pozpěvování v cizí řeči. Poté velký nápor větru, matka jako by odplula někam jinam, oči dítěte zčernaly a zvětšily se. Brangwen vzhlédl na oblaka, která s velkým, zneklidňujícím spěchem houstla na tmavé obloze.

Pak se ozval vysoký hlas holčičky, kterým si stěžovala a nařizovala:

„Tohle už nezpívej, mami, nechci to poslouchat.“

Zpěv utichl.

„Půjdeš spát,“ řekla matka.

Viděl, že holčička zaprotestovala a pevně se mámy chytila, viděl neoblomnou vzdálenost matky, snahu dítěte pevně se chytit. Pak náhle jasnou dětskou výzvu:

„Chci, abys mi něco povídala.“

Vítr foukal, příběh začal, dítě se pohodlně usadilo u matky, Brangwen stál a vyčkával venku, díval se, jak divoce se zmítají stromy ve větru a padá stále hustší tma. Šel za svým osudem a prodléval tady na prahu.

Dítě se schoulilo, bylo zřetelně vidět, jak se tulí k matce, zpod nepoddajných chomáčů vlásků upřeně vyhlížely tmavé oči. Až na ty oči vypadalo jako spící stočené zvířátko. Matka seděla jakoby ve stínu, příběh plynul jakoby sám od sebe. Brangwen venku viděl, že se snesla noc. Nepozoroval plynutí času. Ruka, v níž držel narcisy, se ani nehnula a vychladla.

Příběh skončil, matka se konečně zvedla, dítě jí viselo na krku. Musí být silná, když tak snadno unese tak velké dítě. Anička se tuli-la k matčině šiji. Krásná a podivná tvářička holčičky pohlížela přes rameno matky, už celá pohroužená ve spánku, kromě těch očí, a ty, široce otevřené a tmavé, jako by dál vzdorovaly a bojovaly s čímsi, co nebylo vidět.

Když odešly, Brangwen se poprvé pohnul z místa, kde stál, a obhlédl noc. Přál si, aby to bylo opravdu tak krásné a známé, jako mu to připadalo v těchto několika okamžicích klidu. Spolu s dítětem pociťoval jakési zvláštní napětí, utrpení, cosi osudového.

Matka opět sešla dolů a začala skládat oblečení děvčátka. Zaklepal. Otevřela se zvědavostí, trochu nejistě, jako cizinka, nesvá.

„Dobrý večer,“ pozdravil. „Přišel jsem jen na chvilku.“

Její tvář proběhla rychlá změna; nebyla připravena. Podívala se na něj, jak tam stál ve světle padajícím od okna, narcisy v ruce, tmu za sebou. V černých šatech ho opět neznala. Skoro dostala strach.

Ale on už překračoval práh a zavíral za sebou dveře. Vrátila se do kuchyně, celá polekaná tímto vpádem ze tmy. Smekl klobouk a přistoupil k ní. Pak stál ve světle v černých šatech a černé náprsence, s kloboukem v jedné ruce a žlutými květinami v druhé. Ona odstoupila, vydána mu na milost, vyrušena ze své podstaty. Neznala ho, věděla jen to, že si pro ni přišel. Viděla jen tu černě oděnou postavu, jak tam na ni čeká, a květiny sevřené v pěsti. Neviděla tvář a živoucí oči.

Díval se na ni a nepoznával ji, pouze někde ve svém nitru vnímal její přítomnost.

„Přišel jsem si s vámi promluvit,“ řekl a odkráčel ke stolu, kde si položil klobouk a květiny, které se rozpadly a ležely tam na neuspořádané hromádce. Celá se před ním schoulila. Neměla žádnou vůli, žádné vlastní bytí. V komíně burácel vítr a on čekal. Když měl nyní volné ruce, sevřel je v pěsti.

Uvědomoval si, že ona tam stojí neznámá, ustrašená, a přece s ním spřízněná.

„Přišel jsem,“ začal zvláště věcným a klidným tónem, „se vás zeptat, jestli byste se za mě vdala. Jste volná, ne?“

Následovalo dlouhé ticho a jeho modré oči podivně neosobně pohlížely do jejích a hledaly tam pravdivou odpověď. Hledal v ní pravdu. A ona, jakoby zhypnotizovaná, musela nakonec odpovědět.

„Ano, jsem volná a mohu se vdát.“

Výraz jeho očí se změnil, byl méně neosobní, jako by se díval téměř na ni, hledal v ní pravdu. Díval se nehnutě a soustředěně, jakoby věčně, jako by se výraz jeho očí neměl nikdy změnit. Jeho oči jako by ji znehybňovaly a rozpouštěly. Chvěla se, s pocitem znovuvstavení, bez vůle se mu oddávala, splývala ve společnou vůli s ním.

„Vy mě chcete?“ zeptala se.

Tvář se mu obestřela bledostí.

„Ano,“ odpověděl.

Stále ještě se neporušilo napětí a mlčení.

„Ne,“ řekla celá neská. „Ne, já nevím.“

Cítil, jak v něm napětí opadá, pěsti povolily, nebyl schopen se pohnout. Stál a díval se na ni, bezmocný v jakémsi zhroucení. Na chvíličku jako by mu připadala neskutečná. Pak viděl, jak k němu přistoupila, zvláště přímo a jakoby bez pohybu, náhlým pлавným hnutím. Položila mu ruku na kabát.

„Ano, chci,“ řekla neosobně a dívala se přitom na něj širokýma, upřímnýma, nově otevřenýma očima, otevřenýma nyní tou nejvyšší pravdou. Velice zbledl, jak tam tak stál a nehýbal se, a jenom její pohled poutal jeho oči, a trpěl.

Jako by ho viděla svýma nově otevřenýma, širokýma očima podobnýma dětským a zvláštním pohybem, který ho mučil, mu pomalu nastavila temnou tvář a ňadra, pomalým vemlouvavým gestem se mu nabídla k polibku, načež jako by cosi povolilo v jeho mozkou a na pár okamžiků se mu zatmělo před očima.

Držel ji v náruči a v naprostém odevzdání ji líbal. A bylo to pro něj doslova utrpení, to, že se odloučil od sebe sama. Připadala mu v náruči tak malá a lehká, tak odevzdaná jako dítě, a přece ho s takovou silou nutila, aby ji objal, nekonečně objímal, že to nemohl vydržet, nemohl stát.

Otočil se a hledal židli a stále ještě s ní v náruči se posadil a přivinul si ji pevně k sobě. Pak na pár vteřin úplně usnul, usnul a pohroužil se do toho nejtajemnějšího spánku, do naprostého, nejvyššího zapomnění.

Z toho se postupně vzpamatoval a stále ji ještě držel v teple těsně u sebe a ona mlčela stejně tak naprosto jako on, pohroužena ve stejné zapomnění, v plodnou tmu.

Vracel se pomalu, ale nově stvořený, jako po oplodnění, znovuzrozen v lůně tmy. Všechno bylo vzdušné a lehké, nové jako ráno, svěží a nově započaté. Jako úsvit sem proudila novost a rozkoš. A ona seděla u něj naprosto bez hnutí, jakoby v témže vytržení.

Pak se na něj podívala a široké, mladé oči zaplály světlem. A on se sehnul a políbil ji na ústa. A úsvit v nich plál, jejich nový život se stal skutečností, bylo to nepředstavitelně krásné, bylo to tak krásné,

že se to skoro podobalo smrti, přechodu jinam. Náhle si ji přitáhl ještě blíž.

Neboť brzy začalo světlo v ní pomíjet, postupně, a jak tam tak seděla v jeho náruči, sklonila hlavu, opřela si ji o něj a ležela bez hnutí, se sklopenou hlavou, trochu unavená, zbavena tváře, protože byla unavena. A v její únavě jako by bylo jeho popření.

„Je tu dítě,“ řekla po dlouhém mlčení. Nechápal to. Už dlouho neslyšel hlas. Nyní slyšel také dutí větru, jako by právě znovu začal foukat.

„Ano,“ řekl a nechápal. U srdce jako by ho bodla bolest, na čele se objevilo napětí. Jako by se chtěl něčeho zmocnit, a nemohl.

„Budeš ji milovat?“ zeptala se.

Znovu se dostavila ta náhlá křeč, jako bolest.

„Mám ji rád už teď,“ odpověděl.

Ležela bez hnutí u něj, bezděčně nasávala jeho fyzické teplo. Bylo mu velkým zadostiučiněním, že ji tam cítí, jak z něj nasává teplo a oplátkou mu dává svou tíži a svou zvláštní důvěru. Ale kde je, že mu připadá tak nepřítomná? Hloubal nad tím. Neznal ji.

„Ale jsem mnohem starší než ty,“ poznamenala.

„Kolik je ti?“ zeptal se.

„Třicet čtyři,“ odpověděla.

„Mně je osmadvacet,“ řekl.

„O šest let.“

Zvláštně se tím zabývala, dokonce jako by ji to trochu těšilo. Seděl, poslouchal a přemýšlel. Měl téměř skvostný pocit z toho, že u něj jakoby nic leží, opírá se o něj a on ji nadzvedává, jak dýchá, a cítí její váhu na svém žití, takže si připadá celistvý a nedotknutelně mocný. Nechal ji tak. Dokonce ji ani neznal. Bylo to tak zvláštní, že tam ležela a celou vahou na něm spočívala. Mlčky se z toho radoval. Cítil se fyzicky silný, jak ji nadnášel svým dýcháním. Podivná, nedotknutelná celistvost jich obou mu vnukala pocit jistoty a stability, jako by byl Bůh. Pobaveně si pomyslel, co by tomu asi řekl farář, kdyby to věděl.

„Už tady nebudeš muset dělat hospodyně,“ řekl.

„Mně se tu ale taky líbí,“ odpověděla. „Když člověk poznal víc míst, je to tady velice pěkné.“

Na to zase mlčel. Tak těsně se ho dotýkala, a přesto mu odpovídala z takové dálky. Ale nevadilo mu to.

„Jak to vypadalo u vás doma, když jsi byla malá?“ zeptal se.

„Můj otec byl velkostatkář,“ odpověděla. „Bydleli jsme u řeky.“

To mu mnoho neosvětlilo. Všechno zůstalo tak mlhavé jako předtím. Ale dokud byla tak blízko, nedbal na to.

„Já jsem vlastně taky statkář – malý,“ řekl.

„Ano,“ odpověděla.

Neodvažoval se pohnout. Seděl tam, objímal ji rukama, ona se pohybovala pouze jeho dechem a dlouho se ani nepohnul. Pak se jeho ruka jemně a bojácně usadila na jejím kulatém rameni, na neznámém. Jako by se k němu ještě přiblížila. Horký plamen mu vyšlehl z břicha do hrudi.

Ale bylo příliš brzy. Zvedla se a přešla přes místnost k zásuvce, odkud vytáhla malý ubrousek na podnos. Měla v sobě cosi klidného a profesionálního. Dědala manželovi ošetřovatelku – ve Varšavě i za pozdějšího povstání. Prostírala na podnos. Jako by si Brangwena vůbec nevšímala. Zpřímá se posadil, neschopen snášet ten rozpor v ní. Nevyzpytatelně se pohybovala po místnosti.

Pak, jak tam seděl, celý zamyšlený a zvědavý, přišla k němu a dívala se na něj širokýma šedýma očima, které se téměř smály malými ohníčky. Ale její ošklivá i krásná ústa se dosud nezměnila a byla smutná. Měl strach.

Jeho oči, namáhané a vzrušené nezvykem, před ní trochu couvly, cítil, jak couvá, a přece se zvedl, jako by ji poslouchal, sehnul se a políbil ji na těžká, smutná, široká ústa, která se polibkem neproměnila. Strach ho ovládl. Opět ji nezískal.

Odvrátila se. Farská kuchyň byla nepoklizená, a on přesto vnímal nepořádek její a jejího dítěte jako krásný. Byla mu tak úžasně vzdálena, ale pak tu bylo cosi, v čem se potkávali a z čeho mu srdce poskočilo v hrudi. Stál tam a čekal, fascinován.

Opět k němu přistoupila, jak tam stál v těch černých šatech, s modrýma očima jasnýma a zmatenýma kvůli ní, s tváří vzrušenou napětím, s rozčuchanými vlasy. Přistoupila až k němu, k jeho napjatému černě oděnému tělu a položila mu ruku na paži. Zůstal nehnoutě stát. Její oči, v nichž se černá vzpomínka svářela s primitivní a elektrizující vášní někde v pozadí, ho odmítaly a pojímaly zároveň. Ale on zůstal sám sebou. Nemohl dobře dýchat, u kořínků vlasů a na čele mu vyrazil pot.

„Chceš se se mnou oženit?“ zeptala se pomalu, stále nejistá.

Bál se, aby se mu nestáhlo hrdlo tak, že by nemohl mluvit. Zhluboka se nadechl a řekl:

„Ano.“

Pak znovu nastalo to utrpení, kdy se s jednou rukou jemně spočívající na jeho paži trochu naklonila dopředu a s podivným, pradávným náznakem objetí mu nastavila ústa. Byla ošklivá i krásná a on to nemohl vydržet. Dotkl se svými ústy jejích a pomalu, pomalu se dostavila odezva, nabývala na síle a vášni, až se mu zdálo, že do něj buší tak, že už to nevydrží. Odtáhl se, bledý, bez dechu. Jenom v jeho modrých očích zbývalo cosi z něj, soustředěno v tuto chvíli do jeho očí. A v jejích očích se objevil náznak úsměvu na černé prázdnotě.

Znovu se mu vzdalovala. A on chtěl odejít. Bylo to nesnesitelné. Nemohl to déle vydržet. Musel jít. A přesto se choval nerozhodně. Ale ona se od něj odvrátila.

Ten malý záchvěv utrpení, odmítnutí, to rozhodl.

„Zítra se vrátím a promluvím s farářem,“ řekl a sebral klobouk.

Dívala se na něj očima bez výrazu a plnými tmy. Neviděl žádnou odpověď.

„Tak to bude v pořádku, ne?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděla jako pouhou ozvěnou bez podstaty a významu.

„Dobrou noc,“ řekl jí.

„Dobrou noc.“

Odešel a ona tam zůstala stát, bez výrazu, s pocitem prázdna. Pak pokračovala v přípravě večere pro faráře. Potřebovala stůl, a proto narcisy odložila na příborník, aniž si jich nějak povšimla. Pouze jejich chlad, jak se jich dotkla rukou, na ní dlouho ulpěl.

Byli si tak cizí, musejí navždy zůstat tak cizí, že jeho vášeň byla pro něj žhoucím utrpením. Taková důvěrnost v objetí, a taková naprostá cizost styku! Bylo to nesnesitelné. Nesnesl být jí nablízku a vědět o té naprosté cizosti mezi nimi, vědět, jak naprosto neznámí jsou jeden pro druhého. Vyšel ven do větru. Na obloze se vyfoukaly velké díry, vzduchem poletovalo měsíční světlo. Někdy v mezeře rychle vyplul a zase zmizel rozzářený úplněk, ukryl se pod elektrickými, hnědě světélkujícími okraji mraků. Pak se objevil velký mrak a stín. Pak kdesi ve tmě další záře, jako pára. A celá obloha se hemžila a trhala, ohromná změť létajících tvarů a tmy a cárů osvětlených plynů a velká hnědá kulatá svatozář, pak ten hrozný okamžik, kdy měsíc jako tekutý briliant na chvíli vyplul a oslnil zrak, aby pak opět zmizel pod pláštěm mračna.

KAPITOLA 2

Žijí na Blatech

Byla dcerou polského velkostatkáře, který se notně zadlužil u židů, oženil se s bohatou Němkou a zemřel těsně před povstáním. Dost mladá se vdala za Paula Lenského, intelektuála, který vystudoval v Berlíně a do Varšavy se vrátil jako vlastenec. Matka se provdala za německého obchodníka a odjela pryč.

Lydie Lenská, provdaná za mladého doktora, se vedle něj stala také vlastenkou a emancipovanou ženou. Byli chudí, ale měli o sobě vysoké mínění. Na důkaz své emancipace se naučila ošetrovatelskému řemeslu. V Polsku představovali nové hnutí, které právě vzniklo v Rusku. Ale byli velcí vlastenci a zároveň velmi „evropští“.

Měli dvě děti. Pak vypuklo velké povstání. Fanatický a výmluvný Lenský podněcoval své spoluobčany. Ulice Varšavy se jen hemžily Poláky, kteří se chystali zastřelit každého Rusa. Pak přišli na jih Ruska a běžně se stávalo, že do malé židovské vesnice dorazilo šest bezvýznamných povstalců, oháněli se zbraněmi i slovem a vyhrožovali, že zastřelí každého Rusa, který je ještě naživu.

Lenský byl také dost horká hlava. Lydie, která měla v sobě zčásti německou krev a pocházela z jiné rodiny, přesto potlačila sama sebe a nechala se unášet ohnivými prohlášeními svého muže a jeho bouřlivým vlastenectvím. Byl to skutečně odvážný muž, ale žádná odvaha se nemohla tak docela vyrovnat živosti, s jakou mluvil. Dřel do úmoru, až z něho zbývaly jen ty planoucí oči. A Lydie ho omámeně následovala jako stín, sloužila, opakovala to, co on. Někdy měla s sebou své dvě děti, jindy je nechala doma.

Jednou se k nim vrátila a zjistila, že obě zemřely na záškrť. Její manžel hlasitě plakal a nikoho si nevšímal. Ale válka pokračovala a on se brzy vrátil ke své práci. Lydiinu mysl obestřela tma. Kráčela jako pohroužená ve stínu, mlčky, v moci podivné, hluboké hrůzy, přála si jen se nechat tou hrůzou pohlcovat, vstoupit do kláštera,

naplnit ty děsivé pohnutky v sobě službou temnému náboženství. Ale nemohla.

Pak následoval útek do Londýna. Drobný, hubený Lenský nežil pro nic jiného než pro odboj a nedokázal se ani na chvíli odpoutat. Dostal se do stavu jakési šílené podrážděnosti, byl nedůtklivý, pyšný na nejvyšší míru, svárlivý, takže se jako pomocný lékař v jedné nemocnici brzy znemožnil. Stali se z nich téměř žebráci, ale on si přesto udržoval vysoké mínění o sobě, jako by žil odtržen v jakési halucinaci, kde on sám byl přední a vysoce postavenou osobou. Žárlivě střežil svou ženu před potupností jejího postavení, neustále jí byl nablízku jako tasená zbraň, což anglickému oku připadalo podivné, měl ji ve své moci, jako by ji hypnotizoval. Ona se mu pasivně poddávala, neproniknutelná, neustále ve stínu.

Vytrácel se před očima. Už když se dítě narodilo, nezbývalo z něj nic než kost a kůže a utkvělá myšlenka. Dívala se, jak umírá, starala se o něj, starala se o miminko, ale ve skutečnosti nic nevnímala. Zahalila ji tma, jako výčitky svědomí, či jako vzpomínka na temný, divošský, záhadný nájezd hrůzy, smrti, stínu pomsty. Když manžel zemřel, pocítila úlevu. Už nebude kolem ní pobíhat.

Anglie se svou rezervovaností a cizostí odpovídala jejímu rozpoložení. Než sem přijeli, uměla trochu jazyk a schopnost papouškovat slyšené jí umožnila, že se dost snadno učila dál. Ale nevěděla nic o Angličanech, ani o životě v Anglii. Vlastně pro ni neexistovali. Jako by kráčela podsvětím, kde cítíte shluky stínů, ale nemají s vámi nic společného. Pociťovala Angličany jako mocný, chladný, mírně nepřátelský zástup, jímž ona procházela osamocena.

Angličané se k ní naopak chovali téměř uctivě, církve se postarala, aby jí nic nechybělo. Pohybovala se bez jakékoli vášně, jako stín, dítětem útrpně nucena k okamžikům lásky. Její umírající manžel se zmučenýma očima a napjatou kůží na obličeji byl pro ni vidinou, ne skutečností. Jako vidina byl také pohřben a uložen do hrobu. Pak ta vidina pominula, ona se zklidnila, čas plynul dál, bezbarvě šedý, jako dlouhá cesta, kdy nepřítomně seděla, zatímco kolem ubíhala krajina. Když večer kolébala dítě, zabředla třeba do polské ukolé-

bavky, nebo si někdy sama pro sebe mluvila polsky. Jinak nemyslela na Polsko, ani na ten život, kterému dřív náležela. Byla to velká skvrna bezbarvě zející temnotou. V povrchní činnosti svého života se Anglii úplně přizpůsobila. Dokonce myslela anglicky. Ale její dlouhotrvající nepřítomné výrazy a abstraktní temnota byly polské.

Tak žila nějakou dobu. Pak neochotně a pomalu začala vnímat ulice Londýna. Uvědomovala si, že kolem ní cosi je, cosi velmi cizího, uvědomovala si, že je v cizině. A pak ji poslali na venkov. Tam se jí vybavila představa domova, když byla malá, velkého domu v krajině, sedláků z vesnice.

Poslali ji do Yorkshiru, aby se starala o starého faráře na faře u moře. Tu se poprvé zatřásl kaleidoskop a ukázal jí před očima něco, co musela vidět. V duchu ji to bolelo, ta otevřená krajina a vřesoviště. Bolelo ji to a bolelo. A přece se jí to vnucovalo jako cosi živého, podněcovalo to v ní jakousi sílu z dětství, mělo to k ní nějaký vztah.

Ve vzduchu kolem ní nyní byla zeleň a stříbro a modř. A podivně se vtíralo světlo od moře, které musela brát na vědomí. Kolem zářily petrklíče, byla jich spousta a ona se shýbala k tomu zneklidňujícímu jevu u svých nohou, dokonce utrhla jednu či dvě květiny a s tou novou barvou v životě se matně rozpomínala na to, co bylo. Po celý den, kdy seděla u okna nahoře, přicházelo od moře to světlo, stále a stále, nikdy neochabovalo, až jako by ji začalo unášet pryč a hluk moře v ní vyvolal ospalost, uvolnění podobné spánku. Její automatické vědomí se trochu podvolilo, někdy klopýtla, zahlédla na chvíli své živé dítě, což ji nevyřslovně bolelo. Její duše se nechala vyburcovat k pozornosti.

Jak podivný byl třpyt moře obnažovaného nebem, jak teplý a milý hřbitov v zákoutí kopce, když chytal slunce a držel je, jako člověk drží v dlaních zkřehlou včelku. Šedá tráva a lišejník a kostelík a sněženky v drsné trávě a doušek neuvěřitelně teplého slunečního světla.

V duchu se trápila. Slyšela zurčení bystřiny dole pod stromy, leželo ji to a přemýšlela, co to je. Když sešla dolů, našla mezi stromy ladoňky, které matně žhnuly jako cosi živého.

Přišlo léto a vřesoviště zaplavily zvonky jako voda vyjeté koleje na cestě, vřes pod oblohou zružověl a celý svět se probouzel. Byla z toho nesvá. Když procházela kolem keřů hlodáše, nechtěla je vidět, vstupovala do vřesu jako do vířivé koupele, která skoro bolela. Prsty přejížděla po zaťatých pěstičkách dítěte, slyšela jeho úzkostný hlas, jak se ji, duchem nepřítomnou, snažilo přimět k hovoru.

A ona se znovu uchýlila do své temnoty a dlouhou dobu zůstala bezpečně uzavřena před všemi živými. Ale přišel podzim s červeným mihotáním zpívajících čermáčků, a s příchodem zimy potemněla vřesoviště a ona se téměř divoce znovu obrátila k životu, chtěla svůj život zpátky, chtěla, aby byl takový, jako když byla malá, venku pod oblohou tam doma. Všude leželo plno sněhu, telegrafní sloupky kráčely po bílé zemi pod zamračenou oblohou. A v ní divoce sílila touha, chtěla, aby tohle bylo Polsko, její mládí, aby jí to všechno znovu patřilo.

Ale tady nebyly ani saně, ani rolničky, neviděla vycházet ven sedláky v beraních kožíších jako nové lidi, se zdravými, načervenalými, veselými tvářemi, které jako by se obnovovaly a oživovaly, když sníh rozjasnil svět. Nevrátil se k ní, ten život jejího mládí, nevrátil se. Chvilí se bolestně bránila, pak upadla opět do temnoty klauzury, kolem jejíž zdí řádí satan a ďábli, ale uvnitř visí bílý Kristus na vítězném kříži.

Z pokoje nemocného se dívala, jak se sníh žene kolem, spěšně jako hejna stínů, letí s jakýmsi posledním pověřením tam k tomu olověnému, nezměnitelnému moři, až za tu konečnou bělost vlnícího se pobřeží a posněženou čern napůl ponořených skal. Ale blíž na strozech sníh měkce kvetl. Pouze hlas umírajícího faráře za ní byl ponurý a hašteřivý.

Avšak než vykvetly sněženky, byl po smrti. Byl mrtev. Ale navracející se žena s podivnou vyrovnaností sledovala sněženky na okraji trávníku dole, jak bíle povívaly ve větru, ale nikam se neodvá-

ly. Dívala se, jak se třepotají a pohupují, bílá, zavřená kvítka, vláknem připoutaná k šedozelené trávě, nikdy neodvátá, neodnesená větrem.

Když ráno vstávala, úsvit se dobýval svou bělostí, od východu letěly nárazy světla jako sněhová bouře, stále silněji a divočeji, až se objevila růžová a zlatá a moře dole se rozzářilo. Sledovala to bez zaujetí a lhostejně. A přece už vystoupila ze zajetí tmy.

A znovu se objevil stín, povědomé propadání hrůze, když se lhostejně přestěhovala do Cossethay. Tam nejdřív nebylo nic – prostě šedé nic. Ale pak jednoho rána zazářil žlutě jasmínovec, který ji zaujal, a poté se ráno i večer ozýval vytrvalý zpěv drozdů z houští kolem, až její zmožené srdce muselo proti tomu pozvednout svůj hlas a odpovédět. V mysli se jí začaly vynořovat krátké melodie. Naplňovalo ji znepokojení rovnající se téměř utrpení. Věděla, že ve svém odporu podléhá a strach ze tmy se obrátil v strach ze světla. Byla by se skryla někde uvnitř domu, kdyby mohla. A především toužila po míru a neproniknutelném zapomnění svého dřívějšího stavu. Nechtěla se vzpamatovat, uvědomit si skutečnost. První křeče tohoto nového porodu byly tak akutní, že věděla, že to nevydrží. Raději by zůstala dál mimo život, než se nechat rvát a mrzačit tímto zrodem, který nemohla přežít. Neměla sílu probudit se k životu nyní, v Anglii, tak cizí, pod tak nepřátelskou oblohou. Věděla, že zhyne jako časná, bezbarvá květina bez vůně, kterou konec zimy tak nemilosrdně vyžene ven. A chtěla v sobě skrýt tu trošku mihotavého života.

Ale přišel slunečný den naplněný vůní lýkovce, den, kdy se včely nořily do žlutých krokusů a ona zapomněla, cítila se jako někdo jiný, ne ona sama, jako nový člověk, a byla tomu docela ráda. Avšak věděla, že je to křehký stav, a toho se bála. Farář zasadil mezi krokusy hrachor, aby se včely měly kam slétat, a ona se smála. Pak přišla noc a hvězdy jasně zářily, tak jak to znala z dřívějška, z dětství. Zářily tak silně, že věděla, že zvítězily.

Nemohla ani bdít, ani spát. Jakoby drcena mezi minulostí a budoucností, jako květina, která se prodere ze země a zjistí, že nad ní leží velký kámen, byla bezmocná.

Zmatek a bezmoc pokračovaly, obklopovaly ji velké pohybuující se síly, které ji nutně musely rozdrtit. A nebylo úniku. Kromě toho, že by zase upadla v to staré zapomnění, v tu chladnou tmou, kterou se snažila si podržet. Ale farář jí ukázal vajíčka v drozdím hnízdě u zadního vchodu. Viděla samu sebe jako drozdici sedící na hnízdě, viděla, jak měla rozprostřená křídla, jak dychtivě bránila své tajemství. Napjatá, dychtivá, hnízdící křídla ji dojímala k nesnesení. Myslela na ně ráno, když uslyšela drozda zpívat, jak vstal, a myslela si: „Proč jsem tam neumřela, proč mě přivezli sem?“

Lidi kolem sebe si neuvědomovala jako osoby, ale jako přízraky přecházející kolem. Přišlo jí velmi zatěžko se přizpůsobit. V Polsku pro ni sedláci, lidé, byli jako dobytek, byli dobytkem, který vlastnila a používala. Čím byli tihle lidé? Když se teď probouzela, připadala si ztracená.

Ale když kolem ní prošel Brangwen, ucítila ho, skoro jako by se o ni otřel. Tělem jí proniklo příjemné mrazení, když stoupala dál po silnici. Poté, co s ním strávila chvíli v kuchyni na Blatech, hlas jejího těla zesílil a naléhal. Brzy ho chtěla. Byl to člověk, který se jí nejvíc přiblížil, aby ji probudil.

Mezitím však stále ještě upadala do bývalého nevědomí, lhostejnosti a měla v sobě vůli zachránit se před dalším životem. Ale jednou ráno se probudila a cítila, jak jí proudí v těle krev, jak se otevřela jako květina na slunci, a naléhavě a mocně si čehosi žádá.

Poznala ho lépe a pudově se na něj soustředila – pouze na něj. Così ji nutilo být proti němu, protože nepatřil k její vrstvě. Ale jeden slepý instinkt ji vedl k tomu, aby ho přijala, měla ho, a pak se mu oddala. Bude to znamenat bezpečí. Cítila v něm zakořeněné bezpečí a život. Byl také mladý a velmi nezkažený. Modrou, neutuchající živosť jeho očí měla ráda jako ráno. Byl velmi mladý.

Pak opět upadla do otupělosti a lhostejnosti. To však muselo pomínout. Jejím tělem proudilo teplo, cítila, jak se otvírá, rozvíjí, žádá,

jako se květina otvírá a žádá si od slunce, jako se otvírají zobáčky maličkých ptáčků, aby něco dostaly, dostaly. A takto rozvitá se obrátila k němu, přímo k němu. A on přišel, pomalu, v obavách, zadržován záhadným strachem a poháněn touhou větší než on sám.

Když se otevřela a otočila k němu, pak všechno, co se stalo kdysi, nebo se dělo teď, zmizelo, byla nová jako květina, která se rozvine a vyhlíží, neustále připravená, čekající, hotova přijmout. On to nechápal. Protože nechápal, přinutil se dodržovat ctnostné namlouvání a dospět k posvěcenému, povolenému manželskému svazku. Proto poté, co přišel na faru a požádal ji o ruku, ona před ním zůstala několik dní v zajetí toho kouzla, otevřená, hotova ho přijmout. Jeho se zmocnil zmatek. Promluvil s farářem a zařídil ohlášky. Pak stál a čekal.

Ona k němu nadále pozorně vzhlížela, instinktivně očekávala, rozvinutá, hotova ho přijmout. On však nedokázal jednat, protože se bál sám sebe, a také měl pocit, že se k ní musí chovat čestně. Takže setrval v chaotickém stavu.

Po několika dnech se opět postupně zavřela, vzdálila se mu, skryla, hluchá k němu, lhostejná. Pak se před ním ve své skutečnosti zjevilo černé, bezedné zoufalství, věděl, co ztratil. Měl pocit, že to ztratil nadobro, poznal, co to je, že s ní vstoupil do styku, a byl opět odvržen. Se srdcem obtíženým jako kamenem chodil jako bez života.

Až postupně propadl zoufalství, ztratil schopnost chápat, upadl do vzpoury, která neznala hranic. Beze slova s ní chodil po Blatech v divoké, chmurné a mlčenlivé vášni, téměř jako by ji nenáviděl. Až postupně ho opět vzala na vědomí, uvědomila si sebe ve vztahu k němu, krev jí znovu ožila, začala se k němu otvírat, znovu se k němu natahovat. Čekal, až se to kouzlo mezi ně opět dostaví, až je oba zachvátí divoký, rychlý plamen. A pak znovu pocítil ten zmatek, cítil se svázaný jako provazy a nemohl k ní přistoupit. Tak ona přišla k němu, rozeprala mu vestu a košili a dotkla se ho rukou, protože ho potřebovala poznat. Bylo to pro ni kruté, když se mu otvírala a nabízela, ale nevěděla, jaký je, dokonce ani to, jestli je tam

s ní. Ona se plně oddala tomu okamžiku, ale on nemohl a nepodařilo se mu vzít si ji.

Takže žil v napětí, jako by působila pouze polovina jeho schopností, až do svatby. Ona tomu nerozuměla. Ale znovu ji obklopile mlžný stav a dny ubíhaly. Nemohl se k ní úplně přiblížit. Zatím to tak nechala.

Velice trpěl pomyšlením na vlastní manželství, na důvěrnost a nahotu manželského stavu. Znal Lydii tak málo. Byli si tak cizí, jeden pro druhého tak neznámí lidé. A nemohli spolu mluvit. Když mluvila ona, o Polsku nebo o tom, co bylo kdysi, připadalo mu to tak cizí, že mu vlastně skoro nic nesdělila. A když se na ni díval, přehnaná úcta a strach z neznáma měnily povahu jeho touhy v jakési zbožňování, vytvářely odstup mezi jeho fyzickou touhou a jí, potlačovaly jeho samého.

To ona nevěděla a nechápala to. Přece už se na sebe podívali a jeden druhého uznali. Bylo tomu tak, nebylo tedy čemu se vzpouzet, nebylo překážek.

Na svatbě měl nehybnou tvář bez výrazu. Chtěl pít, zbavit se předvídání i přemítání, chtěl ten okamžik od všeho osvobodit. Ale nedokázal to. Srdce se mu pouze ještě víc sevřelo napětím. Žerty, boдрé, veselé a laškovné narážky hostů jen způsobily, že se víc uzavřel. Neslyšel. Byl jako posedlý tím, co se mělo stát, nemohl se od toho oprostit.

Ona seděla klidně, s podivným, nehybným úsměvem. Nebála se. Když už se pro něho jednou rozhodla, chtěla si ho vzít, náležela cele tomuto okamžiku, nynějšku. Žádná budoucnost, žádná minulost, teď, její hodina. Dokonce si ho ani nevšímal, jen seděla vedle něj v čele stolu. Byl velice blízko, jejich spojení bylo na dosah. Co víc!

Když přišel čas, aby se hosté zvedli, její záhadná tvář se mírně projasnila, sklon její hlavy byl hrdý, její šedé oči jasné a rozšířené, takže muži se na ni nemohli dívat a ženy povznášela, sloužily jí. Vypadala úžasně, když se s nimi loučila, nehezka ústa se usmívala pýchou a poznáním, rozšířené oči si nevšímal, ani jednoho odchá-

zejícího hosta. Chovala se půvabně a okouzlovala, ale bytosti těch, s nimiž se loučila, nevnímala.

A Brangwen stál vedle ní, mocně potřásal rukou svým přátelům, vděčně přijímal jejich pozdravy, byl rád, že mu věnují pozornost. Srdce měl zmučené, ani se nesnažil usmívat. Doba jeho zkoušky a přijetí, jeho zahrady getsemanské a zároveň triumfálního vjezdu přišla.

Stálo za ní tolik neznámého. Když se k ní přiblížil, přistoupil k strašlivé a bolestné neznámé. Jak to mohl obejmout a prozkoumat? Jak mohl vzít do náruče všechnu tu temnotu, přivinout si ji k hrudi a odevzdat se jí? Co se mu třeba stane? I kdyby se natahoval a snažil věčně, nikdy nebude schopen to všechno uchopit a ze svých rukou se obnažený odevzdat té neznámé síle! Jak by mohl být muž dost silný na to, aby ji vzal, objal a měl ji, a byl si přitom jist, že dokáže zvítězit nad tím hrozným neznámem blízko svého srdce? Co to tedy je, co je ona a čemu se on musí také odevzdat a musí to zároveň obejmout a přijmout za své?

Měl se stát jejím manželem. Byla to hotová věc. A on to chtěl víc, než chtěl život, než cokoli jiného. Stála vedle něj v hedvábných šatech, podivně na něj pohlížela, takže se ho zmocnila určitá hrůza, děs, protože ona byla neznámá a hrozivá a on neměl na vybranou. Nedokázal snést pohled zpod toho podivného, hustého obočí.

„Je pozdě?“ zeptala se.

Podíval se na hodinky.

„Ne – půl dvanácté,“ odpověděl. A s nějakou výmluvou se odebral do kuchyně, nechal ji tam stát v pokoji mezi tím nepořádkem a skleničkami.

Tilly seděla v kuchyni u ohně, hlavu v dlaních. Cukla sebou, když vešel.

„Proč jsi ještě nešla spát?“ zeptal se.

„Myslela jsem, že počkám a všechno zamknu, a tak,“ řekla. Její vzrušení ho uklidnilo. Dal jí nějaký drobný příkaz, pak se vrátil, nyní už klidný, skoro zahanbený, ke své ženě. Chvilí stála a dívala se na něj, jak se pohybuje s odvrácenou tváří. Pak řekla:

„Budeš na mě hodný, vid’?“

Byla malá a dívčí a vystrašená, s podivně rozšířenýma očima. Srdce v něm poskočilo utrpením z lásky a touhy, slepě k ní přistoupil a vzal ji do náruče.

„To chci,“ řekl a přitahoval si ji stále blíž. Tlakem jeho objetí se uklidnila a zůstala docela nehybná, uvolněná u něj, splývala s ním. A on se oprostil od minulosti a budoucnosti, omezil se na ten okamžik s ní, v němž si ji vzal a byl s ní a nic víc neexistovalo, octli se spolu v živelném objetí, které přesáhlo jejich povrchní cizost. Ale ráno byl zase celý nesvůj. Stále byla ještě cizí, stále ji neznal. Pouze v tom strachu už byla pýcha, víra v sebe sama jako partnera pro ni. A ona, když v hodině nového procitnutí do života zapomněla na vše, vyzařovala sílu a radost, takže se chvěl, aby se jí mohl dotknout.

Manželství pro něj znamenalo velkou změnu. Jiné věci se tak vzdálily a tak ztratily na důležitosti, když poznal silný pramen svého života, oči se otevřely novému světu a při pomyšlení, jak nicotně žil předtím, se jen divil. Objevil nový, klidný vztah ke svému viditelnému okolí – k dobytku, s kterým zacházel, k mladé pšenici, jež vířila ve větru.

A pokaždé, když se vracel domů, šel neochvějně, v očekávání, jako muž blížící se k hlubokému, zatím neznámému uspokojení. Když přišel čas večere, chvíli otálel ve dveřích a díval se, jestli tam je. Viděl, jak prostírá talíře na stůl vydrhnutý doběla. Paže měla štíhlé, štíhlé tělo a nabírané sukně, temnou, krásnou hlavu s vlasy stočenými v týlu. Právě ta hlava, dojemně krásná, mu nějak vypovídala, že je jeho ženou. Když chodila sem a tam v těsném živůtku, s nabíranými sukněmi a hedvábnou zástěrkou, temné vlasy rozdělené pěšinkou a uhlazené, její hlava se mu zjevovala ve vši své jemné vnitřní kráse a on věděl, že je to jeho žena, věděl o její podstatě a o tom, že mu patří. A tím jako by vstupoval ve styk s ní, dotýkal se toho neznáma, toho nevysvětlitelného a nevypočitatelného.

Vědomě si jeden druhého moc nevšíмали.

„Jsem tu brzy,“ řekl.

„Ano,“ odpověděla.

Obrátil se k psům, nebo k holčičce, pokud tam byla. Malá Anna si hrála na farmě, neustále přibíhala dovnitř a volala něco na matku, objímala matčiny sukně, aby si jí všimla, možná ji dokonce pohládila, vzápětí na to zapomněla a zase vyklouzla ven.

Pak když Brangwen mluvil s dítětem nebo se psem mezi svými koleny, vnímal svou ženu, jak se ve svém přiléhavém temném životku s krajkovým fiší natahuje pro něco do kredence v rohu. S prudkou bolestí si uvědomoval, že patří jemu a on jí. Uvědomoval si, že jí žije. Vlastní ji? Je tady navždycky? Nebo by třeba mohla odejít? Nebyla ve skutečnosti jeho, nebylo to skutečné manželství, ten svazek mezi nimi. Mohla by odejít. Necítil se jako pán, manžel, otec jejích dětí. Patřila jinam. Každou chvíli mohla zmizet. A jeho neustále přitahovala, šel za ní s věčně bouřící, věčně neukojenou touhou. Vždycky se musel vracet domů, ať ho kroky vedly kamkoli, vždycky k ní, a nikdy ji tak docela nedobyl, nikdy nebyl tak docela ukojen, nikdy v klidu, protože by mohla odejít.

Po večerech byl spokojený. Když skončil práci venku a umyl se, když holčička odešla spát, sedal u krbu s pivem na polici vedle sebe a s dlouhou bílou dýmku v prstech a věděl, že ona sedí naproti němu, cosi vyšívá nebo mu povídá, a až do rána pak neměl strach. Byla zvláště soběstačná a moc toho nenamluvila. Občas zvedla hlavu a šedé oči jí zářily podivným světlem, které nemělo nic společného s ním, ani s tímto místem, a vyprávěla mu o sobě. Jako by se navrátila do minulosti, hlavně do dětství a dívčích let, kdy žila u otce. Velice málokdy mluvila o prvním manželovi. Ale někdy se s rozzářenýma očima navracela do svého domova, vyprávěla mu o dobách nepokojů, o cestě s otcem do Paříže, zkazky o šílených činech sedláků, když se země převalila bouře náboženského, sebeničivého fanatismu.

Zvedala hlavu a říkala:

„Když postavili napříč zemí železnici, vybudovali menší trati, o užším rozchodu, které vedly až do našeho městečka – sto padesát kilometrů. To jsem byla ještě holka a má německá guvernanka Gisla utrpěla šok a nechtěla mi o tom říct. Ale slyšela jsem, jak si povídalo

služebnictvo. Vzpomínám si, že to byl kočí Pierre. Můj otec a pár jeho přátel, taky statkářů, vzali vagon, celý železniční vagon – v kterém se cestuje“

„Železniční vůz,“ řekl Brangwen.

Zasmála se pro sebe.

„Vím, že to byl děsný skandál: ano – celý vagon a měli tam dívky, víš, filles, nahé, plný vagon, a tak přijely až k nám do vesnice. Projížděli židovskými vesnicemi a byl to děsný skandál. Dovedeš si to představit? Po celém venkově! A mé matce se to vůbec nelíbilo. Gisla mi řekla: „Madame nesmí vědět, že jsi slyšela takové věci.“

„Má matka plakávala a chtěla otce bít, prostě ho bít. Když plakala, protože prodal les, dřevo, aby mohl cinkat penězi v kapse a zajet si do Varšavy nebo do Paříže nebo do Kyjeva, když mu říkala, že musí své slovo vzít zpátky, nesmí prodávat les, on si stoupl a řekl: „Já vím, já vím, už jsem to všechno slyšel, to už jsem všechno slyšel. Nemůžeš mi říct pro změnu něco jiného?“ Ale dovedeš pochopit, jak jsem ho milovala, když stál v těch dveřích a říkal jen: „Já vím, já vím, to už přece všechno vím.“ Nemohla ho změnit, ne, ani kdyby se kvůli tomu zabila. A přitom dokázala změnit každého jiného, jenom jeho ne, jeho změnit nemohla.“

Brangwen to nedokázal pochopit. Viděl před očima dobytčák plný nahých dívek, které se vezly odnikud nikam, Lydii, která se smála, protože její otec dělal velké dluhy a říkal jen „Já vím, já vím“; Židy běžící po ulici a křičící v jidiš „Nedělejte to, nedělejte to,“ a přesto je šílení sedláci zkosili – říkala jim „dobytek“, ale přihlížela se zájmem, dokonce trochu pobaveně; měl představu domácích učitelů a guvernanteek a Paříže a kláštera. Pro něj to bylo příliš. A ona tam seděla, vykládala ty historky do vzduchu, ne jemu, osobovala si nad ním jakousi zvláštní převahu, vzdálenost mezi nimi, cosi podivného a cizího a mimo jeho život, mluvila, tlachala o sto šest, smála se, když ho šokovala nebo omráčila, nic neodsuzovala, ztracovala jeho myšlení a z celého světa činila chaos, bez jakéhokoli řádu či stability. Pak, když šli spát, věděl, že s ní nemá nic společného. Vrátila se do dětství, on byl sedlák, nevozník, sluha, milenec, amant,

stín, nic. Ležel celý užaslý, upřeně si prohlížel pokoj, který tak dobře znal, a přemýšlel o tom, jestli tam opravdu je – to okno, ten prádelník –, nebo zda je to pouze výplod fantazie. A postupně na ni dostával šílený vztek. Ale protože byl tak užaslý a existovala mezi nimi stále ještě taková vzdálenost, a ona představovala cosi tak úžasného, se všemi těmi divy otvírajícími se za ní, nijak se jí nepomstil. Jenom tam tiše ležel, s očima rozšířenýma vzteky, beze slova, nic nechápal, ale ztuhlý nevraživostí.

A zůstal v tom hněvivém stavu, jiný než ona, vnějškově ve vztahu k ní nezměněn, ale pod povrchem jako pevná nevraživá síla proti ní. Což si postupně uvědomila. A dráždilo ji, že ho vnímá jako odloučenou sílu. Upadla do jakési pochmurné vyloučenosti, do zvláštního spojení s tajemnými silami, do jakéhosi mystického, temného stavu, který jeho a dítě doháněl téměř k šílenství. Celé dny chodil strnulý odporem vůči ní, strnulý vůlí zničit ji, tak, jak byla. Pak se náhle, zničehonic, objevilo mezi nimi zase spojení. Přišlo to, když pracoval venku na poli. Napětí a spoutanost povolily, vyhrnula se záplava vášně a řítila se úžasným, skvělým proudem, a jak šel, pocítil, že by mohl lámat stromy a znovu vytvářet svět.

Ale když přišel domů, nic mezi nimi tomu nenasvědčovalo. Čekal a čekal, až přijde ona. A jak čekal, jeho vlastní údy mu připadaly silné a nádherné, ruce jako by se staly půvabnými sluhy vášně, cítil v sobě úžasnou sílu života a naléhavou, silnou krev.

Musela konečně přijít a dotknout se ho. Pak pro ni vyšlehl v plamen a zapomněl na sebe. Pohlédli na sebe se smíchem na dně očí a on si z ní znovu bral, co mohl, šlel radostí nad jejím nevyčerpatelným bohatstvím, hroužil se do jejích hlubin v nevyčerpatelném hledání, a ona se zároveň radovala z toho, že on se raduje z ní, odhodila stranou všechna svá tajemství a vrhla se do toho, co bylo tajemné i pro ni, třesouc se strachy a poslední mukou rozkoše.

Co na tom záleželo, kdo jsou, zda jeden druhého znají, či ne?

Ta hodina opět pominula a znovu mezi nimi vyrostla zeď, ona se pohroužila do své zlosti a mizérie a zármutku po zemřelých a on, jakoby sesazen z trůnu, opět musel jen otrocky dřít. Ale to nevadilo.

Prožili svou hodinu, a pokud by znovu odbila, byli na ni připraveni, hotovi obnovit hru v bodě, kde ji přerušili, na hranici vnější tmy, kdy se tajemství uvnitř ženy stávají neúnavně hnanou kořistí muže, kdy se tajemství ženy stávají mužovým dobrodružstvím a oba se tomu dobrodružství oddávají.

Otěhotněla a vrátilo se mezi ně mlčení a vzdálenost. Nechtěla ho, ani ta jeho tajemství či jeho hru, byl sesazen, byl vyvržen. Vřel v něm vztek na tu drobnou ženu s ošklivými ústy, která s ním neměla nic společného. Někdy se na ni sesypal jeho hněv, ale ona neplakala. Bránila se jako tygřice a svedli boj.

Musel se opět naučit obejít se bez ní, a to nenáviděl. Nenáviděl ji za to, že tu není pro něj. A odcházel, kamkoli.

Ale instinktivní vděčnost a vědomí, že ho zase přijme zpět, že později tu zase bude pro něj, mu bránily zatoulat se daleko. Dával si pozor, aby nechodil příliš daleko. Věděl, že by mohla upadnout do stavu nevšímavosti vůči němu, znovu se od něj odvrátit, dál, dál a dál, až by ji ztratil. Natolik byl rozumný a natolik vytušil, že si toho byl vědom a choval se podle toho. Neboť ji nechtěl ztratit: nechtěl, aby se odvrátila.

Říkal jí, že je chladná, sobecká, stará se jen o sebe, cizinka se špatnou povahou, které vlastně na ničem nezáleží, nemá ve svém nitru ty správné city a správné vychování. Vztekal se a vršil na ni obvinění, jež vždycky obsahovala špetku pravdy. Ale jistá slušnost mu bránila, aby zašel příliš daleko. Věděl, a třásl se při tom pomyšlení vzteky a nenávisť, že v sobě všechny tyhle špatnosti má, že je celá špatná a opovrženíhodná. Ale někde v nitru choval cit, který mu říkal, že ji především nechce ztratit, nehodlá ji ztratit.

Uchovával si tedy vůči ní jisté ohledy, udržoval jakýsi vztah. Častěji teď vycházel ven, opět chodil k Červenému lvu, aby unikl šílenému pocitu, že sedí doma vedle ní, a ona mu přitom nepatří, že je tak nepřítomná, jak jen žena v neshodě může být. Nemohl zůstat doma, a proto chodil k Červenému lvu. A někdy se opil. Ale udržoval si míru, některé věci mezi nimi nikdy nedával v sázku.

Do očí mu vstoupil zmučený pohled, jako by ho pořád něco pronásledovalo. Zprudka a náhle vzhlížel, nedokázal sedět v klidu a nic nedělat. Musel vyjít ven, vyhledat společnost, vydat se ze sebe. Neměl na to totiž žádnou jinou metodu, nemohl pracovat, aby to ze sebe dostal, nevěděl, jak na to.

Jak mýjely měsíce jejího těhotenství, nechávala ho stále více o samotě, méně a méně ho vnímala, jako by přestal existovat. A on měl pocit svázanosti, připadal si svázaný a neschopný pohybu, začínal ztrácet rozum, octl se na pokraji blesnění. Neboť ona byla klidná a zdvořilá, jako by neexistoval, jako je člověk klidný a zdvořilý ke sluhovi.

Nicméně nosila jeho dítě a bylo na něm, aby se podvolil. Seděla proti němu, šila, její tvář cizinky neproniknutelná a lhostejná. Měl pocit, jako by ji chtěl přimět, aby ho vzala na vědomí, aby ho vnímala. Nemohl snést, že ho tak vymazala ze světa. Měl chuť ji uhodit, aby mu věnovala pozornost. Prazil po tom udělat něco takového.

Ale cosi většího mu bránilo, znemožňovalo mu pohyb. Tak vycházel z domu, aby si ulevil. Nebo se obracel k holčičce pro účast a lásku, celou svou silou se obracel k malé Anně. Brzy byli otec a dítě jako milenci.

Neboť se své ženy bál. Seděla tam se skloněnou hlavou a tiše pracovala nebo četla, ale tak nevýslovně tiše, že srdce jako by mu tím obtížila kamenem, stala se sama takovým mlýnským kamenem, který na něm spočíval, drtil ho tak, jako někdy těžká obloha drtí zem.

A přesto věděl, že ji nedokáže vytrhnout z té těžké temnoty, v níž vězela. Nesmí se snažit ji vytrhnout, aby ho vzala na vědomí a nějak se s ním dohodla. Bylo by to katastrofální, bezbožné. Takže ať si ho šírá vztek, jak chce, musí se ovládnout. Ale zápěstí se mu třásla a jako by šílela, jako by se měla rozskočit.

Když v listopadu začalo na okenice pleskat listí, cukal sebou a v očích mu blýskaly plaménky. Pes k němu vzhlédl a on zase sklopil hlavu k ohni. Ale jeho ženu to polekalo. Uvědomil si, že poslouchá.

„Když fouká vítr, dělá to rámus,“ vysvětlil jí.

„A co?“ zeptala se.

„Listí.“

Znovu se ponořila do sebe. To cizí listí pleskající ve větru o dřevo se přiblížilo víc než ona. Napětí v místnosti bylo silné, sotva mohl pohnout hlavou. Seděl tam a každický nerv v těle, každá žíla, každé svalové vlákno se tím napětím prohýbaly. Připadal si jako zlomený luk, bezmocně vyvržený ze své opory, neboť ona na něj nereagovala, útočil na nic. Ale zůstal sám sebou, zachránil se před pádem do nicoty, před roztržštěním způsobeným pouhým vnitřním napětím, pouhou zpětnou odezvou.

V posledních měsících jejího těhotenství se pohyboval v bezprostředně hrozcím stavu přetížení, který nestravoval sám sebe. Ona byla také sklíčená a někdy plakala. Bylo zapotřebí tolik života, aby začala znovu, poté co tolik ztratila. Někdy plakala. Pak stál nehnutě s pocitem, že mu pukne srdce. Neboť ona ho nechtěla, nechtěla ani, aby se jí připomínal. Už podle toho, jak se jí zkrabatila tvář, věděl, že musí ustoupit, nechat ji být, nechat ji na pokoji. Neboť se v ní vznášel ten starý zármutek, ta stará ztráta, bolest starého života, mrtvý manžel, mrtvé děti. To pro ni bylo svaté a on se jí nesmí svou útěchou dotknout. Pro to, co chtěla, si k němu přijde. Se vzdutým srdcem stál opodál.

Musel se dívat, jak slzy přicházejí, padají po téměř nehybném obličejí, který se krabalil pouze někdy, dolů na prsa, jež byla tak klidná, sotva se hýbala. A nebylo slyšet nic, leda když občas podivným, náměsíčným pohybem vytáhla kapesník a utřela si tvář a vyčistila nos, a dál pak neslyšně plakala. Věděl, že jakákoli nabídka útěchy z jeho strany by byla víc než zbytečná, Lydie by ji nesnesla, jen by jí působila drásavou bolest. Musela se vyplakat. Ale jeho to dohánělo k šílenství. Srdce ho pánilo, mozek bolel v hlavě, musel jít pryč, z domu.

Jeho velkou a hlavní útěchou byla holčička. Nejdřív se k němu chovala odměřeně. A i když se třeba jeden den chovala přátelsky, nazítrí upadala do své původní nevšímavosti k němu, chladná, zdrženlivá, držela si odstup.

První ráno po svatbě zjistil, že to s dítětem nebude tak snadné. Za svítání se s leknutím probudil, když uslyšel hlásek, který se za dveřmi žalostně dožadoval:

„Mami!“

Vstal a otevřel dveře. Stála na prahu v noční košilce, jak vylezla z postele, černé oči na něj zíraly rozšířené a nevraživé, vlasy jí trčely na všechny strany jako chomáče vlny. Muž a dítě stáli proti sobě.

„Chci svou mámu,“ řekla a žárlivě zdůraznila „svou“.

„No tak pojď dál,“ vyzval ji mírně.

„Kde je moje máma?“

„Je tady – pojď dál.“

Oči dítěte, které upřeně sledovalo toho muže s rozcuchanými vlasy a vousy, se nezměnily. Tiše se ozval matčin hlas. Ty malé bosé nožky vstoupily rozechvěle do pokoje.

„Mami!“

„Pojď sem, holčičko.“

Malé bosé nožky se rychle přiblížily.

„Nevěděla jsem, kde jsi,“ ozval se znovu vyčítavý hlásek. Matka rozpřáhla náruč. Dítě si stouplo vedle vysoké postele. Brangwen holčičku lehce zvedl, pak opět zaujal své místo v posteli.

„Mami!“ ozvala se holčička jako v mukách.

„Copak, koťátko?“

Anna se uvelebila hloub u matky, pevně se jí držela a schovávala se před tím mužem. Brangwen ležel bez hnutí a čekal. Následovalo dlouhé ticho.

Pak se náhle Anna otočila, jako by čekala, že mezitím zmizel. Uviděla tvář muže obrácenou ke stropu. Z té krásné tvářičky na něj nevraživě pohlížely její černé oči, rukama pevně objímala matku, bála se. Nějakou dobu se nepohnul, nevěděl co říci. Tvář měl vyhlazenou a láskyplně něžnou, oči plné hebkého světla. Podíval se na ni, skoro při tom nepohnul hlavou, očima se smál.

„Ty ses zrovna probudila?“ zeptal se.

„Jdi pryč,“ odpověděla a maličko vyjela hlavičkou, trošku jako zmije.

„Ne,“ odpověděl, „já nikam nejdu. Ty můžeš jít.“

„Jdi pryč,“ ozval se ostrý rozkaz.

„Máš tu přece dost místa,“ namítl.

„Nemůžeš vyhodit tatínka z jeho vlastní postele, děťátko,“ ozvala se přívětivě matka.

Dítě na něj metalo blesky, nešťastné ve své bezmocnosti.

„Vejdeš se sem přece taky,“ řekl. „Je to dost velká postel.“

Ona místo odpovědi dál sršela, pak se otočila a přitiskla k matce. Nechtěla to.

Během dne se matky několikrát zeptala:

„A kdy už půjdeme domů, mami?“

„My jsme doma, kočička, teď tady bydlíme. Je to náš dům, bydlíme tady s tvým tatínkem.“

Holčička se s tím musela smířit. Ale zůstala proti muži zaujatá. Když nastal večer, zeptala se:

„Kde budeš spát, mami?“

„Teď spím s tatínkem.“

A když vešel Brangwen, Anna se zostra zeptala:

„Proč spíš s mou maminkou? Má maminka spí se mnou,“ a třásl se jí hlas.

„Tak přijdeš a budeš spát s námi oběma,“ snažil se.

„Mami!“ vykřikla a otočila se, aby jí matka proti němu pomohla.

„Ale já musím mít manžela, děťátko. Všechny ženy musejí mít manžela.“

„A ty jsi přece ráda, že máš k mamince taky tatínka, ne?“ zeptal se Brangwen.

Anna na něj metala blesky. Jako by začala uvažovat.

„Ne,“ vykřikla konečně, „ne, nechci ho.“ A pomalu nakrabatila obličejík a hořce se rozvzlykala. Stál, díval se na ni a bylo mu jí líto. Ale nedalo se na tom nic měnit.

A když se to dozvěděla, uklidnila se. Uměl to s ní, povídal si s ní, ukazoval jí živé tvory, přinášel jí v čepici první kuřátka, bral ji, aby sbírala vajíčka, nechával ji házet kůrky koni. Klidně se k němu přidávala, brala vše, co jí dával, ale stále ještě zůstávala neutrální.

Zvláště, nepochopitelně žárlila na matku, neustále si o ni dělala starost. Když jel třeba Brangwen s ženou do Nottinghamu, Anna spokojeně pobíhala kolem domu a dlouho se tvářila bezstarostně. Pak, když přišlo odpoledne, nepřestávala plakat – „Já chci svou maminku, chci svou maminku“ vzlykala hořce a žalostně, takže brzy rozplakala i citlivou Tilly. Dítě mělo strach, že maminka už se nikdy nevrátí.

Zpravidla se ale Anna chovala k matce chladně, něco jí na ní vadilo, kritizovala ji:

„Nechci, abys tohle dělala, mami,“ nebo „Nechci, abys to říkala.“ Pro Brangwena a všechny ostatní na Blatech představovala palčivý problém. Většinou však byla živá, lehce poletovala sem a tam po dvoře farmy a objevovala se jen občas, aby se ujistila, že matka nezmizela. Jako by nikdy nebyla šťastná, ale spíš chytrá, bystrá, pohroužená do vlastních myšlenek, s notnou dávkou představivosti a proměnlivosti. Tilly o ní říkala, že je uhranutá. Ale to nevadilo, dokud nezačala plakat. Na Annině pláči bylo cosi srdcervoucího, její dětské utrpení bylo tak bezbřehé a tak nadčasové, jako by tu trvalo celé věky.

Hrála si se zvířaty na dvoře, povídala si s nimi, vyprávěla jim pohádky, které znala od matky, radila jim a vychovávala je. Jednou ji Brangwen našel u branky vedoucí k výběhu a kachnímu rybníčku. Dívala se skrze mříže a křičela na majestátní bílé husy, které tam stály v obloučku.

„Nesmíte pokřikovat na lidi, když k vám jdou. To nesmíte!“

Těžké, vyvážené husy pohlédly na ten rozzlobený obličejík a hřívu nepoddajných vlásků mezi mřížemi, zvedly hlavu a za protáhlého kejhání se řadou odkolébaly pryč, pohupující krásnými bílými těly podobnými lodím.

„Jste zlobivé, jste zlobivé,“ křičela Anna se slzami úleku a zloby v očích. A dupla si bačkorkou.

„Proč, co provádějí?“ zeptal se Brangwen.

„Nedovolí mi, abych šla až k nim,“ řekla a obrátila k němu zarudlou tvář.

„Ale ano. Můžeš k nim jít, jestli chceš,“ a strčil do branky.

Chvilku nerozhodně stála a pohlížela na skupinku bělošedých hus s protáhlými krky pod šedým, chladným nebem.

„Jen jdi,“ vybídl ji.

Statečně popošla pár kroků. Její tělíčko sebou ale prudce škublo, když se ozvalo náhlé, posměšné husí kejhání. Nevěděla, co dělat. Husy odpochoďovaly se zdviženými hlavami pod nízkou šedou oblohou.

„Neznají tě,“ řekl Brangwen. „Měla bys jim říct, jak se jmenuješ.“

„Není to od nich hezké, že na mě křičí,“ vyjelo z ní.

„Myslí si, že tady nebydlíš,“ řekl.

Později ji našel u branky, jak na ně pronikavě a panovačně volá:

„Jmenuju se Anna, Anna Lenská a bydlím tady, protože pan Brangwen je teď můj tatínek. Je, ano, je. A já tu bydlím.“

To Brangwena moc potěšilo. A postupně, aniž to sama věděla, se k němu utíkala ve chvílích dětské ztracenosti a opuštěnosti, kdy bylo dobré uchýlit se k něčemu velkému a teplému a schovat tu svou malou bytůstku v tom velkém, neomezeném bytí. Instinktivně se o ni staral, věnoval se jí a dával se jí.

Náklonnost nerozdávala na potkání. Pro Tilly měla dětské, zásadní opovržení, téměř nechut', protože chudák ženská všem tak sloužila. Holčička nedovolila služebné, aby se o ni starala, dělala pro ni něco osobního, alespoň ne dlouho. Zacházela s ní jako s někým méněcenným. To se Brangwenovi nelíbilo.

„Proč nemáš Tilly ráda?“ ptal se jí.

„Protože – protože – protože se na mě dívá se sklopenýma očima.“

Pak postupně přijala Tilly jako někoho, kdo náleží do domu, ale nikdy jako člověka.

V prvních týdnech se černé oči dítěte neustále měly na pozoru. Brangwen, dobrosrdečný, ale netrpělivý, rozmazlený od Tilly, se snadno nechal vyprovokovat k vzteku. Kdykoli se na pár minut objevil doma, vyvedl svou hlučnou netrpělivostí domácnost z míry, a nakonec zjistil, že holčička na něj metá blesky z těch svých upře-

ných černých očí, a určitě také cukla hlavičkou jako had a sykla na něj:

„Jdi pryč.“

„Já nikam nepůjdu,“ křičel, když ho nakonec vydráždila. „Jdi si sama - už ať jsi pryč - pohni sebou - hop.“ A ukázal na dveře. Dítě před ním couvlo, bledé strachy. Když pak ale holčička uviděla, že se uklidnil, sebrala odvahu.

„Nebydlíme u tebe!“ řekla a pohodila hlavičkou směrem k němu. „Ty jsi - ty jsi - ty jsi hampula.“

„Cože jsem?“ křikl.

Maličko jí selhal hlas, ale vyslovila to.

„Hampula.“

„Jo, a ty jsi kampula.“

Chvilí zauvažovala. Pak po něm zase sekla hlavičkou.

„A nejsem.“

„Nejsi?“

„Kampula.“

„A já snad jsem hampula?“

Skutečně se zlobil.

Jindy mu říkala:

„Moje maminka tu nebydlí.“

„Vážně?“

„Chci, aby šla pryč.“

„Chtít můžeš,“ odpověděl jí lakonicky.

Tak se pomalu sbližovali. Brával ji s sebou, když jel někam bryčkou. Kůň stál připravený u brány a on hlučně vstoupil do domu, kde všechno zjevně tonulo v klidu a míru, dokud se neobjevil a všechny nezburcoval.

„Tak, popleto, oblíkni si čepec.“

Holčička se uraženě stáhla, nedůstojné oslovení se jí dotklo.

„Neumím si sama čepec uvázat,“ řekla povýšeně.

„Ještě z tebe není chlap,“ řekl a nemotornými prsty jí zavázal stuhy pod bradou.

Zvedla k němu tvářičku. Když nešikovně zavazoval stuhu, její jasně červené rty se pohybovaly.

„Mluvíš - nesmysly,“ řekla v ozvěně na jednu z jeho průpovídek.

„Máš špinavou pusu,“ řekl, vytáhl velký červený kapesník, který byl cítit silným tabákem, a začal ji utírat.

„Čeká na mě Kitty?“ zeptala se.

„Ano,“ odpověděl. „Ale nejdřív tě musíme zušlechtit – jako se olizuje kočka.“

Poddajně se podvolila. Pak, když ji pustil, začala poskakovat a legračně přitom vyhazovala jednou nožkou dozadu.

„Tak, králíčku,“ řekl. „Kabát!“

Přišla, nechala se navléknout do kabátku a společně vyrazili. Seděla v bryčce těsně u něj, pečlivě přikrytá, cítila, jak se jeho velké tělo kymácí vedle ní, byla to krása. Milovala kymácení bryčky, kdy jeho velké, živé tělo padalo k ní, na ni. Smála se nakažlivým pronikavým smíchem a černé oči jí zářily.

Dovedla být podivně tvrdá, a pak vášnivě něžná. Když byla matka nemocná, holčička se plížila v ložnici po špičkách celé hodiny a ohleduplně a pilně ji ošetřovala. Jindy matka byla nešťastná. Anna pak stála rozkročená, chmuřila se, balancovala na vnější hraně svých bačkorek. Smála se, když se v Tillyiných rukou kroutily mladé husy, jak je cpala šíškami, smála se nervózně. Ve vztahu ke zvířatům byla tvrdá a panovačná, neplýtvala na ně láskou, honila je jako krutá paní.

Přišlo léto a senoseč, Anna jako snědý skřítek tančila dál. Tilly se jí neprestávala divit, spíš než by ji měla ráda.

Ale v dětsti se neustále projevovalo jakési úzkostné spojení s matkou. Pokud byla paní Brangwenová v pořádku, holčička si hrála a skoro si jí nevšímala. Ale když uplynuly žně a nastával podzim, když matka v posledních měsících těhotenství upadla do podivné a zdrženlivé nálady a Brangwen se začal chmuřit, na dítě dolehla opět ta dávná, nezdravá tíže, uzavřená rozdychtěnost. Pokud vyšla s otcem do polí, pak místo aby si bezstarostně hrála, zlobila:

„Chci domů.“

„Domů? Vždyť jsme před chvílí vyšli.“

„Chci jít domů.“

„A proč? Co je ti?“

„Chci k mamince.“

„K mamince! Maminka tě tam teď nepotřebuje.“

„Chci domů.“

Už už se draly slzy.

„No a netrefíš tam snad?“

A díval se, jak cupitá zpátky, mlčky a zaujatě, podél živého plotu, vyrovnaným, netrpělivým krokem, až zahnula a zmizela. Pak ji viděl o dvě pole dál, stále ještě spěchala vpřed, malá a tvrdošíjná. Když se obrátil a začal orat strniště, měl zachmuřenou tvář.

Rok pokračoval, na holých větvičkách živých plotů červeně zazářily bobule, ukázaly se červenky, velká hejna ptáků vyletovala z úhoru jako gejzíry, objevily se černé vrány a s plácáním křídel se usazovaly na zem. Když tahal tuřín, hlína studila, cesty byly samé hluboké bláto. Jakmile tuřín zakrechtoval, práce už moc nezbyvalo.

Uvnitř v domě byla tma a ticho. Holčička celá nesvá běhala sem a tam a čas od času se ozýval její naříkavý a polekaný hlas:

„Mami!“

Paní Brangwenová ztěžkla a znetečněla, unavená, uzavřená. Brangwen se snažil dál pracovat venku.

Večer, když se vrátil podojit, běhala holčička za ním. V útulném chlívě se zavřenými dveřmi a teplým světlem zavěšené lucerny nad rozeklanými rohy krav stála a dívala se, jak jeho ruce rytmicky tahají za cecíky pokorných zvířat, až prýští a pění mléko, jak rukou někdy pomalu, citlivě mne visící vemen. Tak dělali jeden druhému společnost, ale s odstupem a moc u toho nenamluvili.

Nastaly nejtemnější dny roku, holčička byla rozmrzelá, vzdychala, jako by ji něco tížilo, bezúspěšně běhala sem a tam. A Brangwen si šel po své práci s těžkým srdcem, těžkým jako nasáklá zem.

Zimní tma padala brzy, už před svačinou rozsvěceli lampu, zavírali okenice, seděli pak zavření v místnosti s tím napětím a tlakem. Paní Brangwenová chodila brzy spát, Anna si pak hrála na podlaze vedle ní. Brangwen seděl v prázdnotě dolního pokoje, kouřil, sotva

si vědom i své vlastní mizérie. A velmi často chodil mimo dům, aby tomu unikl.

Minuly Vánoce a jednotvárně se opakovaly mokré, promáčené, chladné lednové dny, s občasným problesknutím jasně modré oblohy, kdy vzduch zvonil a na živých plotech poletovalo a posedávalo mnoho hbitých ptáků. Pak mu stoupla nálada, nehledě na všechno ostatní – na to, zda se mu žena odcizila a je smutná, či zda on touží po tom, aby byla s ním, nezáleželo na tom, vzduch zvonil jasnými zvuky, obloha zářila jako křišťál, jako zvon a zem mrzla pod nohama. Pak pracoval a byl šťastný, oči mu zářily, tváře zčervenaly. A měl v sobě silnou chuť do života.

Ptáci kolem něj pilně zobali, koně byli svěží a hotovi vyrazit, holé větve stromů se napjaté energií protahovaly, jako když člověk zívá, větvičky se blyštěly v jasném světle. Cítil se živý a plný radosti z toho všeho. Ať si je jeho žena ztěžklá, odloučená od něj, vyprahlá, ať je, ale on zůstane sám sebou. Věci půjdou svou cestou. Prozatím slyšel ryčné kokrhání kohouta někde v dálce, viděl bledou skořepinu měsíce, jak se vytrácí na modré obloze.

Křikl na koně a cítil se šťastný. Když po cestě do Ilkestonu potkal svěží mladou ženu jdoucí na nákup, pozdravil ji, zastavil koně a naložil ji. Pak byl rád, že ji má blízko sebe, oči mu zářily, se srdečným smíchem v hlase ji škádlil, přiměl ji, že krásně vztyčila hlavu, rozproudila se jí krev. Oba je to povzbudilo, bylo krásné ráno.

Co na tom záleželo, že na dně srdce měl starost a bolest? Byla na dně, tam ať taky zůstane. Jeho žena, její utrpení, její budoucí bolest – tak to prostě musí být. Ona trpěla, ale on byl venku, plný života a bylo by směšné, dokonce neslušné, kdyby protáhl obličej a trval na své mizérii. Byl dnes ráno šťastný, jel do městečka a podkovy koně klapaly o tvrdou zem. Cítil se šťastný, i kdyby si půlka světa měla plakat na pohřbu té druhé poloviny. A vedle něj seděla hezká dívka. A Žena byla nesmrtelná, ať se stane cokoli, ať umře kdokoli. Nechť bídný smutek převládne, až když mu nebude možno odporovat.

Večer nastal ten den později a byl velmi krásný. Po západu slunce se udržela na obzoru růžová záře, která se poté proměnila ve fia-

lovou a modravou, s tyrkysovou modří na obloze na jihu i severu, na východě se pak mocně rozzářil velký žlutý měsíc. Byla to nádhera kráčet mezi západem slunce a měsícem, po cestě, kde se nízké cesmíny černě odrážely na pozadí té růžové a modravé a špačci v hejnech protínali světlou oblohu. Ale jak ta cesta skončila? Později se, jak jinak, dostavila bolest, srdce i nohy mu ztěžkly, mozek zmrtvěl, život v něm ustal.

Jednou odpoledne na paní Brangwenovou přišly bolesti, uložili ji do postele, přišla porodní bába. Setmělo se, zavřeli okenice, Brangwen se vrátil domů k večeři, k bochníku chleba a cínové konvici s čajem, dítě si mlčky a rozechvěle hrálo se skleněnými korálky, dům, jakoby prázdňý či vydaný napospas zimní noci, jako by přišel o zdi.

Chvilími se domem rozléhal dlouhý a vzdálený, vše pronikající sténavý výkřik ženy v porodních bolestech. Brangwen, který seděl dole, se cítil rozpolcený. Jeho spodní, hlubší já bylo s ní a spojeno s ní, trpělo. Ale velká schránka jeho těla se rozpomínala na houkání sov, které létaly kolem farmy, když byl kluk. Ocítl se zpátky ve svém mládí, chlapec, kterého strašilo soví houkání a který probouzel bratra, aby se o svůj strach podělil. A v myšlenkách se zatoulal k ptákům, k jejich vážným, důstojným tvářím, k jejich tak měkkému letu na širokých křídlech. A pak k ptákům, které jeho bratr střílel, s nadýchanými peříčky barvy prachu, vybavil si mrtvé měkké hromádky s absurdně spícími tvářemi. Byla to podivná věc, taková mrtvá sova.

Pozvedl šálek ke rtům, díval se na holčičku s korálky. Ale v myšlenkách se zaobíral sovami a atmosférou svého chlapectví, bratry a sestrami. Někde uvnitř, kde to bylo důležité, byl se svou ženou při porodu, dítě se dralo na svět z těla jich obou. On a ona, jedno tělo, z něhož musí vzejít život. K tomu rvaní nedocházelo v jeho těle, ale jeho tělu náleželo. Na ni dopadaly rány, ale to chvění běželo až k němu, až k poslednímu nervu. Ji musejí roztrhnout, aby mohl vyjít život, ale oni dva byli pořád jedno tělo, a potom, vzdáleněji, ten život vzešel od něho k ní, a proto on byl ten neporušený s porušenou ská-

lou ve své náruči, jejich tělo bylo jedna skála, z níž vytryskl život, z ní, která byla drcena a trhána, od něj, který se chvěl a poddával.

Šel nahoru k ní. Když přistoupil k posteli, promluvila na něj polsky.

„Je to hodně zlé?“ zeptal se.

Podívala se na něj – ta únava, když se musela snažit pochopit cizí řeč, ta únava, když ho poslouchala, věnovala mu svou pozornost, snažila se pochopit, kdo to je, jak tam stál s tím světlým vousem a cizí, a díval se na ni. Něco z něho znala, ty oči. Ale nedokázala ho zařadit. Zavřela oči.

Otočil se, bledý jako stěna.

„Není to tak hrozné,“ ujistila ho porodní bába.

Věděl, že své ženě jen přitěžuje. Odešel dolů. Holčička k němu polekaně vzhledla.

„Chci svou maminku,“ ozvala se roztřeseně.

„Ano, ale je jí špatně,“ řekl mírně, netečně.

Dívala se na něj ztracenýma, vyděšenýma očima.

„Bolí ji hlava?“

„Ne – bude mít miminko.“

Dítě se rozhlédlo kolem. On si jí nevšímal. Holčička se opět octla sama ve své hrůze.

„Chci svou maminku,“ vykřikla panicky.

„Jdi za Tilly, ať tě svlékne,“ řekl jí. „Jsi unavená.“

Opět se rozhostilo ticho. A znovu se ozval výkřik porodní bolesti.

„Chci maminku,“ zaznělo automaticky od vystrašeného, panikou zachváceného dítěte, které se cítilo odříznuté a ztracené v děsivém odloučení.

Přišla Tilly sklíčená srdcervoucí bolestí.

„Tak pojď a já ti pomůžu se svlékáním, koťátko,“ zabroukala. „Maminku uvidíš ráno, nic se neboj, kuřátko, nic si z toho nedělej, andílku.“

Ale Anna stála na pohovce zády ke zdi.

„Chci maminku,“ plakala, tvářička se jí chvěla a kanuly jí velké slzy té nejzazší dětské bolesti.

„Je jí špatně, koťátko, dneska večer je jí špatně, ale ráno už to bude lepší. Neplač, neplač, dítě moje, maminka nechce, abys plakala, srdíčko, to přece nechce.“

Tilly se jemně chopila sukniček děvčátka. Anna jí šatičky vytrhla z ruky a hystericky křičela:

„Ne, ty mě nebudeš svlíkat – chci svou maminku,“ – a po tváři jí kanul smutek a slzy, tělíčko se třásl.

„Ale nech přece Tilly, aby tě odstrojila. Ať tě Tilly odstrojí, víš přece, že tě má ráda, přestaň si stavět hlavu. Mamince je špatně, nechce, abys takhle křičela.“

Dítě nepřítomně vzlykalo, nemohlo ji slyšet.

„Chci svou maminku,“ plakala holčička.

„Až se svlékneš, půjdeš se podívat nahoru na maminku – až se svlékneš, děťátko, až tě Tilly odstrojí, až budeš jako andílek v noční košilce, kotě. Neplač přece, neplač –“

Brangwen seděl v křesle jako přikovaný. Cítil, jak se mu cosi svírá v hlavě. Přešel přes místnost, vnímaje pouze to šílené vzlykání.

„Nedělej takový povyk,“ napomenul ji.

Když děvčátko zaslechlo jeho hlas, ovládl je nový strach.

Plakala už mechanicky, přes slzy očima vše bedlivě sledovala, v děsu z toho, co se může stát.

„Chci – svou – maminku,“ třásl se vzlykající, slepý hlásek.

Končetinami muže projelo podrážděné zachvění. Byl to ten beze-dný, neutuchající nerozum, šílená slepota hlasu a pláč.

„Musíš se nechat odstroit,“ řekl tichým hlasem, sevřeným vzteky.

A vzal ji za ruku a stiskl ji. Cítil, jak se její tělíčko vzepjalo v křečovitém vzlyku. Ale sám už byl také slepý a tvrdošíjný, vydráždila ho k mechanickému jednání. Začal jí rozvazovat zástěrku. Byla by cukla, ale nemohla. Tak to tělíčko zůstalo v jeho stisku, zatímco zápasil s malými knoflíčky a kalounky, bezmyšlenkovitě, tvrdošíjně, nevnímaje nic, jen to, jak ho dráždí. Tělíčko se napjalo a vzdorovalo, on však stáhl šatičky a spodničky a odhalil bílé paže. Stála ztuhle,

přemožená, dotčená, on pokračoval ve své práci. A celou dobu přiškrčeně vzlykala:

„Já chci svou maminku.“

On nevšímavě mlčel, tvář měl nehybnou. Dítě ho nyní nemohlo chápat, holčička se stala mechanickým vyjádřením umanuté vůle. Plakala, tělíčko se otřásalo v křečích, hlásek opakoval stále táž slova.

„Propánakrále!“ vykřikla Tilly, kterou už to také zmáhalo. Brangwen pomalu, nešikovně, slepě a cílevědomě svlékl všechny ty kousky oděvu a postavil dítě ve spodní košilce na pohovku.

„Kde má noční košili?“ zeptal se.

Tilly ji přinesla a on jí Anně navlékl. Nehýbala končetinami podle jeho přání. Musel jí strkat. Stála tam umanutá, slepá, vzpurná jako cosi malého, jatého křečí, nezměnitelného, nepřestávala plakat a opakovat táž slova. Zvedl jednu nožku po druhé, zul jí bačkorky a ponožky. Byla hotová.

„Chceš napít?“ zeptal se.

Ani se nehnula. Nevšímavá, lhostejná, stála na pohovce, sama, s rukama pozvednutýma a sevřenýma v pěst, s uslzenou, slepou tváří vzhůru. A přes vzlyky a přidušené zvuky se ozývalo přerývané:

„Já - chci - svou - maminku.“

„Chceš se napít?“ zeptal se znovu.

Nedostalo se mu odpovědi. Zvedl to ztuhlé, odmítavé tělíčko v rukách. Jeho nepoddajná slepota ho dohnala k dalšímu záchvěvu vzteku. Chtělo se mu ji zlomit.

Vzal si dítě na klín a usadil se znovu v křesle u ohně, přičemž se mu bublavý, vzlykající, neartikulovaný hluk teď ozýval blízko ucha, dítě sedělo celé ztuhlé, nepoddalo se mu, nevšímalo si ho.

Zmocnil se ho nový stupeň zlosti. Co na tom všem záleží? Co záleží na tom, že matka mluví polsky a křičí v porodních bolestech, že tohle dítě ztuhlo vzdorem a pláče? Proč by si to měl brát? Jen ať si matka křičí v bolestech, ať dítě pláče a vzpouzí se, když je to baví. Proč by proti tomu měl něco dělat, proč tomu odporovat? Ať to tak je, když to musí být. Ať si dělají, co chtějí, když jinak nedají.

A seděl tam jako omámený, s děckem se nepřel. Holčička plakala dál, minuty odtikávaly, zmocnila se ho jakási strnulost.

Chvilí to trvalo, než se vzpamatoval a otočil se k holčičce. Otrásl jí její mokrý, zaslepený obličejík. Ještě v mírném omámení jí odhrnul mokré vlásy z čela. Jako živoucí socha zármutku plakala její slepá tvář dál.

„No tak,“ řekl, „nebude to snad tak zlé. Není to přece tak zlé, Anno, holčičko moje. No tak, proč tak hrozně pláčeš? Tak už přestaň, vždyť ti z toho bude špatně. Už neplač ty mokrý slzičky, neplač, bude to tak lepší. Neplač – není přece tak zle. Tiše – no tak, tiše – to už stačilo.“

Jeho hlas zněl podivně, jakoby z dálky a klidně. Podíval se na dítě. Bylo úplně bez sebe. Chtěl, aby přestala plakat, chtěl, aby to všechno přestalo, aby se vrátil přirozený stav.

„Pojď“, řekl a zvedl se, „půjdeme dát dobytku něco k večeři.“

Vzal velký šál, celou ji zabalil a vyšel do kuchyně pro lucernu.

„Snad nechcete to dítě vzít ven, v tomhle nečase?“ namítla Tilly.

„Ale ano, uklidní ji to,“ odpověděl.

Pršelo. Když holčička zjistila, že jí prší na tvář a že je tma, náhle ztichla.

„Dáme kravičkám trochu sena, než půjdou spát,“ říkal jí Brangwen a tiskl ji k sobě, aby se nebála.

Do kádě stékal čůrek vody a pár kapek jí cáklo na vlňák, světlo pohupující se lucerny ozařovalo mokrou dlažbu a úpatí mokré zdi. Jinak byla černočerná tma: jako by člověk tmu i dýchal.

Otevřel horní i dolní část dveří a vstoupili do vysoké, suché stodoly, která voněla teplem, i když tam teplo nebylo. Zavěsil lucernu na hřebík a zavřel dveře. Octli se v jiném světě. Světlo se teple odráželo od trámů stodoly, ozařovalo nabílené zdi a velkou hromadu sena; náradí vrhalo dlouhé stíny, žebřík čněl až k temnému oblouku seníku. Venku se ozývaly nárazy deště, uvnitř panovala měkce osvětlená nehybnost a klid stodoly.

S dítětem na jedné ruce začal připravovat krmení pro krávy – nasekaným senem, sladovnickým ječmenem a trochou mouky naplnil

hrnec. Dítě zaujatě sledovalo jeho počínání. V nových podmínkách v holčičce vznikala nová bytost. Chvillemi otráslu tělíčkem ještě zachvění v ozvuku na přešlou bouři vzlyků. Oči měla rozšířené a zaujaté, smutné. Byla zticha, ani se nepohnula.

Jakoby ve snu sneslo se jeho srdce do samého nitra a zanechalo ho na povrchu nehybným. Nehnutě se zvedl s hrncem krmení, opatrně držel dítě na jedné ruce a hrnec ve druhé. Hedvábné třásně na šálu jemně povívaly, zrní a seno se trousily na podlahu; šel potmělou chodbou za žlaby, tmou probodávanou kravskými rohy. Dítě se schoulilo, on s námahou držel rovnováhu, opřel si hrnec o stěnu koryta a sypal krmení, půlku téhle krávy, půlku té další. Ozývalo se řinčení řetězů, jak se krávy zvedaly a zprudka skláněly hlavy; pak protáhlý, uklidňující zvuk, jak dobytek v tichosti žral...

Musel jít několikrát. Ozývalo se rytmičké nabírání lopaty v sýpce, pak kroky muže, který strnule krácel mezi těmi dvěma závažími, tvářička dítěte vyhlížela z vlnáku. Příště pak, když se sehnul, uvolnila si ruku a vzala ho kolem krku, měkce a teple k němu přilnula a vše mu usnadnila.

Když byl dobytek nakrmený, položil hrnec a posadil se na bednu, aby si dítě srovnal na ruce.

„A kravičky teď půjdou spát?“ zeptala se zajímavým hlasem.

„Ano.“

„Snědí nejdřív všechno, cos jim dal?“

„Ano. Jen si je poslechni.“

A ti dva tam tiše seděli a naslouchali, jak krávy očichávají potravu, dýchají a živí se v chlévech sousedících s malou stodolou. Od zdi vrhala lucerna měkké, rovnoměrné světlo. Všechno venku stále ještě smácel déšť. Shlédl na hladké záhyby kašmírového šálu. Připomínal mu matku. Chodívala v něm do kostela. Vrátil se do dávno minulého věku nezodpovědnosti a pocitu bezpečí, kluk doma.

Seděli velice potichu. Dostal se do jakéhosi transu, a jako by se mu všechno rozostřovalo. Přitiskl dítě pevněji k sobě. Končetinami jí ozvěnou ještě od vzlykotu proběhlo zachvění. Ještě víc ji objal. Po-

stupně se uklidnila, víčka jí začala padat na temné, pozorné oči. Jakmile usnula, v hlavě se mu úplně vyprázdnilo.

Když se vzpamatoval, jakoby ze spánku, měl pocit, že sedí v nadčasové nehybnosti. Čemu to naslouchal? Jako by naslouchal nějakému zvuku z velké dálky, zpoza života. Vzpomněl si na svou ženu. Musí se k ní vrátit. Dítě spalo, za mírně nedovřenými očními víčky bylo vidět část lesklé černé panenky. Proč nedovřela oči? Ústa měla také maličko pootevřená.

Rychle se zvedl a vrátil do domu.

„Už spí?“ šeptem se zeptala Tilly.

Přikývl. Služebná se šla podívat na holčičku spící v šálu s tvářemi zarudlými a bledostí kolem očí.

„Pane na nebi!“ zašeptala Tilly a zavrtěla hlavou.

Shodil boty a i s dítětem šel nahoru. Uvědomil si, jak mu srdce svírá úzkost, kvůli ženě. Ale zůstal klidný. V domě bylo ticho, kromě větru, který skučel venku, a crčení a cákání vody v kádích pod střechou. Pod dveřmi pokoje ženy uviděl proužek světla.

Uložil holčičku do postýlky, tak jak byla zabalená v šálu, protože lůžkoviny byly studené. Pak se bál, že by nemohla pohnout rukama, tak ji rozbalil. Černé oči se otevřely, nepřítomně na něm ulpěly, pak se znovu zavřely. Přikryl ji. Z úst se jí vydral poslední záchvěv předchozích vzlyků.

Byl to jeho pokoj, jeho pokoj, než se oženil. Všechno v něm znal. Vzpomněl si, jaké to bylo, když byl mladík, nedotčený.

Zůstal tiše stát. Dítě spalo, zpod šálu vysunulo pěstičky. Může ženě říci, že její dítě spí. Ale musí přejít na druhou stranu. Trhl sebou. Ozvalo se cosi jako soví houkání – sténání ženy. Jaký je to ne skutečný zvuk! Není lidský – alespoň ne pro muže.

Sešel do jejího pokoje a tiše vstoupil. Ležela nehnutě se zavřenýma očima, bledá, unavená. Srdce se mu rozbušilo z úleku, že je mrtvá. A přece věděl naprosto jistě, že ne. Uviděl, jak má rozpuštěné vlasy na spáncích a ústa sevřená bolestí do jakéhosi šklebu. Připadala mu krásná – ale nebylo to lidské. Měl z ní děs, jak tam tak ležela. Co s ním má společného? Byla jiná než on.

Cosí ho přimělo popojít k ní a dotknout se prstů svírajících pokrývku. Její hnědošedé oči se otevřely a podívaly se na něj. Nepoznala ho. Ale poznala, že je to ten muž. Podívala se na něj, jako se žena při porodu dívá na muže, který zplodil dítě v ní: byl to neosobní pohled ve vypjaté chvíli, pohled ženy na muže. Oči se jí znovu zavřely. Zmocnil se ho ohromný, spalující mír, pálil ho v srdci a v útrokách, mizel v nekonečnu.

Když jí znovu začaly bolesti a rvaly ji, otočil se stranou, nemohl se na ni dívat. Ale jeho mučené srdce bylo v míru, jeho útroby měly radost. Odešel dolů a vyšel ven, nastavil tvář dešti a cítil, jak ho pravidelně bičuje neviditelná tma.

To rychlé, neviditelné bičování noci ho umlčelo – byl přemožen. Vrátil se opět domů, pokořen. Existuje nekonečný, věčný, neměnný svět, stejně jako svět života.

KAPITOLA 3

Dětství Anny Lenské

Tom Brangwen nikdy nemiloval vlastního syna tak, jak miloval nevlastní dítě Annu. Když mu řekli, že se narodil chlapec, projelo jím vzrušené potěšení. Líbilo se mu potvrzení otcovství. Uspokojovalo ho, že má syna. Ale k dítěti jako takovému žádný zvláštní vztah neměl. Byl jeho otcem, to stačilo.

Měl radost, že jeho žena je matkou jeho dítěte. Byla klidná, trochu nepostižitelná, jako by ji někdo přesadil. Při porodu dítěte jako by ztratila spojitost se svým dřívějším já. Nyní se stala skutečnou Angličankou, skutečnou paní Brangwenovou. Její životaschopnost však jako by se zmenšila.

Pro Brangwena byla dosud nezměrně krásná. Byla dosud vášnivá, měla v sobě plamen bytí. Ale ten plamen ztratil na síle a neměla ho stále. Oči jí zářily, tvář pro něj žhnula, ale byla jako nějaká květina vykvetlá ve stínu, která nesnese plné světlo. Milovala to dítě. Ale ani v tom jako by nebyl jas, jako by byla zčásti mimo, i její mateřskou lásku jako by halil jakýsi stín. Když Brangwen viděl, jak kojí jeho dítě, šťastná, plně zaujatá, projela jím bolest jako tenký plamínek. Neboť vnímal, jak musí sám sebe potlačit, až k ní přistoupí. A chtěl znovu tu silnou, smrtící výměnu lásky a vášně, kterou znovu a znovu sdíleli na začátku, kdy si nejvíc vyhovovali. To byl pro něj zážitek jeho života. A chtěl ho stále, s bezohlednou touhou.

Znovu k němu přišla, znovu mu nabídla svá ústa tak jako poprvé, kdy málem zešílel zadržovanou vášní. Znovu k němu přišla a on si ji se srdcem překypujícím rozkoší a připraveností vzal. A bylo to skoro jako předtím.

Možná to bylo úplně jako předtím. Rozhodně teď věděl, co je to dokonalost, věděl to nastálo, navěky.

Ale skončilo to dřív, než chtěl, aby to skončilo. Měla dost, nechťela víc. A on nebyl vyčerpán, chtěl pokračovat. Ale nešlo to. Tak mu-

sel začít s trpkým učením, musel se krotit, brát si méně, než chtěl. Neboť ona pro něj byla Ženou, všechny ostatní ženy představovaly pouze její stín. Neboť ona ho už uspokojila. A on chtěl, aby to pokračovalo. Ale nešlo to. Jakkoli zuřil a naplněn potlačováním, které vřelo a trpklo, ji nenáviděl z celé duše za to, že ho nechce, jakkoli se vztekal a pil a tropil ošklivé scény, přesto věděl, že se pouze snaží prorážet zeď hlavou. Musel přijít na to, že to není tím, že by ho opravdu dost nechtěla, že by ho nechtěla tolik, jak vyžadoval. Bylo to proto, že nemohla. Mohla ho chtít pouze svým vlastním způsobem a do vlastní míry. A strávila kus života předtím, než ji našel, tak jak byla, ženu, která ho chtěla a dávala mu naplnění. Brala ho a dávala mu naplnění. A dělala to dosud, ale ve svou chvíli a po svém. A on se musí ovládat, odměřovat podle ní.

Chtěl jí dát všechnu svou lásku, veškerou svou vášeň, všechnu svou životadárnou energii. Ale nešlo to. Musel si najít jiné věci, kolem nichž by se točil jeho život. Seděla u dítěte, nedobytná. A on na dítě žárlil.

Ale miloval ji a přišel čas dát obtížnému toku života nějaký směr, aby nepěnil a nevyléval se z břehů a nebyl na obtíž. Vytvořil si další střed života v jejím dítěti, Anně. Postupně se část jeho životního toku přesunula k dítěti a ulevila tak hlavnímu proudu směřujícímu k ženě. Také vyhledával mužskou společnost, občas se hodně napil.

Po narození dítěte se Anna o matku už tolik nebála. Když viděla matku s malým chlapečkem, zářící štěstím, vyrovnanou a jistou, Anně to nejdřív vrtalo v hlavě, postupně se začala zlobit a nakonec se její dětský život usadil ve svých vlastních kolejkách, už na ni tolik nedoléhala starost o matku, neodváděla ji od vlastních věcí. Stala se víc dítětem, nebyla už nenormálně dospělá, netížily ji starosti, kterým nemohla rozumět. Závazek k matce a její uspokojování se přenesly jinam. Holčička se postupně osvobodila. Stal se z ní samostatný človíček přinášející zapomnění, milující podle svého.

Z vlastní volby pak Brangwena milovala nejvíc, nebo nejzjevněji. Ti dva si vytvořili malý společný život, měli společné zájmy. Bavilo ho po večerech ji učit počítat nebo číst písmenka. Rozpomněl se pro

ni na všechny dětské říkanky a písničky, které ležely zasuté hluboko v jeho mozku.

Nejdřív je považovala za hloupé. Ale on se smál a ona se smála taky. Začaly jí připadat ohromně legrační. Starého krále Colea si představovala jako Brangwena. Matka Hubbardová byla Tilly, její maminka byla ta stařena, co žila v botě. Po letech strávených s matkou, po těch dojemných pohádkách, které jí matka vyprávěla a které vždycky trápily a tajemně dráždily její dušičku, se holčička teď ohromně bavila těmi nesmysly.

S otcem sdílela jakousi bezstarostnost, naprostou, záměrnou lehkomyšlnost, která v sobě nesla posměšný smích. Miloval chvíle, kdy se smála vysokým, hlasitým a vyzývavým smíchem. Chlapeček měl snědou pleť a tmavé vlásy po matce a oříškové oči. Brangwen mu říkal kosík.

„Ale, ale,“ hlaholil Brangwen, když zaslechl pláč dítěte, jímž oznamovalo, že chce ven z kolébky, „náš kosík už vstává.“

„Kosík zpívá,“ nadšeně pokřikovala Anna, „náš kosík zpívá.“

„A když koláč krájel,“ burácel Brangwen svým basem cestou ke kolébce, „ptáček začal zpívat.“

„Král pak nikdy nechtěl nic jiného jíst!“ křičela Anna, oči jí svítily radostí, když vyslovovala ta záhadná slova a dívala se na Brangwena, jestli má pravdu. Posadil se s chlapečkem a hlasitě ho povzbuzoval:

„Jen zpívej, hošíčku, jen do toho.“

A děčko nahlas křičelo a Anna s chutí povykovala a v divoké rozkoši tančila:

„Zazpívej si s námi
ententýky dva špalíky
bum bác! bum bác! –“

Najednou uprostřed písničky zmlkla a podívala se na Brangwena, oči jí blýskaly a hlasitě a radostně volala:

„Tak to přece není! Tak to není!“

„Páni doktoři,“ řekla Tilly, která právě vešla, „to je ale randál!“

Brangwen tišil dítě a Anna se točila a tančila dál. Milovala tohle hlučné veselí s otcem. Tilly to nesnášela, paní Brangwenové nevadilo.

Anna nijak zvlášť netoužila po jiných dětech. Chovala se k nim panovačně, jako by byly malé a neschopné, pro ni to byli malí tvorové, nestáli jí na roveň. Většinou si tedy hrála sama, běhala po farmě, bavila čeledíny a služebné, bez ustání drnčela.

Milovala vyjížděky s Brangwenem v bryčce. Když seděla tam nahore a uhaněli vpřed, uspokojovala se tím její touha po výlučnosti a nadvládě. Dokázala být až primitivně domýšlivá. Otce považovala za důležitého a sama teď seděla ve výšce vedle něj. A jeli kupředu, kolem vysokých kvetoucích živých plotů, a pozorovali, co se děje v přírodě. Když ho lidé zdravili z cesty dole a Brangwen jim bodře odpovídal, brzy se její pronikavý hlásek přidal, aby se vzápětí ozval smích, když se podívala na otce rozzářenýma očima a usmáli se na sebe. A záhy si kolemjdoucí zvykli zdravit oba: „Jakpak se máš, Tome? Zdravíčko, dámo!“ nebo „Dobré ráno, Tome, dobrýtro, děvče!“ nebo „Tak jste si spolu vyjeli?“ či „Moc vám to spolu sluší.“

Anna odpovídala spolu s otcem: „Dobrý den, John! Dobré ráno, Williame! Ano, jedeme do Derby!“ vykřikovala z plných plic. Třebaže často v odpověď na „Tak sis kapánek vyrazil,“ volala k velké radosti všech: „No ano, jedeme ven!“ Neměla ráda lidi, kteří pozdravili jeho, a ji ne.

Chodila s ním do hospody, když se tam potřeboval zastavit, často dokonce seděla vedle něj ve výčepu, když pil pivo či brandy. Hospodské si jí hleděly a poklonkovaly tak, jak to hospodské dovedou.

„Tak, maličká dámo, jakpak se jmenujeme?“

„Anna Brangwenová,“ ozvala se okamžitě povýšená odpověď.

„Ale nepovídej! A líbí se ti jezdit bryčkou s tatínkem?“

„Ano,“ odpověděla Anna, která se sice trochu styděla, ale zároveň ji tyto nanicovaté otázky nudily. Dokázala se zatvářit tak, že ty nicotné otázky dospělých zarazila.

„Na mou věru, to je hlavička,“ říkala hospodská Brangwenovi.

„Ano,“ odpověděl, ale další komentáře k dítěti nevyvolával. Pak přišla darem sušenka či koláček, které Anna přijímala, jako že jí bezesporu patří.

„Co to o mně povídala?“ zeptala se holčička poté.

„Chtěla říct, že jsi hlava otevřená.“

Anna zaváhala. Nerozuměla tomu. Pak se zasmála čemusi směšnému.

Brzy ji bral s sebou každý týden na trh. „Můžu s tebou jet, vid’?“ ptávala se každé sobotní či čtvrtední ráno, kdy se nastrojil jako zámožný statkář. A tvář se mu zachmuřila, když jí to musel odepřít.

Tak nakonec překonal svou vlastní stydlivost a vysadil si ji vedle sebe. Odjeli do Nottinghamu a ubytovali se U černé labutě. To ještě šlo. Pak ji chtěl nechat v hostinci. Ale uviděl její výraz a věděl, že to nemůže udělat. Tak se obrnil odvahou a vydal se s ní na dobytčí trh.

Zaujatě všechno sledovala, tiše poletovala vedle něj. Ale na trhu si ošklivila nával mužů, samých mužů v těžkých, špinavých botách a kožených kamaších. A půdu pod nohama znečišťoval kravský trus. Navíc ji děsilo, když viděla dobytek v čtverhranných kotcích, tolik rohů, a tak malý prostor a takové šílení mužů a výkřiky honců. Také měla pocit, že se otec za ni stydí, že je v rozpacích.

U stánku s občerstvením jí koupil koláček a posadil ji na židli. Pozdravil ho nějaký muž.

„Dobré ráno, Tome. To je tvoje?“ – a vousatý farmář pohodil hlavou k Anně.

„Ano,“ odpověděl omluvně Brangwen.

„Nevěděl jsem, že už máš tak velký dítě.“

„Ne, je mojí paní.“

„Aha, takhle to je!“ A muž se podíval na Annu, jako by byla nějaké podivné dobytčátko. Začala metat blesky z černých očí.

Brangwen ji tam zanechal v péči barmana a sám se šel podívat, zda by mohl prodat nějaké mladé býčky. Farmáři, řezníci, honci, špinaví, neupravení muži, které si instinktivně ošklivila, na ni zazírali, jak tam sedí na sedátku, a pak si šli dát něco k pití a mluvili hluchým tónem. Všechno kolem jí připadalo velké a zlé.

„Čí je to dítě?“ ptali se barmana.

„Patří Tomu Brangwenovi.“

Dítě tam sedělo dál opomíjeno a vyhlíželo otce. A on pořád nešel; přišla sem spousta mužů, ale žádný z nich nebyl on, a ona tam seděla jako stín. Věděla, že na takovém místě se nepláče. Všichni ti muži se na ni zvědavě dívali a ona se před nimi uzavřela.

Zmocnil se jí hluboký, vzrůstající chlad samoty. On pořád nešel. Seděla tam dál, zmrtvělá, bez hnutí.

Když už jen nepřítomně zírala před sebe a přestala vnímat čas, vrátil se, a ona k němu běžela, jako by se vrátil z mrtvých. Prodal zvíře, jak nejrychleji mohl, ale tím nebyly obchody u konce. Znovu ji vedl vřavou dobytčího trhu.

Pak se konečně obrátili a vyšli bránou ven. Neustále se s někým zdravil, pořád se zastavoval, aby prohodil s někým pár slov o půdě a dobytku a koních či jiných věcech, kterým nerozuměla, stála tam v té špíně a pachu, kolem ní samé mužské nohy a boty. A neustále slyšela touž otázku:

„Co je to za děvče? Nevěděl jsem, že už máš tak velký dítě.“

„Patří mé paní.“

Nakonec si Anna byla víc než vědoma své odvozenosti od matky a svého odcizení.

Ale konečně šli pryč a Brangwen ji vzal do tmavé staré hospůdky v Bridlesmithu-Gateu. Dali si polévku z volských oháněk a maso se zelím a bramborami. Do té tmavé hospůdky s klenutými stropy přicházeli další muži, další lidé. Anna mlčky kulila oči úžasem.

Pak odešli na velký trh, kde se vyměňovalo obilí, pak do obchodů. U jednoho stánku jí koupil knížku. Moc rád kupoval věci, maličkosti, o nichž si myslel, že se budou hodit. Pak se vrátili k Černé labuti a ona pila mléko a on brandy, poté zapřáhli koně a vyjeli po Derby Road domů.

Zmohla ji únava ze všech těch nových věcí. Ale nazítří, když o tom popřemýšlela, už zase poskakovala, třepala nožkou v tom podivném tanečku, který předváděla, a celou dobu mluvila o tom,

co se jí přihodilo, co viděla. Vydrželo jí to na celý týden. A příští sobotu dychtila jet znovu.

Stala se na dobytčím trhu povědomou postavičkou, když seděla a čekala ve stánku. Ale nejvíc se jí líbilo, když zašli do Derby. Tam měl otec víc přátel. A jí se líbilo, že to malé městečko už skoro zná, že je blízko řeka. Cizost jí nenaháněla strach, bylo to tu o tolik menší. Měla ráda trh pod plachtou a staré ženy. Líbil se jí hostinec U George, kde se otec ubytovával. Hospodský byl Brangwenův dávný přítel a Anny si tam hleděli. Mnoho dní proseděla v útulném výčepu v rozhovoru s panem Wiggingtonem, tlustým ryšavým hospodským. A když se tu farmáři všichni sešli ve dvanáct hodin k obědu, stávala se malou hrdinkou.

Nejdřív na ty neznámé muže s jejich nevzdělanou řečí jen sršela vzdor či syčela. Ale chovali se dobrosrdečně. S těmi světlými vlásky jako skelná vata v plamenné svatozáři kolem růžové tváříčky a černýma očima představovala jakousi zvláštnůstku a mužům se ta zvláštnůstka líbila. Zažehla jejich zájem.

Velice se rozzlobila, když ji Marriott, statkář z Ambergateu, nazval lasičkou.

„Ty jsi jako lasička,“ povídá jí.

„To nejsem,“ vyhrkla.

„Ale jsi. Zrovna takhle cupitá lasička.“

Popřemýšlela o tom.

„Pak ty jsi – ty jsi –“ začala.

„No, co jsem já?“

Prohlédla si ho od hlavy k patě.

„Jsi člověk s nohama do O.“

Což byl. Ozval se hromový smích. Měli ji rádi za to, že se nedala.

„No jo,“ opáčí Marriott. „Tohle může říct jedině lasička.“

„Však taky jsem lasička,“ rozohnila se.

A znovu zaburácel smích mužských.

Líbilo se jim, když ji mohli škádlit.

„Tak co, děvče,“ říkával jí Braithewaite, „jak se má ovčí rouno?“

A zatahal jí za lesklý, bílý pramínek vlasů.

„To není žádné ovčí rouno,“ zlobila se Anna a nedůtklivě zastrčila dotčenou lokýnku.

„Ták, no a jak se tomu teda říká?“

„To jsou vlasy.“

„Vlasy! A kde jsi přišla k takovému porostu?“

„Kde jsem k němu přišla?“ napodobila jeho intonaci, zvědavost ji přemohla.

Místo odpovědi se hlasitě rozesmál. Zvítězil, když ji přinutil mluvit, jako mluvil sám.

Jednoho nepřítele měla, říkali mu oříškovej Nat, byl to postižený člověk s chodidly rostlými dovnitř, který jimi při chůzi pleskal o zem a navíc trhal jedním ramenem. Prodával chudák oříšky po hospodách, kde ho znali. Neměl dorostlé patro a muži se posmívali jeho řeči.

Když se poprvé objevil v hospodě U George, když tam byla Anna, měla po jeho odchodu oči rozšířené úžasem:

„Proč takhle divně chodí?“

„Nemůže si pomoci, kotě, je tak narostlej.“

Zauvažovala o tom, pak se nervózně zasmála. Pak se rozmyslela, zrudla a zvolala:

„Je to ohavný člověk.“

„Ne, není ohavný; nemůže za to, že je takhle postižený.“ Ale když se chudák Nat přišoural znovu, vytratila se. A nechtěla jíst jeho oříšky, které jí muži kupovali. Když pak o ně muži hráli domino, zlobila se.

„Jsou to oříšky od špinavýho člověka,“ křičela.

Nata přestali mít rádi a musel odejít do chudobince.

Brangwenovi začala v srdci klíčit tajná touha udělat z ní dámu. Jeho bratr Alfréd v Nottinghamu vyvolal velký skandál, když se stal milencem vzdělané ženy, dámy, vdovy po lékaři. Alfréd Brangwen velmi často dojížděl jako přítel do jejího domku v Derbyshiru, na den či dva opouštěl svou ženu a rodinu, a pak se k nim zase vracel. A nikdo se mu neodvážil postavit na odpor, protože to byl přímý člověk silné vůle a tvrdil, že je přítelem té vdovy.

Jednoho dne potkal Brangwen bratra na nádraží.

„Kam jedeš?“ zeptal se ho nejmladší bratr.

„Jedu do Wirksworthu.“

„Prý tam máš přátele.“

„Ano.“

„Někdy se tam zastavím, až pojedu tím směrem.“

„Jak chceš.“

Tom Brangwen byl na ženu tak zvědavý, že když se příště octl ve Wirksworthu, zeptal se, kde bydlí.

Na strmé stráni našel krásný domek s výhledem na městečko, které leželo na dně pánve, a na staré lomy v dálce na opačné straně. Paní Forbesová zrovna pracovala na zahradě. Byla to vysoká žena s bílými vlasy. Přiblížila se po cestičce a odložila silné rukavice a zahradnické nůžky. Byl podzim. Na hlavě měla klobouk s širokým okrajem.

Brangwen se začervenal až po kořínky vlasů a nevěděl, co říci.

„Říkal jsem si, že se sem podívám,“ řekl, „protože jsem věděl, že tu bydlí přátelé mého bratra. Měl jsem zrovna cestu do Wirksworthu.“

Okamžitě viděla, že je to Brangwen.

„Půjdete dál?“ zeptala se. „Otec si šel lehnout.“

Vzala ho do obývacího pokoje plného knih, s klavírem a stojanem na housle. A povídali si, ona mluvila prostě a bez rozpaků. Vyzařovala z ní důstojnost. Takovou místnost Brangwen nikdy neviděl; působila dojmem otevřeného prostoru, připadala mu jako vrcholek hory.

„Můj bratr rád čte?“ zeptal se.

„Něco. Čte Herberta Spencera. A někdy čteme Browninga.“

Brangwena to naplňovalo obdivem, vzrušujícím, téměř uctivým obdivem. Věnoval jí rozzářený pohled, když řekla „čteme“. Nakonec, jak se rozhlížel po pokoji, vyklouzlo mu:

„Nevěděl jsem, že náš Alfréd má tyhle sklony.“

„Je to dost neobvyklý muž.“

Užasle se na ni podíval. Zcela zjevně měla o jeho bratrovi jinou představu: zjevně si ho vážila. Znovu se na ženu podíval. Bylo jí asi čtyřicet, byla přímá, poněkud tvrdá, zvláštní, nezávislé stvoření.

Jemu se zase tolik nelíbila, bylo na ní cosi chladného. Ale naplňovala ho nezměrným obdivem.

O svačině mu představila otce, invalidu, kterého museli podpírat, ale měl červené tváře a dobrou náladu, bělostné vlasy a vodnatě modré oči a dvorně naivní způsoby, které opět připadaly Brangwenovi nové a cizí. Byl tak přívětivý, veselý, tak nevinný.

Jeho bratr je milencem téhle ženy! Velice ho to udivovalo. Brangwen se vracel domů, opovrhne sám sebou pro chudý životní styl. Je neotesaný, tupý buran, vězíci v blátě. Víc než kdy jindy si přál povznést se k tomuto neskutečně kultivovanému světu.

Je celkem zámožný. Tak zámožný jako Alfréd, který nemůže mít se vším všudy víc než šest set liber ročně. On sám vydělává asi čtyři sta a mohl by si přijít i na víc. Jeho investice každým dnem stoupají v ceně. Proč něco neudělá? Jeho žena je také dáma.

Ale když se vrátil na Blata, uvědomil si, jak je všechno dané, jak je ten druhý způsob života mimo jeho možnosti, a poprvé zalitoval, že převzal farmu. Cítil se jako vězeň, který je sice v bezpečí a má snadný život, ale neprožívá nic zajímavého. Kdyby vzal na sebe riziko, mohl ze sebe udělat víc. Nedokázal číst ani Browninga, ani Herberta Spencera, ani neměl přístup k takovému pokoji, v jakém žila paní Forbesová. Takový způsob života byl úplně mimo jeho možnosti.

Ale pak si řekl, že to vlastně ani nechce. Vzrušení z návštěvy pomalu opadlo. Příštího dne už byl zase sám sebou, a pokud pomyslel na tu druhou ženu, bylo na ní a na jejím domově cosi, co se mu nelíbilo, cosi chladného, cosi cizího, jako by to ani nebyla žena, ale nelidská bytost, jež používá lidský život k chladným, neživoucím účelům.

Nastal večer, hrál si s Annou a pak seděl o samotě se svou ženou. Šila. Seděl velmi tiše a rozrušeně kouřil. Vnímal klidnou postavu své ženy a klidnou hlavu sehnutou nad šitím. Ten klid mu připadal přílišný. Bylo to příliš mírumilovné. Chtěl bořit zdi a vpustit dovnitř noc, aby jeho žena nevypadala tak jistě a klidně, jak tam seděla. Přál si, aby ho vzduch neobepínal tak zblízka a těsně. Jeho žena se mu

vzdálila, pobývala ve svém světě, tichá, bezpečná, nepozorována, nepozorující. Uzavřela se před ním.

Zvedl se, že půjde ven. Už nedokázal sedět v klidu. Musel se vymanit z toho tíživého, uzavřeného úkrytu ženy.

Jeho žena pozvedla hlavu a podívala se na něj.

„Ty jdeš pryč?“ zeptala se.

Shlédl a setkal se s jejím pohledem. Její oči byly temnější než tma a poskytovaly hlubší prostor. Cítil, jak před ní ustupuje, brání se, zatímco její oči ho sledovaly a neztrácely ze zřetele.

„Chystal jsem se do Cossethay,“ řekl.

Nespouštěla z něj oči.

„Proč tam chodíš?“

Srdce se mu rozbušilo a pomalu se posadil.

„Nemám k tomu zvláštní důvod,“ odpověděl.

Chvilí mlčela.

„Už se mnou nechceš být,“ řekla.

To ho vyplašilo. Jak poznala pravdu? Myslel si, že je to jeho tajemství.

„Ano,“ řekl.

„Chceš si najít něco jiného,“ řekla.

Neodpověděl. „Je to tak?“ ptal se sám sebe.

„Neměl bys vyžadovat tolik pozornosti,“ namítla. „Nejsi malé dítě.“

„Já si nestěžuju,“ odpověděl. Ale věděl, že ano.

„Myslíš si, že nemáš dost,“ pokračovala.

„Jak dost?“

„Myslíš si, že ve mně nemáš dost. Ale jak mě znáš? Co děláš pro to, abych tě milovala?“

To ho omráčilo.

„Nikdy jsem neřekl, že nemám v tobě dost,“ odpověděl. „Nevěděl jsem, že mám dělat něco pro to, abys mě milovala. Co chceš?“

„Už se nesnažíš, aby to mezi námi bylo pěkné, nezajímá tě to. Neděláš nic pro to, abych tě chtěla.“

„A ty neděláš nic pro to, abych já chtěl tebe, ne?“ Nastalo ticho. Byli si tak cizí.

„Přál by sis jinou ženu?“ zeptala se.

Oči se mu rozšířily, nevěděl, kde je. Jak může jeho vlastní žena říct něco takového? Ale ona tam seděla, malá, cizí a soběstačná. Najednou ho napadlo, že se nepovažuje za jeho ženu, kromě míry, na které se dohodli. Nemá pocit, že se za něj vdala. Každopádně je ochotná připustit, že by mohl chtít jinou ženu. Otevřela se před ním mezera, prostor.

„Ne,“ řekl pomalu. „Jakou jinou ženu bych měl chtít?“

„Jako tvůj bratr,“ odpověděla.

Chvilí mlčel, také se styděl.

„A co je s ní?“ opáčil. „Mně se ta žena nelíbila.“

„Ale ano, líbila se ti,“ vytrvale odporovala.

Zůstal udiveně hledět na svou ženu, která mu tak chladnokrevně říkala, co on sám cítí. A rozzlobilo ho to. Jakým právem tam takhle sedí a říká mu takové věci?! Je to jeho žena, jakým právem s ním mluví takhle, jako by byla někdo cizí?

„Nelíbila,“ zopakoval. „Nechci žádnou ženu.“

„Ale ano, chtěl bys být jako Alfréd.“

Mlčel v bezmocném vzteku. Udivovala ho. Řekl jí o své návštěvě ve Wirksworthu, ale jen krátce a nezaujatě, jak si myslel.

Jak tam seděla s tím podivně temným obličejem obráceným směrem k němu, očima ho sledovala, neproniknutelně, a tím ho podněcovala. Začal se jí stavět na odpor. Opět se stala tou aktivní neznámou silou proti němu. Musí jí přiznat, že má pravdu? Nechtěně se bránil.

„Proč asi chceš najít ženu, která je pro tebe víc než já?“ řekla.

V prsou mu vělo.

„Nechci,“ trval na svém.

„Proč?“ opakovala ona. „Proč se mě chceš zříct?“

Najednou si jako bleskem uvědomil, že možná ona je osamělá, vyděděná, nejistá. Připadala mu tak výsostně jistá, spokojená, soběstačná, měl pocit, že ona vylučuje jeho. Mohlo snad něco scházet jí?

„Proč nejsi se mnou spokojený? – Já nejsem spokojená s tebou. Paul ke mně chodil a choval se ke mně jako muž. Ty si mě nevšímáš, anebo si mě bereš jako dobytek, rychle, abys na mě zase zapomněl – abys na mě mohl zase zapomenout.“

„Co si mám o tobě pamatovat?“ zeptal se Brangwen.

„Chci, abys věděl, že je tu kromě tebe ještě někdo jiný.“

„A nevím to snad?“

„Přicházíš za mnou jako by nic, jako bych byla vzduch. Pro Paula jsem něco znamenala, pro něj jsem byla ženou. Pro tebe nejsem nic – jako dobytek – nebo nic“

„Ty mi vnucuješ pocit, jako bych já byl vzduch,“ řekl na to.

Zmlkli. Pozorovala ho. Nemohl se pohnout, v duši mu vřel zmatek. Vrátila se ke svému šití. Ale pohled na ni, jak se tam před ním skláněla, se ho zmocnil a nenechal ho na pokoji. Byla to cizí, nepřátelská, panovačná bytost. Ale přece ne tak docela nepřátelská. Jak tam seděl, cítil sílu a tvrdost svých údů, seděl tam silný.

Dlouhou dobu mlčky šila. Vnímál dojemnou kulatost její hlavy, velmi důvěrnou a uhrančivou. Pozvedla hlavu a vzdychla. Krev v něm vřela, její hlas k němu přelétl jako plamen.

„Pojď sem,“ řekla nejistě.

Chvilíčku se nehýbal. Pak se pomalu zvedl a přešel na druhou stranu krbu. Vyžadovalo to téměř smrtelné úsilí vůle či souhlasu. Stál před ní a shlížel na ni. Její tvář znovu zářila, oči jí opět svítily jako strašným smíchem. Přišlo mu hrozné, jak se dokáže proměnit. Nemohl se na ni dívat, spalovalo mu to srdce.

„Lásko má!“ řekla.

A objala ho kolem stehén, jak tam stál před ní, a tiskla si ho k prsům. A její ruce na něm jako by mu odhalovaly tvar jeho vlastní nahoty, připadal si vášnivě krásný. Nemohl snést pohled na ni.

„Drahý můj!“ řekla. Věděl, že mluví cizím jazykem.

V srdci se mu rozhostil strach jako rozkoš. Pohlédl na ni. Tvář jí zářila, oči měla plné světla, vypadala vznešeně. Trpěl nutkáním přiblížit se k ní. Byla tím hrozným neznámem. Sehnul se k ní, trpěl, neschopen se vzdát, neschopen dát se všanc, a přesto přitahován,

hnán. Ona nyní prošla proměnou, byla nádherná, nedosažitelná. Chtěl se vzdálit. Zatím ji ještě nemohl políbit. Sám byl ještě mimo. Nejsnadnější by bylo políbit jí nohy. Ale za něco by se styděl, připadalo by mu to jako urážka. Čekala na to, že jí vyjde vstříc, ne že se před ní skloní a bude jí sloužit. Chtěla jeho aktivní účast, ne podřízení. Dotkla se ho prsty. A jemu působilo muka, že se jí musí dát aktivně, účastnit se toho, že jí musí vyjít vstříc, obejmout ji a poznat ji, která byla jiná než on. Bylo v něm cosi, co se bránilo vzdát se jí, vzdorovalo uvolněnému postoji k ní, protivilo se spojení s ní, i když po tom svrchovaně toužil. Báł se, chtěl se zachránit.

Nastalo pár okamžiků nehnutého ticha. Pak v něm postupně to napětí, ta nechuť začaly opadat a on se vydal k ní. Byla kdesi mimo něj, jako cosi nedostižného. Ale on přestal hlídat sám sebe, vzdal se sám sebe a pocítil tu temnou sílu své touhy přiblížit se k ní, být s ní, spojit se s ní, ve ztrátě vlastního já najít ji, najít své já v ní. Začal se k ní přibližovat, přistupovat blíž.

Krev mu bušila ve vlnách touhy. Chtěl se k ní přiblížit, chtěl jí vyjít vstříc. Byla tam pro něj, pokud bude schopen jí dosáhnout. Vtahovala ho do své reality, která byla mimo něj. Slepý a zničený pokračoval, byl jí blíž a blíž, aby se mu dostalo naplnění, aby byl přijat v té tmě, která ho pohltí a odevzdá sobě samému. Pokud by se skutečně dovedl přiblížit tomu planoucímu jádru temnoty, pokud by se skutečně dal zničit, spálit tak, až by zažehl s ní společné naplnění, bylo by to nádherné, nádherné.

Jejich sblížení nyní, po dvou letech manželského života, bylo úžasnější než kdy předtím. Byl to vstup do dalšího stupně existence, byl to křest pro jiný život, bylo to konečné potvrzení. Jejich nohy kráčely po neznámé půdě vědomí, jejich kroky prozařovalo objevování. Kamkoli šli, bylo to dobře, svět kolem nich zněl ozvěnou toho objevování. Šli s radostí a na vše zapomněli. Vše ztratili a vše také našli. Nový svět byl objeven, zbývalo pouze prozkoumat ho.

Prošli bránou do dalšího prostoru, kde bylo tolik místa, že se přes všechna pouta, omezení a námahu pohybovali s naprostou volností. Ona byla bránou jemu, on jí. Konečně otevřeli bránu jeden druhému

a stáli mezi veřejemi proti sobě, zatímco zezadu proudilo na jejich tváře světlo, byla to proměna, glorifikace, přijetí.

A světlo té proměny pak už navždy hořelo v jejich srdcích. On si šel svou cestou jako předtím, ona šla svou, ostatní svět nevnímal žádnou změnu. Ale pro ně dva tu byl věčný zázrak proměny.

Neznal ji o nic líp, o nic přesněji, teď když ji znal veskrze. Polsko, jejího manžela, válku – nic z toho v ní nechápal o nic lépe. Nechápal její cizí povahu napůl německou, napůl polskou, ani její cizí řeč. Ale znal ji, věděl, co znamená, aniž všechno tohle chápal. To, co říkala, co vyslovovala, bylo od ní slepé gesto. Sama pro sebe byla silná a jasná, on ji znal, zdravil ji, byl s ní. Co je to nakonec paměť než záznam určitého počtu možností, které se nikdy nenaplnily? Co jiného byl pro ni Paul Lenský než nenaplněná možnost, pro niž on, Brangwen, byl skutečností a naplněním? Co na tom, že se Anna Lenská zrodila z Lydie a Paula? Bůh jí byl otcem i matkou, to On se projevil v manželech, aniž se jim dal plně poznat.

A nyní se On ukázal Brangwenovi a Lydii Brangwenové, jak tam spolu stáli. Když se konečně vzali za ruce, dům byl hotov a Pán v něm začal dlít. A oni tomu byli rádi.

Dny ubíhaly jako dřív, Brangwen chodil ven za svou prací, jeho žena kojila dítě a do jisté míry se starala o farmu. Nemysleli jeden na druhého – proč by také měli? Pouze když se ho dotkla, věděl okamžitě, že je s ním, blízko něj, že je tou bránou a únikem, že představuje cosi nedostižného a on se skrže ni pohybuje v tom nedostižnu. Kde? – Co na tom záleží? Vždycky v něm našla odezvu. Když zavolala, odpověděl, když on ji požádal, okamžitě, nebo nakonec zareagovala.

Annina duše mezi nimi našla mír. Dívka pohlížela z jednoho na druhého a viděla, že vytvořili prostředí pro její bezpečí, a byla volná. Důvěřivě si hrála mezi pilířem ohně a pilířem mraku, získávajíc ujištění na obou stranách. Nikdo už po ní nechtěl, aby celou svou dětskou silou podpírala zbořený konec oblouku. Otec a matka se nyní spojovali v tom nebeském oblouku a ona, dítě, si mohla svobodně hrát v prostoru pod ním a mezi ním.

KAPITOLA 4

Dívčí věk Anny Brangwenové

Když bylo Anně devět let, Brangwen ji poslal do dívčí školy v Cossethay. Tak tam chodila, poskakovala a tančila tím svým trhaným způsobem, dělala si víceméně, co chtěla, svým lhostejným postojem ke konvenci a nedostatkem úcty vyváděla z míry starou slečnu Coatesovou. Anna se slečně Coatesové jen smála, měla ji ráda a tím svým nepřekonatelným dětským způsobem jí projevovala blahosklonnost.

Děvče bylo zároveň stydlivé a nevázané. Pro obyčejné lidi měla zvláštní opovržení, projevovala k nim shovívavou nadřazenost. Chovala se velmi stydlivě a trápilo ji, když ji lidé neměli rádi. Na druhé straně jí příliš nezáleželo na nikom kromě matky, kterou stále poněkud nasupeně zbožňovala, a otce, jehož milovala a projevovala mu svou shovívavost, ale na němž závisela. Ti dva, matka a otec, ji stále ještě plnoprávně vlastnili. Ale nezávisela na jiných lidech, k nimž měla víceméně shovívavý postoj. Hluboce však nenáviděla ošklivost nebo dotěrnost či aroganci. Jako dítě byla tak pyšná a nepostižitelná jako tygr – a stejně povznesená. Uměla rozdávat laskavosti, ale přijímat je dokázala jen od matky a otce. Nesnášela lidi, kteří se jí příliš přiblížili. Jako divoké zvíře si žádala odstup. Důvěrnosti jí byly podezřelé.

V Cossethay a Ilkestonu byla stále cizí. Měla spoustu známých, ale žádné přátele. Jen málokdo z lidí, s nimiž se setkala, byl pro ni důležitý. Pripadali jí jako součást stáda, nerozlišitelní. Nebrala lidi příliš vážně.

Měla dva bratry – tmavovlasého, drobného a nepolapitelného Toma, s nímž byla důvěrně spřízněna, ale nikdy s ním nekamarádila, a světlavlasého a citlivého Freda, jehož zbožňovala, ale nepovažovala za skutečnou, soběstačnou bytost. Byla příliš středem svého vlastního světa a příliš málo si uvědomovala cokoli vně toho světa.

První člověk, s nímž se setkala a zapůsobil na ni jako skutečná, živoucí osoba a který podle ní zřetelně žil, byl baron Skrebenský, matčin přítel. Byl to také polský emigrant, který se stal knězem a jemuž Gladstone poskytl v Yorkshiru drobnou venkovskou obživu.

Když bylo Anně asi deset let, jela s matkou na pár dní na návštěvu k baronu Skrebenskému. Byl na své faře postavené z červených cihel velice nešťastný. Působil jako farář ve venkovském kostele, což bylo zaměstnání přinášející něco přes dvě stě liber ročně, avšak patřila mu velká farnost s několika doly a novým, neotesaným pohanickým obyvatelstvem. Šel na sever Anglie v očekávání úcty od obyčejných lidí, neboť on sám byl aristokrat. Přijali ho drsně, dokonce krutě. Ale to on nikdy nepochopil. Zůstal ohnivým aristokratem. Pouze se musel naučit vyhýbat svým farníkům.

Na Annu učinil velký dojem. Byl to pomešší muž se zvrásněným a poněkud pomačkaným obličejem a hluboko posazenými modrými žhnoucímá očima. Jeho žena byla vysoká a hubená, pocházela ze vznešené polské rodiny, posedlá pýchou. On stále ještě mluvil lámanou angličtinou, neboť se držel poblíž své ženy a oba si v téhle cizí, nehostinné zemi připadali jako ztracenci a vždycky spolu mluvili polsky. Zklamala ho měkká, přirozená angličtina paní Brangwenové a velice se ho dotklo, že její dítě polsky vůbec nemluví.

Anna ho velice ráda pozorovala. Líbila se jí velká, nová, rozlehlá fara, osamělá v pustině na kopci. Ve srovnání s Blaty byla tak vystavená živlům, tak ponurá a neohrožená. Baron donekonečna mluvil polsky s paní Brangwenovou; zuřivě mával rukama, modré oči mu hořely. A pro Annu se v těch nenadálých a prudkých pohybech skrýval význam. Così v ní reagovalo na jeho výstřednost a nevázané způsoby. Připadal jí jako úžasný člověk. Styděla se před ním, byla ráda, když ji sám oslovil. V jeho blízkosti měla pocit svobody.

Nikdy nedokázala říci, jak na to přišla, ale věděla, že je maltským rytířem. Nikdy se nemohla upamatovat, jestli viděla jeho hvězdu nebo kříž jeho řádu, ale blýskal se jí v hlavě jako symbol. V každém případě baron představoval pro dítě skutečný svět, kde se pohybo-

vali králové a pánové a princové a naplňovali své zárné životy, zatímco královny a dámy a princezny ten vznešený řád udržovaly.

Uznávala barona Skrebenského jako skutečného člověka a on měl také jistou úctu k ní. Když ho neviděla, vytratil se jí z mysli a stal se vzpomínkou. Ale jako vzpomínka byl pro ni stále živý.

Z Anny se stala vysoká dívka samá ruka samá noha. Oči měla stále velmi temné a živé, ale zlhostejněly, ztratily ten bedlivý nevraživý vzhled. Nepoddajné husté vlasy jí zhnědly, ztěžkly a uvazovala si je v týle. Poslali ji do vyšší dívčí školy v Nottinghamu.

A v tomto období ji plně pohltila snaha stát se mladou dámou. Měla dostatek inteligence, ale učení ji nezajímalo. Nejdřív jí všechny dívky ve škole připadaly velice jemné a úžasné a chtěla se jim podobat. Velice brzy následovalo zklamání: dráždily ji a doháněly k šílenství, byly malicherné a zlovolné. Po svobodném a velkomyslném prostředí domova, kde se na maličkosti nehledělo, si ve světě, který se chytal každé drobnosti, připadala nesvá.

Udála se s ní náhlá změna. Nedůvěřovala sama sobě, nedůvěřovala vnějšímu světu. Nechtěla jít dál, nechtěla do toho světa vstoupit, nechtěla pokračovat.

„Co je mi po těch všech holkách?“ říkala opovržlivě otci; „jsou to nuly.“

Potíž byla v tom, že dívky nechtěly přijmout Annu takovou, jaká byla. Buď se jim měla přizpůsobit, nebo ji nechtěly. To ji zmátlo, svedlo, načas byla jako ony, a potom se jí to zprotivilo a zuřivě je nenáviděla.

„Proč sem některou s těch dívek nepozveš?“ ptal se jí otec.

„Sem ať nechodí!“ křičela.

„A proč ne?“

„Jsou to fifleny,“ řekla a použila při tom jeden z matčiných nezvyklých výrazů.

„Fifleny nefifleny, na tom snad nesejde, připadají mi jako slušná děvčata.“

Ale Anna si nedala říci. Zvláštním způsobem se obyčejných lidí štítila, zvláště pak slečen své doby. Nechodila do společnosti kvůli

nepříjemnému pocitu, který v ní vzbuzovali jiní lidé. A nikdy se nemohla rozhodnout, či je to chyba. Napůl ty ostatní respektovala, ale neustálá zklamání ji doháněla k šílenství. Chtěla si jich vážit. Stále ještě si myslela, že lidé, které nezná, jsou úžasní. Ti, které znala, jako by ji neustále omezovali, svazovali ji drobnými falšemi, které ji k nesnesení dráždily. Raději zůstávala doma a ostatnímu světu se vyhýbala, aby si o něm udržela iluze.

Neboť na Blatech měl život skutečně jistou svobodu a velkorysost. Nebylo třeba se strachovat o peníze, nepěstovaly se rozdíly, nikdo se nestaral o to, co si myslí jiní lidé, protože ani paní Brangwenová, ani Brangwen se nikdy nezabývali tím, co si kdo o nich myslí. Jejich život se odehrával odděleně.

Takže Anně se volně dýchalo jen doma, kde zdravý rozum a ten nejlepší vztah mezi rodiči měly za následek svobodnější úroveň bytí, než mohla nalézt mimo domov. Kde, mimo Blata, mohla najít tu snášenlivou důstojnost, v níž byla vychována? Její rodiče se nenechali ponížovat a kritika se jich nedotýkala. Lidé, s nimiž se setkávala jinde, jako by jí upírali i existenci. Jako by ji také chtěli umenšovat. Čím dál víc váhala, když měla mezi ně vyjít. Závisela na matce a otci. A přesto chtěla vyjít někam ven.

Ve škole či ve světě venku si obvykle za všechno mohla, většinou měla pocit, že by se měla zahanbeně vytrátit. Sama za sebe si nikdy nebyla jista, jestli se mýlí ona, nebo jestli se mýlí ti druzí. Nepřipravovala se na hodiny: neviděla totiž žádný důvod, proč by se připravovat měla, když se jí nechtělo. Existuje snad nějaký skrytý důvod, proč by měla? Představují snad ti lidé – učitelky – nějaké mystické Právo, nějaké Vyšší dobro? Připadalo jí, že ony si to myslí. Ale ani za boha nechápala, proč by ji nějaká žena měla stíhat a urážet za to, že se nenaučila třicet veršů z Jak se vám líbí. Nakonec, co na tom záleží, jestli je zná, nebo ne? Nic ji nedokázalo přesvědčit, že to má být sebemenší důležitost. V duchu opovrhovala tím, že učitelka vidí jen práci. Proto však byla vždycky s autoritou na štíru. Jelikož jí to neustále říkali, začala téměř věřit, že je špatná a skutečně horší než ostatní. Měla však pocit, že pokud by plnila to, co se od ní očekávalo, byl by to teprve

důvod k zahanbení. A bouřila se. Vlastně ve svou špatnost nikdy doopravdy neuvěřila. V samém nitru opovrhovala těmi druhými, kteří se šťourali v maličkostech, nebo je naopak hlasitě vychvalovali. Opovrhovala jimi a chtěla se jim pomstít. Nenáviděla je za to, že nad ní mají moc.

Přesto si udržovala ideál svobodné, hrdé dámy nepodléhající malicherným poutům, existující za hranicí malicherných konvencí. Vídala takové dámy na obrázcích: Alexandra, velšská princezna, byla jedním z jejích vzorů. Tato dáma byla hrdá a z královského rodu a lhostejně pomíjela všechny malé a nízké touhy. Tak si ji alespoň Anna v duchu představovala. A vyčesávala si vlasy, nosila malý, sešíkmený klobouk, sukně měla módně nařasené a k tomu elegantní těsně přiléhavý kabátek.

Jejího otce to velmi těšilo. Anna se nesla velice hrdě, s přirozenou lhostejností nedbala na maličkosti, kterými by vyšla vstříc Ilkestonu, jenž by ji byl rád pokořil. Ale Brangwen nic takového nedovolil. Když se rozhodla chovat se královsky, bude to tak. Stál mezi ní a světem jako skála.

Jako jiní příslušníci jeho rodu dospěl do podsadité, pohledné podoby. Modré oči měl samé světlo, jiskřivé a citlivě vnímavé, choval se podle svého, ale byl vřelý a srdečný. Jeho schopnost žít vlastní život bez pomoci sousedů v nich vzbudila úctu k němu. Byli schopni pro něj udělat cokoli. On to nepřijímal, ale k nim byl štědrý, takže ze své ochoty něco vytěžili. Měl rád lidi, pokud se příliš nepřibližovali.

Paní Brangwenová si dál žila po svém, spoléhala na vlastní nápady. Měla manžela, dva syny a Annu. Ti vymezovali obzor jejího prostoru. Ostatní lidé do něj nepatřili. Uvnitř vlastního světa pro ni život plynul jako sen, uplýval a ona žila v tom uplývání činorodě, neustále spokojená a dychtivá. Vnějších věcí si sotva všímala. To, co bylo venku, bylo venku a neexistovalo. Nevadilo jí, když se kluci prali, pokud k tomu nedošlo v její přítomnosti. Ale pokud se prali v její blízkosti, zlobila se a oni se jí báli. Nevadilo jí, když rozbili okno železničního vagonu nebo prodali své hodinky, aby se poměli na husím trhu. Brangwen se možná

kvůli takovým věcem zlobil. Pro matku nebyly důležité. Jí se dotýkaly zvláštní maličkosti. Vztekala se, když se chlapci potloukali kolem jatek, rozhořčovalo ji, když přinesli špatné vysvědčení ze školy. Bylo jí jedno, z kolika poklesků její chlapce obvinili, pokud nebyli hloupí či horší než ostatní. Nesnášela, když si nechali líbit urážku. A na Anně jí vadila jen jistá *gaucherie*, nemotornost. Jistá nemotornost či neotesanost vyvolávaly v matčiných očích zvláštní žhnoucí vztek. Jinak byla spokojená, nic jí nevadilo.

Na cestě za svým ideálem vynikající dámy se Anna stala půvabnou šestnáctiletou slečnou, kterou trápily nedostatky rodiny. Velmi citlivě vnímala otce. Poznala, když pil, byť to na něm téměř nebylo vidět, a nesnášela to. Když pil, zbrunátněl, vystoupily mu žíly na spáncích, v očích se objevila jiskřivá bezstarostná nespoutanost, byl bodře neomalený a uštěpačný. A ji to zlobilo. Když zaslechla jeho halasné, hromové a nespoutané vysmívání, naplnilo ji to záštiplným vztekem. Ve chvíli, kdy dorazil domů, už mu šla v ústrety.

„Ty teda vypadáš, celý brunátný,“ křičela.

„Mohl bych vypadat i hůř, kdybych zezelenal,“ odpověděl jí.

„Zase jsi chlastal v Ilkestonu.“

„A co je na Ilkestonu špatného?“

Nasupeně odešla. Sledoval ji pobavenýma, jiskrnýma očima, ale přesto se smutkem, že se k němu chovala opovržlivě.

Byla to zvláštní rodina, řídila se vlastními zákony, oddělená od světa, izolovaná, taková malá republika, neviditelně ohraničená. Matka zaujala lhostejný postoj k Ilkestonu a Cossethay, k jakýmkoli nárokům na sebe vznášeným zvenčí, ostýchala se všech, kdo sem nepatřili, chovala se k nim s přehnanou zdvořilostí, až podmanivě. Ale ve chvíli, kdy návštěvník odešel, smála se a pustila ho z hlavy, neexistoval. Vnímala to celé jen jako hru. Stále ještě se cítila cizinkou, nejistou si svým postavením. Ale když byla s dětmi a manželem na Blatech sama, ovládala malou zem, které nic nechybělo.

Měla jakousi víru, ale nikdy ji nemohla pojmenovat. Vychovali ji jako římskou katoličku. K anglikánské církvi se uchýlila pro ochra-

nu. Vnější forma pro ni nehrála roli. A přesto měla v sobě jakési základní náboženství. Jako by uctívala Boha jako záhadu a nikdy se ani v nejmenším nesnažila definovat si, čím On je.

A v nitru chovala silný, přesně vymezený pocit Velkého absolutna, kde dlela její bytost. Anglikánská víra k ní nikdy nepronikla – na to byl jazyk příliš cizí. Skrze vše ale pociťovala velkého Hybatele, který svíral život ve Svých rukou, zářivý, bezprostředně hrozící, strašný, Velké tajemství, které nelze vypovědět slovy.

Ona zářila a plála k tomu Tajemství, jež poznávala všemi smysly, pohlížela na ně s podivnými, mystickými předsudky, které nikdy nenalezly výraz v angličtině, nikdy anglicky nedospěly v myšlenku. Ale takto žila v mocné, smyslové víře, která v sobě skrývala její rodinu a obsahovala její osud.

Na to také redukovala svého muže. Existoval s ní, naprosto lhostejný ke všeobecně uznávaným hodnotám světa. Její chování, tvar jejího obočí byly pro něj symboly a znamenání. Na farmě s ní prožíval tajemství života a smrti a stvoření, podivné, hluboké extáze a nesdílitelná uspokojení, o nichž ostatní svět nic nevěděl; což ty dva vydělovalo z anglické vesnice a zajišťovalo jim respekt, neboť byli také zámožní.

Avšak Anně matčino bezmyšlenkovité vnímání světa dodávalo bezpečí jen zpola. Měla perleťový růženec po vlastním otci. Co pro ni znamenal, nedokázala nikdy říci. Ale když držela v prstech šňůrku měsíčního světla a stříbra, naplňovala ji podivná vášeň. Ve škole se naučila trochu latinsky, zvládla Ave Maria a Otče náš, naučila se odříkávat růženec. Ale to nestačilo. „Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui Jesus. Sancta Maria, Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae, Amen.“

Tak nějak to nebylo správně. To, co ta slova znamenala, když si je přeložila, nebylo totéž, co pro ni znamenal bledý růženec. Byla v tom jakási nesrovnalost, faleš. Rozčilovalo ji, že má říkat „Dominus tecum“ nebo „benedicta tu in mulieribus“. Milovala mystická slova „Ave Maria, Sancta Maria“; dojímalo ji „benedictus fructus

ventris tui Jesus“ a „nunc et in hora mortis nostrae“. Ale nic z toho nebylo tak docela skutečné. Nějak ji to neuspokojovalo.

Začala se růženci vyhýbat, protože i když ji tak silně dojímal, symbolizoval pouze tato nevýrazná slova. Odložila ho. Instinktivně takové věci odkládala. Instinktivně se vyhýbala přemýšlení, vyhýbala se mu, aby se uchránila.

V sedmnácti byla nedůtklivá, energická a velice náladová: rychle vzplála a neustále se cítila nesvá a nejistá. Z jakéhosi důvodu se víc obracela k otci a k matce pociťovala téměř záchvěvy nenávisti. Matčin temný obličej a její zvláště záluďné způsoby, matčina naprostá jistota a sebedůvěra, její podivné uspokojení, dokonce triumf, způsob, jakým se matka leccemu smála a mlčky zamítala nepřijemné návrhy, matčina triumfální síla dívku doháněly k šílenství.

Začala se chovat zbrkle a nevypočitatelně. Často stála u okna a vyhlížela, jako by chtěla jít ven. Někdy i šla, bavila se s lidmi. Ale vrátila se vždycky rozzlobená, jako by ji cosi umenšilo, znevážilo, téměř degradovalo.

V domě panovalo jakési temné mlčení a síla, v nichž vášeň ústila v nevyhnutelné výsledky. V domě vládla jakási bohatost, hluboká nevyslovitelná vzájemná výměna, oproti nimž jiná místa působila nevýrazně a neuspokojivě. Brangwen dokázal mlčky sedět v křesle a kouřit, matka se pohybovala po domě svým tichým, záluďným způsobem a pocit z těch dvou lidí měl velkou sílu a podpůrný účinek. Vzájemné vztahy byly nemluvné, silné a důvěrné.

Avšak Anna se cítila nesvá. Chtěla odsud pryč. Kamkoli však šla, dostavil se ten pocit nedostatečnosti, jako by ji cosi zmenšilo, znevážilo. Spěchala zase domů.

Tam zuřila a přerušovala tu silnou, ustálenou vzájemnou výměnu. Někdy se k ní matka obrátila s nespoutaným, ničivým hněvem, v němž nebylo místa pro soucit či ohledy. A Anna se v bázi stáhla. Šla za otcem.

Ten naslouchal mluvenému slovu, jež dopadalo bez odezvy na nevšímavou matku. Někdy si Anna s otcem povídala. Snažila se povídat si o lidech, chtěla vědět, co čím kdo chtěl říci. Ale otce uvá-

děla do rozpaků. Nechtěl, aby mu zatahovala ty věci do vědomí. Poslouchal ji pouze z ohledu na ni. A v místnosti náhle zavládlo naježené napětí. Kočka vstala, protáhla se a zamířila ke dveřím. Paní Brangwenová mlčela a vypadala zlověstně. Anna nemohla pokračovat ve svých nařčeních, kritických poznámkách, vyjadřování nespokojenosti. Cítila, že i otec je proti ní. Měl silné, temné pouto k její matce, mocně důvěrný vztah, který se neprojevoval slovy a nespoutaně plynul svým vlastním tokem, a pokud byl vyrušen či odhalen, divoce se vzpouzel.

Nicméně Brangwen si dělal o děvče starost, celý dům se octl v neklidu. Působila smutně a zmateně. K rodičům se chovala nevraživě, byť na druhé straně žila oddaně s nimi, podléhala jejich kouzlu.

Vyzkoušela mnoho způsobů úniku. Začala horlivě chodit do kostela. Ale jazyk bohoslužby jí nic neříkal: připadal jí falešný. Nesnášela, když se věci vyjadřovaly slovy. Dokud cítila náboženství v sobě, bolestně ji dojímalo. V ústech kněze bylo falešné, neslušné. Snažila se číst. Ale opět ji odradila nuda a pocit falše z konkrétních slov. Jezdila na návštěvu k přítelkyním. Nejdřív jí to připadalo skvělé. Ale pak se jí opět zmocnila vnitřní nuda, všechno jí připadalo nicotné. A neustále si připadala umenšená, jako by se nikdy nemohla narovnat do celé své výšky a kráčet vlastním krokem.

V mysli jí často vytanula představa mučednické cely jistého francouzského biskupa, v níž si oběť nemohla nikdy stoupnout, ani ležet natažená, nikdy. Ne že by cítila nějakou spojitost mezi sebou a tím případem. Ale často se divila, jak takovou celu mohli postavit, a hrůzu stísněnosti pociťovala jako cosi velice skutečného.

Bylo jí však teprve osmnáct, když přišel dopis od manželky Alfréda Brangwena z Nottinghamu, v němž jim oznamovala, že její syn William přijíždí do Ilkestonu, kde se stane kresličem v továrně na krajky, sotva se vyučil. Je mu dvacet a ona prosí Brangweny z Blat, aby na něj byli hodní.

Tom Brangwen okamžitě nabídl mladíkovi na Blatech domov. Návrh nebyl přijat, ale nottinghamští Brangwenové vyjádřili vděčnost.

Nottinghamští Brangwenové a Blata se nikdy moc nemilovali. Alfrédova žena, která zdělila tři tisíce liber a měla důvod k nespokojenosti s manželem, se dokonce stranila všech Brangwenů. Pociťovala však jistou úctu k paní Tomové, jak Polce říkala, protože pro ni byla alespoň dáma.

Anna Brangwenová pocítila mírné vzrušení z toho, že bratranec Will přijede do Ilkestonu. Zнала spousty mladíků, ale přišli jí vždycky strašně neskuteční. Na jednom mladíkovi se jí líbil nos, na druhém příjemný knírek, na dalším způsob, jakým se oblékal, na jednom legrační ofinka a ještě na jiném komická mluva. Byli pro ni předmětem zábavy a mírného údivu spíše než skutečnými bytostmi, ti mladíci.

Jediný muž, kterého znala, byl její otec, a protože představoval cosi velkého, čnějícího – jakési božstvo, obsáhl pro ni veškeré mužství, a jiní muži byli proto vedlejší.

Pamatovala si bratrance Willa. Nosil městské oblečení, byl hubený a měl zvláštní hlavu, vlasy černé jako havran, podobné hladké řídké kožešině. Byla to zvláštní hlava: cosi jí připomínala, nějaké zvíře, nějaké tajemné zvíře, které žije pod listím a nikdy nevychází ven, a přitom žije plně, rychle a intenzivně. Vždycky když na něj pomyslela, představila si tu černou, dychtivou, slepou hlavu. A připadal jí divný.

Na Blatech se objevil jednou v neděli dopoledne – poněkud vytáhlý, hubený mladík s jasnou tvář a zvláštním sebevědomím prokmitávajícím stydlivostí, s vrozeným nezájmem o jiné lidi, neboť on byl sám sebou.

Když Anna sešla dolů v nedělních šatech nachystaná do kostela, vstal a konvenčně si s ní potřásl rukou. Měl lepší způsoby než ona. Začervenala se. Povšimla si, že nyní má na horním rtu černé chmýří a černá, jemná linka ohraničuje jeho široká ústa. Poněkud ji to odpu-

zovalo. Připomínalo jí to jeho vlasy podobné jemné řídké kožešině. Cítila z něho cosi podivného.

Jeho hlas zněl poněkud pronikavě ve vyšších polohách a zvučně ve středních. Bylo to prapodivné. Přemýšlela, proč tak mluví. Ale seděl v pokoji na Blatech velice přirozeně. Měl v sobě jakousi brangwenovskou těžkopádnost a vyrovnanost, jež mu umožňovaly cítit se tu jako doma.

Annu trochu trápil podivně důvěrný, přívětivý tón, kterým s tímto mladíkem mluvil otec. Byl k němu laskavý, odložil svou přirozenost, aby mladíka podpořil. To Annu dráždilo.

„Tati,“ řekla zprudka, „dej mi na sbírku.“

„Na jakou sbírku?“ zeptal se Brangwen.

„No tak, vždyť víš,“ vykřikla a začervenala se.

„Co je to za sbírku?“

„Přece víš, že je první neděle v měsíci.“

Anna tam stála celá zmatená. Proč to dělá, proč ji takhle ztrapňuje před cizím člověkem?

„Chci něco na sbírku,“ dožadovala se znovu.

„No tak chtěj,“ odpověděl lhostejně, pohlédl na ni a pak se opět obrátil k synovci.

Přistoupila k otci a vrazila mu ruku do kapsy u kalhot. On dál klidně kouřil, nebránil se a pokračoval v hovoru se synovcem. Rukou zalovila v kapse a vytáhla jeho koženou peněženku. Tváře jí zahořely, oči se leskly. Brangwenovi zajiskřilo v očích. Synovec seděl celý nespokojený. Naparáděná Anna se posadila a vysypala si všechny peníze do klína. Byly mezi nimi stříbrné i zlaté mince. Mladík se na ni nemohl nedívat. Sklonila se nad hromádkou peněz a brala jednotlivé mince do prstů.

„Mám chuť si vzít půl sovereignu,“ řekla a žhnoucí tmavé oči vzhledly. Setkala se s pohledem světlehnědých očí bratrance, které ji bedlivě sledovaly. Poplašilo ji to. Rychle se zasmála a otočila se k otci.

„Mám chuť vzít si půl sovereignu, tatínku,“ zopakovala.

„Ano, šikovná ručičko,“ odpověděl otec. „Vezmi si, co ti patří.“

„Jdeš už, Anno?“ zeptal se jí bratr ode dveří.

Náhle ochladla do normální polohy a zapomněla na otce i na bratrance.

„Ano, jsem připravená,“ řekla. Sebrala z hromádky mincí šestipenci, zbytek nasypala zpět do peněženky, kterou položila na stůl.

„Dej ji sem,“ vybídl ji otec.

Spěšně mu strčila peněženku do kapsy a měla se k odchodu.

„Asi bys měl jít s nimi, hochu, ne?“ vyzval otec synovce.

Will Brangwen se nejistě zvedl. Měl zlatohnědé, bystré, pevné oči jako pták, jako sokol, který se nemůže tvářit bojácně.

„Bratránek Will půjde s vámi,“ řekl otec.

Anna rychle znovu pohlédla na podivného mladíka. Měla pocit, že on čeká, až ho vezme na vědomí. Vznášel se na pokraji jejího vědomí, připraven vstoupit. Nechtěla se na něj dívat. Neměla ho ráda.

MLčky čekala. Bratranec si vzal klobouk a připojil se k ní. Venku bylo léto. Bratr Fred si z keře na rohu domu ulomil snítku kvetoucího rybízu a zastrčil si ji do klopky. Ona si toho nevšimla. Bratranec šel těsně za ní.

Octli se na silnici. Uvědomila si, že se sama chová podivně. Znejistěla. Zahlédla kvetoucí rybíz v bratrově klopě.

„Ale Frede,“ vykřikla. „Tohle se do kostela nehodí.“

Fred se ochranářsky požíval na růžovou ozdobu na svých prsou.

„A proč ne, mně se líbí!“

„V tom případě jsi nejspíš jediný,“ odpověděla.

A obrátila se k bratranci.

„Tobě se líbí, jak to voní?“ zeptala se.

Stál vedle ní, vysoký a neohrabaný, a přece vyrovnaný.

Vzrušovalo ji to.

„Nedokážu říct, jestli ano, nebo ne,“ odpověděl.

„Dej to sem, Frede, ať to v kostele není cítit,“ nařídila malému chlapi, svému pážeti.

Světlovlasý bratříček jí snítku poslušně podal. Přičichla k ní a beze slova ji podala bratranci, co soudí on. On si se zájmem ke svěšené snítce přivoněl.

„Je to zvláštní vůně,“ prohlásil.

A ona se náhle zasmála, tváře všech se projasnily a chlapec bezstarostně klopýtal dál.

Zvony vyzváněly a oni ve svátečním oblečení kráčeli do letního kopce. Anně to velmi slušelo v hedvábných hnědobíle pruhovaných šatech s přiléhavým živůtkem a rukávy, se sukní nabíranou vzadu do honzíku. Will Brangwen měl v sobě cosi z kavalíra a byl dobře oblečen.

Šel se snítkou kvetoucího rybízu svěšenou mezi prsty a nikdo z nich nemluvil. Slunce jasně svítilo na záplavu pryskyřníku na sva-hu, kozí pysk na polích vypadal jako pěna, jak pyšně a vysoko poví-val nad spoustou dalších květín, které se míhaly v zelenavém šeru luční trávy.

Došli ke kostelu. Fred vstoupil do lavice první, následován bratrancem a pak Annou. Případala si velice nápadná a důležitá. Jako by ji tento mladík vedl ostatním. Ustoupil stranou a nechal ji přejít k jejímu místu, pak si sedl vedle ní. Byl to zvláštní pocit sedět tam vedle něj.

Z malovaného okna nad ní se lil proud barevného světla. Osvět-lovalo temné dřevo lavice, kameny, ošlapanou uličku, pilíř za jejím bratrancem a bratrancovy ruce, spočívající na jeho kolenou. Seděla uprostřed toho světla, všude kolem ní bylo světlo a prosvětlený stín, i duše se prozářila. Seděla a nevědomky vnímala bratrancovy ruce a jeho nehybná kolena. Do jejího světa vstoupilo cosi neznámého, něco zcela neznámého a nepodobného dosavadní zkušenosti.

Cítila se zvláštním způsobem povznesena. Seděla v rozzářeném, neskutečném a velice příjemném světě. V očích se jí objevilo světlo podobné smíchu. Uvědomovala si, že na ni cosi zvláštně působí, a měla z toho radost. Byl to záhadný a obohacující účinek, který do-sud nepoznala. Nemyslela na svého bratrance, ale trhla sebou, když pohnul rukama.

Kdyby jen tak neříkal odpovědi tak zřetelně. Odvádělo ji to od té nepopsatelné radosti. Proč obtěžuje a upoutává na sebe pozornost? Je to nevkusné. Ale nedala na sobě nic znát, dokud nezačal chvalo-

zpěv. Zvedl se vedle ní, že bude zpívat, a to ji potěšilo. Pak náhle, hned při prvním slovu, se ozval silně a panovačně jeho hlas a naplnil kostel. Zpíval part tenora. Duše se jí údivem otevřela. Jeho hlas naplnil celý kostel! Hlaholil jako trubka a znovu a znovu. Začala se nad zpěvníkem hihňat. Ale on pokračoval, ani nezakolísal. Jeho hlas zvučně stoupal a zase klesal, šel si svou cestou. Ona se bezmocně třásla smíchy. Mezi chvilkami mrtvého ticha se uvnitř otrásala smíchy. Zmocnil se jí smích a lomcoval jí, až začala slzet. Udivilo ji to, ale zároveň docela bavilo. A chvalozpěv pokračoval dál a ona se pořád ještě smála. Zrudlá rozpaky se sehnula nad zpěvníkem, ale přesto se jí boky otrásaly smíchem. Předstírala záchvat kašle, předstírala, že jí zaskočilo. Jasně modrýma očima k ní vzhlížel Fred. Vzpamatovávala se. A pak to legato silného, slepého hlasu vedle ní to spustilo znovu, smála se jako blázen.

S výčitkami sklonila hlavu k modlitbě. A přece, jak tam klečela, zmocňovaly se jí záchvěvy chichotání. Už pohled na jeho kolena na polstrovaném klekátku v ní vyvolával výbuch smíchu.

Vzpamatovala se a seděla tam s upjatou, čistou tváří, v níž se mísila bílá a růžová jako na zimní růži, s rukama v hedvábných rukavičkách složenýma v klíně, v očích nepřítomný a nesoustředěný výraz, jakoby zasněná a jsoucí mimo.

Na vlně napjatého klidu se kázání nejasně neslo dál.

Bratranec vytáhl kapesník. Jako by ho slova kázání upoutávala. Přiložil kapesník k obličejí. V tu chvíli mu cosi spadlo na koleno. Byla to snítka kvetoucího rybízu! Shlížel na ni v opravdovém úžasu. Anna vyprskla smíchy. Všichni to slyšeli – byla to muka. Sevřel zmačkaný květ v dlani a znovu se soustředěnou pozorností naslouchal kázání. Další vyprsknutí smíchu. Fred do ní dloubal loktem, aby se uklidnila. Bratranec seděl bez hnutí. Nějak si byla vědoma toho, že celý zrudl. Cítila ho. Ruka, v níž držel snítku, zůstala zcela nehybná, jako by se nic nedělo. Anna svedla další zápas v hrudi a opět vyprskla smíchem. Sklopila hlavu a celá se otrásala. Už to přestal být vtíp. Fred do ní strkal. Ona ho na oplátku prudce dloubla. Pak se jí zmocnila další zhoubná křeč smíchu. Snažila se ji zahnat kašlem.

Zakašlání skončilo potlačeným škytnutím. Myslela, že snad musí umřít. A jeho sevřená ruka se plížila do kapsy. Seděla napnutá k prasknutí a smích na ni znovu dorážel, protože věděla, že šátrá po kapse, aby se zbavil květu.

Nakonec se cítila slabá, vyčerpaná a hluboce sklíčená. Zachvátila ji prázdnota drásavé sklíčenosti. Nenáviděla přítomnost ostatních lidí. Tvář jí zpyšněla. Bratrance už nevnímala.

Když s posledním chvalozpěvem zahájili sbírku, bratranec opět zvučně zpíval. A jí to pořád ještě připadalo zábavné, přestože se tak hanebně předvedla. Naslouchala zpěvu s pobavením. Když se váček na peníze octl před ní, šestipence se zachytila do záhybů rukavice, a jak se Anna snažila rychle ji vyprostit, odskočila jí a odkutálela se do další řady. Stoupla si a zachichotala se. Nemohla to překonat, smála se přímo, hanebnice.

„Čemu ses tak smála, Anno?“ zptal se Fred, hned jak vyšli z kostela.

„Nemohla jsem si prostě pomoci,“ řekla tím bezstarostným, napůl výsměšným tónem. „Nevím, proč mi zpěv bratrance Willa přišel tak k smíchu.“

„A co ti na mém zpívání přišlo k smíchu?“ zeptal se.

„Zpíval jsi tak nahlas,“ odpověděla.

Nepodívali se na sebe, ale znovu se zasmáli a oba zčervenali.

„Proč ses tak smála, Anno?“ zeptal se starší bratr Tom u oběda a oříškové oči mu přitom zářily radostí. „Všichni se na tebe dívali.“ Tom zpíval v kostelním sboru.

Vnímala, že ji Will upřeně sleduje očima a čeká, co na to řekne.

„To proto, jak bratranec Will zpíval,“ odpověděla.

Načež bratranec vyprskl potlačovaným smíchem a náhle ukázal všechny své malé, pravidelné a poněkud ostré zuby a stejně tak rychle zase ústa zavřel.

„To má tak podivuhodný hlas?“ zeptal se Brangwen.

„Ne, v tom to není,“ řekla Anna. „Jen mi to přišlo k smíchu – neumím to vysvětlit.“

A opět přes stůl přeletěla vlna smíchu.

Will Brangwen vystrčil snědý obličej a v očích mu zajiskřilo, když řekl:

„Zpívám ve sboru u svatého Mikuláše.“

„Takže vy chodíte do kostela!“ podivil se Brangwen.

„Matka – otec ne,“ odpověděl mladík.

Právě ty maličkosti, jeho pohyby, legrační tóny jeho hlasu na Annu působily. Ve srovnání s tím působil věcný obsah toho, co říkal, směšně. Otcovy řeči jí připadaly bezvýznamné a neutrální.

Odpoledne seděli v obývacím pokoji, kde voněly muškáty, jedli třešně a povídali si. Vyzvali Willa Brangwena, aby o sobě něco řekl. A brzy se rozpovídal.

Zajímal se o kostely, o kostelní architekturu. Díky Ruskinovu vlivu nacházel potěšení ve středověkých formách. Mluvil nesouvisle, jen zpola srozumitelně. Ale když ho poslouchala, jak mluví o jednom kostele za druhým, o lodi, kněžišti a transeptu, o stěně mezi chórem a chrámovou lodí a o křtitelnici, o dřevořezbě, o architektonickém článku a kružbě, přičemž to vždycky vášnivě dokládal určitými věcmi a určitými místy, v srdci se jí rozhostilo těhotné ticho kostela, tajemství, mocný význam kamenných oblouků, matně barevného světla, skrze něž probíhá cosi tajemného, aby se to opět rozplynulo ve tmě; vysoká krásná mříž mystické stěny a za ní až v nejzazším místě oltář. Byla to velice skutečná zkušenost. Anna se cítila unešená. A všude jako by se rozprostřel obrovský, mystický kostel, uzavřený ve svém přítmí, ale prodchnutý neznámou Přítomností.

Skoro ji bolelo, když vyhlédla z okna a viděla šedíky čnící v jasavém slunci. Nebo to bylo okno z barevného skla?

Mluvil o gotice, renesanci a raných stadiích anglické gotiky, o normanském stylu. Ta slova ji vzrušovala.

„Bylas někdy v Southwellu?“ zeptal se. „Já jsem tam byl ve dvanáct v poledne a poobědval jsem na hřbitově. A zvony hrály chvalozpěv.“

Skutečně krásná katedrála, ten Southwell, mohutná. Má mohutné, okrouhlé klenby, dost nízké a na tlustých pilířích. Je to úžasné, jak se ty oblouky vypínají.

Taky jsou tam pěkně zdobená kamenná sedadla v kněžišti. Ale mně se líbí hlavní loď – a ten severní portál“

To odpoledne byl velice vzrušený, překypoval sám sebou. Rozhořel se plamenem a jeho zážitky ožily vášní a vroucností.

Strýc mu naslouchal s jiskřičkami v očích, napůl dojat. Teta sklopila temnou tvář, zpola dojatá, ale pohroužena v jiné myšlenky. Anna ho sledovala cele.

Rychlou chůzí se večer vracel do svého podnájmu, oči mu svítily a tvář záhadně zářila, jako by se vracel z nějaké vášnivé, životadárné schůzky.

Ten žár v něm zůstal, plamen hořel dál, srdce žhnulo jako nějaké slunce. Radoval se ze svého neznámého života a ze sebe. A byl připraven se na Blata vrátit.

Aniž si to uvědomovala, Anna si přála, aby přišel. Skrze něj unikala. Skrze něj překonávala hranice své životní zkušenosti: on byl tou dírou ve zdi, za níž zprudka svítilo slunce na vnější svět. Přicházel. Někdy, ne často, ale někdy ano a znovu povídal, znovu se objevovala ta zvláštní, vzdálená skutečnost, která posouvala vše vpřed. Někdy mluvil o svém otci, jehož nenáviděl nenávistí, která se žhavostí blížila lásce, nebo o matce, již miloval láskou, která se blížila nenávisti či vzpouře. Jeho věty byly neohrabané, jen zpola se dobře vyjadřoval. Ale měl ten úžasný hlas, který dokázal rozeznít dívčinu duši, přenést ji do jeho pocitů. Někdy ten hlas zněl vroucně a deklamačně, někdy měl podivný, nosový, téměř kočičí zvuk, někdy váhal, udivoval, někdy se zarazil smíchem. Annu zaujal. Milovala ten živý plamen, který jí probíhal, když mu naslouchala. A jeho matku a otce začala vnímat jako dva oddělené lidi.

Několik týdnů k nim mladík chodil často a všichni ho přijímali s radostí. Seděl mezi nimi, jeho tmavá tvář žhnula, z jeho širokých úst plynula dychtivost a maličko posměch, někdy na nich ulpíval jakýsi škleb či pokřivení, oči mu vždycky svítily jako ptačí, nebyla

v nich žádná hloubka. Ten kluk je nepolapitelný, myslel si Brangwen nazlobeně. Byl jako šklebící se mladý kocour, který přichází, jak se mu zachce a aniž by uznával druhého člověka.

Nejdřív se mladík, když mluvil, díval na Toma Brangwena. Pak vzhlížel k tetě, aby ho pochválila, protože jejího úsudku si cenil víc. A potom se obracel k Anně, protože od ní dostával, co chtěl a co mu ti starší nemohli poskytnout.

A tak se ti dva mladí, kteří byli do té doby závislí na starších, začali vzdalovat a zakládat oddělené království. Toma Brangwena to někdy rozčilovalo. Synovec ho rozčiloval. Chlapec mu připadal zahleděný do sebe a soběstačný. Povahu měl dost vášnivou, ale příliš odlehlou, jako cosi oproštěného, jako kočičí. Kočka dokázala ležet naprosto klidně na předložce před krbem, zatímco její pán či paní se svíjeli v mukách kousek od ní. Záležitosti jiných lidí jako by se ho vůbec netýkaly. Na čem tomu mladíkovi záleželo, kromě jeho vlastních instinktivních záležitostí?

Brangwena dráždil. Nicméně měl synovce rád a vážil si ho. Paní Brangwenovou dráždila zase Anna, která se náhle pod mladíkovým vlivem změnila. Matka měla chlapce ráda, nebyl tak docela cizí. Ale nelíbilo se jí, že mu dcera tolik podléhá.

Takže ti dva mladí se postupně odtáhli, unikli starším, aby si sami vytvořili něco nového. Pracoval na zahradě, aby uchlácholil strýce. Mluvil o kostelích, aby uchlácholil tetu. A za Annou chodil jako stín: chodil za ní jako dlouhý, neodbytný a neúhybný černý stín. Brangwena to rozčilovalo na nejvyšší míru. K nesnesení ho dráždilo, když viděl na tváři synovce ten rozzářený škleb, ten kočičí škleb, jak tomu říkal.

A Anna získala nový odstup, novou nezávislost. Najednou začala jednat nezávisle na rodičích, žít mimo jejich dosah. Matku doháněla k záchvatům vzteku.

Ale námluvy pokračovaly. Anna chodila pod nějakou záminkou večer do Ilkestonu nakupovat. Vždycky se vrátila s bratrancem, on šel s hlavou nad jejím ramenem, trochu za ní, jako ďábel vykukující za Lincolnem, jak zlostně, ale s uspokojením poznamenal Brangwen.

Will Brangwen se ke svému údivu nacházel ve stavu elektrizované vášně. Ke svému údivu Annu jednou večer, když se vraceli z Ilkestonu, zastavil a políbil, postavil se jí do cesty a políbil ji, ale přitom měl pocit, že na něj ze tmy dopadne nějaká rána. A když vešli dovnitř, velmi ho rozzlobilo, že rodiče vzhledli a pátravě se dívali na něj i na ni. Jakým právem? Proč se mají takhle dívat! Ať se sami uklidí, nebo se dívají jinam.

Mladík šel domů a hvězdy na nebi zprudka kroužily černotou v jeho hlavě a jeho srdce bouřilo a naléhalo, ale bouřilo tak, jako by narazil na nějakou překážku. Chtěl se něčím probít.

Jí se zmocnilo kouzlo. A rodičům působila rozpaky, když chodila po domě a ničeho si nevšímalá, nevšímalá si jich, pohybovala se v tom okouzlení, jako by byla pro ně neviditelná. A byla pro ně neviditelná. Zlobilo je to. A přece se museli podvolit. Chodila nepřítomně, na nějaký čas neproniknutelná.

Jeho se také zmocnila ta temná neproniknutelnost. Jako by ho obklopovala napjatá, zelektrizovaná temnota, v níž jeho duše a jeho život byly intenzivně činorodé, ale bez jeho přispění či pozornosti. Mysl se zatemnila. Pracoval rychle a mechanicky a vytvářel některé krásné věci.

Oblíbil si dřevořezbu. První, co Anně vyrobil, byla forma na máslo. Vyřezal do ní mytologického ptáka, fénixe, trochu podobného orlu, který se zvedá na souměrných křídlech ze středu krásných tryskajících plamenů, jež od okraje jamky stoupaly vzhůru.

Večer, kdy dárek od něj dostala, si ho Anna nijak nepovažovala. Ráno však, když se stloukalo máslo, přinesla Willovu formu místo staré dřevěné s dubovými listy a žaludy. Se vzrušením čekala, jak to bude vypadat. Podivné, ten tajuplný pták vytvarovaný v jamce podobné šálku, s těmi zvláštními, silnými záchvěvy vybíhajícími od hladkého okraje směrem do středu. Vytlačila další tvar. Jak je to zvláštní, když zvedne formu a objeví se pták s orlím zobákem pozvedající svou hrud' k ní. Bavilo ji vyrábět další a další. A pokaždé, když to viděla, to působilo jako nově stvořená věc. Z každého kousku másla se stal tenhle podivný, životadárny symbol.

Ukázala ji matce a otci.

„To je krása,“ prohlásila matka a mírně se jí projasnila tvář.

„Nádhera!“ zvolal otec v rozčileném údivu. „Jak tomu ptáku říká?“

A tuto otázku vznášeli také zákazníci po několik příštích týdnů.

„Jak říkáte tomu ptákovi, co tisknete na máslo?“

Když k nim večer přišel, vzala ho do mlékárny, aby mu ukázala výsledek.

„Líbí se ti to?“ zeptal se jí tím silným, znělým hlasem, který jí stále připadal zvláštní a rozeznával temná místa její bytosti.

Velice zřídka se jeden druhého dotkli. Líbilo se jim být spolu sami, nablízku, ale stále ještě mezi nimi zůstával odstup.

V chladné mlékárně ozařovalo světlo svíčky široké bílé hladiny díží se smetanou. Prudce otočil hlavu. Bylo tu takové chladno a všechno ostatní odlehlé, tak odlehlé. Ústa se mu otevřela a trochu nervózně se zasmál. Ona stála se skloněnou hlavou otočena stranou. Chtěl se jí přiblížit. Už ji jednou políbil. Opět okem spočinul na vypouklých kusech másla, na nichž emblematický pták zvedal svou hrud' ze stínu vrženého plamenem svíčky. Co mu bránilo? Její hrud' mu byla nablízku, jeho hlava se zvedala jako orlí. Nepohnula se. Náhle ji neuvěřitelně rychlým a jemným pohybem objal a přitáhl si ji k sobě. Odehrálo se to rychle, čistě, jako když pták krouží a klesá blíž a blíž.

Líbal ji na hrdlo. Otočila se a podívala se na něj. Oči měla temné a žhnul v nich oheň. Jeho oči se ani nepohnuly, nezkrotně a radostně jiskřily, jako sokolí. Cítila, jak letí do temného prostoru jejích plamenů jako záblesk, jako lesknoucí se sokol.

Podívali se na sebe a uviděli jeden druhého z nezvyklého úhlu, ale blízko, velmi blízko, jako když sokol klesá, krouží a padá do plamene temnoty. Vzala svíčku a vrátili se do kuchyně.

Nějakou dobu to takhle pokračovalo, stále se scházeli, ale málokdy se dotýkali a velmi zřídka kdy líbali. A i pak to byl často jen pouhý dotek rtů, znamení. Ale v jejích očích začal plát stálý oheň,

často se zarazila uprostřed činnosti, jako by si na něco chtěla vzpomínout nebo něco najít.

Jeho tvář získala vážný, napjatý výraz a neslyšel vždycky, co se mu povídá.

Jednoho srpnového večera přišel za deště. Vešel dovnitř s vyhrnutým límcem a zapnutým kabátem, s mokrou tváří. Jak sem vešel z chladného deště, vypadal tak štíhle a rozhodně, že ji náhle oslepila láska k němu. A přesto seděl a bezvýznamně si povídal s jejím otcem a matkou, zatímco v ní mučivě vřela krev. Chtěla se ho dotknout, pouze dotknout.

Na stříbřitě prozářené tváři se jí objevil ten podivný, nepřítomný výraz, který otce doháněl k šílenství, temné oči měla sklopené. Ale pozvedla je k mladíkovi. A potemněly vzplanutím, které mu na okamžik nahnalo strach.

Odešla do vedlejší kuchyně a vzala lucernu. Otec ji sledoval, když se vrátila.

„Pojď se mnou, Wille,“ vyběhla bratrance. „Chci se podívat, jestli jsem dobře utěsnila díru, kudy sem chodí ta krysa.“

„To nemusíš,“ vylouval jí otec. Nevšímala si ho. Mladík se octl mezi dvěma vůlemi. Otcova tvář zrudla, modré oči znehybněly. Dívka stála u dveří s hlavou mírně zakloněnou, jako by naznačovala, že mladík musí jít. Zvedl se tím svým tichým, rozhodným způsobem a odešel s ní. Brangwenovi vystoupily žíly na čele.

Pršelo. Světlo lucerny se odráželo na vydlážděné cestě a na úpatí zdi. Došla k malému žebříku a vyšplhala nahoru. On jí podal lucernu a šel za ní. Nahoře v kurníku seděla drůbež v rozložitých hromádkách na hřadu, červené hřebínky svítily jako oheň. Lesklá, bdělá očka se otvírala. Ozvala se ostrá výtka, když se jedna ze slepic zavrtěla. Kohout seděl a díval se, žluté peří na krku se mu lesklo jako sklo. Anna přešla po špinavé podlaze. Brangwen si přidržel a díval se. Pod červenými taškami střechy světlo změklo. Dívka se přikrčila v rohu. Ozvalo se další zavření slepice, která vyskočila z hřadu.

Anna se vrátila, sehnula se pod hřadem. Čekal na ni u dveří. Náhle ho objala, přimkla se k němu, tiskla se k němu tělem a volala septem a naříkavě.

„Wille, miluju tě, miluju tě, Wille, já tě miluju.“ Znělo to, jako by ji ta slova rvala.

Ani ho to moc nepřekvapilo. Držel ji v náruči a kosti mu začaly tát. Opřel se o zeď za sebou. Dveře kurníku byly otevřené. Venku padal šikmý déšť, jako jemné ocelové dráty záhadně spěchal ze záplavy tmy. Držel ji v náruči a jako by se spolu pohupovali ve velkých krouživých záchvěvech, přitisknutí jeden k druhému ve tmě. Před otevřenými dveřmi seníku, kde stáli, za nimi a pod nimi se prostírala tma s plynoucím závojem deště.

„Miluju tě, Wille, miluju,“ naříkala, „miluju tě, Wille.“

Držel ji tak pevně, že splynuli v jedno, a nic neříkal.

Uvnitř v domě Tom Brangwen chvíli čekal. Pak vstal a vyrazil ven. Přešel po dvoře. Uviděl nezvyklý mlhavý paprsek světla vycházející ze dveří seníku. Sotva v dešti rozeznal, že je to světlo. Šel dál, až světlo nejasně dopadlo na něj. Pak vzhlédl a skrze mlhu uviděl mladíka a dívku spolu, mladík se opíral zády o stěnu a hlavu skláněl nad dívčinou. Starší muž je uviděl, deštěm rozmazané, ale osvětlené. Připadali si tak skrytí ve tmě. Uviděl dokonce osvětlený suchý seník vzadu, stíny a shluky hřadující drůbeže a podivné stíny, jež tmou vrhala lucerna na podlahu tam nahoře.

A v srdci se mu začal svářet temný vztek a něžné sebezapření. To děvče nechápe, co činí. Zrazuje sama sebe. Je to ještě dítě, pouhé dítě. Neví, kolik ze sebe takhle utrácí. A on pocítil černou, zlostnou nevoli. Je on sám už starý, že by ji měl vdávat? Je starý? Není starý. Je mladší než ten bezohledný mladík, v jehož náruči spočívala. Kdo ji líp zná – on, nebo ten slepý mladík? Komu náleží, když ne jemu samému?

Znovu si vzpomněl na to dítě, které nesl v noci ven do stodoly, zatímco jeho žena rodila malého Toma. Vzpomněl si na hebkou, teplou tíhu holčičky na své paži, kolem krku. Teď by mu asi řekla, že skončil. Odejde, zapře ho, zanechá v něm nesnesitelnou prázdno-

tu, nicotu, kterou neunes. Skoro ji nenáviděl. Jak se mu opovažuje říkat, že je starý?! Kráčel dál v dešti, potil se bolestí, hrůzou z toho, že je starý, mučil ho pocit, že se musí vzdát toho, co pro něj znamenalo život.

Will Brangwen odešel domů a se strýcem se už neviděl. Nastavil horkou tvář dešti a šel dál jako v transu. „Miluju tě, Wille, miluju tě.“ Ta slova se mu donekonečna opakovala. Závoje se protřhly, vydaly ho nahého nekonečnému prostoru a on se zachvěl. Zdi ho vyvrhly a poskytly mu obrovský prostor, v němž měl kráčet. Kam touto nekonečností bezbřehého prostoru tak slepě kráčet? Sedí snad na konci vši té temnoty stále ještě tajemně Bůh Všemohoucí a pohání ho dál? „Miluju tě, Wille, miluju tě.“ Chvěl se strachy, jak ta slova znovu rozeznávala jeho srdce. A neodvažoval se pomyslet na její tvář, na její oči, jež zářily, a na její zvláště proměněnou tvář. Jasně planoucí ruka skrytého Všemohoucího vyrazila ze tmy a sevřela ho. Šel dál poddaný a se strachem, srdce měl sevřené a hořelo tím dotekem.

Dny mýjely, mlčky utíkaly na chodidlech podražených tmou. Chodil za Annou, ale opět se mezi ně vrátil odstup. Tom Brangwen se zasmušil, modré oči posmutněly. Anna se chovala divně a odevzdaně. Tvář s těmi jemnými odstíny barvy byla němá, oněmělá dotekem a dojmavě krásná.

Matka sklopila hlavu a pohybovala se ve svém temném světě, který opět sliboval naplnění.

Will Brangwen dál vyřezával ze dřeva. Byla to vášeň, vášnivě svíral dláto v ruce. Vášeň v jeho srdci vpravdě pozvedala jemné ocelové ostří. Vyřezával, tak jak si vždycky přál, Stvoření Evy. Byl to basreliéf pro kostel. Adam ležel a spal, jako by trpěl, a Bůh, náznaková, velká figura, se k němu shýbal a napřahoval k němu odhalenou ruku; a z roztrženého boku Adamova se k Boží ruce jako plamen upínala malá, živá, nahá postavička Evy.

Nyní Will Brangwen pracoval na Evě. Byla hubená, dychtivá, nezralá. S chvějivou vášní jemnou jako závan vzduchu pracoval dlátem na jejím břichu, pevném, nezralém malém břichu. Byla to tuhá figurka

s ostrými rysy, zachycená v mukách, bolesti a extázi svého stvoření. Ale on se chvěl, když se jí dotýkal. Nedokončil zatím žádnou postavu. Na větvi nahoře seděl pták a zvedal křídla k letu a nahoru k němu se plazil had. Ještě to nebylo dokončené. Třásl se vášní, když byl konečně schopen vytvořit nové, zřetelné tělo své Evy.

Po stranách, až úplně po stranách na každém konci, stáli dva andělé zakrývající si tváře křídly. Byli jako stromy. Když za soumraku šel na Blata, cítil, že andělé se zakrytou tváří před ním ustupují stranou. Tma patřila jejich stínům a jejich zakrytým tvářím. Když přecházel most přes kanál, večer se rozzářil posledními sytými barvami, obloha byla tmavomodrá, z dálky už se zatřpytily hvězdy, velmi vzdálené a vystupující nad potemňujícím shlukem stavení farmy, nad křišťálovými cestičkami podél okraje mraků.

Čekala na něj jako ta světelná zář a jako by on měl zakrytou tvář. A on se neodvážil pozvednout tvář, aby se na ni podíval.

Přišly žně. Jednou večer spolu za soumraku procházeli statkem ven. Velký zlatý měsíc se ztěžka dotýkal šedého obzoru, stromy se tyčily do výšky, jako by čekaly ve stínu soumraku. Anna s mladíkem šli neslyšně podél plotu, podél temných kolejí v trávě vyježděných od vozů. Prošli brankou na otevřené pole, kde jako by jim stále ještě dopadalo na tváře dost světla. V polostínu ležely na zemi snopy tam, kde je ženci zanechali, mnohé natažené na temných hromádkách jako mrtvolky; jiné se nejasně tyčily v panácích, jako lodi v mlhavém oparu měsíce a soumraku kousek dál.

Nechtěli se ještě vracet, ale kam měli jít, k měsíci? Neboť byli oddělení, každý sám.

„Postavíme pár snopů,“ řekla Anna, aby mohli zůstat na tom otevřeném širokém poli.

Přešli po strništi až tam, kde končily postavené panáky. Ta část pole vypadala zvláště obydlená, tam, kde se tyčily panáky; zbytek byl otevřený a natažený na zemi.

Ve vzduchu se blyštelo stříbro. Rozhlédla se kolem sebe. Stromy se nejasně tyčily v určité vzdálenosti, zdálo se, že jako poslové čekají

na signál k pohybu vpřed. V tomto mlhavě křišťálovém prostoru jí připadalo, že jí srdce tluče jako zvon. Bála se, aby to nebylo slyšet.

„Ty si vezmeš tuhle řadu,“ navrhla mladíkovi, popošla kousek dál a sehnula se k další řadě ležících snopů, rukama uchopila pletence ovsu, v každé ruce zvedla jeden těžký obilný snop a tu tíhu přenesla na prázdné místo, kde postavila dva snopy kolmo dolů a se slabým nárazem je opřela jeden o druhý. Její dva snopy se o sebe opíraly. Přicházel on, jeho stín se pohyboval v lehoučkém soumraku a nesl také dva snopy. Čekala opodál. Se slabým nárazem postavil své dva snopy hned vedle těch jejích. Stály nejistě. Zamotal pletence obilí do sebe. Šustilo jako voda ve studánce. Vzhlédl a zasmál se.

Ona se pak otočila k měsíci, který jako by pokaždé, když se na něj dívala, zářivě odhaloval její řadra. On poslušně odešel k prázdnotě protějšího pole.

Ohýbali se, brali do ruky vlhké, jemné klasy obilí, zvedali ty těžké otýpky a vraceli se. Ona to stihla vždycky dřív. Postavila snopy na zem a vytvořila s ostatními jakýsi přístřešek. On se jako stín blížil přes strniště a nosil své otýpky. Odvrátila se a slyšela pouze ostré šustění změti jeho klasů. Kráčela mezi měsícem a jeho zastíněnou postavou.

Sebrala další dva snopy a šla k němu, když se zrovna narovnával. Vycházel zblízka. Postavila snopy a jala se stavět nového panáka. Stály nejistě. Chvěly se jí ruce. Přesto se narovнала a otočila k měsíci, který jí odhaloval řadra, takže měla pocit, jako by se jí řadra zvedala a zase klesala měsíčním svitem. A on musel znovu postavit její dva snopy, které se zhroutily. Pracoval v tichosti. Rytmus práce ho opět odvedl, když ona se blížila.

Pracovali spolu, přicházeli a odcházeli v určitém rytmu, který sladřoval pohyb jejich těl a nohou. Sehnula se, zvedla náklad snopů, otočila se k řeru, kde se nacházel on, a se zátěží se pustila přes strniště. Zaváhala, postavila snopy, ozvalo se šustění a syčení mísícího se ovsu, on se blížil a ona se musela zase otočit. A znovu ten zářivý měsíc odhalil její řadra a způsobil, že se zavlnila.

On pracoval stejnoměrně, pohroužen do té činnosti, pohyboval se po pruhu prázdného strniště zpět a zase dopředu jako člunek, prolétal se dlouhou řadu stojících panáků, blíž a blíž ke stinným stromům, spojoval své snopy s jejími.

A ona vždycky zmizela, než tam došel. Když přicházel, odcházela, když odcházel, přicházela. To se nikdy neměli setkat? Postupně se v něm rozechvěl tichý, hluboký tón vůle, kterou se snažil ji uvést v soulad, pokoušel se postupně ji přiblížit k sobě, k setkání, až by byli spolu, až by se setkali jako ty snopy, které společně zašustily.

A práce pokračovala. Měsíc zjasněl, zbavil se mlžného oparu, obilí se lesklo. Skláněl se nad ležícími otýpkami, šustilo to, jak se snopy dotýkaly země, řada těžkých otýpek se táhla po zemi, měsíční světlo mu oslňovalo zrak. A pak už stavěl obilí k sobě u panáku. A ona se blížila.

Čekal na ni, upravoval panák. Přišla. Ale stála opodál, než se vzdálil. Viděl ji jako stín, tmavý sloup, promluvil na ni a ona odpovíděla. Viděla, jak měsíc nasvítíl otázku na jeho tváři. Ale byl mezi nimi prostor a on odešel, práce je nesla svým rytmem.

Proč byl mezi nimi stále nějaký prostor, proč byli každý zvlášť? Proč, když vyšla zpod měsíce, zastavila se a čekala kousek od něj? Proč on se k ní nepřiblížil? Jeho vůle cosi bez ustání temně rozechvívala, utápěla všechno ostatní.

Do jeho práce vstoupil puls a neúhybný záměr. Zastavil se, zvedl snopy, posunul je směrem k ní, jako by je umístil v jejím stínu, pod tím prostorem osvětleným měsícem. A vrátil se pro další. Zvedal snopy stále blíž a dlouhými kroky je nosil do středu, stále ji tlačil blíž k setkání, dělal svůj díl práce a blížil se k ní, až ji předebral. V měsíčním světle se odehrával jen ten pohyb dopředu a zase nazad, soustředěný, tichý pohyb, vymezovaný pouze dopadem snopu na zem, následujícím tichem a zase dopadem snopu na zem. A snopy dopadaly stále rychleji, probíjovávaly se k ní, dopadaly jednotvárně, beze změny, ale dopadaly stále blíž.

Až se nakonec setkali u panáku a se snopy v rukou se na sebe podívali. A on zestříbřitel měsíčním světlem, ta zastíněná tvář se ozářila měsícem a děsila ji. Čekala na něj.

„Postav svoje,“ vybídla ho.

„Ne, jsi na řadě ty.“ Jeho hlas se chvěl a naléhal.

Postavila snopy do panáku. Viděl, jak se jí zaleskly ruce mezi záplavou obilí. Upustil své snopy a chvělivě ji vzal do náruče. Předhlonil ji a měl tedy výsadní právo ji políbit. Voněla sladce nočním vzduchem a obilím. A celý jeho rytmus se přenesl do těch polibků a dál ji pronásledoval, a ona stále ještě tak docela nepovolila. Podívoval se měsíčnímu světlu na jejím nose! Všechno to měsíční světlo na ní, a všechna ta temnota uvnitř! Veškerá noc v jeho náruči, tma a zář, měl to vše! Celá noc, aby se před ním odkryla, aby v ní hledal, všechno to tajemství, do něhož má vstoupit, veškeré objevy, které má učinit.

Třásl se syrovým triumfem, srdce mu zbělelo jako hvězda a líbal ji stále naléhavěji.

„Lásko moje!“ zvolala tichým hlasem, jako z dálky. Ten tichý hlas jako by ho volal z velké dálky, pod měsícem, jeho, který to nevnímal. Zarazil se, zachvěl a naslouchal.

„Lásko moje,“ ozvalo se znovu to tiché, naříkavě zvolání, jako neviditelného ptáka ve tmě.

Bál se. Srdce se chvělo a bušilo. Zarazil se.

„Anno,“ řekl nejistě, jako by jí odpovídal z dálky.

„Lásko má!“

A on se přiblížil a ona se přiblížila.

„Anno,“ řekl v úžasu a v porodní bolesti lásky.

„Lásko má,“ říkala a hlas jí překypoval vášní. A líbali se na ústa, ve vytržení a překvapení, dlouhými, skutečnými polibky. Tam v tom měsíčním světle polibek trval. Políbil ji znovu a ona políbila jeho. A znovu se spolu líbali. Až se v něm cosi přihodilo a najednou byl divný. Chtěl ji. Nesmírně ji chtěl. Byla pro něj něčím novým. Stáli tam v objetí, na jednom místě v noci. A celá jeho bytost se chvěla překvapením, jako by dostal ránu. Chtěl ji a chtěl jí to říci. Ale ten

šok byl příliš silný. Nikdy předtím si to neuvědomil. Chvěl se rozčilením a nezvyklostí, nevěděl, co má dělat. Objímal ji jemně, jemně, mnohem jemněji. Střet už neexistoval. A on měl radost, sotva dýchal a téměř plakal. Ale věděl, že ji chce. Così se v něm ustálilo navždy. Patřil jí. Byl tomu velmi rád a bál se. Nevěděl, co dělat, jak tam stáli na širokém, měsícem ozářeném poli. Přes její vlasy se podíval na měsíc, který mu připadal jako tekutý kov.

Vzdychla a jako by se probudila, pak ho znovu políbila. Poté se vyprostila a vzala ho za ruku. Bolelo ho, že se vzdálila od jeho hrudi. Zmocnila se ho bolest zármutku. Proč se od něj odtáhla? Ale držela ho za ruku.

„Chci jít domů,“ řekla a pohlédla na něj tak, že tomu nerozuměl.

Pevně se držel její ruky. Byl jako omámený a nemohl se pohnout, nevěděl, jak se má pohnout. Táhla ho pryč.

Kráčel bezmocně vedle ní a držel ji za ruku. Šla se skloněnou hlavou. Náhle ho napadlo jednoduché řešení:

„Vezmeme se, Anno.“

Mlčela.

„Vezmeme se, ano?“

Znovu se na poli zastavila a políbila ho, vášnivě se k němu tiskla, až to nechápal. Nechápal to. Ale všechno to teď nechal až na manželství. To se teď jevilo jako řešení, jež stálo před nimi. Chtěl ji, chtěl se s ní oženit, chtěl ji mít úplně, navždy za svou. A neochvějně čekal, až k tomu dojde. Ale celou dobu pociťoval dráždivé napětí.

Ještě ten večer promluvil se strýcem a tetou.

„Strýče,“ řekl, „Anna a já pomýšlíme na to, že se vezmeme.“

„No ne!“ vykřikl Brangwen.

„Ale jak, nemáš přece žádné peníze?“ zeptala se matka. Mladík zbledl. Ta slova nesnášel. Ale připomínal lesknoucí se průzračný oblázek, cosi průzračného a nezměnitelného. Nepřemýšlel. Seděl tam neoblomně průzračný a nemluvil.

„Už jsi o tom řekl své matce?“ zeptal se Brangwen.

„Ne – řeknu jí to v sobotu.“

„Půjdeš k ní na návštěvu?“

„Ano.“

Nastala dlouhá pauza.

„A z čeho budete žít – z té tvojí libry týdně?“

Mladík opět zbledl, jako by se někdo hrubě dotýkal jeho ducha.

„Nevím,“ řekl a pohlížel na strýce těma průzračnýma nelidskýma očima jako sokol.

Brangwen se zavrtěl nevolí.

„To bys ale měl vědět,“ řekl.

„Později budu mít peníze,“ řekl synovec. „Nějaké si teď půjčím a pak je splatím.“

„A ták! – A proč ten nedočkavý spěch? Jí je teprve osmnáct a ty jsi dvacetiletý kluk. Ani jeden nemáte věk na to, abyste si dělali, co chcete.“

Will Brangwen uhnul hlavou a podíval se na strýce hbitýma, průzračnýma, nedůvěřivýma očima, jako sokol v kleci.

„Co na tom záleží, kolik je jí a kolik je mně?“ zeptal se. „Jaký je rozdíl mezi tím, jaký jsem teď, a až mi bude třicet?“

„Doufejme, že velký.“

„Ale nemáte žádnou zkušenost – žádnou zkušenost a žádné peníze. Proč se chcete brát, bez zkušenosti a bez peněz?“ zeptala se teta.

„A jakou zkušenost potřebuju, teto?“ zeptal se hoch.

Kdyby v tu chvíli Brangwenovo srdce nebylo tvrdé a neoblomné jako drahokam, byl by souhlasil.

Will Brangwen se vracel domů v podivné náladě, ale nedotčen. Měl pocit, že nemůže uhnout od toho, co si vytkl za cíl, jeho vůle byla jasná. Kdyby ji měl změnit, muselo by ho to zničit. A nechtěl se nechat zničit. Neměl žádné peníze. Ale nějaké někde sežene, na tom nezáleží. Mnoho hodin probděl, jeho úmysl byl pevný a jasný, ani o něm nemusel přemýšlet, v duchu se v něm jen utvrzoval. Pak tvrdě usnul.

Jako by se jeho duše proměnila v tvrdý krystal. Třeba se chvěl, třásl a trpěl, názor nezměnil.

Nazítří dopoledne Tom Brangwen, znecitlivělý vztekem, promluvil s Annou.

„Co to slyším, že se chceš vdávat?“ zeptal se.

Stála, trochu zbledla a v očích se jí rázem objevila nevraživost, vníkl tam strach, jako když se divoké zvíře začne bránit, ale zároveň se chvěje bojácností.

„Chci,“ odpověděla z podvědomí.

Hněv ještě zesílil, chtěl ji zlomit.

„Ty chceš – ty chceš – a proč?“ opovržlivě se jí vysmíval. V tu chvíli se jí vrátila ta dávná dětská muka, slepota, která nikoho neuznávala, chvějivý antagonismus obnaženého, bezmocného a bezbranného zvířátka.

„Chci, protože chci,“ vykřikla pronikavým, hysterickým tónem jako v dětství. „Ty nejsi můj otec – můj otec je mrtvý – ty nejsi můj otec!“

Stále pro ni byl cizí. Neuznávala ho. Chladné ostří se zařízlo Brangwenovi hluboko do duše. Oddělilo ho od ní.

„No a co?“ zeptal se.

Ale nesnesl to. To její „otče – tati“ mu bylo vroucně drahé.

Několik dní chodil jako omráčený. Jeho žena pociťovala zmatek. Nechápal to. Domnívala se, že sňatku brání pouze nedostatek peněz a slušného postavení.

V domě se rozhostilo strašlivé ticho. Anna rodičům pokud možno nechodila na oči. Dokázala být celé hodiny sama.

Po nejapných scénách v Nottinghamu se Will Brangwen vrátil. Byl také bledý a bez výrazu, ale názor nezměnil. Jeho strýc ho nenáviděl. Nenáviděl toho mladíka, který se choval tak necitlivě a tvrdohlavě. Nicméně právě Willovi Brangwenovi strýc jednou večer předal akcie, které převedl na Annu Lenskou. Měly hodnotu dva tisíce pět set liber. Will Brangwen pohlédl na strýce. Znamenalo to, že se tak vzdával značné části blatského kapitálu. Mladík však byl o to chladnější a umanutější. Jako by nemyslel a proměnil se v čistě neústupnou vůli. Předal akcie Anně.

Ona poté proplakala celý den, mohla si oči vyplakat. A večer, když uslyšela, že matka odešla spát, vyklouzla dolů a postávala ve dveřích. Otec seděl a ztěžkle mlčel, jako socha. Pomalu otočil hlavu.

„Tati,“ vykřikla ode dveří a běžela k němu vzlykajíc, jako by jí mělo puknout srdce. „Tati – tati – tati.“

Přidřepla si před krbem, objímala ho a přitiskla si k němu tvář. Byl tak velký a taková opora. Ale z něčeho ji nesnesitelně bolela hlava. Vzlykala téměř hystericky.

Mlčky jí položil ruku na rameno. V srdci měl smutek. Nebyl jejím otcem. Tu milovanou představu zničila. A kým tedy byl? Člověk oddělený od těch, jejichž srdce nedozná vývoje. Cosi je dělilo. Byl mezi nimi rozdíl jedné generace, on zestárl, žhavost života v něm vyhasla. Z toho ohně zbylo hodně popela, chladného popela. Pocítil nevyhnutelný chlad a v zatrpklosti na ten oheň zapomněl. Seděl tu v chladu svého věku a sám. Měl ženu. A obviňoval sám sebe a vysmíval se sám sobě za to, že se tak snaží držet mládí, že chce, aby mu to mládí patřilo.

Dítě, které se teď k němu tisklo, chtělo svého manžela-dítě. Což bylo přirozené. A od něj, od Brangwena, chtěla pomoc, aby její život dostal potřebné zázemí. Ale lásku nechtěla. Proč by mezi nimi měla být láska, mezi tím podsaditým mužem středního věku a tímto dítětem? Jak by mezi nimi mohlo být něco jiného než pouhá lidská ochota vzájemně si pomáhat? Byl jejím poručníkem, nic víc. Srdce měl jako led, tvář chladnou a bez výrazu. Nemohla jím pohnout o nic víc než sochou.

Odplížila se do postele a znovu plakala. Ale vdá se za Willa Brangwena a pak už jí to nemusí dělat starost. Brangwen odešel spát s chladným, tvrdým srdcem a proklínal sám sebe. Podíval se na svou ženu. Stále ještě byla jeho ženou. Tmavé vlasy jí prokvétaly šedinami, tvář s přibývajícím věkem zkrásněla. Zrovna jí bylo padesát. Jak hluboce ho dojímal! A on chtěl vyříznout část svého srdce, jež byla nespoutaná, a stále ještě chtěl sdílet prudký život mládí. Jak sám sebe nenáviděl!

Jeho žena byla tak dojemně krásná a přirozená. Stále ještě byla mladá a naivní, měla v sobě cosi z dívčí nezkaženosti. Ale už nestála o ten zápas, boj, nechtěla ovládat, což on ve své nespoutanosti dosud chtěl. Ona se chovala přirozeně, on, ve své neschopnosti uvolnit

místo, ošklivě a nepřírozeně. Jak ohavný je tento nenasytný střední věk, který se jako démon musí stavět do cesty životu!

Co mu v životě chybělo, že ve své nenasytné duši nebyl spokojen? Měl toho přítele ve škole, matku, manželku a Annu. Co udělal? Přítele si neudržel, byl špatným synem; ale poznal štěstí se svou ženou, to by mělo stačit; hnusil se sám sobě za to, jak kvůli Anně vyvádí. Ale šťastný nebyl. To vědomí ho trápilo.

Nebyl snad jeho život k ničemu? Nemá, co by předvedl, žádnou práci? Práci nepočítal, to mohl dělat kdokoli. Co poznal jiného než to dlouhé manželské objetí se svou ženou! Je to zvláštní, že tohle obnášelo celý jeho život. Ovšem bylo to něco, bylo to věčné. Ležel s ženou v náruči a ona mu stále ještě poskytovala naplnění, jako kdykoli jindy. A to bylo to nejdůležitější. Ano, a on na to byl pyšný.

Ale někde uvnitř trpce nesl, že dosud přetrvává ten nespokojený Tom Brangwen, kterého mučí vědomí, že jedné dívce na něm nezáleží. Miloval své syny – měl také je. Ale chtěl také další, tvůrčí život s dívkou. A jak se za to styděl. Drtil sám sebe, aby to v sobě uhasil.

Ta únava! Copak člověk nenajde klid, i když zestárne? Nikdy nebude správný člověk, slušný, pánem sebe sama. Připadalo mu, jako by se k dívce upínaly jeho naděje.

Anna se rychle vrátila k lásce k mladíkovi. Will Brangwen určil datum sňatku na sobotu před Vánocemi. A až do té doby na ni čekal tím svým průzračným a nepochybovačným způsobem. Chtěl ji, patřila mu, jako by nežil, dokud nepřijde ten den. Svatební den třináctého prosince pro něj znamenal cosi absolutního. Žil už v něm.

Nepočítal dny. Ale jako člověk, který cestuje lodí, žil v napětí, než se dostane do přístavu.

Pracoval na dřevořezbách, pracoval v kanceláři, chodil ji navštěvovat; to vše byla pouze forma čekání, bez rozmyšlení či pochyb.

Ona byla mnohem živější. Chtěla si námluv užít. Připadalo jí, že on přichází a odchází jako vítr, aniž by se ptal proč a kam. Ale ona se chtěla radovat z jeho přítomnosti. Pro ni byl jádrem života, pouze se ho dotknout byla rozkoš. Avšak pro něj byla ona základem života. Existovala pro něj stejně tak, když vyřezával u sebe v podnájmu

v Ilkestonu, jako když seděla v kuchyni na Blatech a dívala se na něj. Někde uvnitř sebe ji znal. Ale jeho vnější schopnosti jako by se zarazily na místě. Neviděl ji svýma očima, neslyšel ji svým hlasem.

A přesto se chvěl, někdy až k malátnosti, když ji svíral v náruči. Někdy stáli a mlčky se k sobě tiskli ve stodole. Pak pro ni, když ve svých rukou cítila jeho mladé, napjaté tělo, ta rozkoš byla nesnesitelná, nesnesitelný pocit, že ho má. Neboť jeho tělo bylo tak báječné a nádherné, že pro ni v jejím světě představovalo jedinou skutečnost. V jejím světě existovalo tohle napjaté, živé tělo muže a pak mnoho jiných nejasných mužů, kteří se jevíli všichni neskuteční. V něm se dotýkala samého středu skutečnosti. A spolu, on a ona, dleli v samém srdci tajemství. Jak ho k sobě tiskla, jeho tělo pro ni znamenalo střed všeho života. Ze skály jeho těla vyvěral sám pramen života.

Ale pro něj byla plamenem, který ho stravoval. Ten plamen mu proudil údy, plynul skrze něj, až byl stráven, až se z něj stal nevědomý, temný průchod plamene, který se odvozoval od ní.

Někdy ve tmě zakašlala kráva. Nebo se ve tmě ozvalo pomalé přezvykování píce. A to vše jako by plynulo kolem nich a oblévalo je, jako proudí horká krev lůnem a omývá nenarozené mládě.

Někdy, když bylo chladno, stáli jako milenci ve stáji, kde byl vzduch teplý a ostře čpěl. A během těchto temných nočních hlídek se ji naučil znát, její tělo se opíralo o jeho, sblížovali se víc a víc, polibky byly stále těsnější a přesnější. Takže když se v husté tmě s tupým zadusáním náhle postavil jeden z koní, naslouchali jako jeden člověk, věděli jako jeden člověk, vnímali toho koně.

Tom Brangwen jim na jednadvacet let pronajal domek v Cossethay. Willovi Brangwenovi zasnily oči, když ho uviděl. Byl to domek hned vedle kostela, s tmavými tisy, velice černými starými stromy podél boční stěny domku a travnatou zahrádkou vpředu; červený, hranatý domek s nízkou břidlicovou střechou a nízkými okny. Měl dlouhou spižírnu-mlékárnu, velkou vydlážděnou kuchyň a nízký obývací pokoj, který stál o schod vyvýšen nad kuchyní. Napříč stropy se táhly nabílené trámy a ve výklencích stály příborníky.

Z oken byla vidět travnatá zahrádka, podél jedné stěny řada černých tisíců a podél dvou dalších červená zeď porostlá břečťanem, která oddělovala pozemek od silnice a hřbitova. Starý kostelík s malou věžičkou na hranaté věži jako by shlížel do oken domku.

„Nebudeme potřebovat hodiny,“ řekl Will Brangwen, když vyhlédl na bílý ciferník na věži sousedního kostelíka.

Vzadu za domem se prostírala zahrada sousedící s výběhem, stáj pro dvě krávy, prasečí chlívký a kurníky. Will Brangwen z toho měl radost. Anna se těšila, že bude paní vlastního domova.

Tom Brangwen se proměnil v kmoťříčka z pohádky. Nebyl spokojený, pokud zrovna něco nekupoval. Will Brangwen, který se zabýval o práci se dřevem, sháněl nábytek. Bylo na něm, aby nakoupil stoly, židle s kulatými nohama a příborníky, docela obyčejné věci, ale takové, jež se hodily k domku.

Pro sebe si Tom Brangwen vyhradil speciální nákupy drobností, jak říkal, pro Annu. Tu se objevil se sadou módních pánví, tu přinesl zvláštní visací lampu, přestože místnosti měly nízké stropy, nebo mlýnek na maso či mačkač brambor nebo šlehač.

Anna se velice zajímala o všechno, co kupoval, i když nebyla vždycky nadšená. Některé z přístrojů, které jemu připadaly tak úžasné, ji naplňovaly pochybami. Přesto však se vždycky těšila a v den trhu ho nedočkavě vyhlížela. Přijížděl, když padla tma, měděné lampy na voze už zářily. A zatímco on skláněl svou statnou postavu nahoře na voze ke svým balíčkům, Anna už běžela k bráně.

„Jen vypočítavost tě žene ven tak rychle,“ říkal a jeho hlas zněl ozvěnou v chladné tmě. Nicméně byl vzrušený. A ona vzala do ruky jednu lampu a prohrabovala se změtí věcí, které přivezl, odstrkujíc při tom petrolej či nářadí, které přivezl pro sebe.

Vytáhla dva malé, silné měchy, vzala je na vědomí, a pak nejistě zatáhla za cosi jiného. Mělo to dlouhou rukojeť a kus hnědého papíru uprostřed, jako vestu.

„Co je tohle?“ zeptala se a dloubla do toho.

Zastavil se a podíval se na ni. Popošla ke světlu u koně, a jak tam stála a skláněla se nad tou novou věcí, vlasy jí bronzově plály na

pozadí vesele bílé zástěry. Prsty se snažila strhnout papír. Vytáhla malou ždímačku s čistými gumovými válečky. Kriticky si ji prohlížela, protože tak docela nevěděla, jak funguje.

Pohlédla na něj. Stál tam za světlem jako stín.

„Jak to funguje?“ zeptala se.

„Ále, to je na drcení tuřínu,“ odpověděl.

Podívala se na něj. Jeho hlas ji zneklidnil.

„Nemluv hlouposti. Je to ždímačka,“ řekla. „Ale jak se postaví?“

„Přišroubuješ to na stranu necek.“ Přistoupil k ní a ukázal jí to.

„No ano!“ vykřikla a poskočila si jako dítě, což ještě někdy dělala, když měla radost.

Bez dalšího rozmyšlení odběhla do domu a nechala ho tam, aby vypřáhl koně. A když vešel do komory, našel ji tam se ždímačkou připevněnou na ruční pračce, jak celá šťastná otáčí klikou a Tilly vedle ní vykřikuje:

„Propána, to je ale šikovná věcička! To ti ušetří hodně dřiny. To jsou ty moderní vynálezy.“

A Anna majetnický s chutí otáčela klikou. Pak nechala Tilly, ať si to také zkusí.

„Běží to skoro samo,“ říkala Tilly a točila a točila. „Prádlo se ti bude na šňůru přímo lepit.“

KAPITOLA 5

Svatba na Blatech

Na svatbu se udělal krásný slunečný den, sice blátivo, ale jasno. Měli tři drožky a dva velké zavřené kočáry. Všichni se vzrušeně tísnilo v obývacím pokoji. Anna byla ještě nahoře. Její otec se neustále posilňoval brandy. V černém kabátě a šedých kalhotách mu to slušelo. Hlas měl silný, ale ustaraný. Jeho žena sešla dolů v tmavošedých hedvábných šatech s krajkou a troškou páví modři na čepci. Její drobné tělo vypadalo velice jistě a rozhodně. Brangwen byl vděčný, že ji tam má a že mu bude mezi všemi těmi lidmi oporou.

A už přijely kočáry. Nottinghamská paní Brangwenová v hedvábném brokátu stojí ve dveřích a rozhoduje, kdo pojedě s kým. Nastane velký rozruch. Hlavní dveře se otvírají a svatebčané kráčejí po zahradní cestičce, zatímco ti, kdo ještě čekají, vyhlíží oknem a malá skupinka u brány se strká a natahuje. Jak legračně vypadají ti nastrojení lidé v zimním sluníčku!

Odjeli – a teď další! Začíná tu být víc místa. Anna přichází dolů a stydlivě se červená, že si ji v bílém hedvábi a závoji budou prohlížet. Tchně ji posoudí nestranným pohledem, popotáhne za bílou vlečku, srovná záhyby závoje, aby ukázala své postavení.

Od okna se ozývají hlasité výkřiky, že ženichův kočár právě projel kolem.

„Kde máš klobouk, otče, a rukavice?“ vykřikne nevěsta a dupne bílým střevíčkem, oči za závojem jí blýskají. Otec hledá – vlasy má rozčuchané. Odjeli už všichni kromě nevěsty a jejího otce. Je připraven – celý brunátný a sklíčený. Tilly se chvěje v malé předsínce, aby jim otevřela dveře. Služka obhlédne Annu kolem dokola, a ta se zeptá:

„Vypadám dobře?“

Je připravena. Zvedne hlavu a vypadá jako královna. Prudce pokyne otci:

„Pojď sem!“

On jde. Ona mu lehce položí ruku na paži a s kyticí jako na přehlídce kráčí nadmíru půvabně, jen trochu ji rozčiluje, že otec je tak rudý ve tváři, pomalu si to nese kolem rozčilené Tilly a pak po cestičce. U brány se ozvou ochraptělé výkřiky a celá ta vznosná, nadýchaná bělost se pomalu ukládá do drožky.

Jak vystupuje nahoru, otec si všimne štíhlého kotníčku a chodidla – dětského chodidla. Srdce se mu skoro zastaví něhou. Ale ona je celá pryč z toho, jaký je na ni krásný pohled. Cestou překypuje radostí, protože je to všechno taková krása. Teď starostlivě pohlédla na svou velice bohatou, kaskádovitou kyticí: bílé růže a konvalinky, tuberózy a netík.

Otec seděl zmatený vší tou nezvyklostí, srdce měl tak přeplněné, že mu připadalo tuhé, a na nic nemohl myslet.

Kostel už byl vánočně vyzdobený, potemnělý chvojím, s bílými květinami chladný jako sníh. Nepřítomně kráčel k oltáři. Jak je to dlouho, co se sám ženil? Nevěděl jistě, jestli se žení, nebo proč tam vlastně přišel. Dotíral na něj pocit, že má cosi dělat. Uviděl čepce své ženy a pomyslel si, proč tam s ním není ona.

Stáli před oltářem. Upřeně hleděl nahoru k východnímu oknu, které silně zářilo jakousi modrofialovou barvou: zářívá tmavá modř, trochu červené a drobné žluté květiny uvězněné ve spárech stínu, v husté pavučině tmy. V té pavoučí síti hořelo jako živé.

„Kdo odevzdává tuto ženu do manželství s tímto mužem?“ Cítil, jak se ho někdo dotkl. Trhl sebou. Slova mu doznívala v paměti, ale mizela.

„Já,“ řekl rychle.

Anna sklonila hlavu a usmála se pod závojem. Jak je směšný!

Brangwen zíral na hořící modré okno za oltářem a nepřítomně a s bolestí přemítal, jestli někdy zestárne, jestli se kdy bude cítit na správném místě a usazený. Je u Anniny svatby. A jaké má právo cítit se zodpovědný jako otec? Byl stále tak nejistý a nevyrovnaný, jako když se ženil sám. Jeho žena a on! S mučivou bolestí si uvědomil, jak byli oba nejistí. Teď je mu pětáctýřicet. Pětáctýřicet! Za pět let mu

bude padesát. Pak šedesát – pak sedmdesát – a pak bude konec. Bože na nebi – a člověk je pořád tak neusazený!

Jak člověk stárne – jak získává sebedůvěru? Kéž by se cítil starší! Jaký je tu rozdíl, pokud jde o pocit vyspělosti a završenosti, mezi ním teď a na vlastní svatbě? Cítil se jako drobná, vzpřímená postavíčka na pláni, obklopená nedozírnou, burácející oblohou: on a jeho žena, dvě malé vzpřímené postavy kráčející přes tu pláň, zatímco nebesa se chvějí a burácejí kolem nich. Kdy člověk dochází konce? Kterým směrem to končí? Žádný konec, žádné zakončení, jen ten burácející ohromný prostor. Copak člověk nikdy nezestárne, nikdy neumře? V tom je řešení. Podivně, mučivě se zaradoval. Půjde s ženou dál, on a ona jako dvě děti tábořící na pláních. Co jiného je jisté než nekonečná obloha? Ale ta je tak jistá, tak nedozírná.

A ta královská modř před ním stále hořela a planula a pohrávala si v pavučině tmy, nekonečně bohatá a nádherná. Jak bohatý a nádherný je jeho život, rudý, hořící, planoucí a pohrávající si v tmavých spletech jeho těla: a jeho žena, jak září a temně plane ve vlastních spletech. A je to stále tak nedokončené a nevytvarované!

Zaduněly varhany. Celá společnost odcházela do sakristie. Tam byla kniha plná čmáranic a kaněk – a mladá dívka si marnivě odhrnula závoj a okatě vystavila ruku se svatebním prstenem; pyšná na to, jak marnivou podívanou poskytuje, se podepsala:

„Anna Tereza Lenská.“

„Anna Tereza Lenská“ – ten marnivý a nezávislý žabec! Ženich, štlhlý v černém fraku a šedých kalhotách, důležitý jako mladý kour, vážně napsal:

„William Brangwen.“

To už bylo lepší.

„Pojď se podepsat, otče,“ vykřikla ta panovačná drzá žába.

„Thomas Brangwen – nešika,“ řekl si, jak se podepisoval.

Pak jeho bratr, velký chlapík s nažloutlou tváří a černými licousy napsal:

„Alfréd Brangwen.“

„A který Brangwen ještě?“ zeptal se Tom Brangwen, který se styděl za přebujelý výskyt rodinného jména.

Když se zase octli venku na sluníčku a uviděl, jak se matně třpytí ojíněná vysoká tráva u náhrobků, jak se za vyzvánění zvonů červeně blyští bobule cesmíny a černají tisy s nehybnými střapatými větve-
mi, všechno mu připadalo jako vidina.

Svatebčané přešli přes hřbitov ke zdi, po schůdkách vystoupali na druhou stranu a sešli dolů. A ta bílá marnivá pávice nevěsta se nahoře zarazila a podávala dolů ruku ženichovi, aby jí pomohl! Ta marnivost jejích bílých, štíhlých, ladně kráčejících nožek a oblouku šíje. A ta královská arogance, s níž jako by je všechny – rodiče a svatebčany – pominula, když šla se svým mladým manželem.

V domku mohutně plápolal oheň v krbech, na stole stály tucty skleniček a ze stropu visela cesmína a jmelí. Svatebčané se nahrnuli dovnitř a Tom Brangwen, který začínal propadat hýření, naléval. Všichni se museli napít. Zvonění zvonů rozdrnčelo okenní tabulky.

„Pozvedněte sklenky,“ hlaholil Tom Brangwen z obývacího pokoje, „a připijme na tento nový domov – na nový domov, ať si ho užijí!“

„Ať si ho užijí ve dne i v noci,“ zvolal dodatkem Frank Brangwen.

„Hrome, ať si ho užijí,“ vykřikl d'ábelský Alfréd Brangwen.

„Dolijte si skleničky a ještě jednou,“ volal Tom Brangwen.

„Na nový domov, ať si ho užijí!“

V odpověď zazněly další výkřiky svatebčanů.

„Požehnejme jejich loži!“ křikl Frank Brangwen.

Zazněla vlna souhlasné odpovědi.

„Den co den, jen si to užijte,“ křikl d'ábelský Alfréd Brangwen a to už muži silně hlaholili a žena řekla: „Tak snad už dost!“

Začalo to být trochu rozverné.

Pak společnost odjela kočáry plnou rychlostí zpět na Blata, kde čekala slavnostní hostina, která trvala hodinu a půl. Nevěsta s ženichem seděli v čele stolu, oba s velice upjatým a projasněným výrazem, mlčky, zatímco společnost u stolu řádila.

Brangwenovi muži si lili brandy do čaje a začínali být nezvladatelní. Dábský Alfréd měl třpytné, nepřítomné oči a podivně divoce se smál a ukazoval přitom všechny zuby. Jeho žena ho podmrčeně sledovala a vyjížděla po něm hlavou jako had. Bylo mu to jedno. Frank Brangwen, ten řezník, brunátný a hezký, hlaholil ozvěnou ke svým dvěma bratrům. Tom Brangwen se svými solidními způsoby se konečně uvolnil.

Tito tři bratři ovládli celou společnost. Tom Brangwen chtěl pronést řeč. Poprvé v životě se měl vyjádřit více slovy.

„Manželství,“ začal a v očích se mu objevily jiskřičky. Přesto však mluvil vážně, neboť měl hluboce vážné úmysly a zároveň ho to nesmírně bavilo. „Manželství,“ zopakoval pomalým, výrazným způsobem, jakým mluvili Brangwenové, „je to, k čemu jsme stvořeni.“

„Jen ať si mluví,“ řekl Alfréd Brangwen pomalu a nevyzpytatelně, „ať si mluví.“ Alfrédova žena vrhla na manžela podrážděný pohled.

„Muž,“ pokračoval Tom Brangwen, „je rád, že je muž: k jakému účelu by byl stvořen jako muž, pokud by tomu neměl být rád?“

„To je pravda,“ ozval se růžovoučký Frank.

„A rovněž tak,“ pokračoval Tom Brangwen, „žena je ráda ženou: alespoň si to myslíme –“

„Jen se nesnažte –“ zvolala žena jednoho farmáře.

„Na to můžeš vzít jed, že si budou pořád něco myslet,“ dodala Frankova žena.

„No a,“ pokračoval Tom Brangwen, „aby muž byl mužem, je zapotřebí ženy –“

„To ano,“ řekla nějaká žena pochmurně.

„A aby žena byla ženou, je zapotřebí muže –“ pokračoval Tom Brangwen.

„Jen se o to hlašte, mužský,“ zazněl ženský hlas.

„A proto žijeme v manželství,“ dodal Tom Brangwen.

„Zadrž, zadrž,“ vložil se do toho Alfréd Brangwen. „Jinak nás uženeš.“

A v mrtvém tichu se dolévaly sklenky. Nevěsta a ženich, dvě děti, seděli s rozhodným, zářivým výrazem nepřítomně v čele stolu.

„V nebi neexistuje manželství,“ pokračoval Tom Brangwen, „ale na zemi máme manželství.“

„V tom je mezi nebem a zemí rozdíl,“ posměšně komentoval Alfréd Brangwen.

„Alfréde,“ ozval se Tom Brangwen, „nech si svoje poznámky na potom, a pak ti za ně poděkujeme. – Na zemi toho jinak moc není, kromě manželství. Můžete si mluvit o vydělávání peněz nebo zachraňování duší. Můžete si třeba svou duši sedmkrát zachránit a můžete mít zlatý důl, ale vaše duše není spokojená, hlodá to v ní a hlodá, po něčem prahne. V nebi není manželství. Ale na zemi je, jinak by se nebe muselo propadnout a nemělo by žádné meze.“

„Tak tady pozor,“ ozvala se Frankova žena.

„Pokračuj, Thomasi,“ vyzval ho jízlivě Alfréd.

„Pokud musíme jednou být anděly,“ pokračoval Tom Brangwen a domlouval teď celé společnosti, „a pokud se mezi anděly nerozlišují muži a ženy, pak mi připadá, že manželský pár vytváří jednoho anděla.“

„To dělá ta brandy,“ prohlásil otráveně Alfréd Brangwen.

„Protože,“ pokračoval Tom Brangwen a společnost naslouchala té hádance, „anděl nemůže být méně než lidská bytost. A pokud by to byla pouze duše člověka mínus člověk, pak by to bylo méně než lidská bytost.“

„To rozhodně,“ souhlasil Alfréd.

A všichni kolem stolu se rozesmáli. Ale Toma Brangwena nemohlo nic zastavit.

„Anděl musí být víc než lidská bytost,“ pokračoval. „Pak tedy tvrdím, že anděl je duše muže a ženy v jednom: o soudném dni povstanou spolu jako jeden anděl –“

„Ku chvále Boha,“ řekl Frank.

„Ku chvále Boha,“ opakoval Tom.

„A co ty ženy, co zůstanou na ocet?“ zeptal se posměšně Alfréd. Společnost začala pociťovat nepříjemné rozpaky.

„To nemůžu říct. Jak vůbec můžu vědět, jestli o soudném dni někdo bude navíc? To nechme být. Já jen říkám, že když se duše muže a duše ženy spojí – vznikne z toho anděl –“

„O duších toho moc nevím. Ale vím, že jeden a jedna někdy dávají dohromady tři,“ přidal se Frank. Ale smál se sám.

„Těla a duše, to je totéž,“ prohlásil Tom.

„A co tvoje paní, která byla vdaná, než jsi ji poznal?“ zeptal se Alfréd, jehož tato debata popudila.

„To já nevím. Pokud se ze mě stane anděl, bude to moje ženatá duše, a ne moje svobodná duše. Nebude to moje duše, jaká byla, když jsem byl kluk, protože tehdy jsem neměl duši, z které by vznikl anděl.“

„Navzdýcky si budu pamatovat,“ začala Frankova žena, „jak když náš Harold byl nemocnej, neviděl v zrcadle nic jinýho než anděla. ‚Podívej, mami,‘ říkal mi, ‚na toho anděla!‘ ‚Žádnej anděl tam není, dušinko,‘ povídám mu, ale on si nedal říct. Dala jsem to zrcátko z nočního stolku pryč, ale nic se nezměnilo. Pořád říkal, že tam je. Na mou duši, to mě pořádně polekalo. Už jsem si říkala, že o něj přijdem.“

„Já si vzpomínám,“ řekl jiný muž, manžel Tomovy sestry, „jak mi matka jednou pořádně natloukla, když jsem říkal, že mám anděla v nose. Viděla mě, jak se šťourám v nose, a povídá: ‚Přestaň se šťourat v tom nose, proč to děláš?‘ ‚Mám tam anděla,‘ odpověděl jsem a pak mi napráskala. Ale byl tam. Říkali jsme ‚anděl‘ tomu chmýří z bodláků, co lítá ve vzduchu. A nějak se mi to chmýří dostalo do nosu.“

„Je to až k nevíře, co si děti dokážou nastrkat do nosu,“ řekla Frankova žena. „Vzpomínám si na naši Hemmii, strčila si tam takový ten semeník zvonečku, říkají tomu ‚svíčka‘ a to byla mela! Viděla jsem ji, jak to má u nosu, ale ve snu mě nenapadlo, že bude tak přitroublá a strčí si to tam. Tehdá jí bylo už osm nebo tak nák. Na mou duši, museli jsme vzít háček na háčkování a tahat to...“

Tomova inspirace se začala vytrácet. Zapomněl na to a brzy hlaholil a křičel s ostatními. Pod okna přišli koledníci a zpívali koledy.

Pozvali je do domu, který už praskal ve švech. Měli dvoje housle a pikolu. V obývacím pokoji hráli koledy a celá společnost zpívala z plných plic. Jenom nevěsta a ženich seděli s rozzářenýma očima a podivně projasněnou tváří a skoro nezpívali nebo jen pohybovali rty.

Odešli koledníci a přišli malí herci. Když rozehráli dávné mystérium o svatém Jiřím, v němž si každý z přítomných mužů jako kluk zahrál, a ozývalo se bubnování klackem do pánve, nastal rozruch, všichni mocně tleskali a křičeli.

„U boha, jednou jsem dostal pěknou ránu, když jsem hrál Belzebuba,“ povídá Tom Brangwen se slzami smíchu v očích. „Jako když naťuknete vejce, a v tu chvíli jsem byl bez sebe. Ale povím vám, že když jsem zase přišel k sobě, ještě jsem se svátým Jiřím dokázal zahrát, Starýho Johnnyho Rogera.“

Otřásal se smíchem. Znovu kdosi zaklepal na dveře. Všichni utichli.

„To je drožka,“ povídá někdo ode dveří.

„Pojďte dál,“ křikl Tom Brangwen a vešel zubící se muž, celý červený ve tváři.

„A vy dva se pěkně připravte a půjdete na lože,“ křičel Tom Brangwen. „Dejte si načas, ale jestli nebudete rychlí jako blesk, tak nikam nepojedete a budete spát každý zvlášť.“

Anna se tiše zvedla a šla se převléknout. Will Brangwen už se chystal vyjít, ale Tilly sama přinesla klobouk a kabát a pomohla mladíkovi.

„Tak hodně štěstí, chlapče,“ křičel jeho otec.

„Kuj železo, dokud je žhavý,“ radil strýc Frank.

„Jenom pomaloučku, polehoučku,“ volala naopak teta, Frankova žena.

„Není nutný, abys to lámal přes koleno,“ řekl přiřazený strýc. „Nejsi býk.“

„Však on už si najde svou cestičku,“ podrážděně se ozval Tom Brangwen. „Nechte si svý rady pro sebe – je to jeho svatba, ne vaše.“

„Nepotřebuje vodit za ručičku,“ povídá jeho otec. „Jsou cesty, po kterých mužskýho musíte vést, a pak jsou cesty, kudy musí šilhavý jít s jedním okem zavřeným. Ale tuhle cestu nemůže splést ani slepý, ani šilhavý nebo mrzák – a on není ani jedno z toho, zaplať-pámbu.“

„Jen si nebud'te tou cestou tak jistí,“ zvolala Frankova žena. „Najde se mnoho mužských, co ujdou do polovičky, a za boha pak nemůžou dál.“

„Ale, jakpak jsi na to přišla?“ povídá Alfréd.

„Některejm je to zrovna vidět na očích,“ opáčila Lizzie, jeho švagrová.

Mladík stál a chabě se usmíval, slyšel jen napůl. Měl napjatý a nepřítomný výraz. To, co povídali, i cokoli jiného, se ho téměř netýkalo.

Anna sešla dolů ve svých všedních šatech a s nepřítomným výrazem. Políbila všechny, muže i ženy, Will Brangwen si s každým potřásl rukou, políbil matku, která se dala do pláče, a celá společnost se vyhrnula ven k drožce.

Mladí novomanželé nastoupili, svatebčané vykřikovali poslední rady.

„Jeď'te,“ zvolal Tom Brangwen.

Drožka vyjela. Viděli, jak se pod jasany zmenšuje její světlo. Pak se ztichlá společnost odebrala znovu dovnitř.

„Budou tam mít zatopeno na třech místech,“ řekl Tom Brangwen a pohlédl na hodinky. „Řekl jsem Emmě, ať rozdělá oheň v devět, a pak nechá dveře na západku. Je teprve půl desáté. Budou mít zatopeno ve třech místnostech, rozsvícené lampy a Emma nahřeje postel ohřívací láhví. Tak bych myslel, že jim nic nechybí.“

Společnost teď byla mnohem tišší. Povídali si o mladých.

„Řekla, že nechce služku,“ povídá Tom Brangwen. „Stavení není tak velké, pořád by ji měla u nosu. Emma udělá, co po ní budou chtít, a přitom budou sami.“

„Tak je to nejpěšší,“ řekla Lizzie, „člověk je svobodnější.“

A mluvili pomalu dál. Brangwen se díval na hodinky.

„Pojďme jim zazpívat koledu,“ řekl. „Houslisty najdem v hospodě U kohouta a červenky.“

„Tak pojďme,“ souhlasil Frank.

Alfréd se mlčky zvedl. Švagr a jeden z Willových bratrů se také zvedli.

Těch pět mužů tedy vyšlo ven. Noc svítila hvězdami.

Sirius zářil jako signální světlo na úbočí kopce, majestátní a úžasný Orion o něco níž.

Tom šel se svým bratrem Alfrédem. Okované boty mužů zvonily o zem.

„Je krásná noc,“ řekl Tom.

„Ba,“ přisvědčil Alfréd.

„Je příjemný vyjít ven.“

„To jo.“

Bratři šli blízko sebe, krevní pouto mezi nimi bylo silné. Tom si vždycky připadal o mnoho mladší než Alfréd.

„Je to už dlouho, cos odešel z domu,“ řekl.

„Ba,“ přisvědčil Alfréd. „Myslel jsem si, že už jdu kapánek do let – ale ne. Stárnou jen ty věci, co máš, ty ne.“

„No a co stárne?“

„Většina lidí, s kterými mám co do činění – co mají co do činění se mnou. Všichni se hroutí. Člověk musí jít dál sám, ať by to bylo k zatracení. Ani tam nejde nikdo s tebou.“

Tom Brangwen o tom zapřemítal.

„Možná ses nikdy nedal zkrotit,“ řekl.

„Ne, to teda ne,“ odvětil Alfréd pyšně.

A Tom ucítil, že jím starší bratr trochu opovrhne. V duchu se od-táhl.

„Každý má svou vlastní cestu,“ opakoval umíněně. „Jen pes ji nemá. A ti, co nedovedou brát, co sami dávají, ti musejí jít sami, nebo si opatřit psa, kterej by šel za nimi.“

„Svedou to i bez psa,“ odpověděl bratr. A Tom Brangwen si opět připadal pokorný a bratr mu připadal větší. Ale prosím, ať si je. A jestli je lepší jít sám, tak ať, on sám o to nestál.

Přešli přes pole, kde se do nich pod hvězdami opřel silný vítr zpoza kopce. Přišli ke schůdkům přes plot a k boční stěně Annina domku. Světla byla zhasnutá, jen na roletách dolních místností a v ložnici nahoře prosvítaly plameny ohně.

„Radši bysme je měli nechat na pokoji,“ ozval se Alfréd Brangwen.

„Ne, ne,“ nesouhlasil Tom. „Zazpíváme jim koledu, naposledy.“

A za čtvrt hodiny poté se jedenáct mlčenlivých, poněkud podroušených mužů škrábalo přes zídku do zahrady k tisům, před okna, kde na roletách slabě zářilo světlo z krbu. Ozval se pronikavý zvuk, dvoje housle a pikola se rozezněly v mrazivém vzduchu.

„Jděte, jděte, pospěšte...“ směsice mužských hlasů se rozezpívala v nesladěném unisonu.

Anna sebou polekaně trhla, když uslyšela hudbu.

„To jsou jen koledníci,“ zašeptal Will.

Zůstala však napjatá, srdce jí poplašeně tlouklo, jako by je zachvátil podivný a silný strach. Pak se jeden přes druhý ozvaly mužské hlasy. Stále ještě napínala uši a poslouchala.

„To je táta,“ řekla tiše. Mlčeli a poslouchali.

„A můj otec,“ dodal.

Stále poslouchala. Ale už si byla jista. Znovu klesla na lůžko, do jeho náruče. Přitiskl ji k sobě a líbal ji. Venku dál hlaholil chvalozpěv, všichni muži zpívali, jak nejlépe uměli, a očarováni houslemi a melodií, na vše ostatní zapomněli. Světlo ohně žhnulo tmou v pokoji. Anna slyšela, jak její otec s chutí zpívá.

„To je nápad,“ zašeptala.

A tiskli se k sobě ještě víc a víc, srdce jim bušila v těsné blízkosti. A přestože písnička ještě pokračovala, přestali ji vnímat.

KAPITOLA 6

Anna Victrix

Will Brangwen měl po svatbě několik týdnů dovolené, takže si s Annou mohli plně užít času líbánek o samotě ve svém domku.

A jak mýjely dny, jemu připadalo, jako by nebesa spadla na zem a on seděl s ní v novém světě mezi troskami, pod nimiž skončili všichni ostatní, jako by přežili jen oni dva blažení a mohli teď po libosti vším plýtvat. Nejdřív se nemohl zbavit provinilého pocitu, že činí nepravost. Není venku nějaká povinnost, která ho volá, a on nejde?

V noci se nic nedělo, dveře byly zamčené a ze všech stran je obklopovala tma. Pak skutečně byli jedinými obyvateli na viditelné zemi, zbytek zmizel v potopě. A protože byli sami na světě, byli také sami sobě zákonem, mohli si užívat a rozhazovat a plýtvat jako nespovědomití bohové.

Avšak ráno, když kolem rachotily vozy, děti křičely v uličce, přicházeli podomní prodavači a vyvolávali, co mají na prodej, hodiny na kostelní věži odbíjely jedenáctou a oni ještě nevstali, ani na snídani, nutně pociťoval vinu, jako by snad překračoval zákon – styděl se za to, že ještě nevstal a nepracuje.

„A co bys měl dělat?“ zeptala se ho. „Co je tu za práci? Stejně budeš jenom lenořit.“

Ale i lenošení mělo jistou úctyhodnost. Člověk byl alespoň ve spojení se světem. Zatímco teď, když si nehnutě a klidně leží v posteli, a denní světlo se přitom dere roletami dovnitř, je od světa oddělen, uzavírá se před ním a mlčky ho popírá. A to Willa trápilo.

Ale bylo to tak sladké a milé ležet a povídat si s Annou o všem možném. Bylo to sladší než sluneční svit, a ne tak prchavé. Rozčillovalo ho dokonce, že ty kostelní hodiny věčně vyzvánějí: jako by mezi jednotlivými hodinami nebyl žádný odstup, jenom zlatavý

a nehybný okamžik, kdy Anna naprosto bezstarostně a šťastně konečky prstů obkreslovala jeho tvář a on se z toho těšil.

Ale připadalo mu to divné a nebyl na to zvyklý. Tak náhle musel setřást všechno to, co existovalo předtím. Jeden den žil jako svobodný mládenec v souladu se světem. Příštího dne byl s ní, tak vzdálen světu, jako by leželi zahrabáni ve tmě jako semínko. Náhle, jako když kaštan vypadne ze slupky, spadl obnažený a lesklý na měkkou, plodnou půdu a opustil tvrdou slupku světských vědomostí a zkušeností. Slyšel je ve vyvolávání podomních prodavačů, v rámusu vozů, křiku dětí. A všechno to bylo jako ta tvrdá, svlečená slupka, odhozené. Uvnitř, v hebkosti a tichu pokoje, zůstalo nahé jádro, které se chvělo v mlčenlivé činnosti, pohrouženo do vlastní skutečnosti.

Uvnitř místnosti panovala stálost, bylo to jádro živoucí věčnosti. Jen tam daleko venku, na okraji, pokračoval hluk a zkáza. Zde v samém středu stálo velké kolo nehnuté a soustřeďovalo se na sebe. Zde panovalo vyrovnané, bezchybné ticho a klid, které sahaly za hranice času, neboť zůstávaly stejné, nevyčerpatelné, neměnné, nevyčerpané.

Když leželi blízko sebe, nedotčení a mimo dosah času či změny, jako by se octli v samém středu pomalého pohybu prostoru a rychlého chvění života hluboko, přehluboko v nich, v samém středu, kde panuje absolutní zář a věčné bytí a ticho pohroužené v chválu: v pevném jádře všeho pohybu, v neprocitlém spánku veškerého bdění. Octli se tam a leželi bez hnutí v objetí; ten okamžik byli v samém srdci věčnosti, zatímco čas uháněl dál, navždy dál, směrem k tomu okraji.

Pak se postupně vzdalovali tomu středu středů, po kruzích chvály a radosti a spokojenosti, dál a dál směrem ven, k tomu hluku a tření. Ale srdce jim hořela a rozechřívala se vnitřní skutečností, byli už nezměnitelně spokojeni.

Postupně začali procítat, hluk venku se stával skutečnějším. Rozuměli tomu volání zvenčí a odpověděli na ně. Počítali údery zvo-

nu. A když napočítali dvanáct, pochopili, že ve světě venku je poledne, a pro ně také.

Najednou ji napadlo, že má hlad. Už nějakou dobu měla stále větší hlad. Ale zatím nebyl natolik skutečný, aby ji to vzburcovalo. Někde v dálce uslyšela slova: „Já umírám hlady.“ A přesto ležela dál bez hnutí, nevšímavě, v klidu a slova nebyla vyřčena. Následoval další čas.

A pak se zcela klidně, dokonce trochu překvapeně, octla v přítomnosti a říkala:

„Já umírám hlady.“

„Já taky,“ odpověděl, jako by to nemělo sebemenší důležitost. A znovu se ponořili do té teplé, zlatavé nehybnosti. A za oknem venku uplývaly bez povšimnutí další minuty.

Pak se náhle o něj opřela.

„Miláčku, umírám hlady,“ řekla.

Trochu ho bolelo, že se musí vzpamatovat.

„Vstaneme,“ řekl, ale nepohnul se.

A ona si o něj znovu opřela hlavu a dál leželi bez hnutí. Zpola vědomě uslyšel, jak hodiny odbily. Ona neslyšela.

„Tak vstaň, prosím,“ zamumlala konečně, „a dej mi něco k jídlu.“

„Ano,“ odpověděl a objal ji rukou, jak tam ležela tváří na něm. Trochu je udivovalo, že se nehýbají. Minuty u okna šustily kolem rychleji.

„Tak mě nech vstát,“ odpověděl.

Nadzvedla hlavu a pustila ho. Maličko se odsunul, vylezl z postele a bral si šaty. Natáhla k němu ruku.

„Jsi tak pěkný,“ řekla a on se na chvíličku vrátil.

Pak si skutečně natáhl nějaké oblečení, a když se k ní ještě jednou letmo otočil, zmizel z pokoje. Ona ležela znovu v tom bledém, jasnějším klidu a míru. Jako duch naslouchala zvukům, které dělal dole, jako by už nepatřila hmotnému světu.

Bylo půl druhé. Obhlédl tichou kuchyň, od včerejšího večera nedotčenou, zšeřelou, protože byla zatažená roleta. Spěšně ji vytáhl, aby lidé věděli, že už nejsou v posteli. Nakonec je doma, tak co na

tom záleží. Spěšně narovnal dřevo na rošt a zapálil oheň. V duchu se radoval, jako dobrodruh na neznámém ostrově. Oheň zaplál, postavil konvici s vodou. Cítil se tak šťastný! Jak tiše a stranou lidí stál dům! Na světě teď byli jen on a ona.

Ale když odsunul západku na dveřích a polooblečený vyhlédl ven, připadal si jako zloděj a provinilý. Svět tam nakonec byl. A on si nahoře připadal v takovém bezpečí, jako by domek byl Archou při Potopě a všichni ostatní se utopili. Svět tam byl a nachýlil se k odpoledni. Dopoledne zmizelo, uplynulo, dne už ubývalo. Kam se podělo to jasné, svěží ráno? Obviňovalo ho. Dopoledne je pryč a on si je proležel se zataženými roletami, nechal je minout bez povšimnutí.

Znovu obhlédl chladné, šedé odpoledne. A on si leží v měkké posteli, v teple a září štěstím! Na talířku, kterým byl přikryt džbáněk s mlékem, ležely dvě větvičky jasmínovce. Přemýšlel, kdo tu asi byl a nechal toto znamení. Sebral džbáněk a spěšně zavřel dveře. Nechtěl si den a denní světlo zůstanou venku, projdou nepovšimnuty. Je mu to jedno. O jeden den víc, nebo méně, co mu na tom sejde? Může si upadnout v zapomnění nepoužitý, jestli se mu chce, tenhle jeden běh denního světla.

„Někdo přišel a dveře byly zamčené,“ řekl, když vyšel nahoru s podnosem. Dal jí dvě snítky jasmínovce. Zasmála se, posadila se v posteli a jako dítě si vplétala květy do živůtku noční košile. Hnědé vlasy jí nepoddajně trčely od hlavy jako svatozář kolem jemně projasněné tváře. Tmavýma očima dychtivě sledovala podnos s jídlem.

„To je добрota!“ vykřikla a nosem nasála vůni v chladném vzduchu. „To jsem ráda, žeš toho udělal hodně.“ Dychtivě se natáhla po svém talíři – „Pojď zpátky do postele, honem, je zima.“ Prudce si třela ruce o sebe.

Odložil si to málo oblečení, co měl, a posadil se do postele vedle ní.

„Vypadáš s tou hřívou a s tím nosem, co čenichá jídlo, jako lev,“ řekl.

Zvonivě se rozesmála a s chutí se pustila do snídane.

Dopoledne zapadlo neviděno, odpoledne už také neochvějně ubývalo a on to tak nechal. Jeden pochod denního světla prošel bez povšimnutí! Bylo v tom cosi nemužného, neposlušného. Nemohl se s tou skutečností tak docela smířit. Měl pocit, že by měl vstávat, rychle vyjít ven do světla a pracovat nebo se unavit v odpoledním vzduchu a zachytit, co mu ze dne zbývalo.

Ale nešel. Když už, tak ať to stojí za to! Jestli přišel o tenhle den svého života, tak o něj přišel. vzdal to. Nebude počítat ztráty. Ona si s tím nedělá starost. Ona si s tím nedělá sebemenší starost. Tak proč by si ji měl dělat on? Měl by v bezstarostnosti a nezávislosti pokulhávat za ní? Ona vynikala v lhostejnosti. Chtěl být jako ona.

Brala své povinnosti zlehka. Když polila polštář čajem, bezstarostně to utřela kapesníkem a převrátila polštář na druhou stranu. On by se cítil provinile. Ona ne. A jeho to těšilo. Velice ho těšilo, když viděl, jak jí na těchhle věcech nezáleží.

Když dojedli, rychle si otřela ústa kapesníkem, spokojená a šťastná, lehla si zase na polštář a prsty mu projížděla ty krátké, podivné vlasy podobné kožešině.

Začal se snášet večer, světlo už skomíralo, jako by se odlévalo. Přitiskl svou tvář k její.

„Nemám rád, když se šepčí,“ řekl.

„Já to mám moc ráda,“ odpověděla.

Skryl si u ní tvář, bylo u ní teplo jako ze sluníčka. Jako by v sobě nosila sluneční světlo. Tlukot jejího srdce mu připadal jako sluneční světlo. Byla skutečnější než skutečný den – číselo z ní teplo, vyrovnanost a životadárnost. Skryl si u ní tvář, zatímco padal soumrak a ona ležela s široce otevřenýma, nevidoucíma temnýma očima, jako by se nespoutaně vydala na cestu tím nevyhraněným prostorem. Nevyhraněnost jí poskytovala volnost a osvobozovala ji.

Když se obracel k tepu jejího srdce, bylo pro něj všechno velice nehybné a velice teplé a velice blízké jako v poledním zenitu. Měl radost, že poznal to teplé, plné poledne. Cosi v něm uzrálo a zmizel pocit zodpovědnosti, část výčitek svědomí.

Vstali, když už byla tma. Spěšně si splekla vlasy do uzlu a v okamžení se oblékla. Pak sešli dolů, přisedli si k ohni a mlčky seděli, jen občas řekli pár slov.

Měl přijít otec. Odnesla nádobí, rychle poklidila pokoj, vzala na sebe jinou podobu a opět se posadila. On přemýšlel o své dřevorezbě Evy. S chutí si v hlavě postavičku představoval, zdržoval se u každého tahu, u každé linky. S jakou chutí to právě teď činil! Až se zase vrátí ke svému dřevorytu Stvoření, dokončí Evu, aby byla něžná a jiskrná. Zatím s ní nebyl spokojen. Pán by se jí měl zabývat v tichém zaujetí Stvoření a Adam by měl být strnulý jako ve snu o nesmrtelnosti a Eva by měla nabývat tvaru s třpytnou matností, jako by vystupovala ze stínu, jako by Pán musel o ni zápasit se Svou duší, a přesto by z ní mělo cosi vyzářovat.

„Na co myslíš?“ zeptala se ho.

Přišlo mu zatěžko jí to vysvětlit. V duši měl bojácný pocit, když se snažil něco takového sdělit.

„Myslel jsem na to, že má Eva je příliš tvrdá a životná.“

„Proč?“

„Nevím. Měla by být víc – “ gestem naznačil nekonečnou něhu.

Nastalo ticho s troškou radosti. Víc už jí říci nemohl. Proč jí nemohl povědět víc? Pocítila bolest bezútěšného smutku. Ale nic to nebylo. Šla k němu.

Otec přišel a našel je oba s projasněnou tváří, jako když se rozvíje květina. Moc rád s nimi poseděl. Tam, kde voní láska, musí ji ucítit každý přichozí. Oba byli velice vnímaví a živí, prozáření tím druhým světem, žasli nad tím, že existuje ještě někdo jiný.

Ale protože měl Will Brangwen smysl pro řád a konvenci, přece jenom mu dělalo poněkud starost, že tu naprosto zmizel zavedený řád věcí. Člověk by měl ráno vstát, umýt se a chovat se jako slušná společenská bytost. Místo toho ti dva zůstali v posteli až do setmění a pak teprve vstali, ona si ani neumyla obličej a seděla tam a povídala si s otcem zcela bez ostychu, jasná jako kopretina, když setrese rosu. Jindy vstala v deset hodin, a zcela bezstarostně se ve tři nebo v půl páté opět odebrala do postele, ještě za světla ho svlékla

donaha, s nesmírnou chutí a dokonalostí, naprosto nevšimavá k jeho výčitkám svědomí. Nechal ji, aby si s ním dělala, co chce, a zářil zvláštní rozkoší. Mohla s ním nakládat po libosti. V jejích rukou se ochotně měnil. A padly jeho výčitky svědomí, jeho zásady, jeho pravidla, drobnosti, o nichž byl přesvědčen, rozprášila je jako vynikající hráč kuželek. Žasl nad tím a těšilo ho, když je viděl rozprášené.

Stál, zíral a zubil se úžasem nad tím, že kameny, na nichž je vepsán jeho Zákon, se hrouť, narážejí do sebe a řítí se z kopce dolů, navždy ztracené. Skutečně je pravda to, co se říká, že muž se nenarodí, dokud se neožení. Jaká změna!

Obhlížel slupku světa: domy, továrny, tramvaje – tu odhozenou slupku; lidi spěchající sem a tam, práci, která pokračuje, a to vše na tom odhozeném povrchu. Zemětřesení to všechno rozbilo zevnitř. Bylo to, jako by se povrch světa úplně oddělil: Ilkeston, ulice, kostel, lidé, práce, každodenní pravidla, všechno nedotčené, a přesto odložené do oblasti neskutečna, zůstal zde jen obnažený vnitřek, skutečnost: vlastní bytost, podivné city a vášně, touhy, víry a aspirace, které se náhle zpřítomnily, odhalily, to stálé dno, spojené v jednu skálu s ženou, kterou člověk miluje. Mátlo ho to. Věci nejsou tím, čím se zdají! Když byl dítě, myslel si, že žena je ženou jen na základě svých sukní a spodniček.

A nyní vidí, že celý svět je možno zbavit oděvu, ten oděv tu může ležet odložený netknutý a člověk pak stojí v novém světě, na nové zemi, nahý v novém, nahém vesmíru. Bylo to až příliš úžasné a zázračné.

Tak tohle je manželství! Na ničem dřívějším už nezáleží. Člověk vstává ve čtyři odpoledne, kolem šesté si dá polévku a uprostřed noci si vaří karamely. Člověk se buď oblékne, nebo neoblékne. Nicméně pořád si nebyl jistý, že to není zlotřilost. Je to objev, když člověk přijde na to, že se může tak dokonale od všeho oprostít. Záleží jedině na tom, aby on miloval ji a ona milovala jeho a žili zapáleni jeden pro druhého, jako Pán ve dvou planoucích keřích, které neshořely. A tak nějaký čas také žili.

Ona byla přizpůsobivější než on a rychleji se nasytila, a tudíž byla dříve připravena znovu se s chutí vrátit do vnějšího světa. Chystala se uspořádat čajový dýchánek. Pocítil zklamání. Chtěl pokračovat, pokračovat tak jako dosud. Chtěl skoncovat s vnějším světem, prohlásit ho za odepsaný. Choval úzkostnou hlubokou touhu a strach o to, aby s ním zůstala v tom bezčasovém vesmíru svobodných, dokonalých údů a nesmrtelných nader a potvrdila tak, že vnější řád skončil. Začal působit řád nový a ten měl trvat věčně, ten živoucí život, chvějivě se deroucí ze zářivého jádra k činu, beze vši té kůry či obalu nebo vnější lži. Ale ne, nemohl si ji podržet. Chtěla znovu ten mrtvý svět – chtěla opět kráčet vně. Chystala se uspořádat čajový dýchánek. Báł se, vztekal se a trápilo ho to. Báł se, že ztratí vše, k čemu tak nedávno přišel: jako ten mladík v pohádce, který byl králem jeden den v roce, a po zbytek dní jen ubohý pasáček; nebo jako Popelka na bále. Trucoval. Strach ho zmáhal, trápil se, nenáviděl její povrchní očekávání a radost. Nezahazuje snad ona skutečnost, tu jedinou skutečnost, výměnou za vše, co je povrchní a bezcenné? Neodkládá snad lehkomyšlně korunu, aby se stala umělou postavou, která si pozve jiné umělé ženy na čaj? A přitom mohla s ním být dokonalá a také udržovat jeho v dokonalosti, v krajině intimního spojení. Teď on musí být sesazen, jeho radost zničena, musí se smířit s vulgární, povrchní smrtí vnější existence.

Mučil svou duši, jak byl nesvůj a báł se. Ale ona se s vervou pustila do domácích prací, odstrkujíc ho, když odstavovala nábytek, aby mohla zamést. On stál a mrzutě čekal opodál. Chtěl ji zpátky. Hrůza a touha, aby zůstala s ním, a hanba z toho, jak je na ní závislý, ho doháněly k hněvu. Začal ztrácet hlavu. Ten zázrak se snad zase ztratí! Veškerá láska, ten skvělý nový řád, přijde nazmar, ona to vše pustí kvůli vnějším věcem. Připustí znovu ten vnější svět, zahodí živoucí ovoce kvůli zjevné slupce. Začal tohle na ní nenávidět. Strachem z jejího odchodu zahrán do stavu bezmocnosti, téměř slabomyslnosti, chodil po domě jako stín.

A ona s vykasanými sukněmi poletovala kolem při práci, zcela do ní pohroužená.

„Vytřepej kobereček, když už se tu musíš plést,“ nařídila mu.

A on šel otráveně vyklepat kobereček. Bezstarostně si ho nevší-
mala. Vrátil se a zdržoval se blízko ní.

„Nemůžeš něco dělat?“ zeptala se ho netrpělivě jako dítěte.
„Nemůžeš si vyřezávat?“

„Kde to mám dělat?“ zeptal se ochraptělý bolestí.

„Kde chceš.“

To ho ještě víc popudilo.

„Nebo jdi na procházku,“ pokračovala. „Zajdi na Blata. Ale ne-
chod' tu jako duch.“

Odtáhl se v nenávisti. Odešel si číst. Nikdy neměl v duši tak zbitý
a nehotový pocit.

A brzy už u ní byl zas. To, že se u ní stále zdržoval, že chtěl být
s ní, ta jeho nečinnost, to, jak měl svěšené ruce, ji rozčilovalo
k nesnesení. Slepě a ničivě ho napadla, začal šilet, celý temný
a nabitý vztekem. Zvedly se v něm temné bouře, oči mu černě a zle
plály, v zmarnění duše se stal d'áblem.

Následovaly dva černé a hrůzné dny, kdy stála v utrpení proti
němu a on se cítil, jako by se octl v černém, děsivém podsvětí
a zápěstí se mu vražednický chvěla. A ona mu odporovala. Připadal
jí jako cosi temného, téměř zlého, jak za ní pořád chodil, visel na ní,
zatěžoval ji. Dala by nevím co, aby se vzdálil.

„Potřebuješ nějakou práci,“ řekla. „Měl bys být v práci. Nemůžeš
něco dělat?“

Jeho duše tím ještě víc potemněla. Jeho stav teď byl nezměnitelný,
temnota v jeho duši naprostá. Všechno zmizelo: zůstal neměnně uza-
vřen do své napjaté, černé vůle. Ted' už ji nevnímal. Neexistovala.
Jeho temná, vášnivá duše se stáhla do sebe a nyní, připevněná
a obtočená kolem nenávistného středu, existovala svou vlastní silou.
Ve tváři se mu objevila podivně ošklivá bledost, bezvýraznost. Trásla
se před ním strachy. Bála se ho. Jeho vůle jako by ji tlačila.

Utíkala před ním. Šla se podívat na Blata, vstoupila znovu pod
ochranu rodičovské lásky. On zůstával v domku U tisů, černý

a začatý, s mrtvou myslí. Nebyl schopen pokračovat ve vyřezávání. Pracoval jednotvárně na zahradě, slepě jako krtek.

Jak šla domů a stoupala do svahu, pohlédla na modravé, nezřetelné městečko na kopci, v srdci jí cosi povolilo a začala po něm toužit. Nechtěla s ním už zápasit. Chtěla lásku – ano, lásku. Nohy se jí rozběhly rychleji. Chtěla se k němu rychle vrátit. Srdce se jí stáhlo touhou po něm.

Dával do pořádku zahradu, zarovnával okraj trávníku, dláždil cestičku kameny. Byl to dobrý, schopný pracant.

„Moc hezky jsi to udělal,“ řekla, když se opatrně blížila po cestičce.

Ale on si jí nevšímal, neslyšel ji. Mozek mu ztuhl a zmrtvěl.

„Moc pěkně jsi to upravil,“ zopakovala už žadonivě.

On se na ni podíval tím neměnným, bezvýrazným obličejem a nevidomýma očima, které ji děsily a dodávaly jí pocit omámenosti a slepoty. Pak se odvrátil. Viděla, jak jeho štíhlá, sehnutá postava tápe po cestě. Pocítila odpor. Odešla dovnitř.

Když si odkládala v ložnici klobouk, zjistila, že hořce pláče, s tou dávnou mučivou dětskou bezútěšností. Seděla bez hnutí a plakala dál. Nechtěla, aby to věděl. Bála se jeho tvrdých, zlých pohybů, trochu ztuhle sklopené hlavy, jako by na něco krutě cíhal. Bála se ho. Jako by zraňoval její citlivou ženskost. Jako by zraňoval její lůno a těšilo ho, že ji mučí.

Vešel do domu. Zvuk jeho kroků v těžkých botách jí naháněl hrůzu: tvrdý, krutý a zlovolný zvuk. Bála se, že přijde nahoru. Ale ne. Úzkostně čekala. Vyšel ven.

Zraňoval ji na tom nejcitlivějším místě. Jako by zraňoval a znesvěcoval to, jak se mu dávala, její hebkou ženskost. Zmučeně si přitiskla ruce na lůno a po tvářích jí kanuly slzy. A proč, proč? Proč se takhle chová?

Náhle si slzy osušila. Musí připravit večeři. Sešla dolů a prostřela na stůl. Když bylo jídlo hotové, zavolala ho.

„Přichystala jsem večeři, Wille, přijdeš?“

Sama slyšela slzy ve svém hlase a znovu se rozplakala. Neodpověděl, ale pokračoval v práci. Pár minut nervózně čekala. Přepadl ji strach, zachvátila ji panická hrůza, jako dítě; a nemohla jít zpátky domů k otci; držela ji tu moc muže, který si ji vzal.

Zašla dovnitř, aby neviděl její slzy. Posadila se ke stolu. Brzy vešel do předsíně. Jak slyšela jeho pohyby, rvalo jí to uši. Jak hrozným způsobem našlapoval, jitřivě, krutě! Jak ty zvuky nenáviděla! Jak ji nenáviděl! A jeho nenávisť dopadala na ni jako rány! Znovu se jí do očí draly slzy.

Vešel dovnitř, tvář měl bez výrazu a neživou, neměnnou, umíněnou. Posadil se k jídlu, s hlavou ošklivě skloněnou. Ruce měl červené od studené vody, za nehty proužky hlíny. Jedl.

Právě tu nic nevidící necitlivost vůči ní nemohla snést, jako by na ní ulpívalo cosi ošklivého. Jeho inteligence se obrátila do sebe. Jak nepřirozené se zdálo sedět tu s tvorem obráceným do sebe, jako by se proti člověku usadilo cosi negativního. Nic k němu nemohlo proniknout – dokázal jen vstřebávat do sebe.

Slzy se jí kutálely po tváři. Cosi ho vyplašilo a vzhlédl k ní těma nenávisťnými, tvrdýma, rozhodnýma očima, tvrdýma a nehybnýma jako oči dravce.

„Proč pláčeš?“ zeptal se skřípavý hlas.

Cukla sebou až v lůně. Nemohla přestat plakat.

„Proč pláčeš?“ ozvala se táž otázka, stejným tónem. A znovu jí odpovědělo ticho, jen popotahovala, jak plakala.

V očích mu blýsklo jakoby zlovolným přáním. Ona se stáhla do sebe a zaslepila. Připadala si jako pták, kterého někdo bije. Přepadla ji malátnost bezmoci. Byla z jiného těsta než on, neměla proti němu obranu.

Tváří v tvář něčemu takovému byla pouze zranitelná, jemu napospas.

Odešel ven, posedlý zlým duchem. Mučil ho a ničil a rval se s ním v jeho nitru. A jak Will dál pracoval v houstnoucím šeru, opustil ho. Najednou pochopil, že jí ublížil. Předtím ji viděl jen jako vítězku. Jeho srdce náhle začalo pukat soucitem k ní. Znovu ožil v mukách soucitu.

Nemohl snést pomyslení na její slzy – nemohl to snést. Chtěl jít k ní a nabídnout jí krev svého srdce. Chtěl jí dát vše, všechnu svou krev, svůj život, až do posledního zbytečku, všechno jí odevzdat. Vášnivě toužil nabídnout se jí cele.

Vyšla večerka a nastávala noc. Anna nerozsvítila lampu. Srdce mu hořelo bolestí a smutkem. Třásl se, když šel k ní.

A konečně šel, váhaje, obtížen velkou obětí. Tvrdost ho opustila, tělo se zjitřilo, mírně se chvělo. Ruku měl zvláště citlivou, když zavíral dveře, jako by se scvrkávala. Téměř s něhou zastrčil západku.

V kuchyni se komíhala pouze zář ohně, Annu neviděl. Chvěl se hrůzou, jestli neodešla – nevěděl kam. Snažil se hrůzu zaplašit, prošel do obývacího pokoje až k úpatí schodů.

„Anno,“ zavolal.

Nic se neozvalo. Vyšel do schodů v hrůze před prázdným domem – před strašlivou prázdnotou, která mu vháněla do srdce šilenství. Otevřel dveře ložnice a srdcem mu probleskla jistota, že tam není, že je sám.

Ale uviděl ji na posteli, ležela nehnutě, sotva viditelná, zády k němu. Šel k ní a položil jí ruku na rameno, velice jemně a váhavě, s velkou bází jí nabízel sebe. Nepohnula se. Čekal. Ruka, kterou se dotkl jejího ramene, ho rozbolela, jako by ho Anna posílala pryč. Stál tam leptaný bolestí.

„Anno,“ opakoval.

Ale pořád ještě se nehýbala, jako nějaké stočené zvířátko, které neví o světě. Srdce mu tlouklo v návalu bolesti. Pak podle chvění pod rukou poznal, že pláče, drží se, jak může, aby o tom nevěděl. Čekal. Napětí pokračovalo – možná nepláče – pak náhle vzlykla. Srdce mu zaplálo láskou a utrpením pro ni. Opatrně si klekl na postel, aby se jí nedotkl zablácenými botami, vzal Annu do náruče, aby ji utišil. Vzlyky se v ní nastrádaly, vzlykala teď hořce. Ale ne k němu. Ještě byla od něj daleko.

Přitiskl si ji k hrudi, zatímco ona vzlykala vzdálená od něj, a celé jeho tělo se chvělo k ní.

„Neplač – neplač,“ říkal s dávnou prostotou. Nyní měl srdce klidné a zjhlé jakousi nevinností lásky.

Ona stále ještě vzlykala, nevšímala si ho, nevnímala, že ji objímá. Rty mu vyschly.

„Neplač, lásko moje,“ řekl znovu roztržitě. V hrudi mu srdce planulo bolestí jako pochodeň. Nemohl snést bezútěšnost jejího pláče. Byl by ji chtěl utišit svou krví. Poslouchal odbíjení hodin na kostele, jako by se ho přímo dotýkalo, a napjatě čekal, až pomine. Znovu se rozhostilo ticho.

„Lásko moje,“ říkal jí a sehnul se, aby se ústy dotkl její mokré tváře. Báł se jí dotknout. Měla mokrou tvář! Tělo se mu třáslo, jak ji držel v náruči. Miloval ji tak, že měl pocit, že mu musí puknout srdce a žíly a zaplavit ji jeho horkou, léčivou krví. Věděl, že jeho krev ji vyléčí a uzdraví.

Uklidňovala se. Děkoval Bohu za tu milost, že se konečně utišuje. V hlavě měl takový divný, planoucí pocit. Stále ji v chvějivém objetí tiskl k sobě. Cítil, jakou sílu má v krvi, a jak ji ta síla obklopuje.

Konečně se začala k němu přibližovat, přivinula se k němu. Jeho údy, jeho tělo vzplanuly a hořely plamenem. Tiskla se k němu, lnula k jeho tělu. Plameny ho zachvacovaly, svíral ji ohnivými šlachami. Kéz by ho políbila! Sehnul se k ní ústy. A její ústa, hebká a vlhká, ho přijala. Měl pocit, že mu popraskají žíly mučivou vděčností, srdce mu přetékaló vděkem, mohl by se takhle vylévat k ní navěky.

Když se vzpamatovali, byl už velmi temný večer. Uběhly dvě hodiny. Leželi bez hnutí, v teple, slabí, jako znovuzrození spolu. A zavládlo ticho skoro jako nenarozeného. Pouze jeho srdce plakalo po té bolesti štěstím. Nechápal to, poddal se, ustoupil. Nebylo co chápat. Šlo jen o to přijmout a podvolit se a chvějivě se oddat zázraku naplnění.

Když se nazítrí probudili, venku ležel sníh. Divil se, co znamená ta zvláštní bledost ve vzduchu a nezvyklý ríz. Na trávě i na okenním parapetu ležel sníh, zatěžoval černé, střapaté větve tisů, vyhladil hroby na hřbitově.

Brzy začalo sněžit znovu a museli zůstat doma. Byl tomu rád, protože pak se jich ve stinném tichu nemohlo nic dotknout, neexistoval svět a čas.

Sníh vydržel pár dní. V neděli šli do kostela. Na zahradě zanechali řádku stop, otisk jeho ruky zůstal na zídce, jak přes ni přeskočil, prošlapali se sněhem přes hřbitov. Tři dny tak zůstali nedotknutelní v dokonalé lásce.

V kostele se sešlo velice málo lidí a ona byla ráda. Chození do kostela jí bylo poněkud lhostejné. Nikdy nezpochybňovala žádnou víru a ze zvyku pravidelně chodila na ranní bohoslužbu. Ale přestala sem chodit s očekáváním. Dnes však, v nezvykle zasněženém prostředí, po takovém láskyplném naplnění, měla opět pocit očekávání a radosti. Stále se ještě nacházela v tom věčném světě.

Kdysi, když chodila na střední školu a měla v úmyslu stát se dámou, chtěla naplňovat jakýsi tajemný ideál a vždycky naslouchala kázání a snažila se vzít si z něj ponaučení. Farář ji nabádal, aby byla ctnostná, tak a zase onak. Odcházela s pocitem, že jejím nejvyšším cílem je tyto podněty naplňovat.

Ale to rychle pominulo. Po krátkém čase už se o ctnost moc nesažila. Její duše cosi hledala, ale nebylo to pouze to, aby činila dobro a snažila se ze všech sil. Ne, chtěla cosi jiného: cosi, co nebyla předem daná povinnost. Všechno se zdálo být pouhou záležitostí společenské povinnosti, a nikdy jí samé. Mluvili o její duši, ale tak nějak se jim nikdy nepodařilo její duši zburcovat nebo zasáhnout. Prozatím v tom její duše vůbec nebyla.

Byť tedy chovala jistou náklonnost k faráři, panu Loverseedovi, a měla jakýsi ochranný vztah ke cossethayskému kostelu, chtělíc ho vždycky bránit a pomáhat mu, v jejím životě to znamenalo málo.

Nicméně si byla vědoma jakéhosi neuspokojení. Když její muž zapáleně přemýšlel o kostelech, pociťovala nevraživost vůči honosnosti kostela, nenáviděla ho za to, že v ní nic nenaplňuje. Církev jí přikazovala, aby žila ctnostně; dobrá, vždyť se tomu nechtěla nijak bránit. Církev mluvila o její duši, o blahu lidstva, jako by spása její

duše spočívala v tom, že bude konat jisté činy vedoucí k blahu lidstva. Tak dobře – ať to tak je.

Avšak když seděla v kostele, na její tváři se objevoval jistý smutek a dojmavá krása. Tohle že si přišla poslechnout? Jak může tím, že udělá tohle a nebude dělat ono, spasit svou duši? Nehádala se o to. Ale smutek v její tváři ji prozrazoval. Chtěla slyšet něco jiného, od církve si žádala cosi jiného.

Ale kdo je, aby to tvrdila? A co dělá s těmi neuspokojenými tužbami? Zastyděla se. Nevšímala si jich a nechávala je co možná nejvíc stranou, ty hluboké touhy. Vyvolávaly v ní hněv. Chtěla být jako jiní lidé, slušně spokojená.

On ji rozčiloval víc než kdy. Kostel pro něj měl nepřekonatelnou přitažlivost. A té části bohoslužby, která představovala kostel pro ni, nevěnoval o nic víc pozornosti, než kdyby vedle ní seděl anděl či bájně zvíře. Prostě si kázání či smyslu bohoslužby vůbec nevšímal. Cosi tupého, temného, hutného a mocného v něm ji tak hluboce dráždilo, že o tom ani nemohla mluvit. Církevní doktrína jako taková pro něj nic neznamenal. „A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům“ – to mu prostě nic neříkalo. Mohly to být pouhé neartikulované zvuky a výsledek by byl týž. Nepřál si srozumitelnost a sdělnost v těchto věcech. A když byl v kostele, byly mu lhostejné vlastní viny, jakož i viny bližního. Tyhle starosti nechme na všední dny. Když byl v kostele, zapomínal na svůj každodenní život. To patřilo všedním dnům. A pokud šlo o blaho lidstva, prostě si neuvědomoval, že něco takového existuje – kromě ve všední dny, kdy byl celkem dobromyslný. Od kostela chtěl temný, bezejmenný cit, cit skrývající se ve všech velkých záhadách vášně.

Nezajímalo ho myslet na sebe či na ni – a to ji nadmíru dráždilo! Nevnímal kázání, nevnímal velikost lidstva, nepřipouštěl ani bezprostřední důležitost lidstva. Nezabýval se sám sebou jako lidskou bytostí. Nepřičítal žádnou životní důležitost svému životu v návrhářské kanceláři či svému životu mezi muži. To bylo pouze na okraji textu. Pravá skutečnost pro něj spočívala ve spojení s Annou a ve spojení s církví, skutečné bytí pro něj spočívalo

v temném citovém prožívání nekonečna a absolutna. A velkými tajemnými iluminovanými iniciálami textu byly jeho city k církvi.

Ji to nepředstavitelně dráždilo. Nedokázala vytěžit z církve uspokojení, kterého dosahoval on. Pomyšlení na vlastní duši u ní důvěrně splývalo s pomyšlením na vlastní já. Dokonce duše a vlastní já pro ni naprosto splývaly. Zatímco u něj to vypadalo, že prostě fakt vlastního já nevnímá, téměř jej vyvrací. Jeho duše byla temná, nelidská, lidstvo jí bylo úplně lhostejné. Tak to chápala ona. A v přišetí a tajemném prostoru kostela jeho duše ožívala a osvobozovala se jako cosi podivného, abstraktně nezemského.

V takových chvílích v kostele se jí odcizoval, a když myslel na svou duši, jako by se osvobozoval od ní, od Anny. Svým způsobem mu záviděla tu temnou svobodu a jásot duše, jakousi podivnou bytost v něm. Fascinovala ji. Jindy ji nenáviděla. A ještě jindy jím pohrdala a chtěla to v něm zničit.

To zasněžené ráno seděl vedle ní s tajemně projasněnou tváří, nevnímaje ji, a ona měla najednou pocit, že tu lásku k ní, která v něm vzklíčila, odvádí do neznámých a tajemných míst. Seděl tam v temném vytržení, s napůl rozradostněným obličejem a díval se na malé okno s olovnatým sklem. Viděla rubínově zbarvené sklo, se stínem od hromádky sněhu u úpatí a známou žlutou postavou beránka držícího korouhev, nyní trochu potměnělou, ale v šerém interiéru podivně světlující a výraznou.

Vždycky se jí to červenožluté okno líbilo. Beránek s velice hloupým a vyjeveným výrazem zvedal přední kopýtko, v jehož rozštěpu nejistě spočívala vlaječka s červeným křížem. Beránek byl bleďě žluté barvy se zelenavými stíny. Od dětství se jí tenhle tvor líbil, měla ho ráda stejně jako malá huňatá jehňátka na zelených nožkách, která si děti každoročně nosily domů z trhu. Vždycky se jí takové hračky líbily a ve stejné, pobavené a dětinské oblibě měla i tohoto kostelního beránka. A přesto si vždycky před ním připadala nesvá. Nikdy jistě nevěděla, jestli tenhle beránek s vlaječkou nechce být něčím víc, než se zdá. Tak mu důvěřovala jen napůl, do jejího vztahu k němu se mísila také nechť.

Nyní v ní Will svým zvláště staženým obočím a náznakem extatického napětí ve tváři vzbuzoval nepříjemný pocit, že komunikuje s tím tvorem, s tím beránkem na okně. Zmocnil se jí chladný údiv – její duši to mátl. Sedí tam bez hnutí, mimo čas, s náznakem projasněného napětí na tváři. Co to dělá? Jaké spojení probíhá mezi ním a tím beránkem na skle?

Náhle pro ni dominantně zazářil, ten beránek s vlaječkou. Dosáhla náhle silného mystického prožitku, zmocnila se jí síla tradice, přenesla se do jiného světa. A ona to nesnesla, vzpírala se tomu.

V okamžiku to byl opět jen ten hloupoučký beránek na skle. A vzedmula se v ní temná, divoká nenávist k manželovi. Co to provádí, když tam tak sedí a září, unesen, zduchovnělý?

Prudce sebou zavrtěla, strčila do něj, když předstírala, že chce zvednout spadlou rukavici, šátrala mu mezi botami.

Přišel k sobě, poněkud zmateně, odhalený. Každý kromě ní by ho byl politoval. Ona ho chtěla roztrhnout. Nevěděl, co se děje, co udělal.

Když pak doma seděli u oběda, ohromovala ho chladná zášť od ní. Nevěděla, proč se tak zlobí, ale byla popuzena.

„Proč nikdy neposloucháš kázání?“ zeptala se ho a vřela v ní nevraživost a uraženost.

„Poslouchám,“ odpověděl.

„Neposloucháš – neslyšíš ani jedno slovo.“

Stáhl se do sebe, aby se kochal vlastním prožitkem. Bylo v něm cosi nezemského, jako by měl někde v podsvětí útočiště. Dívka nesnášela, když v tomto jeho stavu s ním musela být doma.

Po obědě se odebral do obývacího pokoje, stále v tom nepřítomném stavu, který pro ni znamenal nesnesitelné břemeno. Přistoupil ke knihovničce a vytáhl si knihy, které si chtěl prohlížet. Knihy, kterým ona věnovala sotva letmý pohled.

Seděl a soustředěně se věnoval knize o iluminacích ve starých misálech a pak knize o kostelních malbách: italských, anglických, francouzských a německých. V šestnácti letech objevil římsko-katolické knihkupectví, kde takové knihy získával.

Soustředěně obracel listy, soustředěně se díval, nepřemýšlel. Byl jako člověk, který má oči na hrudi, řekla o něm později.

Přišla se také podívat na ty věci. Napůl ji fascinovaly. Nevěděla, co si má myslet, zajímalo ji to a vzbuzovalo to v ní nevraživost.

Když narazila na obrázky Piety, vybuchla.

„Je to ohavné,“ vykřikla.

„Co?“ zeptal se překvapeně a nechápavě.

„Ta těla s otevřenými ranami, vystavená, aby je lidé uctívali.“

„Víš, znamená to Svátost, Boží tělo,“ řekl pomalu.

„Neříkej!“ křičela. „Tak to je ještě horší. Já si nepřejdu vidět, jak máš v hrudníku díru, ani polykat tvý mrtvý tělo, i kdybys mi to nabízel. Nevidíš, jak je to hrozné?“

„To nejsem přece já, ale Kristus.“

„No a co kdybys to byl ty?! Je to hrůza, že se tak vyžíváš ve vlastním mrtvém těle a myslíš na to, jak je polykáš ve svátosti oltářní.“

„Musíš to brát jako symbol.“

„Ten symbol tkví v tom, že tvé lidské tělo nechají probodat a zabít, aby je pak mohli uctívat – co jiného?“

Odmlčeli se. V duchu se začal zlobit a odtahovat.

„A já si myslím, že ten beránek v kostele,“ pokračovala, „je to nejlegračnější v celé farnosti –“

Výsměšně se rozesmála.

„Třeba ano, pro ty, co v něm nic nevidí,“ řekl. „Víš, je to symbol Krista, Jeho nevinnosti a oběti.“

„Ať to znamená, co chce, je to jehně!“ řekla. „A na to mám jehňata moc ráda, abych je brala, jako že musejí něco znamenat. A ta vánoční vlaječka –“

Znovu si pohrdlivě odfrkla.

„To proto, že tomu vůbec nerozumíš,“ ozval se příkře a tvrdě. „Směj se tomu, čemu rozumíš, a ne tomu, čemu nerozumíš.“

„Čemu nerozumím?“

„Co věci znamenají.“

„A co to znamená?“

Nechtělo se mu odpovídat. Připadalo mu to obtížné. „No, co to znamená?“ naléhala.

„Znamená to vítězné zmrtvýchvstání.“

Zmateně zaváhala, přepadl ji strach. Co je to všechno? Jako by se před ní prostíralo cosi temného a mocného. Není to snad nakonec zázračné?

Ale ne – odmítla to.

„Cokoli se to snaží předstírat, je to nakonec hloupoučké směšné jehně s vánoční vlaječkou na kopýtku – a jestli to má znamenat něco jiného, musí to vypadat jinak.“

Silně ho vydráždila. Zčásti se styděl za to, že takové věci miluje; svou vášeň skrýval. Na pár okamžiků nenáviděl toho beránka a mystické obrazy Svátosti prudkou, popelavou nenávistí. Jeho oheň uhasl, ona na něj chrstla studenou vodu. Celá ta věc byla nechutná, ústa měl plná popela. Vyšel ven chladný mrtvolným hněvem a nechal ji samotnou. Nenáviděl ji. Šel bílým sněhem, nad hlavou olověnou oblohu.

A ona znovu plakala, v hořké době předešlého zármutku. Ale u srdce jí bylo lehčeji – mnohem lehčeji.

Byla naprosto ochotna se s ním smířit, když přišel zase domů. Tvářil se zarputile a nevrle, ale hněv se zmírnil. Cosi v něm zlomila. A nakonec rád z duše vyhostil všechny ty symboly a nechal ji, aby se s ním mazlila. Měl moc rád, když si mu položila hlavu do klína, aniž si o to řekl či to chtěl, miloval ji, když ho objala a odvážně laskala, a on ji ne. Cítil opět ve svých údech sílu krve.

A ona milovala ten upřený, vzdálený pohled v jeho očích, když spočinuly na ní: upřeně, a přesto daleko, ne blízko, ne u ní. A ona je chtěla přitáhnout blíž. Chtěla, aby jeho oči přistoupily k jejím, aby ji poznaly. A ony ne. Zůstaly nehybné a daleko a pyšné, jako sokolí, naivní a nelidské jako oči sokola. A tak se s ním mazlila a laskala ho a vzrušovala jako sokola, až po ní dychtil a byl připraven, ale nebyla v tom něha. Přiblížil se k ní divoce a zprudka, jako když zaútočí sokol, a vzal si ji. Mystik v něm se vytratil, ona se

stala jeho cílem a účelem, jeho kořistí. A byla unesena a on byl spokojen, nebo alespoň ukojen.

Pak mu to okamžitě začala vracet. Ona také dokázala být soko-lem. Když jako prosebnice napodobovala tu ubohou čejku běžící k němu, byla to součást hry. Když se on, uspokojen, odvrátil od ní s pyšným nahrbením těla a napůl opovržlivě skloněnou hlavou, popíraje tak její existenci, poté, co si vzal, co chtěl, a získal u ní uspokojení, její duše se vzbouřila, její perutě se proměnily v ocel a ona na něj zaútočila. Když seděl na svém bidýlku a rozhlížel se pyšně kolem, s tou zjevnou a nespoutanou pýchou, vrhla se na něj a divošsky ho shodila z toho jeho posezu, vyprovokovala ho z té ješitné mužské důstojnosti, vyštvala ho z té ničím nerušené pýchy, až zuřil vzteky, světlehnědé oči mu hořely zuřivostí a nyní ji uvidě-ly, jako hněvivé plameny ji nasvítily a poznaly v ní nepřitele.

Tak dobře, byla nepřitelem, tak dobře. Když na ni cíhal, sledovala ho. A když udeřil, bránila se.

Zlobil se, protože mu ledabyle odstrčila náradí, a ono zrezivělo.

„Tak je tu nenechávej válet,“ řekla.

„Budu je nechávat, kde budu chtít,“ křičel.

„Pak já je budu vyhazovat, kam budu chtít.“

Z očí jim sršely blesky, jemu lomcoval vztek rukama, její duše se divoce radovala z vítězství. Velice dobře se k sobě hodili. Vždycky se dokázali utkat.

Pustila se do šití. Hned poté, co sklídila nádobí po svačině, přinesla si látku a on v duchu znovu zuřil. Bezmezně nenáviděl ten drásavý zvuk, když jedním pohybem roztrhla kalikovou látku, jako by jí to dělalo radost. A chod šicího stroje ho postupně doháněl k šílenství.

„Nemůžeš přestat s tím randálem?“ křičel. „Nemůžeš to dělat ve dne?“

Nevraživě zprudka vzhledla od práce.

„Ne, nemůžu to dělat za dne, mám jiné věci na práci. Krom toho šiju ráda a ty mi v tom nezabráníš.“

Načež se vrátila k látce a rovnala, špendlila, stehovala a jeho nervy pulsovaly vzteky, když spustila šicí stroj a ten se rytmicky zastavoval a bzučel.

Ale ji to moc bavilo, měla pocit vítěze a šťastně sledovala, jak míhající se jehla extaticky tančí po okraji látky a neodolatelně po ní kreslí svým živým bodcem. Stroj jenom vrněl. Podle své vůle jej zastavila, její prsty pracovaly šikovně, hbitě a mistrovsky.

Když tam tak seděl za ní, nehybný bezmocným vztekem, jeho rozechvění pouze přecházelo v její energii. Pracovala dál. Nakonec šel vzteklý spát a ležel ztuhle, kus od ní. A ona se k němu otočila zády. Ráno pak spolu nemluvili, vyslovovali pouhé chladné zdvořilosti.

A když přišel večer domů, cosi v něm povolilo a už zase hořel láskou k ní, připraven pocítit, že neměl pravdu, a když čekal, že ona pocítí totéž, našel ji sedět u šicího stoje, všude se válely odstřížky látky, a dokonce ani nepostavila na čaj.

Polekaně vyskočila a předstírala starost.

„To už je tak pozdě?“ vykřikla.

Ale jemu tvář ztuhla zlostí. Prošel do obývacího pokoje, pak se vrátil a vyšel znovu z domu. Polekala se. Velice rychle začala připravovat svačinu.

Se zasmušilým srdcem se ubíral po cestě do Ilkestonu. Když se octl v tomto stavu, nikdy nemyslel. Jako by na dveřích jeho mysli zaskočila západka a jako vězně ho tam uzavřela. Vrátil se do Ilkestonu a dal si pivo. Co bude dělat? Nechtěl nikoho vidět.

Odjede do rodného Nottinghamu. Došel na nádraží a nastoupil do vlaku. Když přijeli do Nottinghamu, stále neměl kam jít. Bylo však příjemnější chodit po známých ulicích. S šíleneckým neklidem chodil sem a tam, jako by se zbláznil. Pak vstoupil do knihkupectví a našel tam knihu o bamberské katedrále. To byl objev! To je něco pro něj! Zašel do klidné restaurace, aby si knihu prohlédl. Když si prohlížel obrázek za obrázkem, blaženě se rozzářil. Konečně něco našel v těch dřevořezbách, jeho duše dosáhla velkého uspokojení. Nevyšel ven, aby hledal, a přesto našel! Zachvátila ho vášeň naplnění. To jsou ty nejkrásnější dřevořezby a sochy, jaké kdy viděl. Svíral

knihu v ruce, jako by ho měla kamsi vést. Svět kolem něj byl pouhým vymezeným prostorem, místností. Ale on se odpoutal. Setrval pohledem na krásných sochách žen. Když se znovu a znovu díval na ty koruny, pletence vlasů, ženské tváře, krystalizoval kolem něj báječný, krásně provedený svět. Ještě víc se mu líbil nesrozumitelný německý text. Měl raději věci, které nemohl chápat mozkiem. Miloval neobjevené a neobjevitelné. Soustředěně si obrázky prohlížel. A ty sochy byly dřevěné, věděl, že „Holz“ znamená dřevo. Dřevěné sochy jako stvořené pro jeho duši! Byl navýsost obšťastněn. Jak neobjevený je ještě svět, jak se odhaluje před jeho duší! Jak krásný a vzrušující je jeho život, všechno má po ruce! Nepřivlastňuje si snad skrze bamberskou katedrálu svět? Radoval se ze své síly, která zvítězila, ze života a pravdy a pojímal do sebe to obrovské bohatství, které zdědil.

Ale byl pomalu čas vrátit se domů. Musí na vlak. Celou tu dobu cítil stejnoměrnou bolest na dně duše, ale byla tak stejnoměrná, že na ni mohl zapomenout. Nastoupil do vlaku do Ilkestonu.

Bylo deset hodin, když stoupal do kopce v Cossethay a nesl si brožovanou knihu o bamberské katedrále. Zatím nepomyslel na Annu, ne s určitostí. Temný prst, tlačící na bolest v duši, ho bezděčně ovládal.

Anna se provinile polekala, když odešel z domu. Pospíšila si s přípravou večere, protože doufala, že se vrátí. Opekla topinky a všechno nachystala. Ale on nešel. Plakala znepokojením a zklamáním. Proč odešel? Proč se nemohl už vrátit? Proč se stále o něco svářejí? Miluje ho – opravdu –, tak proč k ní nemůže být hodnější, milejší?

Nešťastně čekala, pak se zatvrdila. Pustila ho z hlavy. Rozhořčeně si říkala, jaké má právo plést se jí do šití? Rozhořčeně mu odepřela právo vůbec se plést do jejích věcí. Jí se do života nikdo plést nebude. Nestačí si snad sama a není on navíc?

Přesto se zachvěla strachem. Co kdyby ji opustil? Seděla a vymýšlela si různé obavy a trápení, až se dala sebelítostí do pláče. Nevěděla, co by dělala, kdyby ji opustil, nebo se proti ní zatvrdil.

Takové pomýšlení ji mrazilo, nahánělo jí bezútěšný, krušný pocit. A zůstala proti němu – cizinci, vetřelci, bytosti, která si chtěla osobovat autoritu –, nadále obrněná. Copak není sama sebou? Jak si může někdo, kdo jí není vůbec podobný, přisvojovat autoritu? Věděla, že jí nelze pohnout, nelze ji změnit, nebála se o vlastní bytost. Bála se jen všeho, co nebyla ona sama. Dotíral na ni, dorážel a vkrádal se do ní v podobě jejího muže, ten obrovský, rezonující, cizí svět, kterým nebyla ona sama. A měl tolik zbraní, mohl udeřit z tolika stran!

Když vcházel do dveří, srdce mu zaplálo soucitem a něhou, vypadala tak ztraceně a opuštěně a mladá. V bázni vzhledla. A s překvapením uviděla, že září, má jasné a krásné pohyby, jako by byl projasněn. Projel jí bolestný strach a hanba za sebe samu.

Čekali oba, že začne ten druhý.

„Chceš něco jíst?“ zeptala se ho.

„Vezmu si to sám,“ odpověděl, protože nechtěl, aby mu posloužila. Ale ona jídlo přinesla. A jeho potěšilo, že to pro něj udělala. Opět byl tím rozzářeným pánem.

„Jel jsem do Nottinghamu,“ řekl mírně.

„K matce?“ zeptala se s opovržením v hlase.

„Ne – nejel jsem domů.“

„Koho jsi teda navštívil?“

„Nikoho jsem nenavštívil.“

„Tak proč jsi jezdil do Nottinghamu?“

„Jel jsem tam, protože jsem chtěl.“

Už se začínal zlobit, že se mu zase vzpouzí, když on nemá v sobě žádnou zlobu, a naopak září.

„A koho jsi teda viděl?“

„Nikoho jsem neviděl.“

„Nikoho?“

„Ne – koho bych měl vidět?“

„Neviděl jsi nikoho, koho znáš?“

„Ne, neviděl,“ odpověděl podrážděně.

Uvěřila mu a zchladla.

„Koupil jsem si knihu,“ řekl a podal jí tu knihu, která ho smířila.

Zběžně si prohlížela obrázky. Krása – ty čisté ženy se splývavými rouchy. Srdce jí ochladlo. Co pro něj znamenají?

Seděl a čekal na ni. Sklonila se nad knihou.

„Že jsou pěkné?“ zeptal se jí vzrušeným a radostným hlasem. Rozproudila se jí krev, ale hlavu nezvedla.

„Ano,“ odpověděla. Nechtěně ji přitahoval. Byl zvláštní, přitažlivý, měl nad ní jakousi moc.

Přistoupil k ní a jemně se jí dotkl. Srdce se jí rozbušilo divokou vášní, nespoutaně bouřlivou vášní. Ale zatím odolávala. Vždycky to byl krok do neznáma, do neznáma, a ona se zuby nehty držela toho, co znala v sobě. Ale nechala se unést vzedmutými city.

Milovali se opět až do extáze, vášnivě a plně.

„Není to snad nádhernější než kdy jindy?“ ptala se ho rozzářená jako čerstvě rozvitá květina, se slzami místo rosy.

Přitiskl ji k sobě ještě víc. Měl zvláštně nepřítomný výraz.

„Vždycky je to ještě nádhernější,“ tvrdila důrazně, radostným dětským hlasem, protože si vzpomněla na svůj strach, jenž ji ještě tak docela neopustil.

Tak to šlo tedy neustále: vášnivá láska se střídala se střety mezi nimi. Jeden den to vypadalo, jako by se vše roztránilo, celý život zkazil, zničil, poplenil a zpustošil. Příští den bylo zase všechno nádherné, prostě nádherné. Jeden den si říkala, že zešílí z pouhé jeho přítomnosti, odpuzovalo ji, když slyšela, jak pije. Příští den milovala způsob, kterým přecházel po podlaze, radovala se z toho, byl sluncem, měsícem i hvězdami v jednom.

Nakonec ji však znepokojoval nedostatek stability. Když se navrátily ty dokonalé hodiny, v srdci si dosud pamatovala, že zase pominou. Cítila se nesvá. Jistotu, jistotu, vnitřní jistotu a víru ve stálost lásky, to chtěla. A toho se jí nedostávalo. Věděla také, že ji nemá ani on.

Nicméně to byl báječný svět, většinou ji pohlcovala jeho báječnost. I její velké smutky jí připadaly báječné.

Dokázala být velice šťastná. A chtěla být šťastná. Pak ho mohla zabít, vyhostit. Mnoho dní čekala na chvíli, kdy odejde do práce. Pak se proud jejího života, který on jakoby přehrazoval, uvolnil a ona byla svobodná. Byla svobodná, plná radosti. Všechno ji těšilo. Vzala kobereček a šla ho vyprášit na zahradu. Na polích ležely zbytky sněhu, vzduch byl lehký. Slyšela kachny povykovat na rybníčku, viděla je, jak vyrážejí a plují napříč, jako by se vydávaly na vpád do světa. Dívala se na chundelaté koně, z nichž jeden měl nákrátko ostříhané břicho, takže vypadal, jako by měl kabát a dlouhé punčochy z hnědé kožešiny, jak se v zimním ránu líbají u hřbitovní zdi. Všechno ji těšilo, když byl pryč, když zmizel ten izolační činitel, ta překážka, svět se stával jejím, byla s ním ve spojení.

Radostně pracovala. Nic ji netěšilo víc než všet prádlo v silném větru, který vyrážel zpoza oblíny kopce, rval jí mokré kusy oděvů z rukou a s plácáním zmítal látkou. Smála se, zápasila s ním a pomalu ji začínal zlobit. Ale milovala ty dny o samotě.

Pak přišel večer domů a ona svraštila obočí kvůli tomu nekonečnému vzájemnému zápasu. Když se objevil ve dveřích, cosi v jejím srdci se změnilo. Obrnilo se. Smích a energie dne ji opustily. Jako by ztuhla.

Bojovali neznámý boj, nevědomky. Stále ještě byli do sebe zamilovaní, vášeň nezmizela. Ale stravoval ji boj. Ten hluboký, divoký, nepojmenovaný boj pokračoval. Všechno kolem nich silně zářilo, svět si svlékl šaty a naháněl posvátnou hrůzu svou obnovenou prapůvodní nahotou.

Přišla neděle, kdy na ni působil podivným kouzlem. Napůl to milovala. Začínala se mu trochu podobat. Ve všední dny obloha i pole odrážely světlo, kostelík jako by propovídal s domky celé ráno. Avšak v neděli, kdy zůstával Will doma, jako by se na zemi usadilo temné, silné příšeří, kostel jako by se naplnil stíny, vyrostl, stal se jejím vesmírem a plála v něm modř a rubínová červeň, obklopilo ji slovo bohoslužby. A když se otevřely dveře a ona vyšla ven do světa, byl to nově stvořený svět, vstoupila do vzkříšení světa a srdce jí tlouklo při vzpomínce na to temno a utrpení.

Jestliže, a stávalo se to často, šli v neděli na Blata na návštěvu, znovu si přisvojovala jiný, odlehčenější svět, který nikdy nepoznal příšeří a olovnaté sklo a extázi kostelního zpěvu. Na manžela mohla zapomenout, byla opět s otcem, který byl tak svěží a svobodný, samé denní světlo. Její manžel, se svým silným citem a temnotou, byl zapomenut. Nechala ho, zapomněla na něj, přijala svého otce.

Ovšem jakmile šla zase domů s mladíkem, zkusmo mu položila ruku na paži, trošku zahanbená, tou rukou ho prosila, aby jí to odpadlctví neměl za zlé. Ale on vypadal neproniknutelně. Jako by se zaslepil, jako by tam s ní nebyl.

Tehdy se bála. Chtěla ho. Když ji nevnímal, téměř šlela strachy. Připadala si tak zranitelná, tak odhalená. Vše, co prožívala, bylo tak důvěrně blízké. Všechny věci kolem ní se staly důvěrně známými, poznala je zblízka a v jejich kráse, byly jako cosi nehmotného kolem ní. Co by se stalo, kdyby se všechny zase od ní oddělily, krutě zatvrdily, ustoupily od ní, strašlivě zřetelné, a ona, poté co je poznala, by jim byla vydána na milost a nemilost?

To ji děsilo. Její manžel pro ni byl stále tím neznámem, kterému se vzdávala. Jako květina, která byla svedena do rozkvětu, a teď nemůže zpět. Měl její nahotu ve své moci. A kdo to byl, čím byl? Čímsi slepým, temnou, nevnímavou silou. Chtěla si udržet sebe samu.

Pak ho k sobě opět přitáhla a na okamžik dosáhla uspokojení. Ale jak čas pokračoval, začala si stále více uvědomovat, že on se nemění, že je vůči ní čímsi temným a cizím. Myslela si, že je pouhým světlým odrazem jí samé. Jak mýjely týdny a měsíce, uvědomovala si, že je jejím temným protikladem, že stojí proti sobě, ne že se doplňují.

Neměnil se, zůstával odděleně sám sebou, a od ní jako by očekával, že se stane jeho součástí, prodloužením jeho vůle. Cítila, že se snaží získat nad ní moc, aniž by ji poznal. Co chtěl? To se ji bude snažit přimět silou?

A co chtěla ona sama? Odpovídala si, že chce být šťastná, přirozená jako sluneční světlo a živý den. A na dně své duše cítila, že on chce, aby byla temná, nepřirozená. Někdy, když měla pocit, že ji

zakrývá a dusí jako temnota, odvracela se od něj téměř v hrůze a udeřila. Udeřila, zranila ho do krve, a on se stal zlým. Protože se ho bála a děsil ji k hrůze, stal se zlým, chtěl ničit. A pak ten boj mezi nimi byl krutý.

Roztrásla se. Chtěl jí vnutit svou vůli. A on se rozechvěl. Chtěla ho opustit, nechat ho napospas otevřenému prostoru, kde by se na něj vrhli nečistí psi temnot, aby ho sežrali. Musí ji porazit a donutit, aby zůstala s ním. A ona zatím bojovala za své osvobození od něj.

Nyní si šli každý po svém zachmuření a potřísnění krví, s pocitem, že svět je daleko od nich a neschopen jim pomoci. Do chvíle, kdy se začala cítit unavena. Po určité době zlhostejněla, neměl s ní nic společného. On byl vždycky hotov vybuchnout vražedně proti ní. Její duše se pozvedla a opustila ho, Anna si šla svou cestou. Nicméně se přes svou vnější blaženost, kvůli níž jeho duše černala odporem, chvěla, jako by krvácela.

A znovu a znovu mezi nimi vytryskávaly paprsky čisté lásky, byla pro něj jako květina ve slunci, tak krásná a zářivá, tak nesmírně drahá, že to sotva mohl vydržet. Pak jako by jeho duše měla šestero blažených křídel, stál zaujat chválou, s pocitem záře od Všemohoucího, která jím tepala jako puls, stál ve vznosném plameni chvály a předával puls Stvoření.

A znovu a znovu se jí jevil jako strašlivý plamen síly. Někdy, když stál ve dveřích s tváří prozářenou, připadal jí jako Zvěstování a srdce jí rychle bilo. S napětím ho sledovala. Měl temnou, planoucí bytost, které se děsila a které odporovala. Podléhala mu jako andělu přítomnosti. Sloužila mu, poslušná jeho vůle a chvěla se v jeho službách.

Pak tohle všechno přešlo. Miloval ji pro její dětinskost a proto, že je mu tak cizí, pro zázrak její duše, která se lišila od jeho a která ho nutila k opravdovosti místo falše. A ona ho milovala pro to, jak leda-byle sedí v křesle, nebo jak vchází do dveří s tváří otevřenou a dychtivou. Milovala jeho zvuchý, dychtivý hlas a ten prvek neznáma v něm, jeho dokonalou prostotu.

Ale přesto ani jeden z nich nebyl docela spokojen. Měl takový pocit, že si ho neváží. Vážila si ho pouze ve vztahu k sobě. To, co byl mimo vztah k ní, ji nezajímalo. Bylo jí lhostejné, co představuje sám o sobě. Pravda, on sám nevěděl, co představuje. Ale ať to bylo cokoli, ona si toho nijak nevážila. Nevážila si jeho práce návrháře krajek, ani jeho samého jako živitele. To, že chodil denně do kanceláře a celý den pracoval, mu u ní nezajišťovalo žádnou úctu ani ohledy, to věděl. Spíše jím pro to pohrdala. A on ji za to téměř miloval, třebaže nejdřív se ho to dotklo.

A ještě horší bylo, že brzy začala bojovat s jeho nejhlubšími city. Příliš jí nezáleželo na tom, co si on myslí o životě, o společnosti, o lidstvu: jeho pravda byla nedůležitá. To ho opět dráždilo. Ona si o těchto věcech myslela své, a tím ho převyšovala. Ale nakonec začal její smýšlení přijímat, objevoval je, jako by na ně přišel sám. V tom tedy ta největší potíž nespočívala. Hluboký kořen jeho nevraživosti vězel v tom, že se vysmívala jeho duši. Nedokázal dobře formulovat své myšlenky, byl hloupý. Ale na některých věcech vášnivě lpěl. Miloval církev, a pokud se Anna snažila vykořenit z něj jeho víru, oba se brzy rozzuřili doběla.

Věří snad tomu, že v Káni galilejské se voda proměnila ve víno? Postavila mu to jako historický fakt: tolik dešťové vody spadne – jen podívej – může se z ní stát hroznová šťáva, víno? Na okamžik se na to díval očima jasného rozumu a odpověděl ne. Jeho jasná mysl na okamžik tu myšlenku odmítla. Ale hned vzápětí celá jeho duše křičela šílenou, zárodečnou nenávistí proti tomu, jak sám sebe potupil. Pro něj to byla pravda. Opět v okamžiku zdusil mysl, krev se vzbouřila. Ve své krvi a v kostech chtěl, aby se to stalo – svatba, voda přinesená v soudku proměněná v červené víno a Kristus říká své matce: „Co to ode mne žádáš? Ještě nepřišla má hodina.“

A pak:

„Matka řekla služebníkům: ‚Udělejte, cokoli vám nařídí.‘“

Brangwen to miloval, cítil to v kostech a v krvi. A přece ho nutila, aby tu víru opustil. Nenáviděla jeho slepá pouta.

Mohla se snad voda, obyčejná voda náhle a nepřírozeně změnit ve víno, odloučit se od své podstaty a libovolně vzít na sebe jinou podstatu? Ne, věděl, že to není možné.

Stalo se z ní opět to rozechvělé, nevraživé a nenávistné dítě, které chtělo ničit. On přestal mluvit a naslouchat. Jeho vlastní bytí ho usvědčovalo ze lži. Věděl, že to tak je: víno je víno, voda je voda, navždycky. Voda se neproměnila ve víno. Zázrak nebyl skutečný. Připadalo mu, že ho Anna ničí. Vyšel ven, temný a zničený, duše mu krvácela. A zakusil, jak chutná smrt. Neboť jeho život tvořily tyto nezpochybňované pojmy.

Ona, opět opuštěná, jako když byla dítě, odešla a vzlykala. Bylo jí to jedno, nezáleželo jí na tom, jestli se voda změnila ve víno, či ne. Ale věděla, že zvítězila. A zmocnila se jí šedivá bezútěšnost.

Nějakou dobu byli šedivě nešťastní. Pak se život začal vracet. Will neústupně přemýšlel. Znovu vzpomněl na tu kapitolu z Evangelia podle Jana. Pocítil silnou svíravou bolest. „Ty jsi však uchoval dobré víno až pro tuto chvíli.“ To nejlepší víno! Mladíkovo srdce reagovalo touhou, triumfem, třebaže vědomí, že to není pravda, ho šířalo v srdci jako lasička. Co bylo silnější – bolest popření, či touha po potvrzení? Byl tvrdohlavý a zachoval se podle své touhy. Ale už netvrdil, že zázraky jsou pravdivé.

No dobrá, tak to není pravda, voda se neproměnila ve víno. Voda se neproměnila ve víno. Ale dokud bude žít, v duši to bude brát tak, že voda se ve víno proměnila. Pokud jde o věčná fakta, ne. Ale v jeho duši ano.

„Nepřemýšlím o tom, jestli se proměnila ve víno, nebo ne,“ řekl, „beru to tak, jak to je.“

„A jak to je?“ zeptala se rychle, s nadějí.

„Je to prostě Bible,“ řekl.

Ta odpověď ji rozzuřila a opovrhovala jím. Ona se nesnažila zpochybňovat Bibli. Ale on ji doháněl k tomu, aby jím opovrhovala.

A přesto jemu na Bibli, na psaném slově tolik nezáleželo. Třebaže jí nedokázal dát uspokojivou odpověď, věděla, že on má cosi skutečného. Nebyl dogmatik. Nevěřil tomu, že se voda proměnila ve

víno, jako faktu. Nechtěl z toho dělat fakt. Vlastně jeho postoj nebylo možno kritizovat. Byl čistě individuální. Bral si z Písma to, co pro něj bylo cenné, a obohatil tím svou duši. Mysl nechal spát.

A ona se nelítostně postavila proti němu, protože mysl nechával spát. To, co bylo lidské, patřilo k lidství, nechtěl pěstovat. Záleželo mu pouze na něm samém. Nebyl žádný křesťan. Kristus prosazoval především bratrství mezi lidmi.

Téměř proti své přirozenosti lpěla na uctívání lidských vědomostí. Tělo člověka musí zemřít, ale jeho vědomosti jsou nesmrtelné. To byla jakási její víra, zcela temná a nevyslovená. Věřila ve všemohoucnost lidské mysli.

On naopak, slepý jako krtek, lidskou mysl prostě opomíjel a hnal se za vlastními touhami temné duše, veden vlastním nosem, který mu dělal cestičku. Často měla pocit, že se snad zadusí. A sváděla s ním boj.

Pak on, protože věděl, že je slepý, a děsil se té slepoty, vztekla zase útočil na ni. Choval se pošetile. Utvrzoval se ve svých právech, osoboval si dávné postavení pána domu.

„Máš právo dělat, co chci já!“ křičel.

„Blázne!“ odpovídala. „Blázne!“

„Uvidíš, kdo je tu pánem!“ křičel.

„Blázne!“ odpovídala. „Blázne! Znáš svého otce, a ten by si mohl tucet takových, jako jsi ty, nacpat do fajfky a zatlačit je špičkou prstu. Jestli ty nejsi blázen!“

On sám věděl, že je blázen, a to vědomí ho drásalo. Přesto se dál snažil kormidlovat loď jejich společného života. Prosazoval své postavení kapitána. Ale ji kapitán s lodí nudily. Chtěl se důležitě tyčit jako pán jednoho z těch nesčetných domácích plavidel, která vytvářejí flotilu společnosti.

Jí to připadalo jako směšné loďstvo tvořené neckami, které do sebe neplodně strkají. Vůbec v toto loďstvo nevěřila. Posmívala se mu coby pánu domu, pánu jejich společného života. A on se chmuřil hanbou a vzteky. S hanbou si uvědomoval, že její otec byl vždycky mužem, aniž si osoboval nějakou autoritu.

Dostal se na špatnou kolej a připadalo mu těžké tu výpravu vzdát. Všechno v něm vřelo a styděl se. Pak se vzdal. Vzdal se myšlenky pána domu.

Něco nicméně chtěl, chtěl nějak ovládat. Znovu a znovu, vždycky poté, co upadl do malichernosti a ostudnosti, se zvedal a tvrdošíjný duchem, silný ve schopnosti začít znovu, se mužsky ješitně vydával naplňovat skrytou vášeň své duše.

Začalo to dobře, ale vždycky to skončilo válkou mezi nimi, která je oba doháněla téměř k nepřičetnosti. On říkal, že si ho neváží. Ona se tomu tvrzení opovržlivě smála. Podle ní stačilo, že ho miluje.

„A čeho si mám vážit?“ ptala se.

Ale on vždycky odpovídal špatně. A třebaže si namáhala hlavu, nemohla na to přijít.

„Proč nepokračuješ v té dřevořezbě?“ zeptala se. „Proč nedokončíš Adama a Evu?“

Ale jí na Adamovi a Evě nezáleželo, a on už na ně nikdy nesáhl. Posmívala se Evě a říkala: „Je jako loutka. Proč je tak malá? Adama jsi udělal tak velkého jako Boha, a Evu jako panenku.“

„Je to drzost říkat, že Žena byla stvořena z Mužova těla,“ pokračovala, „když se každý muž narodí z ženy. Ta drzost, co v sobě mají muži, taková zpupnost!“

Když se jednoho dne snažil pracovat na reliéfu, a nedařilo se mu to, tak se rozvzteklil, že pocítil sžíravou nevolnost v břiše, rozštípal desku a přiložil ji do ohně. Anna to nevěděla. Poté chodil několik dní velmi tiše a zaraženě.

„Kde je ta deska s Adamem a Evou?“ zeptala se.

„Spálená.“

Podívala se na něj.

„Ale co tvoje dřevořezba?“

„Spálil jsem ji.“

„Kdy?“

Nevěřila mu.

„V pátek večer.“

„Když jsem byla na Blatech?“

„Ano.“

Už neřekla ani slovo.

Pak, když odešel do práce, proplakala celý den a velice si očistila duši. Z popela této poslední bolesti pak vyšlehl nový, křehký plamen lásky.

Najednou ji napadlo, že bude mít dítě. V duši pocítila velké rozechvění zázraku a očekávání. Chtěla dítě. Ne že by tolik milovala miminka, i když mláďata ji dojímala, ale chtěla rodit děti. A v srdci prahla po tom, aby se s manželem spojila v dítěti.

Chtěla syna. Měla pocit, že syn by byl vším. Chtěla to svému muži říci. Ale byla to taková choulostivá, důvěrná věc a on byl právě nyní tak tvrdý a necitlivý. Tak se šla zase vyplakat. Přišla o krásnou příležitost, poupě jednoho z krásných okamžiků jejího života sežehl mráz. Obtížena chvějivým tajemstvím, chtěla se Willa dotknout, velice jemně, a uvidět jeho tvář, temnou a citlivou, jak přijme její zprávu. Čekala a čekala, až začne být hodný a klidný. Ale byl neustále nerudný a zlý.

Poupě se bez důvěry scvrklo, cosi ji zmrazilo. Šla na Blata.

Když se na ni otec podíval a prohlédl ji jedním pohledem, zeptal se: „Copak se zase děje?“

Dotekem své lásky spustil slzy.

„Nic,“ řekla.

„Nevychází vám to?“ zeptal se.

„Je tak tvrdohlavý,“ zachvěla se; ale její duše byla také tvrdošíjná.

„To jo, a znám ještě někoho jiného, kdo je zrovna takový,“ přisvědčil otec.

mlčela.

„Přece si nebudete pořád takhle ztrpčovat život kvůli nicotnostem,“ řekl otec.

„On nemá trpký život,“ namítla.

„Vsadím svou hlavu, že když nic jiného, dovedeš mu život pěkně ztrpčovat. Tohle jsi vždycky uměla moc dobře, děvenko.“

„Já nedělám nic, abych mu ztrpčovala život,“ opáčila.

„Kdepak, kdepak! Ty jsi sladká jako bonbonek.“

Pousmála se.

„Nesmíš si myslet, že mu chci něco ztrpčovat,“ vykřikla. „To nechci.“

„Tomu docela dobře věříme,“ opáčil Brangwen. „Ale ty se taky nesnažíš, aby jásal radostí jako ptáček.“

Přišla matka a všichni se usadili k svačině a povídali si o všedních věcech.

„Nezapomínej, dítě,“ řekla jí matka, „že na tebe nečeká všechno tak, že jenom natáhneš ruku a vezmeš si, co chceš. To nemůžeš čekat. Mezi dvěma lidmi je důležitá láska, a to nejsi ani ty, ani on. To je cosi třetího, co musíte vytvořit. Nesmíš čekat, že bude stále po tvém.“

„Ha – to taky nedělám. Kdyby ano, brzy bych se se zlou potázala. Kdybych vztáhla ruku, abych si něco vzala, brzy bych ji měla ukousnutou, to vám povím.“

„Pak musíš dávat pozor, kam tu ruku strkáš,“ namítl otec.

Annu dost rozzlobilo, že berou tragédii jejího novomanželského života s takovou vyrovnaností.

„Miluješ toho muže,“ řekl otec a nešťastně svrátil čelo. „To je to nejdůležitější.“

„Miluju ho, tím víc by se měl stydět,“ vykřikla. „Chci mu říct – už čtyři dny mu chci říct –“ hlas se jí začal třást, do očí jí vstoupily slzy. Rodiče ji mlčky sledovali. Nepokračovala.

„Co mu chceš říct?“ zeptal se otec.

„Že budeme mít dítě,“ vzlykla, „a on mě to nikdy nenechá říct, pokaždé, když jsem za ním přišla, byl na mě hrozný, a já jsem mu to chtěla říct, chtěla. A on mě nenechal – je na mě krutý.“

Vzlykala, jako by jí mělo puknout srdce. Matka vstala a těšila ji, objala ji a přitiskla k sobě. Otec seděl s podivně svráštělým čelem, bledší než jindy. Srdce mu ztvdlo nenávisť k zeti.

Takže, když se Anna vyplakala a dostalo se jí soucitu, vypili pomalu čaj a celý kroužek se znovu uklidnil, myšlenka na příchod Willa Brangwena nebyla zrovna příjemná.

Poslali Tilly, aby hlídala, až půjde kolem z práce. Malá společnost u stolu zaslechla služčino pronikavé volání:

„Musíš jít dál, Wille. Je tady Anna.“

Po několika okamžicích mladík vstoupil.

„Zdržíš se tu?“ zeptal se tvrdým, hrubým hlasem.

Jak tam stál, vypadal jako ničivé ostří. Začala se zase třást k slzám.

„Posaď se přece,“ vyzval ho Tom Brangwen, „ať nám nevynesesh spaní.“

Will Brangwen se posadil. Cítil ve vzduchu cosi podivného. Měl tmavé obočí, ale oči měly dychtivý, soustředěný, pronikavý pohled, jako by viděl pouze něco v dálce; to bylo na něm krásné a Annu to velmi zlobilo.

„Proč mě vždycky popírá?“ říkala si. „Proč je mu jedno, co já jsem?“

A Tom Brangwen si sedl proti mladíkovi, v modrých očích měl přívětivost.

„Jak dlouho se tu zdržíš?“ zeptal se mladý manžel své ženy.

„Ne moc dlouho,“ odpověděla.

„Nasvač se, hochu,“ řekl Tom Brangwen. „To jsi tak nedočkavý, abys už šel, sotva jsi dorazil?“

Povídali si o běžných věcech. Otevřenými dveřmi sem proudily šikmé paprsky slunce a osvětlovaly podlahu. Šedivá slepice rychle vstoupila na práh, cosi sezobla a světlo procházející jejím hřebínkem vytvářelo oriflamu, která povívala sem a tam, jak slepice šla, její šedé tělo vypadalo jako duch.

Anna ji sledovala a házela jí drobečky chleba a pocítila v sobě plamen dítěte. Jako by si vzpomněla znovu na ty zapomenuté, palčivé dávné věci.

„Kde jsem se narodila, mami?“ zeptala se.

„V Londýně.“

„A byl můj otec“ – mluvila o něm, jako by to byl někdo cizí: nikdy se s jeho představou nespojovala – „byl tmavovlasý?“

„Měl tmavohnědé vlasy a tmavé oči a červené tváře. Oplešatěl, když byl ještě dost mladý,“ odpověděla matka, jako by vyprávěla příběh, který si někdo dávno vymyslel.

„Byl fešák?“

„Ano – byl velký fešák – dost malý. Nikdy jsem neviděla Angličana, který by vypadal jako on.“

„Proč?“

„Byl,“ – matka naznačila rukama cosi rychlého a uplývavého – „byl v neustálém pohybu, měnil se, nevydržel na místě. Nebyl ani trochu usazený – pořád jako tekoucí bystřina.“

Mladíka náhle napadlo, že Anna je také jako tekoucí bystřina. Okamžitě byl do ní zase zamilovaný.

Toma Brangwena to děsilo. Do srdce se mu vždycky vkradl strach, strach z neznáma, když slyšel své ženy mluvit o dávných mužích jako o cizích lidech, které letmo potkaly a zase se s nimi rozloučily.

V místnosti se rozhostilo ticho, každé srdce zůstalo samo. Jako by každý žil zvlášť, s odděleným osudem. Proč by si měli, každý z nich, osobovat právo na toho druhého?

Když se v jarním soumraku objevil na obloze srpek měsíce, mladí odešli domů. Nahoře nad nimi se pnuly koruny stromů, na vrcholku kopce protínala stíny věž kostelíka, zemi pokrýval tmavomodrý stín.

Lehce mu položila ruku na paži, ze své velké dálky. A také z dálky on ten dotek ucítil. Šli dál ruku v ruce, podél protilehlých obzorů, dotýkající se přes ten soumrak. V tmavomodrém příšeří bylo slyšet drozdy.

„Myslím, že budeme mít dítě, Bille,“ řekla z té dálky.

Zachvěl se a stiskl jí prsty.

„Cože?“ zeptal se s tlukoucím srdcem. „Ty to nevíš jistě?“

„Vím,“ odpověděla.

Šli dál, aniž něco dodali, dál kráčeli podél těch protilehlých obzorů, ruku v ruce přes ten prostor mezi nimi, dva oddělení lidé. A on se chvěl, jako by do něj v silných poryvech narážel vítr z neviditelných míst. Báł se. Báł se pomyslet, že je sám. Neboť ona jako by došla naplnění, oddělila se a vystačila si ve své polovině světa. Nesnesl pomýšlení, že k ní nesmí. Proč by nemohl být navždy s ní spojen? To on jí dal to dítě. Proč by nemohla být s ním, spojena s ním? Proč musí se-

trvávat takhle oddělen, proč ona nemůže být s ním, blízko, blízko, jakoby spojena s ním? Musí být s ním spojena.

Pevně tiskl její ruku ve své. Nevěděla, co si myslí. Její srdce ozařovalo krásné a oslepující světlo z plodu v jejím lůně. Kráčela v gloriole a zvuk drozdů, vlaků v údolí, vzdálené, nezřetelné hluky města byly jejím Magnificat.

Ale on mlčky sváděl boj. Připadalo mu, jako by před ním vyrostla pevná stěna temnoty, která mu brání v pohybu, dusí ho a dohání k šílenství. Chtěl, aby Anna přišla k němu, aby ho učinila celistvým, stála před ním, aby se jeho oči nesetkávaly s tou nahou temnotou. Na ničem jiném mu nezáleželo, než aby přišla a učinila ho celistvým. Neboť ho zachvátil pocit vlastní omezenosti. Jako by náhle nebyl celý, jako by byl nestvořený, ve tmě, a on chtěl, aby k němu přišla a osvobodila ho, aby byl opět celý.

Avšak ona byla celistvá sama o sobě a on se styděl za svou potřebu, svou bezmocnou potřebu jí. Jeho potřeba a hanba z té potřeby ho drtily jako šílenství. Ale přesto byl klidný a hodný, v úctě k jejímu početí, a protože nosila jeho dítě.

A ona se cítila šťastná v záplavě slunečního světla. Milovala svého manžela jako někoho, kdo je nablízku, jako vděčnou podmínku. Ale v tuto chvíli byla její potřeba naplněna a nyní chtěla svého muže pouze držet za ruku v čistém pocitu štěstí, aniž myslela, pouze byla ráda.

Měl různé soubory reprodukcí a mezi nimi levný grafický list ze „Vstupu Blahoslavených do Ráje“ od Fra Angelica. Ten krásný, nevinný způsob, jímž se Blahoslavení drželi za ruce, když se blížili záři, ta přeskutečná andělská melodie jí vháněla do očí slzy štěstí. Ty květiny a světelné paprsky, spojení rukou, to vše bylo téměř příliš, příliš nevinné.

Den po dni zářil skrze bránu Ráje, den po dni vstupovala do té záře. Dítě v ní zářilo, až se ona sama stala paprskem slunce; a jak krásný byl sluneční svit, který se loudal a toulal venku, kde jehnědy na velkých lískových keřích na konci zahrady visely ve své otřesené, plovoucí aureole, kde z černých tisů vylétal pyl jako oheň, když se na větvích usadil nějaký pták! Jednoho dne se u úpatí živých plotů

objevily ladoňky, pak se na lukách zatřpytily jako mana zlaté a pomíjivé petrklíče. Naplňovala ji sytá ospalost a samota. Jaké štěstí, jaká nádhera žít: poznat samu sebe, manžela, vášeň lásky a plození; a vědět, že všechno tohle žije a čeká a plane dál kolem ní, strašlivým očistným ohněm, jímž jednou prošla, aby se octla v tomto klidu a míru zlaté záře, kdy čeká dítě a je tak nevinná a zamilovaná do svého manžela a spolu s ním do všech těch andělů. Pozvedla hrdlo k vánku, který sem zafoukal přes pole, a ucítila, že se jí dotýká jako laskavé sestry, pila ho ve vůni petrklíčů a jabloňových květů.

A na všem tom štěstí černý stín, nedůvěřivý a divoký chodil jako šelma kolem a zase mizel, podoben vláknům babího léta ulpíval jí na očích, měla z něj strach.

Bála se, až přijde večer domů. A přece její strach nikdy nepromluvil, ten stín se na ni nikdy nevrhl. Will byl hodný, pokorný, držel se zpátky. Jemně se jí dotýkal rukama a ona je milovala. Ale přesto v ní tkvělo napětí ostré jako bolest, neboť v jeho hebkých, otupených rukou stále cítila tu temnotu a jiný svět.

Tiše jako zázrak přišlo léto, byla skoro stále sama. Celou tu dobu ji neopouštěla ta vleklá, krásná ospalost, růžičky na zahradě opadaly, lístky spláchl liják a léto přešlo v podzim, a dlouhý, neohraničený, zlatý den se začal zavírat. Na západě se honily červené mraky, a když padla noc, veškerá obloha se potáhla parami a letícími mraky a měsíc vysoko nad nimi zbělel a zamlžil se, noc byla bouřlivá. Náhle se měsíc zjevil v jasném okénku oblohy a shlížel z té výše dolů jako vězeň. A Anna nespala. Kolem manžela cítila jakési podivné, temné napětí.

Uvědomovala si, že se jí snaží vnutit svou vůli, cosi chtěl, jak tam ležel temný a napjatý. A její duše si povzdechla únavou.

Všechno bylo tak nejasné a krásné, a on ji chtěl vyburcovat do tvrdé, nepřátelské skutečnosti. Stáhla se v obraně. Pořád ještě nic neřikal. Ale cítila, jak na ni doléhá jeho moc, až vnímala ten tlak a vykřikla z toho vypětí. On ji nutil, nutil ji. A ona tolik chtěla radost a nejasnost a nevinnost svého těhotenství. Nechtěla jeho trpkou, sžíravou lásku,

nechtěla, aby ji do ní vléval, a pak ji pálila. Proč jí to vnucuje? Proč, proč není spokojen, proč si nevystačí?

Mnohé hodiny proseděla u okna v ty dny, kdy ji nejvíc drtil černým tlakem své vůle, a dívala se, jak déšť dopadá na tisy. Nebyla smutná, pouze jako by zbledla touhou. Dítě pod srdcem ji neustále hrálo. A byla si jista. Ten tlak pocházel pouze zvenčí, její duše byla čistá.

Avšak přesto v srdci neustále nosila to napětí, úzkost. Necítila se v bezpečí, neustále byla čemusi vystavená, neustále na ni cosi útočilo. Toužila po plnosti míru a požehnanosti. Jaká těžká tužba to byla – tak těžká!

Tušila, že stále není spokojen, že se stále snaží něco si na ní vynutit. Jak si přála, aby u něj uspěla po svém! Byl tam, s tím se nedalo nic dělat. Žila také v něm. A jak chtěla být s ním v míru, v míru. Milovala ho. Dávala mu lásku, čistou lásku. Se zvláštním, unešeným pohledem čekala, až přijde ten večer domů.

Pak, když přišel, zvedla se s rukama plnými lásky, jako plnými květín, zářivá, nevinná. Tváří mu projela temná křeč. Jak se na něj dívala s prozářenou tváří připomínající květinu, s nevinnou láskou, jeho tvář potemněla a ztuhla, čelo se krutě zachmuřilo, uviděla bělmo jeho očí a on se odvrátil. Čekala, dotkla se ho rukama. Ale z jeho těla jí rukama projel trpce sžíravý otřes jeho vášně, který ji ničil v květu. Odtáhla se. Zvedla se a odešla od něj, aby si udržela samu sebe. A působilo jí to velkou bolest.

Pro něj to také bylo utrpení. Viděl tu třpytnou lásku v její tváří podobné květině a srdce mu zčernalo, protože tu lásku nechtěl. Tuhle ne – tu ne. Nechtěl nevinnost květiny. Byl nespokojen. Zlost a bouře nespokojenosti ho bez ustání mučily. Proč ho neuspokojovala? On ji uspokojil. Ona byla spokojená, v míru, nevinná za bránou svého vlastního ráje.

A on byl nespokojený, nenaplněný, zuřil v mukách, cosi mu chybělo, chybělo. Na ní bylo, aby ho uspokojila: tak ať to udělá! Ať k němu nechodí s rukama plnými nevinné lásky jako květina. Zahodil by je a zadupal. Chtěl zničit tu její nevinnou blaženost. Nemá

snad právo na uspokojení od ní a nebouří mu v srdci touha a v duši černá muka nenaplnění? Necht' je naplněn, tak jako došla naplnění ona. On jí dal naplnění. Tak ať se zvedne a udělá, co po ní chce.

Byl k ní krutý. Ale celou dobu se styděl. A protože se styděl, byl tím krutější. Neboť se styděl, že nemůže dojít naplnění bez ní. A nemohl. A ona si ho nevšímalá. Byl spoután v mučivých temnotách.

Prosila ho, aby zase pracoval, aby vyřezával. Ale jeho duše byla příliš černá. Zničil desku s Adamem a Evou. Nemohl začít znovu, tím méně nyní, v tomto stavu.

Nemohla dojít konečného vysvobození, protože on se nedokázal osvobodit sám od sebe. V tom podivně beztvarém trápení musela dál toužit jako hřejivý, zářivý mrak přivátý doprostřed bouře. Ve své hřejivé mlhavosti se cítila tak bohatá, že její duše musela na něj křičet, protože on ji trápil a chtěl ji zničit.

Stále ještě měla okamžiky povznesení, opakovaly se ty minulé. Když seděla u okna ložnice a dívala se, jak bez ustání prší, duchem se toulala někde hodně daleko.

Seděla pyšně a se zvláštní radostí. Když nebylo s kým se radovat a neuspokojená duše potřebovala tančit a hrát si, pak člověk tančí před Neznámým.

Náhle si uvědomila, že právě to chce dělat. Přestože byla již v pokročilém těhotenství, tančila si sama v ložnici, pozvedala ruce a své tělo k Neviděnému, k neviděnému Stvořiteli, který si ji vybral, jemuž náležela.

Nerada by, aby to někdo věděl. Tančila potají a její duše se blaženě vznášela. Tančila potají před Stvořitelem, svlékla si šaty a tančila pyšná na své těhotné tělo.

Pak se tomu divila. Jako by se stáhla a bála se. Čemu se to vystavuje? Už to skoro chtěla říci manželovi. Ale netroufala si.

Celou dobu si vystačila sama. Líbil se jí příběh Davida, který tančil před Pánem a radostně se odhalil. Proč by se měl odhalit Michale, obyčejné ženě? Odhalil se Pánu.

„Ty jdeš proti mně s mečem, kopím a oštěpem, já však jdu proti tobě ve jménu Hospodina, kterého jsi potupil. Ještě dnes mi tě Hospodin vydá do rukou.“

Její srdce se rozeznávalo těmi slovy. Kráčela pyšně. A její boj splynul s bojem Hospodinovým, její manžel byl vydán.

V tu dobu na něj nemyslela. Kdo je, že se jí staví do cesty? Ne, nebyl dokonce ani Pelištejec, Goliáš. Byl jako Saul, který sám sebe prohlásil králem. V srdci se smála. Kdo je, že se prohlašuje králem? V srdci se pyšně smála.

A v radostném triumfu nad ním musela znovu tančit. Neboť on byl doma a musela tančit před Stvořitelem oprostěna od muže. V sobotu odpoledne, když měla v ložnici zatopeno, opět si všechno svlékla a tančila, zvedala kolena a ruce v pomalém, rytmickém, radostném tanci. On byl doma a její pýcha tím ještě vzrostla. Bude tančit na znamení, že on není nic, zatančí neviditelnému Hospodinu. Před Hospodinem byla nad něj povznesena.

Uslyšela, jak jde nahoru po schodech, a cukla sebou. Stála ve světle ohně, nahá v stinném pozdním odpoledni a zaplétala si vlasy. Vyděsil se. Stál ve dveřích, zachmuřeně začal stahovat černé obočí.

„Co to děláš?“ zeptal se skřípavým hlasem. „Nastydneš se.“ A ona zvedla ruce a znovu tančila, aby ho popřela, světlo se jí odráželo na kolenou, když se pomalými, krásnými pohyby přesouvala na druhý konec místnosti a mýjela světlo ohně. Stál stranou, ve stínu u dveří, ochromeně ji sledoval. A ona se pomalými, těžkými pohyby kolébala dozadu a dopředu jako zralý obilný klas, bledá v příšeří, podupávala před ohněm, svým tancem ho vymazávala, v jásavém triumfu tančila k Hospodinu.

Díval se na ni a duše v něm hořela. Otočil se stranou, nemohl se dívat, bolely ho oči. Její krásné údy se zvedaly a zvedaly, vlasy jí divoce vlály do stran a břicho, velké, podivné a děsivé, se pozvedalo k Hospodinu. Tvář měla uchvácenou a krásnou, tančila v radosti před svým Hospodinem a neznala žádného muže.

Jak ji sledoval, bolelo ho to, jako by byl přivázán ke kůlu. Měl pocit, že ho upalují zaživa. Ta cizost a síla jejího tance ho stravovala, spalova-

lo ho to, nechápal to, nerozuměl tomu. Čekal v zapomenutí. Pak se jeho oči proti ní zaslepily, už ji neviděl. A nevidoucím závojem mezi nimi na ni tím skřípavým hlasem zavolal:

„Proč to děláš?“

„Jdi pryč,“ řekla mu. „Nech mě tančit o samotě.“

„To není tanec,“ řekl drsně. „Proč to děláš?“

„Nedělám to pro tebe,“ odpověděla. „Jdi pryč.“

Její divné, pozvednuté břicho, zvětšené jeho dítětem! To nemá právo u toho být? Cítil, že jeho přítomnost cosi narušuje. Ale přece měl právo tam být! Šel si sednout na postel.

Přestala tančit a stoupla si před něj, znovu pozvedla štíhlé paže a kroutila si vlasy. Před ním ji vlastní nahota bolela.

„Ve své ložnici si můžu dělat, co chci!“ vykřikla. „Proč se mi do toho pleteš?“

Natáhla si župan a přidřepala si před ohněm. Trochu se uklidnil, když měla něco na sobě. Její vidina ho pak mučila po celý život, jak tehdy vypadala, podivná, povznesená bytost nemající s ním nic společného.

Po tomto dni jako by se zavřely dveře do jeho mysli. Neprostupně zachmuřil čelo. Oči přestaly vidět, ruce jako by se zastavily v pohybu. V nitru měl vůli stočenou jako zvíře, skrytou pod temnotami, ale neustále mocnou a činnou.

Nejdřív jí to, že vedle ní je tak uzavřený, ani moc nevadilo. Ale pak to kouzlo začalo působit také na ni. Ta jeho temná, kvasící síla, síla tvora, jenž leží skryt a vynakládá svou vůli na zničení jiného, volně se pohybujícího tvora, jako tygr ležící ve stínu listoví neustále vnucuje pád a smrt lehkonožným tvorům, kteří ráno pijí u vody, začala na ni postupně působit. Třebaže ležel ve tmě a nehýbal se, věděla, že tam na ni číhá. Cítila, jak se jeho vůle na ni upíná a stahuje ji dolů, byť ležel mlčky a ve tmě.

Zjistila, že jí brání, když jde ven a když se vrací domů. Postupně si uvědomila, že ji táhne dolů, táhne ji vlastní lepivou těžkou vahou, že ji stahuje k zemi, jako když se leopard pevně drží divoké krávy, vyčerpává ji a stahuje dolů.

Postupně si uvědomila, že její život, její svoboda klesají pod tičným úchopem jeho fyzické vůle. Chtěl ji mít ve své moci. Chtěl ji polykat svým tempem, chtěl ji mít. Konečně si uvědomila, že se jí spánek stal vleklou bolestí, únavou a vyčerpáním, kvůli jeho vůli upnuté na ni, jak tam vedle ní v noci ležel.

To všechno si uvědomila a nastala chvilková přestávka, přestávka v jejím rychlém běhu, chvilkové zaváhání v životě, kdy nevěděla, co dělat.

Pak se proti němu divoce vrhla a bojovala s ním. To jí nemůže dělat, je to zruďné! Jakou hrůznou moc nad jejím tělem to chce mít? Proč jí chce stahovat dolů a zabíjet jejího ducha? Proč jí chce odpírat ducha? Proč jí upírá duchovnost, chce ji pouze kvůli tělu? A bude snad také vznášet nárok na její mrtvolu?

Jako by pro ni představoval nějakou rozlehlou, ohavnou temnotu.

„Co mi to děláš?“ křičela. „Je to hrozné, co mi provádíš! Strašlivě mi tlačíš na hlavu, nenecháš mě spát, nenecháš mě žít. Každým okamžikem mi děláš něco hrozného, co mě ničí. V tvé vůli je něco hrozného, něco temného a zvířeckého. Co ode mě chceš? Co mi chceš udělat?“

Veškerá krev v jeho těle zčernala a soustředila se v ní síla a šířavost, když ji uslyšel. Zčernal a oslepl nenávistí k ní. Octl se v černočerném pekle a nemohl ven.

Nenáviděl ji za to, co řekla. Nedával jí snad všechno, nebyla mu vším? Ta hanba v něm rozpoutávala krutý oheň, ta hanba, že je mu vším, že nemá nic kromě ní. A ona ho ještě trápí tím, že nemůže uniknout! Oheň v žilách mu zčernal. Neboť ať se snažil, jak chtěl, nemohl uniknout. Byla mu vším, byla jeho život a zdroj. Závisel na ní. Kdyby mu ji někdo vzal, zhroutil by se jako dům bez nárožního kamene.

A ona ho nenáviděla za to, že na ní tak naprosto závisí. Připadal jí hrůzný. Chtěla ho odrazit, oddělit ho. Připadalo jí hrozné, že k ní tak lne, tak zblízka, jako leopard, který by na ni skočil a zařal drápy.

Pohyboval se den ode dne v černotě vzteku, hanby a zmarnění. Jak se mučil, aby se od ní oprostil! Ale nemohl. Byla jako skála, na

níž stál, a kolem dokola hluboká, vzdouvající se voda, a on neumí plavat. Musí se o ni opírat, musí na ní záviset.

Co má v životě, kromě ní? Nic. Zbytek je velká, vzdouvající se potopa. Hrůzu z noci vzdouvající se, všepohlcující potopy, kterou mu byla vidina života bez ní, nemohl snést. Zuby nehty se jí držel.

A ona ho odrážela, odrážela ho. Kam se mohl obrátit jako plavec v temném moři, kterému smetou oporu zpod rukou, kam se mohl obrátit? Chtěl ji opustit, chtěl být schopen opustit ji. Kvůli své duši, kvůli svému mužství musí být schopen ji opustit.

Ale pro co? Ona byla archou, zbytek světa byla potopa. Jedinou hmatatelnou a bezpečnou zárukou byla žena. Mohl by ji opustit jen pro jinou ženu. A kde je ta jiná žena, kdo je ta jiná žena? Krom toho, octl by se v témže stavu. Jiná žena by zase byla žena, byl by to stejný případ.

Proč je mu vším, proč musí žít pouze skrze ni, proč by se musel potopit, kdyby se od ní oddělil? Proč na ní musí tak šílenecky lpět, jako by mu šlo o život?

Jediný další způsob, jak ji opustit, bylo umřít. Jediný přímý způsob, jak ji opustit, bylo umřít. Jeho temná, bouřící duše to věděla, ale netoužil po smrti.

Proč ji nemohl opustit? Proč se nemohl vrhnout do skrytých vodních hlubin a žít, anebo umřít, jak to přijde? Nemohl, nemohl. Ale co kdyby odešel, prostě odešel, našel si práci a bydlel znovu v podnájmu? Mohl by žít zase jako předtím.

Ale věděl, že to tak není. Musí mít ženu. A kdyby měl ženu, musel by být od ní oproštěn. Bylo by to stejné postavení. Nemohl se totiž od ní oprostit.

Neboť jak může muž stát, pokud nemá něco jistého pod nohama? Může muž šlapat nepevnou vodu celý život a říkat tomu, že stojí? To se raději vzdát a utopit se okamžitě.

A co je mu tou oporou pod nohama, když ne žena? Je snad tedy jako ten starý námořník, který se nedokázal pohybovat jinak než na zádech druhé živé bytosti? Je takový slaboch nebo mrzák či nějak vadný nebo mu něco chybí?

Byla to černá, šílená zahanbující muka, šílený strach, šílená touha a hrůzný dýchavičný vratný příboj hanby.

Čeho se bál? Proč se mu život bez Anny jevil jako strašlivý chaos, v němž do sebe vše naráželo v nesmyslné, temné, bezedné potopě? Proč, kdyby ho Anna opustila byť na jediný týden, by se šílenecky zuby nehty držel na samé hraně skutečnosti a jistojistě klouzal do potopy neskutečna, která ho měla pohltit? Tohle hrůzné sklouzávání do neskutečna ho dohánělo k nepřičetnosti, jeho duše křičela strachy a mukou.

Ale ona ho přesto od sebe odrážela, odstrkovala pryč, vytrvale a nelítostně mu lámala prsty, aby se jí nemohl tak pevně držet. Chtěl, aby s ním měla slitování. A někdy se na chvíli slitovala. Ale vždycky pak začala znovu, odstrčila ho pryč do hluboké vody, do šílené a mučivé nejistoty.

Připadala mu jako fúrie, která k němu nic necítí. Oči jí svítily chladnou, nezměnitelnou nenávistí. Pak jako by jeho srdce už už umíralo strachem. Třeba ho strčí do té hlubiny.

Nechtěla už s ním spát. Říkala, že jí kazí spánek. Tím jen znovu rozbouřila jeho šílený strach a utrpení. Odehnala ho. Jako zastrašený, číhající ďábel se nechal odehnat a v duchu lstivě proti ní spřádal zlo. Ale ona ho odehnala. Ve chvílích nejsilnějšího utrpení mu připadala nepochopitelná, jako netvor, princip krutosti.

Býť její soucit chvílemi převládl, byla tvrdá a chladná jako kámen. Musí ho od sebe oddálit, musí spát sama. Ustlala mu v pokojíku.

A on tam ležel jako zbičovaný, jeho duše zbičovaná téměř k smrti, a přece nezměněná. Ležel v mučivé agónii, odražen zpět do neskutečna, jako muž vržený přes palubu do moře, aby plaval, dokud se nepotopí, protože se nemá čeho chytit, je tu pouze širé, zmítající se moře.

Nespal, kromě lehkého spánku, kdy se mysl potáhne tenkým závojem. Nebyl to spánek. Byl vzhůru, a nebyl vzhůru. Nedokázal být sám. Potřeboval mít možnost vzít ji do náruče. Nemohl snést ten prázdný prostor na svých prsou, kde bývala ona. Nemohl to snést. Připadalo mu, jako by zůstal viset ve vzduchu a držel tam pouze

silou vůle. Kdyby povolil vůli, začal by padat, padat nekonečným prostorem do bezedné jámy, padal by stále, bez vůle, bezmocný, neexistující, pouze upadající do zániku, padal by tak dlouho, až by třením shořel jako padající hvězda, a pak nic, nic, naprosté nic.

Ráno s popelavým a neskutečným výrazem vstal. A ona jako by ho měla zase ráda, jako by si ho trochu udobřovala.

„Já jsem spala dobře,“ řekla s mírně předstíranou veselostí.
„A ty?“

„Šlo to,“ odpověděl.

Neřekl by jí to.

Tři nebo čtyři noci ležel sám ve svém bdělém spánku, jeho vůle nezměněna, nezměněna, stále v napětí, nehybný v jeho sevření. Pak, jako by ožila a svobodně ho opět mohla mít ráda, oklamaná jeho mlčením a zdánlivým souhlasem a také poháněna soucitem, přijala ho opět zpátky.

Každý večer přese všechnu hanbu čekal s utrpením na chvíli, kdy půjdou spát, zda ho nechá přede dveřmi. A každý večer, když mu s tou falešnou veselostí popřála dobrou noc, měl pocit, že ji snad musí zabít, nebo zabít sebe. Ale požádala ho o políbení tak žalostně, tak hezky. Tak ji políbil, i když v srdci cítil led.

A někdy odešel ven. Jednou seděl dlouhou dobu ve vchodu do kostela, než šel spát. Byla tma a foukal vítr. Seděl před kostelem a cítil tam jakési přístřeší, jakési bezpečí. Ale ochladilo se a on musel jít spát.

Pak přišel večer, kdy ho objala a láskyplně políbila a řekla mu:

„Zůstaň dnes v noci, prosím, se mnou.“

A on zůstal bez námitek. Ale jeho vůle se nezměnila. Chtěl mít Annu k sobě připoutanou.

Takže mu brzy zase řekla, že potřebuje být sama.

„Já tě nechci posílat pryč. Chci spát s tebou. Ale nemůžu spát, ty mě nenecháš spát.“

Krev mu zčernala v žilách.

„Co tím chceš říct? Je to naprostá lež. Já že tě nenechám spát –“

„No nenecháš. Spím tak dobře, když spím sama. A nemůžu spát, když jsi tu ty. Něco mi provádíš, tlačíš mi na hlavu. A já musím spát, když budu brzy mít dítě.“

„Je to něco v tobě,“ odpověděl, „s tebou něco není v pořádku.“

Nesmírně hrůzné byly tyto noční zápasy, kdy celý svět už spal a oni dva byli sami, sami na světě a odpuzovali jeden druhého. Těžko se to dalo snést.

Šel a lehl si o samotě. A nakonec, po šedivém, zsinalém a děsivém období se uvolnil, něco v něm povolilo. Povolil, bylo mu jedno, co se s ním stane. Sám sobě, jí a všem ostatním se stal podivným a nezřetelným. Vše zaplavila mlhavost, jako když se člověk topí. A bylo nesmírně úlevné se utopit, byla to převeliká úleva.

Už nenaléhal, nenutil ji k ničemu. Už se jí nevnucoval. Povolil, uvolnil se, odpadl, a co se mělo stát, mělo se stát.

Přesto ji ještě chtěl, neustále, neustále ji chtěl. V duši měl bezútěšnost dítěte, byl tak bezmocný. Jako dítě na své matce na ní závisel svým životem. Věděl to a také věděl, že si nemůže pomoci.

Přesto musel v sobě najít schopnost být sám. Musel být schopen lehnout si vedle prázdného prostoru a nechat to tak. Musel mít schopnost poddat se té potopě a podle možnosti se ponořit, nebo zůstat naživu. Neboť si konečně uvědomil své vlastní omezení a omezenost své moci. Musel se vzdát.

Byla mezi nimi jakási nehybnost, jakási sinalost. Alespoň půlku bitvy měli za sebou. Někdy během dne plakala, srdce měla ztěžklé. Ale dítě ji stále hrálo v lůně.

Stali se opět přáteli, novými, přemoženými přáteli. Opět spali spolu, velice tiše a odděleně, ne tak dohromady jako předtím. A chovala se k němu důvěrně jako na počátku. Ale on byl velice zamlklý a ne důvěrně blízký. V duši byl rád, ale zatím úplně neožil.

Mohl s ní spát a nechat ji na pokoji. Dokázal být teď sám. Právě se naučil, co je to mít schopnost být sám. Bylo to správné a mírumilovné. Dala mu novou, hlubší svobodu. Svět se třeba mohl zmítat v nejistotě, ale on teď byl sám sebou. Nabyl vlastní existence. Podruhé se narodil, konečně se narodil sám sobě, z toho obrovského

těla lidstva. Předtím existoval pouze za předpokladu vztahů s jinou bytostí. Nyní měl absolutní vlastní já – stejně jako relativní já.

Ale bylo to velice nemluvné, slabé a bezmocné já, lezoucí kojeňátko. Choval se velice tiše a svým způsobem poddajně. Konečně nabyl nezvratného já, svobodného, odděleného, nezávislého já.

Ulevilo se jí, získala od něj svobodu. Dala ho jeho vlastnímu já. Někdy plakala únavou a bezmocí. Ale byl to manžel. A ona jako by na to skrze dítě, které přicházelo, zapomínala. Dítě jako by ji zahřívalo a způsobovalo ospalost. Upadla do dlouhého snění, nezřetelná, vyhrátá, nechtěla se nechat vytrhnout ze svého mlhavého stavu. A také na něm spočívala.

Někdy k němu přicházela s podivným světlem v očích, dojemná, tklivá, jako by si o něco říkala. Díval se na ni a nechápal to. Byla tak krásná, tak neskutečná, z jeho hrudi jako by k ní vycházely paprsky, jako zář. Byl tam pro ni, jen pro ni. A ona se ho držela za hrud' a líbala ji a líbala, vkleče vedle něj, ona, která čekala na hodinu porodu. A on ležel a díval se na svou hrud', až mu připadalo, že jeho hrud' není on sám, že ji tam nechal ležet. A přesto k němu patřila, a jako by se projasnila a zkrásněla jejími polibky. Byl rád a cítil zvláštní, sálavou bolest. Ona zatím klečela vedle něj a líbala mu hrud' pomalým, uneseným, napůl zbožným pohybem.

Věděl, že něco chce, jeho srdce toužilo jí to dát. Jeho srdce se nad ní dojívalo. A když zvedla tvář, která byla zářivá a růžová jako malý obláček, jeho srdce se nad ní dojívalo a nyní ji zpovzdálí zbožňovalo. Měla v sobě cosi z květiny, co zbožňoval, jak stál vpovzdálí jako cizí člověk.

Týdny ubíhaly, čas se nachyloval, chovali se k sobě velice jemně a byli křehce šťastní. Ta naléhající, vášnivá, temná duše, ta silná nespokojenost v něm jako by se utišila a zkrotla, lev si lehl krotký jako jehňátko.

Ona ho skutečně velmi milovala a on čekal blízko ní. Byla pro něj tentokrát vzácná a vzdálená, jak čekala na své dítě. Její duši rozradostnila extáze přicházejícího dítěte. Přála si chlapečka: nesmírně si přála chlapečka.

Ale vypadala tak mladě a křehce. Vždyť to byla ještě dívka. Když stála u ohně a myla se – v tuto dobu se myla pyšně – a on se na ni díval, srdce mu překypovalo něhou k ní. Takové překrásné údy, její štíhlé, zakulacené paže jako honící se světélka a její nohy tak prosté a dětské, a přesto velmi pyšné. Stála na těch pyšných nohou a s nádhernou nedbalostí vyvažovala plné břicho a ty zbožňehodné oblínky, řadra, nabývaly na důležitosti. A nad tím vším její tvář jako růžový rozzářený obláček.

Jak byla pyšná, jak krásné pyšné mladé tělo měla! A měla moc ráda, když se dotýkal té zralé zaoblenosti, aby se také potěšil tím chvěním a pohybem dítěte v ní. Báł se a mlčel, ale ona objala jeho šíji s pyšnou a bezostyšnou radostí.

Dostavily se bolesti – a jak křičela! Chtěla, aby zůstal u ní. A vždycky když dlouze vykřikla, podívala se na něj se slzami v očích a mezi vzlyky se smíchem říkala:

„Vlastně mi to nevadí.“

Bylo to dost zlé. Ale pro ni nikdy smrtelné. I ta prudká, drásavá bolest ji vzpružovala. Křičela a trpěla, ale celou dobu byla zvláště živá a silná. Cítila se tak mocně naživu a v rukou tak mistrovské síly života, že v samém nitru cítila rozjařenost. Věděla, že vítězí, vítězí, vždycky vyhrávala a s každým dalším nápirem bolesti byla blíž vítězství.

On patrně trpěl víc než ona. Nebyl šokován či zděšen. Ale byl více než napnutý na skřipci utrpení.

Narodila se holčička. Když jí to oznámili a na vteřinku se jí na tváři rozhostilo mlčení, poznal, že je zklamaná. A v jeho srdci vzplanula velká, vášnivě žhavá zlost a protest.

V tu chvíli byl na dítě pyšný.

Ale když se jí řadra nalila mlékem a děťátko sálo z prsu, zdálo se, že nadsakuje neskutečnou radostí.

„Saje ze mě, saje, má mě rádo – moc mu to chutná!“ křičela a vášnivě si oběma rukama přidržovala dítě u prsu.

A za pár okamžiků, když uvykla svému blahu, podívala se na mladíka rozzářenýma, nevidoucíma očima a řekla:

„Anna Victrix.“

Rozechvěle odešel a šel spát. Pro ni znamenaly bolesti rány a trýzeň vítěze, byla o to pyšnější.

Když se opět pozdravila, byla velmi šťastná. Pojmenovala děťátko Ursula. Anna i její manžel měli pocit, že musí mít jméno, které je osobně uspokojuje. Dítě mělo snědou tvářičku a zvláště ochmýřenou kůži, na hlavičce chomáče bronzových vlásků a žlutošedé oči, které se postupně měnily a později se staly zlatavě hnědými po otci. Tak ji nazvali Ursulou po svaté na obrázku.

Zpočátku se jevila jako poněkud křehounké děčko, ale brzy zesílila a bylo neposedná jako mladý úhoř. Každodenní zápas s její mladou silou Annu vyčerpával.

Zbožňovala a milovala dítě jako nějaké zvířátko a naplňovalo ji štěstím. Milovala svého manžela, líbala ho na oči a nos a ústa a velice ho vychvalovala, říkala, jak má krásné údy, fascinoval ji jeho fyzický zjev.

A vskutku byla Anna Victrix. Už se s ní nemohl utkávat v boji. Byl jako v pustině s ní sám. Když ho jednou nějaká záležitost odvedla do Londýna, divil se, když se vracel a pomyslel na ty nahé, skrývající se divochy, jak mohli vystavět a vytvořit velkou část Oxford Street nebo Piccadilly. Jak se stalo, že bezmocní divoši, prohánějící se s kopími kolem řeky a lovící ryby, založili tenhle skvělý Londýn, tu mocnou, masivní ošklivou nadstavbu světa člověka nad světem přírody! Děsilo ho to a nahánělo mu to posvátnou hrůzu. Člověk je strašlivý, strašný ve svém díle. Lidská díla jsou ještě hrůznější než člověk sám, téměř nestvůrná.

A přece, sám za sebe, za svou osobu měl Brangwen pocit, že celý svět člověka je vnější a vedlejší vzhledem k jeho skutečnému životu s Annou. Kdyby někdo smetl celou nestvůrnou nadstavbu dnešního světa, města, průmysl a civilizaci a zanechal pouze holou zem s živými rostlinami a tekoucími vodami, jemu by to nevadilo, pokud by zůstal celý on sám, měl Annu, dítě a tu novou, zvláštní jistotu v duši. Pak, pokud by byl nahý, našel by někde nějaké ošacení, zbudoval by přístřeší a přinesl jídlo pro svou ženu.

A co víc? Co víc by bylo zapotřebí? Velká většina činností, jimiž se zabývalo lidstvo, pro něj nic neznamenala. Svým založením

v nich nehrál žádnou roli. Pro co tedy žil? Pouze pro Annu a život sám? Co chtěl na této zemi? Pouze Annu a své děti a svůj život s těmi dětmi a s ní? Nic víc?

Provázelo ho pocit něčeho víc, něčeho dál, co mu poskytovalo absolutní bytí. Jako by už teď existoval ve Věčnosti, ať Čas udělá cokoli. Co je venku? Vystavěný svět, v který nevěří? Co by jí měl přinášet zvenčí? Nic? Stačí to tak, jak to je? To, že přijal svou situaci, ještě stále provázelo utrpení. Nebyla s ním. A přece odděleně od ní sotva věřil sám v sebe, byť bylo s ním celé Nekonečno. Nechtěl celý svět sklouznout za hranici zapomnění, on bude stát sám. Ale jí si nebyl jist. A existoval také v ní, proto byl nejistý.

Byl jí stále nablízku, neboť nebyl schopen tak docela zapomenout na tu mlhavou nejistotu, která ho neopouštěla, která jako by ho zkoušela a kterou nechtěl slyšet. Zmocnil se ho strach, téměř pocit viny, jako by někde selhal, když ji slyšel mluvit s děťátkem. Stála u okna s měsíčním dítětem v náruči a mluvila na ně zpěvavým mladým hlasem, který nikdy předtím neslyšel a který odezníval v jeho srdci jako cosi dožadujícího se z dálky, či jako hlas z jiného světa vyjadřující svůj požadavek na něj. Stál tam a poslouchal a srdce se mu dmulo, aby se pozvedlo a podvolilo. Pak se stáhl zpět a zůstal stranou. Nemohl se pohnout, něco odmítal dát, jako by nebyl schopen sebezapření. Musí, musí být sám sebou.

„Podívej na ty hloupoučké modřinky, sluníčko moje,“ broukala a zvedla děcko k oknu, za nímž zářila bílá zahrada a modřinky soupeřící na sněhu: „Podívej na ty hloupé modřinky, берушко, jak se perou ve sněhu! Podívej, ty ptáčku můj – jak tloučou do sněhu křídélky a třepou hlavičkami. Ty jsou ale zlobivé! Podívej na ta žlutá períčka na sněhu! Však jim budou chybět, víd', až jim bude později zima.

Musíme jim říct, aby přestaly, musíme jim říct ,nechte toho', víd', ptáčku můj? Ty se nazlobí, nazlobí! Podívej!“ Její hlas náhle nabral na síle a prudkosti a ostře zaklepala na okno:

„Nechte toho,“ křičela, „nechte toho, vy malé zlobilky. Přestaňte!“ Zavolala ještě hlasitěji a víc zabušila na okno. Hlas měla britký a rozkazovačný.

„Mějte rozum,“ volala.

„Tak, už jsou pryč. Kam asi letěly, ty hlupinky? Co si budou spolu říkat? Co si budou říkat, kuřátko moje? Zapomenou na to, vid', dočista na to zapomenou, vykourí se jim to z těch hloupých hlaviček, zpod těch modrých čepiček.“

Po chvíli obrátila svou rozpálenou tvář k manželovi.

„Opravdu se perou, byly na sebe skutečně zlé!“ řekla hlasem rozdychtěným vzrušením a podivem, jako by patřila do ptačího světa, jako by se ztotožňovala s ptačím pokolením.

„Tak, perou se, modřinky, aby ne,“ řekl a byl rád, když se s tou svou tváří prozářenou odjinud otočila k němu. Přistoupil blíž a stál vedle ní a díval se ven na stopy na sněhu, kde se ptáci spolu potýkali, a na bílo-černé obtížené větve tisů. Co to po něm žádala, co se ptala ta rozzářená tvář, jakou otázku to měl zodpovědět? Nevěděl. Ale jak tam stál, pocítil jakousi odpovědnost, jíž byl rád, ale zároveň se cítil nesvůj, jako by musel uhasit své vlastní světlo. A stále ještě se nemohl pohnout.

Anna dítě velmi milovala, opravdu velmi. A přesto jako by nedošla naplnění. Měla neznatelný pocit očekávání, jako u pootevřených dveří. Byla v klidu a bezpečí Cossethay. Ale měla pocit, jako by v Cossethay vůbec nebyla. Namáhala oči, aby dohlédla kamsi za ně. A co viděla ze své hory Pisgy, které dosáhla? Slabě znatelný, lesknoucí se obzor ve velké dálce a oblouk duhy, dveře stínu s matně barevným naddveřním obloukem. Musí se snad odebrat tam?

Cosí nechápala, čehosi se jí nepodařilo dobrat. Existovalo cosi mimo její dosah. Ale proč se musí vydat na cestu? Stojí přece tak pevně na hoře Pisse.

V zimě, kdy vstávala s východem slunce a z oken vzadu viděla východ planoucí žlutě a oranžově nad zelenou, lesklou trávou, zatímco velká hrušeň uprostřed tu stála tmavá a velkolepá jako idol a pod temnou hrušní se malá louže leskla v blysknavém, žlutém světle, říkala: „Je tady.“ A když pak večer západ slunce náhle rudě zasvítíl velkou mezerou v mracích, řekla opět: „Je pryč.“

Rozbřesk a západ slunce byly dva konce duhy, která překlenula den, a ona viděla naději, příslib. Proč by se měla snažit dostat někam dál?

A přece si neustále kladla otázky. Když slunce zapadalo v ohnivém zimním spěchu, stála před planoucím ukončením procesu, v němž nehrála plnohodnotnou roli, a proto se stále musela tázat: „Co to děláš, že spouštíš tenhle ohromný světelný zmatek? Čím se to neustále zabýváš, že nás nenecháš na pokoji?“

Neobrátila se k manželovi, aby ji vedl. Byl od ní oddělen, byl s ní podle jejího odlišného pojetí jeho osoby. Mohla by pozvednout dítě, mohla by je hodit kupředu do té rudé záplavy a dítě by v ní mohlo kráčet mezi hořícími uhlíky a žhavým vroucím burácením, jako se procházeli tři světci s andělem v ohni.

Brzy si byla svým manželem jista. Zнала jeho temnou tvář a rozsah jeho vášně. Zнала jeho štíhlé silné tělo a říkala, že je její. Pak nebylo co jí odepřít. Byla bohatou ženou užívající si svého bohatství.

A brzy opět otěhotněla. Což ji uspokojilo a její neklid zmizel. Zapomněla na to, jak sledovala slunce stoupající po obloze a postupující k západu jako skvostný cestovatel valící se vpřed. Zapomněla, že za jasné temné noci měsíc nahlížel oknem a kynul jí jako kouzelný signál lodi, dával jí znamení, aby ho následovala. Slunce a měsíc si šly svou cestou a nechávaly ji tu, mýjely ji, tu bohatou ženu užívající si svého bohatství. Měla by také jít. Ale nemohla, když ji zvaly, protože nyní musí zůstat doma. S uspokojením upustila od dobrodružství v neznámu. Nosila a rodila děti.

Další dítě bylo na cestě a Anna upadla do mlhavé spokojenosti. Jestliže nebyla poutníkem do neznáma, jestliže už dorazila a jako bohatá žena se usadila ve svém zbudovaném domě, její dveře se přesto otvíraly pod obloukem duhy, její práh odrážel postup slunce a měsíce, těch skvělých cestovatelů, jejím domem se rozléhala ozvěna toho putování.

Ona byla těmi dveřmi a prahem, ona sama. Skrze ni přicházela další duše, aby na ní spočinula jako na prahu a vyhlédla ven, stíníc si oči při rozhodování, kterou cestou se dát.

KAPITOLA 7

Katedrála

Na začátku manželství, než se narodila Ursula, jezdila Anna s manželem na návštěvu k příteli její matky, baronu Skrebenskému. Když se dříve stýkal s Anninou matkou, jevil až všetečný zájem o Annu, protože byla čistokrevná Polka.

Když bylo baronu Skrebenskému asi čtyřicet let, umřela mu žena a zanechala ho v zoufale bezútěšném stavu. Lydie ho navštívila a vzala Annu s sebou. Tehdy bylo dívce čtrnáct. Od té doby ho Anna neviděla. Pamatovala si ho jako malého, vznětlivého kněze, který plakal a povídal a děsil ji, zatímco její matka ho utěšovala v nesrozumitelné cizí řeči.

Malý baron Annu nikdy tak docela neuznával, protože nemluvila polsky. Přesto se kvůli Lenskému považoval v jistém smyslu za jejího poručníka a daroval jí nějaké staré těžké ruské šperky, ty nejméně cenné z pozůstalosti své ženy. Pak opět ze života Brangwenů zmizel, třebaže žil pouze nějakých padesát kilometrů od nich.

O tři roky později se doslechli překvapivou novinku, že se oženil s mladou Angličankou z dobré rodiny. Všichni se tomu divili. Pak se objevil výtisk Historie briswellské farnosti od Rudolfa, barona Skrebenského, faráře z Briswellu. Bylo to podivná kniha, nesouvislá, plná vyhrabaných zajímavostí. Nesla věnování: „Mé ženě, Millicent Maud Pearsové, v níž objímám velkomyslného ducha Anglie.“

„Pokud neobjímá nic jiného než ducha Anglie,“ prohlásil Tom Brangwen, „není na tom asi moc dobře.“

Když však u něj vykonal se svou ženou formální návštěvu, zjistil, že nová baronka je drobné, potměšilé stvoření se smetanovou pletí, rudohnědými vlasy a ústy, z kterých člověk nespouštěl oči, protože se neustále roztahovala v nepochopitelném, podivném smíchu, jenž odhaloval její poněkud vystouplé zuby. Nebyla krásná, a přesto Tom Brangwen okamžitě podlehl jejímu kouzlu. Jako kotě se tulila

k jeho přívětivosti, zatímco sama byla nepolapitelná a ironická zároveň, dávala tušit své ocelové dráčky.

Baron jí prokazoval zbožňující dvornost a pozornost. Ona jeho zbožňování přijímala téměř výsměšně, byť ji činilo šťastnou. Byl to zvláštní drobný tvor, měla hebce smetanovou, prchavou krásu fretky. Tom Brangwen nevěděl, na čem je, vydán jí na milost, a ona se smála, trochu zajímavě, jako by měla chuť být krutá. Postaršího barona dovedla pěkně potrápit.

Když mu po několika měsících porodila syna, baron Skrebenský se netajil svým štěstím.

Postupně si v hrabství vytvořila kroužek známých. Pocházela z dobré rodiny, napůl z Benátek, a vychovali ji v Drážďanech. Malý farář-cizinec dosáhl společenského postavení, které téměř uspokojovalo jeho šílenou pýchu.

Brangwenovy překvapilo pozvání, aby Anna a její mladý manžel navštívili faru v Briswellu. Skrebenští byli nyní totiž středně zámožní, protože Millicent Skrebenská měla nějaký vlastní příjem.

Anna si oblékla nejlepší šaty, rozpomněla se na své nejlepší způsoby ze střední školy a vydali se na cestu. Will Brangwen, se zarudlou, rozzářenou tváří, s dlouhými končetinami a malou hlavou, jako nějaký rozčepýřený pták, vypadal jako vždycky. Malá baronka se usmívala a ukazovala zuby. Měla v sobě opravdové kouzlo, jakýsi radostný chlad, lišácky se smála. Anna si jí okamžitě vážila a měla se před ní na pozoru, instinktivně ji přitahovala a fascinovala podivná, jakoby dětská jistota baronky, ale zároveň v ní nebudila důvěru. Malý baron měl nyní už úplně bílé vlasy a byl velmi nedůtklivý. Měl vysušenou a vráscitou tvář, ale přesto zůstával ohnivý, nepokořený. Jak seděl a povídal, Anna se dívala na jeho štíhlé tělo, na ty malé, pěkné, štíhlé nohy a štíhlé ruce, a začervenala se. Ctila jeho mužství, štíhlost v jeho věku, jeho poučenou ohnivost, jeho schopnost bystře, ale rozvážně reagovat. Měl takový odstup, byl tak čistě objektivní. Žena existovala mimo něj. Nemohlo dojít k žádnému zmatení. A proto byl schopen té přesné, rozvážné reakce.

Existoval sám o sobě a byl zajímavý; ve své hutné vnitřní bytosti, věkem osekané na samu podstatu a přímou téměř smrtící a krutou, si byl přesto neúhybně jistý v činech, tak zřetelně jistý, že ji přitahoval. Sledovala jeho chladnou, tvrdou, samostatnou ohnivost a fascinovala ji. Měla by raději tohle než rozptýlenou žhavost svého manžela, než jeho slepé, žhavé mládí?

Jako by dýchala vysokohorský ostrý vzduch, jako by právě vyšla z nějaké dusné místnosti. Tihle podivní Skrebenští jí ukazovali jiný, volnější živel, v němž byl každý člověk oddělený od toho druhého. Nebyl snad tohle její přirozený živel? Neměla pocit, že ten těsný brangwenovský život ji dusí?

Mezitím si malá baronka s neutuchajícími jiskřičkami v těch velkých, lesklých světlehnědých očích pohrávala s Willem Brangwenem. Nebyl dost rychlý na to, aby upozoroval všechny její pohyby. Přesto ji sledoval nehnutě, neměnicíma se, rozzářenýma očima. Představovala pro něj podivné stvoření. Avšak neměla nad ním žádnou moc. Zrudla, cosi ji podráždilo. Ale přesto znovu a znovu pohlížela do toho jeho temného, živoucího obličeje, zvláště, jako by jím opovrhovala. Opovrhovala jeho nekritickou, neironickou povahou, to nebylo nic pro ni. A přesto ji to zlobilo, jako by žárčila. Sledoval ji s uctivým zájmem, jako by se díval, jak si hraje lasice. Ale jeho samého se to netýkalo. Byl jiného druhu. Ona představovala jiskřivé, šířající plameny, on rudý oheň vytrvale žhnoucí. Nemohla z něj nic vyzískat. Docílila, že zrudl, protože naznačila šířavě jemnou třídní nadřazenost. Začervenal se, ale pořád ještě nenamítal. Byl příliš jiný.

Na chvíli přišel její synek s chůvou. Bylo to hbité, drobné dítě, jemně vnímavé a chladně přelétavé ve svých zájmech. Willa Brangwena hoch okamžitě přezíral, jako by sem nepatřil. Chvíli postál u Anny, vzal ji na vědomí, a pak už byl pryč, hbitý, vnímavý, neklidný, s pomíjivým zájmem o všechno.

Otec ho zbožňoval a mluvil s ním polsky. Prapodivně působila ta škrobená aristokratičnost vztahu otce k dítěti, ten odstup v jejich vztahu, klasické otcovství na jedné straně, synovské podřízení na straně druhé. Hráli si spolu, různým stupněm velice samostatní, dvě

jinaké bytosti, jež se lišily spíše v postavení než ve vztahu. A baronka se usmívala, usmívala, neustále se usmívala a ukazovala přitom ty poněkud vystouplé zuby, neustále záhadně přitažlivá a okouzlující.

Anna si uvědomila, jak odlišný mohl být její vlastní život, jak jinak mohla žít. Její duše se zachvěla, stal se z ní jakoby jiný člověk. Její důvěrný vztah k manželovi pominul, ta zvláštní brangwenovská důvěrnost, tak hřejivá, tak těsná, tak dusivá, kdy člověk jako by neustále byl ve styku s tou druhou osobou, jako pokrevní příbuzný, se zrušila. Odmítla ho, ten těsný vztah ke svému mladému manželovi. On a ona nebyli jedna bytost. Jeho žhavost ji neměla neustále zaplavovat, zaplavovat její mysl a její individualitu, až by v té žhavosti s ním splynula, až by neměla své vlastní, oddělené já. Chtěla svůj vlastní život. Jako by ji ovíjel a zaplavoval svým bytím, svým žhnoucím životem, až nevěděla, zda je sama sebou, nebo zda je jiným tvorem, spojeným s ním ve světě těsného a důvěrného svazku krve, který se nad ní uzavíral a vylučoval ji ze všeho toho rozumného venku.

Chtěla své vlastní, původní, jasně uvažující já, samostatné, oddělené od něj, aktivní, a ne pohlcené, aktivní za sebe samu, já, které by bralo a dávalo, ale nikdy nebylo pohlceno. Zatímco on si přál tu podivnou pohlcenost s ní, které ona stále ještě odolávala. Ale zčásti proti ní byla bezmocná. Příliš dlouho žila předtím v lásce Toma Brangwena.

Od Skrebenských jeli k milované katedrále Willa Brangwena v Lincolnu, protože stála nedaleko. Slíbil jí, že spolu navštíví jednu po druhé všechny katedrály v Anglii. Začali s lincolnskou, protože tu znal dobře.

Jak se blížila chvíle odjezdu, byl celý rozrušený. Co ho tak proměnilo? Skoro se zlobila, když odjížděla od Skrebenských. Ale on si nyní vystačil sám. Jeho hrud' jako by se celá otevřela a s napětím sledovala, až se objeví skvělý chrám tyčící se nad městem. Jeho duše běžela napřed.

Když v dálce uviděl tmavomodrý obrys katedrály, ostražitě se rýsující proti nebi, srdce mu poskočilo. Bylo to znamení na nebi, byl to Duch vznášející se jako holubice, jako orel nad zemí. Otočil k ní svou extaticky rozzářenou tvář a ústa se mu roztáhla v podivném, extatickém úsměvu.

„Už je ji vidět,“ řekl.

Ten tón ji podráždil. Mluví o ní jako o ženě. Je to přece věc! Proč ho katedrála, velká budova, zastaralá věc minulosti, tolik vzrušuje? Je jak u vytržení. Vyburcovalo ji to k pohotovosti.

Vystoupali do prudkého kopce, on dychtivý jako poutník přicházející ke svatostánku. Když se blížili tomu místu, kde stojí na jedné straně hrad a na druhé katedrála, z jeho žil jako by vytryskly ohnivé květy, byl uchvácen.

Prošli bránou a octli se před rozsáhlým západním průčelím v celé jeho šíři a zdobnosti.

„Je to falešné průčelí,“ řekl s pohledem upřeným na zlatavý kámen a dvojici věží, ale přesto je miloval. Unesen octl se před vchodem, na pokraji nezjeveného. Vzhlédl k nádhernému členění kamene. Chystal se vstoupit dovnitř, do bezchybného lůna.

Otevřel dveře a objevilo se před ním nádherné příšeří s pilíři, v němž se jeho duše zachvěla a pozvedla ze svého hnízda. Jeho duše se povznesla a stoupala vzhůru do toho velkolepého chrámu. Jeho tělo stálo bez hnutí, pohlceno výškou katedrály. Jeho duše se vznesla do toho příšeří, aby se ho zmocnila, závrtně stoupala, omdlévala v tom nádherném úniku, chvěla se v tom lůně, ve ztišeném příšeří plodnosti, jako plodivé sémě v extázi.

Ji také přemohl úžas a posvátná úcta. Šla za ním. Zde bylo příšeří samotnou podstatou života, barevné přítmí zárodkem všeho světla a dne. Zde nastával první rozbřesk, sem dopadaly poslední paprsky zapadajícího slunce a odvěká tma, z níž vykvétal a v níž opět zanikal den života, rozeznávala se mírem a hlubokým odvěkým tichem.

Mimo čas, vždycky nadčasový! Mezi východem a západem, mezi rozbřeskem a soumrakem ležel kostel jako sémě v tichu, temné před klíčením, ztišené po smrti. Katedrála pojímající zrození i smrt, před-

jímající veškerý hluk a pohyb života, zůstávala ztišená jako velké, uzavřené semínko, jehož květem bude zářivý, nepředstavitelný život, jehož začátek a konec však obsáhnou kruh ticha. Zklenuté duhou, to barevné příšeří snášelo hudbu na ticho, světlo na tmu, plodnost na smrt jako semínko přidává list po listu a ticho na kořen a květ, přičemž v jednotlivých částech rostliny se skrývá veškeré tajemství – smrt, z níž vypadlo, život, do něhož spadlo, nesmrtelnost, kterou v sobě skrývá, a smrt, k níž opět dospěje.

Zde v kostele se spojovala minulost i budoucnost ve všeobsáhlé jednotě. Brangwen došel svého naplnění. Vyšel z otvoru lůna, rozevřel jeho veřeje a pokračoval k světlu. Skrze denní světlo a každodennost získával jednu vědomost za druhou, zkušenost za zkušeností, a nezapomínal přitom na temno lůna, měl vidinu temna po smrti. A mezitím otevřel dveře katedrály a vešel do příšeří obou druhů temna, do tajemna toho dvojího ticha, kde východ slunce splýval se západem a začátek s koncem.

Zde kámen vyrážel z rovné země vzhůru, neustále stoupal vzhůru v mnohosti a mnohotvárnosti touhy, pryč od obzoru země, skrze soumrak a stmívání a celou škálu touhy, skrze kličky, odmítání, až k extázi, doteku, ke spojení a naplnění, spojem, sevření, těsnému objetí, k znehybnění, dokonalému, zemdlenému naplnění, k nadčasové extázi. Tam zůstala jeho duše, na špici oblouku, zaklenuta v nadčasové extázi, naplněna.

A nebyl tam čas ani život, ani smrt, ale pouze tohle, toto bezčasé naplnění, kde se výběžek země stýkal s jiným výběžkem země a oblouk se uzavíral klenbou extáze. Bylo v tom vše, bylo to všeobsažné. Až do chvíle, než přišel k sobě ve světě dole. Pak se znovu sebral, uchvácen, a veškeré proudění v jeho těle se napjalo a vzneslo, vzneslo se do výšky v té tmě nad ním, k plodnosti a jedinečnému tajemství, k doteku, sevření, naplnění a vyvrcholení věčnosti, k vrcholu oblouku.

Ona se také cítila unesena, ale spíše umlčena než v harmonickém souladu s tím prostředím. Milovala je jako svět, který nebyl tak zcela její, ošklivila si Willovo uchvácení a extáze. Jeho vášeň projevující se

v katedrále ji zpočátku naplnila úctou, ale pak ji rozzlobila. Nakonec venku je obloha a tady uvnitř, v téhle tajemné polonoci se jeho duše povznáší spolu s pilíři k výšinám, ale ne ke hvězdám a krystalicky průzračnému temnému prostoru, ale aby se spojila a uzavřela s odpovídajícím impulsem vztyčeného kamene v příšeří a tajemnu pod klenbou. To vzdálené zaklenutí a spojení oblouků, vzepětí a vybíhání kamene, které nesou ohromnou střechu nad jejich hlavami, ji naplňovalo posvátnou hrůzou a umlčovalo ji.

Ale přesto – přesto nezapomínala, že volná obloha není žádná modrá klenba, žádná temná kupole ověšená mnoha blikajícími lampičkami, ale prostor, kde hvězdy krouží svobodně a svoboda nad nimi je ještě větší.

Ji také katedrála vzrušovala. Ale nikdy by nesvolila ke spojení všeho toho vzpínajícího se kamene v ohromnou střechu, pod níž je zavřena a nad níž není už nic, nic, je to ta poslední hranice. Jeho duši se něco takového líbilo: zde, zde je to všechno v úplnosti a věčné: pohyb, spojení, extáze a žádná iluze času, uplývání noci a dne, ale pouze dokonale proporční prostor a pohyb, které se zaklesávají do sebe a obnovují a vášeň tryská svou cestou ve velkých vlnách k oltáři, místu obnovované extáze.

Její duše se také nechala unášet k oltáři, k prahu Věčnosti v úctě a strachu a radosti. Ale vždycky se cestou zarazila, nedůvěřovala vyvrcholení oltáře. Nemínila se nechat nadnášet vzedmutím vášně a nakonec být vyvržena na stupních k oltáři jako na pobřeží neznámých končin. Byla v tom velká radost a opravdovost. Ale i v tom omámeném vytržení v katedrále si osobovala jiné právo. Oltář byl pustý, jeho světla pohaslá. Bůh v tom keři už neplál. Ležela tam pouze mrtvá hmota. Ona si osobovala právo na svobodu nad sebou, výš než byla klenba katedrály. Vždycky měla pocit uvěznění v uzavřeném prostoru.

Chytala se tedy maličností, které ji chránily, aby ji nesmetl příliv vášně, jehož značná hmota se stále dme k Nekonečnu, vlastní silou se vítězně dere vzhůru. Chtěla se dostat ven z tohoto předem daného dmoucího se pohybu vpřed, zvednout se z něj, jako se pták

s mokrýma, schlíplýma nohama zvedá z moře, zvednout se, jako pták zvedá hrud' a vytrhává své tělo z pulsujícího a kypícího moře, které jej nese kupředu k nechtěnému cíli; odtrhnout se jako pták na křídlech a ve volném, projasněném prostoru se vznést nad daný, tíží omezený pohyb jako oddělené smítko, jež visí v prostoru, letí sem a zase tam, vidí a reaguje dříve, než opět klesne, když si vybere či najde směr, kterým se nechá nést vpřed.

A měla pocit, že se musí něčeho chytit, jako by její křídla byla příliš slabá, aby ji rovnou zvedla z toho kypění. Povšimla si zlomyslných drobných tváří vytesaných v kameni a zaujatě před nimi zůstala stát.

Ty potutelné tvářičky vyhlížely ze vznešenosti katedrály, jako by měly nadhled. Skutečný nadhled, tihle malí diblíci, kteří se pošklebovali iluzi člověka, že katedrála je cosi absolutního. Mrkali a tvářili se poťouchle, jako by naznačovali ty mnohé věci, které z grandiózního pojetí katedrály vypadly. Jako by posměšně říkali: „Je toho tu sice hodně, ale hodně toho tu také nemají.“ Tyhle obličejíky měly samostatnou vůli, samostatné pohyby, samostatné vědomí, které nezávisely na vzednutí a vzpínání toho vznešeného impulsu nahoru k oltáři, vzpíraly se tomu a smály se nad triumfem, jehož dosáhly, byť tak malé.

„Podívej!“ vykřikla Anna. „Podívej na ty tváře, jak jsou pozoruhodné! Podívej se na ni.“

Brangwen se podíval nerad. To se ozval hlas hada v jeho Ráji. Ukazovala na naducaný, zlomyslný a poťouchlý obličejík vytesaný do kamene.

„Určitě ji znal, ten muž, který ji vytesal,“ řekla Anna. „Určitě to byla jeho žena.“

„Vždyť to vůbec není žena, je to muž,“ příkře namítl Brangwen.

„Myslíš? – Ne! Tohle není muž. To není mužská tvář.“

V hlase měla jakýsi posměch. Zasmál se a šel dál. Ale ona s ním dál nepokračovala. Zastavila se u plastik. A on nemohl bez ní dál. Čekal celý netrpělivý, protože se nemohl hnout. Kazila mu jeho vášnivě spojení s katedrálou. Začal se chmuřit.

„Podívej se sem!“ vykřikla znovu. „Tady je ta samá žena – podívej! – jenomže tentokrát se zlobí! Není to nádhera! Podívej, jak ji udělal ohavnou!“ S gustem se smála. „Musel ji nenávidět. Určitě to byl příjemný člověk. Podívej se na ni – je to ohromně povedené – přesná semetrika! Určitě ji tu takhle zvěčnil s chutí. Tím se jí přece pomstil, ne?“

„Je to mužská tvář, vůbec nepatří ženě – je to tvář mnicha – hladce oholeného,“ trval na svém.

Pohrdlivě se zasmála.

„Nesneseš pomyslení, že by v katedrále zvěčnil svou ženu, vid’?“ posmívala se mu a neuctivě se přitom smála. Smála se své vítězné zlomyslnosti.

Osvobodila se od katedrály, dokonce zničila tu jeho vášeň. Byla tomu ráda. On se rozhořčeně zlobil. Ať se snažil, jak chtěl, nemohl si uchovat pocit zázračnosti katedrály. Vzala mu iluzi. To, co bylo pro něj absolutnem, v němž se skrývá nebe i země, se mu stalo tím, čím to bylo pro ni, úhlednou hromadou neživé hmoty – bylo to mrtvé.

V ústech jako by cítil popel, duše se vztekala. Nenáviděl ji za to, že zničila další z jeho životně důležitých iluzí. Brzy bude dočista nahý, holý, nebude se mít vůbec o co opřít, nebude mít nic, v co by mohl věřit.

A přece někde ve svém nitru reagoval s větší hloubkou na ten zlomyslný obličejík tvářící se poťouchle než předtím na dokonalé vzepětí katedrály.

Nicméně v tomto okamžiku byla jeho duše ubohá a bez domova a nedokázal snést pomyslení, že ho Anna vystrčila z jeho milované skutečnosti. Chtěl svou katedrálu; chtěl uspokojovat svou slepou vášeň. A už nemohl. Něco se mu postavilo do cesty.

Odjeli domů oba proměnění. Ona získala novou úctu k tomu, co chtěl on, on měl pocit, že pro něj katedrály už nikdy nebudou tím, čím byly dříve. Předtím je považoval za absolutní. Nyní je viděl přikrčené pod oblohou, stále ještě s tím temným, tajemným světem uvnitř, ale světem ve vnějším světě, jako jakousi vedlejší podívanou,

zatímco dříve pro něj znamenaly svět v rámci chaosu: realitu, řád a absolutno uvnitř nesmyslného zmatku.

Dříve měl pocit, že kdyby jen mohl vstoupit těmi velkými dveřmi a pohlédnout příšeřím směrem ke vzdálenému, konečnému zázraku oltáře, pod okny visícími kolem jako tabulky z drahokamů vyzářujících svou vlastní slávu, dosáhl by uspokojení. Zde se to uspokojení, po němž toužil, blížilo – k tomu, k předpokoji velkého Neznáma, se sbíhala veškerá realita a zde byl oltář těmi mystickými dveřmi, jimiž všichni a všechno musí projít k věčnosti.

Ale nyní si nějak smutně a zklamaně uvědomoval, že ty dveře vlastně nejsou dveře. Byly příliš úzké, byly falešné. Vně katedrály byl mnohý vzletný duch, který by nikdy tím barevným příšeřím nemohl proniknout. Will ztratil své absolutno.

Naslouchal drozdům v zahradách a slyšel notu, kterou katedrály do sebe nepojaly: cosi svobodného a bezstarostného a radostného. Cestou do práce přešel přes louku plnou žlutých pampelišek a žlutá koupel byla tak přepychová a zároveň osvěžující, že byl rád, že je od své stinné katedrály dál.

Existoval život vně kostela. Bylo toho hodně, co kostel nemohl pojmut. Myslel na Boha a na celý modrý běh dne. To bylo něco ohromného a svobodného. Pomyslel na pozůstatky řeckého náboženství a připadalo mu, že chrám nikdy nebyl dokonalý chrám, dokud nebyl poničený a nesmísel se s větrem, oblohou a bylinami.

Ale pořád ještě kostel miloval. Miloval ho jako symbol. Sloužil mu pro to, co se snažil představovat, spíše než pro to, co skutečně představoval. Pořád ještě ho miloval. Kostelík za jeho zahradní zíd-kou ho táhl k sobě, věnoval mu milující pozornost. Chtěl se o něj starat, uchovat ho. Bylo to pro něj cosi pradávného a posvátného. Staral se o kámen i dřevo, tu opravil varhany, tu zrestauroval kousek rozbitého reliéfu či opravil kostelní nábytek. Později se také stal regenschorim.

Střed jeho života se posunul, stával se povrchnějším. Nepodařilo se mu dosáhnout takového stupně vyjadřování, nenašel ten pravý

výraz. Musel se spokojit se starou formou. Ale jeho duch jako by potřeboval dotvořit.

Anna se nyní plně zaměstnávala dítětem, nechala manžela, aby si šel svou cestou. Byla nyní ochotna odložit veškeré výpravy do neznámých skutečností. Měla dítě, její hmatatelnou a bezprostřední budoucností bylo dítě. Pokud její duše nenašla výraz, pak její lůno ano.

Kostel, který sousedil s domkem, se Willovi stal důvěrně známým a drahým. Hleděl si ho, měl ho plně na starosti. Pokud nemohl najít žádnou novou činnost, stačilo mu ke štěstí pěstovat tuto dávnou, drahou formu náboženství. Znal ten malý obílený kostelík. V jeho stinném prostředí se znovu propadal do bytí. Rád se ponořil do jeho ticha, jako se kámen ponoří do vody.

Přešel přes zahradu, po schůdkách přešel zídku a vstoupil do ticha a míru kostela. Když za ním zapadly těžké dveře, jeho nohy rozeznávaly podlahu v uličce, jeho srdce se rozeznávalo něžnou vášní a mystickým klidem. Také se mírně styděl jako muž, který selhal, který se sem utíká za svým naplněním.

S láskou rozsvěcel svíčky u varhan a pak seděl sám v jejich matné záři a cvičil církevní písně a žalmy na bohoslužbu. Nabílené oblouky zdiva ustupovaly do tmy a zvuk varhan a pedálů odezníval v neměnné nehybnosti kostela – slabě, jakoby přízračně se tóny ozvaly ve věži a pak hudba opět vytryskla s plnou silou, vítězně.

Přestal si dělat se svým životem starosti. Popustil svou vůli a nechal věci běžet svou cestou. To, co probíhalo mezi ním a jeho ženou, bylo ohromné, byť to třeba nebylo všechno. Skutečně nad ním zvítězila. Nechtě tedy on čeká a snáší to, čeká a snáší to. Ona, dítě a on sám tvořili jednotu. Varhany vyzpěvovaly jeho vyznání. Když tiskl klávesy varhan, jeho duše spočívala ve tmě.

Pro Annu bylo dítě dokonalou rozkoší a naplněním. Své touhy odložila, její duše se rozplývala nad dítětem. Bylo to dosti neduživé děcko, neměla to s péčí o ně snadné. Ale nikdy si ani na okamžik nepomyslela, že by mohlo umřít. Děťátko bylo neduživé, jí tedy příslušelo učinit je silným. Oddala se té námaze, dítě jí bylo vším. Celá její představivost se tím vyčerpávala. Byla matkou. Stačilo brát do

ruky ty čerstvé droboučké končetiny, to nové tělíčko, slyšet ten nový hlásek, jak křičí do ticha. Veškerá její budoucnost jí zaznívala v pláči i vrnění dítěte. Když teď kojila své dítě, držela v náruči budoucí roky svého života. Vzklíčil v ní ten vášnivý pocit naplnění a budoucnosti a učinil ji živou a silnou. Veškerou budoucnost měla ve svých rukou, v ruce ženy. A než bylo tomuto dítěti deset měsíců, otěhotněla znovu. Jako by ji zachvátila bouře plodnosti, každický okamžik pro ni byl plný a činorodý. Cítila se jako země, matka veškerenstva.

Brangwen se zabýval kostelem, hrál na varhany, cvičil chóristy, učil v nedělní škole. Byl docela šťastný. Když o nedělích učil chlapce, pociťoval jakési dychtivé, dojmavé štěstí. Neustále se vzněcoval blízkostí jakéhosi tajemství, které zatím neprozkoumal.

Doma sloužil své ženě a malému matriarchátu. Milovala ho, protože byl otcem jejich dětí. A neustále k němu cítila fyzickou lásku. Tak se přestal snažit být jí nadřazen duchem a ovládat ji, dokonce od ní ani nevyžadoval úctu ke svému vědomému či veřejnému životu. Žil prostě z její fyzické lásky k němu. A sloužil tomu malému matriarchátu, pomáhal s krmením dítěte a s domácími pracemi, nyní lhostejný vůči vlastní důstojnosti a důležitosti. Ovšem to, že se vzdal svých nároků, že žil v ústraní na úkor vlastního zájmu, z něj činilo nesku-tečného a nedůležitého člověka.

Anna na něj nebyla na veřejnosti pyšná. Ale velice brzy se naučila být lhostejná k veřejnému životu vůbec. On se nechoval jako muž podle obecné představy: nepil ani nekouřil, ani si neosoboval důležitost. Ale byl to její muž a jeho lhostejnost k veškerým nárokům mužství ji v životě s ním povyšovaly. Fyzicky ho milovala a uspokojoval ji. Vlastně vždycky šel svou cestou a mimo hlavní proud. Nejdřív ji to dráždilo, vnější svět pro něj existoval tak málo. Když se na něj dívala očima kohosi zvnějšku, měla chuť se mu pošklebovat. Ale její pošklebování se změnilo v úctu svého druhu. Vážila si ho za to, že jí dokázal tak prostě a cele sloužit. A především mu s láskou rodila děti. Stala se láskyplným zdrojem dětí.

Nechápala ho, ty jeho podivné, temné záchvaty zuřivosti a jeho oddanost kostelu. Záleželo mu na budově kostela; a přece jeho duše vášnivě po něčem prahla. Dřel se, když čistil kamenné zdi, opravoval dřevěné součásti vybavení, restauroval varhany a snažil se, aby zpěv v kostele byl co nejdokonalejší. Jeho úkolem bylo udržovat bez poskvrnky kostelní hmotu i církevní rituál; mít naprosto ve svých rukou tu malou posvátnou budovu a naplnit formu bohoslužby. Na jeho tváři a v jeho zaujatých pohybech se zračila jakási projasněná úzkost a napětí. Byl jako milenec, který ví, že je zrazen, ale přesto miluje a jeho láska je tím úpornější. Kostel byl falešný, ale on mu sloužil o to pečlivěji.

Během dne při práci v kanceláři jako by se vůbec neprojevoval. Neexistoval. Pracoval automaticky, dokud nebyl čas jít domů.

Žhavou láskou miloval tmavovlasou malou Ursulu a čekal, až dítě nabude vědomí. Zatím si na dítě činila bezvýhradný nárok matka. Avšak jeho srdce čekalo ve tmě. Jeho hodina měla přijít.

Po nějakém čase se naučil Anně podřídit. Vnutila mu ducha svých zákonů, zatímco mu ponechala literu těch jeho. Bojovala s ďábly v něm. Velice trpěla jeho nevysvětlitelnými a nevypočitatelnými temnými záchvaty vzteku, kdy ho naplnila černota a černý víchř jako by smetal z povrchu zemského vše, co s ním mělo co do činění. Měla pocit, že ničí ji samu a vše kolem ní.

Nejdříve s ním bojovala. V tomto stavu si večer klekal, aby se pomodlil. Dívala se na jeho přikrčenou postavu.

„Proč klečíš a předstíráš, že se modlíš?“ ptala se ho nevraživě. „Myslíš si, že někdo, kdo je v takové zlostné náladě jako ty, se může modlit?“

Bez hnutí zůstal vkleče vedle postele.

„Je to hrozné,“ pokračovala, „a taková přetvářka! Jaká slova předstíráš? A ke komu se jako modlíš?“

Pořád ještě vytrval nehnutě, vřel v něm zárodečný vztek, kdy jako by celá jeho přirozenost hrozila rozpadem. Jako by žil pod nějakým tlakem a občas na něj doléhaly tyto temné, chaotické záchvaty zloby,

chuť ničit. Pak se s ním potýkala a jejich potyčky byly ošklivé, vražedné. Pak i vášeň mezi nimi vyzněla černě a strašně.

Avšak postupně, když se naučila lépe ho milovat, zůstávala stranou, a když cítila, že na něj jde jeden z těch záchvatů, nevšímala si ho, úspěšně ho zanechala v jeho světě a sama zůstala ve svém. Vyřídil si svůj temný zápas sám se sebou, aby se k ní pak vrátil. Neboť nakonec zjistil, že zůstane v pekle, dokud se k ní nevrátí. Tak se snažil se jí podřídit a ona se bála ošklivého napětí v jeho očích. Milovala ho a vzala si ho. Pak on byl vděčný za její lásku a pokorný.

Postavil si dílnu, kde restauroval poničené předměty z kostela. Měl tedy hodně co na práci: žena, dítě, kostel, práce se dřevem a zaměstnání, to vše vyžadovalo čas. Kdyby tak jen neměl v sobě jakési omezení, jakousi temnotu před očima! Nakonec se tomu musel sám poddat. Musel se podřídit vlastní nedostatečnosti, omezení své bytosti. Dokonce si musel přiznat svou temnou, prudkou povahu a počítat s ní. Ale protože ona na něj byla hodnější, i povaha se zklidnila.

Když seděl někdy velice potichu s projasněnou, nepřítomnou tváří, Anna rozpoznávala v tom jasu také utrpení. Byl si vědom jakési vlastní hranice, čehosi nedotvořeného v samé své bytosti, jakýchsi zárodků v sobě, které nedozrály, jakýchsi zavřených jader temnoty, která se nikdy nerozvinou a neotevřou, dokud bude jeho tělo žít. Nebyl schopen naplnění. Così nerozvinutého v něm mu v tom bránilo, byla v něm jakási temnota, kterou nemohl rozvinout, která se v něm nikdy nerozvine.

KAPITOLA 8

Dítě

Od samého začátku dítě rozechvívalo v mladém otci jakýsi hluboký, silný cit, který si sotva odvažoval připustit, tak byl silný, a vycházel z temna v něm. Když slyšel dítě křičet, zmocňovala se ho hrůza kvůli ozvěně z neprozkoumaných končin v něm samém. Musí ty končiny v sobě, nebezpečné a hrozivé, poznat?

Držel děcko v náruči a chodil sem a tam trýzněný křikem svého masa a krve. Tady křičelo jeho vlastní tělo a krev! Ten hlas, který vlastně vycházel z něho, z těch hlubin v něm, mu byl z duše protivný.

Někdy v noci dítě plakalo a plakalo, noc tlačila a spánek také tížil. V polospánku natáhl ruku na dětský obličejík, aby dítě umlčel. Ale cosi mu ruku zadrželo: ten nelidský, nesnesitelný, nepolevující pláč ho zadržel. Byl tak neosobní, bez příčiny či cíle. A přece na něj přímo reagoval, jeho duše se ozývala na ten šílený pláč. Naplňovalo ho to hrůzou, téměř šílenstvím.

Naučil se tomu podvolit, podřídít se těm hrozným, skrytým zdrojům, jež byly prapůvodem jeho živoucí tkáně. Nebyl tím, čím si myslel, že je! Pak tedy ať je tím, čím je, neznámý, mocný, temný.

Zvykl si na děťátko, už věděl, jak zvednout a podržet to malé tělíčko. Děcko mělo krásnou kulatou hlavičku, která ho vášnivě dojímala. Byl by bojoval do poslední kapky krve, aby tu nádhernou a dokonale kulatou hlavičku ubránil.

Naučil se znát ty ručičky a drobná chodidla, podivné, nevidomé, zlatohnědé oči, ústa, která se otvírala pouze k pláči, k sání či k podivnému, bezzubému smíchu. Už dokonce skoro chápal ty klátící se nožičky, zpočátku spíš odporné. Uměly tak zvláště kopat, měly svou hebkost.

Jednou večer znenadání uviděl toho drobného tvorečka, jak se nahý převaluje na matčině klíně, a udělalo se mu zle z toho, jak je to

stvoření bezmocné, zranitelné a nepodstatné; ve světě tvrdých povrchů a proměnlivých výšek bylo zranitelné a nahé všude. A přesto se tvářilo docela blaženě. A přesto v jeho slepém, strašlivém pláči nebyla slepá, odvěká hrůza jeho zranitelné nahoty, hrůza z toho, že je tak naprosto odevzdané, bezmocné v každém ohledu. Nemohl snést, když dítě plakalo. Srdce se mu sevřelo a stálo na stráží před celým vesmírem.

Ale čekal, až děsivý strach těchto dní přejde; věděl, že se blíží radost. Viděl krásné smetanově bílé a chladné ouško dítěte, tmavé vlásky vyčesané do bronzového lesku, podobného bronzovému prášku. A čekal, až se dítě stane jeho, až se na něj podívá a odpoví mu.

Žilo odděleně od něj, ale bylo to jeho dítě. Jeho tělo a krev se nad ním rozechvívaly. Tiskl si dítě k hrudi a poplácával je s vítězným smíchem. A dítě ho už poznalo.

Když se na něj dívaly ty nově otevřené, nově začínající oči, chtěl, aby ho vnímaly, aby ho poznaly. Pak si připadal, že pro dítě skutečně existuje. Dítě ho poznalo a ten obličejík se na něj zvláštním způsobem zasmál. Přitiskl si děcko k hrudi, poplácával je a vítězně se smál.

Zlatavě hnědé oči dítěte se postupně rozzářily a rozšířily při pohledu na temně prozářenou tvář mladíka. Dítě znalo matku lépe, chtělo matku víc. Ale to nejjasnější a nejdivočejší nadšení patřilo otci.

Dítě zesílilo, pohybovalo se pevně a volně, vydávalo zvuky podobné slovům. Už to byla malá holčička. Znala jeho silné ruce, radovala se z jeho pevného stisku, smála se a broukala, když si s ní hrál.

A jeho srdce se vášnivým citem k dítěti žhavilo do ruda. Bylo jí teprve něco přes rok, když se narodilo druhé děťátko. Pak si Ursulu přivlastnil. Byla jeho první malou holčičkou. Soustředil na ni svou lásku.

Druhé dítě mělo tmavomodré oči a světlou pleť: bylo víc do rodiny Brangwenů, jak říkali lidé. Vlásky mělo světlé. Ale zapomínali na

Annino nepoddajné blond'até rouno v dětství. Nově přichozí nazvali Gudrun.

Tentokrát se Anna cítila silnější a nebyla už tak nedočkavá. Nevadilo jí, že to není chlapeček. Stačilo, že má mléko a může dítě kojit: Jaká to byla rozkoš, když to malé živé stvoření sálo mléko jejího těla! Jaká rozkoš, když děťátko zesílilo a dvě malé ručky chňapaly slepě, ale vášnivě po jejích prsech, když ta malá ústa slepě, ale s jistotou a vědomím životní důležitosti hledala ji, a jaký pocit svrchovaného míru, když se tělíčko uklidnilo, ústa a hrdlo sály, sály a sály, pily život z ní, aby vznikl život nový, téměř vzlykaly vášnivou radostí nad tím, že získávají vlastní existenci, malé ručky se vši silou držely, když se bradavka oddalovala, aby jim to nebylo upřeno. To Anně stačilo. Jako by přešla do jakéhosi vytržení mateřstvím, vytržení mateřstvím bylo pro ni vším.

A otec měl tedy starší děcko, odstavené dítě – zlatohnědé, udivené, živé oči malé Ursuly tu byly pro něj, který čekal za matkou, až ho bude potřeba. Matka pocítila palčivou žárlivost. Ale stále ještě ji pohlcovalo malinké děťátko. Bylo beze zbytku její, jeho potřeby se vázaly přímo na ni.

Tak se Ursula stala dítětem otcova srdce. Byla jako kvítek a on slunce. Choval se trpělivě, měl energii a vymýšlel si pro ni věci. Naučil ji všelijakým legráčkám, naplňoval jí život a nutil ji, aby žila naplno. Odpovídala mu svým víc než štědrým dětským smíchem a potěšenými výkřiky.

Když měli teď dvě malé děti, docházela k nim žena na výpomoc v domácnosti. Anna se plně věnovala péči o děti. Dvě děťátka nebyla pro ni příliš. Ale když teď měla děti, nesnášela jakoukoli práci kromě péče o ně.

Když se Ursula začala batolit, bylo to zaujaté, zaměstnané dítě, které se vždycky umělo zabavit a nepotřebovalo mnoho pozornosti od jiných lidí. Večer kolem šesté Anna často vycházela přes uličku ke schůdkům přes plot, přenesla Ursulu na druhou stranu na louku a řekla: „Jdi tatínkovi naproti.“ Pak když Brangwen přicházel po úpatí prudkého kopce, uviděl před sebou na cestě drobný, kolébající

se rozevlátý bod s tmavou hlavičkou, který, jakmile ho spatřil, dal se do prudkého běhu pohybem připomínajícím větrný mlýn: holčička mávala rukama a hnala se z prudkého kopce. Srdce mu poskočilo, běžel k ní, jak nejrychleji mohl, aby ji chytil, protože věděl, že upadne. Třepotala si to směrem k němu, její drobné končetiny vlály na všechny strany. A on byl rád, když ji chytil do náruče. Jednou upadla, když k němu letěla, viděl, jak náhle poskočila kupředu, jak běžela s rukama nad hlavou k němu; a když ji zvedl, tekla jí krev ze rtu. Nesnesl to pomýšlení, vždycky se mu chtělo plakat, dokonce i když zestárl a ona se mu odcizila. Hrozně tu malou Ursulu miloval! – srdce ho pro ni bolelo, když byl mladý a nedávno ženatý.

Když byla trochu starší, vídal ji, jak v červené zástěrce bezstarostně přelézá zábradlí schůdků, nebezpečně se přehoupne a skulí dolů, sama se zvedne a jako šipka mu letí naproti. Někdy se ráda nechala nést na ramenou, někdy s ním šla raději za ruku, někdy na okamžik objala jeho nohy a pak zase utíkala, zatímco on na ni křičel a volal, jako by sám byl také dítě. Byl to pořád ještě vysoký, hubený a neusazený dvaadvacetiletý kluk.

To on jí vyrobil kolébku, židličku, stoličku, vysokou dětskou židli. On ji vysazoval nahoru ke stolu a vyřezával jí panenku ze staré nohy od stolu, zatímco ona se na něj dívala a říkala:

„Udělej jí oči, tati, udělej jí oči!“

A on jí nožičkem vyřezal oči.

Velice ráda se parádila, tak jí třeba uvázal kousek bavlnky kolem ucha a na něj zavěsil modrý korálek jako náušnici. Náušnice se střídaly – jindy byl korálek červený, zlatý či ho vystřídala malá perlička. A když přicházel večer domů a viděl, jak pyšně a vážně drží hlavu vzhůru, povšiml si jí a zeptal se:

„Tak ty máš dneska na sobě ty nejlepší zlaté náušnice s perličkou?“

„Ano.“

„Nejspíš jsi byla na návštěvě u královny?“

„Ano, byla.“

„No a copak povídala?“

„Řekla – řekla – ,Ne aby sis umazala ty pěkné bílé šatičky!“

Dával jí nejlepší kousky ze svého talíře, podával jí je do rudých vlhkých úst. Nebo jí z marmelády nakreslil ptáčka na krajíček chleba s máslem, který pak s nesmírnou chutí snědla.

Když bylo po večeři umyto nádobí, hospodyně odešla a nechala rodinu o samotě, Brangwen obvykle pomáhal s koupáním dětí. Dlouze si s holčičkou povídal, když mu seděla na klíně a rozepínal jí šatičky. A jako by mluvil o velice vážných věcech, hluboce morálních. Pak najednou přestala poslouchat, protože uviděla skleněnou kuličku, která se zakutálela do kouta. Vysmekla se mu a nijak nespěchala s návratem.

„Vrať se sem,“ řekl a čekal. Ona se v duchu zabývala něčím svým a nevšímalá si ho.

„No tak pojd,“ opakoval už trochu rozkazovačně.

Vzrušeně se zasmála, ale předstírala dál, že je něčím zaujatá.

„Slyšíš mě, slečno?“

Otočila se s letmým, radostným smíchem. Vrhla se k ní a vyzvedl ji do vzduchu.

„Kdopak to nepřišel, když jsem ho volal, co?!“ říkal a lechtal ji svými silnými rukama. A ona se od srdce smála. Milovala ho za to, že ji přiměl svou silou a rozhodností. Byl všemocný, jako silná pevnost tyčící se mimo její dohled.

Když dali děti spát, někdy s Annou seděli a povídali si – nesouvisle, oba nečinní. Četl velmi málo. Vše, co si chtěl přečíst, se pro něj stávalo palčivou realitou, další scénou vně jeho okna; zatímco Anna prolisovala knihu, aby věděla, jak to dopadlo, a stačilo jí to.

Proto často seděli spolu a nesouvisle si povídali. Co se mezi nimi skutečně odehrávalo, nemohli vyjádřit slovy. Jejich slova byla pouze náhodnými událostmi v obapolném mlčení. Když si povídali, jen tak klábosili. Šití ji nelákalo.

Uměla krásně sedět a přemítat, vděčně, jako by měla rozsvícené srdce. Někdy se k němu se smíchem otočila, aby mu pověděla o nějaké maličkosti, která se jí přihodila během dne. Pak se zasmál, chvíli mluvili, a opět mezi ně padlo to životadárné, fyzické ticho.

Byla hubená, ale plná života a měla zdravou barvu. Byla naprosto spokojená s nicneděláním, stačilo jí sedět s tou zvláštní, lenivou důstojností, tak bezstarostně, až se zdála královská, tak naprosto lhostejná, tak sebevědomá. Pouto mezi nimi bylo nevyjádřitelné, ale velmi silné. Kvůli tomu si od nich všichni ostatní drželi odstup.

Pokud jí paměť sahala, jeho tvář se nikdy neměnila, pouze se stávala vášnivější. Byla narudlá a temná ve svém odcizeném výrazu, jako by nepatřila člověku, a měla v sobě silný, zaujatý jas. Někdy, když se setkal s jejím pohledem, žlutavý záblesk z jeho očí způsobil, že se jí zatmělo před očima, jako by jí projel elektrický výboj, a on se nato podivně pousmál. Její oči se mdle otočily a pak zavřely, jako by byla zhypnotizovaná. A oba upadli do téže mocné temnoty. Měl v sobě cosi z mladého černého kocoura, jako by zaujatě a nepozorovaně číhal, a přece se postupně vnutil, kradmo a neodolatelně se jí zmocnil. Neoslovoval přímo ji, ale cosi v ní, co ve tmě jejího podvědomí citlivě reagovalo.

Tak spolu prožívali vášeň v elektrizující temnotě, jež vyplňovala pozadí každého obyčejného dne a nevznikala za světla. Za světla jako by spal a nebyl při vědomí. Jen ona ho znala, když ho tma osvobodila a očima zářícíma jako zlato pak ve tmě viděl svůj záměr a touhy. Pak se i ona octla pod vlivem kouzla a odpovídala na jeho drsné, pronikavé volání jemným vzepětím své duše; tma procitla a jiskřila a ježila se neznámým, nepřekonatelným vemlouváním.

Nyní se už navzájem znali; ona splývala s dnem, denním světlem, on byl stínem; ponechán stranou, ale ve tmě mocný nepřekonatelnou smyslností.

Naučila se nemít z něj strach a nechovat k němu nenávist, ale naplňovat se jím, oddat se jeho černé, smyslné moci, která zůstávala po celý den skryta. A to zvláštní koulení očima, jako by upadala do transu mimo své každodenní vědomí, se u ní stalo zvykem, když ji něco hrozilo či se stavělo proti ní v životě, v jejím vědomém životě.

Takže za světla zůstávali každý zvlášť a v husté tmě byli svoji. On snášel její autoritu za dne, konečně ji nenapadal. A ona ve vši té

tmě patřila jemu, tomu těsnému, vmlouvavě a hypnoticky těsnému vztahu.

Veškerá jeho denní činnost, všechn jeho život na veřejnosti byl jakýmsi spánkem. Ona chtěla být svobodná, patřit dni. A on se utíkal k práci, aby den nějak obešel. Po večeri ještě odcházel do dílny a truhlářil nebo vyřezával. Restauroval vyspravovanou a zchátralou kazatelnu.

Ale bylo mu velice milé, když blízko sebe měl dítě, když si hrálo u jeho nohou. Holčička představovala ten kousek světla, který mu skutečně patřil, který si pohrával uvnitř jeho temnoty. Nechával dveře dílny na západku. A když nějakým šestým smyslem vycítil přítomnost někoho dalšího, věděl, že přichází, byl spokojený a klidný. Když s ní byl sám, nechtěl si jí všímat, mluvit s ní. Chtěl žít, aniž musel myslet, s vědomím její kmitavé přítomnosti.

Vždycky byl potichu. Dítě strčilo do dveří a uvidělo ho pracovat u lampy s vyhrnutými rukávy. Šaty na něm nedbale visely, jako pouhý obal. Tělo uvnitř bylo nabitě vlastní, pružnou silou, jakoby odděleně. Už od malinka si Ursula pamatovala jeho předloktí s jemnými černými chlupy a hbitou pružností, když pracoval u hoblice rychlými, nepostřehnutelnými pohyby, vždy obklopen jakýmsi tichem.

Chvilí otálela ve dveřích dílny a čekala, až si jí všimne. Otočil se a křivky jeho černého obočí se mírně pozvedly.

„Ahoj, Brebentilko!“

A zavřel za ní dveře. Dítě bylo šťastné v dílně, která voněla sladkým dřevem a ozýval se v ní hoblík či kladivo nebo pila, a přesto byla prosycená tichostí pracovníka. Ursula si horlivě a soustředěně hrála mezi hoblinami a malými odřezky dřeva. Nikdy se ho nedotýkala: jeho chodidla a nohy byly nablízku, ale ona nepřišla blíž.

Ráda za ním vybíhala, když večer odcházel do kostela. Pokud tam měl být sám, přehoupal ji přes zídku a bral ji s sebou.

A když se za nimi zavřely dveře kostela, byla opět unesená, jim dvěma teď patřil ten velký, bledý, prázdný prostor. Sledovala ho, když rozsvěcel svíčky u varhan, počkala, než začal cvičit melodii,

a pak s rozšířenýma očima pobíhala sem a tam jako kotě hrající si samo ve tmě. Provazy zvonů ve věži byly volně zavěšené a splétaly se na podlaze. Ursule se líbily jejich červenobílé a modrobílé úchytky, ale nedosáhla na ně.

Někdy si pro ni přišla matka. Holčičku to zlobilo. Vášnivě nesnášela matčinu povrchní autoritu. Chtěla si prosadit nezávislost.

On jí však občas také způsobil krutý šok. Nechal ji hrát si v kostele – převracela podnožky, prohrabovala se zpěvníky a polštářky jako včela mezi květinami, zatímco duněly varhany. Takhle to šlo několik týdnů. Pak se uklízečka rozzuřila do takové míry, že si troufla na Brangwena a obořila se na něj jako harpyje. Svěsil hlavu, ale chtělo se mu té čarodějnici zlámat vaz.

Místo toho se vrátil domů celý rudý vzteky a vrhl se na Ursulu.

„Ty opice nenechává, proč musíš i ten kostel obrátit vzhůru nohama?“

Hlas měl drsný jako šelma, byl k dítěti slepý. Holčička před ním couvla v dětské úzkosti a děsu. Proč z něho jde takový děs?

Matka se obrátila a svým klidným, téměř nedotčeným způsobem se zeptala:

„Co provedla?“

„Co provedla? Už se v kostele nesmí ani ukázat, protože tam všechno roztahá a zasviní a zničí.“

Anna obrátila oči v sloup a sklopila víčka.

„A copak zničila?“

Nevěděl.

„Před chvilkou na mě přiletěla paní Wilkinsonová,“ vykřikl, „s celým seznamem toho, co udělala.“

Ursula se stáhla opovržením a zlostí nad tím, že ani nevyslovil její jméno.

„Pošli paní Wilkinsonovou sem za mnou, aby mi řekla, co provedla,“ řekla Anna. „Od toho jsem tu já.“

„Tebe ani tolik nenaštvalo to, co dítě provedlo,“ pokračovala matka, „ale nesneseš, jak s tebou ta stará ženská mluví. Jenomže

nemáš odvahy jí to vrátit, když na tebe vyjede, tak si ten svůj vztek vylíváš tady.“

Upadl v mlčení. Ursula věděla, že udělal chybu. Ve vnějším, pozemském světě udělal chybu. Dítě už zažilo chladný pocit z neosobního světa. Holčička věděla, že tam má pravdu matka. Ale přesto její srdce volalo po otci, aby on měl pravdu v tom svém temném, smyslovém podsvětí. Ale on se zlobil a opět si šel po svých ve tmě a tupém mlčení.

Dítě běhalo kolem zaujaté životem, tiché, vždycky se zabavilo. Holčička si nevšímala věcí či změn a proměn. Jednoho dne našla na trávě sedmikrásky, jindy zase byla louka posetá opadanými jabloňovými květy a ona v tom kvítí radostně běhala. Jindy zas ptáci začali klovat do třešní a otec jí je házel ze stromu dolů a padaly všude kolem ní. Pak byly louky plné sena.

Nepamatovala si, co bylo či co bude, věci venku tam prostě byly každý den. Vždycky se cítila sama sebou, svět venku považovala za nepodstatný. I matka pro ni byla nepodstatná: stav, který náhodou trval.

Pouze otec zaujímal v jejím dětském vědomí stálejší postavení. Když se vracel, nejasně si vzpomínala, že odešel, když odcházel, nejasně věděla, že musí počkat na jeho návrat. Zatímco její matka, když se vrátila zvenku, prostě pouze znovu byla přítomna, Ursula si to nespojovala s nějakým předchozím odchodem.

Návrat či odchod otce byla jediná událost, kterou si dítě pamatovalo. Když přišel, něco v ní procitlo, nějaká touha. Poznala, když se necítil ve své kůži nebo ho něco podráždilo či byl unaven: pak se také cítila nesvá, neměla stání.

Když byl doma, dítě mělo pocit plnosti a tepla, cítilo se bohaté jako tvor na sluníčku. Když byl pryč, chovala se nepřítomně, zapomínala. Dokonce i když ji plísnil, častěji si uvědomovala spíš jeho než sebe. On byl její síla a její větší já.

Ursule byly tři roky, když se narodila další holčička. Pak byly sestřičky, Gudrun a Ursula, hodně spolu. Gudrun byla tiché dítě, které si celé hodiny hrálo samo, pohrouženo do své představivosti. Měla

hnědé vlásy, světlou pleť, byla zvláště mírná, skoro pasivní. A přece když se pro něco rozhodla, měla nezdolnou vůli. Od začátku se nechala Ursulou vést. A přesto byla samostatná, takže vidět ty dvě, jak si hrají, byl zvláštní zážitek. Byly jako dvě malá zvířátka, která si spolu hrají, ale ve skutečnosti si jedno druhého moc nevšímají. Gudrun byla matčiným oblíbeným dítětem – až na to, že Anna vždycky žila svým nejnovějším děťátkem.

Břemeno tolika životů visících na něm mladíka unavovalo. Měl práci v kanceláři, k níž se nutil pouze silou vůle; dále měl svou neplodnou vášeň pro kostel; měl tři malé děti. A v tu dobu nebyl úplně zdravý. Byl tak zničený a podrážděný, že doma jim připadal spíš na obtíž. Pak ho posílaly do dílny nebo do kostela.

Mezi ním a malou Ursulou se rozvinulo zvláštní spojení. Pořád jeden o druhém věděli. Cítil, že holčička je vždycky na jeho straně. Ale vědomě tomu nepřikládal důležitost. Vždycky mu stranila. Bral to jako samozřejmost. A přece jeho život stál na ní, dokonce i když byla ještě malá, na její podpoře a jejím souhlasu.

Anna se dál nacházela v závrtném transu mateřství, neustále měla co dělat, často byla také zničená, ale nikdy nevyšla z fascinace mateřstvím. Jako by existovala ve své závrtné plodnosti a jako by na ni svítilo slunce tropů. Měla červené tváře, oči zahledené do vlastní plodnosti, hnědé vlasy jí volně padaly přes uši. Vyzařovala z ní žírnost. Netrápila ji žádná odpovědnost, žádný smysl pro povinnost. Vnější, veřejný život pro ni ve skutečnosti nic neznamenal.

Zatímco on byl v šestadvaceti otcem čtyř dětí, s manželkou, která žila jako ty neošlehanější lilie na lukách, nechával se tlačit a vláčet tíhou odpovědnosti. Právě tehdy se malá Ursula snažila být s ním. Byla s ním už jako čtyřletá, když ho něco podráždilo a křičel a vnášel do domácnosti nelad. Trpěla jeho křikem, ale tak nějak to nebyl vlastně on. Chtěla, aby to měli za sebou, chtěla obnovit svůj normální vztah s ním. Když byl nepříjemný, holčička reagovala na volání jakési potřeby v něm a reagovala slepě. Její srdce šlo za ním, jako by s ním byl svázán jakýmsi poutem a láskou, která se nemohla uvolnit. Její srdce šlo bez ustání láskyplně za ním.

Ale přesto měla holčička nejasný dětský pocit vlastní malosti a nepřiměřenosti, osudový pocit bezcennosti. Nemohla nic udělat, nestačila na to. Nemohla být pro něj důležitá. Toto vědomí ji od samého počátku umrtvovalo.

Přesto se stále zaměřovala na něj jako rozkmitaná střelka kompasu. Veškerý její život vedlo její vědomí otce, její bdělost směrem k jeho bytosti. A postavila se proti matce.

Otec byl úsvitem, v němž procítalo její vědomí. Nebýt jeho, mohla se chovat jako ostatní děti – Gudrun, Theresa a Catherine, být zajedno s květinami, hmyzem a hračkami, neexistovat mimo konkrétní předmět svého zájmu. Ale otec se k ní příliš přiblížil. Uchopení jeho rukou a síla jeho hrudi ji téměř bolestně burcovaly z přechodného nevědomí dětství. S rozšířenýma očima, nevidoucí, byla bdělá, ještě než se naučila dívat. Příliš brzy procítla. Volání k ní přišlo příliš brzy, když byla malé děcko a otec ji tiskl ke své hrudi, její srdce žijící ve spánku přimělo k bdění úsilí jeho většího srdce, to, jak ji tiskl ke svému tělu kvůli lásce a naplnění, s neodolatelnou silou magnetu. Nejasně a mlhavě se pak drala ke svému bytí její reakce.

Děti nosily hrubší oblečení, protože žily na venkově. Jako malá capkala Ursula v malých dřeváčkách, přes tlusté červené šatičky měla modrou zástěrku a červený šál nosila překřížený na hrudi a zavázaný vzadu. Tak vybíhala s otcem do zahrady.

Doma vstávali brzy. On v šest ráno už ryl na zahradě, do práce odcházel v půl deváté. A Ursula byla obvykle na zahradě s ním, třebaže ne nablízku.

Jednoho roku kolem Velikonoc mu pomáhala sázet brambory. Bylo to vůbec poprvé, co mu pomáhala. Ta událost jí zůstala v paměti jako obraz mezi nejranějšími vzpomínkami. Vyšli ven brzy po rozednění. Foukal studený vítr. Staré kalhoty měl zastrčené do vysokých bot, neměl kabát ani vestu, rukávy košile mu povívaly ve větru, tvář měl zarudlou a napjatou, jako by spal. Při práci neslyšel, neviděl. Dlouhý, hubený muž, vypadající stále jako hoch, s tenkým černým knírkem nad tlustými rty, s jemnými vlasy vlajícími do čela,

pracoval na poli v šedém ranním světle sám. Jeho osamělost táhla dítě jako kouzlo.

Vítr vanoucí nad tmavozelenými lukami studil. Ursula vyběhla za ním a dívala se, jak zarazil sázecí kolík na jednu stranu připravené půdy, přešel na druhou a zarazil tam druhý, přičemž napnul šňůru mezi nimi a naznačil tak rovnou řádku na hroudách mezi nimi. Pak se s ostrým chroustáním lesklý rýč blížil k ní a vyrýval do čerstvé hlíny zářez.

Zarazil rýč do země a narovnal se.

„Chceš mi pomoci?“ zeptal se.

Podívala se na něj zpod svého vlněného čepečku.

„No,“ pokračoval, „můžeš mi pomoci zasázet nějaké brambory. Podívej – takhle – těmi klíčky nahoru – asi takhle daleko od sebe, vidíš.“

Sehnul se a rychle a jistě kladl naklíčené brambory do měkké brázdy, kde každá zvlášť žalostně spočívaly na těžké, studené hlíně.

Podal jí malý košíček brambor a odkráčel na druhý konec řádky. Viděla ho, jak se ohýbá a postupuje směrem k ní. Rozrušilo ji to a také nebyla zvyklá. Položila do řádky jeden brambor, pak ho posunula, aby tam dobře držel. Některé klíčky byly ulámané a ona se bála. Ze samé odpovědnosti sotva dýchala, jako by ji někdo omotával provázkem. Na šňůrku pod navršenou hlínou mohla pohlédnout jen se strachem. Otec postupoval, ohýbal se, přibližoval se. Přemáhala ji odpovědnost. Rychle kladla brambory do studené hlíny.

Přiblížil se.

„Ne tak blízko sebe,“ namítl, ohnul se nad jejími brambory, některé vyndal a ostatní přerovnal. Stála vedle něj s bolestně vystrašenou bezmocností dětství. Jako by nic neviděl, a přitom pracoval s takovou sebejistotou. Chtěla to taky tak dělat, ale nemohla. Stála vedle a přihlížela, její modrá zástěrka se třepotala ve větru, červené vlněné cípy šálu se s nárazy větru nadouvaly. Pak šel neúnavně zase podle řádky zpět a přikrýval brambory těmi ostrými kusy hlíny, které vyryl. Nevšímal si jí, pouze pracoval dál. Žil v jiném světě než ona.

Stála v tom jeho světě bezmocně ztracená. On pokračoval v práci. Věděla, že mu nemůže pomoci. Tak trochu opuštěná, konečně se obrátila a běžela zahradou pryč od něj, jak nejrychleji mohla, aby na něj a jeho práci zapomněla.

Chyběla mu její přítomnost, její tvářička v červeném vlněném čepce, její třepotající se modrá zástěrka. Běžela k místu, kde mezi trávou a kameny vyvěral malý pramínek. Tam to milovala.

Když se vrátil, řekl jí:

„Moc jsi mi nepomohla.“

Holčička se na něj němě podívala. I tak měla srdce ztěžklé vlastním zklamáním, ústa nemá a žalostná. Ale on si toho nevšiml a šel si po svých.

A ona si hrála dál, protože byla tak zklamaná, musela si hrát. Děsila se práce, protože ji nedokázala dělat tak jako on. Byla si vědoma velkého rozdílu mezi nimi. Věděla, že nemá žádnou moc. Schopnost dospělých uváženě pracovat byla pro ni záhadou.

On její práci, práci citlivého dítěte ničivě rozbíjel. Matka byla shovívavá a bezstarostná. Děti si hrály podle svého celý den. Ursula se chovala bezmyšlenkovitě – proč by si měla věci pamatovat? Když uviděla, že na druhém konci zahrady rozkvetl keř, a chtěla ta zeleonorůžová poupátka na hraní jako chléb se sýrem k svačině, šla si pro ně.

Pak najednou, třeba nazítří, jí málem duše vyskočila z těla, když se na ni otec s křikem osopil:

„Kdo mi to tam zase podupal všechna semínka?! Víím, žes to byla ty, zlobilko! To musíš chodit rovnou přes mé záhony? To je ti podobné – na nic se neohlížíš, jdeš rovně za tím svým hamižným nosem.“

V tom jeho zaujatém světě jím otřásl, když uviděl drobné stopy křížující celou jeho práci. Dítě ale bylo nekonečně otřesenější. Její zranitelná malá dušička se octla v cárech a podupaná. Proč tam byly ty stopy? Nechtěla je přece udělat! Stála jako omráčená bolestí, hanbou a neskutečností.

Její duše, její vědomí jako by odumíraly. Uzavřela se, nevnímala, stalo se z ní malé zatvrzelé stvoření, jehož duše se zatvrdila a odmítala reagovat. Pocit vlastní neskutečnosti ji zatvrdil, jako by zmrzla. Už ji to nezajímalo.

A pohled na její tvář, uzavřenou a povýšenou lhovostí, s níž prosazovala sama sebe, ho rozzuřil. Chtěl ji zlomit.

„Já z tebe tu tvrdohlavost vytluču,“ řekl přes zaťaté zuby a pozvedl ruku.

Dítě se ani nepohnulo. Výraz lhovosti, naprosté lhovosti, jako by neexistovalo nic kromě ní samé, se nezměnil.

A přece kdesi hluboko uvnitř její duši otřásaly vzlyky. A když odešel, vplížila se pod pohovku v obývacím pokoji a ležela tam bez hnutí s tichým, skrytým dětským trápením.

Když zase vylezla ven, asi tak po hodině, šla si poněkud chladně hrát. Vůli se nutila zapomenout. Oddělila svou dětskou duši od paměti, aby ta bolest a urážka nebyly skutečné. Prosazovala sebe samu. Nyní pro ni nebylo na světě nic kromě ní samé. Velice brzy tak začala věřit ve vnější zlovolnost, která se stavěla proti ní. A ve velice raném věku zjistila, že i její zbožňovaný otec je součástí té zlovolnosti. Ve velice raném věku se naučila zatvrdit svou duši v odporu a odmítání všeho mimo ni, zatvrdit se kolem své bytosti.

Nikdy nelitovala toho, co provedla, nikdy neodpustila těm, kdo ji z toho vinili. Kdyby jí byl řekl: „Ursulo, proč jsi pošlapala můj pracně upravený záhon?“, to by jí bylo řádo do živého a byla by pro něj udělala cokoli. Ale stále ji mučila neskutečnost vnějších věcí. Země je tu přece od toho, aby se po ní chodilo. Proč se musí vyhýbat určitému kousku jenom proto, že se mu říká záhon? Je to země k chození. Alespoň takto instinktivně usuzovala. A když byl na ni zlý, zatvrdila se, přeťala veškeré spojení, žila ve svém odděleném světě vlastní nezkrotné vůle.

Když povyrostla, bylo jí pět, šest, sedm, pouto mezi ní a otcem ještě zesílilo. Ale stále bylo tak napjaté, že hrozilo prasknutím. Opakovaně se utíkala k vlastní nezkrotné vůli a uchylovala se do svého odděleného světa. Z toho trpce skřípal zuby, neboť ji stále

ještě chtěl. Ale ona se dokázala zatvrdit ve světě vlastního, neproniknutelného já.

Velice rád plaval a za teplého počasí ji bral na jedno klidné místo u kanálu nebo k velkému rybníku či nádrži se vykoupat. Když si šel zaplavat, bral ji na záda a ona se ho pevně držela, cítila jeho silný pohyb pod sebou, tak silný, jako by měl podpírat celý svět. Pak ji učil plavat.

Když ji vyprovokoval, ničeho se nebála. A on měl zvláštní chuť ji trochu vylekat, aby viděl, co udělá. Zeptal se jí, jestli by si mu vlezla na záda, kdyby chtěl skočit do vody z mostu nad kanálem.

A jí to nevadilo. Rád cítil na sobě nahé dítě, které se ho pevně drželo za ramena. Docházelo ke zvláštnímu zápasu jejich dvou vůlí. Vylezl na zábradlí mostu. Voda byla hluboko dole. Ale holčička měla stejně umíněnou vůli jako on. Držela se ho jako klíště.

Skočil a letěli dolů. Náraz vody, jak se ponořili, způsobil v dětském těle až jakési bezvědomí. Ale nepustila se. A když opět vyplavali a vrátili se na břeh, a když se vedle sebe posadili na trávě, smál se a říkal, že to bylo pěkné. A temně rozšířené oči dítěte na něj hleděly zkoumavě, temně, udivené z toho šoku, a přece s odstupem a neproniknutelné, tak se zasmál a téměř přitom vzlykl.

Za chvíli se už zase bezpečně držela jeho zad a on plaval na hloubce. Odmalinka přivykla jeho nahotě a nahotě matky. Pevně k sobě lnuli a vynahrazovali si ten podivný náraz, který je udeřil. A ještě jindy s ní zase skákal z mostu, odvázně, skoro ďábelsky. Až nakonec jednou, když skočil, přepadla mu na hlavu a skoro mu zlámala vaz, takže dopadli do vody v klubku a pár okamžiků bojovali o život. Zachránil ji a seděli pak na břehu a třásli se. Ale oči měl plné černoty smrti, jako by smrt řála mezi jejich dva životy a oddělila je.

A přesto se od sebe neodpoutali. Probíhal mezi nimi ten zvláštní škádlivě důvěrný vztah. Když přijela pouť, chtěla jít na houpačky. Vzal ji, stál v lodičkové houpačce, držel se tyčí a začal vylétávat výš a výš, až nebezpečně vysoko. Dítě se pevně drželo sedátka.

„Chceš letět ještě výš?“ ptal se jí a ona se zasmála ústy a oči měla rozšířené. Letěli vzduchem.

„Ano,“ odpověděla s pocitem, že se promění v páru, ztratí veškerou pevnou oporu a rozpustí se. Lodička vyletěla prudce nahoru, pak padala dolů jako kámen a zase se závratně vyhoupla nahoru.

„Ještě výš?“ zavolal a podíval se na ni přes rameno. Ve tváři měl zlo a krásu.

Zasmála se bílými rty.

Rozhoupal lodičku do velkého půlkruhu, až sebou cukla a zhoupala se ve vodorovné poloze. Holčička se dál pevně držela, bledá, s očima upřenýma na něj. Lidé dole začali volat. Cuknutí nahoře je oba téměř vyhodilo ven. Rozhoupal houpačku, jak mohl – a říkal si o kritiku. Posadil se a nechal lodičku, aby se už dohoupala.

Když vystoupili, lidé z davu na něj křičeli, že by se měl stydět. Smál se. Dítě se ho pevně drželo za ruku, bledé a němé. Za chvíli se holčička prudce pozvracela. Dal jí limonádu a ona se trochu napila.

„Neříkej mámě, že ti bylo špatně,“ vyzval ji. O to ji ani nemusel žádat. Když přišla domů, zalezla si pod pohovku jako nemocné zvíře a trvalo dlouho, než zase vylezla ven.

Avšak Anna se o té eskapádě dozvěděla a vášnivě se rozzlobila a opovrhovala jím. Jeho zlatohnědé oči jiskřily, na tváři měl podivný, krutý úsměšek. A jak se na něj holčička dívala, poprvé v životě ji přepadlo rozčarování, cosi chladného a osamocujícího. Šla k matce. Její duše vůči němu zmrtvěla. Bylo jí z toho zle.

Přesto zase zapomněla a dál ho milovala, ale stále chladněji. V tu dobu, kdy mu bylo asi osmadvacet, se choval podivně, nezkrotně, smyslně. Dosáhl jisté moci nad Annou, nad každým, s kým přišel do styku.

Po dlouhém období nevraživosti s ním Anna konečně uzavřela jakousi dohodu. Měla nyní čtyři děti, samé holčičky. Sedm let žila pohlčena ženstvím a mateřstvím. Léta žil vedle ní a nikdy vlastně nejednal proti jejímu právu. Pak postupně jako by se v něm začalo prosazovat nové já. Stále ještě žil mlčenlivě a zvlášť. Ale celou dobu cítila, jak se k ní přibližuje, jako by jí jeho hrud' a tělo hrozily, neustále se blížil. Postupně se zbavil pocitu odpovědnosti. Bude dělat, co ho těší, a víc nic.

Začal chodit za zábavou. O sobotách jezdil do Nottinghamu, vždycky sám, na fotbal a pak do music-hallu a jakoby připraven, neustále pozoroval. Pití mu nikdy nepřiřostlo k srdci. Ale těma tvrdýma zlatohnědýma očima, tak dychtivě vnímajícíma černými zřítnicemi pozoroval všechny lidi, vše, co se dělo, a čekal.

Jednoho večera v Empire seděl vedle dvou dívek. Vnímal tu vedle sebe. Byla poněkud drobnější, obyčejná, měla svěží pleť a horní ret, který jako by se odlepoval od jejích zubů, takže když si nedávala pozor, měla mírně pootevřená ústa a její rty se rozvíraly v jakési slepé prosbě. Silně vnímala muže vedle sebe a její tělo sedělo nehybně, velice nehybně. Tvář sledovala jeviště. Ruce složila do klína, jako by nevěděla, co s nimi.

Zažehl v něm paprsek: měl by si s ní začít? Měl by s ní začít žít ten druhý, nepřiznaný život své touhy? Proč ne? Vždycky byl tak slušný. Kromě vlastní ženy s nikým nic neměl. A proč, když je každá žena jiná? Proč, když žije jen jednou? Chtěl ten druhý život. Jeho vlastní život byl nicotný, nestačil mu. Chtěl ten druhý.

Její otevřená ústa odhalující malé, nepravidelné bílé zuby, se mu líbila. Byla otevřená a připravená. Byla tak přístupná. Proč by do nich neměl vstoupit a užít si, co v nich je? Štíhlá paže, která tak tiše a bez hnutí spočívala v klíně, byla tak hezká. Vypadá malá, skoro by ji mohl vzít do rukou. Vypadá malá, skoro jako dítě, a je hezká. Její dětskost ho velice vzrušovala. V jeho rukou bude bezmocná.

„To bylo zatím nejlepší číslo,“ řekl jí, a jak tleskal, naklonil se k ní. Cítil se silný a neotřesitelný, nachystaný proti celému světu. Jeho duše byla dychtivá a bdělá, třpytila se jakýmsi pobavením. Měl pocit celistvosti. Byl sám sebou, absolutní, zbytek světa se jevil jako předmět, který má přispět k jeho bytosti.

Dívka sebou cukla, otočila se, v očích jí zazářilo skoro bolestné pousmání a silně se začervenala.

„Ano, bylo,“ řekla naprosto bezděčně a stáhla rty přes své poněkud vystouplé zuby. Pak seděla a dívala se přímo před sebe, aniž něco viděla, vědoma si pouze toho, jak jí hoří tváře.

Pocítil příjemné šimrání. Jeho žíly a nervy k ní zpozorněly, byla tak mladá a rozechvělá.

„Dneska není program tak dobrý jako minulý týden,“ poznamenal.

A opět k němu pootočila tvář a její jasné, prozářené oči, prozářené jako mělčina, se ještě víc prosvětlyly, bála se, ale oči se bezděčně prosvětlyly a chvěly v odpověď.

„Opravdu? Já jsem minule nemohla přijít.“

Povšiml si její obyčejné mluvy. Udělalo mu to radost. Věděl, z jaké třídy pochází. Patrně pracuje v obchodním domě. Byl rád, že je to obyčejné děvče.

Vzápětí jí povídal o minulém programu. Odpovídala nesouvisle a velice zmateně. Tváře jí hořely. Ale vždycky mu odpověděla. Dívka na druhé straně seděla vzdálená, okatě mlčela. Nevšiml si jí. Všechno, co říkal, patřilo jeho dívce, s těma projasněnýma mělkýma očima a s těmi šikovně otevřenými ústy.

Hovor pokračoval dál, na její straně bez významu a náhodně, na jeho naprosto cíleně a účelově. Těšilo ho vytvářet ten hovor, bylo to příjemné jako nějaká hra, k níž je zapotřebí štěstí a dovednosti. Mluvil docela tiše a příjemně, ale cítil se velmi silný. Chvěla se rozrušením z toho neutuchajícího náporu jeho vřelosti a jistoty.

Viděl, že představení pomalu končí. Nastražil smysly a zaměřil svou vůli. Pokusí se využít situace. Šel za ní a její nehezkou kamarádkou dolů po schodech na ulici. Pršelo.

„Je ošklivo,“ začal. „Nešla byste si dát něco k pití – třeba šálek kávy – je ještě brzy.“

„Ne, myslím, že ne,“ odpověděla a vyhlížela do tmy

„Byl bych rád, kdybyste šla,“ řekl, jako by se jí vydával všanc. Následovala kratičká pauza.

„Že bychom šli do Rollins?“ zeptal se.

„Ne – tam ne.“

„Tak ke Carsonovi?“

Mlčela. Druhá dívka nemínila odejít. Muž se stal středem jisté síly.

„Půjde vaše kamarádka s námi?“

Následoval další okamžik mlčení, zatímco druhá dívka odhadovala situaci.

„Ne, díky,“ odpověděla. „Slíbila jsem, že se ještě setkám s přítelkyní.“

„Možná tedy někdy jindy?“ navrhl.

„Děkuju,“ odpověděla rozpačitě.

„Dobrou noc,“ popřál jí.

„Ještě se uvidíme,“ řekla jeho dívka přítelkyni.

„Kde?“ zeptala se dívka.

„Přece víš, Gertie,“ odpověděla ta jeho.

„Tak dobře, Jennie.“

Kamarádka zmizela ve tmě. Uchýlil se s dívkou do čajovny. Stále si o něčem povídali. Vyslovoval věty s čirým, téměř hmatatelným potěšením, že se zaučuje. Nespouštěl z ní oči, vnímal ji, hodnotil ji, zkoumal ji, těšil se z ní. Viděl v ní zřetelnou přitažlivost; zvláštní křivka jejího obočí mu poskytovala silnou estetickou rozkoš. Později měl vidět její jasné, průzračné oči jako mělčina a poznat je. A zbývala ta otevřená, odhalená ústa, červená a přístupná. Ta si zatím schovával do zásoby. Celou dobu nespouštěl z dívky oči, s potěšením odhadoval a zvažoval její mladou hebkost. Bylo mu jedno, kým nebo čím dívka je, nevnímal ji jako někoho. Věnoval jí pozornost jakožto předmětu svých smyslů.

„Půjdeme?“ zeptal se.

Tiše se zvedla, jako by jednala bezmyšlenkovitě, čistě fyzicky. Jako by ji ovládal svou vůlí. Venku pořád ještě pršelo.

„Pojďme se projít,“ navrhl. „Mně déšť nevadí, vám ano?“

„Ne, mně nevadí,“ řekla.

Čile reagoval každým smyslem a svalem, a přesto byl naprosto sebejistý a pevný, jakoby prozářený nějakým světlem. Měl zvláštní pocit, jako by kráčel ve své vlastní tmě, a vůbec ne ve světě někoho jiného. Tvořil svět čistě sám pro sebe, neměl nic společného s žádným obecným povědomím. Vládly mu jen jeho smysly. Vše ostatní bylo vedlejší, nedůležité, ponechávalo ho samotného s tou dívkou, kterou chtěl vstřebat, jejíž vlastnosti chtěl vstřebat do svých

smyslů. Byla mu lhostejná, až na to, že chtěl překonat její odpor, mít ji ve své moci, plně a vyčerpávajícím způsobem se z ní těšit.

Zabočili do temných ulic. Držel jí deštník nad hlavou a vzal ji kolem ramenou. Kráčela, jako by si toho nebyla vědoma. Ale postupně si ji za chůze trochu přitáhl a přizpůsobil pohybu svého boku. Dobře se k němu hodila. Skutečně se jim spolu dobře šlo. Měl skvělý pocit vlastní mohutnosti. A rukou, kterou svíral její bok, cítil tu křivku a připadalo mu to jako nové stvoření, skutečnost, absolutno, existující hmatatelná krása absolutna. Bylo to jako hvězda. Vše v něm se pohroužilo do smyslné rozkoše této malé, pevné křivky jejího těla, na níž spočinula jeho ruka a jeho celá bytost.

Odvedl ji do parku, kde byla téměř tma. Povšiml si zákoutí mezi dvěma zdmi, pod velkým převislým břechťanem.

„Postůjme tady chvíli,“ navrhl.

Odložil její deštník a šel za ní do rohu, pryč z deště. Nepotřeboval oči k vidění. Jediné, co chtěl, bylo poznat ji dotečky. Připadala mu jako kus hmatatelné tmy. Našel ji ve tmě a sevřel ji v náruči a v rukou. Nevyzpytatelně mlčela. Nechtěl o ní nic vědět, chtěl ji pouze objevit. A přes oblečení se dotýkal absolutní krásy.

„Sundej si ten klobouk,“ řekl jí.

Tiše a poslušně si sundala klobouk a znovu se oddala jeho objetí. Líbila se mu – líbila se mu na dotek a chtěl ji poznat blíž. Prsty jemně zkoumal její tvář a šíji. Jaká úžasná krása a rozkoš v té tmě! Často se prsty takhle dotýkal Anny na tváři a šíji. A co na tom! Jeden muž se dotýkal Anny, jiný se nyní dotýká téhle dívky. Jeho nové já se mu líbilo víc. Plně se oddal smyslovému poznání této ženy a každým okamžikem jako by se dotýkal absolutní krásy, něčeho mimo veškeré poznání.

Rukama se jí pevně dotýkal a jeho objevy ho naplňovaly údivem a vzrůstající radostí, tak jemně, tak pátravě, tak něžně a toužebně ji ohledával, že i ona téměř omdlévala z absolutna toho smyslového poznání. V naprosté smyslové rozkoši pevně svírala kolena, stehna a bedra. Pro něj to byla krása navíc.

Ale on trpělivě pracoval na tom, aby se uvolnila, celá jeho bytost znehybněla v úsměvu neviditelného potěšení, celé jeho tělo jiskřilo jemnou, ale mocnou silou. Takže ji nakonec políbil a ona se téměř nechala jeho zákeřným polibkem ošálit. Její otevřená ústa byla příliš bezbranná a nestřežená. To on věděl a první polibek byl velice jemný a hebký a tak uklidňující! A proto se její měkká, bezbranná ústa přestala bát, dokonce se osmělila a hledala jeho. A on jí odpovídal postupně, jeho měkký polibek se jemně, ale stále odhodlaněji nořil do ní, až už ho nemohla snést a začala povolovat. Povolovala, povolovala, jeho úsměv z neviditelné rozkoše byl čím dál napjatější, byl si jí jist. Nechal na ni dolehnout svou vůli plnou silou, aby podlehla. Ale pro ni to byl příliš prudký otřes. Náhlým pohybem hrůzy přerušila stav, v němž se oba nacházeli.

„Ne – ne!“

Byl to strašlivý výkřik, který jako by vycházel z ní, ale nepatřil k ní. Jako by ta slova vykřikla nějaká mučivá hrůza. V tom zvuku se cosi chvělo, cosi mimo ni. Nervové napětí povolilo.

„Co se děje?“ zeptal se jakoby klidně. „Copak je?“

Vrátila se k němu, ale chvěla se a tentokrát se měla na pozoru.

Její výkřik ho potěšil. Ale věděl, že se zachoval příliš zbrkle. Nedal si pozor. Nějakou chvíli ji jenom držel. V jeho dokonale rozhodné vůli se objevila chyba. Chtěl vydržet, začít znovu, dojít až k bodu, kde se nechal strhnout, a pak to zvládnout opatrněji, úspěšně. Zatím vyhrávala. A bitvu ještě neměli za sebou. Ale probudil se v něm jiný hlas, který ho nabádal, aby ji nechal jít – nechal jít v opovržení.

Chránil ji svým tělem, uklidňoval ji a hladil a líbal a opět se začal přibližovat. Sebral všechny síly. I když si ji nevezme, dokáže, že se ho přestane bát, zapudí její odpor. Líbal ji jemně, jemňounce, s nekonečnou něhou a celá jeho bytost jako by ji hladila. Pak, na samé hranici, když v kritickém bodě omdlévala, vyrazila opět ten zbitý, neartikulovaný, sténavý výkřik:

„Ne – ach ne!“

V žilách se mu rozhostila nesmírná rozkoš. Na chvíličku se málem přestal ovládat a automaticky pokračoval. Ale přišla chvilka

nečinnosti, chladného zaražení. Nevezme si ji. Přitáhl si ji k sobě a utěšoval ji a hladil. Ale ta čirá vášeň zmizela. Vzpamatovala se a uvědomila si, že si ji nehodlá vzít. A pak, v úplně posledním okamžiku, kdy se svými něžnostkami opět přiblížil a jeho žhavá živoucí touha jí na rozdíl od chladné smyslové touhy opovrhovala, se od něj prudce odtrhla.

„Ne,“ vykřikla, nyní s opravdovou nenávistí a udeřila ho přes tvář. „Nesahej na mě!“

Na chvíli se v něm zastavila krev. Pak se vrátil úsměv, klidný, krutý.

„Copak, co se děje?“ zeptal se s mírnou ironií. „Nikdo ti přece neublíží.“

„Já vím, co chceš,“ řekla.

„Já vím, co chci,“ řekl. „No a?“

„Jen abys věděl, že ode mě to nedostaneš.“

„Ne? Tak teda ne. Nemá cenu kvůli tomu křičet, že?“

„Ne, nemá,“ řekla dívka, poněkud vyvedená z míry jeho ironií.

„Není třeba se kvůli tomu hádat. Můžeme si přesto dát polibek na dobrou noc, ne?“

Mlčela ve tmě.

„Nebo si chceš vzít klobouk a deštník a odejít okamžitě?“

Stále ještě mlčela. Sledoval její temnou postavu, jak stála na pokraji prosvítající tmy, a čekal.

„Jestli se chceme loučit, tak mi pojd' hezky říct dobrou noc,“ vyzval ji.

Stále se ještě nepohnula. Napřáhl ruku a vtáhl ji znovu do tmy.

„Tady je větší teplo,“ řekl, „je tu mnohem útulněji.“

Jeho vůle se jí stále ještě nevzdala. Okamžik nenávisti mu dodal energii.

„Já už jdu,“ zamumlala, když ji sevřel rukou.

„Podívej, jak dobře se ke mně hodíš,“ řekl, když si ji přitáhl k sobě jako předtím, až k sobě. „Proč odsud chceš odejít?“

A postupně se ho znovu zmocnilo to opojení, vrátila se mu chuť.

Ale ona se mu úplně nepoddala.

„Jsi ženatý?“ zeptala se konečně.

„No a co když jsem?“ opáčil.

Neodpověděla.

„Já se tě neptám, jestli jsi vdaná, nebo ne,“ řekl.

„Moc dobře víš, že nejsem,“ odpověděla nazlobeně. Kdyby jen se mu mohla vytrhnout, kdyby mu dokázala odolat!

Nakonec se proti němu obrnila. Unikla. Ale nenáviděla ho za to, že mu unikla, víc než za to, v jakém byla nebezpečí. To jí tak chladně opovrhne? A stále ještě k němu mučivě lnula.

„Uvidíme se příští týden – příští sobotu?“ zeptal se, když se vraceli do města. Neodpověděla.

„Pojďte se mnou do Empire – ty a Gertie,“ navrhl.

„To bych tomu dala, kdybych si vyšla s ženatým mužem!“

„Pořád jsem přece muž, i když jsem ženatý, ne?“

„S ženatým mužem je to něco úplně jiného,“ vyslovila předem připravenou větu, která odhalila její zklamání.

„Jak to?“ zeptal se.

Ale ona mu to nechtěla prozradit. Přesto mu mlčky přislíbila, že příští sobotu přijde.

Tak ji opustil. Nevěděl ani, jak se jmenuje. Sedl na vlak a odjel domů.

Byl to poslední vlak, velmi se opozdil. Domů přišel až o půlnoci. Ale bylo mu to lhostejné. Neměl žádný opravdový vztah ke svému domovu, ne jako muž, jímž, jak věděl, se stal. Anna na něj čekala. Uviděla ten podivný, smířený pohled v jeho tváři, jakýsi neviditelný, téměř zlověstný úsměv, jako by se zbavil svých „dobrých“ pout.

„Kdes byl?“ zeptala se udiveně a se zájmem.

„V Empire.“

„S kým?“

„Sám. Vrátil jsem se s Tomem Cooperem.“

Podívala se na něj a přemýšlela, co asi dělal. Nezáleželo jí na tom, jestli lže, nebo ne.

„Vypadáš hodně divně,“ namítla. A v těch slovech byl obdivný tón.

S ním to nepohnulo. Pokud šlo o jeho pokorné, dobré já, tak toho se zbavil. Posadil se a vydatně se najedl. Nebyl unavený. Jí si zjevně vůbec nevšimal.

Pro Annu to byl kritický okamžik. Držela se stranou a pozorovala ho. Mluvil k ní, ale s jakousi lhostejností, protože ji jen stěží vnímal. Takže ona už nad ním nemá moc?! To je obrat! Byl nicméně dost přitažlivý. Líbil se jí víc než ten normální němý, napůl sebeobětovavý, napůl podrobený muž, kterým obvykle býval. Rozkvétá snad do svého skutečného já?! Dráždilo ji to. Dobrá, nechť tedy vykvet! Líbil se jí ten obrat ve vývoji. Vrátil se jí jako neznámý člověk. I při letmém pohledu viděla, že ho nemůže vnímat jako dřív. Vrátil se jí jako neznámý člověk. Za okamžik se s tím smířila. Ale přesto pocítila jakýsi zlostný záchvěv, kterým trvala na jejich dávném, drahém, láskyplném vztahu, na dávných, navyklých důvěrnostech a své dávno ustavené nadřazenosti. Téměř se pozvedla, aby za ně bojovala. A když se na něj podívala a vzpomněla si na jeho otce, měla se na pozoru. Tohle byl nový obrat ve vývoji!

Dobrá, pokud na něj už nemá vliv tím starým způsobem, vyrovná se mu novým. Vrátila se jí dávná vzpurná nevraživost. Prosím, ona se také pustí do dobrodružství. Změnil se jí hlas i způsoby, byla na tu hru připravena. Così jako by se v ní zlomilo. Líbil se jí. Líbil se jí, tenhle neznámý muž, který se jí vrátil. Byl vlastně velice vítán! Velmi ráda uvítala toho cizince. Bývalý manžel už ji nudil. Na jeho neviditelný, krutý úsměv odpověděla skvělou výzvou. Čekal od ní, že bude bránit tu pevnost mravnosti. Tak to ne! To byla příliš nudná role. Přijala jeho výzvu s jakýmsi jasnem, velice prozářená a svobodná, jako jeho protějšek. Podíval se na ni a v očích mu blýsklo. Ona také vyrazila do bitvy.

Nastražil smysly a věnoval jí dychtivou pozornost. Smála se na-prosto lhostejně a volně jako on. Přistoupil k ní. Ani ho neodmítla, ani na něj nereagovala. V jakémsi jas, skvostně nevyzpytatelná se před ním smála. Také mohla hodit všechno přes palubu – lásku, důvěrnosti, odpovědnost. Co je jí teď po jejích čtyřech dětech? Co na tom záleží, že tenhle muž je otcem jejích čtyř dětí?

Byl to smyslný muž hledající rozkoš, ona byla žena připravena vzít si svou, ale po svém. Když se může osvobodit muž, pak žena také. Na morálním světě lpěla stejně tak málo jako on. Na ničem z toho, co se událo předtím, jí nezáleželo. Z podnětu neznámého muže se také stala jinou ženou. Byl pro ni cizí, šel si za svým cílem. Dobrá. Chtěla vidět, co ten cizí muž udělá, čím je.

Smála se a držela si od něj odstup, zatímco si ho zjevně nevšímala. Dívala se, jak se svléká, jako by to byl někdo cizí. A skutečně jí připadal neznámý.

A ona ho hluboce a prudce vzrušila, ještě než se jí dotkl. To drobné stvoření v Nottinghamu vedlo pouze tady k tomu. V okamžiku opustili mravní postavení, každý z nich hledal pouze čistou a prostou rozkoš. Jeho žena mu připadala neznámá. Jako by on sám byl někdo úplně cizí, jako by ona pro něj byla nekonečně a zásadně cizí, jako druhá polovina světa, odvrácená strana měsíce. Čekala na jeho dotek, jako by to byl nájezdník, který vstoupil do jejího domu, nekonečně neznámý a žádoucí. A on ji začal objevovat. Tušil, jak ohromnou zásobu neznámých smyslných rozkoší v sobě má. S rozkošnickou vášní, kvůli níž prodléval na každé krásné nepatrnosti s jakýmsi šíleným uspokojením, se na ni díval: na její krásu, krásy, oddělené, jednotlivé krásy jejího těla.

Vyšel úplně ze sebe a jeho smysly unášelo to, co v ní objevoval. Byl jako jiný muž, radující se z ní. Necítil něhu ani lásku, pouze k zbláznění silnou, smyslnou touhu objevovat a neukojitelnou, přemrštěnou rozkoš ze smyslných krás jejího těla. A ona měla v zásobě absolutní krásy, pohled na něž ho doháněl k šílenství. Takové hody před ním – a on měl pouze možnosti jednoho muže.

Nějakou dobu žil s ní ve vášni smyslového objevování – byl to souboj: žádná láska, žádná slova, dokonce ani žádné polibky, pouze vnímání vrcholné krásy, absolutní skrze dotek, dohánějící ho k šílenství. Chtěl se jí dotýkat, objevovat ji, šíleně ji chtěl poznat. Ale nesměl spěchat, nebo by o všechno přišel. Měl si užívat jejích krás postupně, vždycky jednu. A ty mnohé krásy jejího těla, těch mnoho

míst ho přivádělo k vytržení, kdy šlel nadšením a touhou poznat víc, mít sílu poznat víc. Neboť tam bylo vše.

Za dne si říkal:

„Dnes večer poznám tu malou jamku pod jejím kotníkem, kde se táhne modrá žilka.“ A pomyšlení na to a touha po tom sprádaly hustou tmou očekávání.

Celý den jen čekal, až přijde noc, kdy se mohl oddat radosti z některé úžasné absolutní krásy v ní. Pomyšlení na její skryté zdroje, neobjevené krásy a extatická místa rozkoše v jejím těle, která čekají, pouze čekají, až on je objeví, ho téměř připravilo o rozum. Byl posedlý. Pokud tato potěšení pro sebe neobjeví a neseznámí se s nimi, mohla by se třeba ztratit navždy. Přál si, aby měl energii sta mužů, pomocí níž by si jí mohl užívat. Přál si být kocourem a olizovat ji drsným, chlípným jazykem. Chtěl se jí bezmezně oddávat, pohrbit se v jejím těle, nechat se jejím tělem pohltit.

A ona, sama za sebe, s podivným, nebezpečným leskem v očích přijímala jeho činy, jako by je čekala, a když byl klidný, provokovala ho k dalším, až někdy chtěl raději zemřít, protože se jí prostě nemohl nasytit, nemohl si jí užít dost.

Děti se jim staly pouhými potomky, sami žili ve tmě a smrti vlastní činnosti smyslů. Někdy měl pocit, že zešílí pocitem Absolutní krásy, již v ní vnímal skrze své smysly. Bylo to pro něj příliš. A ve všem se skrývala táž, téměř zlověstná a hrozivá krása. V odhaleních jejího těla skrze styk s jeho tělem byla svrchovaná krása, již poznat se rovnalo téměř smrti, a přesto by pro toto poznání podstoupil nekonečná muka. Byl by obětoval cokoli, cokoli, spíše než by přišel o své právo snad i na nárt její nohy a místo, z něhož vybíhaly prsty, tu malou, zázračně bílou plošinku, z níž vybíhaly ty malé pahrbky prstů a uzavřené prohloubeninky mezi prsty. Měl pocit, že by raději zemřel, než o to přišel.

Tím se tedy stala jejich láska – nespoutanou smyslností hraničící se smrtí. Neměli mezi sebou žádné vědomé důvěrnosti, žádnou něhu lásky. Byl to pouze chtíč a nekonečné, k zbláznění silné opojení smyslů, smrtelná vášeň.

Vždycky, po celý svůj život, se tajně bál Absolutní krásy. Vždycky mu připadala jako fetiš, něco, z čeho by vlastně měl mít strach. Neboť byla nemorální a nelidská. Uchýlil se tedy ke gotice, jež ve svých lomených obloucích vždycky vyjadřovala zlomenou touhu lidstva a unikala oblé absolutní kráse kulatého oblouku.

Nyní však povolil a s nekonečnou nespoutaností smyslů se oddal uskutečňování této vrcholné, nemorální, Absolutní krásy v těle ženy. Připadalo mu, jako by v těle ženy vznikala, pod jeho dotekem. Pod jeho dotekem, dokonce pod jeho pohledem tam byla. Ale když ani neviděl, ani se nedotýkal toho dokonalého místa, nebylo dokonalé, nebylo tam. A on je musel přivádět k existenci.

Ale přesto ho to děsilo. Bylo to strašné a hrozné, do určité míry nebezpečné, už ve chvíli, kdy se tomu oddával.

Byla to také čirá tma. Všechny hanebné záležitosti těla se mu odhalovaly s jakousi zlověstnou, tropickou krásou. Veškeré hanebné přirozené i nepřirozené akty rozkošnictví, jichž se účastnil s ženou dohromady, jež spolu vytvářeli, měly v sobě těžkou krásu a rozkoš. Co je to hanba? Je součástí krajní rozkoše. Je to ta součást rozkoše, jíž se člověk obvykle bojí. A proč se bojí? Vždyť ty tajemné, hanebné věci jsou strašně krásné.

Přijali hanbu a splynuli s ní v těch nejméně dovolených rozkoších. Vtělila se do nich. Bylo to poupě, jež rozkvétalo do krásy a nasyceného, zásadního potěšení.

Jejich vnější život pokračoval víceméně stejně, ale vnitřní život se od základů změnil. Děti ztratily na důležitosti, rodiče pohlcovalo jejich vlastní žití.

A Brangwen postupně začal pociťovat svobodu účastnit se také života venku. Jeho intimní život byl tak nespoutaně činorodý, že v něm osvobodil jiného muže. A tento nový muž se se zájmem obrátil k veřejnému životu, aby se podíval, jakou roli by v něm mohl hrát. To mu mělo poskytnout prostor pro novou činnost, činnost, pro niž byl nyní stvořený a volný. Chtěl být zajedno s veškerým cílevědomým lidstvem.

V tu dobu se právě dostalo do popředí veřejného zájmu vzdělání. Mluvílo se o nových švédských metodách, o výuce ručních prací a tak dále. Brangwena upřímně nadchla myšlenka ručních prací ve školách. Poprvé začal pociťovat skutečný zájem o veřejnou záležitost. Nakonec ze své hluboké smyslové činnosti vypěstoval skutečně cílevědomé já.

Mluvílo se o večerních školách, o hodinách ručních prací. Chtěl v Cossethay založit výuku práce se dřevem, učit vesnické chlapce základům tesařství a truhlářství a dřevořezby, dva večery v týdnu. Najednou mu to připadalo nesmírně žádoucí. Placen byl velice málo – a když plat dostal, stejně vše utratil za dřevo a nářadí. Ale naplňovalo ho to štěstím a dychtivě žil v tomto novém veřejném duchu.

Ve svých třiceti letech zahájil večerní výuku. To už měl pět dětí, poslední byl chlapec. Ale jestli chlapec, nebo děvče, na tom mu vlastně nezáleželo. Měl přirozenou pokrevní náklonnost ke svým dětem a měl je rád takové, jaké byly: kluci nebo děvčata. Jenom nejraději měl Ursulu. Tak nějak ona byla příčinou jeho nápadu s večerní školou.

Konečně ten domek s řadou tisů našel nějaké spojení s velkým lidským snažením. Získal tím novou sílu.

Osmiletá Ursula silně vnímala to mocné kouzlo. Slyšela všechny ty hovory, viděla, jak se z farního úřadu stává dílna. Farní úřad byla vyšší, kamenná církevní budova, připomínající stodolu, která stála ve druhé Brangwenově zahradě přes uličku. Ursulu vždycky přitahovalo stáří domku a jakoby ztracená zastaralost. Nyní sledovala všechny přípravy, seděla na kamenných schodech, které vedly od krytého vchodu do zahrady, a poslouchala, jak otec s farářem mluví a plánují a pracují. Pak přijel inspektor, velice podivný pán, a setrval s otcem v hovoru celý jeden večer. Proběhla všechna jednání a zapsalo se dvanáct chlapců. Bylo to velice vzrušující.

Avšak pro Ursulu mělo kouzlo vše, co její otec dělal. Ať třeba přišel z Ilkestonu s novinkami, ať šel o slunném letním večeru naproti do kostela hrát nebo něco opravovat, ať seděl o nedělích v bílé rochetě u varhan a vedl zpěv svým silným tenorem či byl v dílně

s chlapci, vždycky pro ni byl středem kouzla a okouzlení, jeho hlas, ať rozkazovačný, radostný či lakonický, měl v sobě vždycky tón, který jí rozproudil krev a hypnotizoval ji. Jako by běžela ve stínu nějakého temného, mocného tajemství, jehož si nechtěla být vědoma, dokonce se neodvažovala přiznat jeho existenci, takovým kouzlem na ni působil a tak zatemňoval její mysl.

KAPITOLA 9

Blata a povodeň

Mezi domkem U tisu a Blaty bylo neustále pravidelné spojení, a přesto ty dvě domácnosti zůstávaly každá zvlášť, zřetelně odlišné.

Po Annině svatbě se Blata stala domovem dvou hochů, Toma a Freda. Tom byl pomešší, pohledný mladík s kučeravými černými vlasy a dlouhými černými řasami a něžnými, tmavými, posedlými očima. Vládl bystrou inteligencí. Ze střední školy šel studovat do Londýna. Měl v sobě instinkt, s nímž přitahoval výrazné a energické lidi. Poskytl té druhé osobě celý prostor a zároveň si podržel nezávislost. Existoval hlavně skrze jiné lidi. O samotě trpěl nerozhodností. Pokud byl s jiným člověkem, jako by se přidával k tomu druhému a vytvářel s ním dohromady člověka nadživotní velikosti. Několik lidí ho tedy milovalo a docházelo v něm k jakémusi naplnění. Těch několik si pečlivě vybíral.

Měl vytříbené, hbité a kritické myšlení, mysl, která působila jako váhy. Všechno to působilo nějak žensky.

V Londýně byl oblíbeným žákem jednoho inženýra, chytrého člověka, který se proslavil zrovna v době, kdy Tom Brangwen dostudoval. Přes tohoto učitele udržoval mladík známosti s různými význačnými osobami. Nikdy se neprosazoval. Jako by tam byl proto, aby odhadoval a prosazoval ostatní. Byl jako cosi, s jehož pomocí vnímáme vlastní bytost. Už v mladém věku měl tudíž styky s těmi nejenergičtějšími vědci a matematiky v Londýně. Brali ho jako sobě rovného. Jelikož byl klidný, vnímavý a neosobní, věděl, kam patří, a naučil se oceňovat spravedlivou měrou jiné. Fungoval jako úsudek. Krom toho byl velice pohledný, střední postavy, ale dokonale proporční, tmavý, měl dobrou barvu a neustále byl naprosto zdravý.

Otec mu poskytoval štědré kapesné a kromě toho měl ještě příjem z místa jakéhosi asistenta svého šéfa. Čas od času se mladík objevoval na Blatech, zvláště přitažlivý, dobře oblečený, rezervovaný,

s přirozeně jemnými a ušlechtilými způsoby. A s ním nastala na farmě změna.

Fred, mladší bratr, byl typický Brangwen s dobře stavěnou postavou, modrooký, typický Angličan. Byl to pravý syn svého otce – ti dva muži, otec a syn, spolu nesmírně dobře vycházeli. Fred zdědil farmu.

Mezi starším a mladším bratrem existovala téměř vášnivá láska. Tom dával na Freda pozor s žensky dojemnou pozorností a obětavou péčí. Fred vzhlížel k Tomovi jako k zázraku, jako k někomu, kým by se také snažil být, kdyby měl tu velikost.

Po Annině odchodu tedy Blata postupně změnila tón. Chlapci byli pánové; Tom měl vzácnou povahu a vznesl se vysoko. Fred byl citlivý a rád četl, zamýšlel se nad Ruskinem a spisy agnostiků. Jako všichni Brangwenové se držel sám pro sebe, třebaže měl lidi rád a byl k nim shovívavý, dokonce měl k nim přehnanou úctu.

Mezi ním a jedním z mladých Hardyů na záměčku se rozvinulo poněkud rozpačité přátelství. Byly to odlišné domácnosti, a přece se mladíci snažili stýkat jako rovný s rovným.

Právě mladý Tom Brangwen s temnými řasami a krásným vybarvením, s poddajnou a nevyzpytatelnou povahou, zvláštním klidem a vzdělaným vystupováním, spolu s postavením, kterému se těšil v Londýně, jako by zdůrazňoval nadřazený prvek cizinectví na Blatech. Když se objevil, dokonale oblečen, tak nějak vytříbený a příjemný, a přece s odstupem od každého, vyvolával v lidech rozpaky, v představách cossethayských a ilkestonekých známých mu byl vyhrazen odlišný a vzdálený svět.

On a jeho matka v sobě nesli jakousi spřízněnost. Náklonnost mezi nimi byla němá a vzdálená, ale výrazná. Otec ke staršímu synovi vždycky pociťoval jisté rozpaky a skoro úctu. Tom také vytvářel pouto, jež spojovalo Blata se Skrebenskými, nyní ve svém kraji dost důležitými lidmi.

Blata tedy změnila tón. Jak otec Tom Brangwen stárl, jako by vyspíval ve farmáře se šlechtickými způsoby. Napomáhala tomu i jeho podsaditá a hezká postava. Podržel si svěží tvář, modré oči měl plné

světla a husté vlasy a vousy mu postupně hedvábně zbělely. Měl ve zvyku se hodně smát tím svým dobrodušným, nakažlivým způsobem. Lecčemu kolem sebe nerozuměl, tak se rozhodl věci přijímat klidně a dobrosrdečně, tak jak přijdou. Nenesl odpovědnost za uspořádání světa. A přece se bál neznáma v životě.

Dosáhl slušné zámožnosti. Jeho žena byla s ním, bytost od něj odlišná, a přesto v čemsi životně s ním spjatá – kdo měl chápat, v čem a jak? Jeho dva synové vyrostli v lepší lidi. Jako muži se také od něj lišili, měli vlastní bytosti, a přece s ním byli spjati. Působilo to všechno velice riskantním a matoucím dojmem. A přesto člověk zůstával životně zakotvený ve vlastní existenci, ať byli potomci, jací chtěli.

Tak se hezký a zmatený Tom smál a držel se sám sebe jako toho jediného, čeho se mohl přidržet. Jeho mladost a údiv v něm zůstávaly skoro ve stejné míře. Už moc nepracoval, ale vypěstoval v sobě plodný klid. Fred dělal většinu práce na farmě, otec dohlížel na důležitější transakce. Zapřahal dobrou kobyly a někdy si zajezdil na svém malém koni. Popíjel v hotelích a hostincích s lépe postavenými farmáři a statkáři, měl zámožné známé mezi muži. Ale na společenském postavení lidí mu nijak nesešlo.

Jeho žena neměla žádné známé, jako vždy. Její vlasy nyní prokvétaly šedí, tvář jí zestárla, aniž změnila výraz. Vypadala skoro stejně, jako když před pětadvaceti lety přišla na Blata, až na to, že měla teď chatrnější zdraví. Jako by neustále na Blatech spíš pobývala, než tu žila. Nikdy nesplynula se zdejším životem. Così v ní zůstalo cizí, zůstala cizincem mezi branami, v něčem neměnná a nepřístupná, v něčem zvláště oduševnělá. Ona byla příčinou samostatnosti a individuality všech obyvatel Blat a nesoudržnosti domácnosti.

Když bylo mladému Tomu Brangwenovi třiadvacet, vznikl mezi ním a jeho šéfem jakýsi rozkol, který se nikdy nevysvětlil, a on odešel do Itálie a později do Ameriky. Na čas se vrátil domů, pak odjel do Německa; a stále to byl ten pohledný, vybraně oblečený, přitažlivý mladík, dokonale zdravý, a přece jaksi nikam nepatřil. V tmavých

očích měl hluboké utrpení, které nosil v sobě tak lehce a příjemně, jako nosil své přiléhavé šaty.

Pro Ursulu znamenal romantickou a přitažlivou postavu. Uměl nosit krásné dárky: krabici drahých bonbonů, jaké v Cossethay nikdy neviděli; nebo jí dal kartáč na vlasy a dlouhé štíhlé zrcátko vykládané perletí, bledě se třpytící a nádherné; nebo jí poslal drobný náhrdelník z nebroušených kamínků – ametystů, opálů, briliantů a granátů. Snadno a plynne mluvil cizími jazyky, měl zvláště působnou a vmlouvavou povahu, a přece zůstával nedefinovatelným outsiderem. Nepatřil nikam, do žádné společnosti.

Anna Brangwenová přerušila důvěrný vztah ke svému otci, když se vdala. Svým sňatkem ho opustila. Vznikla mezi nimi jakási rezervovanost. Anna víc chodila za matkou.

A pak náhle otec zemřel.

Stalo se to zjara, kdy Ursule bylo asi osm. Tom Brangwen odjel v sobotu ráno na trh do Nottinghamu s tím, že se patrně vrátí až pozdě, protože měl navštívit nějakou důležitou výstavu a pak ještě schůzi. Rodina si to vysvětlila tak, že se bude mít dobře.

Bylo deštivé a škaredé počasí. Večer lilo. Podivně neklidný Fred Brangwen ani nešel ven, jak měl ve zvyku. Kouřil a četl, roztržitě bral do ruky to a zase ono a neustále vnímal čůrek vody venku. Tento mokrý, černý večer jako by ho odřízl a zneklidnil a soustředil jeho pozornost na vlastní osobu, na to, že chce cosi jiného, že skoro nežije. Jako by neměl v životě žádný kořen, žádné místo, kde by byl spokojený. Snil o cestě do ciziny. Ale instinktivně chápal, že změna místa by jeho problém nevyřešila. Chtěl změnu, hlubokou, životadárnou změnu v životě. A nevěděl, jak jí dosáhnout.

Tilly, nyní stařena, přišla s tím, že nádeníci, kteří tu dnes večereli, říkají, že na dvoře a všude kolem je to samá voda. Vyslechl to lhostejně. Ale nenáviděl tu bezútěšnou, syrovou mokrotu světa. Odejde z Blat.

Matka si už šla lehnout. Konečně zavřel knihu, v hlavě měl prázdno, odešel nahoru omámen depresí a vztekem a omámen depresí a vztekem se také uzamkl do spánku.

Tilly postavila Tomovy pantofle k ohni v kuchyni, dveře nechala odemčené a také si šla lehnout. Pak farma tonula ve tmě a v dešti.

V jedenáct hodin stále ještě pršelo. Tom Brangwen stál na dvoře hospody U Anděla v Nottinghamu a zapínal si kabát.

„Ale což,“ prohlásil vesele, „párkrát už jsem zmoknul, ne? Zapřáhni mi ji, Jacku, chlapče, zapřáhni – Jsi mi to pěkně chlapík, Jacky, to tvý bříško dělá čest tomu, co tu čepuješ, ne-li i tvýmu ječmenu. Tak pojd', holka, vyrazíme domů. Kristapána, to je ale vody! Tahle potopa snad uhasí i sopky. Tak, Jacku, ty kluku štíhlá, kdo z nás je Noe? Vypadá to, jako by prasklo někde vodovodní potrubí. Když to takhle půjde dál, vyzrajou na to kachny a vodní ptactvo – čeká nás holubice a olivová ratolest?! Tak pojd', holka, pojd', nemůžem tu zůstat celou noc, i když sis to třeba myslela. Ať se propadnu, jestli ten liják nedává člověku pocit, že je nadranej. Hej, Jacku, myslíš, že dešťová voda člověku propláchne mozek, nebo ho dočista spláchne?“ Pro sebe se zasmál nad tím vtipem.

Vždycky se styděl, když musel vzít do ruky otěže, poté co pil, vždycky se omlouval koni. Omluvné rozpoložení u něj vzbuzovalo bodrost. Byl si vědom toho, že není schopen jít tak docela rovně. Nicméně vůli měl pevnou a i přes otupení smyslů byl pozorný.

Vylezl na kozlík a vyrazil bránou hostinského dvora. Kobyłka šla dobře, on seděl pevně, déšť mu bičoval tvář. Jeho těžké tělo se bez hnutí nechalo nést v jakémsi spánku, jedno centrum pozornosti zůstalo v pohotovosti, zbytek se ponořil do tmy. Veškerou pozornost, která mu zbývala, soustředil na jízdu po silnici, kterou znal tak dobře. Znal ji dobře a úsilím vůle ji pozorně sledoval.

Povídal si nahlas pro sebe, z té horlivé snahy až stručně výstižný, jako by byl naprosto střízlivý, zatímco kobyłka uháněla vpřed a déšť ho bičoval. Ve světle lamp bryčky sledoval déšť, slabý odlesk koňského těla ve tmě, ubíhající tmavé živé ploty.

„Psa by nevyhnal,“ říkal si nahlas. „Je načase, aby se trochu rozjasnilo, jinak nevím. Těch deset vozů strusky, co vysypali na silnici, je teď akorát na houby. Když nepřestane, brzy to bude v čudu. A nejspíš se to zase jednoho dne někde vyplaví. A, támhle už vidím

Fredův posez. Pokud jde o řezání dřeva, v tom je machr. Ale nevím, proč bych si měl dělat starost. Třeba se to všechno spláchne a bude to v čudu, zasej se to někde vyplaví. Nejspíš se to jednoho dne zas vyplaví. Tak to chodí. Déšť se valí dolů, jen aby se zase vypařil do mraků na obloze. Aspoň se to tak povídá. Na zemi není o nic víc vody, než bylo v roce nula. Tak to prý je, holenku, jestli to chápeš. Není jí o nic víc dneska, než bylo před tisíci lety – ani o nic méně. Voda se nedá vypotřebovat. Ne, přísámbůh; někudy to zase oběhne. Zkus ji vypotřebovat a ona se chytne v páře a už na tebe dělá dlouhej nos. Změní se v mrak a padá jako déšť na spravedlivé i nespravedlivé. Zajímalo by mě, jestli já jsem ten spravedlivej nebo nespravedlivej.“

Zprudka se probral, když bryčka zapadla hluboko do koleje. A uvědomil si, kde je. Od chvíle, kdy byl naposled při plném vědomí, ujel nějakou vzdálenost.

Konečně dojel k bráně a ztěžka se hrabal dolů, točila se mu hlava a pevně se přidržoval bryčky. Když sestoupil na zem, voda mu sahala ke kotníkům.

„Krucinál!“ zaklel hněvivě. „Že zrovna já musím do týhle čvachtance!“

A vedl koně vodou do brány. Byl nyní dost opilý, pohyboval se poslepu, po paměti. Všude měl pod nohama vodu.

Vyvýšený chodníček ke stavení a stavení samo však zatím nebyly zaplavené. Ale ve tmě se ozývalo podivné burácení, které jako by vznikalo ve tmě jeho vlastního opojení. Točila se mu hlava, nic neviděl a téměř podvědomě odnesl do domu balíčky, přikrývku a polštářky z kozlíku, položil je tam a šel zavést koně do stáje.

Teď když byl doma, pohyboval se jako náměsíčník a čekal pouze na chvíli, až bude moci přestat něco dělat. Velice uváženě a pečlivě vedl koně po svahu ke kůlně na bryčku. Kobyla se poplášila a couvla.

„Ale, copak se děje?“ škytl a vytrvale se trmácel dál. A opět šel vodou, kůň v chůzi cákal. Byla hustá tma, kromě světla lamp bryčky, které dopadalo na zčeřenou vodní hladinu.

„To je teda něco,“ řekl, když dorazil ke kůlně a brodil se patnácti centimetry vody. Ale všechno mu připadalo k smíchu. Smál se při představě patnácti centimetrů vody v kůlně.

Zacouval tam s kobyolkou. Byla už klidnější. Smál se, jaká je to legrace, že vypřahá a tolik vody se mu valí kolem nohou. Smál se i proto, že ji to vyvádělo z míry „Copak se děje, o co jde, kapka vody ti přece nic neudělá!“ Jakmile ji vypřáhl, rychle se vzdálila.

Zavěsil postraňky a vzal si lampu z vozu. Když vycházel z povědomé změti postraňků a kol v kůlně, voda mu ve vlnkách narážela na nohy. Zapotácel se a málem upadl.

„Krucí, to je mela!“ řekl, když upíral oči na tu valící se vodu v černé a mokré noci.

Šel valící se potopě vstříc a nořil se hlouběji a hlouběji.

V duši měl neskutečný údiv. Musel se jít podívat, odkud se to valí, třebaže mu půda ujížděla pod nohama. Vrávoravě pokračoval dolů směrem k rybníčku. Dost se mu to líbilo. Vodu měl teď po kolena a proud byl silný. Zapotácel se a zatočila se mu hlava, až se mu udělalo zle.

Zmocnil se ho strach. Pevně se držel lampy a rozhlížel se kolem. Voda mu podrážela nohy, točila se mu hlava. Nevěděl, kterým směrem se dát. Voda vířila, vířila, celá černá noc se točila v kruzích. Nejistě se pohupoval uprostřed toho přívalu a strachy se kymácel. V duchu tušil, že upadne.

Jak vrávoral, cosi ve vodě ho udeřilo do nohou a on upadl. Okamžitě se začal topit. Zápasil v černé hrůze z udušení, bojoval, pral se, ale stále ho to stahovalo dolů, nevyhnutelně dolů. Pořád ještě se bránil a snažil se bojovat v nevýslovném zápase s hrozícím utopením, ale pokaždé se potopil ještě hloub. Cosi ho udeřilo do hlavy a s údivem pocítil bolest, než ho zaplavila temnota.

V naprosté tmě se pak bezduché, tonoucí tělo valilo dál, voda tekla proudem, splachovala a zaplavovala všechno kolem. Dobytek se probudil a postavil na nohy, pes začal štěkat. A bezduché, tonoucí tělo se pasivně plavilo dál černou, vířící temnotou.

Paní Brangwenová se probudila a naslouchala. S nadpřirozeně zbystřenými smysly uslyšela pohyb vší té tmy, která vířila venku. Chvilí ležela bez hnutí. Pak přistoupila k oknu. Uslyšela prudký déšť a hluboký příval vody. Věděla, že její muž je venku.

„Frede,“ zavolala. „Frede!“

Z dálky se k nim nocí valilo drsné, divoké burácení velké vody.

Sešla dolů. Nechácala tu zmnoženou sílu vody. Když sestoupila po schůdku do kuchyně, stála ve vodě. Kuchyň už byla zatopená. Odkud se to tu vzalo? Nemohla to pochopit.

Voda se valila do spíže a zase ven. Brodila se bosa vodou, aby se podívala ven. Pod vnějšími dveřmi zprudka probublávala voda dovnitř. Bála se. Pak se cosi připlavilo k ní, omotalo se jí kolem nohou. Byl to jezdecký bičík. Na stole ležela příkrývka a polštář a balíček z bryčky.

Vrátil se tedy domů.

„Tome!“ zavolala a bála se přitom vlastního hlasu.

Otevřela dveře. Voda se s hrozivým hukotem valila dovnitř. Valila se všude, všude hučela.

„Tome!“ vykřikla znovu do tmy a záplavy za dveřmi. Stála tu v noční košili se svíčkou v ruce.

„Tome! Tome!“

A naslouchala. Fred se objevil za ní v kalhotách a košili.

„Kde je?“ zeptal se.

Podíval se na potopu, pak na matku. V té noční košili mu připadala malá a neskutečná, jako elf.

„Jdi nahoru,“ řekl. „Bude ve stáji.“

„Tomee! Tomeee!“ táhle křičela ta postarší žena nepřirozeným, pronikavým hlasem, který syna mrazil až do morku kostí. Rychle si natáhl boty a kabát.

„Jdi nahoru, mami,“ vyzval ji. „Já se půjdu po něm podívat.“

„Tome! Tome!“ ozýval se vysoký, úděsný křik té drobné ženy. Ze tmy mu odpovídal pouze hukot vody, bečení znepokojeného dobytka a štěkání psa.

Fred Brangwen vyrazil s lucernou do vody venku. Matka stála na židli ve dveřích a dívala se, jak odchází. Všude kolem byla jen voda, voda, valila se a blýskala ve světle lucerny.

„Tome! Tome! Tomee!“ protínal noc její protáhlý, nepřírozený křik. Její syn pocítil v duši chlad.

A bezduché, tonoucí tělo otce valila voda někam pod dům, černá voda ho tlačila před sebou k silnici.

Objevila se Tilly se sukní nataženou přes noční košili. Uviděla svou paní, jak se pevně drží židle v otevřených dveřích, a hořící svíčku na stole.

„Proboha!“ volala služebná. „Provalilo se to. Hráz se prolomila. Co jen budeme dělat?!“

Paní Brangwenová sledovala syna a lucernu na horním chodníčku ke stáji. Pak uviděla temnou siluetu koně. Poté syn pověsil lucernu ve stáji a matně ozářen světlem odvažoval kobyly. Matka uviděla jemně nasvětlenou tvář koně namířenou ke dveřím stáje. Stáje byly zatím nad úrovní záplavy. Ale voda se valila do domu.

„Stoupá to,“ řekla Tilly. „Pán ještě nepřišel domů?“

Paní Brangwenová ji neslyšela.

„Není tam?“ zavolala tím pronikavým, děsivým hlasem.

„Ne,“ ozvalo se krátce ze tmy.

Matčin hlas doháněl mladíka téměř k šílenství.

Nasadil koni ohlávku a zavřel dveře stáje. Brodil se zpátky vodou, lucerna se houpala.

Bezduché, tonoucí tělo strkala povodeň tím nejhlubším proudem kolem domu. Fred Brangwen se vrátil k matce.

„Podívám se ještě do kůlny na vozy,“ řekl.

„Tome, Tome!“ volal silný, nelidský hlas. Fredovi Brangwenovi tuhla krev, v srdci pocítil hněv. V návalu vzteku se chytil za spánky. Proč takhle ječí? Nemohl snést pohled na ni v noční košili na židli ve dveřích, vypadala jako hrůzný skřet.

„Vypřáhl kobyly z bryčky, tak se mu nic nestalo,“ zavrčel a předstíral, že je vše v pořádku.

Ale když sestupoval ke kůlně, octl se čtvrt metru ve vodě.

V dálce slyšel ten hukot, věděl, že se protrhla hráz kanálu. Voda stoupala.

Bryčka tam v pořádku stála, ale po otci ani stopy. Mladík se brodil dál k rybníčku. Voda mu stoupala nad kolena, vířila a strkala do něj. Couvl.

„Je tam?“ ozval se k zbláznění pronikavý hlas matky.

„Ne,“ zazněla břitká odpověď.

„Tome – Tome!“ ozývalo se pronikavé, divošské, úděsné volání. Připadalo mu vysoké a nadpřirozené, téměř čiré. Fred Brangwen je nemohl snést. Dohánělo ho skoro k šílenství. Znělo tak táhle, skoro jako píseň.

Voda se teď ještě prudčeji valila do domu. „Asi bys měla zaskočit k Beebymu, aby sem s Arthurem přišli, a ať paní Beebyová sežene Wilkinsona,“ řekl Fred Tilly. Matku přiměl, aby šla nahoru.

„Vím, že se tvůj otec utopil,“ řekla se zvláštní hrůzou v hlase.

Během noci ještě povodňová voda stoupala, až v kuchyni strhla čajovou konvici z police u krbu. Paní Brangwenová seděla sama u okna nahoře. Už nevolala. Muži měli dost co dělat s vepří a dobyt看kem. Měli pro ni přijet s loďkou.

K ránu déšť ustal a nad tím hlukem a hrůzným crčením a zurčením vody vyšly hvězdy. Pak na východě noc pobledla, začalo se rozednívat. V narudlém světle úsvitu uviděla, jak se vody rozprostřely, líně plynuly a z vodní hladiny trčela stavení. Ospale začali zpívat ptáci, s úsvitem jakoby trochu ochraptělí. Rozjasnilo se. Na druhém poli od nich zela velká syrová průrva v hrázi kanálu.

Paní Brangwenová chodila od okna k oknu a sledovala záplavu. Někdo přivezl malou loďku. Světlo zesílilo, ze záplavových vod zmizela rudá zář, nastal den. Paní Brangwenová chodila toho bledého jarního rána z přední části domu do zadní a napjatě a neúnavně vyhlížela ven.

Letmo zahlédla ve vodě manželův semišový kabát, když voda do-tlačila tělo k živému plotu zahrady. Zavolala na muže v loďce. Byla ráda, že se Tom našel. Vytáhli ho z plotu, ale nemohli ho zvednout do loďky. Fred Brangwen skočil do vody, která mu sahala po pás, a táhl

pozvednuté tělo vodou k silnici. Ve vousech a vlasech měl otec zachycené seno, větvičky a bláto. Mladík se brodil vodou a hlasitě bez slzí naříkal, jako poraněné zvíře. Matka u okna plakala tiše.

Přišel doktor, ale tělo nejevilo známky života. Odnесли ho do Cossethay k Anně.

Když se to Anna Brangwenová dozvěděla, ucukla hlavou a pozvedla oči, jako by jí cosi šlo po krku. Ucukla hlavou a přinutila mysl, aby přestala vnímat. Od té doby, co se vdala a stala se matkou, pustila z hlavy dívku, kterou bývala. Nyní hrozilo, že ten šok ji zlomí, vymaže všechny ty roky mezitím a ona se opět stane tou osmnáctiletou dívkou, která tak milovala otce. Snažila se proto ty myšlenky zapudit, nepřipustit si ten otřes a lpět na svém současném životě.

Až když ho přinesli k ní domů v mokrých šatech, v šatech nasáklých vodou, tak jak se vrátil z trhu, jenomže celého nasáklého vodou a nehybného, skutečně jí to otrásl a zděsila se. Ten, kdo pro ni kdysi představoval sílu a život, se stal pouhou velkou nasáklou nehybnou hromádkou.

Téměř v hrůze z něj začala stahovat ty mokré věci, svlékat z něj to nepatřičné oblečení, v němž zámožný farmář chodí na trh. Děti poslali na faru, mrtvé tělo leželo na podlaze v obývacím pokoji a Anna ho začala rychle svlékat. Mokrý přívěsek k hodinkám a pečetě složila na hromádku na stole. Její muž a služebná jí pomáhali. Očistili a umyli tělo a položili je na postel.

Tam vypadalo klidné a vznešené. Ve smrti byl naprosto klidný, a když tu nyní ležel natažený na posteli, nedotknutelný, nedostupný. Pro Annu znamenal majestát nedostupného muže, majestát smrti. Klidně stála, jata posvátnou hrůzou, téměř jako by byla ráda.

Její matka Lydie Brangwenová také přišla a uviděla působivé, nedotknutelné tělo mrtvého muže. Zbledla, když pohlédla na smrt. Už ho nic nemohlo změnit, nemohl nic vědět, stal se absolutním, dospěl k nekonečnu. Co s ním měla společného? Stal se majestátní abstrakcí, na chvíli viditelnou, nedotknutelnou, absolutní. A kdo si na něj mohl činit nárok, kdo o něm mohl mluvit, o tom, co se odhalilo v nahém

okamžiku přechodu ze života do smrti? Ani živí ani mrtví si na něj nemohli činit nárok, byl obojí, nedotknutelný, nedostupně sám sebou.

„Sdílela jsem s tebou život, svým vlastním způsobem už také patřím věčnosti,“ řekla Lydie Brangwenová, v srdci chlad a vědomí vlastní samoty.

„Neznala jsem tě ani v životě. Už k tobě nemůžu, nyní v smrti jsi nejvýše,“ řekla Anna Brangwenová, jata posvátnou hrůzou, téměř ráda.

Synové to však nemohli unést. Fred Brangwen chodil s napjatou, bledou tváří a rukama sevřenýma v pěst, v srdci samou nenávist a vztek na to, co se otci stalo, srdce mu krvácelo touhou mít otce znovu, znovu ho vidět, slyšet. Nemohl to unést.

Tom Brangwen přijel až v den pohřbu. Byl klidný a ovládal se jako vždy. Políbil matku, jejíž tvář byla stále temná, nevyzpytatelná, potřásl si rukou s bratrem, aniž se na něj podíval, uviděl velkou rakev s černými držadly. Dokonce si přečetl tabulku se jménem: „Tom Brangwen z farmy Na Blatech. Narozen -. Zemřel-.“

Pohledná, klidná tvář mladíka se na okamžik zkrabatila do strašlivé grimasy, pak se jí vrátil klid. Rakev odnesli do kostela, mezitím zvonil pohřební zvon, pozůstali nesli věnce z bílých květů. Matka, Polka, šla s temnou, nepřítomnou tváří, opírajíc se o synovo rámě. Vypadal hezky jako vždy, tvář měl dokonale nehybnou a podivně vlídnou. Fred kráčel s Annou, která vypadala nezvykle a podmanivě, tvář jako ze dřeva, ztuhlou, nepoddajnou.

Teprve později uviděla Ursula, která pobíhala mezi rybízovými keři na zahradě, strýce Toma, jak stojí v černých šatech, vzpřímený a módně oblečený, ale s pozvednutými pěstmi a znetvořeným obličejem – rty měl roztažené v děsivém šklebu jako zvíře svíjející se v mukách, jeho tělo ztěžka popadalo dech, jako když se užene pes. Stál čelem do otevřené krajiny a zprudka dýchal, pak na chvíli zadržel dech, pak zase tak prudce dýchal a ve tváři mu zůstal ten téměř zvířecí výraz zmučenosti, všechny zuby bylo vidět, nos pokrčený, upřený pohled v nevidoucích očích.

Vyděšená Ursula tiše odběhla. A když byl strýc Tom zase v domě, vážný a velice tichý, jako by téměř předstíral vážnost, předstíral zármutek, sledovala jeho nehybnou hezkou tvář a představovala si ji znovu v té znetvořenosti. Ale viděla, že nos je dost silný, jakoby ruský, pod průsvitnou kůží, a rozpomínala se na ty zuby pod pečlivě zastřiženým knírkem – malé, ostré, trochu od sebe. Dovedla si ho i v tom elegantním vystupování představit tak, jak byl – zvířecký, téměř rozložený. A děsilo ji to. Potom už u něj vždycky hledala tu zvířecí, úděsnou podobu.

Rozloučil se s matkou a okamžitě zase odjel. Ursula mu téměř cukla, když ji chtěl teď políbit. Nicméně chtěla ten polibek a také ten pocit odporu.

Na pohřbu a po něm byl Will Brangwen do své ženy šíleně zamilovaný. Smrt jím otřásla. Ale smrt a všechno ostatní jako by se v něm slévaly v šílenou, vše zaplavující vášeň k Anně. Vypadala tak nezvykle a podmanivě. Byl skoro bez sebe touhou po ní.

A ona ho přijala, jako by byla na něj připravena, chtěla ho.

Babička zůstala nějaký čas v domku U tisu, dokud nebyla Blata uvedena zase do pořádku. Pak se vrátila do svých vlastních prostor, zdánlivě klidná a jako by jí nic nescházelo. Fred se vrhl do práce, aby farmu znovu uvedl do původního stavu. Právě proto, že tu otec našel smrt, jako by k místu ještě více přilnul a nevyhnutelně k němu patřil.

Říkalo se, že Brangwenové vždycky scházeli násilnou smrtí. Jim všem, možná s výjimkou Toma, to připadalo skoro přirozené. A přece Fred jako by se vzpíral, srdce se uzavřelo. Vraždu svého otce nemohl Neznámu nikdy odpustit.

Po smrti otce se na Blatech rozhostilo ticho. Paní Brangwenová byla vyvedena z míry. Nedokázala sedět celý večer klidně tak jako dřív, a za dne neustále vstávala a váhala, jako by měla někam jít, a nevěděla tak docela kam.

Viděli ji, jak se toulá po zahradě ve svém krátkém vlněném kabátku. Často jezdila se synem v bryčce, seděla vedle něj a pozorova-

vala krajinu či ulice městečka s dětinsky otevřeným, záhadným výrazem, jako by to všechno viděla poprvé.

Děti – Ursula, Gudrun a Theresa, chodily kolem zahradní branky cestou do školy. Babička si přála, aby se zastavily vždycky, když půjdou kolem, zvala je na Blata na večeri. Chtěla mít děti kolem sebe.

Synů se téměř bála. Viděla tu chmurnou vášeň a touhu a nespokojenost v nich a chtěla ji už nevidět. I Fred s těma modrýma očima a silnou bradou jí dělal starost. Nebyl tu klid. Něco chtěl, chtěl lásku, vášeň, a nemohl je najít. Ale proč ji s tím musí trápit? Proč musí s tím svým vřením a utrpením a nespokojeností chodit za ní? Na to byla příliš stará.

Tom se choval zdrženlivěji, měl větší odstup. Tělo měl neustále velmi klidné. Ale ji trápil ještě víc. Nemohla nevidět ty černé hlubiny rozpadu v jeho očích, to, jak se náhle na ni zadíval, jako by ho mohla zachránit, jako by se chtěl odhalit.

A jak mohlo stáří mladíka zachránit? Mládí patří k mládí. A pořád ty bouřky! Nemůže ona konečně odpočívat v pokoji, v klidu, stranou života? Ne, ta vlna se na ni nepřestává valit a tříštit se o překážky. Ona se pořád musí nořit do toho vření a vzteku a vášně, nekonečně, nekonečně, navždy. A ona se chtěla stáhnout. Chtěla konečně svou vlastní nevinnost a klid. Nechtěla, aby jí synové stále vnucovali ten dávný pudový příběh touhy a oběti a hluboké a hluboko skrývané zlosti neuspokojených mužů na ženy. Chtěla být z dosahu toho všeho, poznat mír a nevinnost stáří.

Nikdy nebyla ženou, která by se hnala do práce. Takže nyní často stála u zahradní branky a dívala se, jak plyne ten malý svět kolem. A pohled na děti ji těšil, činil ji šťastnou. Obvykle měla jablko či pár sladkostí po kapsách. Měla ráda, když se na ni děti smály.

Nikdy nechodila k manželovu hrobu. Mluvila o svém muži prostě, jako by byl naživu. Někdy jí po tváři kanuly slzy bezmocného zármutku. Pak se vzpamatovala a byla zase sama sebou a spokojená.

Když přšelo, zůstávala v posteli. Ložnice byla pro ni útočištěm, kde mohla ležet a jen přemítat a přemítat. Někdy jí Fred předčítal.

Ale to pro ni mnoho neznamenal. Měla tolik snů, které potřebovala znovu prosnit, takovou neprohranou zásobu. Potřebovala čas.

Její hlavní přítelkyní v tomto období byla Ursula. Holčička a přemítavá, křehká šedesátiletá žena jako by mluvily stejnou řečí. Domek v Cossethay překypoval činností a vášní, vše se odehrávalo mezi póly vášně. Pak tu žily čtyři děti mladší než Ursula, celé klubko dětí, neustále tu na sebe naráželo mnoho životů.

Pro nejstarší dítě tedy klid babiččina pokoje znamenal cosi úžasného. Sem přicházela Ursula jako do ztišené rajske země, zde existovala v prosté nádheře, jako by se proměnila v květinu.

Na Blata chodila pravidelně v sobotu a vždycky svírala v ruce nějakou drobnou obětinu – malou podložku vyrobenou z proužků barevného proplétaného papíru nebo košíček, který upletla na hodině ve školce, či barevnou kresbičku ptáka.

Když se objevila ve dveřích, Tilly, nyní velice stará, ale stále mocná, natahovala hubený krk, aby se podívala, kdo to je.

„A, to jsi ty!“ vítala ji. „Říkala jsem si, že se tu asi ukážeš. Pane jo, tys ale přinesla krásnou kytičku!“

Zvláštní bylo, jak Tilly na Blatech udržovala ducha mrtvého Toma Brangwena. Ursula si ji vždycky spojovala s dědečkem.

Tentokrát dítě přineslo kytičku hvozdíků – uprostřed z bílých, kolem růžových. Byla na ni velice pyšná a kvůli své pýše se velmi styděla.

„Babička je v posteli. Očisti si pořádně střevíce, jestli jdeš nahoru, a ne abys tam vletěla jako střela. Namoutě, to je ale krásná kytička! To jsi sama udělala?“

Tilly ji tiše odvedla do pokoje k babičce. Holčička vcházela s podivným, vleklým váháním, které pro ni bylo typické, když ji něco rozrušilo. Babička seděla v posteli a měla na sobě šedý vlněný kabátek.

Ursula mlčky váhala u postele a držela kytičku před sebou. Dětské oči jí svítily. Babiččiny šedé oči zářily podobným světlem.

„To je ale krásna!“ řekla. „Ty jsi tu kytičku krásně uvila! Takový nádherný pukétek!“

Ursula celá rozpálená strčila květiny babičce do ruky a řekla: „Udělala jsem ji pro tebe.“

„Zrovna takhle je dělávaly selky u nás doma,“ řekla babička, dotýkala se hvozdíků prsty a voněla k nim. „Zrovna takovéhle husté kytice! A taky si pletou věnečky do vlasů – to splétají stonky. Pak chodí s těmi věnečky ve vlasech a obléknou si k nim své nejlepší zástěry.“

Ursula si okamžitě představila sebe samu v té pohádkové zemi.

„Tys taky mívala věneček ve vlasech, babi?“

„Když jsem byla malá holčička, měla jsem zlaté vlasy, trochu jako Katie. A tehdy jsem nosívala věneček z drobných modrých kvítků, tak krásně modrých, které kvetou, když sleze sníh. Kočí Andrej mi je nosíval, hned jak vyrazily.“

Povídaly si a pak Tilly přinesla podnos prostřený pro dvě. Pro Ursulu na Blatech vyhradili zvláštní hrneček – zelený, zlatě zdobený. K svačině měli tenký krajíček chleba s máslem a řeřichu. Bylo to všechno velice vzácné a úžasné. Jedla půvabně, vybraně ukusovala malé kousky.

„Proč máš dva snubní prstýnky, babi? – To musíš?“ ptalo se dítě, když se zadívalo na babiččinu slonovinově bílou ruku protkanou modrými žilkami nad podnosem.

„To proto, že jsem měla dva manžele, děvenko.“

Ursula se na chvíli zamyslela.

„A to musíš nosit oba prstýnky najednou?“

„Ano.“

„Který byl mého dědečka?“

Žena zaváhala.

„Toho dědečka, kterého jsi znala? Tohle byl jeho prstýnek, ten červenavý. Ten žlutější byl od tvého druhého dědečka, kterého jsi nepoznala.“

Ursula si se zájmem prohlížela oba prsteny na nastaveném prstu.

„Kde ti ho koupil?“ zeptala se.

„Tenhle? Myslím ve Varšavě.“

„A tehdy jsi neznala mého dědečka?“

„Ne, toho ne.“

Ursula se znovu zamyslela nad tímto fascinujícím poznatkem.

„Měl taky bílé licousy?“

„Ne, měl tmavé vousy. Myslím, že ty máš po něm obočí.“

Ursula zmlkla a zabrala se do sebe. Okamžitě se s polským dědečkem ztotožnila.

„A měl hnědé oči?“

„Ano, tmavé oči. Byl to chytrý člověk a mrštný jako lev. Neustále se pohyboval.“

Lydie se stále ještě na Lenského zlobila. Když si na něj vzpomněla, v duchu se stále cítila mladší než on, stále jí bylo těch dvacet nebo pětadvacet a on ji ovládal. Včlenil ji do svých nápadů, jako by sama nebyla člověk, jako by byla pouze jeho pobočník či součást jeho zavaladel nebo chirurgických nástrojů. Pořád ještě jí to vadilo. A jemu bylo stále pouhých třicet: zemřel ve čtyřiatřiceti. Nelitovala ho. Byl starší než ona. A přece ji pomýšlení na to období v duchu nepřestávalo bolet.

„Měla jsi mého prvního dědečka radši?“ ptala se Ursula.

„Měla jsem je ráda oba,“ odpověděla babička.

A v duchu opět byla Lenského dívčí nevěstou. Pocházel z dobré rodiny, dokonce lepší, než byla ta její, neboť ona byla napůl Němka. Jako mladá dívka se octla v domě nejistého osudu. A on, intelektuál, schopný chirurg a lékař, ji miloval. Jak k němu vzhlížela! Pamatovala si, jak byla u vytržení, když s ní promluvil, ten důležitý mladý muž s přísným černým vousem. Vypadal tak úžasně, cítila v něm autoritu. Po zkušenosti s vlastním uvolněným domovem jí jeho vážnost a sebevědomá, přísná autorita připadaly téměř božské. Neboť to ona v životě nepoznala, její okolí bylo svobodné, volné, neuspořádané, chaotické.

„Slečno Lydie, vezmete si mě?“ ptal se jí německy vážným, a přece chvějivým hlasem. Bála se pohledu těch jeho tmavých očí. A on byl pevný, sebejistý. Vzrušovalo ji to a jeho nabídku přijala. V době, kdy se jí dvořil, jí jeho polibky připadaly úžasné. Nikdy ho

nechtěla líbat sama. Podle její představy muž líbal a žena pak ve své duši zkoumala polibky, které dostala.

Nikdy se tak docela nevzpamatovala ze svého zdrcení z prvních dní či nocí po sňatku. Odvezl ji do Vídně a byla s ním úplně sama, úplně sama v jiném světě, všechno bylo cizí, i on jí připadal cizí. Pak nastalo opravdové spojení, pocítila vášeň a stala se jeho otrokyní, on byl jejím pánem, pánem. Jako mladinká nevěsta se stala jeho otrokyní, líbala mu nohy, považovala si za čest, že se může dotýkat jeho těla, rozvazovat mu boty. Dva roky byla jeho otrokyní, krčila se mu u nohou, objímala mu kolena.

Pak přišly děti a on se věnoval svým myšlenkám. Pro něj byla jednou z těch nižších či hmotných podmínek nutných k jeho blahu, aby mohl sledovat své představy o národním uvědomění, o svobodě, o vědě.

Ale postupně, kolem třiaadvaceti čtyřiaadvaceti let, si začala uvědomovat, že i ona by se mohla zabývat takovými představami. Tím, že přijal její podřízení, v ní vyčerpával cit. Někteří z jeho společníků s ní rádi debatovali o těch myšlenkách, i když on sám o to nestál. Odvážila se vstoupit do myslí jiných mužů. Takže ta jeho není jediná! Ona sama neexistuje pouze jako jakýsi jeho atribut! Začala vnímat pozornost jiných mužů. Vzrušovalo ji to. Nyní vzpomínala na muže, kteří se jí dvořili ve Varšavě, když se vdala.

Pak vypuklo povstání a ji také podnítilo k činům. Pracovala jako ošetřovatelka po boku svého muže. Věnoval práci všechny své síly, vyčerpával svůj život. A ona šla beznadějně za ním. Ale už v něho nevěřila. Uzavíral se do sebe, vůbec si nevšímal ničeho jiného. Příliš spoléhal jen na sebe. Jeho práce, jeho představy – copak na ničem jiném nezáleží?!

Pak umřely děti a pro ni jako by se všechno vzdálilo. I on se vzdálil. Viděla ho, viděla ho, jak zbledl, když se to dozvěděl, a pak se zamračil, jako by si pomyslel: „Proč umřely zrovna teď, když nemám čas na zármutek?“

„Nemá čas na zármutek,“ říkala si ve své vzdálené, strašlivé duši. „Nemá čas. To, co dělá, je přece tak důležité! Musí tedy být sebedů-

ležitý, ten napůl šílený muž! Nezáleží na ničem než na téhle práci pro povstání! Nemá čas truchlit, ani myslet na své děti! Vlastně neměl čas, ani když je plodil.“

Nechala ho jít dál samotného. V tom chaosu však pracovala opět po jeho boku. A z toho chaosu pak s ním utekla do Londýna.

Byl to zlomený, chladný muž. Nezbyla mu žádná láska pro ni, ani pro nikoho jiného. Nepodařila se mu práce, tak se nepodařilo nic. Zatvrdil se a umřel.

Nemohla s tím souhlasit. Jemu se to nepodařilo, nic se nepodařilo, ale za vším tím neúspěchem byla neutuchající vášně života. Snahy jedince mohou selhat, ale ne lidská radost. Ona patřila té lidské radosti.

Zemřel a šel si svou cestou, ale ne dřív, než se narodilo další dítě. A tahle malá Ursula je teď jeho vnouče. Byla tomu ráda, neboť ho stále ještě ctíla, byť se tehdy mýlil.

Ona, Lydie Brangwenová, ho teď litovala. Zemřel – vlastně sotva žil. Nikdy ji nepoznal. Spal s ní, ale nikdy ji nepoznal. Nikdy nedostal to, co mu mohla dát. Odešel od ní s prázdnýma rukama, a proto nikdy nežil. A proto umřel a pominul. Avšak přesto kdysi překypoval silou a energií.

Skoro mu nemohla zapomenout, že téměř nežil. Nebýt Anny a téhle malé Ursuly, která má po něm obočí, nezbylo by z něj o nic víc než z rozbité nádoby, kterou člověk zahodí a zbude mu jen vzpomínka.

Tom Brangwen jí posloužil. Přišel k ní a bral od ní. Zemřel a odešel svou cestou do smrti. Avšak tím, že ji poznal, se učinil nesmrtelným. Měla tak své místo zde, v životě, i v nesmrtelnosti. Neboť on si s sebou ve smrti vzal to, že ji znal, a ona tím také získala své místo ve smrti. „V domě mého Otce je mnoho příbytků.“

Milovala oba své manžely. Pro jednoho byla nahou nevěstinkou, která se hnala, aby mu sloužila. Toho druhého milovala z naplnění, protože byl hodný a dal jí její bytost, protože jí sloužil čestně a stal se jejím mužem, splýnul s ní.

Až v tomto období života se dotvořila, našla se. Během prvního manželství neexistovala jinak než skrze manžela, představoval hmotný předmět a ona stín letící u jeho nohou. Byla moc ráda, že našla sama sebe. Cítila k Brangwenovi vděčnost. Vděčně se k němu upínala do smrti.

V srdci pociťovala nejasnou něhu a lítost k prvnímu manželovi, který byl jejím pánem. Tolik se mýlil, když umíral. Nemohla snést pomyslení, že nikdy nežil, nikdy se doopravdy nestal sám sebou. A byl jejím pánem! Jak podivně to vše působilo! Proč byl jejím pánem? Nepřipadal jí tak vzdálený, dosud na ni měl vliv.

„Kterého, babi?“

„Co?“

„Jsi měla radši.“

„Měla jsem je ráda oba. Prvního jsem si vzala ještě jako děvče. Pak jsem milovala tvého dědečka, když jsem už byla žena. Je v tom rozdíl.“

Chvilí obě mlčely.

„Plakala jsi, když umřel můj první dědeček?“ zeptalo se dítě.

Lydie Brangwenová se pohupovala na posteli a přemýšlela nahlas.

„Když jsme přišli do Anglie, skoro nemluvil, měl moc starostí, aby si vůbec někoho všimal. Hubnul a hubnul, až měl propadlé tváře a vystouplá ústa. Už ani nebyl hezký. Věděla jsem, že nesnese porážku. Myslela jsem si, že všechno na světě už je ztracené. Jenomže jsem měla tvou maminku, ta byla malá, nemohla jsem umřít.“

Když onemocněl, díval se na mě těma černýma očima, skoro jako by mě nenáviděl, a říkal: ‚Tohle ještě scházelo. Teď tě tu nechávám v Londýně s malým dítětem o hladu.‘ Řekla jsem mu, že nebudeme hladovět. Ale byla jsem mladá a bláhová a bála jsem se, což on věděl.

Zatrpknul a stále se nechtěl vzdát. Ležel a lámal si hlavu tím, co by mohl udělat. ‚Nevím, co budeš dělat‘ říkal. ‚Já nejsem k ničemu, selhal jsem od začátku do konce. Nedokážu se postarat o svou ženu a dítě!‘

A vidíš, nakonec se o nás nepostaral. Můj život šel dál, i když ten jeho skončil, a vzala jsem si tvého dědečka.

Měla jsem to vědět, měla jsem mu říct: ‚Nebud’ tak zatrpklý, neumírej jen proto, že tohle nevyšlo. S tebou svět nestojí a nepadá.‘ Ale byla jsem moc mladá, on mě nikdy nenechal, abych se stala sama sebou, myslela jsem si, že s ním opravdu stojí a padá svět. Tak jsem ho nechala, aby si bral všechno na sebe. A přece na něm všechno nezáleželo. Život musel jít dál a já jsem si musela vzít tvého dědečka a mít tvého strýce Toma a strýce Freda. Nemůžeme toho na sebe brát tolik.“

Holčičce prudce tlouklo srdce, když tomu naslouchala. Nechápala ty vzdálené věci, ale jako by je cítila. Zaplavilo ji hluboké, radostné vzrušení, když se dozvěděla, že pochází zdaleka, až z Polska, a od toho impozantního muže s temnými vousy. Její předci byli cizí a osud před sebou i za sebou pociťovala jako děsivý.

Téměř každý den navštěvovala Ursula babičku a pokaždé si spolu povídaly. Babiččina rčení a příběhy sdělované v naprostém tichu pokoje na Blatech časem pak nabyly mystického významu, staly se dítěti jakousi Biblí.

A Ursula kladla babičce ty nejhlubší dětské otázky. „Bude mě někdo milovat, babi?“

„Mnoho lidí už tě miluje, dítě. My všichni tě milujeme.“

„Ale až budu velká, bude mě někdo milovat?“

„Ano, nějaký muž tě bude milovat, dítě, protože je to v tvé povaze. A doufám, že to bude někdo, kdo tě bude milovat pro to, kdo jsi, a ne pro to, jakou tě chce mít. Ale všichni máme právo něco chtít.“

Ursulu tyhle věci děsily. Srdce jí kleslo, měla pocit, jako by jí země ujížděla pod nohama. Pevně se babičky držela. Zde byl mír a bezpečí. Odtud, z klidného babiččina pokoje, se otvíraly dveře do větších prostor, do minulosti, která byla tak rozsáhlá, že vše, co obsahovala, se zdálo maličké – lásky a narození a úmrtí – jako nepatrné jednotky a rysy v rámci ohromného obzoru. Byla to velká úleva, vědět o nepatrné důležitosti jedince v rámci dlouhé minulosti.

KAPITOLA 10

Kruh se rozšiřuje

Pro Ursulu bylo velkým břemenem, že je z dětí nejstarší. Ve svých jedenácti letech musela vodit do školy Gudrun, Theresu i Catherine. Chlapec William, kterému neřekli jinak než Billy, aby si ho nikdo nepletl s otcem, bylo milé, poněkud křehké tříleté dítě, takže ten zatím zůstával doma. Narodila se další holčička jménem Cassandra.

Nějakou dobu chodily děti do malé církevní školy blízko Blat. Byla to jediná možnost v blízkém okolí, a protože byly děti ještě tak malé, paní Brangwenové připadalo nejlepší posílat je tam, i když vesničtí kluci obdařili Ursulu přezdívkou „Ursulína“, Gudrun říkali „Gudrunda“ a Theresu nepojmenovali jinak než „Terka“.

Gudrun a Ursula si rozuměly. Druhorozená dcera, s tím dlouhým ospalým tělem a nekonečným řetězcem představ, nechtěla mít nic společného s realitou. Ursula naopak žila v realitě. Takže Gudrun nechávala všechny tyto záležitosti sestře a bezděčně a lhostejně jí důvěřovala. Ursula cítila k sestře silnou něhu.

Nemělo cenu snažit se Gudrun přimět k odpovědnosti. Plula světem jako ryba v moři, naprosto spokojená v prostředí vlastní jinakosti a vlastního bytí. Jiná existence jí nedělala starost. Pouze věřila v Ursulu a spoléhala se na ni.

Nejstarší dítě velice trpělo odpovědností za ty mladší. Zvláště Theresa, otužilá a neohrožená holčička, měla sklon k válčení.

„Ursulo, Billy Pillins mě tahal za vlasy.“

„A co jsi mu řekla?“

„Nic jsem mu neřekla.“

Pak se tedy Brangwenova děvčata octla s Pillinsovými neboli Phillipsovými na válečné stezce.

„Opovaž se ještě jednou mě tahat za vlasy, Billy Pillinsi,“ varovala ho Theresa, když šla se svými sestrami, a věnovala pihovatému zrzkovi povýšený pohled.

„A proč by ne?“ oponoval jí Billy Pillins.

„Protože si to nedovolíš,“ řekla nenechavá Theresa.

„Jen pojď sem, ty Terko jedna, a uvidíš, jestli jo, nebo ne.“ A Terka k němu nakráčela a v tu chvíli ji Billy Pillins zatahal za ty černé, hadí lokny. Vztekla se na něj vrhla. A hned se přiřítily Ursula s Gudrun i malá Katie a do boje se ovšem vložili i ostatní Phillipsové, Clem a Walter i Eddie Anthony. Pak došlo k potyčce. Brangwenova děvčata byla statná a silnější než mnozí hoši. Nebýt zástěrek a dlouhých vlasů, byly by si dívky odnášely snadná vítězství. Avšak takhle odcházely domů s vykrákanými vlasy a potřhanými zástěrkami. Phillipsovým klukům činilo velké potěšení trhat zástěrky Brangwenových dívek.

Následovalo rozhořčení. Paní Brangwenová si to nenechala líbit, to tedy ne. Probudila se v ní veškerá její vrozená důstojnost a odstup. Pak přišel ke slovu farář ve škole. „Je to smutné, když se cossethayští chlapci nedokážou k dívkám chovat víc jako gentlemani. Co je to za kluka, když se pustí do děvčete a kope je a bije a potrhá mu zástěrku? Takový chlapec si zasluhuje přísného trestu a musím říct, že je to zbabělec, neboť nemůže nebýt zbabělec, když – atd. atd.“

A v srdcích těch kluků coby zpráskaných psů tím vzbouzel zášť, zatímco Brangwenovy dívky, zvláště Theresa, se cítily ctnostné – a svár pokračoval. Docházelo ovšem také k obdobím nebývalé soudržnosti, kdy se Ursula stala miláčkem Clema Phillipse, Gudrun patřila Walterovi a Theresa Billymu, dokonce i maličká Katie musela být láskou Eddiho Anthonyho. Spojenecké svazky se utužily. V každý možný okamžik se malá parta Brangwenových a Phillipsových někam hnala. A přece ani Ursula, ani Gudrun nemohly mít ke klukům Phillipsovým skutečně důvěrný vztah. Bylo to pro ně cosi neskutečného, toto spojenectví a tyhle milenecké páry.

A paní Brangwenová opět zasáhla.

„Ursulo, já si nepřeju, aby ses toulala s klukama, to ti povídám. Nech toho – a ostatní toho nechají taky.“

Ursula nesnášela, že neustále představuje všechny Brangwenovy děti. Nikdy nemohla být sama sebou, ne, vždycky Ursula-Gudrun-Theresa-Catherine –, později jí dokonce přidělili i Billyho. Navíc nestála ani o Phillipsovy. Měla jiný vkus než oni.

Avšak brangwenovsko-pillinsovská koalice vzala snadno za své kvůli nespravedlivé povýšenosti Brangwenů. Brangwenovi byli bohatí. Měli volný přístup na farmu Na Blatech. Učitelé ve škole se k dívkám chovali skoro uctivě, farář s nimi mluvil jako se sobě rovnými. Brangwenovy dívky si leccos dovolily, pohazovaly vzpurně hlavou.

„Jsi snad něco lepšího, Ursulíno Brangwenová, ty ošklivko?!“ vztekal se Clem Phillips celý rudý ve tváři.

„Rozhodně jsem lepší než ty, tomu věř,“ opáčila Ursula.

„To ty si myslíš – s takovým ksichtem – ošklivko, Brangwenko,“ začal se posmívat ve snaze získat proti ní i ostatní. Tak nastalo opět období nevraživosti. To jejich posmívání nesnášela! Postupně k Phillipsům ochladla. Ursula oplývala hrdostí. Všechny Brangwenovy dívky měly v sobě zvláštní slepou důstojnost, dokonce jakousi aristokratičnost vystupování. V důsledku kombinace rodových vlastností a výchovy jako by se řítily životem bez ohledu na to, že existují i pro jiné lidi. Od samého začátku Ursulu nikdy nenapadlo, že by o ní jiní lidé mohli mít nízké mínění. Myslela si, že všichni, kdo ji znají, musejí vědět, že je někdo, a tak ji také brát. Domnívala se, že na světě jsou samí lidé jako ona. Silně trpěla, když byla přinucena pomyslet si o někom něco špatného, a nikdy tomu člověku neodpustila.

To dohánělo k šílenství mnoho přízemních lidí. Celý život se Brangwenovi setkávali s lidmi, kteří se je snažili stáhnout dolů, aby i oni byli nízcí. Matka kupodivu předvíдалa, co se stane, a byla neustále připravena svým dětem poskytnout změnu prostředí.

Když bylo Ursule dvanáct let a obecní škola a společnost úzkoprsých a nepřejících vesnických dětí na ni začala neblaze doléhat, Anna ji spolu s Gudrun poslala do gymnázia v Nottinghamu. Ursula to chápala jako vysvobození. Vášnivě toužila uniknout z ponižujícího životního prostředí, od těch malicherných závistí, rozmršek

a hanebností. Mučilo ji, že Phillipsové jsou chudší a níže postavení než ona, že si nížce cosi vyhrazují, čehosi nečestně využívají. Chtěla být se sobě rovnými – ale ne tak, že by se sama snížila. Opravdu chtěla, aby Clem Phillips jí byl roven. Ale nějakým podivným, trapným řízením osudu vždycky, když byl s ní, pociťovala jakési napětí v hlavě. Chtěla najít nějaké řešení, chtěla uniknout.

Pak zjistila, že únik je snadný. Člověk prostě z takového prostředí odejde. Odejde na gymnázium a opustí tu malou školu, ty vyprahlé učitele, Phillipsovy, jež se snažila milovat, ale oni jí k tomu nedali příležitost, a tudíž jim nemohla odpustit. Měla instinktivní strach z malicherných lidí, stejně jako se srna bojí psa. Protože byla slepá, nedokázala si spočítat či odhadnout lidi. Nutně došla k názoru, že každý je jako ona.

Měřila všechny podle vlastní rodiny – podle otce a matky, babičky a strýců. Její milovaný otec se choval tak dokonale prostě, a přece měl silnou, temnou duši vězící jako kořen v nevýslovných hlubinách, které ji fascinovaly i děsily. Matka, tak zvláště oproštěná od peněz, konvence a strachu, naprosto lhostejná ke světu, stála sama o sobě, bez veškeré opory. Babička pocházela z takové dálky a obsáhla ze svého středu tak široký obzor – lidé museli splňovat tato měřítká, než se mohli stát Ursulinými lidmi.

Už jako dvanáctiletá dívka tedy s radostí protrhla těsná pouta Cossethay, kde žili pouze omezení lidé. Tam venku se nabízel nedozírný prostor a spousta skutečných, hrdých lidí, které bude milovat.

Do školy jezdila vlakem, a musela tedy odcházet z domu ve tři čtvrti na osm, vracela se pak až v půl šesté večer. Těšilo ji to, protože jejich domek byl malý a přelidněný. Neustále to tam vřelo pohybem, z něhož nebylo úniku. Nesnášela, když to měla pořád všechno na starosti.

Domek vřel pohybem. Děti byly zdravé a neposedné, matce záleželo jen na jejich fyzické pohodě. Jakmile Ursula trochu povyrostla, byla to pro ni hrůza. Když někdy později uviděla Rubensův obraz se spoustou nahých malých dětí a dozvěděla se, že se jmenuje „Plodnost“, otrásla se a to slovo se jí stalo odporným. Jako dítě poznala, co

je to žít mezi spoustou dětí, v žáru a chaosu plodnosti. Jako dítě se postavila proti matce, vášnivě proti ní, toužila po duchovnosti a majestátu.

Když bylo špatné počasí, doma nastal blázinec. Děti běžaly sem a tam, cákaly v loužích pod zkrúšenými tisy, po mokrých dlaždicích kuchyně a hospodyně nadávala a plísnila je; pohovka se dětmi jen hemžila, děti kopaly do klavíru v obývacím pokoji, až se rozeznával jako úl, děti se válely po předložce před krbem a s nohama ve vzduchu se tahaly o nějakou knížku, až ji roztrhly vedví, děti, čertovské a všudypřítomné, se kradly nahoru, aby se podívaly, kde je Ursula, šeptaly si u dveří ložnic, lomcovaly klikou. „Ursulo! Ursulo!“ volaly tajuplně na dívku, která se tam zamkla, aby si mohla číst. Bylo to beznadějně. Zamčené dveře jen vyprovokovaly jejich smysl pro tajemno, musela jim otevřít, aby je to přestalo lákat. A děti se na ni vrhaly se svými udivenými, vzrušenými otázkami.

Matka mezi tím vším jen kvetla.

„Radši když zlobí, než aby byly nemocné,“ říkala.

Ale dospívající dívky naopak velice trpěly. Ursula se octla v období, kdy pohádky Andersena a bratří Grimmů nahradí *Královské idylly* a romantické milostné příběhy.

Tak Elaine krásná, Elaine líbezná,
bělostná víc než liliový květ
v komnatě věže s oknem na východ
posvátný střeží Lancelotův štít.

To milovala! Opírala se o parapet okna v ložnici, černé hrubé vlasy měla rozpuštěné na ramenou a s unešeným výrazem dlouze hleděla na hřbitov venku a kostelík, který se měnil v hrad s cimbuřím, odkud měl právě vyjet Lancelot, zamávat jí, až pojede kolem a jeho šarlatový plášť se mihne za tmavými tisy na pozadí otevřeného kraje. Zatímco ona, osamělá dívka vysoko nahoře ve věži bude ležtit ten hrozivý štít a tkát na něj pokrývku s tím heslem věrnosti a bude čekat a čekat, vzdálená tam nahoře.

Načež se ozvalo tiché šoupání nohou na schodech, ostrý šepot za dveřmi a vrznutí západky na dveřích – pak Billy vzrušeně zašeptal:

„Je zamčeno – je zamčeno.“

Následovalo klepání, kopání dětských kolenou do dveří a naléhavé dětské hlásky:

„Ursulo – Ursulko? Ursulo! Jsi tam, Ursulko?“

Bez odpovědi.

„Ursulo! No tak, Ursulko?“ teď už křičely. Přesto se neozvala.

„Mami, ona se neozývá,“ volaly děti dolů. „Je mrtvá.“

„Jděte pryč – nejsem mrtvá. Co mi chcete?“ ozval se rozzlobený dívčín hlas.

„Otevři nám, Ursulko,“ ozvaly se žadonivě. Bylo po všem. Musela jim otevřít. Slyšela, jak dole v kuchyni skřípe kbelík o kameny, jak tam hospodyně myje podlahu. A děti se kradly do ložnice a ptaly se jí:

„Co jsi dělala? Proč ses tady zamkla?“

Pak objevila klíč od farního domku a sedávala tam se svými knihami v ústraní na nějakých pytlích. Tam začal další sen.

Byla jedinou dcerou starého lorda a nadána kouzelnými schopnostmi. Pohroužen do ticha ubíhal den za dnem a ona jako duch bloudila ztišeným starobylým sídlem, či pobíhala sem a tam po spících terasách.

Zde ji přepadl nevýslovný zármutek – že má černé vlasy. Musí přece mít plavé vlasy a bílou pleť. Její černá hříva ji poněkud roztrpčovala.

Nevadí, až vyroste, obarví si je, nebo je bude vystavovat slunci, až jí zesvětlejí. Prozatím nosila krásný bílý čepec z pravé benátské krajky.

Tiše pobíhala po terasách, kde se blysknavé ještěrky vyhřívaly na slunci a ani se nepohnuly, když na ně dopadl její stín. V naprostém tichu slyšela zvonivé zurčení studánky a cítila vůni růží, ověšených bohatými, nehnutými květy. Tak se nechala unášet a unášet na toužebných nohách krásy, kolem vody a labutí do ušlechtilého parku, kde pod mohutným dubem ležela s kopýtky u sebe laň posetá skvrnami s kolouškem ozářeným sluncem tulícím se k ní. Navíc tahle laň

patřila k jejím známým. Povídala si s ní, protože Ursula byla kouzelnice, říkala jí příběhy, jako by promlouval sluneční svit.

Pak jednoho dne, jak byla nedbalá a nevšímavá, nechala dveře farního domku odemčené. Děti se dostaly dovnitř, Katie se řízla do prstu a vyváděla, Billy tloukl jemnými dlátky, až na nich nadělal zuby a způsobil velkou škodu. Nastal náramný rámus.

Matka se ale brzy přestala zlobit. Ursula znovu místnost zamkla a měla za to, že je po všem. Pak ale přišel domů otec s poškozenými dlátky a zachmuřeným čelem.

„Kdo ksakru otevřel ty dveře?“ křičel zlostně.

„Dveře otevřela Ursula,“ odpověděla matka. Měl v ruce prachovku. Otočil se a prudce třepal hadrem dívku přes tvář. Štíplo to a děvče bylo na chvíli jako přimražené. Pak zůstala bez hnutí, tvář zastřenou a tvrdošjnou. Ale v srdci cítila oheň. Aniž chtěla, vyrazily jí slzy, aniž chtěla, vnikly do očí.

Aniž chtěla, zkrabatila tvář, udělala zvláštní posunek, jako by polykala, a slzy se už kutálely po tváři. Odešla pryč v neutěšeném stavu. Ale její horoucí srdce se divoce bránilo. Viděl, jak odchází, a naplnila ho radostná bolest, pocit triumfu a snadné moci, který okamžitě vystřídala prudká lítost.

„To snad opravdu nebylo nutné – udeřit to děvče do tváře,“ řekla matka chladně.

„Plesknutí prachovkou jí neublíží,“ odpověděl.

„Ale taky nijak neprospěje.“

Celé dny, dokonce týdny páliho Ursulu z té urážky srdce. Připadala si tak krutě zranitelná. To otec neví, jak je zranitelná, jak se nemá kam schovat a kam couvnout? Právě on to dobře ví. A tohle udělal schválně. Chtěl ji zranit na nejcitlivějším místě, chtěl ji zahanbit, zmrazit urážkou.

Hodně se toulala sama, měla vášeň pro všechnen pohyb, činnost. Milovala potůčky. Kdekoli našla drobnou bystřinku, byla šťastná. Jako by ji takový potůček přiměl pohybovat se a zpívat v jeho duchu. Dokázala prosedět celé hodiny u potoka nebo říčky na kořenech olší a sledovat, jak voda hbitě tančí přes kameny nebo se

točí mezi úlomky ze spadlé větve. Někdy se tu mihly drobné rybičky a jako halucinace zmizely, ještě než stačily zhmotnět, někdy po břehu vody poskakovali konipasi, někdy se sem jiní malí ptáčci přišli napít. Zahlédla dokonce modře se mihnout ledňáčka – z toho měla velkou radost. Ledňáček byl klíčem ke kouzelnému světu – byl svědectvím čarovného řádu.

Ale musela opustit spleť iluzí o životě – iluzi otce, jehož život byl odyseou ve vnějším světě; iluzi babičky a skutečností tak nejasných a vzdálených, že se stávaly mystickými symboly – venkovských dívek s věnečky z modrých květín ve vlasech, sáněk a kruté zimy; mladého dědečka s tmavým vousem, jeho sňatku, války a smrti; pak množství iluzí týkajících se jí samé – jak je opravdovou polskou princeznou, jak je v Anglii jen zakletá, ve skutečnosti není žádná Ursula Brangwenová; pak fatu morganu své četby – tu pestrobarevnou iluzi svého života musela tedy opustit a postoupit do gymnázia v Nottinghamu.

Styděla se a trpěla. Jednak si okusovala nehty a na konečcích prstů si to krutě uvědomovala jako hanbu a odhalení. Tato hanba ji pronásledovala až neúměrně. Celé hodiny se mučila a vymýšlela si, že by si třeba nechala na ruku rukavice; nebo by třeba prohlásila, že má opažené ruce; nebo by si třeba jako zapomněla rukavice sundat.

Až přijde na střední školu, má totiž nabýt vlastního postavení. Tam je každá dívka dámou. Tam se bude pohybovat mezi svobodnými duchy, svými spolužačkami, a sobě rovnými a všechny maličernosti půjdou stranou. Kdyby jen si nekousala nehty! Kdyby jen neměla tenhle zlozvyk! Tolik toužila po dokonalosti – chtěla žít vznešený a šlechtitý život bez poskvrny či vady.

Jak ji zarmoutilo, že ji otec uvedl tak ledabyle. Byl stručný jako vždy, jako nějaký kluk, který vyřizuje vzkaz, a šaty jako by mu nepadly a vypadaly všedně. Zatímco Ursula by byla ráda viděla roucha a vstupní ceremoniál k tomuto svému novému postavení.

Vytvořila si novou iluzi – iluzi školy. Ředitelka, slečna Greyová, měla ve vystupování jistý stříbřitý půvab učitelky. Škola byla vlast-

ně umístěna ve šlechtickém sídle. Tmavé stinné trávníky ji oddělovaly od temné, krásné aleje. Ale její místnosti byly prostorné a pěkné a ze zadní části domu měla výhled přes trávníky a skupinky keřů, přes stromy a travnatý svah arboreta na město, které svými střechami a kupolemi a svými stíny vyplňovalo kotlinu.

Tak se Ursula usadila na kopci vědění a shlížela na kouř a zmatek a výrobní, soustředěnou činorodost města. Byla šťastná. Tady nahoře na gymnáziu jí i vzduch připadal čistší, z dosahu továrního kouře. Chtěla se učit latinu, řečtinu, francouzštinu a matematiku. Když poprvé psala řecká písmena, chvěla se jako uchazeč o vstup do řehole.

Octla se na dalším svahu kopce, na jehož vrchol ještě nevystoupila. V jejím nitru vždycky sídlila ta úžasná dychtivost šplhat nahoru a uvidět, co je dál. Latinské sloveso bylo pro ni panenskou půdou – cítila v něm novou vůni, cosi znamenalo, byť zatím nevěděla co. Ale dávala si to dohromady – bylo to důležité. Když se dozvěděla, že

$$x^2 - y^2 = (x + y)(x - y),$$

měla pocit, že se čehosi zmocnila, že se osvobodila a dýchá omamný vzduch, řídký a neklimatizovaný. A měla radost, když psala do sešitu na francouzštinu:

„J'ai donné le pain a mon petit frère.“

V tom všem jako by jejímu srdci troubila polnice, zvuk, naplňující ji energií a zvoucí ji na krásná místa. Nikdy nezapomněla na svou hnědou Longmanovu první francouzskou gramatiku, ani na „Via Latina“ s červenými okraji, či malou šedou knížku algebry. Navždy v nich zůstalo kouzlo.

Učila se rychle, měla inteligentní a instinktivní přístup, ale ne „důkladnost“. Pokud něco nepochopila instinktivně, nemohla se to naučit. A pak zuřivě opovrhovala hodinami, krutě pohrdala učiteli a učitelkami, uchýlila se k nespoutané živočišné aroganci, která ji činila odpornou.

Je svobodným, neporazitelným živočichem, prohlašovala ve chvílích vzpoury – neplatil pro ni žádný zákon ani pravidlo. Existovala jen pro sebe samu. Pak následoval dlouhý zápas se všemi, v němž

nakonec podlehla, když ovšem vyčerpala svůj odpor až do konce, a pak si mohla žalem oči vyplakat. A konečně poté v tom očištěném, vymytém a netělesném stavu pochopila to, co předtím nemohla, a šla si dál svou cestou smutnější a moudřejší.

Ursula a Gudrun chodily do školy spolu. Gudrun byla stydlivé, tiché, nespolečenské stvoření, taková nudlička, která se skrývala před povšimnutím nebo se propletla kolem a už znovu mizela do svého světa. Jako by se instinktivně vyhýbala veškerému styku a šla si soustředěně svou cestou, za svými nedomyšlenými fantaziemi, které neměly nic společného s nikým jiným.

Nebyla vůbec chytrá. Domnívala se, že Ursula vydá chytrostí za dvě. Ursula tomu rozuměla, tak proč by se ona, Gudrun, měla namáhat? Mladší sestra žila svůj svědomitý, odpovědný život za pomoci Ursuly, jakoby v zastoupení. Sama byla lhostejná a šla si za svým jako divoké zvíře, se zvířecí nezodpovědností.

Když zjistila, že patří mezi nejhorší žákyně ve třídě, líně se tomu smála a spokojeně si říkala, že už se jí nic nemůže stát. Nevadila jí otcova zlost, ani matčino občasné ponižování.

„Proč ti to gymnázium v Nottinghamu platím?“ ptal se rozhořčený otec.

„Tati, ty přece víš, že nemusíš,“ odpověděla nonšalantně. „Ráda zůstanu doma.“

Ona byla doma šťastná, Ursula ne. Zatímco v cizím prostředí Gudrun pozbývala vůle a snažila se o nenápadnost, doma se jí dýchalo volně jako zvířeti ve vlastním doupěti. Kdežto Ursula byla v cizím prostředí pozorná a dychtivá, ale doma neochotná, nesvá, nechtěla či nemohla být sama sebou.

Nicméně neděle zůstávala nejlepším dnem pro obě. Ursula se na ni vášnivě těšila, na ten pocit věčného bezpečí, který jí poskytovala. Přes týden ji mučily různé obavy, neboť cítila síly, které ji nechtěly uznávat. Vždycky měla v sobě strach a nechut k autoritě. Měla pocit, že si vždycky bude moci dělat, co bude chtít, pokud se jí podaří vyhnout boji s Autoritou a jejími silami. Ale pokud by se vzdala, byla by ztracena, zničena. Neustále ji cosi ohrožovalo.

Tento zvláštní pocit neustále hrozící krutosti a ošklivosti, jež byly připraveny se jí zmocnit, tento pocit nepřející síly davu, který na ni číhá, protože je výjimečná, hluboce ovlivňovaly její život. Ať byla kdekoli – ve škole, mezi přítelkyněmi, na ulici, ve vlaku, instinktivně se snižovala, umenšovala, předstírala, že je méně, než je, ze svého strachu, že by nějaké obyčejné, průměrné Já mělo vidět její skrývanou osobnost, že by se na ni vrhlo a napadlo ji se zvířeckou záští.

Ve škole se jí celkem nemohlo nic stát. Věděla, jak se tam má chovat a kolik ze sebe si nechat pro sebe. Svobodná však byla jen v neděli. Už ve čtrnácti letech začala pociťovat vzrůstající zášť proti své osobě doma. Věděla, že tam působí rozvratně. Ale přesto se v neděli cítila svobodná, opravdu svobodná, a mohla být sama sebou bez obav a zlých tušení.

I v té nejbouřlivější podobě byla neděle požehnáním. Ursula se do ní probouzela s pocitem nesmírné úlevy. Divila se, proč je jí tak lehkou u srdce. Pak si vzpomněla, že je neděle. Jako by se kolem ní rozprostřela radost, pocit velké svobody. Na čtyřiaadvacet hodin se rušil či vymazal celý ostatní svět. Existoval pouze svět neděle.

Milovala ten chaos domácnosti. Když děti spaly do sedmi hodin, bylo to spíš štěstí. Obvykle jste už brzy po šesté mohli zaslechnout nějaké zacvrlikání a pak začalo vzrušené švitoření ohlašující začátek nového dne, ozvalo se dupání rychlých nožek a už byly děti na nohou a všude, pobíhaly v košílkách, nohy růžovoučké a vlasy blyskavé a lesknoucí se čistotou po koupeli v sobotu večer, duše vzrušené čistotou těla.

Když se domov začal hemžit cupitajícími polonahými čistými dětmi, vstal jeden z rodičů, buď snášenlivá, nepřiliš pořádkumilovná matka s hustými hnědými vlasy volně stočenými a sklouzávajícími přes jedno ucho, nebo příjemný a neuspěchaný otec s rozcuchanými vlasy a košilí nedopnutou u krku.

Pak dívky nahoře slyšely neustále:

„No tak, Billy, co máš zase za lubem?“ otcovým silným, rezonujícím hlasem nebo matčino důstojné:

„Už jsem ti řekla, Cassie, že to nedovolím.“

Bylo úžasné, jak otcův hlas zvučel jako gong, aniž byl nějak rozčilený, jak matka dokázala mluvit jako královna při audienci, třebaže jí čouhala blůza ze sukne, vlasy neměla učesané a děti spouštěly hotové peklo.

Postupně se připravila snídaně a starší dívky sešly dolů do toho Babylonu, zatímco polonahé děti poletovaly sem a tam, podobné spodní půlce těla cherubínů, jak se vyjádřila Gudrun při pohledu na ty míhající se holé nožky a buclaté zadečky.

Postupně ty malé pochytili, noční úbory konečně zmizely a nahradily je čisté nedělní košilky. Ale než se stačila nedělní košilka přetáhnout přes tu huňatou hlavičku, nahé tělíčko vystřelilo pryč, aby se mohlo chvíli vyvalovat na ovčí kožešině, která ležela v obývacím pokoji, zatímco matka šla za ním a ostře protestovala, v ruce košilku jako smyčku, otcův zvonový hlas duněl a nahé dítě povalující se na zádech ve vysoké kožešině radostně oznámilo:

„Já plavám v moři, mami.“

„Proč tě mám s košilkou honit?“ zeptala se matka. „Tak honem vstaň.“

„Já plavám v moři, mami,“ opakovala rozvalující se nahá postavička.

„Říká se plavu, ne plavám,“ namítla matka s tou zvláštní, lhostejnou důstojností. „Čekám na tebe s košilkou.“

Konečně byly všechny košilky navlečené a punčochy našly druhou do páru, knoflíčky zapnuté a sukýnky vzadu zavázané. Rodina tvrdošíjně a zbaběle nechávala stranou otázku podvazků.

„Kdepak máš podvazky, Cassie?“

„Nevím.“

„No tak se po nich podívej.“

Ale ani jeden ze starších Brangwenů nechtěl tuto situaci řešit. Když Cassie zalovila pod různými kusy nábytku a k nesmírnému zármutku všech si začernila všechnu tu nedělní čistotu, na podvazek se zapomnělo, protože bylo potřeba znovu umýt ten obličejík a ruce.

Později Ursulu rozčilovalo, když viděla, jak malá Cassie kráčí z nedělní školy do kostela s punčochou sesutou až ke kotníku a odhaleným ušmudlaným kolínkem.

„To je hanba!“ křičela Ursula u oběda. „Lidé si pomyslí, že jsme čuňata a že děti se nikdy nemýjí!“

„Je mi jedno, co si kdo myslí,“ řekla matka povzneseně. „Já dohlédnu na to, aby dítě bylo pořádně vykoupané, a když jsem spokojená já, má být spokojený každý. Punčocha jí musí padat, když nemá podvazek, a není to její chyba, že jsme ji tak nechali jít.“ Potíž s podvazky pokračovala s proměňující se silou, a dokud všechny děti nenosily dlouhé sukně nebo kalhoty, nezmizela.

V tento den patřičnosti chodili Brangwenovi do kostela po silnici, oklikou kolem plotu zahrady, než aby lezli přes zídku na hřbitov. Rodiče to nestanovili jako zákon. Děti samy byly strážci slušného chování o dni Páně a žárlivě hlídaly jedno druhé.

Postupně se zavedlo, že po návštěvě kostela v neděli se domácnost skutečně stala jakýmsi svatostánkem a mír zde dýchal jako vzácný pták, který přistál v pokoji. Uvnitř bylo povoleno pouze číst a povídat příběhy či jiné klidné zábavy jako kreslení. Veškerá hra venku měla probíhat, aniž by obtěžovala ostatní. Pokud nastal hluk, ječení a křik, v otci a starších dětech se cosi vzepřelo a mladší se v obavě z vyhoštění nechali umírnit.

Děti samy dodržovaly svátek. Pokud si Ursula marnivě zazpívala:

Il était une bergère
Et ron-ron-ron petit patapon,

Theresa určitě vykřikla:

„To ale není písnička na neděli, Ursulko!“

„Co ty víš,“ odpověděla povýšeně Ursula. Nicméně zaváhala a písnička se vytratila, než mohla dospět ke konci.

Neboť i když si to neuvědomovala, neděle pro ni byla vzácná. Ocitala se ve zvláštním, neurčitěm prostředí, kde se její duch mohl nerušeně toulat ve snách.

Kristův duch v bílém rouchu procházel mezi olivovníky.

Bylo to vidění, ne skutečnost. A ona sama se toho vidění účastnila. Jakýsi hlas v noci volal „Samueli, Samueli!“ A znovu volal ten hlas v noci. Ale ne tuto noc, ne minulou noc, ale v neproniknutelné nedělní noci, v tichu dne Páně.

A byl tu Hřích, ten had, jenž obsahoval také moudrost. Byl tu Jidáš s penězi a polibkem.

Ale nebyl tu skutečný Hřích. Když Ursula dala Therese políček, byť to bylo v neděli, nebyl to věčný Hřích. Byl to přestupek. Když Billy vynechal nedělní školu, zlobil, byl ošklivý, ale ne Hříšník.

Hřích byl cosi absolutního a věčného – rozpustilost a zlobení byly dočasné a relativní. Když Billy podle místního vyjadřování nazval Cassii „hříšnicí“, všichni jím za to pohrdali. Když však se na Blata zatoulalo zplhlé štěně foxhunda, zlomyslně ho pokřtili „Hříšník“.

Brangwenovy děti nemínily uplatňovat své náboženství na vlastní bezprostřední činy. Chtěli mít pocit věčného a nesmrtelného, ne seznam pravidel pro každodenní chování. Byly to tudíž nevychované děti, tvrdohlavé a arogantní, třebaže měly v sobě velkodušnost. Navíc měly – což jejich obyčejní bližní nesnášeli – pyšný výraz, jenž se neshodoval s žárlivou představou demokratického křesťana. Byly tudíž vždycky něco mimořádného, mimo obyčejné lidi.

Jak trpce nesla Ursula své první seznámení s evangelickým učním. Zvláště ji vzrušovalo, když vztahovala spásu na sebe samu. „Ježíš zemřel pro mě, On pro mě trpěl.“ Byla v tom pýcha a vzrušení, po nichž ovšem téměř okamžitě následoval pocit znechucení. Ježíš s dírami v rukou a nohou – připadalo jí to nechutné. Nehmotný Ježíš se stigmaty – to byla její představa. Ale Ježíš jako skutečný člověk, mluvící pomocí zubů a rtů a vyzývající člověka, aby si sáhl na Jeho rány, vyžívající se jako nějaký venkovan ve svých vředech, ji odpuzoval. Nevražila na ty, kteří trvali na lidské podstatě Krista. Pokud by byl pouhý člověk žijící obyčejný lidský život, pak jí byl lhostejný.

Ale u kořene toho všeho byla žárlivost nízkých lidí, s níž trvali na lidské podstatě Krista. Bylo to nízké myšlení, které nepřipouštělo nic

mimolidského, nic, co by toto myšlení přesahovalo. Špinavé, zne-
svěčující ruce evangelických kazatelů chtěly vtáhnout Ježíše do to-
hoto každodenního života, obléci Ježíše do kalhot a redingotu, při-
nutit Ho k nízké rovnosti postavení. Neomalená maloměstská duše
se ptala: „Co by dělal Ježíš na mém místě?“

Proti tomu všemu se Brangwenovi měli na pozoru. Pokud se
někdo v rodině nechal zlákat tímto nízkým smýšlením či si na něj
nedal pozor, byla to matka. Ona nepřipouštěla nic mimolidského.
Za celý svůj život nikdy nepřistoupila na Brangwenovu mystickou
vášeň.

Ale Ursula stála na otcově straně. Když začala dospívat, ve tři-
nácti čtrnácti letech, čím dál víc se stavěla proti matčině praktické
nevšímavosti. Ursula cítila v matčině postoji cosi necitelného, téměř
bezbožného. Záleželo snad Anně Brangwenové v těch letech někdy
na Bohu či Ježíši nebo andělech? Představovala bezprostřední život
v přítomnosti. Stále ještě rodila děti, byla zavalena drobnými čin-
nostmi pro rodinu. A téměř instinktivně nesnášela manželovu ot-
rockou službu církvi, jeho temnou, poddanou touhu zbožňovat
neviděného Boha. Co záleží na nezjeveném Bohu, když má muž
mladou rodinu, která potřebuje zaopatření? Nechť se zabývá bez-
prostředními starostmi svého života, a ne aby se upínal k tomu
výsostnému.

Ale Ursula naopak prahla po tom výsostném. Vždycky se vzpíra-
la miminkům a domácímu zmatku. Pro ni Ježíš představoval jiný
svět, nebyl z tohoto světa. Nevystavoval před ní své ruce na odiv
a neříkal jí:

„Podívej, Ursulo Brangwenová, tyhle rány jsem utržil pro tebe.
A teď dělej, co se ti řekne.“

Pro ni byl Ježíš nádherně vzdálený, zářil kdesi v dáli jako bílý
měsíc při západu slunce, srpek měsíce následující slunce a kynoucí
nám, abychom vyšli z našeho úkrytu. Někdy se za zimního podve-
čera temné mraky v dálce zařezávaly do jasně žlutého pruhu zápa-
du slunce a připomínaly jí Kalvárii, jindy ji krvavě červený úplněk

vycházející nad kopcem děsil vědomím, že Kristus je nyní mrtev a neživý ztěžka visí na kříži.

V neděli se ten svět představivosti uskutečňoval. Slyšela to dlouhé ticho, věděla, že dochází ke sňatku tmy a světla. V kostele zněl Hlas ozvěnou, která nepocházela z tohoto světa, jako by sám kostel byl lasturou, jež dosud promlouvá jazykem stvoření.

„Viděli synové božští, jak půvabné jsou dcery lidské, a brali si za ženy všechny, jichž se jim zachtělo.

Hospodin však řekl: „Můj duch se nebude člověkem věčně zaneprazdňovat. Vždyť je jen tělo. Ať je jeho dnů sto dvacet let.

Za oněch dnů, kdy synové božští vcházeli k dcerám lidským a ty jim rodily, vznikaly na zemi zrůdy, ba ještě i potom. To jsou ti bohatýři dávnověku, mužové pověstní.“

Tohle rozněcovalo Ursulinu představivost jako volání z dále. Nebyli by ji snad synové božští tehdy shledali půvabnou, nevzal by si snad jeden z těch božských synů také ji? Byl to sen, který ji děsil, neboť mu nerozuměla.

Kdo byli ti synové božští? Copak nebyl Ježíš jediný zplozený božský syn? Nebyl snad Adam jediný muž stvořený Bohem? A přece byli lidé, které nezplodil Adam. Kdo to byli a odkud přišli? Ti se přece také musejí odvozovat od Boha. Měl snad Bůh mnoho potomků, kromě Adama a kromě Ježíše, děti, jejichž původ děti Adama neznají? A možná tyto děti, tito synové božští, nepoznali vyhnání, nepoznali hanbu pádu.

Tihle přicházeli svobodně k dcerám lidským a viděli, že jsou půvabné, a brali si je za ženy, takže ženy počaly a rodily muže pověstné. To byl ten pravý osud. Pohybovala se v té zásadní době, kdy synové božští vcházeli k dcerám lidským.

Ani žádné srovnání mýtů nezničilo její vášeň z tohoto poznání. Jupiter se stal býkem, či mužem, aby mohl milovat smrtelnou ženu. A zplodil v ní obra, hrdinu.

Dobře, proč ne, v Řecku. Pokud šlo o ni, nebyla přece Řekyně. Ani Jupiter či Pan, ani žádný jiný z těch bohů, dokonce ani Bacchus

či Apollo, nemohli přijít k ní. Avšak synové božští, kteří si brali dcery lidské, takoví by si měli vzít za ženu ji.

Pevně se chopila té naděje, toho cíle. Žila dvojí život – jeden, v němž skutečnosti každodenního života zahrnovaly vše, protože jich byl bezpočet, a druhý, v němž skutečnosti každodenního života vytlačila věčná pravda. Tak cele si přála, aby synové božští přišli k dcerám lidským, a věřila víc ve svou touhu a její naplnění než ve zjevné životní skutečnosti. Skutečnost, že muž je muž, ještě neznamena-
menala, že pochází od Adama, nevylučovala, že je také jedním z těch nezaznamenaných, nevysvětlitelných synů božských. Zatím měla pocit zmatku, ale ne odmítnutí.

A znovu slyšela ten Hlas:

„Snáze projde velbloud uchem jehly, než aby bohatý vešel do Božího království.“

Učitelé v nedělní škole jí ovšem vysvětlili, že ucho jehly je taková branka pro pěší, kterou by se velký velbloud s hrby a nákladem těžko mohl protáhnout – nebo možná s velkým rizikem by se protáhl, kdyby to byl jen takový velbloudek. Neboť člověk nemohl bohatého tak docela vyloučit z Božího království.

Také ji těšilo, když se dozvěděla, že na Východě musí člověk použít hyperbolu, jinak ho nikdo neuslyší; protože člověk z Východu musí vidět věc nabobtnat tak, až vyplní celé nebe, nebo naopak věc scvrklou v nic, než to na něj učiní patřičný dojem. Okamžitě pocítila sympatie k tomuto východnímu myšlení.

A přesto měla slova dál význam, který zůstal nedotčen brankami či hyperbolami. Historický či místní nebo psychologický zájem o slova byl cosi jiného. Nevysvětlitelná hodnota rčení se tím nezměnila. Jaký je vztah mezi uchem jehly, bohatým a Božím královstvím? Které ucho jehly, který bohatý, které Boží království? Kdo ví? Znamená to Absolutní svět a v pojmech relativního světa ho lze vysvětlit jen napůl.

Ale musí člověk tu řeč chápat doslovně? Je její otec bohatý? Nedostane se tudíž do Božího království? Nebo je jen napůl bohatý? Nebo je dokonce skoro chudý? V každém případě, pokud nerozdá

vše chudým, zjistí, že dostat se do Božího království nebude nic lehkého. Ucho jehly mu bude příliš malé. Skoro si přála, aby byl chudý jak kostelní myš. Pokud bychom šli až na dřeň, je bohatý každý člověk, který není tak chudý jako ti nejchudší.

Trpěla výčitkami svědomí a v představách viděla otce, jak dává klavír a jejich dvě krávy a také peníze, co má v bance, místním nádeníkům, aby oni, Brangwenovi, byli tak chudí jako Wherryovi. A ona to nechtěla. Dráždilo ji to.

„No tak dobře,“ říkala si, „vzdáme se toho Božího království, a je to – alespoň toho, do kterého se vchází uchem jehly.“ A tím se problému zbavila. Nehodlala být tak chudá jako Wherryovi, ani za všechny moudrosti na světě – jako ti bídni, ubozí Wherryovi.

Uchýlila se tedy k nedoslovnému výkladu Písma. Její otec četl velice zřídkakdy, ale nasbíral mnoho knih s reprodukcemi a sedával a prohlížel si je, zvláště zaujatý, jako dítě, ale přesto s vášní, která nebyla dětská. Miloval staré italské malíře, ale obzvláště Giotta a Fra Angelica a Filippa Lippiho. Ty úžasné obrazy mu učarovaly. Kolikrát se vracel k Rafaelově Disputě nebo k Poslednímu soudu od Fra Angelica či ke krásným, složitým zpodobněním Klanění králů a pokaždé dosáhl téhož postupného naplnění rozkoší. Mělo to co dělat se zavedením celé mystického architektonického pojetí, jehož jednotkou je lidská postava. Někdy musel přímo spěchat domů a uchýlit se k Poslednímu soudu Fra Angelica. Cesta mezi otevřenými hroby, navršená zem na obou stranách, úchvatná nebesa nad tím, rozjásaný pochod do Ráje na jedné straně a klopýtavý sestup do Pekla na druhé mu dávaly pocit završení a uspokojení. Bylo mu jedno, zda věří v ďáblы či anděly Celé to pojetí ho hluboce uspokojovalo a nechtěl nic víc.

Ursula, která byla na obrazy zvyklá už od dětství, se soustřeďovala na detaily. U Fra Angelica zbožňovala květiny a světlo a anděly, líbili se jí démoni a vychutnávala si peklo. Ale zpodobnění Boha uprostřed, obklopeného všemi těmi anděly nahoře, ji najednou nudilo. Postava toho Nejvyššího ji nudila a vzbuzovala zášť. Tohle že je vrchol a význam toho všeho, takhle nicotná postava v rouše?

Andělé byli tak krásní a světlo tak nádherné. A jenom tady kvůli tomu, aby obklopovali takovou banalitu místo Boha!

Byla nespokojená, ale ještě ne dost znalá, aby mohla kritizovat. Zbývalo ještě tolik toho, nad čím žasnout. Přišla zima a větve smrků zatížil sníh, zelené jehličí na zemi mělo sytou barvu. Na sněhu se objevila úžasně zřetelná hvězdicovitá rovná stopa bažanta; stopy poskakujícího králíka – dvě jamky vedle sebe vpředu, dvě za nimi; zajíc vyryl hlubší a šikmější otvory, a protože zadníma nohama dopadal snožmo, vznikala jedna větší jamka; kočka vyloupala menší prohlubně a ptáci vytvářeli krajkový vzor.

Postupně sílil pocit očekávání. Blížily se Vánoce. V otcově dílně po večerech hořela tajuplná svíčka a ozývaly se zastřené hlasy. Chlapci se učili staré mystérium o svatém Jiřím a Belzebubovi. Dva-krát týdně svítila lampa v kostele chórístům, kteří nacvičovali staré koledy, jež chtěl Brangwen slyšet. Sem chodily dívky. Všude se rozhostil pocit tajemna a vzrušení. Každý se na něco chystal.

Ten čas se přiblížil, děvčata zdobila kostel, prochládlými prsty vázala cesmínu a větve jedlí a tisů kolem pilířů, až v kostele zavládl nový duch, kámen se rozvil temným, sytě zeleným listovým, na obloučích vyrostla poupata a v zšeřelé, tajemné atmosféře vykvetly chladné květy. Ursula uvázala jmelí nad vchodem a na stěně mezi chórem a kostelní lodí a na větvičku tisu pověsila stříbrnou holubičku, až se snesl soumrak a v kostele to vypadalo jako v háji.

V kravině si chlapci černili tváře na generální zkoušku; v chladírně na mléko visel mrtvý krocan s rozprostřenými tečkovanými křídly. Nastal čas pečení.

Očekávání ještě zesílilo. Na obloze vyšla hvězda a písně a koledy se ji chystaly uvítat. Hvězda na obloze byla znamením. Země by také měla dát znamení. Večer byl v plném proudu a srdce rychle tloukla v očekávání, ruce byly plné připravených dárků. Došlo na chvějivě nadějná slova bohoslužby v kostele, minula noc a nastalo ráno, dárky se rozdávaly a přijímaly, v každém srdci se jako křídla zatřepetaly radost a mír, zahlaholily koledy, mír na celém světě byl na dosah, svár skončil, ruka tiskla ruku, všechna srdce zpívala.

Jak se sváteční den klonil k večeru a noci, zhořkl, stal se obyčejným volným dnem, bezbarvým a zatuchlým. Ráno bylo tak úžasné, ale odpoledne a večer extáze zhynula jako cosi poničeného mrazem, jako poupě vykvetlé ve falešném jaru. Běda, Vánoce se opět staly jen tou domácí hostinou, přehlídkou sladkostí a hraček! Proč dospělí také nevyměnili svá každodenní srdce a neodдали se extázi? Kam se poděla extáze?

Brangwenovi po ní vášnivě toužili! Večer na Hod Boží vypadal otec nespokojeně, tvář temnou a neutěšenou, protože vášeň se vytratila, protože ten den se proměnil v den jako každý jiný a srdce neplanula. Matka se opět nepřítomně vytrácela, jako by celý svůj život byla vyhnankyní. Kam se podělo plamenné srdce radosti, teď když se příchod naplnil? Kam se poděla hvězda, radostné vytržení Tří králů, vzrušení z nové bytosti, jež otřásla zemí?

Ale přesto se to tak docela nevytratilo, byť to bylo slabé a nepřiměřené. Cyklus stvoření zahájil církevní rok. Po Vánocích extáze pomalu opadala a měnila se. Plynula neděle za nedělí a zanechávaly za sebou jemný pohyb, jemně odvíjenou proměnu srdce rodiny. Srdce, které překypovalo radostí, které uvidělo hvězdu a radovalo se z Kristova narození, které omdlévalo z té přemíry světla, muselo nyní pocítit, jak to světlo pozvolna odchází, padá stín a tma. Dítě se vplížilo dovnitř, na zem padlo ticho a pak opět vše tonulo v tmě. Závoj chrámu se protrhl, každé srdce vypustilo duši a padlo mrtvé.

O Velkém pátku se děti pohybovaly tiše, rty poněkud bledé, cítily stín na srdci. Pak bledé a smrtonosně vonné vykvetly lilie vzkříšení a chladně zářily, než přišel Přímluvce.

Ale proč ta vzpomínka na rány a toho mrtvého? Kristus přece vstal z mrtvých s ranami na rukou i nohou zhojenými, zdravý a silný a spokojený? Přece na cestu kříže a hrob už zapomněl? Ale ne – vždycky se vzpomínalo na ty rány, vždycky na pach pohřebního roucha. V tomto cyklu bylo Vzkříšení vždycky nicotné ve srovnání s Křížem a smrtí.

Tak děti žily křesťanský rok, vyprávění o duši lidstva. Rok po roce v nich probíhalo to vnitřní, neznámé drama, jejich srdce se rodila a naplnila, trpěla na kříži, vypustila duši a opět se probudila k nespočetným dnům, neúnavná, alespoň s tímto rytmem věčnosti v neuspořádaném a bezvýznamném životě.

Ale toto drama se nyní stávalo mechanickou záležitostí: narození o Vánocích kvůli smrti na Velký pátek. O Velikonoční neděli bylo to životní drama prakticky u konce. Jelikož Vzkříšení bylo neskutečné a překonané stínem smrti, Nanebevzetí už si skoro nikdo nepovšiml, to bylo pouhé potvrzení smrti.

V čem tedy byla ta naděje a naplnění? Nebo to vše bylo jen zbytečné posmrtní, nehmotné, netělesné posmrtní? Běda a běda vášni lidského srdce, která musí umírat tak dlouho předtím, než je mrtvé tělo!

Neboť z hrobu, po té vášni a zkoušce utrpením tělo vstávalo potrahané a chladné a bezbarvé. Neřekl snad Kristus „Marie!“, a když se k němu otočila s napřaženýma rukama, nedodal honem „Nedotýkej se mne, dosud jsem nevystoupil k Otcí.“

A jak se tedy mohly ruce radovat a srdce těšit, když byly zapuzeny? Běda vzkříšení mrtvého těla! Běda rozkolísanému chvějivému zjevu Krista, který vstal z mrtvých. Běda Nanebevzetí, které je stínem ve smrti, konečným odchodem.

Běda, že to drama tak brzy pomine; že život skončí ve třiatřiceti; že celou polovinu roku je duše chladná a bez historie! Běda, že zmrtvýchvstalý Kristus nemá mezi námi místa! Běda, že vzpomínka na utrpení Zármutku a Smrti a Hrobu vítězí nad bledou skutečností Vzkříšení!

Ale proč? Proč nepovstanu s tělem zdravým a dokonalým, zářícím životní silou? Proč když Marie řekne: Rabboni, nesevru ji v náručí a nepolíbím a nepřitisknu k sobě? Proč je to zmrtvýchvstálé tělo smrtící a ohavné svými ranami?

Vzkříšení přece znamená k životu, ne k smrti. Neuvidím ty, kteří povstali z hrobu, znovu chodit mezi lidmi s dokonalým tělem a duchem, zdravé a spokojené na těle, žijící tělem, milující tělem, tělem plodící děti, konečně došlé k celistvosti dokonalé bez jizvy či

vady, zdravé beze strachu z nemoci? Není toto období mužství a radosti a naplnění – po Vzkříšení? Kdo bude po zmrtvýchvstání zastíněn Smrtí a Křížem a kdo se bude bát mystického, dokonalého těla, jež patří nebi?

Nemohu tedy chodit po této zemi spokojen, povznesen od zármutku? Nemohu jít s bratrem šťastně a s radostí líbat svou milovanou po svém vzkříšení, oslavit svůj sňatek těla hostinou, dychtivě si jít po své práci, v radosti svých bližních? Nemůže se mne snad nebe dočkat a žárlí na tuto zem, že mám tak spěchat, nebo se loudat, ale bledý a bez doteku? Je tělo, jež bylo ukřižováno, davům na ulici je-dem, nebo je pro ně silnou radostí a nadějí jako první květina vykvetlá ze země?

KAPITOLA 11

První láska

Jak se dívka Ursula měnila v ženu, postupně se na ni snášel mrak osobní zodpovědnosti. Začala si uvědomovat samu sebe, to, že je samostatnou bytostí uprostřed všeobjímající temnoty, že musí někam směřovat, musí se něčím stát. A toho se bála a trápilo ji to. Proč, proč proboha musí člověk vyrůst, proč na něj musí dědičně dolehnout ta těžká, umrtvující odpovědnost za žití neobjeveného života? Z nicoty a nerozlišené hmoty udělat ze sebe něco! Ale co? Nabrat směr v té temnotě a bezcestí! Ale kam? Jak udělat byť jediný krok? A na druhé straně, jak stát na místě? Byla to skutečně muka, zdědit odpovědnost za vlastní život.

Náboženství, které pro ni znamenalo jiný svět, jakési úžasné představení, kde mohla žít a lézt na strom s mužem malé postavy, kde mohla nejistě přejít po moři jako učedník, lámat chleba na pět tisíc kousků, jako to učinil Hospodin, a dopřát tak hostinu pěti tisícům lidí, se nyní vzdálilo skutečnosti a stalo se pověstí, mýtem, iluzí, a byť se člověk mohl snažit prohlašovat je za pravdivý historický fakt, věděl, že není pravdivé – alespoň ne pro náš každodenní život.

V rámci života, který je nám znám, nebylo možno nakrmit žádných pět tisíc lidí. A dívka časem dospěla k názoru, že to, co člověk nemůže prožít v každodenním životě, není pro něj pravdou.

Takže ta dávná dualita života, v níž svět všedního dne představoval lidi a vlaky a povinnosti a vysvědčení, kdežto nedělní svět obnášel absolutní pravdu a živoucí tajemno, to, že lze chodit po vodě a nechat se oslepit tváří Hospodina, následovat oblakový sloup přes poušť a dívat se na keř, který praská v plamenech, ale neshoří, ta dávná, nezpochybňovaná dualita jako by se náhle rozlomila vedví. Svět všedního dne zvítězil nad světem nedělním. Nedělní svět pozbyl skutečnosti, nebo alespoň prozatím. A člověk žil činy.

Pouze svět všedního dne byl podstatný. Ona sama, Ursula Brangwenová, musí vědět, jak brát život všedního dne. Její tělo musí být tělem všedního dne, musí se poddat úsudku okolního světa. Její duše musí mít nějakou hodnotu pro všední den, uznávanou vědomím světa.

Nuže byl tu život všedního dne a měl se žít v dění a činech. A tudíž tu byla potřeba vybrat si, co člověk bude dělat a činit. Člověk byl světu odpovědný za své činy. Dokonce víc než světu! Člověk byl odpovědný sám sobě. V Ursule přetrvával jakýsi záhadný, mučivý pozůstatek nedělního světa, který trval na vztahu k tomu nyní odhozenému světu vize. Jak si ale mohl člověk udržet vztah k tomu, co odmítal? Měla nyní za úkol naučit se každodennímu životu.

Jak se chovat, to byla ta otázka. Kam jít, jak se stát sebou? Člověk zatím nebyl sám sebou, ale pouze napůl formulovanou otázkou. Jak se stát sebou, jak znát tu otázku a odpověď na sebe sama, když byl člověk pouhým něčím-ničím, honícím se sem a tam jako větry na obloze, neurčený, nestanovený?

Obrátila se k vizím, které promlouvaly vzdálenými slovy, jež proudila krví jako neviditelný vítr, znovu uslyšela ta slova, odmítla vizi, neboť musela být člověkem všedního dne, pro něhož vize nejsou pravdou, a dožadovala se pouze všednodenního smyslu slov.

Slova, jimiž promlouvala vize, existovala – a ta slova musejí mít také všednodenní význam, protože slova používáme ve všední dny. Nechť tedy promluví: nechť se vyjádří všednodenními pojmy. Ta vize by se měla přetlumočit všednodenními pojmy.

„Prodej všechno, co máš, a rozdej chudým,“ slýchala v neděli ráno. To bylo dost jasné, dost jasné i pro pondělní ráno. Jak scházela z kopce na nádraží cestou do školy, odnášela si tento příkaz s sebou.

„Prodej všechno, co máš, a rozdej chudým.“

Chtěla snad udělat něco takového? Chtěla prodat perletí vykládaný kartáč a zrcátko, stříbrný svícen, svůj přívěsek, roztomilý malý náhrdelník a chodit oblečená v šatech nevýrazné barvy jako Wherryovi? Ti nehezci, nečesaní Wherryovi, kteří pro ni představovali „chudé“? To nechtěla.

To pondělní ráno se pohybovala na pokraji mizerie. Neboť jí se nechtělo dělat to, co je správné. A nechtělo se jí dělat, co říkalo Písmo. Nechtěla být chudá – opravdu chudá. To pomyšlení jí přišlo hrozné – žít jako Wherryovi, tak ošklivý život a tolik na milost a nemilost druhých.

„Prodej všechno, co máš, a rozdej chudým.“

To přece člověk ve skutečném životě nemohl udělat! Svět jí připadal bezútěšný a beznadějný.

Stejně tak člověk nemohl nastavit druhou tvář. Theresa udeřila Ursulu do tváře. Ursula v rozpoložení křesťanské pokory mlčky nastavila druhou stranu obličeje. Do níž ji Theresa, vyprovokovaná tou výzvou, taky udeřila. Načež se Ursula s překypujícím srdcem pokorně vzdálila.

Ale mučil ji hněv a hluboká, pokořující hanba, takže nenabyla klidu, dokud se znovu nepohádala s Theresou a málem jí neutrhla hlavu.

„Aby sis příště dala pozor,“ dodala vztekle.

A vzdálila se nekřesťansky, ale očištěna.

Na téhle pokorné stránce křesťanství bylo cosi nečistého a ponižujícího. Ursula se náhle vzepřela až k pravému opaku.

„Nenávidím Wherryovy, kdyby tak umřeli! Proč nás otec nechává takhle na holičkách a nutí nás, abychom byli chudí a bezvýznamní? Proč není něčím víc? Kdybychom měli otce jaksepatří, byl by hrabě William Brangwen a já bych byla lady Ursula! Jakým právem jsem chudá a plazím se jako nějaký škodlivý hmyz? Kdyby mi bylo činěno po právu, seděla bych na koni v zeleném jezdeckém obleku a za sebou bych měla podkoního. A zastavovala bych u branek před chalupami, a až by vyšla ven chalupnice s děckem v náruči, ptala bych se jí, jak se daří jejímu manželovi, který si nedávno zranil nohu. A sehnula bych se z koně a pohládila bych dítě po lněných vláskách a z peněženky bych vytáhla šilink a dala ho té ženě a pak bych také přikázala, aby ze zámku poslali do chalupy výživnou stravu.“

Tak se nechala unášet pýchou. Někdy se vrhla do plamenů, aby zachránila zapomenuté dítě. Nebo skočila do vody před zdymadlem kanálu a vytáhla chlapce, který dostal křeč; či popadla batole, jež se málem připletlo pod nohy splašenému koni – vždycky samozřejmě jen ve svých představách.

Ale nakonec se vždycky vrátila ta jímavá touha z nedělního světa. Když ráno odcházela z Cossethay a uviděla Ilkeston v modravém, jemném kouři na kopci, srdce jí vzplanulo těmi vzdálenými slovy:

„Jeruzaléme, Jeruzaléme – kolikrát jsem chtěl shromáždit tvé děti, tak jako kvočna shromažďuje kuřátka pod svá křídla, a nechtěli jste!“

Vzmáhala se v ní láska ke Kristu, chtěla se skrýt pod těmi bezpečnými a hřejivými křídly. Ale jakou to mělo platnost pro svět všedního dne? Co to mohlo znamenat, než že by ji Kristus přivinul ke své hrudi, stejně jako matka přivine své dítě? Kéž by ji tak Kristus přivinul ke své hrudi a nechal ji tam! Kéž by se našla mužská hrud', kde by mohla spočinout v klidu a radosti! Všechny její smysly se rozechvívaly vášnivou touhou.

Mlhavě věděla, že Kristus znamená cosi jiného; že v tom světě vize mluvil o Jeruzalému, o čemsi, co ve světě všedního dne neexistuje. To nebyly domy a továrny, které si chtěl přivinout k hrudi; ani obyvatelé těch domů či tovární dělníci nebo chudí; ale cosi, co ve všednodenním světě nemělo žádné místo, ruce všedního dne se toho nikdy nedotkly, oči to neviděly.

Ale musí se to přece dát nějak převést do pojmů všedního dne – musí! Neboť veškerý její život spočíval v žití všedních dnů, to bylo vše. Nechť tedy přivine její tělo ke své hrudi, která je silná, má pevné kosti, rozeznívá se tlukotem srdce a hřeje životem, na němž se ona může podílet, životem proudící krve.

Tak toužila po hrudi Syna člověka, aby na ní mohla spočinout. A v duchu se styděla, tolik se styděla. Neboť zatímco Kristus promlouval za vizi, ona odpovídala ze skutečnosti všedního dne. Byla to zrada, přenesení významu ze světa vize do přízemního světa. Styděla se tedy za svou náboženskou extázi a bála se, aby ji někdo neviděl.

Časné toho roku, kdy přicházela na svět jehňata a stavěly se slamené salaše a na strýcově farmě vysedávali muži po nocích s lucernou a se psem, jí znovu zmítal ten vášnivý zmatek mezi světem vize a světem každodennosti. Opět cítila Ježíše na zemi. Pozvedne jehňátka ve své náruči! A ona byla také jehnětem. Opět po ránu, když scházela cestou dolů, slýchala bečení bahnic a jehňátka vybíhala ven, otřásala se a třpytila se radostí novorozeňat. A ona se dívala, jak se shýbají, čumáčkem pátrají a chňapou po vemeni, aby se zmocnila cecíků, zatímco matka vážně natočila hlavu a své potomstvo očichávala. A jehňata sála, trásla se rozkoší na těch malých, dlouhých nožkách, s nataženými krky a čerstvými tělíčky rozechvívajícími se nádherným mlékem teplým jako krev.

Jaká to byla rozkoš! Sotva se mohla od té podívané odtrhnout a jít do školy. Vidět ty malé čumáčky, jak se boří do vemena, ta malá tělíčka tak spokojená a jistá, ty malé křivé černé nožky, matku, jak klidně stojí a odevzdává se jejich chvějivé pozornosti! – a pak matka klidně odkráčela.

Ježíš – svět vize – každodenní svět – to vše se nerozlučně spojovalo v změti bolesti a rozkoše. Byla to téměř muka, ta změť, ta nerozlučnost. Ježíš a vize promlouvali k ní, která vizi nechtěla! A ona si brala jeho duchovní slova a nechávala je sloužit své vlastní tělesnosti.

To ji naplňovalo hanbou. Matení duchovního světa se světem hmotným v její vlastní duši ji pokořovalo. Na volání ducha odpovídala pojmy bezprostřední každodenní touhy.

„Přijďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny, a já vám dám odpočinout.“

Ona nabízela světskou odpověď. V odpovědi Kristu se nadnášela smyslnou touhou. Kdyby tak skutečně mohla jít k němu a položit si hlavu na jeho hrud', najít zde útěchu, nechat se hýčkat a hladit jako dítě!

Neustále se nacházela ve stavu zmateného žáru náboženské touhy. Přála si, aby ji Ježíš nádherně miloval, aby od ní přijal smyslnou oběť, aby jí dal smyslnou odpověď. Celé týdny se nacházela v příjemném zadumání.

A celou tu dobu někde uvnitř věděla, že je to falešné, když přijímá Ježíšovu lásku ke svému fyzickému uspokojení. Ale byla tak omámená, tak v pasti. Jak se mohla vymanit?

Nenáviděla samu sebe, chtěla se pošlapat, zničit. Jak se může člověk osvobodit? Nenáviděla náboženství, protože se propůjčilo jejímu zmatku. Na všechno nadávala. Chtěla se zatvrdit, zlhostejnět, zvířecky znecitlivět ke všemu kromě té bezprostřední potřeby, bezprostředního uspokojení. Oddávat se touze po Ježíši jen proto, aby ho mohla použít ke svému rozcitlivění, použít ho jako prostředek reakce na samu sebe, ji nakonec dohánělo k šílenství. Tedy není Ježíš, ani žádné city. S veškerou trpkou nenávistí bezmoci nenáviděla rozcitlivělost.

Tehdy přišel mladý Skrebenský. Téměř šestnáctiletá Ursula byla štíhlá, vášnivá, hluboce nepřístupná, přesto však občas upadala do nekonečné velkorysosti, kdy jako by chtěla dát i svou duši, ale ve skutečnosti pouze vytvořila další padělek své duše, aby ho mohla ukázat. Byla na nejvyšší míru citlivá, neustále zmučená, neustále zaujímající pózu necitelné lhostejnosti, aby se chránila.

V tu dobu byla dost otravným stvořením pro své bližní, s tou svou křečovitou vášní a letargickými mukami. Jako by k druhému člověku přistupovala toužebně s duší na dlani. A přesto hluboko v sobě stále nosila tu nevraživou nedůvěru z dětství. Domnívala se, že miluje všechny a věří všem. Ale protože nedokázala milovat sebe, či věřit v sebe, nedůvěřovala nikomu jako had či lapený pták. Její náhlé výbuchy odporu a nenávisti byly nevyhnutelnější než její pohnutky k lásce.

Tak se potýkala sama se sebou v těch temných dnech zmatku – bez duše, nestvořená, beztvářá.

Jednou večer, když studovala v obývacím pokoji s hlavou opřenou v dlaních, uslyšela z kuchyně neznámé hlasy. Její vznětlivý duch se okamžitě vyburcoval z netečnosti a přinutil ji naslouchat. Jako by se napjatý a nastražený plížil, skrýval pod nějakým pláštěm ve snaze nebýt viděn.

Ozývaly se dva zvláštní mužské hlasy – jeden klidný a upřímný, až zastřený klidnou upřímností, ten druhý zastřený čilostí, ubírající se rychle kupředu. Ursula seděla celá napjatá, vyburcovaná ze studia, ztracená. Celou dobu naslouchala zvuku těch hlasů, sotva si uvědomujíc slova.

První mluvčí byl její strýc Tom. Zнала tu naivní upřímnost, s níž zakrýval sevření a úpornou mizérii své duše. A kdo byl ten druhý, jehož hlas plynul tak snadno, a přece vzníceně pulzoval? Jako by ji poháněl někam kupředu, ten druhý hlas.

„Vzpomínám si na vás,“ říkal hlas mladíka. „Pamatuju si vás od té doby, co jsem vás viděl poprvé, utkvěly mi ty vaše tmavé oči a bledá tvář.“

Paní Brangwenová se stydlivě a potěšeně zasmála.

„Tenkrát jsi byl kudrnatý malý kluk,“ řekla.

„Opravdu? No ano. Byli na moje kudrny hrozně pyšní.“

A smích dozněl v tichu.

„Já si pamatuju, žes byl velice způsobný,“ ozval se její otec.

„Opravdu? Nezval jsem vás, abyste u nás přespali? Neustále jsem někoho zval, aby u nás zůstal. To muselo mou matku dost rozčilovat.“

Tomu se všichni zasmáli. Ursula se zvedla. Musela tam jít.

Když cvakly dveře, všichni se otočili. Dívka zůstala stát ve dveřích, zmocnil se jí chvilkový prudký zmatek. Chtěla učinit dobrý dojem. Byla přitažlivě nemotorná, když chvíli váhala a nevěděla, co s rameny. Tmavé vlasy měla utažené dozadu, žlutohnědé oči zářily na všechny strany. V obývacím pokoji za ní se odráželo měkké světlo lampy na knihách.

S předstíranou ledabylostí popošla ke strýci Tomovi, který ji políbil a vřele pozdravil, s okázalostí předvedl, jak dobře se znají, a zároveň zcela zřejmě vyjevil svůj naprostý odstup.

Ale ona se chtěla seznámit s tím cizím mladíkem. Maličko odstoupil a čekal. Měl jasné šedavé oči, které čekaly na výzvu, než zaujaly výraz.

Cosí v jeho sebeovládavém čekání jí pohnulo, a když mu podávala ruku, propukla ve zmatený, krásný smích a zajíkala se jako vzrušené

dítě. Jeho ruka sevřela její velice pevně, velice těsně, uklonil se a očima ji pozorně sledoval. Pocítila pýchu – její duch zprudka ožil.

„Ty se ještě neznáš s panem Skrebenským, Ursulo,“ ozval se důvěrně známý hlas strýce Toma. Pozvedla tvář a v očích jí blýsklo, jako by to nebyla pravda, a vzrušujícím a vzrušeným způsobem se zasmála.

V očích se mu objevila rozpačitá světélka, jeho pozorný odstup se změnil v připravenost. Byl to jednadvacetiletý mladík štíhlé postavy, s jemnými hnědými vlasy sčesanými podle německé zvyklosti z čela.

„Zdržíte se dlouho?“ zeptala se ho.

„Mám měsíční dovolenou,“ odpověděl a rychle pohlédl na Toma Brangwena. „Ale musím se podívat na různá místa – na pár dní tam a na pár dní zase jinam.“

Vstoupil sem s ním silný pocit světa venku. Připadala si, jako by stála na kopci a mlhavě cítila veškerý svět rozprostřený dole pod sebou.

„Kde vám dali měsíční dovolenou?“ zeptala se.

„Jsem u ženistů – v armádě.“

„Ach tak!“ vykřikla radostně.

„Odvádíme tě od studia,“ namítl strýc Tom.

„Ale ne,“ rychle odvětila.

Skrebenský se zasmál, číselo z něj mládí a vznětlivost.

„Je jen ráda, když ji něco vyruší,“ řekl otec. Ale to jí připadlo nevhodné. Kdyby ji tak nechal mluvit za sebe.

„Vám se studium nelíbí?“ zeptal se Skrebenský z vlastní zkušenosti.

„Něco se mi líbí,“ odpověděla Ursula. „Mám ráda latinu a francouzštinu – a gramatiku.“

Díval se na ni, jako by ji pozorně sledoval celou svou bytostí, pak zavrtěl hlavou.

„To mně ne,“ odpověděl. „Říká se, že všechny mozky na vojně jsou u ženistů. Nejspíš proto jsem se k nim dal – aby mě šlechtila chytrost jiných.“

Znělo to zvláště a mrzutě. A ona zpozorněla. Zajímalo ji to. Ať už byl chytrý, nebo ne, byl zajímavý. Přitahovala ji jeho přímost, jeho nezávislost. Uvědomovala si pohyb jeho života, na rozdíl od jejího.

„Myslím, že na chytrosti tak moc nezáleží,“ řekla.

„A na čem tedy záleží?“ zeptal se strýc Tom tím důvěrně známým, mazlivým, napůl výsměšným hlasem.

Otočila se k němu.

„Záleží na tom, jestli lidé mají odvahu,“ řekla.

„Odvahu k čemu?“ zeptal se strýc.

„Ke všemu.“

Tom Brangwen se krátce a pronikavě zasmál. Matka a otec seděli mlčky a soustředěně naslouchali. Skrebenský chvíli počkal. Říkala to jemu.

„Všechno znamená nic,“ zasmál se strýc.

V tu chvíli jí byl protivný.

„Ona ovšem nedělá to, co káže,“ ozval se otec, který sebou zavrtěl v křesle a přehodil si nohu přes nohu. „Sama má odvahy pramálo.“

Avšak na to neodpověděla. Skrebenský seděl tiše a čekal. Měl nepravdělnou tvář, téměř ošklivou, rozplácitou s poněkud mohutným nosem. Ale oči měl průzračné, zvláště jasné, hnědé vlasy jemné a husté jako hedvábí. Nosil malý knírek. Měl příjemnou pleť a štíhlou, hezkou postavu. Strýc Tom vedle něj vypadal jako nafouklý a otec jí připadal neupravený. Přesto jí připomínal otce, jenže byl jemnější a jako by zářil. Tvář měl přitom téměř ošklivou.

Jako by byl spokojen s tím, jaký je, jako by se nechtěl už měnit či cosi na sobě zpochybňovat. Byl sám sebou. Vyzařoval jakousi osudovost, která ji okouzlovala. Nijak se nesnažil dělat na lidi dojem. Nechtěl jeho bytost přijmou takovou, jaká je. Ve svém osamění se nijak za sebe neomlouvala, ani nic nevysvětlovala.

Jako by tedy byl naprosto, dokonce osudově daný, nežádal si, aby byl jasně definován předtím, než mohl existovat, než si mohl vytvořit vztah k jinému člověku.

To Ursulu velice přitahovalo. Byla tak navyklá na nejisté lidi, kteří měnili svou bytost s každým novým vlivem. Strýc Tom byl například vždycky víceméně tím, čím ho chtěl mít ten druhý. Vzhledem k tomu člověk nikdy neznal toho pravého strýce Toma, pouze proměnlivý, neuspokojivý tok s víceméně stálým zjevem.

Avšak ať Skrebenský udělal, co chtěl, třeba se naprosto prozradil, prozrazoval se vždy na vlastní zodpovědnost. Nepřipouštěl žádnou pochybu o sobě samém. Ve svém osamění byl neodvolatelný.

Ursule tudíž připadal úžasný, byl tak jemného založení, tak výrazný, samostatný, soběstačný. Tohle, říkala si, je gentleman, měl osudovou povahu, povahu aristokrata.

Ihned se ho zmocnila pro své snění. Zde se nabízel jeden z těch Božích synů, kteří uviděli dcery člověka, jež byly krásné. Nebyl to žádný syn Adama. Adam sloužil. Nevyhnali snad Adama z jeho rodného místa, nebylo snad lidské pokolení od té doby žebrákem, který hledá své vlastní bytí? Ale Anton Skrebenský by nemohl žebrat. Ovládal sám sebe – to a nic víc. Jiní lidé mu nemohli skutečně dávat, ani si od něj brát. Jeho duše stála o samotě.

Věděla, že její matka a otec si ho váží. Celý dům se proměnil. Přišla sem návštěva. Kdysi stáli v Abrahamových dveřích tři andělé, pozdravili ho a zůstali u něj a jedli s ním, přičemž když odešli, zůstala jeho domácnost navždy obohacena.

Příštího dne šla, jak byla pozvána, na Blata. Ti dva muži se ještě nevrátili. Pak, když vyhlédla oknem, uviděla, jak přijíždí dvoukolý kočár a Skrebenský seskakuje na zem. Viděla, jak se sebral, skočil, zasmál se na strýce, který řídil koně, a už přicházel k ní. Jeho pohyby byly tak spontánní a tolik o něm vypovídaly. Stál osamělý ve svém jasném, krásném prostředí, tak nehybném, jako by tomu chtěl sám osud.

To, že tolik spoléhal na osud, mu dodávalo netečný, téměř lenivý vzhled: nikdy se nepohyboval bujaře. Když se posadil, jako by se celý uvolnil a zmalátněl.

„Jedem trochu pozdě,“ řekl.

„Kde jste byli?“

„Jeli jsme do Derby navštívit jednoho otcova přítele.“

„Kdo to je?“

Připadalo jí dobrodružné klást přímé otázky a dostávat na ně jednoduché odpovědi. Věděla, že s tímto mužem si to může dovolit.

„Je to taky kněz – můj poručník – jeden z poručníků.“

Ursula věděla, že Skrebenský je sirotek.

„Kde vlastně teď máte domov?“ zeptala se.

„Domov? – Těžko říct. Mám moc rád svého plukovníka – plukovníka Hepburna; pak jsou tu tetičky; ale můj skutečný domov je nejspíš armáda.“

„Jste rád sám?“

Jeho jasné, zelenošedé oči na ní chvíli spočinuly, a jak uvažoval, nevnímal ji.

„Nejspíš ano,“ řekl. „Víte, můj otec se tady té zemi nikdy nepřizpůsobil. Chtěl – nevím vlastně, co chtěl –, ale bylo s ním těžké pořízení. A matka – vždycky jsem věděl, že je na mě až moc hodná. Cítil jsem, že je na mě moc hodná! A pak mě tak brzy poslali do internátní školy. Musím říct, že okolní svět mi vždycky připadal přirozeně víc jako domov než naše fara – nevím proč.“

„Připadáte si jako pták odváť do jiných krajů?“ zeptala se úslovím, které někde zaslechla.

„Ne, to ne. Všechno mi celkem připadá, jak má být.“

Jako by jí čím dál víc poskytoval pocit obrovského světa, pocit dalek a velkého množství lidí. Přitahovalo ji to, jako vůně už z dálky přitahuje včelu. Ale také ji to bolelo.

Bylo léto a nosila bavlněné šaty. Když ji viděl potřetí, měla na sobě šaty s tenkými modrobílými proužky, s bílým límcem a na hlavě velký bílý klobouk. Hodilo se to k její zlatavé, hřejivé pleti.

„V těchhle šatech se mi líbíš nejvíc,“ prohlásil, naklonil hlavu maličko na stranu a ocenil její vzhled vnímavým kritickým způsobem.

Nadchla se novým životem. Poprvé se zamilovala do vlastního obrazu – jako by v jeho očích viděla maličký odraz sebe sama. A musí taková opravdu být, musí být krásná. Její myšlenky se hbitě přesunuly k šatstvu, vášnivě si přála krásně vypadat. Její rodina

s údivem přihlížela, jak se náhle Ursula proměnila. Stala se elegantní, skutečně elegantní, v potištěných bavlněných šatech, které si sama šila, a kloboucích, které tvarovala podle své fantazie. Zmocnila se jí inspirace.

On seděl poněkud malátně v babiččině houpací židli, pomalu, malátně se houpal sem a tam a Ursula mu vyprávěla.

„Ty nejsi chudý, že ne?“ zeptala se.

„Pokud jde o peníze? Mám asi sto padesát ročně vlastního příjmu – takže chudý, nebo bohatý, jak se to vezme. Vlastně jsem docela chudý.“

„Ale vyděláš si nějaké peníze?“

„Budu mít plat – už teď nějaký mám. Za hodnost důstojníka mám dalších sto padesát.“

„Ale budeš mít víc, ne?“

„Dalších deset let nebudu dostávat víc než dvě stě. Pokud budu nucen žít z platu, budu vždycky chudý.“

„Vadí ti to?“

„Že jsem chudý? Zatím ne – moc ne. Možná později. Lidé – důstojníci – jsou na mě hodní. Plukovník Hepburn mě má docela rád – a ten je nejspíš bohatý.“

Ursulu zamrazilo. Že by se chtěl nějak zaprodat?

„Je plukovník Hepburn ženatý?“

„Ano a má dvě dcery.“

Ovšem okamžitě byla příliš pyšná na to, aby ji zajímalo, jestli si dcera plukovníka Hepburna chce vzít, či ne.

Nastalo ticho. Vešla Gudrun a Skrebenský se dál malátně houpal v křesle.

„Vypadáš hrozně líně,“ prohlásila Gudrun.

„Já jsem líný,“ odpověděl.

„Vypadáš opravdu schlíple,“ řekla.

„Jsem schlíplý,“ odpověděl.

„Nemůžeš toho nechat?“ zeptala se Gudrun.

„Ne – je to perpetuum mobile.“

„Vypadáš, jako bys v celém těle neměl ani jednu kost.“

„Právě takový pocit mám rád.“

„Tvůj vkus zrovna neobdivuju.“

„Tak to mám smůlu.“

A houpal se dál.

Gudrun se posadila za něj, a jak se zhoupl dozadu, chytla ho za vlasy, takže když se zhoupl zase dopředu, tahalo ho to. Nevšímal si toho. Ozývalo se pouze vrzání houpačky na podlaze. Tiše jako krab chytla Gudrun pramen jeho vlasů pokaždé, když se zhoupl dozadu. Ursula zrudla a bylo jí trapně. Viděla, jak Skrebenský začíná zuřit.

Nakonec náhle vyskočil, jako když vyletí ocelové péro, a postavil se před krbem.

„Proč se ksakru nemůžu houpat?“ zeptal se nedůtklivě, rozzuřeně.

Ursula ho milovala za to náhlé, jakoby ocelové vytržení z malátnosti. Celý rozzuřený stál na předložce před krbem, oči mu blýskaly hněvem.

Gudrun se zasmála tím svým hlubokým, bodrým způsobem.

„Muži se nehoupou,“ odpověděla.

„A holky netahají muže za vlasy,“ opáčil.

Gudrun se znovu zasmála.

Ursula seděla pobaveně, ale čekala. A on věděl, že Ursula čeká na něj. Rozpalovalo mu to krev. Musel jít k ní, musel jít za jejím voláním.

Jednou ji dvoukolým kočárem odvezl do Derby. Náležel k sapérům, kteří zacházeli s koňmi. Poobědvali v hostinci a procházeli se po tržišti, kde je všechno bavilo. U stánku jí koupil Větrnou hůrku. Pak objevili malou pouť a ona řekla:

„Táta mě brával na houpačky.“

„Líbilo se ti to?“ zeptal se.

„Ale ano, bylo to pěkné,“ odpověděla.

„Chtěla bys jít na houpačky?“

„Moc ráda,“ odpověděla, třebaže se bála. Ale pomyslení na to, že udělá něco neobvyklého a vzrušujícího, ji lákalo.

Šel rovnou ke stánku, zaplatil a pomohl jí nastoupit. Jako by nevnímal nic krom toho, co právě dělá. K jiným lidem přistupoval lhostejně. Nijak se jí do toho nechtělo, ale připadalo jí ostudnější teď

couvnut, než se před všemi těmi lidmi odvážit na houpačku. Očima se smál, a jak tam před ní stál s tou výraznou, odhodlanou postavou, rozhoupal loďku. Nebála se, vzrušovalo ji to. Zčervenaly mu tváře, oči mu zářily rozníceným světlem, a když k němu Ursula vzhledla, tvář měla rozjasněnou a lákavou jako květina na slunci. Tak létali jasným vzduchem až k obloze, jako by je vystřelila kuše, pak opět strašlivě padali dolů. Hrozně se jí to líbilo. Pohyb jako by jim rozohnil krev, smáli se a cítili se jako v plamenech.

Po houpačkách šli na kolotoč, aby se uklidnili, on se otáčel na svém dřevěném oři k ní a byl neustále spokojený a bavilo ho to. Vášnivá nevraživost ke konvenci ho činila plně sebou samým. Jak seděli na otáčejícím se kolotoči a hudba vyhrávala, Ursula vnímala lidi na zemi venku a připadalo jí, jako by on a ona bezohledně jeli přes tváře davu, jeli navždy bujaře, pyšně a chrabře přes pozdvížené tváře davu, pohybovali se na vyšší úrovni a opovrhovali obyčejnou masou.

Když museli vystoupit a odejít, připadala si nešťastná, měla pocit obra náhle zmenšeného na obyčejnou míru, vydaného všanc davu.

Odešli z pouti a vraceli se ke kočáru. Když procházeli kolem katedrály, Ursulu to táhlo dovnitř. Ale celý vnitřek byl obestavěný lešením, všude leželo na hromadách kamení a suť, pod nohama chrčuly kousky omítky a kostel se rozezníval světskými hlasy a ranami kladivem.

Přišla sem, aby se na chvíli ponořila do vrcholného příšeří a míru, přinesla s sebou veškerou svou touhu, která se k ní nečekaně vrátila po bezohledné jízdě po tváři davu na pouti. Po pocitu pýchy chtěla uklidnění a útěchu, neboť pýcha a opovržení ji zraňovaly nejvíc ze všeho.

A našla přitom to odvěké příšeří plné kousků padající omítky a prachu z poletující omítky, páchnoucí starým vápnem, s hromadami lešení a sutin, s oltářem přikrytým proti prachu.

„Posaďme se tu na chvíli,“ řekla.

Seděli nepozorováni v příšeří v zadní lavici a ona sledovala špinavou, neuspořádanou práci zedníků a omítačů. Dělníci v těžkých

botách chodili uličkou, zem jim vrzala pod nohama a volali hrubými hlasy:

„Hele, brácho, už přišly rohový lišty?“

Zpod střechy kostela se ozývaly drsné odpovědi. Celý prostor se rozeznával bezútěšností.

Skrebenský seděl blízko ní. Všechno jí připadalo úžasné, byť strašlivé, svět se rozpadal v trosky a oni dva se po tom všem škrábali nezranění a bezuzdně volní. Seděl blízko ní, dotýkali se a ona si uvědomovala, jaký má na ni vliv. Ale těšilo ji to. Vzrušovalo ji, když cítila, jak se o ni opírá, jako by ji jeho bytost k čemusi vybízela.

Cestou zpátky domů seděl opět blízko. A když se kymácel s pohybem kočáru, rozkošnický trochu otálel, než se od ní odtáhl, aby opět nabyl rovnováhy. Mlčky si přitáhl její ruku pod přikrývkou a s nevidoucí tváří obrácenou na silnici a soustředěním v duši začal jednou rukou rozpínat knoflíčky na její rukavici, aby ji stáhl a opatrně obnažil její ruku. A jak soustředěně a s instinktivní jemností pracovaly jeho prsty, dívka šlela smyslnou rozkoší. Jeho ruka byla tak úžasná, když soustředěně a obratně jako živoucí tvor pracovala v tmavém podsvětí, stahovala jí rukavici a obnažovala dlaň a prsty. Pak ve své ruce sevřel její tak pevně a těsně, jako by se jejich ruce propletly v jednu. Mezitím očima sledoval silnici a uši koně, s neúnavnou pozorností řídil koně přes vesnice a ona seděla vedle něj unešená, rozzářená, oslepená novým světlem. Ani jeden z nich nepromluvil. Ve vnějším vnímání byli naprosto oddělení. Ale v sevření ruky se mezi nimi vytvořilo tělesné pouto.

Pak zvláštním hlasem, který předstíral lhostejnost a povrchnost, řekl:

„Jak jsme seděli v kostele, vzpomněl jsem si na Ingrama.“

„Kdo je to Ingram?“ zeptala se.

Také předstírala klidnou povrchnost. Ale věděla, že se blíží cosi zakázaného.

„Slouží se mnou v Chathamu – je to subaltern, ale o rok starší než já.“

„A proč sis na něj vzpomněl v kostele?“

„Víš, měl dívku v Rochesteru a vždycky seděli v jednom koutě katedrály a tam si vyměňovali něžnůstky.“

„To musela být krása!“ vykřikla bezděčně.

Každý mluvili o něčem jiném.

„Mělo to ovšem také nevýhody. Kostelník kolem toho udělal poprask.“

„To je ale škoda! A proč by nemohli sedět v katedrále?“

„Nejspíš si všichni myslí, že je to svatokrádež – kromě tebe a Ingrama s tou dívkou.“

„Já si nemyslím, že je to svatokrádež – myslím, že je to správné, mazlit se v katedrále.“

Řekla to téměř odbojně, navzdory vlastní duši.

On zmlkl.

„A byla milá?“

„Kdo? Emily? Ano, byla celkem milá. Byla to kloboučnice a nechtěla se nechat vidět s Ingramem na ulici. Vlastně to bylo dost smutné, protože kostelník je špehoval a sehnal si jejich jména a pak z toho udělal skandál. Potom si o tom povídal kdekdo.“

„Co udělala pak?“

„Odjela do Londýna, pracovala ve velkém obchodu. Ingram za ní stále ještě jezdí.“

„Miluje ji?“

„Teď už je s ní rok a půl.“

„Jaká je?“

„Emily? Menší, ostýchavá dívka s krásným obočím.“

Ursula o tom popřemítala. Připadalo jí to jako skutečná romantická láska z vnějšího světa.

„Mají tam všichni ti muži milenky?“ zeptala se udivena vlastní smělostí. Ale ruku jí dosud svírala jeho ruka a on měl na tváři neměnný výraz vnějšího klidu.

„Vždycky vykládají o té či oné fantastické ženě a opíjejí se, aby o tom mohli mluvit. Většina z nich vyrazí do Londýna, hned jak dostanou volno.“

„A proč?“

„Za nějakou tou fantastickou ženou.“

„Co je to za ženy?“

„Různé. Zpravidla se často mění. Jeden kamarád je naprostý maniak. Má neustále připravený kufr a v okamžiku, kdy dostane volno, s ním vyrazí na nádraží a ve vlaku se převlékne. Ať je ve vagonu kdo chce, stáhne si vojenskou blůzu a alespoň do půl těla se upraví.“

Ursula se zachvěla a napadla ji další otázka.

„Proč tak moc spěchá?“ zeptala se.

Slova jí začínala váznout v hrdle.

„Nejspíš má v hlavě nějakou ženu.“

Zamrazilo ji a uzavřela se. Ale přesto ji ten svět vášní a bezuzdnosti fascinoval. Připadalo jí to jako skvělá nevázanost. V jejím životě začínalo dobrodružství a vypadalo nádherně.

Toho večera se zdržela na Blatech ještě po setmění a Skrebenský ji doprovázel domů, neboť od něj nemohla odejít. A čekala, čekala na něco dalšího.

V teple začínající noci, se stahujícími se stíny si připadala jako v jiném, tvrdším, krásnějším a méně osobním světě. Teď by mělo přijít něco nového.

Kráčel blízko ní a s týměž tichým, soustředěným přístupem ji vzal kolem pasu a jemně, velice jemně si ji k sobě přitahoval, až pocítila pevný stisk jeho paže; jako by se nechala unášet, jako by plula, nohama se sotva dotýkala země, sladce omámeným pohybem nesena pevným, pohybujícím se povrchem jeho těla, na jehož boku jako by ležela. A zatímco téměř omdlévala, sklonil k ní tvář, ona si opřela hlavu o jeho rameno a cítila jeho teplý dech na tváři. Pak se jemně, přejemně, až jí připadalo, že snad omdlí, dotkly jeho rty její tváře a ona se ponořila do žhavé temnoty.

Stále ještě čekala v tom mráкотném a uplývavém stavu, čekala jako Šípková Růženka v pohádce. Čekala a jeho tvář se opět sklonila k její, rty se teple dotkl její tváře, jejich kroky zpomalily a ustaly, zastavili se pod stromy, zatímco jeho rty vyčkávaly na její tváři, čekaly jako motýl nehybně sedící na květině. Přitiskla se k němu trochu těsněji, on se pohnul, objal ji oběma rukama a přitáhl si ji k sobě.

A pak se v té tmě sehnul k jejím ústům a svými rty se jemně dotkl jejích. Bála se a bez hnutí spočívala v jeho náruči, když ucítila jeho rty na svých. Ve své bezmoci se ani nepohnula. Pak se jeho ústa ještě víc přiblížila, tlakem otevřela její, proběhla jí horká, všezaplavující vlna, otevřela mu svá ústa, v bolestných a dojemných vírech si ho přitahovala, nechala ho zajít dál, jeho rty se přiblížily a narážely do jejích, narážely tak jemně, a přesto neodolatelně jako mocná vlna vody, až se s krátkým slepým výkřikem od něj odtrhla.

Slyšela, jak podivně a ztěžka vedle ní dýchá. Zmocnil se jí strašlivý a úžasný pocit z té jeho podivnosti. Ale někde uvnitř nyní maličko couvla. Váhavě se znovu dali do pohybu, chvěli se jako stíny pod jasany na kopci, kudy šel její dědeček s narcisy požádat babičku o ruku a kudy šla její matka se svým mladým manželem, těsně vedle něho jako teď Ursula se Skrebenským.

Ursula vnímala tmavé údy stromů, jež se oděné listím natahovaly nad jejich hlavami, a krásné jasany zdobící letní noc.

Šli a jejich těla se pohybovala ve složitě jednotě blízko sebe. Držel ji za ruku a schválně šli delší cestou po silnici. Neustále měla pocit, jako by ji cosi zvedalo ze země, jako by měla nohy lehké jako letící vánek.

Ještě jednou ji políbil – ale ten večer už ne tím hlubokým polibkem. Nyní si uvědomovala, co může polibek znamenat, a proto už bylo obtížnější se mu vystavit.

Šla spát s pocitem elektrizujícího tepla, jako by ji nadnášel zášleh úsvitu. A spala hluboce, sladce, tak sladce. Ráno si připadala svěží jako pšeničný klas – voňavý, pevný a plný.

Dál se chovali jako zamilovaní v prvním, užaslém, neuvědomělém stadiu. Ursula to nikomu neřekla; naprosto se ztrácela ve vlastním světě.

A přesto ji nějaký podivný afekt vedl k tomu, aby se někomu alespoň naoko svěřila. Ve škole měla Ursula tichou, přemýšlivou a vážnou kamarádku jménem Ethel a právě té se chtěla svěřit. Ethel soustředěně naslouchala se skloněnou, nic neprozrazující hlavou, když jí Ursula povídala o svém tajemství. Byla to taková nádhera,

jak se s ní jemně, něžně mazlil! Ursula to říkala jako zkušená milenkka.

„Myslíš si,“ zeptala se Ursula, „že je špatné nechat se od muže líbat – myslím opravdové polibky, ne jen takové flirtování?“

„Řekla bych,“ prohlásila Ethel, „že záleží na tom.“

„Políbil mě pod jasany na cossethayském kopci – myslíš, že se to nemělo stát?“

„Kdy?“

„Ve čtvrtek večer, když mě doprovázel domů –, ale byly to opravdové polibky – opravdové. Je důstojníkem v armádě.“

„Kolik bylo hodin?“ zeptala se rozšafná Ethel.

„Nevím – asi půl desáté.“

Nastala pauza.

„Tak já si myslím, že to je špatné,“ odpověděla Ethel a nedůtklivě zvedla hlavu. „Přece ho neznáš.“

Promluvila s jistým opovržením.

„Ale ano, znám. Je poloviční Polák a také baron. To je jako lord v Anglii. Má babička se přátelila s jeho otcem.“

Ale mezi přítelkyněmi zavládla nevraživost. Jako by se Ursula chtěla vydělit od svých známých, když stanovila svůj vztah k Antonovi, jak mu nyní říkala.

Chodil do Cossethay dost často, protože její matka ho měla ráda. Když u nich byl Skrebenský, stávala se z Anny Brangwenové dáma, chovala se velmi klidně, všechno jako by bylo samozřejmé.

„Děti ještě nešly spát?“ křičela Ursula nedůtklivě, když přišla s mladíkem domů.

„Půjdou spát za půl hodiny,“ odpověděla matka.

„Není tu nikdy klid,“ rozčilovala se Ursula.

„Děti musejí žít, Ursulo,“ namítla matka.

A v tomhle Skrebenský s Ursulou nesouhlasil. Proč by to měla říkat tak naléhavě?

Ovšem on, jak Ursula věděla, nikdy neměl kolem sebe tu věčnou tyranii dětí. K její matce se choval velice dvorně, za což se mu od paní Brangwenové dostalo vřelé, přátelské pohostinnosti. Dívku

svým způsobem těšilo, s jakým klidem matka zaujala toto důstojné postavení. Připadalo jí téměř nezpochybnitelné. Ve vztahu k cizím lidem nestála níž. Mezi Brangwenem a Skrebenským panovalo ovšem nepřekonatelné mlčení. Někdy ti dva spolu trochu promluvíli, ale nebyl to opravdový hovor. Ursula se radovala, když viděla, jak se otec proti mladíkovi zatvrdil.

Byla doma na Skrebenského pyšná. Jeho pomalá, malátná lhostejnost ji rozčilovala, ale také okouzlovala. Věděla, že je to výsledek ducha, který nechá věci běžet, ve spojení s hlubokou mladistvou vitalitou. Přesto ji to hluboce dráždilo.

Přesto však na něj byla pyšná, když si tím svým duchaplným způsobem hověl v jejím domově, protože byl zároveň neustále tak pozorný a dvorný k matce a k ní samé. Vnímat jeho přítomnost v místnosti jí připadalo úžasné. Cítila se tím obohacena a umocněna, jako by představovala kladný pól a on proudění k němu. A byť jeho dvornost a souhlas patřily hlavně matce, jí náleželo jiskrné mihotání jeho těla. Držela je ve svých rukou.

Neustále si musela dokazovat svou moc.

„Chtěla jsem ti ukázat, co jsem vyřezala,“ řekla.

„To snad nestojí za ukazování,“ namítl otec.

„Chtěl by ses na to podívat?“ zeptala se a namířila ke dveřím.

A jeho tělo se zvedlo ze židle, třebaže ve tváři jako by chtěl souhlasit s rodiči.

„Je to v dílně,“ dodala.

A on šel za ní ze dveří, ať už cítil cokoli.

V dílně si hráli na líbání, skutečně si hráli. Byla to sladká, vzrušující hra. Otočila se k němu, ve tváři smích, jako by ho vyzývala. A on tu výzvu okamžitě přijal. Ruku si ovinul jejími vlasy a jemně, s rukou obtočenou vlasy za její hlavou si postupně přitáhl její tvář, zatímco ona se skoro bez dechu smála. Oči mu zasvítily v odpověď, jak se mu ta hra líbila. A políbil ji, čímž prosadil svou vůli, a ona ho také políbila, čímž vyjádřila, že je tomu sama ráda. Věděli, že je to odvážné a neopatrné a nebezpečné, ta jejich hra, protože si hráli s ohněm, ne s láskou. Jako by se tím postavila celému světu – líbala ho, protože

prostě chtěla. A on s jakousi smělostí podobnou cynismu, výbojně proti všemu, čemu naoko sloužil, opětoval útok.

V tu chvíli byla krásná, tak otevřená, tak zářivá, tak vzrušující, když se dojemně a nesprávně oddávala riziku. Jako by v něm zažehla jakési šílenství. Jako květina chvějící se a doširoka otevřená na slunci ho pokoušela a vyzývala a on tu výzvu přijal, cosi jako by v něm dozrálo. A pod vším tím smíchem a dojemnou neopatrností se skrývaly chvějivé slzy. To ho téměř dohánělo k šílenství, šílel touhou, bolestí, jejímž jediným východiskem bylo, že by se zmocnil jejího těla.

Tak se otřesení a se strachem vrátili k jejím rodičům do kuchyně a tvářili se jakoby nic. Ale v obou se vznítilo cosi, co už teď nemohli uhasit. Zjitřovalo a umocňovalo jim to smysly, byli živější a schopnější bytí. Ale pod tím vším se skrýval bolestný pocit pomíjivosti. Znamenalo to fantastické sebeprosazení u obou – on se prosazoval před ní, cítil se úžasně mužný a nekonečně neodolatelný, ona se prosazovala před ním a věděla, že je nekonečně žádoucí, a tudíž nekonečně silná. A co nakonec mohl jeden či druhý z takové vášně získat než pocit svého maximálního já, v protikladu k ostatnímu životu? V tom však bylo cosi konečného a smutného, neboť lidská duše v největším rozmachu chce pocít nekonečna.

Nicméně tato vášeň se nyní započala a musela pokračovat, ta Ursulina vášeň poznat své vlastní maximální já, vymezené, a tím i definované v protikladu k němu. Mohla se vymezovat a definovat v protikladu k němu, k muži, mohla být svým vlastním maximálním já, ženou, ženskou a vítěznou na jeden okamžik v tom úžasném sebeprosazení v protikladu k mužskému, v tom svrchovaném protikladu vůči muži.

Když přišel Anton příští den odpoledne jako kocour na lov, šla s ním naproti do kostela. Otec se na něj čím dál víc vztekal, matka se hněvivě zatvrzovala vůči ní. Ale jako rodiče přirozeně dopřávali svým dětem v jejich konání toleranci.

Šli spolu přes hřbitov, Ursula a Skrebenský, utíkali se schovat do kostela. Uvnitř bylo oproti slunečnému odpoledni venku šero, ale měkká záře mezi kamennými pilíři působila velice útulně. Okna

hořela rubínovou červení a modří a poskytovala nádhernou zástěnu jejich tajné kamenné besídky.

„To je ale skvělé místo na schůzku,“ řekl šeptem a rozhlédl se kolem sebe.

Ona se také rozhlédla po důvěrně známém vnitřku kostela. Příšeří a ticho ji mrazily. Ale oči měla prozářené smělostí. Zde, zde hodlá prosadit své nezkrotné, úžasné ženské já, právě zde. Zde chtěla rozvíť svůj ženský květ jako plamen, v tomto příšeří, které působilo vášnivěji než světlo.

Chvíli si jeden druhého nevšíмали, pak se s vědomou touhou otočili k sobě. Objala ho, přitiskla se k němu tělem a s rukama zabořenýma do jeho ramenou vzadu jako by se skrze něj prociťovala, jako by poznávala jeho mladé, napjaté tělo skrz naskrz. A bylo tak krásné, tak pevné, a přece tak úžasné na ní závislé a v její moci. Nastavila mu svá ústa a pila jeho plný polibek, plněji a plněji.

A bylo to krásné, velmi krásné. Jako by ji jeho polibek naplňoval, jako by pila silné, zářící sluneční světlo. Celá se zevnitř rozzářila, jako by to sluneční světlo bilo na její srdce, pila z něj tak nádherně.

Odtáhla se a celá rozzářená se na něj podívala, nádherně, zářivě krásná a spokojená, rozzářená jako osvětlený mrak.

Pro něj to bylo trpké, že tak září a je tak spokojená. Smála se mu, slepá k němu, tak plná vlastní rozkoše, bez nejmenší pochyby, že jemu je stejně jako jí. A rozzářená jako anděl vyšla s ním z kostela, jako by kráčela na paprscích světla a kročeje se změnily v květiny.

Šel vedle ní, duši měl sevřenou, tělo neuspokojené. Chce snad nad ním takhle snadno zvítězit? On v tu chvíli nepociťoval žádnou vlastní rozkoš, pouze bolest a zmatený vztek.

Bylo uprostřed léta a téměř po senoseči. Měla skončit v sobotu. V sobotu však také Skrebenský odjížděl. Už se nemohl déle zdržet.

Když se rozhodl odjet, choval se k ní velice něžně a milujícím, jemně ji líbal, tak hebké, sladce a rafinovaně dlouho, že to oba téměř omamovalo.

Poslední pátek na ni počkal u školy a vzal ji na čaj do města. Pak si najal automobil, aby ji dovezl domů.

Její vzrušení nad tím, že pojede autem, bylo ohromné. On byl také pyšný na svůj závěrečný kousek. Viděl, jak Ursulu roznítil a zapálil touto romantickou situací. Pozvedla hlavu jako mladý kuň, který frká divokým nadšením.

Auto sebou smýklo do zatáčky a Ursulu to hodilo na Skrebenského. Jak se dotkli, začala ho vnímat. Rychlým, šátravým pohybem sáhla po jeho ruce a sevřela ji ve své, tak pevně, s tak propletenými prsty, jako by byli dvě děti.

Vítr foukal Ursule do tváře, od kol odletovalo tiše a rychle bláto, krajina kolem byla tmavozelená, tu a tam postříbřená čerstvými kupkami sena, s hustým stromovým pod stříbřitě zářivou oblohou.

Sevřela jeho ruku s vědomím čehosi nového, ztrápeně. Nějakou dobu nemluvili, ale seděli ruku v ruce s odvrácenými, prozářenými tvářemi.

A každou chvíli se auto zhouplo a smýklo jí k němu. A oni už čekali na ten pohyb, který je spojoval. Nicméně se mlčky dívali z okénka ven.

Viděla, jak kolem míjí známá krajina. Ale nyní to nebyla známá krajina, ale pohádková země. Uviděla Hemlock Stone na travnatém pahorku. Vypadal zvláště toho mokrého letního večera, vzdáleně, jako by se octl v kouzelné zemi. Ze stromů vylétlo pár havranů.

Kdyby jen tak mohli se Skrebenským vystoupit a sestoupit do té kouzelné země, kde předtím nikdy nikdo nebyl! Pak by se stali začarovanými lidmi a odložili by nudné, obvyklé já. Kdyby se tak mohla toulat tam na tom svahu kopce pod stříbřitou, proměnlivou oblohou, na níž se rozplývali havrani jako sprška kaněk! Kdyby tak mohli jít kolem těch zmoklých pruhů sena a cítit ve vzduchu podvečer a zajít do lesa, kde se chladným, ostrým vzduchem šířila sladká vůně zimolezu, a když člověk zavadil o větev, spadla z ní sprška kapek, krásně chladivých na tváři!

Ale jede s ním v autě, je mu nablízku a vítr jí fouká do vztyčené, dychtivé tváře a rozevlává jí vlasy. Skrebenský se otočil a uviděl její zřetelnou, jakoby vytesanou tvář, vlasy jakoby otesané větrem, pozdvižený krásný ostrý nos.

Jak trpěl, když viděl její hbitou, zřetelnou, panenskou krásu! Chtěl se zabít a hodit jí svou odpornou mrtvolu k nohám. Mučila ho touha obrátit se sám proti sobě a rozdrásat se.

Náhle na něj pohlédla. Jako by se k ní plížil a snažil se na ni dosáhnout, jako by v duchu zase ucukl. Ale v okamžiku, kdy uviděl světlo v jejích očích a rozzářenou tvář, změnil výraz a zazářil k ní jeho známý, bezstarostný smích. Samou radostí mu zmáčkla ruku a on to snesl. A náhle se sehnula a políbila mu ruku, sklonila hlavu a přitiskla si ji ke rtům, jako by mu štědře vzdávala poctu. A v něm vřela krev. Přesto zůstal nehnutě sedět, nepohnul se.

Lekla se, protože už zahýbali do Cossethay. Skrebenský ji opustí. Ale bylo to celé tak kouzelné, její pohár byl tak naplněn jasným vínem, že jí jen svítily oči.

Zaťukal na šoféra a řekl mu pár slov. Auto popojelo k tisům. Podala mu ruku a řekla sbohem, naivně a stručně jako školačka. A s rozzářenou tváří pak stála a dívala se, jak odjíždí. To, že jede dál, pro ni nic neznamenal, natolik byla plná své vlastní extáze. Neviděla, že odjíždí, protože byla plná světla, které pramenilo z něj. A když celá zářila tím úžasným světlem, jak by ho mohla postrádat?

Ve svém pokoji pak rozpráhla paže v bolestném roztoužení z té velkoleposti. Byla to její proměna, překročila samu sebe. Měla chuť se vrhnout do všeho toho skrytého jasu ve vzduchu. Byl tam, byl tam, kdyby jen dokázala se s ním spojit.

Ale nazítří si uvědomila, že Anton odjel. Její nadšení zčásti odumřelo – ale nezmizelo z paměti. Na to bylo příliš skutečné. Přesto však pomínulo a zanechalo za sebou pocit touhy. Do duše se jí vloudila hlubší touha, nová zdrženlivost.

Nepřála si, aby se jí kdokoli dotýkal nebo vyptával. Byla velice pyšná, ale také velmi nová a citlivá. Ať se jí nikdo nedotýká!

Cítila se šťastnější o samotě. Jaká radost, když mohla běhat po cestách, a nic nevidět, ale přesto tam s tím vším být! Jaká to byla radost, když se mohla o samotě těšit ze svého bohatství!

Přišly prázdniny, měla volno. Většinu času trávila osamělými toulkami, tu se stočila do klubíčka na zahradě, kde přebývaly veverky, tu

ležela v houpací síti v mlázi a ptáci přilétali tak blízko, tak blízko! Nebo když nastaly deště, odběhla na Blata, kde skryta ležela na seníku s knížkou.

A celou dobu snila o něm, někdy s určitostí, ale ve chvílích nejšťastnějších pouze mlhavě. On tvořil teplé barvy jejích snů, byl horkou krví, jež v nich pulsovala.

Když se cítila méně šťastná a nesvá, přemítala o jeho vzhledu, šatech, knoflících s odznakem pluku, které jí dal. Nebo se snažila představit jeho život v kasárnách. Nebo si představovala sebe samu v jeho očích.

V srpnu měl narozeniny a ona se vynasnažila a upekla mu dort. Měla pocit, že by nebylo příliš vkusné, kdyby mu dala nějaký jiný dárek.

Psali si stručně, většinou si pouze vyměňovali pohlednice, a vůbec ne často. Ale s dortem mu musela poslat dopis.

*Milý Antone,
nejspíš Tobě k narozeninám vyšlo zase slunce.
Ten dort jsem Ti upekla sama a přeju Ti všechno nejlepší. Nejez
ho, jestli nebude dobrý. Máma doufá, že nás přijedeš navštívit, až
budeš někde poblíž.
Tvá upřímná přítelkyně*

Ursula Brangwenová

Nudilo ji psát dopis i jemu. Nakonec slova napsaná na papíře neměla nic společného s ním či s ní.

Ustálilo se pěkné počasí, žací stroj běžel od úsvitu do západu slunce a klapal kolem po polích. Skrebenský jí napsal; měl službu na venkově, na Salisburyské pláni. Byl nyní druhým poručíkem v polní jednotce. Brzy dostane pár dní volna a přijede na Blata na svatbu.

Fred Brangwen si měl brát učitelku z Ilkestonu, hned jak skončí žně.

Sklizeň obilí skončila s mlžným, modrozlatým, horkým začátkem příjemného podzimu. Ursule připadalo, jako by svět rozvinul svou nejhebkčí, nejčistší květinu, svou čekanku, svůj ocún. Obloha svítila hezkou modří, žluté listí na cestě vypadalo jako volné, toulající se

květy, když vám šustilo u nohou, a Ursulinu srdci znělo jako ostrá, jímavá a téměř nesnesitelná hudba. Jako vyděšená dryáda utíkala před drobnými, purpurově červenými chryzantémami. Jasně žluté malé chryzantémy tak silně voněly, že její nohy jako by přešlapovaly v opilém tanci.

Pak se objevil strýc Tom, stále jako ten cynický Bakchus na obraze. Přál si uspořádat veselou svatbu, dožínkovou večeři a svatební hostinu v jednom; na dvoře farmy se postaví stan, objedná taneční kapelu a venku proběhne velká hostina.

Fred měl námitky, ale Tom se nedal zviklat. Také nevěsta Laura, hezká, chytrá dívka, chtěla velkou a veselou hostinu. Tak to vyhovovalo její vzdělanosti. Studovala na Školském ústavu v Salisbury a znala lidové písně a staré tance.

Tak pod vedením Toma Brangwena začaly přípravy. Na dvoře postavili velký stan, připravili dva velké táboráky. Najali hudebníky a nachystali hostinu.

Skrebenského čekali na druhý den ráno. Ursula měla nové bílé šaty z jemného krepdešinu a bílý klobouk. Ráda nosila bílé šaty. S černými vlasy a čistou zlatavou pletí vypadala jižně, nebo dokonce tropicky jako kreolka. Nijak se nemalovala.

Když se toho dne připravovala na svatbu, celá se chvěla. Šla za družičku. Skrebenský měl přijet až odpoledne. Svatbu naplánovali na druhou hodinu.

Když se svatebčané vraceli domů, Skrebenský stál v obývacím pokoji na Blatech. Oknem viděl Toma Brangwena, který šel za svědka, jak velice elegantní v žaketu, bílých kalhotách a kamaších přichází po zahradní cestičce a vede směřící se Ursulu. Tom Brangwen byl hezký, měl ženský typ pleti, temné oči a úzký černý knírek. Ale nehledě na krásu měl v sobě cosi mírně hrubého a smyslného; jeho podivné, zvířecí chřípí bylo široké a mocné a jeho pěkně modelovaná hlava téměř zneklidňovala svou obnažeností: pleší vpředu jako by prozrazovala měkkou zranitelnost.

Skrebenský viděl spíš toho muže než ženu. Vypadala skvěle, zvláštním, mlčenlivým a roztržitým způsobem živá. Tak se vždycky cítila v přítomnosti strýčka Toma, vždycky ji trochu mátl.

Ale když se setkala se Skrebenským, všechno zmizelo. Viděla pouze štíhlého, neměnného mladíka, který tam čekal s neproniknutelným výrazem, jako její osud. Nechápala ten jeho uvolněný, poněkud koňský vzhled, který vyvolával dojem mužnosti a cizího původu. A přece měl hladkou, hebkou tvář, na níž byly patrné city. Podala mu ruku a hlas měla jako procitající pták vyplašený úsvitem.

„Není to nádhera, že tu máme svatbu!“ volala.

Ve tmavých vlasech jí uvízly nějaké konfety.

Jeho se opět zmocnil ten zmatek, jako by ztrácel sám sebe a stával se nejasným, neurčeným, nehotovým. A přesto chtěl být pevný, mužný, jako kůň. A šel za ní.

Podávala se lehká svačina a pak se hosté rozptýlili. Hlavní hostina byla nachystaná na večer. Ursula vyšla se Skrebenským přes dvůr u stodoly na pole a nahoru na navigaci u kanálu.

Čerstvé stohy slámy tu stály velké a zlaté, jak procházeli kolem, procesí bílých hus propochodovalo kolem nich v chvástavém protestu. Ursula svítila jako bílé peří. Skrebenský šel pomalu vedle ní, neurčitý, jeho starý tvar se uvolnil a nové já, zatím šedé a nejasné, se pomalu rozvíjelo jako poupě. Mluvili o tom a onom, o ničem.

Modrá stužka kanálu se měkce vinula mezi podzimními ploty, dál směrem k zeleni malého kopce. Vlevo stála celá černá změť dolu a železnice a město, jež se prostíralo na svém kopci, korunováno věží kostela. Ve večerním světle zřetelně zářil bílý puntík kostelních hodin.

Tamtudy, cítila Ursula, vede cesta do Londýna, skrze to ponuré, lákavé vření města. Na druhé straně byl večer, měkce se rozprostírající nad zelenými lukami, klikatící se řady olší u řeky a bledé pruhy strnišť za nimi. Tady večer měkce zářil a i čejka si tu o samotě mávala křídly v míru.

Ursula a Anton Skrebenský kráčeli podél hřebene kanálu mezi těmi dvěma světy. Bobule na živých plotech se červenaly nad listím.

Večerní záře a let osamělé čejky či slabý křik jiných ptáků se tu stýkaly s trhaným rachotem kol u těžních jam, s temným, zakouřeným tlakem města na druhé straně a oni dva šli podél modrého pruhu vody a stužky oblohy mezi nimi.

Moc mu to sluší, říkala si Ursula, protože měl opálené ruce a obličej. Vyprávěl jí, jak se naučil kovat koně a vybírat dobytek na porážku.

„Baví tě být vojákem?“ zeptala se ho.

„Nejsem doslova voják,“ odpověděl.

„Ale děláš věci potřebné k válčení,“ namítla.

„Ano.“

„Bavilo by tě jít do války?“

„Mě? Asi by to bylo vzrušující. Kdyby byla válka, chtěl bych do ní jít.“

Zmocnil se jí podivný, mlhavý pocit, jakoby silného neskutečna.

„A proč bys tam chtěl jít?“

„Dělal bych něco, bylo by to opravdové. Takhle je to jako bychom si jenom na něco hráli.“

„Ale co bys v té válce dělal?“

„Stavěl bych železnice nebo mosty, dřel bych.“

„Ale ty by nakonec zase někdo strhnul, až by je armáda nepotřebovala. To mi připadá stejně jako hra.“

„Jestli říkáš válce hra.“

„A co je to?“

„Je to snad to nejvážnější, co existuje, boj.“

Připadala si náhle někde úplně jinde.

„Proč je boj vážnější než cokoli jiného?“ zeptala se.

„Protože buď zabiješ, nebo zabijí tebe – a to bych řekl, že je dost vážná věc, zabíjení.“

„Ale když jsi mrtvý, už na tobě nezáleží,“ řekla.

To ho na okamžik umlčelo.

„Ale záleží na výsledku,“ namítla. „Přece záleží na tom, jestli to srovnáme v Súdánu.“

„Tobě ne – mně taky ne – Chartúm je nám přece jedno.“

„Chceš mít životní prostor – a někdo ho musí tedy uvolnit.“

„Ale já nechci žít na Sahaře – ty ano?“ namítla s nevraživým smíchem.

„Já ne – ale musíme podpořit ty, kteří to chtějí.“

„A proč musíme?“

„Kde je pak národ, když to neuděláme?“

„Ale my nejsme národ. Je tu hromada jiných lidí, kteří tvoří národ.“

„Ti by zrovna tak mohli říct, že oni nejsou národ.“

„No, a kdyby to řekl každý, nebyl by tu národ. Ale já bych pořád byla já,“ prohlásila chytře.

„Nebyla bys sama sebou, kdyby nebylo národa.“

„Proč ne?“

„Protože by ses stala snadnou kořistí pro kohokoli.“

„Jak kořistí?“

„Přišli by a vzali by ti všechno, co máš.“

„No ani v takovém případě by toho nemohli vzít moc. Je mi jedno, co si vezmou. Dala bych přednost lupiči, který by mě unesl, před milionářem, který by mi dal všechno, co se dá koupit.“

„To proto, že jsi romantická.“

„Ano, to jsem. Chci být romantická. Nenávidím domy, které se nemění, a lidi, kteří v těch domech prostě jen žijí. Je to všechno tak zkosnatělé a hloupé. Nenávidím vojáky, jsou taky zkosnatělí a tupí. Za co ve skutečnosti bojujete?“

„Já bych bojoval za národ.“

„Ať je to jak chce, nejsi národ. Co bys udělal pro sebe?“

„Náležím k národu a musím pro ten národ splnit svou povinnost.“

„Ale když by zrovna nepotřeboval tvé služby – když by se zrovna nebojovalo? Co bys dělal pak?“

Rozčilovalo ho to.

„Dělal bych to, co všichni ostatní.“

„Co?“

„Nic. Byl bych připraven na to, až mě bude potřeba.“ Odpověděl už podrážděně.

„Mně připadá,“ řekla na to, „jako bys nebyl nikdo – jako by tam, co jsi, nikdo nebyl. Jsi vůbec někdo? Připadáš mi jako nic.“

Došli až k přístavišti nad zdymadlem. Zde stála zakotvená prázdná vlečná loď, s kabinou natřenou červenožlutě, ale s dlouhým uhelně černým nákladním prostorem. Štíhlý a umouněný muž seděl na bedně u dveří kabiny, kouřil, krmil z láhve dítě zabalené v šálu neurčité barvy a vyhlížel do večerní záře. Spěšně vyšla žena, kbelíkem rychle nabrala vodu z kanálu a opět odspěchala dovnitř. Bylo slyšet dětské hlasy. Z komína kabiny stoupal tenký modrý proužek kouře, bylo cítit, že se vaří.

Ursula bílá jako noční mūrka otálela, chtěla se podívat. Skreben-ský se loudal po jejím boku. Muž vzhlédl.

„Dobry večer,“ pozdravil je napůl troufale, napůl zaujatě. Měl modré oči, troufale hledící z umouněné tváře.

„Dobry večer,“ odpověděla potěšeně Ursula. „To je hezky, že?“

„Tak,“ odpověděl muž, „moc hezky.“

Pod rozcuchaným plavým knírem měl rudá ústa. Zuby mu bíle zasvítily, když se usmál.

„Ale,“ koktala Ursula se smíchem, „přece je hezky. Proč to říkáte, jako by nebylo?“

„Totiž pro ty, co zrovna krmí dítě, to není zas až tak růžový.“

„Můžu se podívat dovnitř?“ zeptala se Ursula.

„Nikdo vám v tom nebude bránit, běžte, jestli chcete.“

Loď byla zakotvená u protějšího břehu. Jmenovala se Annabel a patřila J. Ruthovi z Loughboroughu. Muž Ursulu bedlivě sledoval pozornýma, jiskrnýma očima. Na špinavém čele měl chomáče světlých vlasů. Objevily se dvě špinavé děti a zvědavě se dívaly, kdo to tu mluví.

Ursula pohlédla na velká vrata zdymadla. Byla zavřená a v temnotě za nimi se ozývalo dmutí, syčení a crčení vody. Na této straně sahala čirá voda téměř k vrcholu vrat. Odvážně přešla na druhou stranu ke kotvišti.

Na břehu se sehnula a pohlédla do kabiny, kde červená zář ohně osvětlovala nezřetelnou postavu ženy. Měla nutkání se tam podívat.

„Umažete si šaty,“ varoval ji muž.

„Dám si pozor,“ odpověděla. „Můžu jít dál?“

„Jistě, jestli chcete.“

Vykasala si trochu sukně, natáhla nohu k boku lodi a se smíchem skočila dolů. Rozvířila uhelný prach.

Žena popošla ke dveřím. Měla kyprou postavu a pískově žluté vlasy, mladou tvář s podivně tupým nosem.

„Jémine, vy se zmažete,“ vykřikla překvapeně a zasmála se údivem.

„Chtěla jsem se k vám podívat. Musí to být krása bydlet na takové lodi, ne?“ zeptala se Ursula.

„Já na ní tak docela nebydlím,“ odpověděla žena zvesela.

„Má fajnový bydlení v Loughboroughu,“ vysvětlil s náležitou pýchou manžel.

Ursula nahlédla do kabiny, kde se cosi vařilo na kamnech a na stole stály mísy. Bylo tam velké horko. Pak zase vyšla ven. Muž hovořil k děcku. Mělo modré oči, zarůžovělý obličejík a kšticí rudozlatých vlásků.

„Je to chlapeček, nebo holčička?“ zeptala se Ursula.

„Holčička – no vid', že jo?!“ křičel na děťátko a potřásal mu hlavíčkou. Tvářička se zvrásnila do zvláštního, velice legračního úsměvu.

„No ne!“ vykřikla Ursula. „Ta je sladká! Jak jí to sluší, když se směje!“

„Ta se umí pořádně smát,“ odpověděl otec.

„Jak se jmenuje?“ zeptala se Ursula.

„Nemá žádné jméno, žádné si nezaslouží,“ řekl muž. „Že ne, ty ňouminko malá?“ volal na dítě. Děťátko se smálo.

„Měli jsme zatím tolik práce, že jsme ji nestihli dát zapsat do matriky,“ ozvala se žena. „Narodila se tady na lodi.“

„Ale už víte, jak jí budete říkat?“ ptala se Ursula.

„Uvažovali jsme o Gladys Emily,“ odpověděla matka.

„Nic takovýho,“ odporoval otec.

„Tak se na něj podívejte! No a co bys chtěl ty?“ vykřikla matka popuzeně.

„Pojmenujeme ji Annabel po té lodi, kde se narodila.“

„A ne a ne,“ zatvrzele vzdorovala matka.

Otec seděl a škodolibě se šklebil.

„No, ještě se uvidí,“ řekl.

Ale podle toho, jak se žena zlobila, Ursula poznala, že muž nestoupí.

„Jsou to všechno pěkná jména. Říkejte jí Gladys Annabel Emily,“ navrhla.

„Ne, to by toho bylo moc,“ odpověděl.

„Vidíte ho!“ vykřikla žena. „Je tvrdohlavý jako mezek!“

„Taková hezká holčička, tak se hezky směje, a nemá ani jméno,“ broukala Ursula k děcku.

„Nechte mi ji pochovat,“ dodala.

Podal jí děcko, které bylo miminkovsky cítit. Ale mělo tak modré, široce otevřené, jakoby porcelánové oči a tak zvláště se smálo, s takovým milým posunkem, že je Ursula v tu chvíli milovala. Broukala mu a povídala. Bylo to tak zvláště milé dítě.

„Jak se jmenujete vy?“ zeptal se jí náhle muž.

„Jmenuju se Ursula – Ursula Brangwenová,“ odpověděla.

„Ursula!“ vykřikl jako omráčený.

„Byla svatá Ursula. Je to velmi staré jméno,“ dodala spěšně na vysvětlenou.

„Hele, mámo!“ zavolal.

Nedostalo se mu odpovědi.

„Pem!“ zavolal, „ty mě neslyšíš?“

„Co je?“ ozvalo se krátce.

„Co takhle Ursula?“ zazubil se.

„A co jako?“ zaznělo v odpověď a žena vyšla do dveří, připravena na souboj.

„Ursula – tak se jmenuje tadyto děvče,“ řekl mírně.

Žena si prohlédla dívku od hlavy k patě. Zjevně ji přitahovala svou štíhlou, půvabnou, svěží krásou, svou bělostnou elegancí a tím, jak něžně chovala děcko.

„A jakpak se to píše?“ zeptala se matka stydlivě, protože zjihla. Ursula jí odpověděla. Muž se podíval na ženu. Matka zmateně zrudla, jako by jí tvář zazářila stydlivostí.

„Není to obyčejné jméno, že ne?“ vykřikla vzrušeně, jako by se pouštěla do nějakého dobrodružství.

„Chtěla bys to tedy?“ zeptal se.

„Radši bych ji pojmenovala takhle než Annabel,“ řekla rozhodně.

„A já bych tohle jméno zase radši než Gladys Emily,“ dodal on.

V nastalém tichu Ursula vzhledla.

„Vy ji opravdu pojmenujete Ursula?“ zeptala se.

„Ursula Ruth,“ odpověděl muž a potěšeně se zasmál, jako by právě něco našel.

Nyní bylo na Ursule, aby pocítila zmatek.

„Zní to moc hezky,“ řekla. „Musím jí ale něco dát. A vůbec nic s sebou nemám.“

Stála v těch svých bílých šatech na lodi a přemítala. Štíhlý muž v její blízkosti ji pozoroval, jako by to byla zvláštní bytost, jako by mu prozařovala tvář. Očima se na ni nestoudně smál, ale pod tím vzrůstal jeho obdiv.

„Mohla bych jí dát svůj náhrdelník?“ zeptala se.

Byl to ten malý náhrdelník s ametysty, topazy, perličkami a křišťálem, navlečenými na zlatém řetízku, který jí dal strýček Tom. Měla ten náhrdelník velmi ráda. Dívala se na něj s láskou, když si ho odpínala z krku.

„Je cenný?“ ptal se muž zvědavě.

„Myslím, že ano,“ odpověděla.

„Ty kamínky a perly jsou pravé, má cenu takové tři čtyři libry,“ ozval se Skrebenský z břehu. Ursula poznala, že její počínání neschvaluje.

„Musím ho dát vašemu děťátku – smím?“ ptala se.

Lodník se začervenal a rozhlédl se po večerní krajině.

„To já nemůžu rozhodnout.“

„A co by tomu řekli vaši rodiče?“ vykřikla zvědavě žena ode dveří.

„Patří mně,“ řekla Ursula a rozhoupala třpytivý řetízek před dítětem. Děťátko roztáhlo prstíčky, ale nemohlo věc uchopit. Ursula vsunula šperk do malé ručky a sevřela ji. Děťátko zamávalo lesklými konci řetízku. Ursula dala svůj náhrdelník. Rozesmutnilo ji to, ale nechtěla ho zpátky.

Řetízek vyklouzl dítěti z ručky a spadl na dno lodě zaprášené od uhlí. Muž se pro něj shýbl s jakousi opatrnou úctou. Ursula si všimla, jak jeho zhrublé, tupé prsty šátrají po malé hromádce řetízku. Kůži na hřbetu ruky měl zarudlou, světlé chlupy se ježily a leskly. Byla to však hubená, šlachovitá a schopná ruka a Ursule se líbila. Opatrně zvedl náhrdelník a sfoukl z něj uhelný prach, jak mu ležel na dlani. Jako by se zklidnil a zpozorněl. Natáhl ruku s malým lesklým náhrdelníkem na tvrdé, černé dlani.

„Vemte si ho zpátky,“ vyzval ji.

Ursula se zářivě zatvrdila.

„Ne,“ odpověděla. „Už patří malé Ursule.“

Přistoupila k děcku a zapnula mu náhrdelník kolem teplého, měkkého a slabého krčku.

Nastal okamžik zmatku, pak se otec sehnul nad dítětem:

„A jakpak řekneš?“ zeptal se. „Poděkovala jsi pěkně? Poděkovala jsi, Ursulo?“

„Tak už se jmenuje Ursula,“ řekla matka, která se mile usmívala ode dveří. Vyšla ven, aby se podívala na šperk na hrdle děťátka.

„Ano, už se jmenuje Ursula,“ přisvědčila Ursula Brangwenová.

Otec k ní vzhledl s důvěrným, napůl galantním, napůl nestoudným, ale toužebným pohledem. Jeho okouzlená duše ji milovala: ale věděl, že jeho duše bude vždycky okouzlená.

Chtěla už jít. Přistavil jí malý žebřík, aby mohla vylézt nahoru na navigaci. Políbila dítě v matčině náruči, pak se otočila. Matka se rozplývala. Muž stál mlčky vedle žebříku.

Ursula se vrátila ke Skrebenskému. Dvě mladé postavy přešly po vratech zdymadla nad lesknoucí se žlutou vodou. Lodník se díval, jak odcházejí.

„Moc se mi líbili,“ říkala Ursula. „On byl tak jemný – tak jemný! A to děcko bylo tak roztomilé!“

„Vážně byl jemný?“ ptal se Skrebenský. „Ta žena určitě předtím někde sloužila.“

Ursula sebou cukla.

„Ale mně se jeho nestoudnost líbila – někde vespod byla jemná.“

Pospíchala zpátky, rozradostněná setkáním s tím umouněným, štíhlým mužem s rozcuchaným knírem. Měla z něj příjemně hřejivý pocit. Jako by skrze něj pocítila bohatost vlastního života. Skrebenský jakoby vytvořil kolem ní mrtvo, sterilitu, jako by se svět proměnil v popel.

Jak spěchali domů na slavnostní večeři, řekli si toho málo. On záviděl tomu štíhlému otci tři děti jeho drzou přímou a jeho zbožňování Ursulina ženství, zbožňování těla i duše dohromady. Mužovo tělo a duše toužily po těle a duchu dívky, zbožňovaly je touhou, která si byla vědoma nedosažitelnosti svého předmětu, ale k radosti jí stačilo vědět, že ta dokonalost existuje, radovala se, že došlo k tomu okamžiku spojení.

Proč on sám netoužil takhle po ženě? Proč nikdy skutečně nechtěl ženu, ne celou svou bytostí – nikdy nemiloval, nikdy nezbožňoval, pouze ji fyzicky chtěl?

Ale bude ji nadále chtít svým tělem, nechť si duše dělá, co chce. Na Blatech se postupně rozhořel jakýsi plamen fyzické touhy. Zažehl ho Tom Brangwen a svatba Freda, toho stydlivého, toporného farmáře, s hezkou, polovzdělanou dívkou. Tom Brangwen jako by svou tajnou mocí rozfoukával ten vzrůstající se plamínek. Nevěstu silně přitahoval a svým vlivem působil ještě na jinou krásnou světlovlasou dívku, chladnou a horoucí jako moře, která říkala vtípné věci, jež on ocenil, čímž zažehl další, jako fosfor. V jejích zelenavých očích jako by se skrývalo jakési tajemství a ruce podobné perleti působily leskle a průzračně, jako by v nich to tajemství viditelně planulo.

Když se večeře chýlila ke konci a podával se dezert, začala hrát hudba – housle a flétny. Tváře všech zářily. Všichni zahořeli vzruše-

ním. Když skončily drobné proslovy a nikdo už nesahal po láhvi portského, ti, kdo chtěli, mohli dostat venku kávu. Byl teplý večer.

Svítily jasné hvězdy, měsíc ještě nevyšel. A pod hvězdami žhnuly bez plamenů dva velké rudé ohně. Kolem nich visela světla a lucerny a před ohněm stál osvětlený stan.

Mladí se po skupinkách vytráceli do tajemné noci. Ozýval se smích a hlasy, voněla káva. V pozadí se temně rýsovala stavení farmy. Bledé i temné postavy se míhaly sem a tam. Rudá zář probleskla na bílé či hedvábné sukni, lucerny osvětlovaly pohybující se hlavy svatebčanů.

Ursule to připadalo nádherné. Cítila se jako nová bytost. Připadalo jí, že tma dýchá jako boky nějakého velkého zvířete, nezřetelně se rýsovaly stohy sena, jako by jich byla spousta, a představovaly tmavý, plodný brloh kousek odtud. Rozechvívaly ji vlny blouznící tmy. Chtěla se uvolnit. Chtěla se natáhnout a dostat se mezi blikající hvězdy, chtěla běžet a uniknout hranicím země. Šíleně chtěla uniknout. Jako by se lovecký pes snažil utrhnout ze šňůry a vrhnout se do tmy za bezejmennou kořistí. Tma pulsovala vášní a mohutně, byť nepozorovaně dýchala. Čekala na ni, aby ji podpořila v jejím úniku. A jak se mohla do toho pustit – a jak se mohla uvolnit? Musí přeskočit ze známého do neznáma. Nohy i ruce jí šíleně pracovaly, hrud' se dmula jako spoutaná.

Spustila hudba a pouta začala povolovat. Tom Brangwen tančil s nevěstou, rychle a plynule, jako by se octli v jiném živlu, nedosažitelní jako tvorové pohybující se ve vodě. Fred Brangwen šel tančit s jinou partnerkou. Hudba se ozývala ve vlnách. Hluboký podvodní proud tance jako by unášel a pohlcoval jeden pár za druhým.

„Pojď,“ vyzvala Ursula Skrebenského a položila mu ruku na paži.

Jakmile se ho dotkla, jako by přestal vnímat vše ostatní. Vzal ji do náruče jako do jisté, nepostižitelné moci své vůle, a když tančili po kluzké trávě, stali se jedním pohybem, jedním zdvojeným pohybem. Jako by to byl nekonečný pohyb, který měl pokračovat navždy. Jeho

vůle a její vůle zaklesnuté v transu pohybu, dvě vůle zaklesnuté v jednom pohybu, a přesto nikdy nesplývající, nikdy se neodevzdávající té druhé. Bylo to modrozelené, prolínající se, závratné plynutí a zápas v plynutí.

Oba je pohltilo hluboké ticho, hluboká, uplývavá podvodní energie, která jim dodávala neomezenou sílu. Všichni tanečníci se prolínali a splývali s plynutím hudby. Dvojice jako stíny vířily znovu a znovu kolem ohně, tančící nohy tiše odplouvaly do tmy. Byl to pohled na hlubiny podsvětí pod velkou potopou.

Tma se úžasně pohupovala, celá noc jako by se pomalu kymácela, hudbu bylo slyšet jen zlehýnka na povrchu, jako by podivně, extaticky vlnila povrch tance, ale pod tím vším byla pouze jedna velká vlna vzdouvající se a padající nazpět na pokraj zapomnění, pak se opět valící pomalu vpřed k druhému konci – a srdce se pokaždé posunulo s ní a sevřelo se úzkostí, když dosáhla vrcholu a pohyb se v tom kritickém bodě zarazil a smýkl se nazpět.

Jak tanec ztěžka plynul dál, Ursula začala vnímat, že na ni cosi hledí. Cosi ji pozorovalo. Nějaká mocná, zářivá síla se dívala přímo do ní, ne na ni, ale přímo do nitra. Z velké dálky, a přitom bezprostředně, ji cosi mocného, nepřekonatelného stále sledovalo. A ona tančila dál se Skrebenským, zatímco to velké, bílé sledování pokračovalo a ve svém odhalování vše vyrovnávalo.

„Vyšel měsíc,“ řekl Anton, když ztichla hudba a náhle si připadala jako ztroskotaní, jako kousky náplavy na pobřeží. Otočila se a uviděla velký bílý měsíc, jak se na ni dívá nad kopcem. A její hrud' se mu otevřela, jako průsvitný drahokam se přimkla k jeho světlu. Její dvě ňadra se rozevřela, aby mu ustoupila z cesty, její tělo se do široka otevřelo jako chvějivá sasanka, jako by jemně, celá rozprostřená, zvala měsíc k sobě. Přála si, aby ji měsíc naplnil, přála si nádherné splynutí s měsícem, naplnění. Ale Skrebenský ji vzal kolem pasu a odvedl pryč. Přehodil jí přes ramena velký, tmavý plášť a seděl, její ruku ve své, zatímco nad žhnoucími ohni planulo měsíční světlo.

Nebyla tam. Trpělivě seděla pod pláštěm a Skrebenský ji držel za ruku. Ale její nahé já bylo pryč a dožadovalo se měsíčního světla, bilo do měsíčního světla řadry a koleny, jak se s ním setkávalo a spojovalo. Málem to provedla doopravdy, chtěla odhodit šaty a uprchnout, pryč od toho temného zmatku a chaosu lidí, na kopec a k měsíci. Ale lidé stáli kolem ní jako kameny, jako magnetické kameny a ona ve skutečnosti nemohla prchnout. Skrebenský ji tížil jako závaží, tíže jeho přítomnosti ji zadržovala. Cítila jeho břímě, slepé, naléhající, nehybné břímě. Byl nehybný a tížil ji. Povzdechla si bolestí. Kéž by jí byl dopřán chlad a naprostá svoboda a jas měsíce! Chtěla se odpoutat. Měla pocit lesklého kovu zatíženého temným, nečistým magnetismem. Byl jako pěna na roztaveném kovu, lidé kolem také jako pěna. Kdyby se tak mohla odpoutat a dopřát si čirého, svobodného měsíčního světla!

„Nemáš mě dnes večer ráda?“ ozval se tiše hlas stínu za jejím ramenem. V třpytivém jasu měsíce sevřela ruce, jako by šílela.

„Nemáš mě dneska večer ráda?“ opakoval tichý hlas.

A ona věděla, že kdyby se otočila, musela by zemřít. Zmocnil se jí podivný běs, běs rvát věci na kusy. Měla ničivý pocit v rukou, jako by se proměnily v ničivé kovové ostří.

„Nech mě být,“ řekla.

A tu se jeho také zmocnila temnota a zatvrzelost, jakási netečnost. Seděl netečně vedle ní. Odhodila plášť a kráčela k měsíci, sama stříbřitě bílá. Šel těsně za ní.

Znovu spustila hudba a tančilo se. Přivlastnil si ji. V jejím srdci se rozpoutala divoká, bílá, chladná vášeň. Ale on ji pevně držel a tančil s ní. Jeho tělo bylo neustále u ní, jako měkké závaží, tížilo ji, jak tančili. Držel si ji těsně u sebe, takže cítila jeho tělo, jeho váhu, jak na ni klesá a usazuje se na ní, přemáhá její život a energii, uvrhuje ji v netečnost spolu s ním, cítila, jak ji jeho ruce vzadu tisknou, tlačí se na ni. Ale přesto přetrvávala v jejím těle ta neviditelná, chladná, nezdrotná vášeň. Tanec se jí líbil – uvolňoval ji, uváděl ji do jakéhosi transu. Ale bylo to pouze jakési využití času, který existoval mezi ní a její čirou bytostí. Nechala se od Antona unášet, nechala ho vyna-

kládat veškerou moc nad ní, jako by nad ní mohl získat moc, aby ji přinutil podvolit se mu. Přijímala veškerou sílu jeho moci. Dokonce si přála, aby ji překonal. Byla chladná a stála nehnutě jako solný sloup.

On se veškerým tlakem své vůle snažil uchopit sebe sama a přinutit ji. Kdyby ji tak mohl přinutit! Jako by ho proměnila v nicotu. Byla chladná a tvrdá a plná jasu jako sám měsíc a mimo jeho dosah, stejně tak jako byl mimo jeho dosah měsíční svit, který nikdy nemohl uchopit ani poznat. Kdyby ji tak mohl nějak spoutat a přinutit!

Tak odtančili čtyři pět kousků, neustále spolu. Tlak jeho vůle se neustále zvyšoval, jeho tělo působilo, hrálo na ni. A přece ji neměl, byla tvrdá a jasná, nedotčená. Ale musel se k ní přece nějak dostat, obklopit ji, chytit ji do sítě stínu, do tmy, aby skončila jako lesknoucí se tvor třpytící se v síti stínů, polapená. Pak by ji měl, pak by se z ní mohl radovat. Jak by se z ní radoval, až by byla polapená!

Když v jednu chvíli dotančili, nechtěla se už posadit a šla pryč. Vzal ji kolem pasu a jako by ji nesl svým pohybem. A zdálo se, že svolila. Byla projasněná jako paprsek měsíce, leskla se jako ocelové ostří, on jako by svíral ostří, které ho zraňovalo. A přesto ji svíral – byť ho to mělo třeba zabít!

Popošli ke dvoru u stodoly. Tam téměř v hrůze uviděl velké čerstvé stohy obilí třpytící se a lesknoucí tou proměnou, stříbřité a přítomné pod noční modrou oblohou, vrhající temné, těžké stíny, ale samy majestátní a jen nezřetelně viditelné. Ona jako mihotající se pavučina jako by mezi nimi planula, jak se vzpínaly jako chladné ohně k stříbřité modravému vzduchu. Báł se toho velkého měsíčního požáru stohů, který se před ním tyčil. Srdce se mu stáhlo, začalo se tavit jako korálek. Věděl, že zemře.

Nějakou chvíli stála v tom všezaplavujícím jasu měsíce. Připadala mu jako paprsek planoucí moci. Bála se toho, čím je. Když se na něj podívala, na jeho zastíněnou, neskutečnou a váhavou postavu, přepadla ji náhlá chuť zmocnit se ho a rvát ho, až by z něj nezbylo nic. V rukou a zápěstích cítila nezměrnou tvrdost a sílu, jako v kovovém

ostří. On čekal vedle ní jako stín, který chtěla rozptýlit, zničit, jako měsíční svit ničí tmu, zabít, skoncovat s ním. Dívala se na něj a tvář jí jasně a procítěně plála. Pokoušela ho.

A jakási tvrdošijnost v něm ho přiměla, že ji objal a vtáhl do stínu. Poddala se – ať zkusí, co dovede. Ať zkusí, co dovede. Opřel se o stoh a držel ji v objetí. Stoh ho ostře bodal tisícem chladných, ostrých plamínek. Přesto ji tvrdošijně držel.

A nebojácně se jí začal rukama dotýkat, té soli, toho neporušeného jasu jejího těla. Kdyby ji jen mohl mít, jak by se z ní radoval! Kdyby jen dokázal polapit to oslnivé, chladné, solí planoucí tělo měkkým železem svých rukou, polapit ji, zajmout ji, přidršet ji, jak šíleně by se z ní radoval! Jemně, ale s veškerou energií se snažil ji zachvátit, mít ji. A ona neustále planula, zářila, tvrdá jako sůl a smrtící. A on přesto tvrdošijně, byť ho páľilo celé tělo, jako by se rozpadalo, jako by bylo napadené nějakým stravujícím, umrtvujícím jedem, vytrvával ve víře, že ji nakonec překoná. Ve svém šíleném zápase dokonce vyhledal její ústa svými, třebaže mu to připadalo, jako by nastavoval tvář nějaké hrozné smrti. Ona se mu poddala a on se jí nutil, jak mohl, jeho duše neustále naříkala:

„Pusť mě k sobě – pusť mě k sobě.“

Přijala ho v tom polibku a jeho se zmocnil její naléhavý polibek, naléhavý a prudký a ničivě planoucí jako měsíční svit. Jako by ho ničila. Točila se mu hlava, sebral veškerou svou sílu, aby ji vydržel líbat, aby v tom polibku udržel sám sebe.

Ale ona se k němu přimkla tvrdá a nezlomná, chladná jako měsíc a planoucí jako tvrdá sůl. Až postupně jeho teplé, měkké železo ochablo, poddalo se a ona ho deptala, vřela jeho zkázou, vřela jako nějaká krutá, ničivá sůl kolem posledního zbytku jeho bytosti, ničila ho, ničila v polibku. A její duše vykryštovala triumfem a jeho duše se rozpustila utrpením a zkázou. Tak z něj udělala oběť, strávil ho, zničila. Zvítězila – už nebyl.

Postupně začínala přicházet k sobě. Postupně se jí vrátilo jakési denní vědomí. Náhle se noc změnila ve svou dřívější obvyklou, mírnou skutečnost. Postupně si uvědomila, že ta noc je obyčejná

a normální, že ta skvělá, žhnoucí, transcendentální noc ve skutečnosti neexistuje. Pomalu se jí zmocňovala hrůza. Kde je? Co je to, ta nicota, kterou cítí? Ta nicota byl Skrebenský. Byl opravdu tam? – kdo vlastně je? Mlčel, nebyl tam. Co se stalo? Zbláznila se – jaká hrůznost se jí zmocnila?! Naplnil ji nepřekonatelný strach ze sebe samé, nepřekonatelná touha, aby neexistovalo, to druhé planoucí a stravující já. Zmocnila se jí šílená touha, aby to, co se stalo, upadlo v zapomnění, nikdy už na to nepomyslela, nikdy to ani na okamžik nepřipustila jako možnost. Odmítala to veškerou svou silou. Veškerou silou se od toho odvracela. Byla hodná, chovala se milujícím. Srdce ji hřálo, krev měla temnou, teplou a hebkou. Mazlivě položila Antonovi ruku na rameno.

„Že je nádherně?“ zeptala se tiše, vemlouvavě, mazlivě. A začala ho hladit, aby ho vzkřísila. Neboť byl mrtvý. A vzala si do hlavy, že on se to nikdy nedoví, nikdy si nebude vědom toho, co se stalo. Přivede ho zpět z mrtvých, aniž by mu nechala stopu čehokoli, podle čeho by si pamatoval své zničení.

Vložila do toho veškeré své obvyklé, hřejivé já, dotýkala se ho, uctívala ho svou milující vnímavostí. A on se k ní postupně vrátil, ale jako jiný muž. Byla hebká, podmanivá, mazlivá. Sloužila mu jako zbožňující otrokyně. A podařilo se jí přivést k životu celou jeho schránku. Přivedla k životu jeho tělesnou schránku. Ale podstata zmizela. Posílila jeho pýchu, krev mu opět proučila pyšně. Ale neměl podstatu – jako samostatný muž neměl podstatu. Jeho srdce muže nemělo už nikdy zaplanout triumfem, nemělo nezkrotně bít. Od nynějška bude žít jako otrok, na oplátku, nikdy už nebude tím nezkrotným, se srdcem z nepolapitelného, neporazitelného ohně. Ona ten oheň zdusila, ona ho zlomila.

Ale mazlila se s ním. Nechtěla, aby si pamatoval, co se stalo. Sama na to zapomene.

„Polib mě, Antone, polib mě,“ prosila ho.

Líbal ji, ale věděla, že se jí nemůže dotknout. Svíral ji v náruči, ale neměl ji. Cítila na sobě jeho ústa, ale vůbec ji jimi nepřinutil.

„Líbej mě,“ šeptala v šílené úzkosti, „líbej mě.“

A on ji líbal, jak mu kázala, ale v srdci měl prázdno. Ona navenek přijímala jeho polibky, ale duši měla prázdnou a necitlivou.

Když se podívala stranou, uviděla jemný lesk ovesných klasů, visících ze stohu v měsíčním světle, cosi pyšného a královského a zcela neosobního. Byla pyšná s nimi, tam, kde byly ony, byla také ona. Ale v tomto časném hřejivém světě obyčejných věcí je laskavá a hodná dívka. Toužebně sáhla po dobru a lásce. Chtěla být laskavá a hodná.

Vraceli se domů nocí bledou a prozářenou všude kolem, skrze stíny a mihotání a předměty. Zřetelně vnímala květiny na zemi pod živými ploty, viděla tenké klasy ze snopů, které se zachytily na živém plotu a bíle svítily.

Bylo to tak krásné, tak krásné! S bolestí si uvědomila, jak nevázaně šťastná byla ten večer, od chvíle, kdy ji políbil. Ale jak kráčel s rukou kolem jejího pasu, otočila se a nabídla noci, která tak úžasně zářila, velkou obět vlastního já, přičemž fantastický božský měsíc bíle a otevřeně zářil jako ženich, stíny byly plné stříbřitých, proměněných květín.

Znovu ji políbil pod tisy doma a ona se od něj odloučila. Doma utekla před rodiči do svého pokoje, kde vyhlédla z okna na krajinu ozářenou měsícem, rozpráhla paže, jak nejvíc to šlo, a rozkošně a s bolestí se obětovala světlé, přátelské noci.

Ale utrpěla smutné zranění, zranila se – jako by se pohmoždila, tím, že ho zničila. Rukama si přikryla obě mladá ňadra, jako by je skrývala, a když sama sebe skryla, odplížila se do postele spát.

Ráno svítilo slunce, vstala silná a roztančená. Skrebenský byl stále ještě na Blatech. Přejde do kostela. Život je krásný a úžasný! Toho svěžího nedělního rána vyšla do zahrady, mezi ty žluté a temně rudé barvy podzimu, dýchala vůni země a dotýkala se pavučin babího léta, viděla obilná pole prostírající se do dálky bledá a neskutečná, všude vládlo nápadné ticho nedělního rána, naplňované nezvyklými zvuky. Dýchala tělo země a ta jako by se jí mohutně pohnula pod nohama, jak tam stála. Do modravého vzduchu proudily silné výdechy země, klid byl klidem silného, vyčerpaného dechu, červeň a žluť a bílý jas

strniště představovaly zachvění a pohyb poslední přetrvávající extáze a nezkalené blaženosti naplnění.

Když přišel, zvonily kostelní zvony. Jak vstoupil, napjatě vzhlédl. Ale cosi ho trápilo a měl zraněnou pýchu. Připadal jí velice naparáděný, vnímala jeho oblek od krejčího.

„To byla nádhera včera večer, vid’?“ zašeptala mu.

„Ano,“ přisvědčil. Ale jeho tvář se nerozjasnila ani neuvolnila.

Bohoslužby a zpěvu si toho rána vůbec nevšímala. Vnímala barevnou záři oken, postavy farníků. Dívala se do První knihy Mojžíšovy, kterou měla v Bibli nejraději.

„Bůh Noemu a jeho synům požehnal a řekl jim: ‚Plod’te a množte se a naplňte zemi. Bázeň před vámi a děs z vás padnou na všechnu zemskou zvěř a na všechno nebeské ptactvo; se vším, co se hýbe na zemi, i se všemi mořskými rybami jsou vám vydáni do rukou. Každý pohybující se živočich vám bude za pokrm; jako zelenou bylinu vám dávám i toto všechno.‘“

Ale to ráno Ursulu biblický příběh nijak nezajímal. Množení a naplňování země ji nudilo. Připadalo jí to všechno jako vulgární záležitost, jako chov dobytka. Chovatelská moc člověka nad zvěří a rybami ji zanechávala chladnou.

„Vy pak se plod’te a množte, hemžete se na zemi a množte se na ní.“

V duchu se tomuto množení posmívala, jak se z každé krávy stnou dvě, z každého tuřínu deset tuřínů.

„Dále Bůh řekl: ‚Toto je znamení smlouvy, jež kladu mezi sebe a vás i každého živého tvora, který je s vámi, pro pokolení všech věků: Položil jsem na oblak svou duhu, aby byla znamením smlouvy mezi mnou a zemí. Kdykoli zahalím zemi oblakem a na oblaku se ukáže duha, rozpomenu se na svou smlouvu mezi mnou a vámi i veškerým živým tvorstvem, a vody již nikdy nezpůsobí potopu ke zkáze všeho tvorstva.‘“

„Ke zkáze všeho tvorstva“, proč zrovna, tvorstva? Kdo byl ten pán všeho tvorstva? A nakonec jak velká byla Potopa? Možná pár dryád a faunů uteklo polekaně do hor a do vzdálenějších údolí a lesů, ale

většina si žila bezstarostně dál, aniž věděla něco o nějaké potopě, ledaže jim to řekly nymfy. Ursula si ráda představovala, jak se najády v Malé Asii potkávaly u ústí bystřin, tam, kde se moře vrací a mísí se sladkou vodou, s nereidami a volaly na své sestry novinky o Potopě a Noemovi. Vyprávěly zábavné historky o Noemovi a jeho arše. Některé nymfy líčily, jak se pověsily na bok archy, nahlížely dovnitř a slyšeli Noema, Šéma, Cháma a Jefeta, kteří si tam seděli a nedbali na déšť, jak si povídají o tom, že oni čtyři jsou teď jediní lidé na zemi, protože Hospodin utopil všechny ostatní, aby oni čtyři měli všechno pro sebe a byli pány všeho, coby nájemci pod velkým Vlastníkem.

Ursula si přála být tehdy nymfou. Byla by se smála okénkem archy a cákala kapky vody na Noema, než by se odplavila k lidem, kteří byli vzhledem ke svému Vlastníkovi a Potopě méně důležití.

Kdo je nakonec Bůh? Jestliže jsou červi v mrtvém psu pouze polibkem Boha na mršíně, co pak není Bůh? Měla toho Boha dost. Už ji unavovala Ursula Brangwenová, která si dělala starosti s Bohem. Ať byl Bůh čímkoli, prostě byl, a nebylo třeba, aby se kvůli němu zneklidňovala. Měla pocit, že si může dovolit všechno.

Skrebenský seděl vedle ní, naslouchal kázání, hlasu práva a řádu. „U vás pak jsou spočteny i všechny vlasy na hlavě.“ Tomu nevěřil. Věřil, že své vlastní věci má k dispozici. Může si s nimi dělat, co chce, pokud nechá na pokoji to, co patří jiným lidem.

Ursula ho hladila a mazlila se s ním. Nicméně věděl, že se chce proti němu postavit a zničit jeho bytost. Nebyla s ním, byla proti němu. Ale její mazlení, její naprostý obdiv k němu v běžném životě ho těšily.

Vytáhla ho z jeho vlastního já a zamilovali se do sebe mladým, romantickým, téměř fantastickým způsobem. Dal jí prstýnek. Hodili ho do sklenky rýnského vína a ona se napila, pak se napil on. Pili, dokud se prstýnek neobjevil na dně. Pak si ten prostý šperk vzala a na niti si ho zavěsila na krk, kde ho nosila.

Když odjížděl, řekl si jí o fotografii. Velice vzrušeně šla s pěti šilinky k fotografovi. Výsledkem byl ošklivý malý obrázek, na němž měla ústa nakřivo. Žasla nad ním a obdivovala ho.

On však dokázal vidět jen dívčinu živou tvář. Obrázek ho zraňoval. Nechal si ho, stále ho měl na paměti, ale skoro nesnesl se na něj dívat. Ta jasná, nebojácná tvář s mírně nepřítomným výrazem ho zraňovala až v duši. Ten nepřítomný výraz vyjadřoval, jak je mu vzdálená.

Pak byla vyhlášena búrská válka v jižní Africe a všude to vzrušeně bzučelo. Napsal jí, že tam možná půjde, a poslal jí bonboniéru.

Při pomýšlení, že by šel do války, si připadala trochu neskutečně, nevěděla, co má cítit. Romantickou situaci, kterou tak dobře znala z knih, sotva chápala ve skutečnosti. Pod povrchním radostným vzrušením se projevovala jakási únava a hluboké, hořké zklamání.

Nicméně bonbony si schovala pod postel a jedla je sama, vždýcky předtím, než šla spát, a ráno po probuzení. Celou dobu měla silně provinilý a zahanbený pocit, ale prostě se o ně nechtěla s nikým dělit.

Ta bonboniéra jí zůstala v paměti dlouho potom. Proč si bonbony tajně schovala a snědla každický bonbon sama? Proč? Neměla doopravdy pocit viny, jen věděla, že by se měla cítit provinile. A nemohla se rozhodnout. Ta krabice, nyní prázdná, tam zvláštním způsobem monumentálně čněla. Mučilo ji to. Co si o tom měla myslet?

Myšlenka na válku vůbec ji uváděla do velkých rozpaků.

Když se muži začali organizovat, aby proti sobě bojovali, připadalo jí, jako by se bortily samy póly světa a celý se pak mohl propadnout do nekonečných hlubin. Měla hrůzný pocit bezedné propasti. Přesto však tu panovala o válce zavedená představa romantiky, cti, dokonce zbožnosti. Ursula si připadala velice zmatená.

Skrebenský měl hodně práce, nemohl ji přijet navštívit. Nežádala si o žádné ujištění či záruku. Co mezi nimi je, to je, a nedá se změnit nějakými přísahami. To věděla instinktivně a svému nitru věřila.

Ale jinak trpěla pocitem bezmocnosti. Nemohla nic udělat. Mlhavě věděla, že se obrovské síly na zemi valí a střetají, temně, nemotorně, hloupě, ale jsou přitom tak kolosální, že člověka smetou s sebou jako prach. Je tak bezmocný, víří jako prach! A přece se tolik chtěla bouřit, běsnit, bojovat. Ale proti čemu?

Mohla snad svýma rukama zápasit s povrchem země, zatlouci kopce na jejich místa? Nicméně v duchu chtěla bojovat, bojovat s celým světem. A měla k tomu jedině tyhle dvě malé ruce.

Ubíhaly měsíce, přešly Vánoce, objevily se sněženky. V lese blízko Cossethay byla malá roklina, kde volně rostly. Poslala Antonovi nějaké v krabičce a on jí napsal krátký děkovný dopis – připadal jí velice vděčný a roztoužený. V očích se jí objevilo cosi dětského a zmateného. Den za dnem prožívala ve zmatku, unášena vším tím, co se musí stát.

On se dál zabýval svými povinnostmi, plně se jim oddával. Na dně jeho srdce leželo jeho já, ta duše, která k čemusi směřovala a měla skutečnou naději na sebeupltnění, jako mrtvá, narozená mrtvá, jako mrtvá tíže v jeho lůně. Kdo je, aby považoval osobní vztah za důležitý? Co záleží na člověku jako na osobě? Je pouze cihlou v celé té velké společenské stavbě, částíčkou národa, moderního lidstva. Jeho osobní pohyb je malý a naprosto vedlejší. Celá ta stavba se musí zajistit, a ne poškodit z jakéhokoli osobního důvodu, neboť žádný osobní důvod by takové poškození neospravedlnil. Co záleží na osobním důvěrném vztahu? Člověk musí zaplnit své místo v Celku, v tom velkém plánu důmyslné lidské civilizace, to je vše. Na Celku záleží – ale jednotka, člověk, nemá žádnou důležitost, krom toho, že je součástí Celku.

Tak Skrebenský dívku nechal stranou a šel si svou cestou, sloužil tam, kde musel sloužit, snášel to, co musel snášet. Vůči svému vnitřnímu životu byl mrtvý. A nemohl znovu vstát z mrtvých. Jeho duše spočívala v hrobě. Jeho život spočíval v zavedeném řádu věcí. Také měl svých pět smyslů. Těm bylo třeba vděčit. Kromě toho představoval velkou, zavedenou a existující Ideu života a v tom smyslu byl důležitý a nezpochybnitelný.

Záleželo jedině na dobru velkého množství lidí. A to, co bylo největším dobrem pro ně všechny, kolektivně, bylo také největším dobrem pro jednotlivce. Každý muž se tudíž musí oddat podpoře státu, a tak bojovat za to největší dobro ze všech. Člověk může třeba stát nějak vylepšovat, ale vždy pouze s tím, že ho udrží nedotčený.

Žádné nejvyšší dobro společenství mu však nemohlo dopřát životadárné naplnění duše. To věděl. Avšak duši jedince nepovažoval za dostatečně důležitou. Věřil v důležitost člověka pouze ve vztahu k celému lidstvu.

Nedokázal vidět, nebylo mu dáno vidět, že to nejvyšší dobro pro stávající společnost už není nejvyšší dobro ani pro průměrného jedince. Myslel si, že jelikož společnost představuje miliony lidí, musí být miliónkrát důležitější než jakýkoli jedinec, zapomínaje na to, že společnost je abstrakcí z těch mnoha lidí, ale není to těch mnoho lidí samých. Když se definice abstraktního dobra pro společnost stala formulkou, jež postrádá inspiraci či hodnotu pro průměrně inteligentního člověka, pak se „společné dobro“ stává všeobecně neprospěšnou záležitostí, představující vulgární, konzervativní materialismus nízké úrovně.

A nejvyšším dobrem co největšího počtu lidí se většinou myslí materiální blahobyť všech vrstev. Skrebenskému vlastně nezáleželo na jeho vlastním materiálním blahobytu. Kdyby neměl ani penci, prostě by se poddal osudu. Jak mohl tedy hledat nejvyšší dobro v tom, že by obětoval svůj život pro materiální blahobyť všech ostatních! To, co považoval za nedůležité pro sebe, nemohl přece považovat za hodné veškerých obětí ve jménu jiných lidí. A to, co by považoval za nesmírně důležité pro sebe jakožto jedince – ale společnost přece nemůžete posuzovat z takového hlediska, říkal. Ne, ne, víme přece, co společnost chce – chce něco hmatatelného, chce dobré platy, stejné možnosti pro všechny, dobré životní podmínky – to chce společnost. Nechce nic složitého nebo obtížného. Povinnost je naprosto jasná – mít na paměti bezprostřední hmotný blahobyť každého člověka, to je vše.

Skrebenský tudíž jako by popřel sám sebe, což stále víc děsilo Ursulu. Měla pocit, že je tu cosi beznadějného, čemu se ona musí pod-

volit. Cítila hrozící katastrofu. Den po dni jako by ji znehybňoval pocit hrozící katastrofy. Trpěla až chorobnou přecitlivělostí, depresi a úzkostí. Cítila bolestná muka, když zahlédla jednoho havrana na obloze, jak pomalu mává křídly. Bylo to zlé znamení. A trpěla tak černou a silnou předtuchou, že skoro přestala existovat.

A přece – o co šlo? Přinejhorším jen odejde. Proč jí to vadilo, čeho se bála? Nevěděla. Pouze se jí zmocnil černý děs. Když za večera šla venku a viděla velké, planoucí hvězdy, připadaly jí strašné, ve dne neustále čekala nějaký útok na svou osobu.

V březnu jí napsal, že brzy odjede do jižní Afriky, ale předtím si ukradne den na Blatech.

Jako v bolestném snu čekala napjatá, nerozhodnutá. Nevěděla, nechápala. Pouze cítila, že veškeré nitky jejího osudu jsou napnuté, jako by čekaly. Pouze někdy plakala a slepě si říkala:

„Mám ho tak ráda, mám ho tak ráda.“

Přijel. Ale proč přijel? Pohlédla na něj, jestli dá něco znát.

Nedal nic znát. Ani ji nepolíbil. Choval se jako příjemný, běžný známý. To bylo na povrchu, ale co skrýval? Čekala na něj, chtěla, aby jí dal nějaké znamení.

Tak celý den váhali a vyhýbali se styku, až do večera. Pak se smíchem řekl, že se za šest měsíců vrátí a bude jim o tom vyprávět, potřásl si rukou s její matkou a rozloučil se.

Ursula ho vyprovázela ven. Foukal vítr, tisy se zmítaly, syčely a chvěly se. Vítr jako by se honil mezi komíny a kostelní věží. Byla tma.

Ursule fičelo do tváře a šaty se jí lepily na nohy. Byl to však vzdouvavý, podněcující vítr, jako by obsahoval zhuštěnou životní sílu. A Skrebenský jako by se jí ztratil. V té silné, naléhající noci ho nemohla najít.

„Kde jsi?“ zeptala se.

„Tady,“ ozval se nehmotný hlas.

Nahmátla ho ve tmě a dotkla se ho. V tu chvíli jako by je zaplavil oheň podobný blesku.

„Antone?“ zeptala se.

„Co?“ odpověděl.

Ve tmě ho objímala rukama, cítila opět jeho tělo blízko sebe.

„Neopouštěj mě – vrať se ke mně!“ prosila.

„Ano,“ odpověděl a sevřel ji v náruči.

Ale muž v něm byl zmrzačen vědomím, že ona nepodléhá jeho kouzlu ani jeho vlivu. Chtěl od ní odejít. Těšil se vědomím, že nazítří odjíždí, jeho život byl ve skutečnosti jinde. Jeho život se odehrával jinde – středem jeho života nebylo to, co by si přála ona. Odlišovala se od něj, zela mezi nimi propast. Byli jako dva nepřátelské světy.

„Vrátíš se ke mně?“ opakovala.

„Ano,“ odpověděl. A myslel to doopravdy. Ale ve smyslu do držení úmluvy, ne jako muž navracející se ke svému naplnění.

Políbila ho a ztraceně odešla domů. On se zamyšleně vracel na Blata. Setkávání s ní ho bolelo a ohrožovalo ho. Stáhl se, musel se osvobodit od jejího ducha. Neboť ona by před ním stála a jako ten Hospodinův posel před Bileámem by ho mečem zahnila z cesty, kterou se ubíral na poušť.

Nazítří ho šla vyprovodit na nádraží. Dívala se na něj, otočila se k němu, ale byl neustále tak cizí a bez výrazu – tak neproniknutelný. Tolik se ovládal. Říkala si, že právě to ho činí nicotným. Byl jako cizí nic.

Ursula stála vedle něj mlčky a s tváří tak bledou, že by ji raději byl neviděl. Jako by u samého kořene života viděla jakousi hanbu, chladnou, mrtvou hanbu.

Oni tři vytvářeli na nádraží nápadnou skupinku: dívka v kožešinovém čepci s pelerínkou a v olivově zeleném kostýmu, bledá, mladistvě napjatá, osamělá a pevná; vojácký mladík v cylindru a těžkém převlečnicku, s obličejem vyčnívajícím nad fialovou šálou poněkud bledým a rezervovaným, působícím neutrálně. A nakonec starší muž v módní buřince naražené až k tmavému obočí, s různolící klidnou tváří, z jehož postavy jako by vyzařovala naprostá lhostejnost; byl tu jako odvěké posluchačstvo, chór, divák sledující drama – ve vlastním životě o žádné drama nestál.

Vlak přisupěl. Ursule nadskočilo srdce, ale bylo příliš zamrzlé v ledu.

„Sbohem,“ řekla, zvedla ruku a zasmála se tím zvláštním, slepým, téměř oslepujícím smíchem. Divila se, co Anton dělá, když se sehnul a políbil ji. Měl by si s nimi potřást rukou a jít.

„Sbohem,“ opakovala.

Zvedl tašku a otočil se k ní zády. Kolem vlaku začalo být rušno. A, tady je jeho vůz. Usadil se na místě. Tom Brangwen zavřel dveře a za hvizdu píšťalky si muži potřásli rukou.

„Sbohem – a hodně štěstí,“ přál mu Brangwen.

„Díky – sbohem.“

Vlak se rozjel. Skrebenský stál u okénka a mával, ale vlastně neviděl ty dvě postavy – dívku a zarůžovělého, téměř zženštilé oblečeného muže. Ursula mávala kapesníkem. Vlak nabíral rychlost, zmenšoval se a mizel. Stále ještě ubíhal v přímé lince. Zmizela bílá tečka. Zadní vagon vlaku už se zdál v dálce malý. A ona stále ještě stála na peróně a cítila kolem sebe velkou pustotu. Přes veškeré úsilí se jí trásla ústa, nechtěla plakat, srdce měla zmrtvěle chladné.

Strýc Tom si šel do automatu pro zápalky.

„Nechtěla bys nějaké bonbony?“ otočil se k ní s otázkou.

Tvář měla mokrou od slz a podivně tiskla rty k sobě, aby se ovládla. A přece její srdce neplakalo – bylo studené a syrové.

„Jaké bys ráda – řekni si,“ naléhal strýc.

„Prosila bych nějaké tvrdé peprmintové,“ řekla podivně normálním hlasem z té pokřivené tváře. Ale za pár okamžiků se úplně ovládla a chovala se tiše a klidně.

„Pojďme do města,“ navrhl a odstrkal ji do vlaku směrem do středu města. Zašli do kavárny na kávu, ona seděla a sledovala lidi na ulici, v hrudi cítila velkou ránu a v duši chladný klid.

Tento chladný klid duše v ní nyní přetrvával. Jako by se jí zmocnila a zmrazila ji jakási deziluze, tvrdá nevěřícnost. Jako by částečně ochladla, znetečněla. Byla příliš mladá, příliš zmatená, aby to chápala, či alespoň věděla, že hodně trpí. A byla raněna do velké hloubky, aby se tomu poddala.

Někdy trpěla slepými mukami, kdy ho chtěla, chtěla ho. Ale od chvíle jeho odjezdu se stal pro ni vlastní vidinou. Veškerá muka a vašeň a touhu obracela k němu.

Vedla si deník, do něhož si zapisovala, co ji napadlo. Když s přetékajícím srdcem uviděla měsíc na obloze, napsala:

„Kdybych byla měsícem, vím, kam bych spadla.“

Ta věta pro ni tolik znamenala – vložila do ní veškeré trápení svého mládí a své mladé vášně a touhy. Volala k němu ze svého srdce, ať šla kamkoli, končetiny se chvěly utrpením k němu, ať byla kdekoli, vyzařující síla její duše jako by ubíhala k němu, nekonečně, nekonečně a nacházela ho ve výtvoru vlastní duše.

Ale kdo byl a kde existoval? Pouze v její touze.

Dostala od něj pohlednici a uložila si ji do záhradní. Ve skutečnosti pro ni tolik neznamenal. Druhý den ji ztratila a pak si ani nevzpomněla, že ji měla, až o několik dní později.

Táhly se dlouhé týdny. Přicházely neustále špatné zprávy z války. A ona měla pocit, jako by vše tam venku ve světě působilo bolest, působilo bolest jí. A cosi v její duši zůstávalo chladné, netečné, neměnné.

Žila tou dobrou život jen zčásti, nikdy naplno. Života se účastnila pouze její chladná, neživoucí část. A přesto byla šíleně rozcitlivělá. Nesnášela samu sebe. Když ji na ulici oslovila špinavá stará žebráčka se zarudlými očima, utekla od ní jako od čehosi nečistého. A když pak na ni ta stařena chrlila jízlivé nadávky, stáhla se, končetiny se jí chvěly v šílených mukách, sotva se držela na nohou. Kdykoli pak pomyslela na tu stařenu se zarudlými očima, jako by se jí tělo i mozek zanítily jakýmsi šílenstvím, skoro se chtěla zabít.

A v tomto stavu se sexuální život v ní změnil v jakousi nemoc. Byla tak nervózní a přecitlivělá, že i pouhý dotek hrubé vlny jako by jí dráсал nervy.

KAPITOLA 12

Hanba

Ursule zbýval už jen jeden rok ve škole. Studovala na přijímací zkoušky na univerzitu. Byla to úmorná práce, neboť když se necítila šťastná, vytrácelo se jí myšlení. U studia ji jakžtakž držela pouze tvrdost a vědomí nezvratného osudu. Věděla, že brzy se bude chtít stát člověkem odpovědným za sebe sama, a bála se, že jí v tom někdo bude bránit. Její všeobráhlá vůle po naprosté nezávislosti, naprosté společenské nezávislosti, naprosté nezávislosti na jakékoli osobní autoritě ji nutila vytrvat u práce, byť ji nezajímala. Neboť věděla, že vždycky má ještě výkupné – své ženství. Stále byla ženou a to, co nemohla získat jako lidská bytost, bližní ostatních lidí, měla získat, protože byla žena, odlišná od muže. Ve svém ženství cítila tajné bohatství, zálohu, stále měla za co si svobodu koupit.

Avšak pokud šlo o toto poslední útočiště, chovala se zatím zdrženlivě. Nejdříve musí zkusit to ostatní. Měla by vyzkoušet tajemný svět muže, svět každodenní práce a povinnosti, existenci pracujícího člena společnosti. Naplňoval ji tak trochu závistí. Tento svět muže také chtěla dobýt.

Tak pilně pracovala a nevzdávala se. Některé předměty měla ráda – angličtinu, latinu, francouzštinu, matematiku a historii. Jakmile se naučila francouzsky a latinsky číst, syntax ji už nudila. A nejúnavnější bylo podrobné studium anglické literatury. Proč by si člověk měl pamatovat, co četl? Na matematice ji cosi fascinovalo – ta chladná absolutnost ale praktická stránka ji otravovala. Někteří lidé v historii ji zajímali a přemítala o nich, ale role politiků ji doháněla k hněvu a ministry nenáviděla. Jenom zřídka měla ze studia výrazný pocit, že cosi získává a obohacuje se; třeba jednou odpoledne, když četla Jak se vám líbí; nebo když v krvi tak procítila latinskou pasáž, že poznala, jak v římském těle pulsovala krev – získala pocit, že zná Římany z přímého styku. Bavily ji rozmary anglické

gramatiky, protože s potěšením poznávala živý pohyb slov a vět; a v matematice ji lákal už pouhý pohled na číslice v algebře.

Byla v tu dobu tak přecitlivělá a tak zmatená, že její tvář nabyla podivného, udiveného a napůl vystrašeného vzhledu, jako by si nebyla jista, že na ni v tu chvíli nedopadne jakási rána z neznáma.

Nezměrnou vášň v ní rozdmýchávaly nesoustavné úlomky znalostí. Když se třeba dozvěděla, že v těch droboučkých hnědých pupenech na podzim jsou svinuté maličké a úplné, naprosto celé květy léta vzdáleného devět měsíců, a svinuté tam čekají, projel jí záchvěv triumfu a lásky.

„Nemůžu umřít, dokud jsou tu stromy,“ říkala si vášnivě a bomba-
sticky, když v úctě stála před velkým jasanem.

Spíš lidé kolem ní jí připadali jako přímá hrozba. Její život v tu dobu neměl tvar, chvěl se, v zásadě se stahoval před veškerým dotekem. Dávala cosi jiným lidem, ale nikdy nebyla sama sebou, protože neměla žádné vlastní já. Nebála se, ani se nestyděla před stromy, ptáky a oblohou. Ale zahanbeně se vyhýbala lidem, s pocitem, že není jako oni neměnná a výrazná, ale je pouze vrtkavým, neurčitým uzlíčkem citů bez tvaru a bytí.

Gudrun jí v té době poskytovala velkou útěchu a ochranu. Mladší sestra byla jako mrštné, neotesané zvířátko, které nedůvěřovalo všemu, co se k němu chtělo přiblížit, a nestálo o malicherné tajnůstkářství a žárlivé vztahy mezi školačkami. Nechtěla mít nic společného se zkrocenými šelmami, protože věřila, že jsou to všechno jen nezkrocené šelmy s ohavným, nedůvěryhodným návykem krotkosti.

To byla velká opora pro Ursulu, která nevýslovně trpěla, když se domnívala, že ji nějaký člověk nemá rád, a to i přesto, že tím člověkem třeba sama opovrhovala. Jak mohl někdo nemít rád ji, Ursulu Brangwenovou? Ta otázka ji děsila a nenalézala na ni odpověď. V Gudrunině přirozené, pyšné lhostejnosti nacházela útočiště.

Zjistilo se, že Gudrun má talent na kreslení. Tím se vyřešil problém dívčiny lhostejnosti ke studiu. Říkalo se o ní: „Umí báječně kreslit.“

Ursula náhle zjistila, že ona a její třídní učitelka, slečna Ingerová, se zvláštním způsobem vzájemně vnímají. Slečna Ingerová byla dost

hezká osmadvacetiletá žena, působící nebojácným dojmem, jasný typ moderní dívky, jejíž nezávislost prozrazuje smutek. Byla chytrá a zkušená ve své práci, přesná, rychlá a velitelská.

Ursule vždycky působilo radost její jasné a rozhodné, a přece půvabné vzezření. Hlavu nosila vysoko vztyčenou, mírně zakloněnou, a Ursule připadalo, že v tom, jak si ovíjela hebké hnědé vlasy kolem hlavy, bylo cosi aristokratického. Nosila čisté, přitažlivé, dobře padnoucí halenky a pěkně ušitou sukni. Všechno na ní bylo tak úhledné, prozrazovalo to dobrého, čirého ducha, takže sedět na její hodině byla radost.

Hlas měla stejně tak znělý a jasný, nekolísavě jemně modulovaný. Měla modré, jasné a pyšné oči, člověk z ní měl pocit energického, úzkostlivě upraveného člověka s nepoddajnou duší. A přesto na ní bylo cosi nekonečně dojmavého, ta opuštěná, pyšně sevřená ústa prozrazovala velký smutek.

Právě poté, co Skrebenský odjel, vzniklo mezi učitelkou a dívkou to podivné uvědomění, ta nevyslovená důvěrnost, jež někdy spojí dva lidi, kteří se vlastně ani neznají. Předtím byly vždycky dobré přítelkyně, v tom nerozlišeném prostředí třídy, ale vždy šlo o profesionální vztah učitelky a žákyně. Teď však nastalo cosi jiného. Když byly spolu v místnosti, jedna druhou si uvědomovaly, téměř do té míry, že vylučovaly vše ostatní. Winifred Ingerová měla vřelé potěšení z hodin, kterých se účastnila Ursula, a ta cítila, že celý její život začíná, když slečna Ingerová vejde do místnosti. Pak, když ta milovaná, nevtíravě důvěrná učitelka byla přítomna, dívka seděla, jako by na ni proudily paprsky nějakého obohacujícího slunce, jehož omamující žár se jí vléval přímo do žil.

Když byla slečna Ingerová nablízku, dívka se ocitala na vrcholu blaha, ale vždycky dychtila dál. Když šla Ursula domů, snila o učitelce, spřádala nekonečné sny o věcech, které by jí mohla dát, jak by to mohla udělat, aby ji starší žena zbožňovala.

Slečna Ingerová vystudovala humanitní vědy v Newnhamu. Byla to dcera kněze, z dobré rodiny. Ale Ursula na ní především obdivovala krásné, vzpřímené, sportovní držení těla a její nezkrotně pyš-

nou povahu. Byla pyšná a svobodná jako muž, a přece nádherná jako žena.

Dívce žhnulo srdce v hrudi, když se ráno vydávala na cestu do školy. Její srdce dychtilo, nohy ji ochotně nesly k milované bytosti. Slečna Ingerová – jak rovná a krásná má záda, jak silné boky, jak klidné a volné údy!

Ursula neustále toužila zvědět, zda slečně Ingerové na ní také záleží. Zatím mezi nimi neproblesklo žádné určité znamení. A přece ji slečna Ingerová jistě také milovala, měla ji ráda, oblíbila si ji víc než ostatní žákyně ve třídě. Avšak Ursula si nebyla úplně jista. Možná, že slečně Ingerové je naprosto lhostejná. A přece, přece, s planoucím srdcem Ursula cítila, že kdyby s ní mohla promluvit, kdyby se jí mohla dotknout, dozvěděla by se to.

Přišla letní polovina roku a s ní hodina plavání. Slečna Ingerová měla plavání vést. Tehdy se Ursula rozechvěla a omámila ji vášeň. Její naděje se brzy měly uskutečnit. Uvidí slečnu Ingerovou v koupacím úboru.

Ten den nadešel. Voda ve velkém bazénu se třpytila bledě smaragdovou zelení jako nádherná barevná hmota, ohraničená jakoby bělavým mramorem. Shora sem dopadalo měkké světlo a velká zelená hmota čisté vody se pod ním pohnula, jak do ní kdosi skočil ze strany.

Ursula si s chvěním, sotva schopná se ovládat, stáhla oblečení, navlékla si přiléhavé plavky a otevřela dveře kabinky. Dvě dívky už byly ve vodě. Učitelka se zatím neobjevila. Ursula čekala. Otevřely se dveře. Vyšla slečna Ingerová, oblečená do rezavě červené tuniky jako řecká dívka, obepnuté v pase, a s červeným hedvábným šátkem na hlavě. Byla nádherná! Měla tak bílá, silná a pyšná kolena, tělo pevné jako Diana. Neokázale popošla ke straně bazénu a ledabylým pohybem se vrhla do vody. Ursula chvíli pozorovala ta bílá, hladká, silná ramena a volné paže, jak plavou. Pak také skočila do vody.

Ach, nyní plavala ve stejné vodě se svou drahou učitelkou! Dívka rozkošnický pohybovala končetinami a plavala si sama, s chutí,

a přece s neuspokojenou touhou. Chtěla se té druhé dotknout, dotknout se jí, cítit ji.

„Kdo tam bude dřív, Ursulo?!“ ozval se krásně modulovaný hlas.

Ursula sebou vyděšeně cukla. Otočila se a uviděla přívětivý, upřímný obličej učitelky, jak se na ni dívá. Všimla si jí! Ursula se zasmála tím svým krásným, polekaným smíchem a začala plavat. Učitelka byla kousek před ní a plavala uvolněnými tempy. Ursula viděla její mírně zakloněnou hlavu, jak se jí voda mihotá na ramenou, jak silné nohy neznatelně kopou. A plavala oslepena vášní. Jak krásné, pevné, bílé, chladné tělo! A ty nádherné pevné ruce a nohy! Kdyby je mohla sevřít, obejmout, přitisknout si je mezi svá malá ňadra! Kdyby tak neopovrhovala vlastním hubeným, neznatelným zlomkem těla, kdyby byla také smělá a schopná.

Plavala dychtivě dál, nechtěla vyhrát, pouze chtěla být poblíž své učitelky, závodit s ní v plavání. Přiblížili se druhému konci bazénu, kde byla hloubka. Slečna Ingerová se dotkla zábradlí, otočila se a chytila Ursulu v pase ve vodě a na okamžik ji u sebe podržela. Těla dvou žen se dotkla, pozvedla na okamžik proti sobě a pak se zase oddělila.

„Vyhrála jsem,“ řekla slečna Ingerová se smíchem.

Na okamžik jako by se vše zastavilo. Ursule tlouklo srdce tak silně, že jen pevně svírala tyč a nemohla se pohnout. Tvář s rozšířenými očima, vřelá, jakoby rozvitá a planoucí, se otočila k učitelce jako ke slunci.

„Sbohem,“ řekla slečna Ingerová a odplavala k ostatním žákyním, aby se jim věnovala.

Ursula si připadala jako omámená. Stále ještě cítila dotek učitelčina těla na svém – jen to, jen to. Zbytek hodiny plavání uběhl jako v transu. Když se ozval signál k opuštění bazénu, slečna Ingerová přešla k Ursule. Její rezavě červená tenká tunika se na ni lepila, celé tělo nabylo určitých tvarů, dívce připadalo pevné a nádherné.

„To byl hezký závod, Ursulo, co říkáš?“ otázala se slečna Ingerová.

Dívce se pouze znovu odhalila a rozzářila tvář smíchem. Nyní tedy došlo k tichému vyznání lásky. Ale nějakou dobu trvalo, než záležitost pokročila. Ursula dál čekala, zapálена blažeností.

Pak jednoho dne, když byla sama, přistoupila k ní učitelka, dotkla se její tváře prsty a trochu zájímavě jí navrhla:

„Chtěla bys ke mně přijít v sobotu na svačinu, Ursulo?“

Dívka zčervenala vděčností.

„Zajedeme si na chatičku na řece Soar, ano? Někdy tam trávím víkendy.“

Ursula byla celá unesená. Nemohla vydržet do soboty, myšlenky jí plály jako oheň. Kdyby už tak byla sobota, kdyby byla sobota!

Pak přišla sobota a ona se vydala na cestu. Slečna Ingerová na ni čekala v Sawley a pěšky šly asi pět kilometrů k chatě. Byl vlahý, podmračený den.

Chata byla malá, se dvěma místnostmi a stála na prudkém břehu. Uvnitř bylo všechno skvělé. V nádherném soukromí si dívky připravily svačinu a pak si povídaly. Ursula musela být doma až kolem desáté večer.

Jakýmsi kouzlem hovor směřoval k lásce. Slečna Ingerová pověděla Ursule o přítelkyni, která zemřela při porodu, a co si vytrpěla; pak jí vyprávěla o nějaké prostitutce a jejích zkušenostech s muži.

Jak si tak povídaly na malé verandě chatičky, snesl se večer a trochu sprchlo.

„Je opravdu dusno,“ řekla slečna Ingerová.

Sledovaly, jak v dálce spěchá vlak, jehož světla bledla v přetrvávajícím soumraku.

„Asi přijde bouřka,“ řekla Ursula.

Napětí ve vzduchu pokračovalo, padla tma a s ní stíny.

„Asi se půjdu vykoupat,“ řekla slečna Ingerová z černočerné tmy.

„Teď večer?“ podivila se Ursula.

„Večer je to nejlepší. Půjdeš taky?“

„Ano, ráda.“

„Je to naprosto bezpečné – tady je soukromý pozemek. Radši bychom se měly svléknout v chatičce, abychom nezmokly cestou, a pak seběhnout k vodě.“

Stydlivě, toporně šla Ursula do chatičky a začala se svlékat. Lampa měla stažený knot, Ursula stála ve stínu. U jiné židle se svlékala Winifred Ingerová.

Brzy se nahá, nezřetelná postava starší dívky přiblížila k mladší.

„Jsi hotova?“ zeptala se.

„Ještě chvíličku.“

Ursula sotva mluvila. Druhá nahá žena stála poblíž, mlčky. Ursula byla připravena.

Vyšly ven do tmy a na kůži ucítily měkký večerní vzduch.

„Nevidím na cestu,“ namítla Ursula.

„Je tady,“ ozval se hlas a kolébavá, bledá postava se octla vedle ní, ruka se chopila její paže. Starší dívka držela mladší blízko u svého těla, jak šly dolů, a když byly u vody, objala ji a políbila. Zvedla ji v náruči a zblízka tiše řekla:

„Odnesu tě do vody.“

Ursula spočívala nehybně v náruči své učitelky, čelem opřená o tu milovanou hrud', jež ji doháněla k šílenství.

„Strčím tě do vody,“ řekla Winifred.

Avšak Ursula obepnula své tělo kolem učitelky.

Po chvíli se najednou snesl na jejich zapálené, horké končetiny příjemný déšť. Náhlá, ledově studená sprška na ně padala velkou vahou. Vystavily se jí s potěšením. Ursula chytala praménky vody na ňadra a ruce. Ochladilo ji to a někde v nitru se v ní vzdíralo hluboké, bezedné ticho, jako by ji zahalovala bezedná tma.

Žár tedy přešel, zchladila se, jako by se probudila. Utíkala dovnitř jako chladné, neexistující cosi a chtěla uniknout pryč. Chtěla světlo, přítomnost jiných lidí, vnější spojení s lidstvem. A především se chtěla ztratit v přírodě.

Rozloučila se s učitelkou a vracela se domů. Ráda se octla na nádraží s davem sobotních cestujících, ráda seděla v osvětleném, přeplněném

železničním voze. Pouze se nechtěla setkat s nikým známým. Nechtěla mluvit. V samotě se cítila bezpečná.

Všechn ten pohyb a vření světél a lidí byl pouhý okraj, břehy velké vnitřní tmy a prázdna. Velice si přála být na tom vroucím, zčásti osvětleném břehu, neboť se v ní rozhostil prázdňý temný prostor.

Slečna Ingerová se na nějakou dobu ztratila; stala se pouhým temným prázdňem a Ursula si připadala svobodná jako stín kráčející v podsvětí zmaru a zapomnění. Ursula byla ráda, s jakousi nehybnou, neživotnou radostí přijala to, že její učitelka zmizela, vymizela z ní samé.

Ráno se však láska obnovila a planula, planula. Ursula vzpomínala na předchozí den a chtěla víc, stále víc. Chtěla být se svou učitelkou. Veškeré odloučení od učitelky jako by omezovalo její žití. Proč by k ní nemohla jet dnes, dnes? Proč musí zavrženě bloumat po Cossethay, zatímco její učitelka je jinde? Posadila se a napsala horoucí, vášnivý milostný dopis – nemohla si pomoci.

Ty dvě ženy se velice sblížily. Jejich životy jako by náhle splynuly v jeden nerozlučný. Ursula chodila k Winifred do jejího podnájmu a jedině v době strávené tam opravdu žila.

Winifred zbožňovala vodu – plavání a veslování. Byla členkou všelijakých sportovních klubů. Dívky strávily mnohé příjemné odpoledne v loďce na řece a vždycky veslovala Winifred. Winifred jako by se těšila, že má Ursulu na starost, dávala dívce dárky, naplňovala a obohacovala její život.

Během těch několika měsíců sblížení s učitelkou se tudíž Ursula rychle vyvíjela. Winifred byla vzdělaná i v přírodních vědách. Zнала mnoho chytrých lidí. Chtěla dovést Ursulu ke svému způsobu myšlení.

Chopily se například náboženství a zbavily je dogmat a nánosu falše. Winifred všechno polidšťovala. Ursula postupně došla k názoru, že veškeré náboženství, které zná, je pouze jakousi rouškou lidského snažení. Podstatné bylo to snažení – rouška sama pak téměř pouhou záležitostí národního vkusu či potřeby. Řekové měli nahého

Apollona, křesťané Krista v bílém rouše, buddhisté královského prince, Egyptané svého Osirise. Náboženství je tedy zároveň místní i všeobecné. Křesťanství je jednou z místních variant. Místní náboženství se však zatím nepřizpůsobila náboženství všeobecnému.

Dvě hybné síly náboženství jsou strach a láska. Hybná síla strachu je stejně tak velká jako hybná síla lásky. Jako způsob úniku před strachem přijalo křesťanství ukřižování: „Učiňte mi to nejhorší, abych se už nemusel obávat nejhoršího.“ Avšak zdrojem strachu nemuselo být nutně pouze zlo a předmětem lásky nebylo nutně pouze dobro. Ze strachu pramení posvátná úcta a výrazem této úcty je pokora obsažená ve ztotožnění; láska nakonec zvítězí a vítězství je radost z tohoto ztotožnění.

Tak si povídala o náboženství a postupně porozuměla různým spisům. Ve filosofii došla k závěru, že kritériem veškeré pravdy a veškerého dobra je lidská touha. Pravda neleží někde mimo lidské hranice, nýbrž je jedním z výplodů lidského myšlení a cítění. Vlastně není čeho se bát. Hybná síla strachu v náboženství je nízká a je třeba ji přenechat dávnověkým uctívačům moci, uctívání Molocha. My v našich osvícených duších nevzýváme moc. Moc degenerovala na otázku peněz a napoleonskou hloupost.

Ursule však nezbývalo než snít o Molochovi. Její bůh nebyl mírný a jemný, nebyl to ani beránek, ani holubice. Byl to lev a orel. Ne proto, že lev a orel mají moc, ale protože jsou pyšní a silní; jsou sami sebou, nejsou to poddajní svěřenci nějakého pastevce nebo miláčkové nějaké ženy či oběti kteréhosi kněze. K smrti už ji unavovali mírní a poddajní beránci a jednotvárné holubičky. Pokud by si beránek mohl lehnout vedle lva, byla by to pro beránka velká čest, a mocné lví srdce by přitom neutrpělo žádné umenšení. Milovala důstojnost a sebeovládání lvů.

Nechápala, jak by beránci mohli milovat. Beránci mohli být pouze milováni. Mohli se pouze bát a třaslavě se podvolit strachu, stát se obětí; nebo se mohli poddat lásce a stát se milovanými. V obou případech to znamenalo poddajnost. Běsnící, ničiví milenci, kteří hledají okamžik, kdy strach je nejsilnější a triumf největší, přičemž

triumf není větší než strach, to nejsou žádní beránci či holubičky. Protahovala si vlastní údy jako lev či divoký kůň, její srdce šlo neochvějně za svými tužbami. Nechť tisíckrát zajde smrtí, bude to přesto lví srdce, až vstane ze smrti, pak se Ursula stane ještě smělejší, jistějším lvem a bude vědět, že je jiná než ten velký, zmítající se svět, který není ona sama, a že do něj nepatří.

Winifred Ingerová se také zajímala o ženské hnutí.

„Muži už nejsou k ničemu – ztratili schopnost něco učinit,“ řekla. „Kolem všeho nadělají povyk a mluví, ale ve skutečnosti jsou prázdní. Všechno si uzpůsobují dávné, neživé představě. Láska je pro ně mrtvá představa. Nepřistoupí k člověku a nemilují ho, přistupují k představě a říkají: ‚Ty jsi má představa‘, aby mohli objímat sami sebe. Jako bych já byla představou nějakého muže! Jako bych existovala, protože nějaký muž má o mně představu! Jako bych se měla nechat od něj zradit, propůjčit mu své tělo jakožto nástroj jeho představy, stát se pouhým aparátem jeho mrtvé teorie. Ale na to, aby byli schopni jednat, na to mají příliš mnoho problémů; jsou všichni impotentní, nedokážou si ženu vzít. Pokaždé přistupují k vlastní představě a tu si berou. Jsou jako hadi, kteří se snaží požrat sami sebe, protože mají hlad.“

Přítelkyně seznámila Ursulu s různými ženami a muži, vzdělanými, nespokojenými lidmi, kteří se sice pohybovali v samolibé provinční společnosti, jako by byli tak krotcí, jak naznačovalo jejich vnější chování, ale v duchu běsnili a šileli.

Dívka se náhle dostala do podivného světa, jakoby chaosu, jakoby konce světa. Byla příliš mladá, aby to všechno mohla chápat. Přesto však jako by jí leccos bylo naočkováno skrze lásku k učitelce.

Přišly zkoušky a pak škola skončila. Nastaly dlouhé prázdniny. Winifred Ingerová odjela do Londýna. Ursula zůstala sama v Cossethay. Zmocnilo se jí strašlivé, téměř jedovaté zoufalství vyvržence. Nemělo cenu něco dělat nebo něčím být. S jinými lidmi neměla nic společného. Její osud spočíval v osamění a smrti. Neviděla pro sebe nikde nic než tento rozklad. I přes ten velký rozkladný útok však zůstala sama sebou. Hrůzným jádrem veškerého jejího utrpení

bylo právě to, že vždy byla sama sebou. Tomu nemohla nikdy uniknout, nemohla se toho zbavit.

Stále ještě lnula k Winifred Ingerové. Avšak jako by ji zachvacovala jakási nevolnost. Milovala svou učitelku, ale jako by se nad ní začal stahovat těžký, neprůchodný pocit mrtvosti ze styku s tou ženou. Někdy jí Winifred připadala ošklivá, těžká jako hlína. Její ženské boky se jí zdály velké a hutné, kotníky a paže příliš silné. Toužila po nějaké jemné kráse, místo toho těžkého ulpívání jakoby vlhké hlíny, která se na člověka lepí, protože nežije vlastním životem.

Winifred stále Ursulu milovala. Měla vášeň pro jemný plamen dívky, nekonečně jí sloužila, byla by pro ni udělala cokoli.

„Pojed' se mnou do Londýna,“ prosila dívku. „Uvidíš, jak to bude hezké – budeš dělat spoustu věcí, které se ti budou líbit.“

„Ne,“ zatvrzele a netečně odmítala Ursula. „Nechci jet do Londýna, chci být sama.“

Winifred věděla, co to znamená. Krásný a neuhasitelný plamen mladší dívky už se nechtěl mísit se zvráceným životem starší ženy. Winifred věděla, že to přijde. Ale byla příliš pyšná. Na dně její duše zela černá jáma zoufalství. Velice dobře věděla, že Ursula ji odvrhne.

A to jí připadalo jako konec jejího života. Ale běsnit nemělo cenu. Moudře si schovala, co zbylo z Ursuliny lásky, odjela do Londýna a milovanou dívku nechala o samotě.

Asi tak po čtrnácti dnech se v Ursuliných dopisech opět objevila něha a láska. Strýček Tom ji pozval k sobě na návštěvu. Stal se ředitelem velkého nového dolu v Yorkshiru. Nechtěla by Winifred jet s ní?

Neboť nyní Ursula pro Winifred sprádala sňatek. Chtěla, aby se vdala za strýce Toma. Winifred to věděla. Odpověděla, že přijede do Wiggistonu. Nechá osud, aby s ní nakládal po libosti, protože nezbyvá nic jiného. Tom Brangwen také pochopil Ursulin záměr. On také dospěl na konec svých tužeb. Udělal vše, co udělat chtěl. A vše to skončilo v rozpolcené neživotnosti duše, kterou skrýval pod výsostně smířlivou dobrou náladou. Už mu nezáleželo na ničem na zemi – na muži či ženě ani na Bohu či lidstvu. Došel k trvalé nicotě.

Vlastní tělo i duše mu byly lhostejné. Chtěl si pouze podržet nedotčený život. Přetrvávalo v něm jenom prosté, povrchní žití. Stále se ještě těšil dobrému zdraví. Žil. Proto se snažil naplnit každý okamžik. To bylo vždycky jeho krédo. Nebyla to instinktivní lehkost – dospěl k tomu nevyhnutelně svou povahou. Když se octl v absolutním soukromí vlastního života, dělal, co ho těšilo, bez zábran, bez jakékoli vyšší myšlenky. Nevěřil v dobro ani zlo. Každý okamžik byl jako zvláštní ostrůvek odloučený od času, prázdný a nepodmíněný v čase.

Žil ve velkém novém domě z červených cihel, který stál mimo stejnorodou masu cihlových domků nazývanou Wiggiston. Wiggiston tu stál teprve sedm let. Bývala to víska o jedenácti domcích na kraji vřesovitého, napůl zemědělského kraje. Pak tu našli velkou uhelnou sloj. Za rok vyrostl Wiggiston jako změť růžových řad úzkých, přízračných domků o pěti místnostech. Ulice vypadaly jako obrazy čiré ošklivosti; šedočerná makadamová silnice a asfaltové chodníky uzavíraly nevýrazný sled zdí, oken a dveří, byl to cihlový řetězec, který nikde nezačínal a nikde nekončil. Všechno se jevilo beztvaré a všechno se donekonečna opakovalo. Jen tu a tam se v okně domku objevila zelenina či nějaké potraviny na prodej.

Uprostřed městečka byl velký, otevřený a beztvářý prostor či tržiště z černé udusané hlíny, které obklopovaly stejně nevýrazné příbytky, jenom cihly už byly očouzené, domky měly malá obdélníková okna a obdélníkové dveře, které se donekonečna opakovaly, pouze v jednom rohu stála velká, nápadná hospoda a na jedné straně náměstí se krčila pošta s oknem z mléčného a tmavozeleného skla.

Městečko působilo bezútěšně jako troska. Horníci, kteří postávali v partách a ve skupinkách či se ploužili po asfaltových chodnících do práce, nevypadali ani jako živí lidé, ale jako přízraky. Strohost prázdných ulic, stejnorodá, beztvářá pustota toho všeho dávaly tušit spíš smrt než život. Nebylo tu žádné shromaždiště, žádný střed města, žádná hlavní tepna ani organické uskupení. Město tam leželo jako nové základy změti červených cihel, která se rychle šíří jako kožní nemoc.

Přímo za tím vším, na malém kopečku stál velký cihlový dům Toma Brangwena. Přední část domu vyhlížela na okraj města a nesmyslnou špínu skládek, záchodů a nepravidelných řad zadních stěn domků, které se všechny vzájemně podobaly špinou každodenních drobných prací. Ještě dál stál velký důl, který běžel ve dne v noci. A všude kolem pak se prostírala zelená krajina se dvěma klikatými říčkami, nepravidelně porostlá hlodášem a vřesem, v dále pak tmavší lesy.

Celé městečko bylo prostě neskutečné. I teď, poté co zde strávil dva roky, nevětil Tom Brangwen, že tu doopravdy je. Připomínalo mu tíživý sen, zhmotnění nějaké ošklivé, mrtvé a beztvaré nálady.

Na syrovém nádražíčku čekalo na Ursulu a Winifred auto a projížděly pak městem, které jim připadalo jako hrozné syrové počátky čehosi. Město jako by představovalo věčný chaos, chaos pevně ustálený a neměnný. Ursulu fascinovala ta spousta mužů, které tam viděla – skupinky postávaly na ulicích, čtyři pět mužů kráčelo pohromadě, psi běželi za nimi nebo před nimi. Všichni byli slušně oblečení a většinou se tvářili pochmurně. Ten strašlivý, chmurný klid jejich vzezření ji fascinoval. Jako tvorové bez veškeré naděje, kteří ovšem dál žijí a vášnivě existují v nějaké naprosto neživé skořápce, bezcílně procházeli kolem s podivnou, osamělou důstojností. Jako by je obklopovala tvrdá, rohovitá lastura.

Vyplašená a šokovaná Ursula tedy dojela do domu strýce Toma. Ještě byl v práci. Jeho dům byl prostě, ale dobře zařízen. Strýc nechal zbořit jednu přičku a z celé přední části domu vybudoval velkou knihovnu, jejíž jeden konec věnoval své vědě. Vznikla hezká místnost – napůl čítárna, napůl laboratoř, která však působila stejně tvrdě a strojově, strojově a přece zárodečně, jako ta ohavná abstrakce města za oknem, zelené louky a drsná krajina za ním a velký, matematicky přesný důl na druhé straně.

Uviděly Toma Brangwena, přicházel po klikaté příjezdové cestě. Byl nyní podsaditější, ale s buřinkou posazenou do čela vypadal mužně a hezky, kupodivu jako každý jiný činorodý muž. Měl svěží barvu a těšil se dokonalému zdraví jako vždy. Šel poněkud zamyšleně.

Winifred Ingerová se trochu lekla, když vešel do knihovny s kabátem těsně upnutým, s lysinou na temeni hlavy, ale ne lesklou, spíš vypadala jako cosi nahého, co je člověk zvyklý vidat zakryté, s lesklýma, beztvářýma tmavýma očima. Jako by stál ve stínu, jako by se nějak styděl. A sevření jeho ruky bylo tak měkké, a přece silné, že zamrazilo v srdci. Bála se ho, odpuzoval ji, a přesto čímsi přitahoval.

Pohlédl na sportovní, zdánlivě nebojácnou tvář dívky a poznal v ní příbuznost s vlastní temnou zkažeností. Okamžitě věděl, že se jeden druhému podobají.

Choval se zdvořile, skoro jako cizinec, a dost chladně. Stále se ještě smál tím zvláštním, živočišným způsobem, kdy náhle pokrčil široký nos a ukázal ostré zuby. Jemná krása jeho kůže a pleti, jakási téměř vosková vlastnost, skrývala jeho podivnou, odpudivou obtloustlost, ten sotva postřehnutelný pocit zahnívání a sprostoty, která se projevovala v poněkud tlustých stehnech a bocích.

Winifred okamžitě poznala nesmělou, mírně servilní a mírně lišáckou úctu, kterou choval k Ursule a která dívku okamžitě naplnila pýchou a zmatkem.

„Je to městečko opravdu tak hrozné, jak vypadá?“ zeptala se Ursula s napětím v očích.

„Je právě takové, jak vypadá,“ odpověděl. „Nic neskrývá.“

„Proč jsou ti muži tak smutní?“

„Oni jsou smutní?“ opověděl.

„Připadají mi nevýslovně, nevýslovně smutní,“ řekla Ursula s vášní v hlase.

„Myslím, že ne. Prostě to berou jako samozřejmost.“

„Co berou jako samozřejmost?“

„Tohle – šachty a celé to tady.“

„Proč to nějak nezmění?“ vášnivě zaprotestovala. „Domnívají se, že musejí změnit sebe, aby se hodili k šachtám a městu, než by měnili šachty a město, aby se ty hodily k nim. Je to snadnější,“ dodal.

„A ty s nimi souhlasíš!“ vybuchla neteř, neschopna to unést. „Myslíš jako oni – živé lidské bytosti je třeba vzít a přizpůsobit všemožným hrůzám. Snadno bychom se obešli bez šachet.“

Zasmál se nepřirozeně, cynicky. Ursula k němu opět pocítila vzpurnou nenávist.

„Jejich život nejspíš není ve skutečnosti tak špatný,“ řekla Winifred Ingerová, povznesena nad zolovskou tragédií.

Otočil se zdvořile, s rezervovanou pozorností.

„Ale ano, je dost špatný. Šachty jsou velmi hluboké a je v nich horko, někam teče voda. Muži často umírají na souchotiny. Ale vydělávají slušné peníze.“

„To je ale hrozné!“ řekla Winifred Ingerová.

„Ano,“ přisvědčil vážně. Právě to vážné, solidní, ukázněné chování působilo, že si ho jako ředitele dolu tak vážili.

Přišla služka s dotazem, kde budou svačit.

„Posvačíme v altánku, paní Smithová,“ řekl.

Plavovlasá, pohledná mladá žena vyšla ven.

„Ona je vdaná a slouží?“ zeptala se Ursula.

„Je vdova. Její muž umřel na souchotiny, není to tak dávno.“

Brangwen se trochu pochybně usmál. „Stonal v domě její matky, kde bydlelo dalších pět nebo šest lidí, a pomaloučku umíral. Ptal jsem se jí, jestli jí jeho smrt hodně trápí. ‚Víte,‘ povídá mi, ‚k posledníku byl hrozně náladovej, v ničem mu člověk nemohl vyhovět, nic ho nepotěšilo, pořád mu něco vadilo a nikdy nevěděl, co by tak chtěl. Takže jistým způsobem to byla úleva, když bylo po všem – pro něj a pro všechny.‘ Byli spolu jen dva roky a ona má malého chlapečka. Ptal jsem se, jestli byla vůbec někdy šťastná. ‚Ale ano, pane, na začátku jsme se měli moc dobře, než onemocněl – ano, bylo nám moc dobře, jenže, víte, zvyknete si. Můj otec a dva bratři odešli stejně. Na to si zvyknete.‘“

„To je hrůza, zvyknout si na něco takového,“ otrásla se Winifred Ingerová.

„Ano,“ řekl stále ještě s úsměvem. „Ale oni tak žijí. Určitě se brzy vdá znovu. Jeden muž či jiný – tak moc na tom nezáleží. Všichni jsou to horníci.“

„Co tím chceš říct?“ zeptala se Ursula. „Že jsou všichni horníci?“

„S ženami je to jako s námi,“ odpověděl. „Měla za manžela Johna Smithe, nakládače. My jsme ho brali jako nakládače, on se považoval za nakládače a ona věděla, že mu záleží na té práci. Manželství a domov jsou jaksi vedlejší. Ženy to dobře vědí, a podle toho to taky berou. Jeden muž či druhý, zas tak na tom nezáleží. Záleží na šachtě. A kolem šachty vždycky bude spousta těchhle vedlejších záležitostí.“

Rozhlédl se po červené změti domků, po strohém, beztvarem zmatku Wiggistonu.

„Každý muž má tuhle vedlejší záležitost, má domov, ale každého muže vlastní šachta. Ženy dostanou jen to, co zbyde. Co zbyde z tohoto muže a co zbyde z tamtoho – tak moc na tom nezáleží. Všechno, na čem doopravdy záleží, si bere šachta.“

„A tak je to všude,“ vybuchla Winifred. „Buď úřad, nebo krám, nebo nějaká jiná obchodní záležitost muže pohltí a žena dostane jen ten kousek, co obchod nemůže strávit. Čím je muž doma? Bez významnou hromádkou – zastavený stroj, stroj bez práce.“

„Vědí, že jsou zaprodaní,“ řekl Tom Brangwen. „V tom to je. Vědí, že se zaprodali práci. I kdyby žena sebevíc chtěla, nic na tom nezmění. Muž je zaprodaný své práci. A ženy si s tím nedělají starost. Vezmou si, co mohou – a jede se dál.“

„Tady asi nejsou moc vybíravé?“ zeptala se slečna Ingerová.

„Ne, kdepak. Paní Smithová má dvě sestry, které se právě znovu vdaly. Nijak zvlášť si nevybírají – a ani jim na tom tak nesejde. Táhnou za sebou to, co zbyde z šachet. Na to, aby byly příliš nemorální, nemají zase takový zájem – morální nemorální, vlastně se to všechno točí kolem jednoho – je to otázka hornického platu. Ten nejmorálnější vévoda v Anglii vydělává na těchhle šachtách dvě stě tisíc ročně. Ten se stará, aby morálka nepřišla k úhoně.“

Ursula seděla a v duši měla černo a hořko, když je slyšela povídat. I na tom, jak věci odsuzovali, jí připadalo cosi zvrhlého. Jako by jim to poskytovalo zvrhlé uspokojení. Šachta byla jako velká paní. Ursula vyhlédla z okna a viděla pyšný, démonický důl s těžebními koly třpytícími se na obloze a tu beztvarem špinavou masu města

ležící stranou. Špinavá hromada vedlejších záležitostí! Šachta byla to hlavní, *raison d'être* všeho.

Celé to bylo hrozné! Così na tom skutečně člověka fascinovalo – jak jsou lidská těla a životy otrocky podřízeny tomu symetrickému netvoru, dolu. Bylo v tom jakési extatické, zvrácené uspokojení. Na chvíli se jí z toho zatočila hlava.

Pak se vzpamatovala a měla pocit velké osamělosti, v níž byla smutná, ale svobodná. Vzdálila se. Už se nebude zabývat tím velkým dolem, tím skvělým strojem, který si nás všechny zotročil. V duchu byla proti němu, nepřiznávala mu ani jeho moc. Stačilo na něj zapomenout, aby byl k ničemu, bezvýznamný. A ona věděla, že je bezvýznamný. Bylo však zapotřebí velkého, vášnivého úsilí vůle na její straně, aby při pohledu na důl nepřestala věřit, že je bezvýznamný.

Ale strýc Tom a její učitelka zůstali mezi tou hordou, cynicky nadávali na ten nestvůrný stav, a přece na něm lpěli, jako muž, který nadává své milence, ale přesto ji miluje. Věděla, že strýček Tom vnímá, co se tu děje. Ale také věděla, že přes veškerou kritiku a odsudky tu velkou mašinerii chce. Jediné šťastné chvíle jeho života, okamžiky čiré svobody byly ty, kdy této mašinérii sloužil. Tehdy a pouze tehdy – když se ho ta mašinerie zmocnila – se osvobozoval od nenávisti k sobě samému a dokázal jednat skutečně a bez cynismu.

Jeho skutečnou paní byla ta mašinerie a byla také skutečnou paní Winifred. Winifred také vzývala tu nečistou abstrakci, hmotné mechanismy. Právě tam, v té mašinérii, ve službě té mašinérii se osvobozovala od zatížení a ponížení lidským citem. Tam, v tom nestvůrném mechanismu, který pojímal veškerou hmotu, ať živou či neživou, v jeho službách, dosahovala svého naplnění a dokonalého spojení, své nesmrtelnosti.

V Ursulině srdci se zrodila nenávist. Kdyby mohla, tu mašinerii by rozbila. Z duše ráda by tu velkou mašinerii rozbila. Kdyby mohla zničit důl a vyřadit všechny wiggistonské muže z práce, udělala by to. Ať raději hladoví a vyhrabávají ze země kořinky, než aby sloužili tomu Molochu.

Nenáviděla strýce Toma, nenáviděla Winifred Ingerovou. Šli do zahradního altánku na svačinu. Bylo to příjemné místo mezi několika stromy na konci maličké zahrádky, na kraji pole. Strýček Tom a Winifred jako by si ji dobírali a uráželi ji. Měla mizernou, bezútěšnou náladu. Ale nechtěla se vzdát.

Její chlad k Winifred už nikdy nepřestane. Věděla, že to mezi nimi skončilo. Pohyby učitelky jí nyní připadaly neohrabané a ošklivé, viděla její jílovité, nečinné, neoživlé tělo, které jí připomínalo prehistorické ještěry. Jednoho dne se strýc Tom vrátil z horkého slunce zahřátý chůzí. Na hlavě a na čele mu vyrazil pot, ruku měl vlhkou a horkou, její stisk ji dusil. Také on měl v sobě cosi bahenního – výraznou vlhkost a nateklost a stejný, slatinný, znechucující účín močálů, kde život a rozklad splývají.

Byl jí odporný, protože sama ve svém ohni byla tak suchá a jemná. Jako by mu samy její kosti nařizovaly, aby se k ní nepřibližoval.

Právě během těchto týdnů Ursula dospěla. Pobývala ve Wiggistonu už dva týdny a nesnášela ho. Všechno bylo jako šedý, suchý popel, studené, mrtvé a ošklivé. Ale přesto tu zůstávala. Zůstávala také proto, aby se zbavila Winifred. Dívčina nenávisť a pocit odporu z učitelky a strýce jako by ty dva sblížovaly. Sblížili se jakoby proti ní.

S těžkým a trpkým pocitem v duši Ursula poznala, že Winifred se stala milenkou strýce. Byla ráda. Kdysi je oba milovala a nyní se jich obou chtěla zbavit. Jejich močálovitá, hořkosladká zkaženost jí nezdravě čpěla v nose. Udělá cokoli, aby se dostala z toho hnilobného vzduchu. Opustí je oba navždy, navždy opustí jejich podivný, měkký, napůl zkažený živel. Cokoli, jen aby unikla.

Jednou večer přišla Winifred celá rozpalená k Ursule do postele, objala dívku a přitiskla ji k sobě, přestože ta se jí vzpírala. Zeptala se:

„Ursulko moje, mám se vdát za pana Brangwena – mám?“ Ta ulepená, těžká, mazlavá otázka na Ursulu nesnesitelně dolehla.

„Požádal tě o ruku?“ zeptala se se silným odporem. „Ano, požádal,“ odpověděla Winifred. „Chceš, abych si ho vzala, Ursulo?“

„Ano,“ odpověděla Ursula.

Winifred ji objala ještě pevněji.

„Věděla jsem, že ano, ty moje milá – a já si ho vezmu. Máš ho ráda, vid’?“

„Měla jsem ho strašně ráda – už od dětských let.“

„Já vím – já vím. Chápu, co se ti na něm líbí. Je opravdový muž, má něco víc než ti ostatní.“

„Ano,“ řekla Ursula.

„Ale není jako ty, drahá – není tak hodný jako ty. Dokonce má v sobě něco, proti čemu by člověk mohl mít námitky – ta tlustá stehna.“

Ursula mlčela.

„Ale já si ho vezmu, miláčku – tak to bude nejlepší. A teď mi řekni, že mě miluješ.“

Vymámila z dívky jakési vyznání. Nicméně učitelka odešla s povzdechy, aby si u sebe v pokoji poplakala.

Za dva dny pak Ursula Wiggiston opustila. Slečna Ingerová jela do Nottinghamu. S Tomem Brangwenem se zasnoubili a strýc se tím chlubil, jako by to bylo ujištění o jeho kvalitách.

Zasnoubení Brangwena a Winifred Ingerové trvalo ještě asi půl roku, pak se vzali. Brangwen dosáhl věku, kdy chtěl děti. Chtěl děti. Ani manželství, ani domácí krb pro něj mnoho neznamenal. Chtěl potomstvo. Věděl, co dělá. Měl pocit vzrůstající nečinnosti, jako by si cosi v něm vybralo místo k odpočinku, kde by upadlo v netečnost a naprostou a hlubokou lhostejnost. Nechá se unášet tou mašinérií – jako manžel, otec, ředitel šachty – teplá hlína pozdvihovaná v opakující se každodennosti tou velkou mašinérií, od níž odvozuje svůj pohyb. Pokud šlo o Winifred, byla to vzdělaná žena a jemu podobná. Bude z ní dobrá společnice. Vyrovnala se mu.

KAPITOLA 13

Svět muže

Ursula se vrátila do Cossethay bojovat s matkou. Škola jí skončila. Složila zkoušky. Nyní se vrátila domů a musela čelit tomu prázdnému období mezi školou a případným sňatkem.

Nejdřív si myslela, že to bude stále jako prázdniny, bude mít pocit svobody. Její duše se zmítala v chaosu, oslepená, trpící, zmrzačená. Už neměla vůli přemýšlet o sobě. Nějakou dobu musí prostě přetrpět.

Ale zakrátko zjistila, že stojí proti matce. Tou dobou měla matka schopnost dívku neustále rozčilovat a dohánět k šílenství. Už tu bylo sedm dětí, a přesto byla paní Brangwenová opět v jiném stavu, nosila deváté dítě. Jedno zemřelo jako malé na záškrt.

To, že matka byla těhotná, dívku popouzelo. Paní Brangwenová byla tak spokojená sama se sebou, v plodnosti nacházela tak dokonalou seberealizaci. Nepřipouštěla si existenci čehokoli jiného kromě bezprostředních, tělesných a obyčejných věcí. Ursula se svou zapálenou duší trpěla mukami mládí, jež se snaží dosáhnout nějakého neznámého ideálu, kterého však nemůže dosáhnout, ani ho rozpoznat či pochopit. Celá poblázněná bojovala se vši tou temnotou, kterou měla proti sobě. A součástí této temnoty byla její matka. Omezovat vše tak jako matka na souhrn tělesných úvah a spokojeně odmítat skutečnost čehokoli jiného jí připadalo šílené. Paní Brangwenovou nezajímalo nic než děti, domácnost a pár místních klepů. A nedopustila, aby se jí cokoli dotklo, nenechala vedle sebe žít nic jiného. Tak žila ze dne na den, s velkým břichem poněkud neupravená, klidná, ležérně důstojná, se vším si dávala na čas, dělala, co jí vyhovovalo, věnovala se jen a jen blahu dětí a měla pocit, že tím naplňuje veškeré ženství.

Dlouhý trans, kdy spokojena sama se sebou rodila a vychovávala děti, ji udržel stále mladou a nedospělou. Od narození Gudrun jako

by nezestárla skoro ani o den. Po všechna ta léta se nedělo nic jiného, než že přicházely děti, nezáleželo na ničem než na tělesném pohodlí dětí. Jakmile děti nabyly vědomí, když začaly trpět vlastním naplněním, odvrhla je. Ale doma zůstala paní domu. Brangwen žil dál se svou ženou v jakémsi bohatém, mírně ospalém stavu fyzického žaru. Ani jeden z nich nebyl tak docela osobností, nenabyli určitého tvaru jako jedinci, natolik je zachvátil fyzický žár plození a vychovávání potomstva.

To Ursula nesnášela, bojovala proti tomu uzavřenému, tělesnému a omezenému životu toho domácího stádečka! Klidná, mírná a neotřesitelná jako vždy, paní Brangwenová žila dál ve svém fyzickém mateřství.

Docházelo k bitvám. Ursula chtěla bojovat za věci, na kterých jí záleželo. Chtěla, aby děti nebyly tak nevychované a tyranské, chtěla mít doma nějaké postavení. Ale matka ji stahovala a stahovala dolů. S veškerým vychytralým instinktem plodícího živočicha paní Brangwenová zesměšňovala a shazovala Ursuliny vášně, její myšlenky, její výslovnost. Ursula se snažila prosazovat doma právo žen na rovnocenné postavení v oblasti lidské činnosti a práce.

„Tak,“ opáčila na to matka, „máš tady úrodu punčoch zralých na zašívání. To může být oblast tvé činnosti.“

Ursula nerada spravovala punčochy a tahle odpověď ji rozzuřila. Krutě matku nenáviděla. Po několika týdnech nuceného domácího života měla svého domova dost. Ta obyčejnost, ta trivialita, ta naprostá bezvýznamnost toho všeho ji doháněly k šílenství. Mluvila a chrlila nápady, napomínala a sekýrovala děti, v tichém opovržení se otočila zády ke své plodné matce, která s ní zacházela s povýšenou lhostejností, jako by byla dítě, jež si na něco hraje a nelze ho brát vážně.

Někdy byl do sporů zatažen i Brangwen. Miloval Ursulu, proto měl vždycky pocit hanby, téměř zrady, když se na ni osopil. Osopoval se prudce a sžíravě a tak hrubě, že Ursula vždycky zbledla, ztichla a oněměla. Jako by v ní umrtvovali cit, její povaha tvrdla a chladla.

Brangwen sám se ocitl na rozcestí. Po všech těch letech začal před sebou vidět jakousi možnost úniku. Dvacet let pracoval v kanceláři

jako kreslič, dělal práci, která ho nezajímala, protože se zdálo, že je mu určena osudem. K pocitu možného osvobození mu také napomáhalo to, že dcery rostly a odmítaly staré zvyklosti.

Byl to člověk, který neúnavně stále něco dělal. Slepě jako krtek si razil cestu ze země, která ho zakrývala, neustále se snažil vzdálit od fyzického živlu, v němž vězel jeho život. Pomalu, poslepu, šátravě, s tím prostorem k činnosti, který mu zbýval, si hledal cestu k individuálnímu výrazu a individuální formě.

Konečně se po dvaceti letech vrátil k dřevorezbě, téměř k bodu, kdy jako mladík opustil svou desku s Adamem a Evou. Nyní měl potřebné znalosti a dovednosti, ale ztratil vizi. Viděl dětinskost svých mladistvých pokusů, viděl neskutečný svět, v němž vznikaly. Nyní pocítil novou sílu ve smyslu pro realitu. Měl dojem, jako by teprve teď byl skutečný, jako by zacházel se skutečnými věcmi. Mnoho let pracoval na kostelíku v Cossethay, postavil pro kostel varhany, restauroval dřevěné zařízení a postupně dosáhl pocitu krásy z prosté práce. Nyní chtěl opět vyřezávat věci, které by byly výrazem jeho samého.

Ale nemohl se nějak chytit – neustále měl moc práce, byl příliš nejistý nebo zmatený. V nejistotě začal studovat modelování. Ke svému překvapení zjistil, že mu to jde. Když modeloval hlínu či sádku, dokázal vytvořit opravdu krásné reprodukcce. Pak se pustil do hautrelieфу Ursuliny hlavy, na způsob Donatella. V prvním návalu vášně vytvořil krásný náznak svého přání. Ale vrcholné soustředění jako by se nechtělo dostavit. S trpkým pocitem v ústech se nakonec vzdal. Dál vytvářel kopie či vytvářel vzory výběrem motivů z klasických děl. Miloval Della Robbia a Donatella, jako kdysi coby mladík miloval Fra Angelica. V jeho díle se projevovala svěžest a naivní postřeh raných Italů. Ale byly to pouhé reprodukcce.

Když dosáhl hranice svých možností v modelování, pustil se do malování. Avšak jeho snahy v oblasti akvarelů nepřesáhly výtvořiny jiných amatérů. Dosáhl jistých výsledků, ale příliš ho to nezaujalo. Po jednom či dvou obrázcích milovaného kostelíka, které prozrazovaly stejný postřeh jako jeho modelování, ale zdály se neslučitelné

s moderní prostorovou malbou – jeho kostelní věž trčela z obrazu, skutečně trčela a prosazovala se, ale jako by se styděla za absenci významu –, toho opět nechal.

Pustil se do výroby šperků, četl Benvenuto Celliniho, rozplýval se nad reprodukcemi ornamentů a začal vytvářet přívěsky ze stříbra a perel. Jeho první výtvoř, když náhle tento obor objevil, byly skutečně krásné. Později šel spíš cestou nápodoby. Avšak jako první své ženě a pak všem ostatním dívkám v rodině vyrobil po přívěsku. Pak dělal prsteny a náramky.

Později se pustil do tepectví a cizelérství. Když Ursula skončila školu, vyráběl právě stříbrnou misku krásného tvaru. Jak se z ní těšil, skoro po ní prahnul!

Celou tu dobu pak jeho jediným spojením se skutečným vnějším světem byla zimní večerní výuka, která mu poskytovala styk se státním školstvím. Všechno ostatní šlo mimo něj a bylo mu srdečně lhostejné – dokonce i válka. Národ pro něj neexistoval. On pobýval ve svém soukromém útočišti, které nemělo žádnou národnost ani jiné silné pouto.

Ursula trochu sledovala noviny, pokud šlo o válku v jižní Africe. Uváděly ji do špatné nálady a snažila se vnímat je co nejméně. Ale Skrebenský tam někde byl. Občas jí poslal pohlednici. Jako by se však pro něj stala slepou zdí bez oken a bez východu. Ona lpěla na Skrebenském ze svých vzpomínek.

Láska k Winifred Ingerové jako by vyrvala její život z kořenů a rodné půdy tam, kde k ní patřil Skrebenský, a Ursula byla přesazena do vyprahlé země. Anton byl ve skutečnosti už jen vzpomínkou. Po odchodu Winifred obnovovala vzpomínku na něj se zvláštní náruživostí. Byl pro ni téměř symbolem jejího skutečného života. Jako by se skrze něho a v něm mohla navrátit ke svému já, kterým byla předtím, než milovala Winifred, než se jí zmocnila ta umrtvenost, to nelítné přesazení. Ale i její vzpomínky byly dílem představivosti.

Snila o něm a o sobě, jak bývali spolu. Nemohla o něm snít dál, o tom, co dělá teď, jaký vztah by k ní měl nyní. Jenom někdy plaka-

la, když pomyslela na to, jak krutě trpěla, když od ní odjel – jak trpěla! Pamatovala si, co si tehdy napsala do deníku:

„Kdybych byla měsícem, vím, kam bych spadla.“

Trpěla otupující bolestí, když si vzpomněla, čím byla tehdy. Vždyť to byly vzpomínky na mrtvé já. Po Winifred to bylo všechno mrtvé. Poznala mrtvolu svého mladého, milujícího já, poznala jeho hrob. A přitom to mladé milující já sotva existovalo, byl to výtvor její představivosti.

Někde hluboko v ní přetrvávalo chladné zoufalství neměnné a nezměnné. Nikdo už ji teď nebude milovat – a ona nebude nikoho milovat. Konec lásky k Winifred v ní zabil veškerou lásku, zbylo v ní cosi z té mrtvolky. Bude žít, půjde dál, ale nebude mít žádné milence, žádný milenec už ji nikdy nebude chtít. Ani ona nebude chtít už žádného milence. Ten živoucí plamínek touhy v ní navždy uhasl. Ten droboučký živoucí zárodek, který obsahoval poupě jejího skutečného já, její skutečné lásky, byl zabit, a ona sice poroste dál jako rostlina, udělá, co bude v jejích silách, aby také trochu vykvetla, ale její hlavní květ zemřel předtím, než se narodil, veškerý její růst teď bylo přenášení mrtvé naděje.

V tom domku plném dětí se táhly nešťastné týdny. Co byl její život – nízké, beztvaré, rozložené nic; Ursula Brangwenová byla člověkem bez jakékoli ceny či důležitosti, žila v ošumělé vesnici Cossethay, v ničemném dosahu Ilkestonu. Ursula Brangwenová, v sedmnácti bezcenná a nedoceněná, nikdo ji nechce, ani nepotřebuje, sama si uvědomuje vlastní mrtvou hodnotu. Nedalo se na to ani pomyslet.

Ale přes to všechno se její tvrdošíjná pýcha nevzdávala. Může být třeba zneuctěna, může být mrtvolou, kterou už nikdy nikdo nebude milovat, třeba je stonek prohnílý zevnitř a cizopasící na jiných – přesto se nikomu nepoddá.

Postupně si uvědomila, že nemůže žít dál doma, když tam nemá své místo, význam či hodnotu. I ty děti, které chodily ještě do školy, opovrhovaly její neužitečností. Potřebovala něco dělat.

Otec říkal, že má víc než dost práce, když bude pomáhat matce. Od rodičů se jí nikdy nedostalo ničeho jiného než políčku na tvář. Nebyla praktická. V hlavě se jí honily divoké nápady, jak uteče a stane se služkou, jak požádá nějakého muže, aby si ji vzal.

Napsala ředitelce střední školy o radu.

„Nevidím tak docela, co bys mohla dělat, Ursulo,“ dostalo se jí odpovědi, „pokud nejsi ochotna stát se učitelkou na základní škole. Složila jsi maturitní zkoušku a to Tě opravňuje k místu nekvalifikované učitelky na kterékoli škole, s platem asi padesát liber ročně.

Ani nevíš, jak hluboce cítím s Tvým přáním něco dělat. Zjistíš časem, že lidstvo je velké těleso, jehož jedním užitečným členem jsi také Ty, zaujmeš vlastní místo v tom velkém úkolu, který se lidstvo snaží plnit. To Ti poskytne uspokojení a sebeúctu, které Ti nemůže dát nic jiného.“

Ursule se zastavilo srdce. Pomyšlení na takové uspokojení ji mrazilo a děsilo. Její chladná vůle se však podvolila. Tohle právě chce.

„Máš citlivou povahu,“ psalo se dál v dopise, „reaguješ rychle a přirozeně. Kdyby ses tak naučila trpělivosti a sebekázi, nevím, proč by se z Tebe neměla stát dobrá učitelka. Alespoň bys to mohla zkusit. Jako nekvalifikovaná učitelka bys mohla pracovat jenom rok či dva. Pak bys postoupila na nějaký učitelský ústav, kde bys, doufám, vystudovala. Silně Tě nabádám a radím Ti, abys studovala dál a získala titul. Dosáhneš tak kvalifikace a postavení ve světě, a tím i větší možnosti vybrat si svou cestu.

Byla bych pyšná, kdyby jedna z mých žákyň dosáhla vlastní ekonomické nezávislosti, což znamená tolik, že si to ani neumíš představit. Budu opravdu ráda, když se dozvím, že další z mých žákyň dosáhla prostředků ke svobodnému výběru vlastní cesty.“

Ursula z toho měla chmurný a zoufalý dojem. Dost ji to znechutilo. Ale opovržení matky a otcova tvrdost ji zraňovaly, poznala potupné postavení příživníka, pocítila hlodavý osten matčina živočišného náhledu na ni.

Nakonec musela promluvit. Tvrdě a mlčenlivě v nitru rozhodnuta, vyklouzla jednoho večera z domu do dílny. Slyšela poťukávání kla-

dívka o kov. Otec zvedl hlavu, když se otevřely dveře. Tvář měl zarudlou a prozářenou instinktem, jako když byl mladý, černý knírek měl nad širokými ústy krátce přistřižený, černé vlasy krásné a husté jako vždy. Ale jako by byl duchem nepřítomen, jako by si získal základní odstup od lidských bytostí. Pracoval. Podíval se na dceřinu nehybnou a bezvýraznou tvář. V hrudi a v břiše pocítil žhavý vztek.

„Co je zas?“ zeptal se.

„Nemohla bych,“ začala a dívala se stranou, ne na něj, „nemohla bych jít do práce?“

„Jít do práce – a k čemu?“

Hlas měl tak silný, řekl to bez váhání a důrazně. Rozčilovalo ji to.

„Nechci už takhle žít.“

Vzteky se mu na chvíli zastavila v žilách krev.

„Nechceš už takhle žít?“ opakoval. „A jak chceš žít?“

Zaváhala.

„Nějak jinak než pracovat doma a poflakovat se. A chci si něco vydělat.“

Její zvláštní tvrdost v řeči a divoká nezkrotnost mládí, které si ho nevšímal, ho také zatvrdily hněvem.

„A jak myslíš, že si něco vyděláš?“ zeptal se.

„Můžu se stát učitelkou – maturita mi k tomu stačí.“

V tu chvíli si přál, aby se maturita někam propadla.

„A kolik dostaneš za tu svou maturitu?“ zeptal se posměšně.

„Padesát liber ročně,“ odpověděla.

Vždycky choval tajnou pýchu nad tím, že jeho dcery nemusejí jít pracovat. S penězi ženy a jeho vlastními měli čtyři sta ročně. A později, pokud by bylo třeba, mohli žít z kapitálu. Nebál se o své stáří. Jeho dcery mohou žít jako dámy.

Padesát liber ročně znamenalo libru týdně – což bylo dost, aby žila nezávisle.

„A jaká učitelka si myslíš, že by z tebe byla? Nemáš ani za mák trpělivosti s vlastními sourozenci, natožpak s třídou plnou dětí. A měl jsem za to, že nemáš ráda ty špinavé spratky z obecní školy.“

„Všichni nejsou špinaví.“

„Zjistila bys, že nejsou všichni čistí.“

V dílně se rozhostilo ticho. Světlo lampy dopadalo na naleštěnou stříbrnou misku, která stála před ním, na kladívko, výheň a dlátko. Brangwen tam stál s podivným, jakoby šelmovským světlem ve tváři, skoro jako s úsměvem. Ale nebyl to úsměv.

„Můžu to zkusit?“ zeptala se.

„Můžeš si dělat, co ksakru chceš, a jít, kam chceš.“

Její tvář zůstala nehybná a bez výrazu, lhostejná. Vždycky ho to rozzuřilo, když ji takhle viděl. Ani se nepohnul.

Aniž jakkoli dala znát, co cítí, chladně se otočila a vyšla z dílny. On pracoval dál, ale nervy měl podrážděné. Pak odložil nástroje a vrátil se do domu.

Hlasem zatrpklým hněvem a opovržením sdělil novinku ženě. Ursula byla u toho. Došlo ke krátké hádce, kterou paní Brangwenová uzavřela, když tónem kousavé převahy a lhostejnosti řekla:

„Jen ji nech, ať si to zkusí. Brzy toho bude mít dost.“

A tím záležitost skončila. Ale Ursula to brala tak, že nyní může svobodně jednat. Několik dní nic nepodnikla. Váhala s tím krutým krokem, že by si našla práci, neboť se přecitlivěle bála styku s novými lidmi, styděla se nových situací. Pak ji k tomu konečně jakási tvrdošíjnost přiměla. Duše jí přetékala trpkostí.

Zašla do obecní knihovny v Ilkestonu, našla si nějaké adresy v časopisu Učitelka a napsala si o formuláře. Po dvou dnech si přivstala a šla naproti listonoši. Jak očekávala, měl pro ni tři dlouhé obálky.

Srdce jí bolestně tlouklo, když s nimi stoupala do svého pokoje. Trásl se jí prsty, sotva se dokázala přimět pohlédnout na ty dlouhé oficiální formuláře, které musela vyplnit. Celá ta záležitost jí připadala tak krutá, tak neosobní. Ale bylo nutné to udělat.

„Jméno (příjmení na prvním místě):.....“

Třesoucí se rukou napsala: „Brangwenová – Ursula.“

„Věk a datum narození:.....“

Po dlouhých úvahách vyplnila i tuto řádku.

„Kvalifikace, datum zkoušky:.....“

S mírnou pýchou tam vypsala:

„Londýnská maturitní zkouška.“

„Předchozí zaměstnání, kde:.....“

Srdce jí pokleslo, když psala:

„Žádné.“

A pořád ještě toho bylo mnoho k vyplnění. Trvalo jí dvě hodiny, než vyplnila tři žádosti. Pak musela opsat doporučení od ředitelky a kněze.

Nakonec to však bylo hotové. Zalepila tři dlouhé obálky. Odpoledne šla do Ilkestonu a odeslala je. Nic z toho neřekla rodičům. Když své dlouhé dopisy oznámkovala a házela je do schránky na hlavní poště, měla pocit, jako by už byla z dosahu otce a matky, jako by se sloučila s vnějším, velkým světem činnosti, světem vytvořeným mužem.

Když se vrátila domů, snila si znovu po svém ty dávné, skvělé sny. Jednu žádost poslala do Gillinghamu v hrabství Kent, druhou do Kingstonu na Temži a třetí do Swanwicku v Derbyshiru.

Gillingham je tak krásné jméno a Kentu se říká zahrada Anglie. Takže v Gillinghamu, prastaré vesnici vedle chmelnic, kde měkce zářilo slunce, vyšla odpoledne ze školy do stínu platanů u brány a zabočila po ospalé silnici k domku, kde plaňkami v plotě vyčuhovaly modré hlavičky chrp a cestičku lemovaly rozkvetlé floxy.

Když Ursula vstoupila do místnosti, zvedla se staříčká paní a s pozdviženýma, křehkýma, zažloutlýma rukama se zeptala:

„Co si o tom myslíš, děvenko?“

„A o čempak, paní Wetherallová?“

Frederick se vrátil. Jeho mužný krok zaduněl na schodech – uviděla jeho pevné boty, modré kalhoty a kabát uniformy a pak tvář, výraznou a dychtivou jako tvář orla, oči roznícené nádherou neznámých moří, neznámých moří, které se mu vetkaly do duše – jak sestupoval po schodech do kuchyně.

Tento sen s různými odbočkami jí vystačil na kilometr a půl chůze. Pak odešla do Kingstonu na Temži.

Kingston na Temži bylo historické místo kousek na jih od Londýna. Žily tam urozené a ctihodné duše, jež patřily metropoli, ale milovaly klid. Tam se setkala s úžasnou rodinou dívek žijící ve velkém domě z doby královny Anny, jehož trávníky se svažovaly k řece, a v prostředí majestátního klidu se náhle octla mezi spřízněnými dušemi. Milovaly ji jako sestry, měly společné ušlechtilé myšlenky.

Opět byla šťastná. Ve svém přemítání rozepjala svá ubohá, přistřižená křídla a rozletěla se přímo do empyrea.

Ubíhal den za dnem. S rodiči nemluvila. Pak se jí vrátila doporučení z Gillinghamu. Nechtěli ji a ve Swanwicku také ne. Po sladkých nadějích následovala trpká chuť odmítnutí. Její jasná pírká se opět octla v prachu.

Pak náhle po čtrnácti dnech přišlo vyrozumění z Kingstonu na Temži. Následující čtvrtek se měla přijet ukázat na Školský úřad města k pohovoru před komisí. Srdce se jí zastavilo. Věděla, že přiměje komisi, aby ji přijala. Když se nyní její odjezd z domova hroživě přiblížil, začala se však bát. Srdce se jí chvělo strachem a váháním. Ale někde v nitru už se pevně rozhodla.

Jako přízrak prožila ten den, nechtělo se jí sdělit novinku matce, čekala na otce. Ovládlo ji napětí a strach. Děsila se odchodu do Kingstonu. Vžila se do skutečnosti a růžové sny zmizely. Přesto však se s ubíhajícím odpolednem navrátilo sladké snění. Kingston na Temži – jak jí to znělo důstojně. Obklopil ji stín historie a romantické kouzlo majestátnosti. Paláce budou staré a potemnělé, sídlo králů neprobádané. Přesto to pro ni bylo sídlo králů – Richarda a Jindřicha, Wolseyho a královny Alžběty. Tušené ohromné trávníky se vznešenými stromy a terasy, jejichž schody měkce omývá voda a kde někdy vycházejí na břeh labutě. A ještě si představovala velkolepou, nádhernou loď královny, jak připlouvá po proudu, na přístavní můstek prostřou červený kobereček, po jehož obou stranách čekají pánové ve fialových sametových kabátcích a s holými hlavami tam na slunci čekají.

„Přesladká Temže, plyň, než dozpívám.“

Nastal večer, otec se vrátil domů, vznětlivý, vnímavý a rezervovaný jako vždy. Byl méně skutečný než její představy. Čekala, než povečeřel. Bral si velká sousta a jedl nepřítomně, se stejnou odevzdaností, jakou věnuje potravě zvíře.

Hned po večeři odešel do kostela. Měl zkoušku se sborem a chtěl si předem přehrát nějaké melodie na varhany.

Západka velkých dveří hlasitě cvakla, když za ním přišla Ursula, ale varhany hřímaly dál. Nevnímal. Cvičil si kostelní píseň. Mezi plameny svíček viděla jeho malou, havraní hlavu a napjatou tvář, jeho štíhlé tělo sedělo poněkud sesuté na stoličce. Tvář měl tak prozářenou a nehybnou, že se pohyby jeho končetin jevily podivné, jako by s ním nesouvisely. Zvuk varhan jako by náležel kamenům pilířů, plynul v nich jako míza.

Hudba skončila a nastalo ticho.

„Tati!“ oslovila ho.

Otočil se, jako by čekal ducha. Ursula stála ve stínu mezi světlem svíček.

„Co zas?“ zeptal se, ještě ne tak docela na zemi.

Bylo těžké s ním mluvit.

„Mám místo,“ řekla, když se přinutila promluvit.

„Co že máš?“ Jen nerad se vytrhával z rozpoložení navozeného hrou. Zavřel noty před sebou.

„Mám místo, kam můžu jít.“

Tehdy se k ní otočil, i když dosud nerad a nepřítomně.

„A kdepak?“ zeptal se.

„V Kingstonu na Temži. Musím tam ve čtvrtek jet na pohovor s komisí.“

„Tak ve čtvrtek?“

„Ano.“

A podala mu dopis. Přečetl si ho ve světle svíček.

*Ursula Brangwenová, U tisu, Cossethay, Derbyshire.
Vážená slečno,*

žádáme Vás, abyste se dostavila na shora uvedenou adresu příští čtvrtek, 10. t. m. v 11.30 na pohovor s komisí ohledně Vaší žádosti o místo pomocné učitelky ve škole Wellingborough Greens.

Jak ještě zářil klidem nabytým prostředím kostelíka a hudbou, Brangwenovi přišlo velice zatěžko vnímat tu vzdálenou a oficiální informaci.

„S tím mě snad nemusíš otravovat teď, ne?“ odpověděl netrpělivě a vrátil jí dopis.

„Musím tam ve čtvrtek jet,“ zopakovala.

Seděl bez hnutí. Pak sáhl po dalších notách a ozvalo se zašumění a pak dlouhá, výrazná trubková nota varhan, jak položil ruce na klávesy. Ursula se otočila a šla pryč.

Snažil se znovu oddat varhanům. Ale nemohl. Nemohl už navázat. Celou tu dobu jako by ho jakýsi provázek nešťastně tahal jinam.

Když se vrátil domů po zkoušce sboru, tvář měl temnou a v srdci černo. Neřekl však nic, dokud mladší děti neodešly spát. Ursula ale věděla, co se chystá.

Nakonec se zeptal.

„Kde je ten dopis?“

Podala mu ho. Seděl a hleděl na něj. „Žádáme Vás, abyste se příští čtvrtek dostavila na shora uvedenou adresu...“ Bylo to chladné, oficiální oznámení pro Ursulu a on s ním neměl co do činění. A je to! Existovala nyní jako nezávislý společenský jedinec. Na ní bylo, aby na tuto výzvu odpověděla, bez ohledu na něho. Neměl ani právo se do toho plést. Srdce mu zatvrdlo a rozhněvalo se.

„To jsi musela udělat za našimi zády, co?“ řekl opovržlivě. A jí srdce zabušilo žhavou bolestí. Věděla, že se osvobodila – odloučila se od něj. Byl poražen.

„Řekli jste ‚ať to zkusí‘“, odpověděla téměř omluvně.

Neposlouchal ji. Seděl a díval se na dopis.

„Školský úřad, Kingston na Temži“ – a pak na stroji psané „Slečna Ursula Brangwenová, U tisu, Cossethay“. Bylo to tak úplné a koneč-

né. Nemohl z toho nevyčíst nové postavení Ursuly jako příjemkyně dopisu. Pocítil to jako tíhu na duši.

„Ale,“ řekl nakonec, „ty nikam nepojedeš.“

Ursula sebou trhla a nemohla najít slova, kterými by vykřičela svou vzpouru.

„Jestli si myslíš, že si odfrčíš až někam za Londýn, tak to ses spletla.“

„A proč ne?“ vykřikla, náhle pevně rozhodnuta neuhnout.

„Proto,“ odpověděl.

A nastalo ticho, než přišla dolů paní Brangwenová.

„Podívej, Anno,“ řekl a podal jí dopis.

Když uviděla strojem psaný dopis, maličko pozvedla hlavu, protože tušila nepříjemnosti z vnějšího světa. Tím svým zvláštním způsobem protočila oči, jako by se uzavřela před svým vnímavým mateřským já, na jehož místo se vetřel jakýsi necitelný, nesmyslný trans. V tomto stavu přehlédla dopis a pečlivě se snažila nepochopit ho. Svou necitelnou, povrchní myslí obsah vytušila. Její citlivé já se před ním uzavřelo.

„O jaké místo jde?“ zeptala se.

„Chce jít učit do Kingstonu na Temži, za padesát liber ročně.“

„Ach tak.“

Matka promluvila, jako by to byla nepřátelská skutečnost týkající se kohosi cizího. Bude ji muset nechat jít, už kvůli stavu svých citů. Paní Brangwenová měla začít opět růst se svým nejmladším dítětem. Nejstarší dcera stála nyní v cestě.

„Nepůjde přece do takové dálky,“ namítl otec.

„Musím jít tam, kde mě chtějí,“ vykřikla Ursula. „A je to dobré místo.“

„Co o tom místě víš?“ odsekl otec.

„Nezáleží na tom, jestli tě chtějí, nebo ne, když otec říká, že tam nepůjdeš,“ řekla matka klidně.

Ursula ji přímo nenáviděla!

„Řekli jste, že to mám zkusit,“ křičela dívka. „Teď to místo mám, tak tam půjdu.“

„A proč si neseženeš místo v Ilkestonu, abys mohla bydlet doma?“ zeptala se Gudrun, která nesnášela rozepře a nechápala, proč Ursula pořád není spokojená, ale zároveň musela při sestře stát.

„V Ilkestonu žádné místo není,“ vykřikla Ursula. „A radši bych stejně šla někam pryč.“

„Kdybys byla řekla, mohli jsme ti místo v Ilkestonu zařídit. Ale ty sis musela hrát na velkou dámu a udělat si to po svém,“ řekl otec.

„Nepochybuju o tom, že bys radši šla někam pryč,“ ozvala se kousavě matka. „A taky nepochybuju o tom, že bys zjistila, že to s tebou jiní lidé taky moc dlouho nevydrží. Máš o sobě moc velké mínění a jen ti to škodí.“

Mezi dívkou a matkou vzplála čirá nenávist. Nastalo zatvrzelé mlčení. Ursula věděla, že je musí přerušit.

„Prostě mi napsali a musím tam jet,“ uzavřela.

„Kde na to vezmeš peníze?“ zeptal se otec.

„Dá mi je strýček Tom,“ odpověděla.

Opět se rozhostilo ticho. Tentokrát vítězila.

Pak konečně otec zvedl hlavu. Tvář měl zamyšlenou, jako by se stahoval do sebe, aby učinil prohlášení.

„Prostě do takové dálky nepůjdeš,“ řekl. „Zeptám se pana Burta na místo tady. Nedovolím, abys šla sama až někam za Londýn.“

„Ale já musím jet do Kingstonu, pozvali mě.“

„Obejdou se bez tebe,“ řekl na to.

Nastalo chvějivé ticho, kdy se Ursula octla na pokraji slz. „Dobře,“ řekla tiše a ztěžka, „můžete mi tohle překazít, ale já si stejně místo seženu. Nehodlám zůstat doma.“

„Nikdo nechce, abys zůstávala doma,“ zakřičel náhle, jak v něm vzplanul vztek.

Neřekla už ani slovo. S úsměvem se zatvrdila ve své domýšlivosti, v nevraživé lhostejnosti vůči nim ostatním. To byl stav, kdy by ji byl zabil. Se zpěvem odešla do obývacího pokoje.

C'est la mère Michel qui a perdu son chat,
Qui crie par la fenêtre qu'est-ce qui le lui rendra -

Během několika dalších dní se Ursula chovala vesele a nedotčeně, zpívala si, byla milá na děti, ale k rodičům se zatvrdila a zchladla v duši. Nic víc nebylo řečeno. Ta nedotčenost a veselost trvala čtyři dny. Pak začala povolovat. Večer se zeptala otce:

„Ptal ses na to místo pro mě?“

„Mluvil jsem s panem Burtem.“

„A co říkal?“

„Zítra je schůze komise. Řekne mi v pátek.“

Tak čekala do pátku. Kingston na Temži byl vzrušujícím snem. Zde pociťovala tvrdou, syrovou realitu. Věděla, že to takhle dopadne, protože nic se nikdy neuskutečnilo jinak než v rámci tvrdé a vymezené reality. Nechtěla být učitelkou v Ilkestonu, protože Ilkeston znala a nesnášela. Ale chtěla se osvobodit, tak se musí chopit svobody, kde je to možné.

V pátek jí otec oznámil, že ve škole v Brinsley Street mají volné místo. To by patrně mohla získat okamžitě, ani by nemusela žádat.

Srdce se jí zastavilo. Brinsley Street byla v chudé čtvrti a ona už kdysi pocítila, jaké jsou chudé děti v Ilkestonu. Křičely na ni a házely po ní kamení. Avšak jako učitelka by měla autoritu. A bylo to všechno tak neznámé. Vzrušovalo ji to. I ta školní budova ze suchých, sterilních cihel v sobě skrývala jakési kouzlo. Byla tak nelítostná a ošklivá, tak nelítostně ošklivá, že by z Ursuly vypudila přetrvávající zbytky přecitlivělosti.

Snila o tom, jak to zařídí, aby ji ty malé, ošklivé děti milovaly. Vytvoří si k nim osobní vztah. Učitelé byli vždycky tak tvrdí a neosobní. Neexistoval žádný živý vztah. Ona se bude chovat tak, aby všechno bylo osobní a živé, bude se rozdávat, veškeré své bohatství těm dětem rozdá, učiní je tak šťastnými, že ji budou mít nejradši ze všech učitelů na světě.

O Vánocích pro ně vybere úžasná přáníčka a uspořádá pro ně ve třídě nádhernou vánoční slavnost.

Ředitel, pan Harby, je malý, podsaditý, poněkud obhroublý muž, říkala si. Ona mu však ukáže takové světlo půvabu a kultivovanosti, že si jí zanedlouho bude nesmírně vážit. Stane se zářivým sluncem

celé školy, děti díky ní rozkvetou jako drobný plevel, učitelé jakožto vysoké, odolné rostliny vykvetou do vzácných květů.

Přišlo pondělní ráno. Byl konec září a mrholení kolem ní tvořilo závoje, zdánlivě jako by se octla ve vlastním světě. Kráčela vstříc nové zemi. Stará zmizela. Závoj, jenž skrýval nový svět, bylo možno roztrhnout. Jak v dešti kráčela z kopce dolů s taškou s obědem v ruce, zmocnil se jí silný pocit napjatého očekávání.

Tenkým závojem deště uviděla město, táhlý kopec. Musí do něj vkročit. Cítila zároveň odpor i vzrušené naplnění. Ale bála se.

Na konečné čekala na tramvaj. Zde to začínalo. Před ní se nacházelo nádraží, odkud se jezdilo do Nottinghamu, kam před půl hodinou odjela do školy Theresa; za ní byla malá církevní škola, do níž chodila sama jako dítě, když byla ještě naživu babička. Babička zemřela, byly tomu dva roky. Na Blatech nyní žila se strýcem Fredem cizí žena a měli malé děcko. Za sebou nechala Cossethay se zralými ostružinami v živých plotech.

Jak čekala na tramvaj, rychle se vrátila do dětství – ke škádlivému dědečkovi s plavým plnovousem a modrýma očima a tím velkým, monumentálním tělem; utopil se; vzpomněla na babičku, o níž si někdy říkala, že ji milovala víc než kohokoli jiného na světě; na malou školu, na kluky Phillipsovy – jeden z nich teď sloužil jako voják královské gardy, jeden byl horníkem. Vášnivě lpěla na minulosti.

Ale jak o ní snila, zaslechla tramvaj, která se s tupým duněním valila zpoza zatačky, viděla, jak se přiblížila na dohled a hučela blíž. Objela smyčku konečné a zastavila se u ní. Nějací nezřetelní šedí lidé vystoupili na druhém konci a průvodčí přecházel v loužích a přehazoval tyč.

Nastoupila do vlhké, nepohodlné tramvaje, jejíž podlaha potemněla mokrem, okénka byla všechna zamlžená, a v napjatém očekávání seděla. Už začala, její nová existence.

Nastoupila ještě jedna další cestující – jakási uklízečka v mokrém šedivém kabátě. Ursula nemohla snést, že tramvaj pořád ještě čeká. Zazvonil zvonec, tramvaj sebou cukla kupředu. Vůz se opatrně ploužil mokrou ulicí. Unášelo ji to vpřed, do její nové existence. Srdce ji

pálilo bolestí a napjatým očekáváním, jako by se jí cosi zařezávalo do živé tkáně.

Tramvaj jako by často, příliš často, zastavovala a pak nastupovali mokří lidé v kabátech a mlčky tu šedí seděli v nehybných řadách proti ní, s deštníky mezi koleny. Okna tramvaje se ještě víc zamlžila, zmlčněla. Byla tu zavřená s těmi neživými, přízračnými lidmi. Zatím ji nenapadlo, že je jednou z nich. Přišel průvodčí s lístky. Každá malá dírka, kterou vyrazil kleštičkami, jako by ji děsila. Její lístek určitě musí být jiný než ty ostatní.

Všichni jeli do práce; ona také jela do práce. Měla stejný lístek. Seděla a snažila se k nim zařadit. Ale v útrokách cítila strach, pocítila neznámé, hrůzné sevření.

V Bath Street musela přestoupit na jinou tramvaj. Podívala se nahoru do kopce. Jako by vedl ke svobodě. Vzpomněla si na ta mnohá sobotní odpoledne, kdy tudy chodila do obchodů. Jak si tehdy připadala svobodná a bezstarostná!

A tramvaj už opatrně sjížděla z kopce dolů. Ursula se strachem sledovala každý metr jejího pohybu. Když vůz zastavil, spěšně nastoupila.

Tramvaj jela dál a Ursula neustále otáčela hlavu, protože se tu přesně nevyznala. Konečně se srdcem v jednom plameni roztřeseně vstala. Průvodčí zprudka zazvonil.

Šla po malé, nehezké, mokré a liduprázdnej ulici. Škola stála nízko přičaplá na asfaltovém dvoře černě se lesknoucím v dešti a obehnáném zábradlím. Budova byla začernalá a strašná, okny přízračně vyhlížely uschlé rostliny.

Vstoupila do klenutých dveří vchodu. Jako by to tu celé čímsi hrozilo, v nápodobě kostelní architektury se zračila snaha ovládat, výraz světské autority. Na dlážděné podlaze vchodu uviděla už jedny stopy. Místo bylo tiché, opuštěné, jako prázdné vězení očekávající návrat dupajících nohou.

Ursula popošla ke sborovně, která jí připadala jako ponurá díra. Nesměle zaklepala.

„Prosím!“ zavolal překvapený mužský hlas jakoby z vězeňské cely. Vešla do temné malé místnosti, kam nikdy nesvítilo slunce. V plynové lampě plápolal nahý, syrový plamének. Někáký hubený muž u stolu přihlazoval papír na podložce hektografu. Podíval se na Ursulu svým úzkým, zašpičatělým obličejem, řekl Dobré ráno!, pak se zase odvrátil, sloupl papír z podložky, podíval se na přetištěné fialové písmo a zkroucený list papíru odhodil stranou na hromádku.

Ursula ho fascinovaně sledovala. V příšeří malé místnosti prosvětlované pouze plynovou lampou vypadalo všechno neskutečně.

„To je ale ošklivé ráno,“ poznamenala.

„Ano,“ souhlasil, „počasí za moc nestojí.“

Ale tady uvnitř jako by nezáleželo na tom, jestli je ráno, nebo jaké je počasí. V místnosti vládlo bezčasí. Mluvil zaměstnaným hlasem, spíše jako ozvěna. Ursula nevěděla, co dál říci. Svlékla si plášť do deště.

„Jdu brzy?“ zeptala se.

Muž se nejdříve podíval na malé hodiny, pak na ni. Jeho oči jako by se zaostřily na jehličky.

„Je za pět minut půl,“ řekl. „Přišla jste druhá. Já jsem tu byl dneska první.“

Ursula si nesměle sedla na kraj židle a sledovala, jak hubenýma červenýma rukama přihladí bílý papír, pak chvilku počká, nadzvedne růžek papíru, mrkne pod něj a znovu jezdí rukama po papíře. Na stole už byla velká hromada zkroucených bílých papírů potíštěných písmem.

„To jich musíte udělat tolik?“ ptala se Ursula.

Muž se na ni opět ostře zadíval. Bylo mu tak třicet třiatřicet, byl hubený, zelenkavě bledý, měl dlouhý nos a zašpičatělý obličej. Oči měl modré a zaostřené jako ocelové hroty, skoro krásné, pomyslela si dívka.

„Třiašedesát,“ odpověděl.

„Tolik!“ řekla potichu. Pak přemýšlela dál.

„Ale to není všechno jen pro vaši třídu, že ne?“ dodala.

„A proč ne?“ odpověděl poněkud zhurta.

Ursulu poněkud děsilo, jak pracuje jako stroj a jí si nevšímá a jak úsečně odpovídá. Připadalo jí to nové. Nikdy s ní nikdo takhle neza-
cházel, jako by na ní nezáleželo, jako by se obracela na stroj.

„Je to hodně,“ řekla účastně.

„Vy budete mít asi tak stejně,“ odpověděl.

Nic jiného z něj nedostala. Seděla trochu bezradně, nevěděla, co má cítit. Přesto se jí docela líbil. Vypadal tak mrzutě, ale bylo na něm cosi zvláště ostrého, dychtivého, co ji přitahovalo a zároveň děsilo. Jakýsi chlad působící proti jeho povaze.

Dveře se otevřely a objevila se malá, nevýrazná, asi osmadvacetiletá žena.

„A, Ursula,“ vykřikla nově příchozí. „Jsi tu brzy. Ale to si piš, že ti to nevydrží dlouho. To je věšák pana Williamsona – tenhle je tvůj. Učitel páté třídy má vždycky tenhle. Nesundáš si klobouk?“

Slečna Violet Harbyová přendala Ursulin plášť z věšáčku, na němž visel, na další v řadě. Mezitím už vytahala špendlíky ze svého vlněného klobouku a napíchala si je do kabátu. Prohrábla si kudrnaté, splhlé vlasy myši barvy a otočila se k Ursule.

„To je ale děsný počasí,“ vykřikla, „děsný! A jestli něco přímo nesnáším, tak je to déšť v pondělí ráno; děcka se budou trousit celý zmáchaný a nic se proti tomu nedá dělat –“

Z novinového papíru vybalila černou zástěru a už si ji vázala kolem pasu.

„Přinesla sis zástěru, ne?“ vyhrkla a věnovala Ursule letmý pohled. „Budeš ji potřebovat. Nedovedeš si představit, jak budeš do půl páté vypadat – samá křída a inkoust a prach z bot dětí. – Pošlu nějakého kluka k mojí mámě.“

„Ale mně to nevádí,“ protestovala Ursula.

„Ale ano – pošlu pro ni,“ vykřikla slečna Harbyová.

Ursula trochu ztuhla. Všichni jako by byli tak sebejistí a tak panovační. Jak bude s těmi lidmi vycházet, když jednají tak zhurta, úsečně a panovačně? A slečna Harbyová nepromluvila ani slovo

k muži, který seděl u stolu. Prostě si ho vůbec nevšímal. Ursula mezi nimi dvěma vycítila hrubě nezdvořilý vztah.

Obě dívky vyšly na chodbu. Pár dětí už brebentilo u vchodu.

„Jime Richardsi,“ zavolala slečna Harbyová tvrdým a autoritativním hlasem. Nějaký chlapec se stydlivě přiblížil.

„Dojdeš mi k nám domů, ano?“ řekla slečna Harbyová velitelsky shovívavým a vtíravým hlasem. Nečekala na odpověď. „Zajdeš tam a požádáš mou maminku, aby mi poslala jednu školní zástěru pro slečnu Brangwenovou, ano?“

Chlapec nesměle zamumlal, „Ano, slečno,“ a už byl na odchodu.

„Hej,“ zavolala slečna Harbyová. „Pojď sem – pro co tam jdeš? Co řekneš mé mamince?“

„Školní zástě –“ vykoktal kluk.

„Prosím vás, paní Harbyová, slečna Harbyová říká, jestli byste poslala další školní zástěru pro slečnu Brangwenovou, protože ta přišla bez ní.“

„Ano, slečno,“ zamumlal kluk se skloněnou hlavou a už se zase vzdaloval. Slečna Harbyová ho chytila a přidržela za rameno.

„No tak, co řekneš?“

„Paní Harbyová, prosím, slečna Harbyová chce zástěru pro slečnu Brangwinovou,“ zamumlal chlapec velmi stydlivě.

„Slečnu Brangwenovou!“ zasmála se slečna Harbyová a postrčila ho kupředu. „Moment, vezmeš si radši můj deštník – počkej chvíli.“

Proti jeho vůli vybavila chlapce deštníkem a vyslala ho na cestu.

„Ne abys tam byl věčnost,“ zavolala za ním ještě slečna Harbyová. Pak se otočila k Ursule a řekla zvesela:

„Trochu si na něj musíš dát pozor, na toho kluka – ale není špatný, víš.“

„Ne, není,“ chabě souhlasila Ursula.

Západka na dveřích cvakla a vstoupily do velké místnosti. Ursula se po ní rozhlédla. Přísné ticho po celé její délce jí přišlo oficiální a mrazivé. Asi tak v polovině byla skleněná přepážka, jejíž dveře byly otevřené. Hodiny tikaly s ozvěnou a hlas slečny Harbyové za-

zněl dvojmo, když řekla: „Tohle je největší učebna – pro pátou, šestou a sedmou třídu. – Tady budeš ty – tohle je pátá –“

Stála na předním kraji velké místnosti, vybavené malým stolem pro učitelku naproti několika dlouhým řadám lavic a dvěma velkými okny.

Ursulu to fascinovalo i děsilo. Působilo na ni podivné, neživoucí světlo v místnosti. Myslela si, že je to tím deštivým počasím. Pak vzhledla znovu, protože měla strašný pocit, že je tu zavřená v hutném, nehybném vzduchu, vzdáleném jakémukoli pocitu z normálního dne; a tehdy si povšimla, že okna jsou z kanelovaného litého skla.

Octla se uprostřed vězení! Podívala se na stěny nevýrazně bledě-zelené a čokoládové barvy, na velká okna s ubohými muškáty na pozadí bledého skla, na dlouhé řady lavic sevřených do pevného útvaru a naplnila ji hrůza. To byl nový svět, nový život, který jí hrozil. Ale ještě se vzrušením dosedla na židli u svého učitelského stolu. Byla vysoká a Ursula nohama nedosáhla na podlahu, musela se opírat o stupínek. Takto vyzdvižena nad zem zaujala své místo. Všechno to bylo tak podivné! Tak odlišné od mrholivého deště nad Cossethay. Vzpomněla si na svou vesnici a zachvátila ji náhlá touha, připadala jí tak daleko, tak pro ni ztracená.

Octla se tady v té tvrdé, strohé skutečnosti – *skutečnosti*. Připadalo jí divné, že by tomuhle měla říkat skutečnost, tomu, co dosud nepoznala a co v ní nyní vzbuzovalo hrůzu a nechuť, až si skoro přála, aby mohla utéci. Tohle byla ta pravá skutečnost a Cossethay, její milované, krásné a známé Cossethay, živel jí vlastní, znamenalo vedlejší skutečnost. Tohle školní vězení bylo skutečností. Zde tedy měla trůnit, královna školáků! Zde měla naplňovat svůj sen o tom, jak bude milovanou učitelkou, která přináší svým dětem světlo a radost! A zatím lavice před ní byly tak abstraktně hranaté, že zraňovaly její city a bála se jich. Zachvěla se, když si uvědomila, jak bláhová byla její očekávání. Přinesla citlivost a velkomyslnost do prostředí, kde je nikdo nechtěl. Už teď si připadala odmrštěná, sklíčená novým prostředím, nezařazená.

Sklouzla ze židle a vrátila se s Violet do sborovny. Bylo to divné pomyšlení, že by člověk měl změnit svou osobnost. Nebyla nikým, v ní se nenacházela žádná skutečnost, ta byla všechna mimo ni a ona se jí musí pilně věnovat.

Pan Harby stál ve sborovně před velkou otevřenou skříní, v níž Ursula zahlédla hromádky růžových pijáků, stohy lesklých nových knih, krabice s křídou a lahvičky barevného inkoustu. Vypadalo to jako pokladnice.

Ředitel byl malý, robustní muž s pěknou hlavou a silnou bradou. Nicméně vypadal pohledně, měl krásně klenuté obočí a pěkný nos s velkým, svěšeným knírem. Plně se věnoval své práci a neviděl, že Ursula vešla do místnosti. Bylo cosi až urážejícího na tom, jak nevnímal jiného člověka, jak plně byl zaměstnaný.

Když měl volnou chvíli, vzhlédl od stolu a Ursulu pozdravil. Hnědé oči mu příjemně svítily. Připadal jí velice mužný a nevyvratitelný, skoro měla chuť do něj strčit.

„Pršelo vám na cestu,“ poznamenal k Ursule.

„To mi nevádí, jsem zvyklá,“ odpověděla s nervózním pousmáním.

Ale on už ji neposlouchal. Jako by jen něco směšně zažvatlala. Přestal si jí všímat.

„Tady se vždycky podepíšete,“ řekl jí, jako by mluvil s dítětem – „a doplníte čas příchodu a odchodu.“

Ursula se podepsala do knihy a odstoupila. Dál si jí nikdo nevšímal. Lámala si hlavu s tím, co by řekla, ale marně.

„Už bych je pustil dovnitř,“ pokynul pan Harby hubenému muži, který se spěšně přehraboval ve svých papírech.

Pomocný učitel nijak nedal najevo, že ho slyšel, a dál pokračoval v tom, co dělal. Atmosféra v místnosti zhoustla.

V posledním okamžiku si pan Brunt navlékl plášť.

„Vy půjdete do dívčí haly,“ řekl ředitel Ursule s úžasnou, až urážlivou bodrostí, čistě oficiálně a panovačně.

Vyšla ven a u vchodu už našla slečnu Harbyovou a další mladou učitelku. Venku na asfaltovém dvoře přšelo. Nevýrazný zvonek jim jednotvárně a naléhavě drnčel nad hlavou. Dozvonilo. Pak bylo vidět

pana Brunta, jak prostovlasý stojí u druhé brány školního dvora, ostře píská na píšťalku a rozhlíží se po deštivé, neutěšené ulici.

Přiklusali chlapci ve skupinkách i proudech, s hlučným dupáním a rámusem proběhli kolem učitele ke vchodu pro chlapce. Dívky vbíhaly a vcházely druhým vchodem.

Dívčí hala, kde stála Ursula, se rozhlučela, když si děvčata spěšně svlékala kabáty a klobouky a věšela je na zježené věšáky. Čpěly tu mokré oděvy, dívky si protřepávaly mokré, zacuchané vlasy, ozývaly se hlasy a šoupání nohou.

Dívek přibývalo a běsnění kolem věšáků nabývalo na síle, školáčky jako by u vchodu vytvářely malé hlučné party. Pak Violet Harbyová zatleskala, zatleskala ještě důrazněji a zaječela: „Ticho, děvčata, ticho!“

Pak nastala pauza. Hlomož se ztišil, ale nepřestal.

„Co jsem povídala?“ zaječela znovu slečna Harbyová.

Nastalo téměř naprosté ticho. Chvilími, teď už poněkud pozdě, ještě vběhla do haly nějaká dívka a odhodila své věci.

„Vedoucí na místa!“ ostře zavelela slečna Harbyová.

Vydělily se dvojice dívek v zástěrách a s dlouhými vlasy.

„Pátá, šestá a sedmá třída – seřadit!“ vykřikla slečna Harbyová.

Nastal zmatek, z něhož postupně vznikly tři zástupy dívek ve dvojicích, které se s uculováním postavily v chodbě. Jiné učitelky řadily ostatní nižší třídy do řad mezi věšáky.

Ursula stála u své páté třídy. Dívky cukaly rameny, pohazovaly vlasy, strkaly do sebe, šily sebou, zíraly, žulily se, šuškalý si a kroutily se.

Zaznělo ostré zapísknutí a šestá třída, ta největší děvčata, se vedena slečnou Harbyovou dala do pohybu. Ursula se svou pátou třídou šla za nimi. Stála vedle té uculující a žulící se řady dívek, které čekaly v úzké chodbě. Co je ona sama, to nevěděla.

Náhle zazněly tóny klavíru a šestá třída se s dusáním vydala do velké učebny. Chlapci vcházeli jiným vchodem. Klavír vyhrával nějaký pochod a pátá třída se přesunula ke vchodu do učebny. V dálce bylo vidět pana Harbyho za stolem. Druhé dveře místnosti sřezil pan

Brunt. Ursulina třída se strkala dopředu. Ursula stála blízko svých svě-
řenkyň. Pokradmu na ni pohlížely, uculovaly se a strkaly.

„Tak běžte,“ vyzvala je Ursula.

Hihňaly se.

„No tak běžte,“ řekla Ursula, protože klavír hrál dál.

Dívky se nahrnuly do místnosti. Pan Harby, který se zdánlivě sou-
středěně čímsi zabýval u svého stolu, zvedl hlavu a zahřímal:

„Stát!“

Všechno se zastavilo, klavír přestal hrát. Chlapci, kteří právě za-
čali vcházet druhými dveřmi, se zařadili zpátky. Bylo slyšet
chraplavý, ztišený hlas pana Brunta, pak dunivý křik pana Harbyho
z druhého konce místnosti:

„Kdo řekl děvčatům z páté třídy, aby se takhle hrnula?“

Ursula zrudla. Dívky po ní pokukovaly a uculovaly se.

„Já jsem je poslala dovnitř, pane Harby,“ řekla jasným, ale váha-
ným hlasem. Nastal okamžik ticha. Pak pan Harby z dálky zahřímal.

„Zpátky na svá místa, děvčata z páté!“

Dívky s tichou žalobou posměšně a kradmo vzhlížely k Ursule.
Nacouvaly zpět. Ursulino srdce se zatvrdilo bolestí z té hanby.

„Pochodem – vpřed,“ zavelel pan Brunt a dívky se pustily ku-
předu a držely krok s řadami chlapců.

Ursula pohlédla na svou třídu, která čítala asi pětapadesát chlapců
a dívek, stojících v řadách v lavicích. Připadalo jí, že naprosto přestala
existovat. Nebylo tu pro ni místo, nemohla tu být. Stála čelem
k vyrovnané mase dětí.

Z druhé části místnosti zaslechla rychlý sled otázek. Stála před
svou třídou a nevěděla, co má dělat. Trapně čekala. Její řady dětí,
padesát neznámých tváří, ji sledovaly nevraživě, hotovy tropit si
z ní šašky. Měla pocit, jako by ji ty tváře mučily ohněm, jako by před
nimi stála nahá. Ubíhaly nevýslovně dlouhé a mučivé vteřiny.

Pak sebrala odvahu. Slyšela, jak pan Brunt klade otázky na počítá-
ní z hlavy. Stoupala si blízko své třídy, aby nemusela příliš zvyšovat
hlas, a koktavě, nejistě se zeptala:

„Sedm klobouků po dvou a půl pencích?“

Třída se zašklebila, když viděli, jak začala. Ursula zrudla a trpěla. Pak vystřelily nějaké ruce a ona se zeptala na odpověď.

Den plynul neuvěřitelně pomalu. Nevěděla, co s nimi má dělat, nastávaly strašlivé pauzy, kdy byla dětem vydána na milost a nemilost; a když, poté co se spolehla na informaci jakési čiperné holčičky, začala hodinu, nevěděla, jak má správně pokračovat. Děti jí vládly. Poddala se jim. Neustále slyšela pana Brunta. Jako stroj, stále tím samým tvrdým, vysokým, nelidským hlasem pokračoval ve výuce, nevnímaje nic jiného. A tohle nelidské množství dětí ji neustále drželo na uzdě. Nemohla zmizet. Těchhle padesát nerozlišených dětí záviselo na jejích rozkazech, na rozkazech, které nenávidělo a zazlívalo jí je. Měla pocit, že nemůže dýchat – musí se snad udusit, jak je to nelidské. Bylo jich tolik, že už to nebyly děti. Byla to švadrona. Nemohla mluvit, tak jak chtěla mluvit s dítětem, protože to nebyly jednotlivé děti, ale kolektivní, nelidské těleso.

Přišel čas na oběd a Ursula se celá omráčená, zmatená a osamělá šla do sborovny najíst. Nikdy předtím si v životě nepřípadala jako úplná cizinka. Měla pocit, jako by se právě vrátila z nějakého cizího strašlivého státu, kde všechno připomínalo peklo způsobené tvrdým a zlovolným systémem. A nebyla vlastně svobodná. Pomyšlení na odpoledne ji tísnilo jako nějaké pouto.

První týden proběhl ve slepém zmatku. Neuměla učit a měla pocit, že to nikdy umět nebude. Pan Harby se občas přišel podívat, jak si Ursula ve třídě vede. Případala si tak neschopná, když tam stál a přihlížel jako hrozivý tyran, tak neskutečný, že se zarazila a jako by přestala existovat. Stál tam a sledoval vše s tím rádoby boдрým úsměvem v očích, který ve skutečnosti jen hrozil. Neřekl nic, nechal ji ve výuce pokračovat, měla pocit, jako by jí vyprchala duše z těla. Pak se vzdálil a jeho odchod byl jako výsměch. Ta třída patřila jemu. Ona tu byla jen jako váhavá náhražka. Děti tloukl a tyranizoval a ony ho za to nenáviděly, ale byl jejich pánem. A třebaže se Ursula chovala ke své třídě laskavě a vždy ohleduplně, děti patřily panu Harbymu, a ne jí. Jako jakýsi neporazitelný zdroj mechanismu si podržel veškerou

moc. A třída mu tu moc přiznávala. Moc byla ve škole podstatná, záleželo pouze na moci.

Ursula se ředitele brzy začala bát a na dně jejího strachu vyrostlo semínko nenávisti, neboť jím opovrhovala, nicméně byl jejím pánem. Pak začala do věcí víc vidět. Všichni ostatní učitelé ho také nenáviděli a mezi sebou se tím netajili. Neboť on byl pánem jich i dětí, představoval kormidlo a měl nad tím stádečkem absolutní autoritu. Jako by to byl jediný jeho životní cíl: slepou autoritou ovládat školu. Učitelé patřili k jeho poddaným stejně jako školáci. Avšak protože učitelé také vládli jakousi autoritou, instinktivně je nesnášel.

Ursula se nedokázala stát jeho oblíbenkyní. Od prvního okamžiku se proti němu zatvrdila. Neměla ráda ani Violet Harbyovou. Pan Harby byl však pro ni příliš, nedokázala ho pochopit, byl čímsi příliš silným. Nejdříve k němu přistupovala tak, jak mladá, chytrá dívka obvykle k muži přistupuje – v očekávání mírné galantní zdvořilosti. Ale to, že byla dívka, žena, buď zůstalo bez povšimnutí, nebo se dokonce stalo důvodem jeho opovržení. Nevěděla, kým je, ani kým by měla být. Chtěla zůstat svým vlastním citlivým a soukromým já.

Tak učila dál. Sprátelila se s učitelkou třetí třídy, Maggií Schofieldovou. Slečna Schofieldová byla asi dvacetiletá, tichá dívka, která si od ostatních učitelů držela odstup. Byla dost krásná, přemýšlivá a jako by žila v jiném, krásnějším světě.

Ursula si nosila do školy s sebou oběd a druhý týden už ho jedla v místnosti slečny Schofieldové. Třetí třída stála samostatně a po obou stranách měla okna, s výhledem na hřiště. Ursula pocítila nesmírnou úlevu, když našla v drásavé škole takové útočiště. Stály tam květináče s chryzantémami, hrnky s barevnými listy a velká sklenice s nějakými bobulemi. Na stěně visely hezké obrázky – hlubotiskové reprodukce Greuzeho a Reynoldsova Věku nevinnosti, navozující dojem důvěrného prostředí. Místnost s neobvyklými okny, menšími a úhlednějšími lavicemi, s obrázky a květinami Ursulu okamžitě rozradostnila. Tady konečně našla něco trochu osobního, na co mohla zareagovat.

Bylo opět pondělí. Strávila ve škole už týden a začínala si zvykat na okolí, třebaže zatím jí vůbec neproniklo do nitra. Těšila se na oběd s Maggií. To byl světlý bod dne. Maggie byla tak silná a vzdálená, kráčela pomalými, jistými kroky po tvrdé cestě a nesla si v duši svůj sen. Ursula pociťovala učení ve třídě jako nesmyslně zlý sen.

Její třída se v poledne vyhrnula ven, jeden přes druhého. Ursula si ještě neuvědomovala, jaký si na sebe plete bič svou svrchovanou snášenlivostí, laskavostí a vůbec tolerantním přístupem. Odešli, zbavila se jich a to stačilo. Odspekchala do sborovny.

Pan Brunt se skláněl u kamínek, kam si dal do trouby ohřát rýžový nákyp. Pak se zvedl a soustředěně dloubal vidličkou do kastrůlku na plotně. Poté ho opět přiklopil.

„Ještě to není hotové?“ vpadla mu Ursula vesele do jeho zaujatosti.

Vždycky se chovala vesele a blaženě a se všemi učiteli mluvila mile. Připadala si jako labuť mezi husami, s vyšším rodokmenem a přínařezitostí. A její pýchu nad tím, že je v této ošklivé škole labutí, zatím nikdo nezkroutil.

„Ještě ne,“ odpověděl pan Brunt lakonicky.

„Jestlipak to už mám horké,“ uvažovala, když přistupovala k troubě. Napůl čekala, že se jí podívá do trouby sám, ale nevšímal si jí. Měla hlad a dychtivě ponořila prst do kastrůlku, aby zjistila, jestli jsou brambory s kapustičkami a masem už ohřáté. Nebyly.

„Je to fajn, když si sem člověk může vzít oběd, ne?“ zeptala se pana Brunta.

„Já ani nevím,“ odpověděl a rozprostřel si ubrousek na rohu stolu, aniž jí věnoval pohled.

„Domů to máte asi daleko?“

„Ano,“ odpověděl. Pak vstal a pohlédl na ni. Měl ty nejmodřejší, nejvzteklejší a nejzaostřenější oči, jaké kdy viděla. Civěl na ni se vzrůstající záští.

„Být vámi, slečno Brangwenová,“ ozval se hrozivě, „držel bych tu třídu pevnější rukou.“

Ursula couvla.

„Vážně?“ zeptala se mile, ale s hrůzou. „Nejsem snad dost přísná?“

„Protože,“ pokračoval, aniž jí věnoval pozornost, „oni vás převálcují, jestli jim brzy nezatnete tipec. Přemůžou vás a budou vás tak otravovat, až vás Harby nechá přeložit – vzpomenete si na mě. Za šest týdnů už tu nebudete“ – naplnil si ústa jídlem – „když jim nezatnete tipec, a to dost rychle.“

„Ale já –“ začala Ursula rozčileně, lítostivě. Zmocnila se jí hrůza.

„Harby vám nepomůže. Takhle to on dělá – nechá vás, bude to čím dál horší, a vy buď vypadnete sama, nebo vás vyhodí. Mně je to celkem jedno, až na to, že tu po vás zbyde třída, kterou bych moc nerad dostal pak já.“

Uslyšela v jeho hlase obviňující tón a měla pocit ztracení. Ale škola stále ještě pro ni nenabyla skutečného dojmu. Vyhýbala se tomu. Byla to skutečnost, ale jí se netýkala. A bránila se obrazu, který jí přdestřel pan Brunt. Odmítla to vzít na vědomí.

„Snad to nebude tak strašné?“ řekla chvějícím se hlasem, který zazněl dost hezky, nicméně trochu shovívavě, protože nechtěla dát najevo strach.

„Strašné?“ zeptal se muž a věnoval se opět svému nákypu. „Já bych tomu neříkal strašné.“

„Já se skutečně bojím,“ řekla Ursula. „Děti mi připadají tak –“

„Co je?“ zeptala se slečna Harbyová, která právě vešla.

„No, pan Brunt říká, že bych měla svou třídu trochu víc ukáznit,“ řekla s chabým úsměvem.

„Pořádek musí být, jestli chceš učit,“ řekla slečna Harbyová s tvrdou velitelskou zkušeností.

Ursula neodpověděla. Připadala si před nimi bezcenná.

„Jestli chcete, aby vás nechali žít, tak to musíte udělat,“ trval na svém pan Brunt.

„Když si neudržíš pořádek, tak nejsi k ničemu,“ pokračovala slečna Harbyová.

„A musíte to udělat sama,“ – zvýšil hlas jako trpký prorok. „V tomhle vám nikdo nepomůže.“

„No jistě!“ dodala slečna Harbyová. „Ale někteří lidé si nedají říct.“ A odešla.

Ovzduší nevraživosti a rozpadu, vůle lidí jednajících v nepřátelském podřízení jí připadaly ohavné. Pan Brunt ji jako bojácný podřízený zakyslý hanbou děsil. Ursule se chtělo utéci. Chtěla se z toho vyvléci, nechtěla to chápat.

Pak přišla slečna Schofieldová a s ní jiná, trochu klidnější nota. Ursula se ihned obrátila pro potvrzení k nově příchozí. Maggie zůstávala osobní v rámci celého toho nečistého autoritářského systému.

„Je tu velký Anderson?“ zeptala se slečna Schofieldová pana Brunta a pak chladně, oficiálně mluvili o jakési aféře týkající se dvou školáků.

Slečna Schofieldová si vzala svou hnědou misku a Ursula šla za ní. V příjemné učebně třetí třídy si prostřely ubrus, na stole stála sklenice s několika růžičkami.

„Tady je to tak hezké, udělala jsi z toho něco úplně jiného,“ radostně poznamenala Ursula. Ale měla strach. Ovzduší školy na ni začalo doléhat.

„V té velké učebně to je prostě utrpení,“ přisvědčila slečna Schofieldová.

Také mluvila trpce. Ona také žila v urážlivém postavení vedoucího sluhy, kterého nenávidí pán nahoře i ti pod ním. Věděla, že jí každou chvíli hrozí útok z té či oné strany, nebo z obou najednou, neboť úřady naslouchají stížnostem rodičů a obojí se obrátí proti té rádoby autoritě – učiteli.

Maggie Schofieldová si tedy také trpce stěžovala, byť nalévala chutnou směs velkých zlatých fazolí s omáčkou.

„To je vegetariánský mišmaš,“ vysvětlila. „Chtěla bys to ochutnat?“

„Moc ráda,“ odpověděla Ursula.

Její vlastní oběd jí proti tomuto lahodnému, čistému jídlu připadal hrubý a ošklivý.

„Nikdy jsem nejedla vegetariánské jídlo,“ řekla Ursula. „Ale řekla bych, že je to asi dobré.“

„Já vlastně nejsem vegetariánka,“ vysvětlila Maggie, „jen si do školy nerada nosím maso.“

„Já nejspíš taky,“ řekla Ursula.

A v duši nalezla souznění s tím novým vylepšením, novou svobodou. Kdyby všechna vegetariánská jídla byla takhle dobrá, ráda by unikla mírné nečistotě masa.

„Je to moc dobré!“ vykřikla.

„Ano,“ souhlasila Maggie Schofieldová a vysvětlila jí recept. Dívky pak mluvily o sobě. Ursula jí vyprávěla o své střední škole a o maturitě, trochu se chvástala. Tady v tom ošklivém místě si připadala tak ubohá. Maggie jí naslouchala se zamyšlenou, hezkou tváří, poněkud zasmušile.

„Nemohla ses dostat na nějaké lepší místo?“ zeptala se nakonec.

„Nevěděla jsem, jaké to tu je,“ neurčitě odpověděla Ursula.

„Aha!“ Slečna Schofieldová trpce zavrtěla hlavou.

„Je to tak hrozné, jak to vypadá?“ zeptala se Ursula a maličko se strachy zachmuřila.

„Je,“ trpce přisvědčila slečna Schofieldová. „Je to přímo odporné!“

Ursule se zastavilo srdce, když uviděla, že ani slečna Schofieldová neuniká tomu smrtícímu otroctví.

„Hlavně pan Harby,“ začala Maggie Schofieldová. „Já bych to asi už v té velké učebně nevydržela – poslouchat hlas pana Brunta a pana Harbyho –“

Odvrátila se, jako by se jí něco velice dotklo. Některé věci prostě nesnesla.

„Je pan Harby opravdu tak děsný?“ zeptala se Ursula, když pomyslela na své vlastní obavy.

„Ten – je to prostě tyran!“ řekla slečna Schofieldová a pozvedla zahanbené hnědé oči, které planuly mučivým opovržením. „Není špatný, pokud mu jdeš na ruku a odvoláváš se na něj a děláš všechno jako on – ale to je tak ubohé! Je to jen otázka boje na obou stranách – a ti klackové –“

Mluvila ztěžka a se vzrůstající zatrpklostí. Zcela zjevně tu trpěla. Duši měla rozcitlivělou potupou. Ursula trpěla s ní.

„Ale proč je to tak hrozné?“ zeptala se bezmocně.

„Nemůžeš prostě nic dělat,“ řekla slečna Schofieldová. „Na jedné straně je proti tobě on a na druhé proti tobě števě děti. Děti jsou prostě hrozné. Do všeho je musíš nutit. Všechno, všecičko musí vycházet od tebe. Naučí se jedině to, co do nich nahustíš – tak to prostě je.“

Ursula pocítila, jak jí slábne odvaha. Proč musí tohle všechno pochopit, proč musí nutit pětapadesát dětí, aby se něčemu naučily, a přitom má za sebou ohavnou, hrubou žárlivost, jež ji kdykoli může předhodit na milost a nemilost tomu stádu dětí, které by ji, jakožto slabšího představitele autority, nejraději rozsápaly? Začala se svého úkolu děsit. Viděla pana Brunta, slečnu Harbyovou, slečnu Schofieldovou – všechny učitele, jak žalostně dřou na tom nechutném úkolu přinutit mnoho dětí, aby vytvořily jeden ukázněný mechanický útvar. Jak pak celý ten útvar zredukuje na automatický stav poslušnosti a pozornosti a poté dětem vnucují různé vědomosti. První velký úkol tedy spočíval v tom: zredukovat šedesát dětí na jedno myšlení či bytí. Tohoto stavu bylo třeba dosáhnout automaticky, vůlí učitele a vůlí veškeré autority školy, jež se vnutila vůli dětí. Záleželo na tom, aby ředitel a učitelé měli jednu vůli jakožto autorita, která by pak sladila vůli dětí. Avšak ředitel byl úzkoprsý a povýšený. Vůle učitelů se nemohla shodovat s jeho, jejich jednotlivé vůle se mu odmítaly podříditi. Takže vznikala anarchie, v jejímž důsledku nakonec rozhodovaly děti o tom, která autorita by měla existovat.

Vznikl tedy soubor samostatných vůlí, z nichž každá se snažila co nejvíce prosazovat svou autoritu. Děti nikdy přirozeně nepřivolí k tomu, aby seděly ve třídě a podrobily se získávání vědomostí. Musí je k tomu přinutit nějaká silnější a moudřejší vůle. Této vůli se však neustále musejí snažit vzpírat. Tudíž předním úsilím každého učitele velké třídy musí být sladit vůli dětí se svou, což může udělat jedině tehdy, když se zřekne vlastního já a zavede jakýsi kodex, aby docílil jistého předpověditelného výsledku – předání určitých znalostí. A to

si Ursula myslela, že se stane první moudrou učitelkou, když bude mít k dětem osobní přístup a nebude používat donucovacích prostředků. Naprosto věřila vlastní osobnosti.

Octla se tudíž ve velkých obtížích. Zaprvé nabízela třídě vztah, který bylo schopno ocenit tak jedno či dvě citlivější děti, a většina zůstala mimo, a tudíž proti ní. Zadruhé se stávala pasivním nepřitelem té jediné zavedené autority, totiž pana Harbyho, takže školáci ji mohli sužovat o to snadněji. Nevěděla to, ale instinkt ji postupně varoval. Mučil ji hlas pana Brunta – drásavý, drsný, nenávidný, ale tak jednotvárný, že ji doháněl téměř k šílenství, neustále táž daná, drsná jednotvárnost. Ten muž se stal mechanismem, který pracoval jako na klíček. A přitom jako člověk celou dobu tiše skřípal zuby. Všechna ta nenávid byla šílená! Musí se Ursula stát něčím podobným? Cítila tu hrozivou nutnost. Musí být stejná, odhodit své já, stát se nástrojem, abstrakcí, která opracovává jistý materiál, totiž třídu, aby dosáhla stanoveného cíle a vnutila jim každý den trochu vědomostí. A tomu se nemohla podvolit. Postupně však cítila, jak ji to ocelové sevření zmáhá. Jako by přestávala vidět slunce. Často když vyšla v době vyhrazené hrám ven a uviděla zářivou modrou oblohu s letícími mraky, připadalo jí to jako pouhá fantazie, jako namalovaná kulisa. V srdci měla černo, vězela v učení, její osobnost byla zavřená ve vězení a naprosto nicotná, podřízená zlé, ničivé vůli. Jak by tedy mohla obloha zářit? Žádná obloha neexistovala, neexistovalo zářivé ovzduší venku. Pouze uvnitř školy to bylo skutečné – tvrdé, konkrétní, skutečné a zlovolné.

Zatím však nedopustila, aby ji škola úplně přemohla. Neustále si říkala: „Není to navždy, jednou to skončí.“ Ještě se dokázala vidět mimo tuhle školu, vidět dobu, kdy z ní bude pryč. O nedělích a o svátcích, které trávila v Cossethay nebo v lesích, kde opadalo bukové listí, si mohla církevní školu sv. Filipa představit jako špinavou přičaplou budovu, která pod oblohou vytvářela jen maličký pahrbek, zatímco kolem ní se prostíraly ohromné bukové lesy a odpoledne bylo dlouhé a úžasné. Navíc i školáci se tu jeví jako nevýznamné malé věcičky ve velké dálce, ach, tak daleko. Jakou moc měli nad její

svobodnou duší? Jen jí rychle probleskli hlavou, když odkopávala bukové listí z cesty, a zase byli pryč. Ale vůlí se jim neustále vzpírala.

Pořád ji totiž pronásledovali. Nikdy dřív nepocítila tak vášnivou lásku ke krásným věcem kolem sebe. Když seděla večer v horním patře tramvaje, někdy škola zmizela a ona uviděla, jak se chystá nádherná večerní obloha. A její hrud' i ruce volaly po té úžasné záři zapadajícího slunce. Bylo to až mučivě dojemné, jak se snažila k němu vztáhnout. Málem že nevykřikla nahlas, když viděla tak krásný západ slunce.

Neboť si neustále připadala jako ve vězení. Nebylo nic platné říkat si, že škola neexistuje, když z ní večer odešla. Existovala. Ve svém nitru ji pociťovala jako temnou tíži na každém kroku. Marně pyšná dívka odhazovala představu školy a svého spojení s ní. Byla slečna Brangwenová, učitelka páté třídy, nejdůležitější součást její bytosti byla nyní v práci.

Neustále ji pronásledoval, jako temnota nad jejím srdcem visel a hrozil, že ji každou chvíli smete – pocit, že ji to nějak ubíjí. Trpce si odmítala přiznat, že je skutečně učitelkou. To chtěla přenechat takovému, jako je Violet Harbyová. Ona sama nehodlala podlehnout podobnému obvinění. Nebylo jí však nic platné, že je odmítala.

Cosí v jejím nitru jako by neustále poukazovalo na pravý opak. Nebyla schopna splnit svůj úkol. Ani na chvíli nemohla uniknout osudové tíži toho vědomí.

A proti Violet Harbyové si připadala méněcenná. Slečna Harbyová byla vynikající učitelka. Dokázala udržet pořádek a vnucovat své třídě vědomosti s pozoruhodnou účinností. Nemělo cenu si namlouvat, že Ursula je nekonečně lepší než Violet Harbyová. Věděla totiž, že Violet Harbyová uspěla tam, kde jí se to nepodařilo, a to v úkolu, který si stanovila pro sebe skoro jako zkoušku. Celou dobu měla pocit, jako by ji cosi tlačilo, sráželo ji k zemi. Ty první týdny se snažila si to nepřipouštět, říkala si, že je svobodná jako dřív. Snažila se nemít pocit nevýhody před slečnou Harbyovou, pokoušela se udržet zdání vlastní nadřazenosti. Ale cítila na sobě velkou tíži, kterou Violet Harbyová dokázala nést, a ona ne.

Třebaže se nevzdávala, nedařilo se jí. Její třída se zhoršovala, Ursula si připadala ve výuce stále nejistější. Měla by toho nechat a vrátit se domů? Měla by si říci, že zvolila špatné místo, a odejít? Byla to pro ni životní zkouška.

Pokračovala tedy tvrdošíjně, slepě, čekala na kritický okamžik. Pan Harby už ji začal pronásledovat. Její strach z něj a nenávist vůči němu rostly a čněly. Bála se, že ji bude tyranizovat a nakonec ji zničí. Začal ji pronásledovat, protože nedokázala udržet třídu v tom správném stavu, protože její třída se stala slabým článkem řetězu, který tvořil školu.

Jedním z přečinů bylo to, že její třída hlučela a rušila pana Harbyho, který učil sedmou třídu na druhém konci místnosti. Jednou ráno vyučovala kompozici a chodila mezi žáky. Někteří chlapci měli špinavé uši a krk, jejich oblečení nepříjemně páchlo, ale dokázala si toho nevšímat. Postupně opravovala dětem písemku.

„Když říkáte ‚králičí doupě‘, jak napíšete to -pě na konci?“ zeptala se.

Nastala krátká pauza; kluci si posměšně vždycky dali s odpovědí na čas. Začali si z její autority už očividně tropit posměch.

„Prosím, prosím – p-ě,“ vykřikl trochu posměšně jeden kluk. V tu chvíli šel kolem pan Harby.

„Vztyk, Hille!“ zvolal silným hlasem.

Všichni sebou trhli. Ursula sledovala kluka. Byl zjevně chudý a lišácky chytrý. Vepředu měl tuhou kšticí do čela, zbytek vlasů na malé hlavě nakrátko ostříhaný. Byl bledý a nevýrazný.

„Kdo ti řekl, že máš tak hulákat?“ zahřímal pan Harby.

Chlapec vzhlédl a zahanbeně, ale chytrácky zase sklopil hlavu.

„Já jsem prosím odpovídal,“ řekl s touž pokornou drzostí.

„Jdi k mému stolu.“

Chlapec se vydal na druhý konec místnosti, velké černé sako na něm viselo ve schlíplých záhybech, hubené nohy s poněkud otlučenými koleny už se šinuly tím plíživým krokem chudáků, nohy ve velkých botách sotva zvedal. Ursula sledovala jeho plíživý, kradmý postup přes místnost. Byl to přece její žák! Když došel ke stolu, kradmo, ale

s chytráckým zašklebením a smutnou pořouchlostí se rozhlédl po velkých klucích ze sedmičky. Pak tam žalostný, bledý, v těch svých neradostných šatech postával pod hrozivou ředitelskou katedrou, jednu hubenou nohu měl ohnutou v koleni a chodidlo vytočené ven, s rukama v nízko zavěšených kapsách pánského saka.

Ursula se snažila soustředit znovu na třídu. Ten chlapec jí naháněl trochu hrůzu, ale zároveň ho horoucně litovala. Chtělo se jí křičet. Za jeho potrestání odpovídá přece sama! Pan Harby si prohlížel, co napsala na tabuli. Otočil se ke třídě.

„Položit pera.“

Děti položily pera a vzhledly.

„Ruce dozadu.“

Odstrčily sešity a založily ruce.

Ursula, která uvízla u zadních lavic, se nemohla hnout z místa.

„O čempak píšete tu kompozici?“ zeptal se ředitel. Všechny ruce vylétly vzhůru. „O – o“ zakoktal nějaký hlásek ve snaze rychle odpovědět.

„Neradil bych vám, abyste vykřikovali,“ varoval je pan Harby. Měl by příjemný hlas, silný a melodický, nebýt té opovrženímhodné hrozby, kterou u něho bylo vždycky slyšet. Stál bez hnutí, oči mu pod hustým černým obočím jiskřily a sledoval třídu. Jak tam stál, bylo na něm cosi fascinujícího a jí se opět chtělo křičet. Připadala si rozervaná, nevěděla, co cítí.

„No tak, Alice?“ řekl.

„O králíkovi,“ pípl dívčí hlas.

„To je velice snadné téma pro pátou třídu.“

Ursula si v tu chvíli připadala zahanbeně neschopná. Vystavil ji posměchu třídy. Mučila ji přitom rozporuplnost všeho. Pan Harby vypadal tak silný, tak mužný s tím černým obočím a jasným čelem, silnou bradou a velkým, svěšeným knírem – tak mužně, měl sílu a mužnou moc a jistou nevědomou, vrozenou krásu. Jako muž by se jí docela líbil. A on tu stál jako cosi jiného, tyranizoval je kvůli takové malichernosti, jako že ten chlapec promluvil bez dovolení. Přitom to nebyl malicherný člověk. Jako by v něm přebýval jakýsi krutý, tvrdo-

šijný zlý duch, vězel v úkolu, který byl pro něj příliš malý a malicherný, který však se servilním souhlasem plnil, protože si musel vydělávat na živobytí. Neměl žádný lepší způsob seberealizace, pouze tuto slepou, zatvzelenou vůli, vnucovanou mase. Bude ve své práci pokračovat, protože musí. A jeho práce spočívá v tom, že naučí děti správnému pravopisu slov a tomu, že se po teče píše velké písmeno. Na tom tedy soustředěně pracoval s potlačovanou nenávistí, neustále musel potlačovat sám sebe, až už přestal být sám sebou. Ursula nesmírně trpěla, jak tam stál, malý, hezký a mocný a učil její třídu. Jako by mu ta práce žalostně nevyhovovala. Měl přece slušnou, mocnou a robustní duši. Co mu mělo záležet na nějaké kompozici na téma „Králík“? A přesto se vůlí nutil stát před tou třídou a cpát do dětí pravopis. Byl už na to zvyklý, chovat se tak malicherně a vulgárně, nepřiměřeně.

Pochopila hanebnost jeho postavení, vycítila v něm spoutanou zlomyslnost, která za nějaký čas měla vyšlehnout v zlovolný vztek, zatím byl jako tvrdošíjně a silné zvíře uvázané na provaze. Bylo to skutečně nesnesitelné. Ten nesoulad ji mučil. Pohlédla na ztichlou, pozornou třídu, která jako by vykryštovala v řád a přísnou, neutrální formu. To bylo v jeho moci – dokázal, že děti vykryštovaly do tvrdých, němých zlomků, soustředěných působením jeho vůle – jeho brutální vůle, která je poutala čistě silou. A ona se musí naučit podřídit je své vůli, musí. Neboť je to její povinnost, když je škola taková. To byla jeho práce, že třída vykryštovala v řád. Ale vidět toho silného, mocného muže, jak užívá veškerou svou moc k takovému účelu, jí připadalo skoro hrůzné. Bylo na tom cosi ohavného. Ty podivné, bodré ohníčky v jeho očích byly ve skutečnosti zlé a ošklivé, jeho úsměv byl úsměvem mučitele. Nedokázal být neosobní. Nedokázal mít před sebou jasný a čistý cíl, uměl jen vykonávat svou zvířecí vůli. Ani v nejmenším nevěřil ve vzdělání, které rok za rokem nutil dětem. Nezbyvalo mu tedy než tyranizovat, pouze tyranizovat, přestože to mučilo jeho silnou, zdravou povahu hanbou jako ostruha, která neustále bodá. Proto byl slepý, ošklivý

a vykořeněný. Ursula to nemohla snést, celá situace jí připadala špatná a ošklivá.

Hodina skončila, pan Harby odešel. Na druhém konci místnosti zaslechla písknutí a dopad rákosky. Srdce se v ní zastavilo. Nesnesla to, nemohla snést, že toho chlapce bije. Dělal se jí z toho špatně. Měla pocit, že musí z té školy odejít, odejít z té mučírny. A ředitele nenáviděla, veskrze a s konečnou platností. Copak to zvíře nemá pocit studu? Nemělo by se mu dovolit pokračovat v té otřesné tyranské krutosti. Pak se Hill s žalostným brekotem připlížil zpátky.

V jeho breku bylo cosi tak bezútěšného, že jí z toho mohlo puknout srdce. Protože nakonec, kdyby svou třídu dovedla správně ukáznit, nikdy by se to nestalo, Hill by nevykřikl a nedostal by rákoskou.

Začala hodinu aritmetiky, ale nemohla se soustředit. Hill seděl vzadu, celý schoulený brečel a lízal si ruku. Trvalo to dlouho. Neodvažovala se jít k němu nebo na něj promluvit. Styděla se před ním. A také měla pocit, že by mu nemohla odpustit to, že tam sedí schoulený jako raneček a brečí, celý mokrý a unudlený.

Opravovala dětem aritmetické výpočty. Ale děti bylo příliš mnoho. Nemohla obejít celou třídu. Navíc Hill trápil její svědomí. Konečně přestal plakat, seděl a tiše si hrál. Pak se na ni podíval. Tvář měl celou ušmudlanou od slz, oči měly zvláštně vymytý vzhled, jako obloha po dešti, jakousi bledost. Neměl jí to za zlé. Už na to zapomněl a čekal, až se bude smět vrátit na své normální místo.

„Pokračuj v práci, Hille,“ vybídla ho.

Děti si při počítání hrály a, jak věděla, hodně podváděly. Napsala další příklad na tabuli. Nemohla obejít celou třídu. Šla znovu k předním lavicím a dívala se. Někdo byl hotov, někdo ne. Co s nimi měla dělat?

Konečně nastal čas k odpočinku. Nařídila jim, aby přestali pracovat, a nějak dostala třídu z místnosti. Pak stála nad změtí zpřeházených, pokažkaných, neopravených sešitů, zlámaných pravítek a okousaných per. A znechuceně ztrácela odvalu. Trápilo ji to čím dál víc.

Trápení pokračovalo den za dnem. Neustále měla před sebou stohy sešitů ke kontrole, myriády chyb, které musela opravovat, což byl pro ni únavný a protivný úkol. A práce se zhoršovala. Když se snažila si namluvit, že jejich kompozice už jsou živější, zajímavější, musela si zároveň povšimnout, že písmo je čím dál lajdáčnější, sešity špinavé a hanebné. Snažila se, jak mohla, přesto to nebylo nic platné. Ale nebude si z toho dělat těžkou hlavu – proč by měla? Proč by si měla vyčítat, že se jí nepodařilo naučit žáky psát úhledně? Proč by z toho měla vinit sebe?

Přišel den výplaty a ona dostala čtyři libry, dva šilinky a dvě pence. Byla ten den velice pyšná. Nikdy předtím neměla tolik peněz. A vydělala je všechny sama. Seděla v horním patře tramvaje, prsty se dotýkala zlatých mincí a bála se, že by je třeba mohla ztratit. Ty peníze jí dodaly pocit, že se prosadila a je silná. Když přišla domů, řekla matce:

„Dneska jsme brali, mami.“

„Ano?“ odvětila matka chladně.

Pak Ursula položila na stůl padesát šilinků.

„To je za stravu a byt,“ řekla.

„Ano,“ odpověděla matka a nechala je ležet.

Ursuly se to dotklo. Nicméně zaplatila svou daň, byla volná. Zaplatila, co musela, a zbývalo jí ještě dvaatřicet šilinků, které byly její. Nic z toho neutratí, byla od přírody šetrilka, protože nesnesla pomýšlení, že by to krásné zlato rozměnila.

Měla nyní jisté postavení nezávislé na rodičích. Byla něčím navíc, krom toho, že byla dcerou Williama a Anny Brangwenových. Byla nezávislá, vydělávala si na živobytí. Stala se důležitou členkou pracujícího společenství. Měla jistotu, že padesát šilinků měsíčně zaplatí výlohy, které s ní doma mají. Kdyby matka dostávala padesát šilinků měsíčně za každé dítě, měla by dvacet liber, a šaty si Ursula opatřuje sama. Tak, to by bylo.

Ursula se tedy stala nezávislou na rodičích. Už patřila jinam. Název „Školská komise“ pro ni teď nabyl významu a vláda kdesi daleko v Londýně byla vlastně jejím domovem. Věděla, kdo má ve vládě

na starosti školství, a měla pocit, že jistým způsobem je s ní ten ministr spoután, stejně jako její otec.

Nabyla nového já, nové zodpovědnosti. Nebyla už pouhou Ursulou Brangwenovou, dcerou Williama Brangwena. Byla také učitelkou páté třídy ve škole sv. Filipa. A nyní šlo o to, aby byla učitelkou páté třídy, o nic jiného, neboť před tím nemohla utéci.

Ani však nemohla uspět, toho se děsila. Jak mýjely týdny, svobodná a veselá Ursula Brangwenová pomalu přestávala existovat. Zůstala jen dívka toho jména posedlá tím, že nedokáže zvládnout svou třídu. O víkendech se někdy dostavovala vášnivá reakce, kdy skoro šlela z pocitu svobody, kdy už to, že měla ráno volno, mohla si sednout a vyšívat barevným hedvábíčkem, vzbuzovalo nezdolnou radost. Neboť ji neustále čekalo to vězení! Tohle byl jediný oddech, jak moc dobře vědělo její spoutané srdce. Zmocňovala se tudíž těch prchavých hodin na konci týdne a s téměř krutým běsem z nich ždímal a i tu poslední sladkou kapku.

Nikomu neřekla, jak ji ten stav mučí. Nesvěřila se ani Gudrun, ani rodičům, jaká je to pro ni hrůza: být učitelkou. Když ale nastal nedělní večer a hrozilo jí pondělní ráno, zmocnilo se jí nervózní napětí z děsivého očekávání, protože se opět přiblížila ta hrozná námaha a muka.

Nevěřila, že by kdy dokázala učit tu velkou, zvířecí třídu, v té zvířecí škole – nikdy. A přesto věděla, že když se jí to nepodaří, bude to velké selhání. Bude muset přiznat, že svět muže je pro ni příliš silný, že v něm nedokáže zaujmout místo; bude se muset ponížit před panem Harbym. A pak už po celý život bude muset snášet pomyslení, že se neosvobodila od mužského světa, že nedosáhla svobody ve velkém světě odpovědné práce. Maggie tam své místo zaujala, dokázala se dokonce postavit panu Harbymu a osvobodit se od něj – její duše pak neustále bloudila ve vzdálených údolích a hájích poezie. Maggie byla svobodná. A přesto v samé Maggiině svobodě bylo cosi jako podrobení. Pan Harby jako muž neměl Maggii, ženu, která si udržovala odstup, rád. Pan Harby jako ředitel si ovšem své učitelky, slečny Schofieldové, vážil.

Prozatím však Ursula pouze záviděla Maggii a obdivovala ji. Ona sama se měla teprve dostat tam, kde už Maggie byla. Musela si teprve vydobýt půdu pod nohama. Zaujala postavení na území pana Harbyho a musí si je udržet. Neboť on nyní proti ní vytáhl do boje, aby ji ze své školy vyšťval. Nedokázala udržet pořádek. Její třída byla neklidná cháska a slabý článek práce školy. Ursula ji tudíž musí opustit a na její místo musí přijít někdo užitečnější, někdo, kdo si udrží kázeň.

Ředitel se postupně dostal do stavu běsnícího zaujetí proti ní. Přál si jedině: aby odešla. Přišla sem a s ubíhajícími týdny se jen zhoršovala, byla naprosto k ničemu. V bodě, kde působila Ursula, byl napaden a ohrožen přímo jeho systém, jeho život ve škole, výsledek jeho tělesného pohybu. Ona byla nebezpečím, které hrozilo jeho tělu ranou, pádem. A veden silnou antipatií, pustil se slepě a důkladně do práce, aby ji ze školy vypudil.

Pokud trestal jednoho z jejích žáků, tak jako chlapce Hilla, za přestupek proti sobě, natloukl mu o to silněji, a bylo zřejmé, že tu ránu navíc utržil kvůli slabé učitelce, která dopustila, že se to stalo. Pokud ho trestal za přestupek vůči ní, potrestal mírně, jako by přechýny proti ní neměly význam. Což všechny děti věděly a chovaly se podle toho.

Občas se pan Harby přihnál, aby jim zkontroloval sešity. Celou hodinu pak chodil po třídě, bral do ruky sešit po sešitu, srovnával stránku za stránkou, zatímco Ursula stála stranou, aby se na její hlavu přenesly veškeré poznámky a výčitky určené žákům. Pravda, od té doby, co sem přišla, byly sešity na kompozice čím dál neupravenější, nepořádnější, špinavější. Pan Harby poukázal na stránky napsané před jejím příchodem na školu a na ty psané později a rozzuřil se. Mnoho dětí poslal se sešity na stupínek. Když tedy důkladně prošel celou ztichlou a třesoucí se třídu, nařezal těm největším hříšníkům před ostatními a z jeho hřímání se ozýval skutečně vášnivý vztek a zklamání.

„Ta třída je v takovém stavu, nemůžu tomu uvěřit! Je to prostě hanebné! Nechápu, jak to někdo mohl připustit! Budu sem chodit každé pondělí ráno a prohlížet vám sešity. Nemyslete si, že protože si vás

nikdo nevšímá, můžete se klidně odnaučit všechno, co jste se kdy naučili, a vracet se až třeba do třetí třídy! Každé pondělí budu kontrolovat všechny sešity“

Pak celý vztekly odešel s rákoskou pryč a nechal Ursulu stát před bledými roztřesenými žáky, jejichž dětské tváře se uzavřely tupou záští, strachem a trpkostí, jejichž duše se naplnily hněvem a opovržením spíš k ní, než k řediteli, jejichž dětské oči ji s nelidským chladem obviňovaly. A ona sotva nacházela slova, jak by k nim promluvila. Když jim něco přikázala, poslechly s vyzývací okamžitostí, jako by říkaly: „Myslíte si, že bychom vás poslouchaly, nebýt pana ředitele?“ Brečící potrestané kluky poslala na místa s vědomím, že i oni se posmívají jí a její autoritě a vinu za trest, který je stihl, vidí v její slabosti. Věděla to všechno a i její hrůza z fyzického bití a utrpení se proměnila v ještě hlubší bolest a stala se jejím morálním odsudkem, horším než jakákoli urážka.

Během příštího týdne musí tedy dohlížet na jejich sešity a trestat veškeré nedostatky. V duši se k tomu chladně odhodlala. Její osobní touha alespoň ten den už byla mrtvá. Nic víc už z ní ve škole nemůže být, musí být pouze učitelkou páté třídy. To je její povinnost. Ve škole bude pouze učitelkou páté třídy, Ursulu Brangwenovou musí ponechat stranou.

A tak bledá, uzavřená, konečně s odstupem a neosobně, už neviděla dítě a to, jak mu tančí oči nebo jak má zvláštní malou dušičku, která si nedělá starost s úhledností písma, dokud hází na papír, co si myslí. Neviděla děti, pouze úkol, který bylo třeba plnit. Ten úkol měla stále před očima, ne dítě, a proto byla natolik neosobní, že mohla trestat tam, kde by jinak byla projevila soucit, pochopení, smířlivý postoj, a souhlasit tam, kde by ji to dříve pouze nezajímalo. Její zájem už zde neměl místo.

Impulzivní, chytrá sedmnáctiletá dívka trpěla, když si musela vytvořit odstup a zaujmout oficiální postavení, nemít k dětem žádný osobní vztah. Několik dní po těch pondělních mukách se jí to dařilo a dosáhla i jistého úspěchu ve třídě. Ale byl to pro ni nepřírozený stav a začala ochabovat.

Pak přišla další rána. Ve třídě náhle nebylo dost per pro všechny. Poslala k panu Harbymu pro další. On se dostavil osobně.

„Nemáte dost per, slečno Brangwenová?“ začal s úsměvem a klidem vzrůstající zlosti.

„Ne, šest nám jich chybí,“ odpověděla roztřeseným hlasem.

„A jakpak to?“ pokračoval hrozivě. Pak se s pohledem upřeným na třídu zeptal:

„Kolik je vás tu dneska?“

„Dvaapadesát,“ odpověděla Ursula, ale on si toho nevšímal a spočítal si je sám.

„Dvaapadesát,“ řekl. „A kolik je per, Staplesi?“

Ursula nyní mlčela. Kdyby odpověděla, stejně by ji nevnímal, protože oslovil pomocníka.

„To je opravdu zvláštní,“ začal pan Harby a s mírně zuřivým úsměškem přehlédł tichou třídu. Všechny dětské tváře k němu vzhlížely tázavě a nevinně.

„Před několika dny dostala tahle třída šedesát per – teď jich tu je osmačtyřicet. Kolik je šedesát bez osmačtyřiceti, Williamsi?“ V otázce zaznělo zlověstné napětí. Hubený chlapec s lasičkovitou tváří v námořnickém oblečku přehnaně vyskočil.

„Prosím, pane?!“ Pak se pomalu, lišácky zašklebil. Nevěděl. Nastalo napjaté ticho. Chlapec svěsil hlavu. Pak opět vzhlédl a v očích se mu objevil výraz mazaného triumfu. „Dvanáct,“ odpověděl.

„Radil bych ti, abys dával pozor,“ řekl ředitel hrozivě. Chlapec se posadil.

„Šedesát bez osmačtyřiceti je dvanáct – takže dvanáct per zmizelo. Hledali jste je, Staplesi?“

„Ano, pane.“

„Tak hledejte znovu.“

Situace se protahovala. Dvě pera byla nalezena – deset stále chybělo. Pak vypukla bouře.

„Budete snad ještě krást, krom toho, že je tu špína, špatně pracujete a neumíte se chovat?“ začal ředitel. „Vám nestačí, že jste ta nejzlobivější a nejšpinavější třída ve škole, musíte navrch ještě krást? To

je opravdu zvláštní! Pera se přece jen tak nevypaří – nezmizí jako pára! Co se s nimi stalo? Někde musejí být. Co se s nimi stalo? Najít se musejí a najde je pátá třída. Pátá třída je ztratila, tak je taky najde.“

Ursula tam stála a poslouchala, srdce jí ztvrdlo a zchladlo. Tak ji to vyvedlo z míry, že se skoro rozzuřila. Cosi ji nabádalo, aby se otočila k řediteli a řekla mu, ať toho nechá, těch nešťastných per. Ale neudělala to. Nemohla.

Po každém vyučování, dopoledne i odpoledne nechala pera spočítat. Stejně pořád chyběla. A mizely také tužky a gummy. Nechávala tam třídu po škole, dokud ty věci nenajdou. Ale jakmile odešel z místnosti pan Harby, chlapci začali vyskakovat a vykřikovat, až nakonec jako jeden muž vyrazila třída ze školy.

Blížila se krize. Nemohla panu Harbymu říci, jak to je, protože on by sice potrestal třídu, ale ona by byla důvodem toho potrestání a třída by jí to oplatila neposlušností a posměchem. Už teď panovala mezi ní a dětmi smrtelná nevraživost. Když zůstala večer ve třídě déle, aby dokončila nějakou práci, zjistila, že kluci se za ní trousí a pokřikují: „Brangwenka, Brangwenka, pyšná prdelka!“

Když šla v sobotu ráno s Gudrun do Ilkestonu, znovu slyšela ty hlasy, jak na ni pokřikují:

„Brangwenka, Brangwenka!“

Tvářila se, že to neslyší, ale zrudla hanbou, že se jí posmívají veřejně na ulici. Ona, Ursula Brangwenová z Cossethay, nemohla uniknout svému postavení učitelky páté třídy. Marně si šla koupit stuhu na klobouk. Pokřikovali na ni kluci, které se snažila učit.

A jednou večer, když vyšla z okraje města do volné krajiny, přiletěly odněkud kameny. Pak ji vášeň hanby a zlosti přemohla. Šla dál, jako by to neviděla. Byla tma a neviděla tedy, kdo je házel, ale ani to nechtěla vědět.

Avšak v její duši nastala změna. Nikdy, už nikdy se nedá té třídě jako člověk. Už nikdy Ursula Brangwenová, dívka a člověk, nenaváže s těmi kluky žádný vztah. Bude učitelkou páté třídy a osobně co nejdál od třídy, jako by nikdy do školy sv. Filipa nevkočila. Prostě

je všechny vymaže a bude si držet odstup, bude je brát pouze jako školáky.

Měla tedy stále uzavřenější výraz a na její zbičované, nechráněné duši mladé dívky, která se vřele a upřímně chtěla dát dětem, se usadilo cosi tvrdého a necitlivého, co mechanicky pracovalo podle zavedeného systému.

Nazítrí jako by sotva třídu viděla. Cítila pouze svou vůli a to, co chce z té třídy, kterou si musí podrobit, mít. Nemělo dál cenu dovolávat se ve třídě nějakých vyšších citů, pochopila ve své hbitě uvažující duši.

Ona jakožto učitelka si je všechny, jakožto školáky, musí podrobit. To hodlala udělat, na vše ostatní měla zapomenout. Začala prosazovat tvrdý a neosobní přístup, kterým se mstila sobě skoro jako dětem, od té doby, co po ní házely kamení. Po takovém ponížení už nechtěla být člověkem, sama sebou. Bude nad nimi prosazovat svou vládu, bude pouze učitelkou. K tomu se rozhodla. Bude s nimi bojovat a podrobí si je.

Tou dobou už znala své nepřátele ve třídě. Nejvíc nesnášela Williamse. Byl nějak postižený, ale nebyl na tom tak špatně, aby se mu tak mohlo říkat. Dovedl plyně číst a měl prohnanou inteligenci. Ale nedokázal se uklidnit. A měl v sobě cosi pro citlivou dívku velice odporného, cosi vychytralého, podlomeného a degenerovaného. V jednom ze svých zuřivých záchvatů po ní hodil kalamář. Dvakrát utekl z hodiny domů. Byl ve škole známá firma.

A potají se téhle mladé učitelce vysmíval, někdy se naopak zdržoval v její blízkosti a lísal se k ní. Tím se jí ještě víc zprotivil. Měl v sobě cosi pijavčího.

Jednomu dítěti zabavila pružnou rákosku a rozhodla se ji použít, až nastane ta správná příležitost. Jednou ráno, když psali slohovou práci, zeptala se Williamse:

„Proč jsi udělal tuhle kaňku?“

„Ta mi, paní učitelko, prosím upadla z pera,“ zakňoural posměšným hlasem, který uměl tak chytře vyluzovat. Kluci málem vyprskli smíchy, protože Williams byl dobrý herec a uměl své posluchače

jemně polechtat. Zvláště dobře dokázal vyprovokovat děti k tomu, aby si spolu s ním začaly z učitelky nebo z jakékoli autority, z níž neměly strach, tropit posměch. Měl v sobě tenhle vězeňský instinkt.

„Tak zůstaneš po škole a budeš muset napsat další stránku,“ odpověděla mu učitelka.

To se protivilo jejímu obvyklému smyslu pro spravedlnost a chlapce to naštvalo. Ve dvanáct ho chytila, když se snažil vyklouznout ven.

„Sednout, Williamsi,“ nařídila mu.

A seděla tam s ním, on sám proti ní v poslední lavici a chvílemi na ni vrhal kradmé pohledy.

„Já si prosím potřebuju něco zařídit,“ vykřikl drze.

„Přines mi sešit,“ vyzvala ho Ursula.

Chlapec k ní vyrazil a plácal sešitem o lavice. Nenapsal ani řádku.

„Tak se vrať a napiš to, co máš napsat,“ řekla Ursula. Sama se posadila u stolu a snažila se opravovat sešity. Trásla se rozčilením. Celou hodinu se ten mizera kroutil na místě a šklebil se na ni. Po hodině měl pět řádek.

„Připozdilo se,“ řekla mu Ursula, „ten zbytek dopíšeš po vyučování odpoledne.“

Chlapec vyzývavě kopal do lavic, jak šel ven.

Nastalo odpoledne. Williams tam byl, vrhal na ni pohledy a jí prudce tlouklo srdce, protože věděla, že to je boj, kdo z koho. Sledovala ho.

Při hodině zeměpisu, když ukazovala rákoskou na mapě, chlapec neustále strkal hlavu pod lavici a poutal pozornost jiných kluků.

„Williamsi,“ sebrala odvahu, protože teď nastala kritická chvíle, kdy mu musela něco říci, „co to tam děláš?“

Zvedl tvář, začervenale oči se napůl smály. Bylo na něm cosi veskrze neslušného. Ursula se ho štítla.

„Nic,“ odpověděl a cítil se vítězně.

„Co to děláš?“ opakovala a srdce jí málem vyskočilo z krku.

„Nic,“ odpověděl znovu drze kluk. Dotčený komik.

„Když tě budu muset ještě jednou napomenout, pošlu tě k panu řediteli,“ varovala ho.

Avšak tenhle hoch si nedělal nic ani z pana Harbyho. Byl tak tvrdošíjný, tak podlézavý a kluzký, tak vyl, když se mu něco stalo, že ředitel nenáviděl víc učitele, který ho k němu poslal, než toho kluka. Chlapce nesnášel už od pohledu, což Williams věděl. Viditelně se zašklebil.

Ursula se opět obrátila k mapě a pokračovala v hodině zeměpisu. Ale ve třídě to začalo kvasit. Duch Williamse je všechny nakazil. Uslyšela, jak se strkají, a v nitru se celá rozechvěla. Kdyby se všichni teď obrátili proti ní, byla by to její porážka.

„Prosím, paní učitelko –“ zavolal na ni jakýsi hlas.

Otočila se. Jeden z kluků, které měla ráda, zkormouceně držel v ruce roztržený celuloidový límec. Vyslechla stížnost a připadala si k ničemu.

„Pojď sem, Wrighte,“ vyzvala ho.

Trásla se každým nervem v těle. Velký, zatvrzelý chlapec, který nebyl zlý, ale velice obtížný, se loudal dopředu k ní. Pokračovala v hodině s vědomím toho, že Williams dělá na Wrighta obličej a Wright se chechtá za jejími zády. Dostala strach. Znovu se otočila k mapě a bála se.

„Paní učitelko, prosím, Williams –“ vykřikl kdosi a jeden kluk v zadní řadě už vstával s obočím staženým bolestí, napůl s výsměšným výrazem, napůl s opravdovým vztekem na Williamse – „Prosím, on mě štípнул,“ – a mnul si zkormouceně nohu.

„Pojď ke mně, Williamsi,“ vyzvala ho.

Chlapec s krysí tváří seděl dál, chabě se usmíval a ani se nehnul.

„Pojď sem,“ opakovala rozhodně.

„A nepůjdu,“ vykřikl a vycenil zuby jako krysa. V Ursulině duši něco přeskočilo. S tváří a očima bez hnutí prošla třídou. Chlapec se před jejíma rozzuřenýma, nehybnýma očima přikrčil. Ale ona přišla až k němu a vytáhla ho z místa. Držel se lavice jako klíště. Byla to bitva mezi nimi dvěma. Instinktivně jednala náhle klidně a rychle. Cukla s ním, aby se pustil, a táhla ho dopředu. Kluk se s ní pral

a kopal, chytal se lavic, jak šli, ale Ursula ho nepustila. Třída byla vzrušením bez sebe. Ursula to viděla, ale nechala to být.

Věděla, že kdyby kluka pustila, vrhl by se ke dveřím. Už jednou jí z hodiny utekl domů. Popadla rákosku ze svého stolu a udeřila ho. Kroutil se a kopal. Viděla pod sebou jeho bílou tvář s očima podobnými rybím, nehybným, ale plným záští a děsného strachu. Byl jí tak odporný, ten ohavný, kroutící se tvor, že to skoro nezvládla. S hrůzou, že by ji mohl přemoci, a přesto zcela klidná v nitru, ho mlátila rákoskou, zatímco on se s ní pral, neartikulovaně vykřikoval a zle ji kopal. Podařilo se jí ho držet jednou rukou a co chvíli mu dát ránu rákoskou. Kroutil se jako šílenec. Ale bolest z ran nakonec přemohla jeho úhybnou, špatnou zbaběleckou odvalu, zařezávala se hlouběji, až nakonec s dlouhým zakňučením, které přešlo v řev, povolil. Pustila ho a on se na ni vrhl, oči i zuby mu svítily. V srdci pocítila vteřinu mučivé hrůzy – bylo to zvíře. Pak ho chytila a znovu začala bít rákoskou. Párkrát se na ni jako šílenec vrhl a snažil se ji kopat. Ale znovu ho tou rákoskou dostala, až s vytím klesl na podlahu a jako zbité zvíře tam ležel.

Pan Harby se přihrnul až ke konci toho představení.

„Co se tu děje?!“ hřímal.

Ursula měla pocit, že v ní něco praskne.

„Natloukla jsem mu,“ řekla, hrud' se jí rychle zdvihala, slova vyhrkla s posledním nadechnutím. Ředitel tu stál a bezmocně se dusil vzteky. Podívala se na to svjející se, vyjící stvoření na podlaze.

„Vstaň,“ nařídila mu. Ten tvor se od ní odtáhl. Udělala k němu krok. Na vteřinu si uvědomila přítomnost ředitele, pak už ho zase nevnímala.

„Vstaň,“ řekla. A kluk vyskočil. Vytí se zmírnilo v blouznivý brek. Šílel.

„Jdi si stoupnout k radiátoru,“ vyzvala ho.

Jakoby mechanicky, s brekem šel.

Ředitel tam stál neschopen pohybu ani řeči. Tvář mu zežloutla, ruce mu křečovitě cukaly. Avšak Ursula stála nehybně kousek od

něj. Nyní už se jí nic nemohlo dotknout – překonala i pana Harbyho. Jako by se octla na pokraji smrti.

Ředitel cosi zamumlal, otočil se a odešel, z druhého konce místnosti bylo slyšet, jak ve slepém vzteku hřímá na svou třídu.

Kluk u radiátoru nepřestal brečet. Ursula pohlédla na třídu. Sledovalo ji padesát bleďých, nehybných tváří, sto kulatých očí na ni upřelo pozorný, bezvýrazný pohled.

„Rozdejte čítanky dějepisu,“ vyzvala pomocníky.

Nastalo mrtvé ticho. Stála tam a opět slyšela tikání hodin a šustění knih, které děti vytahovaly z dolní skřínky. Knihy slabě pleskaly na lavice. Děti si je tiše podávaly, jejich ruce pracovaly ve stejném rytmu. Už to nebyla smečka, ale každý z nich se stal mlčícím, uzavřeným tvorem.

„Budeme číst kapitolu na straně sto dvacet pět,“ řekla Ursula.

Zašumělo to, jak se otevřelo mnoho knížek. Děti si našly stránku, poslušně sklopily hlavu a četly. Četly mechanicky.

Ursula, která se silně třásla, si šla sednout na svou vysokou židli. Brekot kluka neustával. Přes skleněnou přepážku sem tlumeně doléhal pronikavý hlas pana Brunta a hřímání pana Harbyho. Občas se zvedly nějaké oči od knihy, na okamžik na ní ostrážitě spočinuly, jako by neosobně uvažovaly, pak se opět sklopily.

Seděla tiše a bez hnutí, nevidoucíma očima sledovala třídu. Nehýbala se a cítila se slabá. Měla pocit, že nemůže ani zvednout ruku ze stolu. Kdyby tam měla sedět navždy, cítila, že už se nepohne, nevyloví rozkaz. Bylo čtvrt na pět. Skoro se bála, až se škola zavře a ona se octne sama.

Třída se začala vzpamatovávat, napětí povolilo. Williams stále ještě plakal. Pan Brunt už dával příkazy k zakončení hodiny. Ursula vstala.

„Jdi na místo, Williamsi,“ nařídila mu.

Táhl se přes místnost a rukávem si otíral tvář. Když si sedal, pokračmu se na ni podíval těma nyní ještě červenějšíma očima. Vypadal jako zbitá krysa.

Konečně děti odešly. Pan Harby těžkým krokem prošel kolem, aniž jí věnoval pohled či na ni promluvil. Pan Brunt trochu váhal, když zamykala skříňku.

„Když usadíte ještě Clarka a Lettse, budete mít pokoj, slečno Brangwenová,“ řekl a modrýma očima na ni pohlédl skoro spoje-necky, dlouhým nosem jako by na ni ukazoval.

„Ano?“ zasmála se nervózně. Nechtěla, aby s ní kdokoli mluvil.

Jak šla po ulici a klapala podpatky po žulovém chodníku, vníma-la kluky, jak se za ní schovávají. Così ji udeřilo do ruky, ve které nesla tašku, a zranilo ji. Odkutálelo se to a viděla, že je to brambor. Ruku měla pohmožděnou, ale nedala to znát. Brzy nastoupí do tramvaje.

Bála se a připadala si divně. Připadalo jí to divné a ošklivé, jako nějaký sen, v němž byla ponížena. Byla by raději umřela, než by tohle někomu přiznala. Nemohla se podívat na svou oteklou ruku. Così se v ní zlomilo, prošla krizí. Williams byl poražen, ale za jakou cenu.

Na to, aby se vrátila rovnou domů, se cítila příliš vyvedená z míry, proto odjela kousek dál do města a vystoupila u malé čajovny. Tam v tmavém koutku pila čaj a jedla chléb s máslem. Nevníma-la žádnou chuť. Čaj pila pouze mechanicky, aby se za touto činností schovala. Seděla tam v tom tmavém, zšeřelém koutě a nic nevníma-la. Pouze podvědomě si třela pohmožděný hřbet ruky.

Když se konečně vydala domů, na západě se prostírala rudá ob-loha. Neměla žádný důvod jít domů. Nic dobrého ji tam nečekalo. Musela vlastně jen předstírat, že se nic nestalo. Neměla s kým si promluvit, kam se uchýlit. Musela však jít dál, pod tou rudou oblohou, u vědomí čehosi děsivého v lidech, co jí hrozilo zničením a čemu vyhlásila boj. Nicméně to bylo nutné.

Ráno opět musela jít do školy. Vstala a šla bez jediného, byť tichého protestu. Octla se v rukou jakési větší, silnější a hrubší vůle.

Ve škole byl poměrně klid. Cítila však, jak ji třída sleduje, připra-vena se na ni vrhnout. Instinktivně si byla vědoma toho, že třída

využije její případné slabosti. Uchovala si proto chladnou hlavu a měla se na pozoru.

Williams chyběl. Uprostřed dopoledne se ozvalo zaklepání – kdosi chtěl mluvit s ředitelem. Pan Harby těžkým krokem, nazlobeně a nervózně vyšel ven. Rozhňevaných rodičů se bál. Po chvíli na chodbě se opět vrátil.

„Sturgessi,“ vyzval jednoho většího hochy. „Stoupneš si k tabuli a zapíšeš každého, kdo promluví. Vy pojděte se mnou, slečno Brangwenová.“

Jako by se jí pomstychtivě chopil.

Ursula vyšla za ním a v hale uviděla hubenou, bledší ženu, slušně oblečenou v šedém kostýmu a fialovém klobouku.

„Přišla jsem kvůli Vernonovi,“ řekla žena kultivovaným přízvukem. Naprosto kultivované a čistotné vzezření ženy podivně odporovalo jejímu poníženému chování a pocitu, že by se jí člověk nerad dotkl, jako by v ní bylo cosi zlého. Nebyla to ani dáma, ani žena pracujícího člověka, ale stvoření vydělené ze společnosti. Podle oblečení nebyla chudá.

Ursula okamžitě poznala, že je to Williamsova matka a on je ten Vernon. Uvědomila si, že chodí čistý a v námořnickém oblečku. A má v sobě touž podivnou, napůl průsvitnou nezdravost připomínající mrtvolu.

„Nemohla jsem ho dnes poslat do školy,“ pokračovala žena s přehnanou zdvořilostí. „Včera večer se vrátil tak zubožený – bylo mu hrozně špatně – myslela jsem, že budu muset poslat pro doktora. – Víte, že má slabé srdce.“

„Ne,“ odpověděla dívka. „To jsem nevěděla.“

Stála tu a odporem a nejistotou se nemohla pohnout. Mohutný, mužný pan Harby s tím přehrávaným knírem stál vedle a v koutku oka se mu objevil náznak úšklebku. Žena vypočítavě a ne docela lidsky pokračovala:

„Ano, už odmalinka trpí srdeční chorobou. Proto nechodí do školy úplně pravidelně. Nemá se bít. Dneska ráno mu bylo šíleně zle – cestou zpátky se zastavím u doktora.“

„A kdopak se o něj stará teď?“ Istivě se ozval hluboký hlas ředitele.

„Nechala jsem ho s paní, která mi chodí vypomáhat v domácnosti a která mu rozumí. Ale cestou domů se stavím pro doktora.“

Ursula stála, ani se nehnula. Vycíťovala z toho všeho určitou hrozbu. Ale žena jí byla natolik cizí, že to nechápala.

„Řekl mi, že dostal výprask,“ pokračovala žena, „a když jsem ho před spaním svlékla, měl po celém těle šrámy – mohla bych je ukázat nějakému doktorovi.“

Pan Harby pohledem vyzval Ursulu, aby odpověděla. Začínala chápat. Žena vyhrožovala, že ji zažaluje pro napadení syna. Možná chtěla peníze.

„Nařezala jsem mu rákoskou,“ řekla. „Hrozně zlobil.“

„To mě mrzí, jestli zlobil,“ řekla žena, „ale ten výprask musel být děsivý. Mohla bych ty šrámy ukázat doktorovi. Kdyby se to někdo dozvěděl – to se přece nesmí.“

„Nasekala jsem mu, ale on do mě pořád kopal,“ řekla Ursula, v které rostl hněv, protože se musela napůl omlouvat a pan Harby tam jen stál s mazaným a zlovorným úsměškem v očích. Druhá nešťastnice čekala na svou příležitost.

„Bude mě to něco stát a i tak mám dost co dělat, aby chlapec vyrůstal slušně.“

Ursula stále ještě neodpovídala. Vyhlédla na asfaltový dvůr, kde poletoval špinavý cár papíru.

„A určitě není dovoleno takhle dítěti natlouct, zvlášť když je ne-duživé.“

Ursula s nehybnou tváří zírala na dvůr, jako by neslyšela. Bylo jí to odporné a přestala vnímat a existovat.

„Vím, že to s ním někdy není lehké, ale tohle bylo myslím příliš. Má tělo samou modřinu.“

Pan Harby tam stál neochvějně a nedotčeně, teď už to jen chtěl mít za sebou a kolem očí mu opět cukal ten ironický úsměšek. Cítil se pánem situace.

„Bylo mu hrozně špatně. V žádném případě jsem ho dnes nemohla poslat do školy. Sotva se držel na nohou.“ Pořád ještě na to Ursula neměla odpověď.

„Doufám, že chápete, pane řediteli, proč není ve škole,“ otočila se k panu Harbymu.

„Ale jistě,“ odpověděl bez okolků a drsně. Ursula ho za ten mužský triumf nesnášela. A ta žena jí byla odporná. Všechno jí připadalo odporné.

„Doufám, pane řediteli, že si už všichni budou pamatovat, že má slabé srdce. Je mu vždycky tak špatně, když se něco takového stane.“

„Ano,“ odpověděl ředitel, „dohlédnu na to.“

„Vím, že to s ním není lehké,“ žena teď už mluvila pouze k muži – „ale kdybyste ho mohli trestat jinak než bitím – je opravdu neduživý.“

Ursulu to začalo vyvádět z míry. Pan Harby tu stál jako nepřemohitelný pán, žena jako by se ho snažila pošimrat jako pstruha.

„Přišla jsem jen vysvětlit, proč dneska není ve škole, pane řediteli. Doufám, že to pochopíte.“

Podala mu ruku. Harby ji překvapeně a hněvivě uchopil a zase pustil.

„Na shledanou,“ řekla a podala ruku v rukavici Ursule. Nevypadala špatně a měla zvláštně vtíravé chování, sice odporné, ale působivé.

„Na shledanou, pane Harby, a děkuji vám.“

Postava v šedém kostýmu a fialovém klobouku podivně váhavým krokem přecházela přes dvůr. Ursula k ní cítila nevysvětlitelnou lítost a zároveň jí byla odporná. Otrásla se. Šla zpátky do třídy.

Nazítří ráno se objevil Williams, bledší než kdy jindy, velice upravený a pěkně oblečený v námořnické blůze. S náznakem úsměvu pohlédl na Ursulu: lišácky, podrobeně, hotov dělat, co mu řekne. Při pohledu na něj se zachvěla. Myšlenka, že se ho dotkla, jí byla odporná. V době vyhrazené hrám stál u brány jeho starší bratr, asi

patnáctiletý vysoký, hubený a bledý kluk. Smekl skoro jako pán. Ale i v něm bylo cosi podrobeného a vypočítavého.

„Kdo je to?“ zeptala se Ursula.

„To je velký Williams,“ chraptivě odpověděla Violet Harbyová.
„Ona tu včera byla, vid’?“

„Ano.“

„Není jí to nic platné – taková osoba nemá na to, aby si mohla stěžovat.“

Ursula nesnesla pocit té brutality a skandálu. Nicméně ji to zvláštním způsobem hrůzně fascinovalo. Všechno jí to připadalo tak strašně nízké! Litovala tu podivnou ženu s loudavou chůzí a těmi podivnými, lišáckými kluky. Ten Williams z její třídy měl v sobě nějakou vadu. Bylo to všechno dost ohavné.

Tak bitva pokračovala, až jí z toho bolelo srdce. Musela si podrobit několik dalších kluků, než získala autoritu. A pan Harby ji nenáviděl skoro tak, jako by byla muž. Nyní už věděla, že některé z těch větších darebáků, kteří si s ní chtěli hrát jako kočka s myší, usadí jenom pořádný výprask. Pan Harby jim nenařezal, pokud se tomu mohl vyhnout, protože sám tu učitelku, tu vzdornou, drzou paní učitelku ze střední školy s její nezávislostí, nenáviděl.

„Tak copak jsi provedl tentokrát, Wrighte?“ ptal se bodře kluka, který k němu byl z páté třídy poslán pro trest. A nechal tam kluka stát a okounět, v podstatě marnit čas.

Ursula se tudíž přestala na ředitele obracet, a když ji dohnali k zlosti, popadla rákosku a mlátila kluka, který na ni byl drzý, hlava nehlava. Konečně se jí začali bát, nastolila pořádek.

Ale zaplatila za to velkou cenu ze své duše. Jako by se v ní přehnal velký požár a spálil jí citlivou tkáň. Ona, která se vyhýbala fyzickému utrpení v jakékoli podobě, byla nucena se prát a bít je rákoskou, vyburcovat veškerý svůj instinkt, aby zraňovala. A poté musela vydržet jejich brekot a bezútěšnost, když je zlomila, aby dodržovali řád.

Někdy měla pocit, že snad zešílí. Co na tom záleží, jestli mají špinavé sešity a neposlouchají? Ve skutečnosti by byla raději, kdyby nedodržovali veškerá pravidla školy, než aby je musela bít a lámat

do toho ubrečeného, beznadějného stavu. Raději by tisíckrát snášela všechny jejich urážky a drzosti, než sebe i je takhle ponižovat. Vždycky trpce litovala, že se unáhnila a dotkla se kluka, kterému natloukla.

A přece to tak muselo být. Nechtěla to dělat, a přece musela. Proč, proč jenom se spolčila s tímhle zlovolným systémem, kde se musí chovat zvířecky, aby mohla žít? Proč se stala učitelkou, proč?

Děti ji k bití vždycky donutily. Ne, nelitovala je. Přišla k nim samá laskavost a láska, a ony ji za to chtěly trhat na kusy. Vybraly si pana Harbyho. Pak tedy musejí poznat také ji, musejí se především podrobit jí. Protože z ní nikdo nebude dělat nulu, to ne, ani ony, ani pan Harby, ani celý ten systém kolem ní. Nenechá se ušlápnout a podrobit. Nebude se o ní říkat, že nemohla zaujmout své místo a vykonávat svou práci. Hodlá bojovat a udržet si své postavení i v tomto stavu, ve světě práce a mužských konvencí.

Vzdálila se životu svého dětství, a zároveň měla pocit cizinky v novém životě, který obnášel práci a mechanické úvahy. Spolu s Maggií si v době polední přestávky povídaly o životě a rozebíraly různé myšlenky. Maggie byla velká sufražetka, plně věřila ve volební právo žen. Pro Ursulu nebylo hlasovací právo nikdy ničím skutečným. Měla v sobě zvláštní, vášnivé vědomí víry a života, které daleko přesahovalo hranice mechanického systému, jenž obsahoval hlasovací právo. Ale její základní, přirozené vědomí muselo teprve získat podobu a hlas. Stejně jako pro Maggií i pro ni svoboda ženy znamenala něco skutečného a hlubokého. Měla pocit, že někde, v čemsi není svobodná. A chtěla být. Neboť kdyby byla svobodná, mohla už někde být. Ach, to úžasné, skutečné někde, které ji přesahovalo, to někde, jež cítila hluboko, přehluboko v sobě.

Tím, že šla do práce a vydělávala si na živobytí, učinila závažný, byť krutý krok k vlastnímu osvobození. Ale jak získala větší svobodu, jen si tím víc uvědomovala ten velký nedostatek. Tolik toho chtěla. Chtěla číst slavné a krásné knihy a obohacovat se jimi; chtěla

objevit krásné věci a navždy se jimi těšit; chtěla znát velké, svobodné lidi; a stále tu ještě zbývala touha, kterou nemohla pojmenovat.

Bylo to tak obtížné. Bylo tolik věcí, tolik toho, čemu se musela postavit a překonat to. A člověk nikdy nevěděl, kam směřuje. Bojovala poslepu. Ve škole sv. Filipa krutě trpěla. Byla jako mladá klisnička, kterou zapřáhli mezi postraňky a ztratila svobodu. A nyní mezi těmi postraňky krutě trpěla. Ta muka, to ponížení a zneuctění! To jí ničilo duši. Ale nechtěla se vzdát. Takovému podrobení se nikdy nepodřídí nadlouho, musí je však poznat. Bude mu sloužit, aby je mohla zničit.

Chodily spolu s Maggií na různá místa – do Nottinghamu na velká shromáždění na podporu hlasovacího práva, na koncerty a do divadel, na výstavy obrazů. Ursula si ušetřila na kolo a dívky spolu jezdily do Lincolnu, do Southwellu a do Derbyshiru. Měly nekonečně bohatá témata k hovoru. Byla to velká radost, nacházet a poznávat.

Avšak o Winifred Ingerové Ursula Maggii nikdy neřekla. To byla jakási tajná odbočka jejího života a měla zůstat uzavřená. Ani na to nemyslela. Byly to zavřené dveře, které neměla sílu otevřít.

Když si Ursula zvykla na učení, postupně začala mít nový vlastní život. Za rok a půl se chystala na vysokou školu. Pak chtěla vystudovat a být – být možná velkou ženou a vést nějaké hnutí. Kdo ví? – V každém případě za rok a půl měla jít na vysokou školu. A nyní šlo jen o to pracovat a pracovat.

Dokud se nedostane na vysokou školu, musí dál učit na škole sv. Filipa, která ji ničí, ale kterou nyní zvládá, aniž by jí kazila život. Na nějaký čas se jí podrobí, protože ten čas je omezený.

Konečně se pro ni výuka ve třídě stala téměř mechanickou záležitostí. Byla to námaha, vyčerpávající a únavná námaha, neustále nepřirozená. Nicméně v samotném zapomnění, kdy učila, bylo jisté potěšení, musela udělat tolik práce, měla na starosti tolik dětí, tolik toho musela zvládnout, že zapomínala sama na sebe. Když se jí práce stala zvykem a její jedinečná duše se z té práce vymanila a mohla růst jinde, byla skoro šťastná.

Její skutečné a jedinečné já se semklo a stalo se pro ni během těch dvou let, kdy učila, během toho zápasu proti přesile třídy, srozumitelnějším. Škola pro ni vždycky představovala vězení. Ale bylo to vězení, kde její divoká, chaotická duše nabyla tvrdosti a nezávislosti. Pokud jí bylo dobře a necítila se unavená, měla učení docela ráda. Bavilo ji pustit se ráno do práce, vložit do toho veškerou sílu, rozběhnout to. Znamenalo to pro ni jakési namáhavé cvičení. A její duše mohla odpočívat, mohla se oddat otupělosti, v níž opět nabývala na síle. Doba výuky však byla příliš dlouhá, úkoly příliš těžké a kázeňské podmínky školy jí připadaly nepřírozené. Celá zhubla a chvěla se.

Ráno cestou do školy viděla růžové kvítky hlohu koupající se v rose. Skřiváci rozechvěle vyzpěvovali v novém sluníčku a celá země se zaradovala. Byl hřích ponořit se do prachu a šedi města.

Stála před třídou a nechtělo se jí oddat se učení, vrhnout veškerou svou energii, která toužila po venkovu a radostech raného léta, do toho, aby ovládla padesát dětí a předala jim nějaké zlomky aritmetiky. Jako by byla trochu duchem nepřítomna. Nemohla se přinutit pustit to z hlavy. Vázička s pryskyřníky a kozím pyskem na okenním parapetu ji odváděla ven na luku, kde ze sytých zelených trav jen zpola vyčnívaly kopretiny a kohoutky. Avšak ona měla před sebou tváře padesáti dětí. Připadaly jí jako velké sedmikrásky v trávě.

Ve tváři měla rozzářený výraz, učení jí připadalo trochu neskutčné. Děti tak docela neviděla. Zápasila na pokraji dvou světů – jejího vlastního světa raného léta a květin a tohoto druhého světa práce. A mezi ní a třídou jako by se třpytil její vlastní sluneční svit.

Dopoledne minulo v podivném odstupu a tichu. Přišla doba oběda, kdy se s Maggií s chutí najedly u otevřených oken. Pak vyšly ven na hřbitov u kostela sv. Filipa, kde vytvářely stinné zákoutí červené hlohy. Tam si povídaly, četly Shelleyho a Browninga či nějaké dílo na téma „Žena a práce“.

Když se Ursula vrátila do školy, stále ještě pobývala v tom stinném koutě hřbitova, kde růžovočervené okvětní lístky hlohu pokrývaly

zem jako myriády maličkých mušlíček na pláži, někdy hlučně vyzváněl kostelní zvon a někdy se ozval pták, zatímco Maggie tiše a mile předčítala.

V těch dnech cítila v duši štěstí – byla tak šťastná, že si přála, aby mohla tu radost vzít a rozhazovat ostatním. I děti učinila šťastně, jako by zvonila radostí. Ale pro ni nebyly děti to odpoledne školní třídou. Proměnily se v květiny, ptáky, malá živá zvířátka, děti, cokoliv. Jenom to nebyla pátá třída. Necítila za ně žádnou zodpovědnost. Pro jednu se učení stalo hrou. A jestli špatně počítaly – co na tom? Vybrala jim příjemnou četbu a místo historie s řadou dat jim vyprávěla krásnou pověst. Při mluvnici se zabývali rozborem textu, který nebyl obtížný, protože už to jednou dělali:

Bude si hrát jak koloušek,
co vezme ztečí palouček
a vzhůru běží dál.

Psala z paměti, protože jí to dělalo radost.

Tak uplynulo zlatavé odpoledne a ona se vracela domů šťastná. Zakončila den ve škole a mohla se teď svobodně oddat zářivému večeru v Cossethay. Cesta domů ji moc těšila. Dnes však to nebyla škola. Byla to hra na školu pod rozkvetlými červenými hlohy.

Takhle nemohla pokračovat. Blížily se čtvrtletní zkoušky a její třída nebyla připravena. Rozčilovalo ji, že se musí odtrhnout od svého šťastného já a veškerou svou silou se snažit přinutit tu obtížnou třídu dětí, aby dělala aritmetiku. Oni nechtěli pracovat, jí se nechtělo je nutit. A přece na ni doléhalo jakési druhé svědomí a vyčítalo jí, že s nimi nepracuje řádně. Dráždilo ji to skoro k zbláznění a to podráždění se projevilo ve třídě. Pak následoval den bitvy a nenávisti a násilí, kdy se vracela domů raněná, s pocitem, že ten zlatavý večer už jí nepatří, že je uvězněna v jakémsi temném, tíživém místě, přikovaná vědomím, že špatně pracovala.

Jaký to mělo smysl, že je léto, že se ještě ve chvíli, kdy se večer ozvali chřástalové, vznesli na oblohu skřivánci, aby ještě jednou zazpívali, než začne noc. Jakou to mělo cenu, když ona se s tím nemohla sladit, když mohla jediné stále myslet na břemeno a hanbu uplynulého vyučování. Stále ještě školu nenáviděla. Stále ještě plakala a nevěřila v ni. Proč se měly děti učit, proč je měla vyučovat? Byl to boj s větrnými mlýny. Který blázen učinil z života tohle, to neustálé vykonávání nějaké hloupé, umělé povinnosti? Bylo to všechno jen vymyšlené, nepřírozené. Škola, počty, mluvnice, čtvrtletní zkoušky, třídní knihy – neplodné nic!

Proč by se měla dát do služeb tomuto světu a nechat se jím ovládnout tak, že by se její vlastní svět teplého slunce a růstu, života naplněného mízou změnil v nic? To nechtěla. Nehodlala se nechat uvěznit ve vyprahlém, tyranském světě muže. O to jí přece nejde. Co na tom záleží, jestli její třída neuspěje ve čtvrtletních zkouškách? Tak ať – co na tom?

Nicméně, když nastal ten čas a její třída dostala špatné ohodnocení, silně ji to trápilo, zbavilo ji to radosti z léta a uvrhlo do zasmušilosti. Ve skutečnosti nedokázala tomuto světu systému a práce uniknout do svých polí a luk, kde byla šťastná. Musela si udržet své místo v pracujícím světě, být tam uznávaným členem s plnými právy. V tu chvíli to pro ni bylo důležitější než pole a slunce a poezie. Ale tím víc na ten svět nevražila.

Během dlouhých hodin přestávky o letních prázdninách si říkala, jak je těžké být sama sebou, tím šťastným já, jež se tak radovalo, když mohlo ležet na slunci, hrát si a plavat a být spokojené, a zároveň být učitelkou, která musí dosáhnout nějakých výsledků ve třídě. Snila o době, kdy už nebude muset učit. Ale mlhavě si uvědomovala, že už se v ní natrvalo usadila odpovědnost a jejím hlavním úkolem je prozatím práce.

Přešel podzim a blížila se zima. Ursula se stále víc zabydlovala ve světě práce a v tom, čemu se říká život. Neviděla před sebou svou budoucnost, ale poměrně blízko už byla vysoká škola, a k této myšlence se pevně upnula. Půjde na vysokou školu a zdarma získá dva

či tři roky výuky. Už si podala žádost a měla zajištěné místo na příštím rok.

Prohlubovala si tedy znalosti. Chtěla studovat francouzštinu, latinu, angličtinu, matematiku a botaniku. Zapsala se do večerní školy v Ilkestonu, neboť před ní stál ten svět, který musí dobýt, ty vědomosti, které musí získat, kvalifikace, jíž musí dosáhnout. Hnána jakousi vnitřní potřebou, pracovala intenzivně. Téměř vše se nyní podřídilo této jediné touze zaujmout místo ve světě, jaké místo to mělo být, na to se sama sebe neptala. Slepá touha ji hnala vpřed. Musí zaujmout místo.

Věděla, že nikdy nebude slavit úspěchy jako učitelka základní školy. Nedalo se však ani říci, že by neuspěla. Nenáviděla učení, ale zvládala to.

Maggie školu sv. Filipa opustila a našla si příhodnější místo. Dívky zůstaly přítelkyněmi. Potkávaly se ve večerní škole, studovaly a nějak jedna v druhé podporovaly naději. Nevěděly, kam směřují, ani čeho vlastně chtějí nakonec dosáhnout. Ale věděly, že nyní chtějí studovat, získávat vědomosti a něco dělat.

Povídaly si o lásce a o manželství a o postavení ženy v manželství. Maggie říkala, že láska je květ života, vykvétá nečekaně a bez pravidel. Člověk ji musí utrhnout tam, kde ji najde, a užít si jí po krátký čas, kdy trvá.

To Ursulu neuspokojovalo. Domnívala se, že stále ještě miluje Antona Skrebenského. Avšak neodpustila mu, že nebyl dost silný, aby ji uznal. Zapřel ji. Jak ho tedy mohla milovat? Jak mohla být láska tak absolutní? Nevěřila tomu. Věřila, že láska je cesta, prostředek, ne cíl sám o sobě, jak si zřejmě myslela Maggie. A láska si vždycky najde cestu. Ale kam vede?

„Věřím, že na světě je mnoho mužů, které by člověk mohl milovat – není jen jediný,“ řekla Ursula.

Myslela na Skrebenského. Když vzpomněla na Winifred Ingerovou, srdce jí neříkalo nic.

„Ale musíš rozlišovat mezi láskou a vášní,“ řekla Maggie a mírně opovržlivě dodala: „Muži k tobě snadno vzplanou vášní, ale nebudou tě milovat.“

„Ano,“ souhlasila Ursula důrazně a na tváři se jí objevilo utrpení, téměř fanatismus. „Vášeň je pouze součástí lásky. A právě proto, že nemůže trvat, připadá nám tak úžasná. Proto také není vášeň nikdy spokojená.“

Horovala pro radost, štěstí a stálost, na rozdíl od Maggie, která vyznávala smutek a nevyhnutelnou pomíjivost všeho. Ursula krutě trpěla v rukou života, zatímco Maggie byla vždycky sama, vždycky stažená do sebe a žila v zasmušilém smutku, který ji téměř těšil. Když Ursula trávila poslední zimu na škole sv. Filipa, přátelství dívek vyvrcholilo. Během té zimy Ursula snášela Maggiin všeobjímající smutek z uzavřenosti, dokonce ji těšil. Maggie zase snášela Ursulin zápas s omezeními jejího života a těšila se z něj. Pak se dívky začaly vzdalovat, neboť Ursula se od toho způsobu života, v němž Maggie musela zůstat uzavřena, odloučila.

KAPITOLA 14

Kruh se rozšiřuje

Maggiina rodina, Schofieldovi, žili ve velkém zahradnickém domku, napůl farmě za Belcote Hall. Stará tvrz byla příliš vlhká, aby v ní mohli Schofieldovi žít, proto se stali správci, hajnými a farmáři v jednom. Otec byl hajným a staral se o dobytek, nejstarší syn pěstoval na rozlehlých zahradách tvrze zeleninu na trh, druhý syn byl farmář a zahradník. Stejně jako v Cossethay, i zde rodina čítala mnoho členů.

Ursula pobývala v Belcote velice ráda, Maggiini bratři s ní zacházeli jako s dámou. Byli to pohlední muži. Nejstaršímu bylo šestadvacet a bavila ho zahrada. Nepříliš vysoký, ale silný a dobře stavěný, měl hnědé, zářivé a upřímné oči, hezky řezaný opálený obličej s plavým knírem, který si, když mluvil s Ursulou, popotahoval.

Dívku vzrušovalo, že se jí tihle muži věnují, když přijde blíž. Oči se jim rozzářily a rozechvěly, nejstarší Anthony si kvůli ní neustále kroutil knír. Věděla, že si s nimi může skoro dělat, co chce, když se zasměje a popovídá. Velice se jim líbily její myšlenky, sledovali ji, když s důrazem mluvila o politice nebo ekonomii. A když mluvila, vnímala, jak zlatohnědé oči Anthonyho blýskají jako oči satyra. Ne-naslouchal jejím slovům, ale jí. To ji vzrušovalo.

Choval se jako potěšený faun, když si s ním šla prohlédnout jeho skleníky, podívat se na pěkné zelené rostliny, na růžové primulky pokyvující hlavičkami mezi listy, na oslnivě fialové, červené a bílé cinerárie. Na všechno se vyptávala a on jí odpovídal přesně a dopodrobna, zvláště pedantickým způsobem, který jí připadal legrační. A přesto se o jeho práci opravdu zajímala. Tvář měl nezvykle prozářenou světlem připomínajícím odlesk v očích kozy uvázané u brány farmy.

Šla s ním do teplého sklepa, kde ve tmě už vyrážely malé žluté paličky reveně. Přiblížil lucernu k tmavé zemi. Uviděla lesklou paličku

reveně deroucí se vzhůru na tlustém rudém stonku, vyrazející jako plamen z měkké půdy. Anthony se obrátil tváří k ní, světlo se mu třpytilo v očích a na zubech, když se smál, jako by jemně, melodicky ržál. Slušelo mu to. A ona zaznamenala v uších nový zvuk, jemně melodický, ržavý smích Anthonyho, jehož knír měl konce nakroucené vzhůru a jehož oči se leskly chladným, neustálým smíchem. V jeho pohybech jako by bylo cosi vítězného, nemohla se zbavit pocitu, že sama se čemuśi podřizuje, cosi přijímá. A přece byl tak pokorný, měl tak laskavý hlas. Nastavil jí ruku, aby mohla přelézt přes zídku, a ona šlápla na tu pevnou živou ruku, která se zachvěla, ale pevně vydržela její váhu.

Vnímala ho, jako by se octla v hypnóze. Za normálního stavu s ním neměla nic společného. Ale to, s jakou lehkostí a nenápadností vstupoval do domu, kouzlo jeho chladně žhnoucího světla, když se na ni podíval, působily jako očarování. V jeho očích, stejně jako ve světlešedých očích kozy jako by se zachytilo cosi z toho rovnoměrného, tvrdého planutí měsíčního svitu, který neměl nic společného s dnem. Zpozorněla, ale její mysl jako by vyhasla. Vnímala pouze smysly, všechny její smysly ožily.

Pak ho viděla v neděli oblečeného do svátečního, když se snažil na ni zapůsobit – a vypadal směšně. Nemohla se zbavit směšného dojmu z jeho nepoddajných nedělních šatů.

Neustále měla dojem, jako by se kvůli Anthonymu dopouštěla nevěry k Maggii. Chudák Maggie zůstala stranou, jakoby zrazena. Maggie a Anthony na sebe instinktivně nevražili. Ursula se musela vrátit k přítelkyni a prokázat jí svou náklonnost a politovat ji. Maggie na to reagovala poněkud chladně. Pak Anthonyho s jeho kozími pohyby a chladným, zářivým humorem vystřídala poezie, knihy a učení.

Během Ursulina pobytu v Belcote napadl sních. Ráno byly keře rododendronů obtěžkány sněhovou pokrývkou.

„Půjdeme ven?“ ptala se Maggie. Ztratila trochu ze své vůdčí jistoty a mluvila nyní nerozhodně, jako by si držela od přítelkyně odstup.

Vzaly si klíč od brány a toulaly se po parku. Octly se v bílém světě, na němž se tyčily temné stromy a jejich houšť pod oblohou zjasněnou mrazem. Dívky přešly kolem tvrze, která tu stála se zavřenými okenicemi a v tichosti, jejich stopy poznamenaly sních na příjezdové cestě. V parku dost daleko od nich přenášel nějaký muž po sněhu náruč sena. Byla to malá, temná postavička, jako nevědomě se pohybující zvířátko.

Ursula s Maggií dál prozkoumávaly okolí, došly k zurčícímu, chladnému potoku, jehož břehy pokryly malé čepice sněhu a jenž temně plynul mezi nimi. Uviděly červenku, která k nim vzhledla lesklýma očima a pak se mihla červeně a šedě a zmizela v živém plotu, pak přihlížely půtce nějakých modřinek. A potok zatím s pochechtáváním chladně plynul.

Dívky přešly po zasněžené trávě k rybníkům přikrytým tenkou vrstvou ledu. Téměř vodorovně s hladinou se nad nimi nakláněl velký strom se silným kmenem porostlým břečťanem. Ursula s chutí vyšplhala na kmen a posadila se do sytě zeleného břečťanu s šedavými bobulemi. Některé listy břečťanu připomínaly vztyčené kopí s čepičkou sněhu. Pod nimi prosvítal další sních.

Maggie vytáhla knihu, posadila se na kmen o něco níž a začala číst Coleridgeovu Christabel. Ursula poslouchala jen na půl ucha. Nesmírně ji to všechno vzrušovalo. Pak uviděla Anthonyho přicházet po sněhu tím sebevědomým, mírně pompézním krokem. Na pozadí sněhu se rýsovala jeho snědá, ostrá tvář, smál se, jako by byl mírně nervózní.

„Ahoj!“ zavolala na něj.

V odpověď rychlým, trhavým pohybem zvedl hlavu.

„Ahoj!“ řekl. „Sedíš tam jako nějaký pták.“

A Ursula se zvonivě zasmála. Reagovala na tu zvláštní zvučnost jeho pronikavého hlasu.

Nemyslela na Anthonyho, avšak žila jakoby ve spojení s ním, v jeho světě. Jednou večer ho potkala, když se vracela alejí, a šli nějakou dobu bok po boku.

„Připadá mi to tu tak nádherné!“ vykřikla.

„Opravdu? Jsem rád, že se ti tu líbí,“ odpověděl.

Zazněla z toho zvláštní sebedůvěra.

„Miluju to tady. Co víc by člověk mohl chtít, než žít na tak krásném místě a pěstovat něco na zahradě? Je to jako rajská zahrada.“

„Vážně?“ pousmál se. „Ano – tedy není to špatné –“ řekl nejistě. V očích mu silně plála ta bledá záře, bez ustání se na ni díval, sledoval ji jako nějaké zvířátko. Così v její duši poskočilo. Věděla, že jí navrhne, aby tu byla jako on.

„Chtěla bys tu se mnou zůstat?“ zeptal se opatrně.

Zarazila se, protože dostala strach a silně vnímala náznak nabídky k sňatku.

Došli k bráně.

„Jak to myslíš?“ zeptala se. „Nejsi tu přece sám.“

„Mohli bychom se vzít,“ odpověděl tím zvláštním, chladně planoucím tónem, který měnil sluneční světlo ve svět měsíce. Všechny hmotné věci jako by se proměnily. Stíny a tančící svět měsíce se staly skutečnými, i všechny chladné, mimolidské planoucí pocity. Téměř s hrůzou si uvědomila, že tu nabídku přijme. Nevyhnutelně ho přijme. Natáhl ruku k bráně před nimi. Stála bez hnutí. Jeho tělo bylo pevné, snědé a neměnné. Jako by se jí zmocnila jakási pohana.

„Nemohla bych si tě vzít,“ odpověděla nechtěně.

On se opět pousmál tím svým ržavým smíchem, tentokrát velmi smutně a trpce, a odsunul závoru brány. Přesto ještě neotevřel. Chvilí oba stáli a dívali se na ohnivý západ slunce, který se chvěl mezi fialovými větvičkami stromů. Viděla, jak mu ten snědý, tvrdý a ostře řezaný obličej plane zlostí a ponížením a podrobením. Byl jako zvíře, které pozná, že je podrobena. Jí srdce planulo tím, jak ho vnímala, tou fantastickou nabídkou a smutkem, neutěšitelným pocitem osamělosti. Její duše si připadala jako malé dítě plačící v noci. On neměl žádnou duši. A proč ji má ona? On byl přece čistší.

Otočila se, otočila se od něj a uviděla, jak obloha na východě zvláštně zružověla a nad temnějším, modravým sněhem vyšel krásný žlutý měsíc. Byla to taková krása, taková nádhera! On to ne-

viděl. Byl toho součástí. Ale ona to viděla, a přitom byla toho součástí. To, že to viděla, vytvářelo mezi nimi velký předěl.

MLčky pokračovali po cestě dál, každý za svým osudem. Stromy byly tmavší a tmavší, sníh se stal jen jakýmsi šerem v neskutečném světě. A den jako stín přešel v jemně osvětlený, zasněžený večer, zatímco ona k němu bezcílně mluvila, aby si udržela odstup, ale aby byl blízko ní, a on krácel ztěžka. Tiše jí otevřel zahradní branku a ona vešla do svých vlastních radostí a jeho nechala před brankou.

Ještě když unikala či se snažila uniknout od toho bolestného pocitu, přišla za ní nazítrí Maggie a řekla:

„Neměla bys Anthonyho svádět, Ursulo, když ho nechceš. To od tebe není pěkné.“

„Ale Maggie, já jsem ho nikdy nesváděla,“ vykřikla Ursula s bolestí a s pocitem, jako by opravdu provedla cosi podlého.

Měla však Anthonyho ráda. Celý svůj život se opakovaně vracela ke vzpomínce na něj a na jeho nabídku. Nemohla však zůstat na místě, musela putovat po zemi, zatímco on byl osamocený tvor žijící ukájením smyslů.

Nemohla neputovat. Věděla, že Anthony nemusí. Ona však musí nakonec jít dál a dál a hledat ten cíl, k němuž už se podle svého vědomí přiblížila.

Snášela druhý a poslední rok ve škole sv. Filipa. Odškrtařovala si uplynulé měsíce – nejdřív říjen, pak listopad, prosinec, leden. Pečlivě vždycky odečetla ještě měsíc z toho zbytku na letní prázdniny. Měla představu, že se pohybuje v kruhu a zbývá už jen jistá výseč. Pak bude na svobodě jako pták vypuštěný do vzduchu, pták, který se naučil do jisté míry létat.

Měla před sebou vysokou školu – to byl její prostor, zatím neznámý, nedohledný. Až se dostane na vysokou školu, zpretrhá veškerá pouta života, který dosud poznala. Neboť její otec se také měl stěhovat – všichni se chystali opustit Cossethay.

Brangwen se jako vždy o své postavení moc nestaral. Věděl, že pro něj osobně práce v krajkářském návrhářství moc neznamená, pouze si tím vydělával na živobytí. Nevěděl však, co pro něj znamená hodně.

Protože žil nablízku Anny Brangwenové, mysl měl vždýcky zahlcenou tělesným žářem, pohyboval se od instinktu k instinktu, tápal ve tmě, vlastně pořád jen tápal.

Když mu kdosi navrhl, že by si mohl zažádat o jedno z míst instruktorů ručních prací, která se chystal zavést nottinghamský školský výbor, měl pocit, jako by se před ním otevřel prostor, do něhož by se mohl uchýlit z této žhavé, potemnělé ohrady. Sebedůvěřivě, s nadějí poslal přihlášku. Choval jakousi víru v nadpřirozený osud. Z nevyhnutelné únavy z každodenní práce mu poněkud ztuhly určité svaly a mírně zmrtvěl ošlehaný, vnímavý obličej. Nyní měl možnost úniku.

Překypoval novými možnostmi a jeho žena souhlasila. Nyní byla ochotná podstoupit změnu. Ji také už Cossethay unavovalo. Domek byl pro dospívající děti moc malý. Anně bylo už skoro čtyřicet let, a začínala se tudíž probouzet z mateřského spánku, její energie začínala plynout ven. Rámus všech těch dospívajících dětí ji burcoval z netečnosti.

Také se musí snažit dát životu nějakou podobu. Byla teď naprosto ochotna se s celým svým potomstvem přestěhovat. Nastal čas je přesadit, neboť porodila poslední dítě a to teď bude vyrůstat.

A tak tím svým uvolněným, neotřelým způsobem probírala s manželem plány a co je potřeba zařídit, vlastně jí bylo lhostejné, jak k té změně dojde, když už měla přijít –, i kdyby se nedostavila v této podobě, nastala by v jiné.

V domě nastal kvas. Ursulu to nesmírně vzrušovalo. Konečně bude její otec ve společnosti něco znamenat. Dosud byl jen jistou položkou, bez určité podoby či postavení. Nyní se měl stát instruktorem výtvarné výchovy a ručních prací pro Nottinghamské hrabství. To bylo skutečné postavení. Bude svým způsobem odborník. Však to byl neobyčejný člověk. Ursula měla pocit, že konečně všichni nacházejí pevnou půdu pod nohama. Otec se konečně domohl uznání. Kdo jiný, koho zná, by dokázal vlastníma rukama vytvořit věci, které vyráběl její otec? Měla pocit, že to zaměstnání musí dostat.

Přestěhují se. Opustí ten domek v Cossethay, kterému všichni odrostli. Odejdou z Cossethay, kde se narodily všechny děti a kde všechny podléhaly stejným pravidlům. Neboť lidé, kteří je znali jako děti spolu s ostatními hochy a dívkami, by nikdy nepochopili, nemohli by pochopit, proč by měli Brangwenovi vyrůstat jinak. „Ursulínu“ brali jako jednu ze svých a v rodné vesnici měla své místo jako v rodině. Bylo to silné pouto. Nyní však, když dorůstala k něčemu víc, než by Cossethay připustilo či chápalo, pouto mezi ní a jejími kamarády ji začalo tísnit.

„Ahoj, Ursulo, jak se máš?“ ptali se jí, když se potkali. A na ní bylo, aby známým hlasem vyjádřila známou odpověď. Cosi v ní muselo reagovat na lidi, kteří ji znali, a přináležet k nim. Avšak cosi jiného se tomu krutě vzpíralo. Co byla pravda před deseti lety, teď už neplatilo. A cosi jiného, čím byla a musela být, oni neviděli, ani nepřipouštěli. Nicméně oni to vycítili, to cosi, co je přesahovalo, a urazili se.

Říkali o ní, že je pyšná a namyšlená, že neví, co by. Říkali, že si nemusí na nic hrát, že ji stejně znají. Znali ji přece od narození. Říkali o ní to a zase ono. A ona se styděla, protože si připadala jiná než lidé, mezi nimiž žila. Bolelo ji, že už se s nimi necítí dobře. A přece – člověk se může rozletět až tam, kam mu stačí síly. Cossethay jí nyní stálo v cestě a ona chtěla odejít, aby mohla svobodně dolétnout tam, kam až může. Přála si odejít, aby se mohla bez obav napřímit.

Když se tedy dozvěděla, že otec místo získal a že se rodina bude stěhovat, měla pocit, že by samou radostí skákala a pěla radostné ódy. Ta stará, tísnící skořápka Cossethay měla být odvržena a ona měla odtančit do modrého vzduchu. Chtělo se jí tančit a zpívat.

Snila o novém místě, kde bude žít, kde se bude kamarádit se vznešenými, citlivými a kultivovanými lidmi, kde bude žít s ušlechtilými lidmi a dosáhne svobodného citění. Snila o bohaté, hrdé a nekomplikované přítelkyni, která nikdy nepoznala pana Harbyho či někoho podobného, ani nikdy neměla v hlase stopy opovržení a strachu ze závislého postavení jako Maggie.

Oddala se všemu, co na Cossethay milovala, s vášní, protože je měla opustit. Toulala se po oblíbených místech. Šla natrhat sněženky

na místo, kde divoce rostly. Byl večer a luka se tajemně halila do šera. Když přišla do lesa, zjistila, že v dolině nedávno porazili dub. Pod lískovými keři se hojně třpytily bledé krůpěje květů a mezi ostrými, zlatavými třískami poházenými kolem nerušeně vyrážely ze sněhu šedozelené lístky sněženek, skloněné kvítky nevěnovaly svému okolí pozornost.

Ursula s láskou některé utrhlá, bylo to jako extáze. Zlatavé třísky zářily žlutě jako slunce, sněženky v příšeří vypadaly jako první večerní hvězdy. A ona, sama mezi nimi, šlela štěstím, že se vydala do toho třpytivého soumraku, k těm důvěrně známým drobným kytičkám a záplavě třísek v příšeří pod nohama podobné slunečním paprskům. Posadila se na pokácený strom a na chvíli se v duchu vzdálila.

Když se vracela domů, vyšla z nafialovělého přítmí stromů na otevřenou cestu, kde se ve vyjetých kolejích leskly jako drahokamy dlouhé louže, země kolem ní potměněla a obloha nad hlavou zářila jako šperk. Všechno to bylo úžasné! Skoro příliš. Chtělo se jí běžet a zpívat a křičet, jak to bylo nespoutané a dojemné, ale nemohla běžet a zpívat a křičet tak, aby vykřičela ty city hluboko zasuté v srdci, takže šla tiše a téměř zesmutněla z osamění.

O Velikonocích opět jela na pár dní na návštěvu k Maggii. Chovala se však nesměle a vyhýbavě. Viděla Anthonyho a připadal jí tak sugestivní, v jeho očích jako by zářilo prosebné světlo, připadal jí krásný. Podívala se na něj a pak se podívala znovu, aby ho viděla skutečného. Ale její vlastní já se nacházelo jinde. Jako by měla ještě nějakou jinou bytost.

Uchýlila se k jaru a rozvíjejícím se poupátkům. U zdi rostla velká hrušeň, celá obalená myriádami droboučkých šedozelených pupat. Stála před ní a samou radostí se nemohla pohnout, někde hluboko v srdci si cosi uvědomila. Za oblakem té bledé, šedavé zeleně se skrývalo takové množství květů, tolik toho mělo vzniknout, tolik slunce z toho mělo plynout!

Tak mýjely týdny jako v transu, těhotné očekáváním. Hruška v Cossethay na konci domku náhle vykvetla, jako když se vlna roz-

prskne v pěnu. Pak na rovinkách pod stromy a keři vykvetly ladoňky modré jako voda a hubené, stále jich přibývalo, až z toho byla azurová záplava, a světlezelené listí zářilo, s pronikavým zpěvem přiletěli ptáci. Pak záplava rychle opadla a zmizela a přišlo léto.

Tentokrát žádná dovolená u moře – dovolenou měli strávit stěhováním z Cossethay.

Měli se usadit blízko Willey Green, které bylo důležité pro Brangwena. Willey Green byla stará, klidná vesnice na okraji zalidněného hornického okrsku. Se svými bizarními starými domky lenivě usazenými ve slunných zahrádkách sloužila jako jakési útočiště či parčík pro rostoucí hornické městečko Beldover, jako příjemná procházka pro horníky v neděli ráno, než otevřely hospody.

Ve Willey Green stálo gymnázium, kde Brangwen učil dva dny v týdně a kde probíhaly vzdělávací experimenty.

Ursula chtěla bydlet na vzdálenějším konci Willey Green, směrem na Southwell a Sherwoodský les. Tam jí to připadalo krásné a romantické. Ale do světa znamenalo do světa. Will Brangwen se musel zmodernizovat.

Za manželčiny peníze koupili dost velký cihlový dům v nové čtvrti Beldoveru. Byla to vila, kterou postavila vdova po zesnulém řediteli dolu, a stála v klidné nové postranní uličce blízko velkého kostela.

Ursulu to poněkud rozesmutnilo. Místo aby dosáhli váženého postavení, přišli do nového předměstí domků z červených cihel v začouzeném maloměstě.

Paní Brangwenová se naopak cítila šťastná. Místnosti byly úžasné velké – krásná jídelna, obývací pokoj a kuchyně, kromě velice příjemné pracovny dole. Vnitřní zařízení bylo obdivuhodné. Vdova se tu usadila v luxusu. Narodila se v Beldoveru a mínila tu vládnout téměř jako královna. Koupelna byla bílostříbrná, schody dubové, římsy nad krby z masivního dubu, podpírané mohutnými sloupky.

Čišela z toho „solidnost a pevnost“. Avšak Ursula nesnášela tu robusťní, nabubřelou prosperitu, kterou bylo všude vidět. Otec jí musel slíbit, že přitesá ty nafouklé dubové krbové římsy do roviny. Ta na-

bubřelá důležitost jí připadala nechutná. Otec sám byl vysoký a klátivý – co měl co společného s tou „pevnou a solidní“ důležitostí?

Odkoupili také značnou část vdovina nábytku. Byl běžný, ale vkusný – velký koberec, velký kulatý stůl, pohovka s lesklým bavlněným potahem s růžemi a ptáky. Bylo tam skutečně velice slunno a hezky, dům měl velká okna a vyhlídku až na druhou stranu nehlubokého údolí.

Nakonec měli se zařadit mezi beldoverskou elitu, jak prohlásil jeden jejich známý. Měli představovat kulturu. A protože společensky důležitější už byli pouze doktoři, ředitelé dolů a lékárníci, budou tu s jejich krásnou madonou od Della Robbii, s půvabnými reliéfy od Donatella či reprodukcemi Botticelliho zářit. A až Beldover uvidí ty velké fotografie Jara, Afrodity a Narození Krista v jídelně, kde běžně přijímali hosty, vyrazí mu to dech.

A nakonec je lepší být princeznou v Beldoveru než nýmandem někde na vesnici.

Nastaly velké přípravy na stěhování celé Brangwenovy rodiny, čítající nyní deset lidí. Nejdříve bylo třeba nachystat dům v Beldoveru a zabalit věci z domku v Cossethay. Jakmile přijde konec školního roku, začne se stěhovat.

Ursula opustila školu koncem července, kdy začaly letní prázdniny. Venku bylo jasné, slunečné dopoledne a do třídy ten poslední den vnikla svoboda. Jako by se zdi školy měly roztavit. Už teď se zdály přízračné a neskutečné. Končila škola. Školáci i učitelé se měli brzy octnout venku, každý si půjde dál svou cestou. Mříže se bortily, trest vypršel, vězení už je zadržovalo jen jako dočasný stín. Děti odnášely knihy a kalamáře, svinovaly mapy. Tváře všech zářily radostí a dobrou vůlí. Pilně se čistily a uklízely veškeré stopy tohoto posledního období vězení. Všichni se osvobozovali. Spěšně a dychtivě sčítala Ursula v třídní knize odučené hodiny. Hrdě zapsala ty tisíce: tolika tisícům dětí dala hodinu. Vypadalo to úžasně. Vzrušené hodiny plynuly pomalu v napjatém očekávání. Pak to konečně měli za sebou. Naposled stála před dětmi, zatímco odříkávaly modlitbu a zpívaly chvalozpěv. Pak to skončilo.

„Sbohem, děti,“ oslovila je. „Nezapomenu na vás a vy nesmíte zapomenout na mě.“

„Ne, paní učitelko!“ vykřikly děti sborem a s rozzářenou tváří.

Stála tam a usmívala se na ně, jak vycházely ven, cítila dojetí. Pak rozdala třídním pomocníkům šestipence za poslední čtvrtletí a oni také odešli. Skříně byly zamčené, tabule umyté, kalamáře a prachovky odnesené. Místo číselo prázdnotou. Zvítězila nad ním. Zbyla z něj skořápka. Vybojovala tu dobrou bitvu a nebylo to tak úplně neradostné. Za cosi vdělila i tomu tvrdému, prázdnému místu, které tu stálo jako památník či trofej. Bojovala tu za velkou část svého života, něco vyhrála, něco prohrála. Così z této školy jí navždy bude patřit, něco z ní samé bude patřit škole. To si uvědomovala. A nyní přišlo loučení.

Učitelé se zdržovali ve sborovně a povídali si, vzrušeně si vyprávěli, kam jedou: na ostrov Man, do Llandudna, do Yarmouthu. Sdíleli dychtivost, pociťovali vzájemná pouta, jako posádka opouštějící loď.

Pak přišla řada na pana Harbyho, aby pronesl pár slov k Ursule. Vypadal hezky, spánky měl šedostříbrné, obočí černé, působil jako solidní muž, kterého nic nevyvede z míry.

„Tak se musíme rozloučit se slečnou Brangwenovou a popřát ji hodně štěstí do budoucna. Doufám, že ji zase někdy uvidíme a dozvíme se, jak se má,“ řekl.

„To ano,“ koktala Ursula se smíchem a červenáním. „Ano, přijdu se na vás podívat.“

Pak si uvědomila, že promluvila příliš osobně, a připadala si pošetile.

„Slečna Schofieldová nám poradila tyhle dvě knihy,“ pokračoval a položil na stůl dva svazky: „doufám, že se vám budou líbit.“

Ursula knihy velice stydlivě zvedla. Byla to knížka Swinburnových básní a sbírka Meredithových.

„Moc, moc se mi budou líbit,“ odpověděla. „Moc vám děkuji – všem vám moc děkuji – je to tak –“

Zakoktala se a celá rudá začala dychtivě listovat v knížkách, předstírala, že se jimi kochá, ale ve skutečnosti neviděla nic.

Oči pana Harbyho jiskřily. On jediný se choval uvolněně, byl pá-nem situace. Těšilo ho dát Ursule dárek a pro jednu se choval las-kavě i k ostatním učitelům. Zpravidla to bylo velice obtížné, protože všichni nesli jeho nadvládu se stísněnou záští.

„Ano,“ řekl, „doufali jsme, že se vám bude líbit, co jsme vybrali –“

Chvíli jí věnoval ten podivný, vybízivý úsměv, pak se vrátil ke svému úřadování.

Ursula měla velice zmatený pocit. S láskou k sobě tiskla knížky. A měla pocit, že miluje všechny učitele, i pana Harbyho. Velice ji to mátl.

Konečně byla venku. Vrhla jeden spěšný pohled na školní budovy přičaplé na asfaltovém dvoře v horkém, lesknoucím se slunci, jeden pohled známé ulici a obrátila se k tomu všemu zády. Cítila stísněnost v srdci. Odcházela pryč.

„Tak hodně štěstí,“ řekl poslední učitel, když si s ní potřásl rukou na konci ulice. „Budeme čekat, že se sem jednou vrátíte.“

Řekl to ironicky. Ona se zasmála a vzdálila se. Byla volná. Když seděla na sluníčku v horním patře tramvaje, rozhlížela se kolem sebe s úžasnou radostí. Opustila něco, co pro ni hodně znamenalo. Už nebude chodit do školy a dělat tu navyklou práci. Jak podivné! Do radosti se vmísilo trochu bolesti, byl to však spíš strach než lítost. Jaká to byla dnes dopoledne radost!

Chvěla se pýchou a radostí. Ty dvě knížky se jí moc líbily. Byly symbolem představujícím ovoce i trofeje dvou let, které už měla díkybohu za sebou.

„Ursule Brangwenové s přáním všeho nejlepšího do budoucna a na památku období stráveného na škole sv. Filipa,“ bylo tam napsá-no úhledným, pečlivým rukopisem ředitele. Dovedla si představit, jak opatrně jeho ruka držela pero, ty tlusté prsty s chomáčky černých chlupů na hřbetech.

Podepsal se tam a také všichni učitelé. Líbilo se jí, že má podpisy všech. Měla pocit, že je všechny miluje. Byli to její spolupracovníci. Nesla si ze školy pýchu, kterou nikdy už nemohla ztratit. Vydobyla si své místo jako kolegyně a člověk, který se podílel na práci školy,

ostatní učitelé se jí podepsali jako jedné z nich. Stala se jedním z pracujících lidí, přidala svou malou cihličku ke stavbě, kterou bu-
doval člověk, kvalifikovala se jako spolubudovatel.

Pak přišel den stěhování. Ursula vstala časně, aby si zabalila
zbývající věci. Přijely vozy, které jim zapůjčil strýc z Blat v období
útlumu mezi senosečem a žněmi. Jakmile byly všechny věci přivá-
zané na vozech, Ursula nasedla na kolo a ujížděla do Beldoveru.

Dům patřil jí. Vešla do čistě vydrhnutého ticha. Podlahu jídelny
pokrývala silná rohož, byla tvrdá a měla krásnou, lesklou, čistou
barvu sluncem vysušeného rákosí. Stěny byly světlešedé, dveře na-
třené tmavší šedí. Jak sem velkými okny proudilo slunce, Ursula
všechno velice obdivovala.

Otevřela okna a dveře, aby sem mohlo slunce. Malý trávník le-
movaly barevné, rozzářené květiny. Prostíral se nad silnicí, naproti
prázdné parcele, na níž se mělo později stavět. Nikdo zatím nepřišel.
Odloudala se tedy přes zadní zahradu až ke zdi. Zrovna odbíjelo
osm zvonů kostela. Slyšela mnoho zvuků z města kolem.

Konečně za rohem vyjel vůz s nedůstojnou horou povědomého
nábytku. Tom, její bratr, a Theresa kráčeli pěšky vedle vozu, pyšní
na to, že ušli asi patnáct kilometrů z konečné tramvaje pěšky. Ursula
nalávala pivo a muži žíznivě pili hned u dveří. Už přijížděl druhý
vůz. Objevil se také otec na motocyklu. Klopýtavě nosili nábytek po
schůdkách na malý trávník, kde ho stavěli na slunce, jak jim přišel
pod ruku, což vypadalo velice podivně a bezúčtšně.

S Brangwenem se dobře pracovalo, byl veselý a nedělal problémy.
Ursula moc ráda rozhodovala, kam se mají postavit těžké věci.
S úzkostí sledovala obtížný výstup po schodech a procházení dveřmi.
Když se složil všechen těžký nábytek, vozy se zase vydaly na cestu.
Ursula s otcem pracovali dál a nosili dovnitř všechny lehčí věci, které
zůstaly na trávníku, a ukládali je na místo. Přišla doba oběda. Pojedli
chléb se sýrem v kuchyni.

„Docela dobře nám to jde,“ pochvaloval si vesele Brangwen.

Následovaly ještě další dva náklady. Celé odpoledne obtížně ta-
hali nábytek nahoru. K páté hodině přijely poslední povozy, včetně

paní Brangwenové a mladších dětí, které vezl Fred v bryčce. Gudrun s Margaretou šly pěšky z nádraží. Dorazila už celá rodina.

„Tak!“ oddechl si Brangwen, když vystoupila jeho žena: „Teď už jsme tu všichni.“

„Ano,“ přitakala mile jeho žena.

A ta stručnost, důvěrné mlčení mezi nimi dvěma, vytvořily domov v srdcích dětí, které postávaly kolem, protože se zatím v novém místě cítily podivně.

Všechno bylo vzhůru nohama, ale v kuchyni rozdělali oheň, položili předložku před krb, postavili konvici s vodou a kolem západu slunce začala paní Brangwenová připravovat první jídlo. Ursula a Gudrun dřely v ložnicích, kolem se míhaly svíčky. Pak se z kuchyně začala linout vůně šunky s vejcem a kávy a ve světle plynové lampy se pustili do narychlo uvařeného jídla. Rodina jako by se k sobě semkla, jako by tábořili někde v neznámém místě. Ursula cítila tíhu odpovědnosti, protože měla na starosti trošku starší děti. Ty úplně nejmenší se držely blízko matky.

Padla tma a děti šly ospalé, ale vzrušené spát. Trvalo dlouho, než utichly jejich hlásky. Zavládl pocit úžasného dobrodružství.

Ráno se všichni probudili brzy po svítání a děti volaly:

„Když jsem se probudil, nevěděl jsem, kde jsem!“

Ozývaly se neznámé zvuky města a opakované vyzvánění kostelních zvonů, o tolik pronikavější a naléhavější než zvonky v Cossethay. Dívali se z okna až za další nové červené domky k zalesněnému kopci na druhé straně údolí. Měli příjemný pocit prostoru a osvobození, prostoru, světla a vzduchu.

Avšak postupně se všichni pustili do práce. Byla to bezstarostná, nepořádná rodina. Ale když si jednou vzali do hlavy, že v domě bude pořádek, šlo jim to šťastně a rychle. Večer už měli zhruba všechno hotové.

Nechtěli služku v domě, jenom pomocnici, která by chodila na noc domů. A zatím netoužili ani po té pomocnici. Chtěli si v novém domově dělat, co se jim zlíbí, bez cizího člověka mezi nimi.

KAPITOLA 15

Hořká extáze

V domě se rozpoutala bouře dělnosti. Ursula měla začít studovat až v říjnu. S neklamným pocitem odpovědnosti, jako by musela v tomto domě dojít výrazu, zařizovala a znovu zařizovala, vybírala, vymýšlela.

Směla používat otcovo běžné nářadí, a tak zatloukala a spravovala. Matka se jí do toho nepletla a nechala ji pracovat. Brangwen se zajímal a dceři naprosto důvěřoval. Sám měl plné ruce práce, protože si zařizoval dílnu na zahradě.

Konečně měla Ursula prozatím hotovo. Obývací pokoj byl velký a prázdný. Byl v něm pěkný wiltonský koberec, kterým se rodina tak pyšnila, velká pohovka a velká křesla s blysknavým kartounem, klavír, malá sádrová plastika, kterou vytvořil Brangwen, a skoro nic víc. Na to, aby v něm rodina opravdu žila, byl příliš velký a číšel prázdnotou. Přesto je těšilo vědomí, že tam je, velký a prázdný.

Domov splýval s jídelnou. Tvrdá rákosová rohož na podlaze ji zesvětlovala a odrážela světlo v hloubi jejich srdcí; v okenním výklenku stálo široké, slunné sedátko, stůl byl tak solidní, že se jím nedalo strkat, a židle tak pevné, že je člověk mohl zvrhnout a nic se jím nestalo. Varhany, které vyrobil Brangwen, se zdály podivně malé, když stály u jedné stěny, příborník se příhodně zmenšil na normální rozměry. Tenhle pokoj skutečně rodina obývala.

Ursula měla vlastní ložnici. Byl to vlastně pokoj pro služku, malý a obyčejný. Z okna bylo přes zadní zahradu vidět podobné zahrádky, některé staré a velmi pěkné, jiné poházené bednami, to u domů, kde v přízemí směrem do ulice na High Street byly obchody, nebo zahrádky u domů místoředitele či hlavního pokladníka, otočených směrem ke kapli.

Ursule stále ještě zbývalo šest týdnů, než půjde do školy. Během té doby si nervózně pročítala nějaké latinské texty a botaniku, občas

pracovala na matematice. Na vysokou školu ji přijali jako učitelku, aby získala další kvalifikaci. Ale protože už předtím složila zkoušku, která ji opravňovala ke vstupu na vysokou školu, mohla si zapsat běžné univerzitní přednášky. Na konci roku měla pak složit střední stupeň zkoušky z humanitních věd a pak studovat další dva roky na bakalářskou zkoušku. Byla tedy jiný případ než normální učitelka ze školy. Měla pracovat mezi těmi, kdo studovali soukromě kvůli čistému vzdělání, ne pro kvalifikaci do zaměstnání. Zařadila se mezi ty vybrané.

Další tři roky měla tedy být znovu víceméně závislá na rodičích. Výuku ve škole měla zadarmo. Školné a jiné poplatky za ni platila vláda, navíc měla pár liber ročně stipendia. Z toho si mohla platit cesty vlakem a oblečení. Rodiče by ji tedy museli jen živit. Nechtěla, aby je stála moc peněz. Nebyli zase tak zámožní. Otec měl vydělávat pouze dvě stě ročně a značnou část matčina kapitálu utratili při koupi domu. Ale stejně měli pořád ještě dost na živobytí.

Gudrun jezdila na uměleckou školu v Nottinghamu. Věnovala se hlavně sochařství, pro něž měla nadání. Velice ráda modelovala z hlíny, vytvářela malé plastiky dětí či zvířat. Některé z nich už se dostaly na studentskou výstavu na Hradě a Gudrun se stala vážnou osobou. Poměry na umělecké škole ji však dráždily a chtěla se dostat do Londýna. Na to však neměli dost peněz a rodiče by ji tak daleko ani nepustili.

Theresa už opustila střední školu. Byla to velká, robustní a neohrožená holka, kterou žádné vyšší cíle nezajímaly.

Chtěla zůstat doma. Ostatní děti, kromě nejmladšího, chodily ještě do školy. Od začátku školního roku měly všechny přejít na gymnázium ve Willey Green.

Ursula se nemohla dočkat, až si v Beldoveru udělá známosti. Nadšení však brzy pominulo. Přijala pozvání na čaj k faráři, k lékárníkovi, k dalšímu lékárníkovi, do rodiny doktora, místoředitelky – pak už znala prakticky všechny. Nedokázala lidi brát příliš vážně, třebaže tou dobou si to přála.

Toulala se po okolí, pěšky i na kole. Směrem k lesu, mezi Mansfieldem, Southwellem a Worksopeem jí to připadalo moc krásné. Ale brousila tam jen pro zábavu. Její hlavní objevy měly začít až ve škole.

Začal školní rok. Každý den jezdila vlakem do města. Začalo ji pohlcovat klášterní ticho a klid školy.

Nejdříve nebyla zklamaná. Velká kamenná univerzitní budova v tiché ulici, lemovaná trávnickem a lípami, vypadala tak mírumilovně – připadalo jí to odlehlé, jako magický svět. Architektura školy nestála za mnoho, jak věděla od otce. Nicméně se lišila od všech ostatních budov. Její dost pěkná, hravá gotická podoba byla ve špiňavém průmyslovém městě skoro stylová.

Ursule se líbila hlavní síň s velkou kamennou římsou nad krbem a gotickými oblouky podpírajícími balkon nahoře. Jistě, oblouky byly ošklivé, krb z tesaného kamene podobného lepence a s erbovní výzdobou vypadal rovnou proti stojanu na kola a radiátoru dost pošetile, nástěnka na protější zdi s třepotajícími se papíry jako by potírala veškerý dojem útočiště a tajemna. Nicméně jakkoli beztvará se mohla budova zdát, stála tu jako památka na ty úžasné, klášterní počátky vzdělání. Ursulina duše okamžitě odlétla do středověku, kdy bylo vzdělání v rukou božích mnichů, kteří je předávali ve stínu víry. V tomto duchu vstupovala do budovy.

Neútlulnost a všednost přednáškových síní a šaten ji nejdřív zraňovala. Proč to nebylo všechno krásné? Nemohla však otevřeně vyjádřit svůj kritický postoj. Nacházela se na svaté půdě.

Přála si, aby byli všichni studenti prodchnuti vyšším, čistým duchem, přála si, aby říkali pouze skutečné, ryzí věci, přála si, aby jejich tváře byly pokojné a prodchnuté světlem jako tváře jeptišek a mnichů.

Však běda – dívky tlachaly, hihňaly se, byly nervózní, naparáděné, naondulované, muži jí připadali úzkoprsí a neotesaní.

Nicméně ji bavilo přijít po chodbě s knihami v ruce, strčit do létacích prosklených dveří a vejít do velké síně, kde se měla uskutečnit první přednáška. Okna byla velká a vysoká, čekaly tu spousty hnědých studentských lavic, za stupínkem se černala velká hladká tabule.

Ursula si sedla k oknu, dost dozadu. Když se podívala dolů, viděla, jak žloutnou lípy, ztichlou, podzimně slunečnou ulicí tiše procházel obchodnický poslíček. Svět se odtud zdál velmi vzdálený.

Zde, v té ohromné ševelící lastuře, jež neustále šepem vzpomínala na zašlá staletí, čas vymizel a bezčasné ticho prostupovala ozvěna vědění.

Naslouchala, radostně, téměř u vytržení si čmárala poznámky, ani na okamžik nezpochybňovala to, co slyšela. Přednášející představoval hláskou troubu, kněze. Stál tam v černém taláru na stupínku a jako by odděloval některá vlákna z ševelící změti vědění, jež naplňovalo celou školu, a splétal je dohromady, až vznikla přednáška.

Nejdříve se kritických připomínek zdržela. Nechtěla profesory posuzovat jako muže, obyčejné muže, kteří jedí slaninu, a než se odeberou do školy, obují si boty. Byli to kněží vědění oděni do černých talárů, navždy sloužící v dalekém, ztišeném chrámu. Byli to zasněžení třímající v ruce počátek i konec toho tajemna.

Přednášky ji zvláště rozradostňovaly. Byla pro ni radost poslouchat teorii vzdělání, už jen toulat se různými oddíly vědění, sledovat, kam spěje, jak žije a existuje, ji naplňovalo pocitem svobody a potěšení. Jak šťastnou ji činil Racine! Nevěděla proč, avšak jak se odvíjely ohromné verše dramatu, tak stejnoměrně, tak přesně, pocítila vzrušení, jako by se octla v jeho dějišti. V latině studovala Livia a Horatia. Zvláště důvěrný, klevetivý tón hodiny latiny se k Horatiovi hodil. Přesto ji nikdy zvlášť nezajímal, ani Livius. Jak učebna klevetila, naprosto se z ní vytratila přísnost. Ursula se všemi silami snažila udržet své dřívější pojetí římského ducha. Postupně jí však latina připadala pouze jako povídání a cosi umělého, otázka způsobů a upovídání.

Hrůzu měla z hodin matematiky. Přednášející mluvil velice rychle, srdce jí vzrušeně tlouklo a jako by napínala všechny nervy. A když studovala sama, snažila se ze všech sil nějak tu látku zvládnout.

Pak přišla krásná, klidná odpoledne v botanické laboratoři. Chodilo tam jen málo studentů. S velkou chutí sedávala na vysoké stoličce u stolu, v ruce dužinu stonku, břitvu a jiný materiál, opatrně umis-

řovala vzorky na sklíčka, pečlivě zaostřovala mikroskop, pak se radostně odvracela, aby si zaznamenala své poznatky, a pokud byl vzorek dobrý, s chutí kreslila do sešitu.

Brzy si ve škole našla přítelkyni, dívku, která dříve žila ve Florencii a nosila nádhernou fialovou či vzorkovanou šálu přehozenou přes jednoduché tmavé šaty. Jmenovala se Dorothy Russellová a byla to dcera advokáta z jihu. Dorothy bydlela u neprovdané tety v Nottinghamu a volný čas trávila tvrdou prací pro Společenský a politický svaz žen. Působila tiše a zaujatě, tvář měla světlou jako slonovina, tmavé vlasy prostě sčesané přes uši. Ursula ji měla velice ráda, ale také se jí bála. Připadala jí stará a nelítostná k sobě samé. Přesto jí bylo teprve dvaadvacet. Ursula se nemohla zbavit pocitu, že je to osudové stvoření, jako Cassandra.

Přátelství těch dvou dívek bylo blízké a vážné. Dorothy na všem pracovala s touž vášní, nikdy se nešetřila. Nejblíží si byly v hodinách botaniky, protože Dorothy neuměla kreslit. Ursula vytvářela krásné a úžasné náčrtky řezů pod mikroskopem a Dorothy za ní chodila, aby se naučila kreslit.

Tak uběhl první rok v nádherném odloučení a studijní činnosti. Studium pro Ursulu představovalo námahu podobnou boji, přesto však v mírumilovné odlehlosti.

Ráno jezdila do Nottinghamu s Gudrun. Sestry působily nápadně, kamkoli přišly – štíhlé a silné, dychtivé a nesmírně citlivé. Gudrun byla krásnější, měla v sobě jakousi ospalou, napůl malátnou dívčí poddajnost, a přece byla v nitru vyrovnaná a pevná. Nosila měkké, jednoduché šaty a klobouky, které působily nedbalým půvabem.

Ursula se oblékala mnohem pečlivěji, ale vždycky se cítila trochu nesvá a hluboce obdivovala někoho jiného a stylizovala se do jeho podoby, takže výsledkem byla beznadějná nesourodost. Jakmile se oblékala pro nějaký praktický účel, vždycky vypadala dobře. Když v zimě nosila tvídový kabát a sukni, s malou černou kožešinovou čepicí nasazenou na dychtivé, rozechvělé tváři, jako by se pohybovala po ulici v napjatém očekávání, s nekonečně citlivou vnímavostí.

Na konci prvního roku Ursula složila střední stupeň zkoušky z humanitních věd a její dychtění jako by se zarazilo. Povolila, odpočívala. Zatímco se před zkouškou dostala do nervózního a vznětlivého stavu a jakéhosi povznesení, jež jí pomohlo kritické období překonat, nyní upadla do rozechvělé pasivity a popustila uzdu vůli.

Rodina jela na měsíc do Scarborough. Gudrun s otcem tam měli práci na letní škole ručních prací, Ursula musela být často s dětmi. Pokud to šlo, chodila se projít sama.

Stála a dívala se na lesknoucí se moře. Připadalo jí tak krásné, že v nitru pocítila žhavé slzy.

Z toho dalekého, předalekého prostoru se k ní pomalu blížila vášnivá, nenarozená touha. Je tolik úsvitů, které ještě nenastaly! Připadalo jí, jako by se z kraje moře všechny ty budoucí úsvity k ní upínaly, celá její nenarozená duše plakala pro budoucí úsvity.

Jak tam seděla a dívala se na měkké moře s tím krásným, hbitým třpytem, vydral se jí z hrudi vzlyk, až se náhle musela kousnout do rtu a začaly se jí hrnout slzy z očí. A v samém vzlyku se smála. Proč pláče? Nechtěla plakat. Bylo to tak krásné, že se smála. Bylo to tak krásné, že plakala.

Se strachem se rozhlédla kolem, doufala, že ji nikdo v tom stavu neuvidí.

Pak jednou bylo moře rozbouřené. Dívala se, jak se voda žene na pobřeží, sledovala velkou vlnu, která se bez povšimnutí valila, aby se na skalisku roztříštila v pěnu a zahalila vše nádhernou bílou krásou a pak se zase odvalila a zanechala skalisko černé a prázdné. Kdyby se tak vlna osvobodila, poté co se roztříštila do bělosti!

Někdy se Ursula loudala po přístavu, sledovala dosněda opálené námořníky, kteří v těsných modrých svetrech odpočívali na přístavní hrázi a smáli se na ni drzíma, sdělnýma očima.

Vznikl mezi nimi jakýsi vztah. Nikdy s nimi neměla promluvit či se o nich dozvědět něco víc. Nicméně když procházela kolem a oni se opírali o hráz, cosi mezi nimi vznikalo, cosi dychtivého a radostného i bolestného. Nejraději měla toho mladého, jemuž svět-

lé, solí ztužené vlasy padaly do modrých očí. Připadal jí tak nový a svěží a slaný, jakoby z jiného světa.

Ze Scarborough jela ke strýci Tomovi. Winifred měla malé miminko, které se narodilo koncem léta. Odcizila se Ursule. Mezi oběma ženami vznikl nepopsatelný odstup. Z Toma Brangwena se stal pozorný otec a velice domácký manžel. V jeho domáckosti však bylo cosi falešného, Ursula ho už vůbec neměla ráda. Jako by teď vyšla na povrch jakási ošklivá a vulgární část jeho povahy a přenesla ho do sentimentální polohy. Ten materialistický bezvěrec jako by náhle byl samý lidský cit, stal se z něj vřelý a pozorný hostitel, velkodušný manžel a vzorný občan. Chytře dokázal všude vzbuzovat obdiv a oklamat tím i svou ženu. Nemilovala ho. Žila s ním ve stavu spokojeného sebeklamu, zařídila se podle něj.

Ursule se nakonec ulevilo, když jela domů. Měla před sebou ještě dva poklidné roky. Na dva roky měla jistou budoucnost. Vrátila se do školy, aby se připravila na závěrečné zkoušky.

Během tohoto roku se však ze školy kouzlo začalo vytrácet. Profe-soři přestali být těmi kněžími zasvěcenými do hlubokých tajemství života a vědění. Nakonec to byli pouze obchodníci prodávající zboží, na které si natolik zvykli, že už je nevnímali. Co byla latina? – Jen určité množství vysušeného vědomostního zboží. Co jiného znamenala hodina latiny než jakýsi obchod s kuriozitami, kde si je člověk kupuje, navíc většinou nudné, a poučí se o jejich tržní ceně. Ty latinské kuriozity ji nudily stejně jako jejich čínská či japonská obdoba v antice. Už jen slovo „antika“ jí umrtvovalo duši.

Studia jako by pro ni náhle postrádala živost, a nevěděla proč. Ale všechno jí to náhle připadalo falešné – falešné gotické oblouky, falešný klid, falešná latinskost, předstíraná důstojnost Francie, předstíraná naivita Chaucera. Přišlo jí to jako obchod s použitým zbožím, kde si člověk kupuje výbavu ke zkoušce. Ve srovnání s továrnami ve městě to bylo cosi úplně vedlejšího. Postupně došla k poznání, že to není žádný klášter, žádná klauzura čistého vědění. Bylo to jakési učiliště, kde člověka měli vybavit k vydělávání peněz. Vysoká škola byla vlastně taková malá, ucouraná laboratoř pro továrnu.

Opět se dostavilo to kruté a ošklivé zklamání, táž temnota a hořká zasmušilost, které už nikdy neunikne, vědomí všudypřítomné spodní vrstvy ošklivosti. Když přicházela odpoledne do školy, trávníky se bělaly sedmikráskami, na slunci se svěže zelenaly lípy – jak trpěla, když viděla tu hlubokou, bílou pěnu květů sedmikrásek!

Neboť věděla, že uvnitř, uvnitř školy musí vstoupit do té falešné dílny. Nebylo to nic jiného než nepůvodní sklad, falešné skladiště s jediným cílem hmotného zisku a s nulovou produktivitou. Předstíralo, že existuje pro svatou ctnost vědění. Pro svatou ctnost vědění se však stalo slouhou boha materiálního úspěchu.

Zmocnila se jí jakási netečnost. Pouze mechanicky, ze zvyku studovala dál. Ale bylo to téměř beznadějně. Sotva dokázala něčemu věnovat pozornost. Na odpolední přednášce anglosaštiny seděla a dívala se dolů z okna, nevnímala ani slovo o Beowulfovi či cokoli jiného. Podél plotu dole vedl prosluněný šedý chodník. Nějaká žena v růžových šatech a s červeným slunečníkem přešla přes ulici, vedle ní jako světelná tečka běžel malý bílý pes. Žena s červeným slunečníkem s mírným pohupováním přešla přes ulici, následována malým stínem. Ursula se na ni dívala jako očarovaná. Žena s červeným slunečníkem a kmitajícím teriérem zmizela – a kam? Kam?

V jakém světě skutečnosti kráčela ta žena v růžových šatech? V jakém skladišti mrtvé neskutečnosti byla zavřená ona sama?

K čemu je tohle místo, tahle škola? K čemu je anglosaština, když se jí člověk učí jen proto, aby mohl odpovídat na otázky u zkoušky, aby měl později větší komerční hodnotu? Už měla dost téhle dlouhodobé bohoslužby v komerčním svatostánku. Ale co jiného zbývá? Je tohle život, jen tohle? Všude a všechno se podřizovalo tomuž. Všechno špělo k tomu, aby se vyráběly všední věci, které by zahltily materiální život. Náhle zavrhl i francouzštinu. Rozhodla se složit zkoušky z botaniky. Jedině studium botaniky jí připadalo živé. Vstoupila do života rostlin. Okouzlovaly ji zvláštní zákony rostlinného světa. Zde postřehla cosi, co fungovalo naprosto nezávisle na cílech světa lidí.

Škola byla neplodná, laciná, chrám přestavěný pro vulgární, maličerný obchod. Přišla sem přece proto, aby slyšela ozvěnu vědění a ta

ji vedla zpět k prameni tajemství! K prameni tajemství! A profesori v talárech zatím nabízeli komerční zboží, které bylo možno zužitkovat u zkoušky. Navíc to bylo cosi konfekčního, co nemělo hodnotu peněz, které údajně oplátkou nabízelo, což všichni věděli.

Kromě času stráveného v botanické laboratoři, kde se pro ni stále ještě třpytilo tajemství, měla ve škole teď neustále pocit, že se snižuje k jakémusi obchodu s podvodnými žvásty.

Poslední rok ve škole prožívala s pocity vzteku a nepoddajnosti. Raději by si znovu vydělávala na živobytí. Dokonce i Brinsley Street s panem Harbym jí ve srovnání se školou připadali skutečnější. Ve srovnání s neplodnou degradací, kterou pociťovala zde, byla nenávist k ilkestonké škole nepodstatná. Ale do Brinsley Street se také nehodlala vrátit. Složí bakalářské zkoušky a na čas se stane učitelkou na nějakém gymnáziu.

Poslední rok vysoké školy se pomalu odvíjel. Viděla před sebou zkoušky a odchod. V ústech cítila hořkou pachut' deziluze. Dopadne další krok stejně? Stále uvidí před sebou ty zářivé dveře, a když se k nim přiblíží, zjistí, že ty zářivé dveře jsou branou do dalšího ošklivého dvora, špinavého, čínorodého, a přitom mrtvého? Vždycky před ní bude stát ten rozzářený hřeben kopce pod nebesy – a pak z vrcholku kopce uvidí jen další nečisté údolí plné beztvaré, nízké čínorodosti?

Nevadí! Každý vrcholek kopce byl trochu jiný, každé údolí nějak nové. Cossethay a její dětství s otcem; Blata a malá církevní škola poblíž, její babička a strýcové; střední škola v Nottinghamu a Anton Skrebenský; Anton Skrebenský a tanec v měsíčním svitu mezi ohni; pak doba, na niž nemohla pomyslet, aby se necítila zkrísnutá – Winifred Ingerová a těch pár měsíců, než začala učit; potom hrůzy Brinsley Street, poměrný klid a Maggie, Maggiin bratr, jehož vliv stále ještě cítila v žilách, když si ho představila; poté vysoká škola a Dorothy Russellová, která nyní pobývala ve Francii, pak další krok do světa!

Už teď to byla historie. V každé její fázi byla Ursula jiná, přesto vždycky zůstala Ursulou Brangwenovou. Ale co to znamenalo, Ursu-

la Brangwenová? Nevěděla, kým je. Nyní v ní převládalo odmítání, neochota. Znovu a znovu cítila v ústech tu pachut' deziluze, falše. Dokázala se pouze uzavřít a odmítat, odmítat. Jako by se neustále něčemu vzpouzela.

Její pozitivní já bylo dosud temné a nezjevené, neschopno vyjít na povrch. Jako semínko zakopané v suchém popelu. Svět, v němž žila, byl jako kruh osvětlený lampou. Tato osvětlená plocha, prosvětlená tím nejúplnějším vědomím člověka, je celý svět, myslela si; zde se zjevuje vše a navždy. A přece si neustále v té tmě kolem uvědomovala světelné body jako oči divokých šelem, zářící, pronikavé, mizející. A její duše v záchvatu hrůzy uznávala pouze tu vnější tmu. Ten vnitřní kruh světla, v němž žila a v němž se pohybovala, kde uháněly vlaky a továrny chrly výroby a rostliny a živočichové fungovali ve světle vědy a vědění, jí náhle připadal jako ozářený prostor pod obloukovou lampou, kde si můry a děti hrají v bezpečí oslepujícího světla, aniž vnímají, že je nějaká tma, protože se samy zdržují ve světle.

Zahlédla však mihnutí toho temného pohybu mimo dostřel, uviděla oči divoké šelmy planoucí z tmy a sledující marnivost táborového ohně a spáčů. Cítila tu podivnou, pošetilou marnivost tábora, který pravil „mimo naše světlo a náš řád už není nic,“ a neustále obracel své pohledy dovnitř k pohasínajícímu ohni poučeného vědomí, jež obsahovalo slunce a hvězdy, Stvořitele, systém spravedlivosti a nevšímalo si té rozlehlé tmy, která se valila kolem, s nezřetelnými stíny číhajícími na kraji.

Ano, a žádný člověk se do té tmy neodvážil hodit ani hořící větev. Neboť kdyby tak učinil, ostatní by ho trýznili až k smrti: „Ty blázne, asociále jeden, proč nás chceš strašit přízraky? Žádná tma není. Pohybujeme se, jsme a prožíváme své bytí ve světle, je nám dáno věčné světlo vědění, skrýváme v sobě a chápeme to nejvnitřnější jádro a látku vědění. Blázne a darebáku, jak se odvažuješ umenšovat nás tmou?“

Nicméně tma se valila kolem a v ní šedé stíny divokých šelem a také šedé stíny andělů, které světlo vydělilo, stejně tak jako vyděli-

lo známější temné šelmy. A někteří, když na okamžik tu tmu zahlédli, uviděli, jak se tma ježí chlupy hyeny a vlka; a jiní, kteří se vzdali marnivosti světla, zemře-li vlastní pýchou, uviděli, jak se blýskly oči vlka a hyeny, že to byl záblesk mečů andělských, které se zaleskly přede dveřmi a zvaly dál, a že andělé ve tmě byli hroznými pány, kterým nelze odolat, stejně jako svítivým tesákům.

Pár týdnů před Velikonocemi ten poslední rok na studiích, kdy Ursule bylo dvaadvacet let, dostala opět dopis od Skrebenského. Napsal jí jednou dvakrát z jižní Afriky, během těch prvních měsíců, kdy tam sloužil ve válce, a od té doby jí se stále větším časovým odstupem posílal pohlednice. Stal se nadporučíkem a zůstal v Africe. Neměla od něj nyní zprávy už přes dva roky.

V myšlenkách se k němu často vracela. Připadal jí jako zářivý, žlutý úsvit dlouhého, šedého, popelavého dne. Vzpomínka na něj byla jako pomyšlení na první zářivé ranní hodiny. A nyní se odehrávala ta pustá šedá popelavost dne poté. Kdyby jí jen byl zůstal věrný, mohla se dočkat slunečného dne, bez téhle dřiny a ústrků a ponížení pokaženého dne. Mohl být jejím andělem. Měl k tomu slunci klíče. Stále ještě je měl. Mohl jí otevřít brány následné svobody a radosti. Ano, kdyby jí byl zůstal věrný, stal by se pro ni tou bránou k nekonečné obloze štěstí a hluboké, nevyčerpatelné svobodě ráje její duše. Jaké obzory jí mohl otevřít, jaký nekonečný a neohraničený prostor pro seberealizaci a radost navždycky!

V jedno nepřestala věřit – v lásku, kterou k němu chovala. Zůstala zářivá a nedotčená, cosi, k čemu se mohla vracet. A když se jí v přítomnosti nedařilo, říkala si:

„Měla jsem ho tak ráda,“ jako by s ním uvald hlavní květ jejího života.

Nyní jí znovu napsal. Pocítila hlavně bolest. Potěšení, spontánní radost už se vytratily. Avšak její vůle se radovala. Její vůle se k němu upnula. A dávné vzrušené sny se oživily a procitly. Přijede, ten muž s úžasnými rty, které dokázaly vykouzlit polibek chvějící se až na konec veškerého prostoru. Vrací se k ní? Nevěřila tomu.

Drahá Ursulo,

jsem opět na pár měsíců zpátky v Anglii, než zase pojedu pryč, tentokrát do Indie. Jestlipak ještě vzpomínáš na ty časy, které jsme strávili spolu? Pořád mám ještě Tvou malou fotografii. Určitě teď vypadáš jinak, je to už asi šest let. Já jsem o celých šest let starší – žil jsem úplně jiný život od té doby, kdy jsem Tě v Cossethay poznal. Chtěla by ses se mnou ještě setkat? Příští týden pojedu do Derby, mohl bych se zastavit v Nottinghamu a mohli bychom spolu zajít na čaj. Dáš mi, prosím, vědět? Budu se těšit na Tvou odpověď.

Anton Skrebenský

Ursula si vyzvedla dopis z poličky v hale koleje a roztrhla obálku ještě cestou do šatny pro ženy. Svět kolem ní jako by se rozplynul a ona stála sama v čirém vzduchu.

Kam by mohla jít, aby byla sama? Utíkala pryč nahoru, neveřejným schodištěm k příruční knihovně. Popadla nějakou knihu, sedla si a přemýšlela o dopisu. Srdce jí tlouklo, tráslly se jí nohy a ruce. Jako ve snu uslyšela jeden úder gongu ze školy, pak kupodivu další. První přednáška už byla pryč.

Spěšně vytáhla blok a začala psát.

Drahý Antone,

ano, pořád ještě mám ten prstýnek. Moc ráda bych Tě zase viděla. Můžeš za mnou přijít sem do školy, nebo se s Tebou setkám někde ve městě. Dáš mi vědět? Tvá věrná přítelkyně –

Roztřeseně se zeptala knihovníka, s kterým se sprátelila, jestli by jí nemohl dát obálku. Zalepila dopis, napsala adresu a prostovlasá vyšla ven, aby ho poslala. Když ho konečně hodila do schránky na dopisy, svět jako by znehybněl a vybledl, jako by se vytratilo veškeré ohraničení. Pomalu se odloukala zpátky do školy, ke svému bledému snu, snu podobnému prvnímu slabému světlu za rozbřesku.

Skrebenský přijel jednoho odpoledne v příštím týdnu. Předtím denně spěchala po příchodu do školy i o přestávkách mezi přednáš-

kami k policiče na dopisy. Několikrát si hbitě a kradmo sáhla pro dopis a odnesla ho z místa, kde byl veřejně na očích, pevně a v skrytu ho tiskla k sobě a odběhla přes halu. Dopisy četla v botanické laboratoři, kde měla vždycky pro sebe vyhrazený kout.

Několik dopisů – a pak už přijel. Byl pátek odpoledne. Horečně pracovala u mikroskopu, pouze napůl soustředěná, přesto však pečlivě a rychle. Zkoumala cosi zvláštního, co přivezli ten den z Londýna. Profesor byl z toho vzorku celý pryč. Jak Ursula zaostříla světlo na látku pod mikroskopem a v proudu světla uviděla toho nezřetelného prvoka, trochu podrážděně přemýšlela o hovoru, který měla pár dní předtím s doktorkou Frankstoneovou, jež přednášela na škole fyziku.

„Opravdu nevidím důvod,“ řekla dr. Frankstoneová, „proč bychom měli na životě hledat nějaké zvláštní tajemství – vy ano? Nerozumíme mu ani tolik, jako rozumíme elektřině, ale to nás neopravňuje k tomu, abychom tvrdili, že je to něco speciálního, něco druhově odlišného a naprosto rozdílného než cokoli jiného ve vesmíru – vy myslíte, že ano? Život přece pozůstává ze složitých fyzických a chemických pochodů stejného druhu, jako je známe z vědy, ne? Opravdu nevím, proč bychom si měli představovat, že živé organismy mají nějaký speciální řád a že život sám –“

Rozhovor skončil v tónině neurčitosti a nejistoty, jakési zadumanosti. Ale jaký to mělo smysl? Elektřina přece nemá duši, světlo a teplo nemají duši. Že by sama byla jakousi neosobní silou či výslednicí sil jako zdroje energie? Stále ještě se dívala na ten jednobuněčný stín ve světelném políčku pod mikroskopem. Žil. Viděla, jak se hýbe – viděla, jak se mlžně pohybuje jeho řasnatý okraj, jasně viděla, jak jeho jádro pomalu klouže napříč světelnou rovinou. Jakou má vůli? Pokud by to byla pouze výslednice fyzických a chemických sil, co pak drží ty síly v jednotě a za jakým účelem byly ujednoceny?

Za jakým účelem se ty nevypočitatelné fyzické a chemické činnosti propojily v této nezřetelné, pohybující se tečce pod jejím mikroskopem? Jaká vůle je propojila a vytvořila to, co ona teď vidí? Jaký to má

záměr? Být samo sebou? Je jeho účel pouze mechanický a omezený na sebe?

Mělo to v úmyslu být samo sebou. Ale jak? V duchu náhle uviděla svět rozzářený silným světlem jako jádro toho tvora pod mikroskopem. Náhle se octla v silně rozzářeném světle vědění. Nechápala, co to všechno znamená. Věděla pouze to, že to není vymezená mechanická energie a cílem není pouhá sebezáchova a sebeprosazení. Bylo to naplnění, bytí v nekonečnu. Každá živá věc splývala s nekonečnem. Být sám sebou znamenalo nejvyšší, nejzářnější triumf nekonečna.

Ursula seděla duchem nepřítomna a celá napjatá nad mikroskopem. Její duše o překot pracovala v novém světě. V novém světě na ni také čekal Skrebenský – bude na ni čekat. Nemohla ještě jít, protože v duchu se zabývala něčím jiným. Brzy však už bude muset jít.

Zmocnila se jí jakási nehybnost, jako mdloba. Slyšela, jak kdesi v dálce na chodbách gong odbíjí pátou. Musí jít. A přesto nehybně seděla dál.

Ostatní studenti už odstrkovali stoličky a ukládali mikroskopy. Nastal ruch. Oknem viděla studenty, jak odcházejí po schodech s knihami v podpaží a mluví, všichni mluví.

Zachvátila ji silná touha odejít. Chtěla už také být pryč. Děsila se hmotného světa a děsila se vlastní proměny. Chtěla utíkat na shledání se Skrebenským – k novému světu, ke skutečnosti.

Velice rychle očistila sklíčka, uložila je a vyklidila své místo u stolu – rychle, rychle, rychle. Chtěla utíkat na shledání se Skrebenským – spěchat, spěchat. Nevěděla, s čím se shledá. Ale bude to nový začátek. Musí si pospíšet.

Prolétla chodbou jako blesk, břitvu, zápisníky a tužku v jedné ruce, zástěru přes ruku. Pozvedla hlavu a tvář měla dychtivě napjatou. Co když tam nebude?

Jakmile vyšla z chodby, hned ho uviděla. Okamžitě ho poznala, ale přesto byl tak jiný. Stál tam a vypadal, jako by sám sebe potlačoval a nevěřil si, což ji u vzdělaných mladých mužů vždycky děsilo. Stál tam, jako by si přál, aby ho nikdo neviděl. Byl velice dobře oble-

čený. Nechtěla si přiznat to mrazení, jakoby z mrazivého slunce, které pocítila. To je on, ten klíč, to jádro nového světa.

Uviděl, jak rychle přichází přes halu, štíhlá dívka v bílé bavlněné halence a tmavé sukni, jakoby duchem vzdálená a prozářená čímsi neznámým, a vzrušeně sebou trhl. Byl velice nervózní. Halou se loudali jiní studenti.

Zasmála se s tím slepým, oslněným výrazem ve tváři a podala mu ruku. On ji také úplně nedokázal vnímat.

Za chvíličku byla opět pryč, aby si vyzvedla věci. Pak zase, jako tehdy, když ještě chodila do školy, šli do města na čaj. Zamířili do téže čajovny.

Poznala, že je jiný. Byl jí blízký, ta dávná blízkost v něm zůstala, ale náležel jinému světu než ona. Jako by vyhlásili mezi sebou příměří a v tomto příměří se setkali. Hned v prvním okamžiku si nezřetelně uvědomila, že jsou nepřátelé, kteří se sešli v příměří. Každý jeho pohyb a slovo byly její bytosti cizí.

Přesto však stále ještě milovala jemnou pleť na jeho tváři, jeho kůži. Byl opálený a fyzicky silnější. Zmužněl. Napadlo ji, že právě ta mužnost v něm působí cize. Dokud to byl ještě ten roztěkaný mladík, byl jí blíží. Říkala si, že muž nevyhnutelně upadne do té nezvyklé svébytnosti, chladné jinakosti bytí. Mluvil, ale ne k ní. Ona se snažila mluvit k němu, ale mýjela se s ním.

Připadal jí tak vyrovnaný a sebejistý, působil tak sebevědomě. Velice dobře a rád jezdil na koni, měl tedy v sobě jakousi jistotu jezdce a navyklou rozhodnost a také cosi z jezdcovy živočišné temnoty. A přesto v duši o to víc kolísal, neměl jasno. Jako by se skládal z navyklých činů a rozhodnutí. To zranitelné a proměnlivé živé jádro muže jako by zůstalo nepřístupné. Nevěděla o něm nic. Cítila pouze temnou a tíživou neúhybnost jeho živočišné touhy.

Přivedla ho k ní takhle nemá touha? Mátlá a zraňovala ji jakási beznadějná neúhybnost v něm, děsila ji chladným zoufalstvím. Co chce? Jeho touhy byly tak skryté. Proč si to nepřizná? Co chce? Chtěl cosi, co mělo zůstat nepojmenované. Ze strachu se stáhla do sebe.

Přesto plála vzrušením. Ve své temné, podzemské, mužské duši před ní klečel a temně se odhaloval. Zachvěla se, ten temný plamen jí projel. Čekal u jejích nohou. Byl bezmocný, vydán jí na milost. Mohla ho přijmout i odmítnout. Kdyby ho odmítla, cosi v něm by zemřelo. Pro něj to byla otázka života a smrti. A přece to všechno tak skrýval, vědomě nechtěl nic přiznat.

„Jak dlouho budeš v Anglii?“ zeptala se.

„Nevím to jistě, ale myslím nanejvýš do července.“

Pak oba opět zmlkli. Měl tedy pobýt v Anglii šest měsíců. Měli před sebou prostor šesti měsíců. Čekal. Zmocnila se jí táž železná neohebnost, jako by svět byl z oceli. Nemělo cenu se obracet tělem a krví k tomuto uzpůsobení z ukutého kovu.

Její představitivost se rychle přizpůsobila situaci.

„Přeložili tě do Indie?“ zeptala se.

„Ano – mám jen těch šest měsíců dovolené.“

„Bude se ti tam líbit?“

„Myslím, že ano – je tam slušný společenský život, různé zábavy jako lov a pólo a vždycky mohu mít dobrého koně, navíc práce tolik, kolik zvládnu.“

Neustále uhýbal, uhýbal své duši. Dovedla si ho v Indii dobře představit – jako příslušníka vládnoucí třídy vnucené staré civilizaci, pána méně civilizované společnosti, než je jeho vlastní. Zvolil si to. Stane se opět aristokratem s autoritou a odpovědností, s velkým počtem bezmocného obyvatelstva pod sebou. Jako příslušník vládnoucí třídy věnuje celou svou bytost naplňování a vykonávání lepší představy o státu. V Indii bude mít opravdovou práci. Ta země potřebuje civilizaci, kterou on představuje, potřebuje silnice a mosty a osvěcenost, jejichž je součástí. Pojede do Indie. Její cesta to však není.

Přesto ho milovala, jeho tělo, ať už se rozhodne, jak chce. Jako by od ní cosi chtěl. Čekal, jak o něm rozhodne. Ona se ve svém nitru rozhodla už dávno, když ji poprvé políbil. Byl její milenec, v dobrém i ve zlém. Vůlí vytrvala, byť musela uvěznit a umlčet srdce i duši. Sloužil jí a ona ho přijala, neboť se k ní vrátil.

Tvář se mu projasnila, ta jemná, hebká kůže i jeho zlatošedé, důvěrně známé oči zářily k ní. Vzplanul, zachvátil ho plamen a proměnil se v cosi nádherného, královského, jako tygr. Postřehla jeho nádherné, třpytné kouzlo. Srdce a duši pevně uzavřela a skryla uvnitř. Osvobodila se od nich. Chystala se dosáhnout uspokojení.

Zpyšněla a napřímila se jako květina, která se nabízí v celé své síle. Jeho vřelost ji posilňovala. Pocítila hrdost nad krásou jeho těla, které v protikladu ke všem ostatním lidem jakoby zářilo. Jako by se v úctě před ní skláněl a vnukal jí pocit, že pro něj představuje veškerý půvab a výkvět lidstva. Už nebyla pouhou Ursulou Brangwenovou. Byla Ženou, představovala veškeré ženství v řádu lidí. Všeobsáhlá, obecně platná, jak by se mohla omezit na individualitu?

Rozradostnila se, nechtěla se od něj vzdálit. Měla vedle něj své místo. Kdo by ji mohl odvést?

Vyšli z čajovny.

„Co bys teď chtěla dělat?“ zeptal se. „Můžeme teď něco podniknout?“

Byl temný, větrný březnový večer.

„Není co dělat,“ řekla.

Což byla odpověď, na niž čekal.

„Tak se pojďme projít – kam se půjdeme projít?“ zeptal se.

„Půjdeme k řece,“ navrhla nesměle.

Za chvíli už seděli v tramvaji směrem k mostu přes řeku Trent. Ursula měla radost. Pomyšlení na procházku na temných, rozlehlých lukách u naplněného koryta řeky ji uvádělo v nadšení. Temná voda tiše plynoucí velkou, neklidnou nocí ji naplňovala nespoutaností.

Přešli přes most, sešli dolů a začali se vzdalovat světlům. Za chvilíčku ji ve tmě vzal za ruku a mlčky šli, jemně našlapovali tmu. Město kouřilo po jejich levici, probleskovala neznámá světla a ozývaly se neznámé zvuky, vítr se honil v korunách stromů a pod mostem. Kráčeli těsně vedle sebe, posilnění tím spojením. Přitáhl si ji až k sobě a objímal ji s neznatelnou, kradmou, ale mocnou vášní, jako by mezi nimi platila tajná dohoda vztahující se jen na hlubokou tmu. Hluboká tma se stala jejich světem.

„Je to jako tehdy,“ řekla.

A přesto to ani v nejmenším nebylo jako tehdy. Nicméně jeho srdce s ní naprosto souhlasilo. Mysleli stejně.

„Věděl jsem, že se musím vrátit,“ řekl konečně.

Zachvěla se.

„Stále jsi mě miloval?“ zeptala se ho.

Příměstí té otázky ho přemohla, na chvíli jako by se kamsi ponořil. Kolem plynula hustá tma.

„Musel jsem se k tobě vrátit,“ řekl jako v hypnotickém stavu.

„Vždycky jsem za vším viděl tebe.“

Ztichla pocitem vítězství, jakoby osudového.

„Já jsem tě stále milovala,“ řekla.

Vyšlehl v něm temný plamen. Musí se jí dát. Musí jí dát samé své základy. Přitiskl ji k sobě a šli dál mlčky.

Uslyšela nějaké hlasy a prudce sebou trhla. Přiblížili se ke schůdkům vedoucím na temná luka.

„To jsou jen milenci,“ pošeptal jí.

Vzhlédla a uviděla u plotu temné postavy. Udivilo ji, že ve tmě někdo je.

„Dneska večer tu můžeme potkat jen milence,“ ujistil ji.

Pak jí tichým, chvějivým hlasem vyprávěl o Africe, o neznámé tmě a neznámém strachu krve.

„Tmy v Anglii se nebojím,“ řekl. „Připadá mi hebká a přirozená, je to můj živel, zvlášť když jsi tu ty. Ale v Africe jako by byla hustá a plná hrůzy – není to strach z něčeho konkrétního, ale prostě strach. Člověk ji vdechuje s pocitem pachu krve. Černoši ji znají. Vlastně tmu uctívají. Člověku se to ovšem skoro líbí, ten strach, je to cosi smyslného.“ Znovu ji uváděl v nadšení. Představoval pro ni hlas z temnoty. Neustále s ní mluvil, tiše jí povídal o Africe a vyjadřoval cosi neznámého a smyslného – černocho s jeho nespoutanou, hebkou vášní, která může člověka obestřít jako koupel. Postupně jí předal tu žhavou, plodivou temnotu, která se zmocnila jeho vlastní krve. Byl zvláště tajemný. Celý svět musel zmizet. Tím vemlouvavým, rozechvělým tónem ji přiváděl k šílenství. Chtěl, aby mu odpověděla, aby ho po-

chopila. Jako by nastala těhotná, hemžící se noc, ztěžklá plodností, v níž každá hmotná molekula narůstala, tajně poháněna plodivou touhou. Ursula se zachvěla, celá napjatá a rozrušená, téměř ji to bolelo. A on jí postupně přestal vyprávět o Africe, ztichli a kráčeli tmou podél mohutné řeky. Sotva mohla jít. Temné chvění tmy se dalo pouze vycítit, nebylo slyšet.

Náhle se k němu otočila a pevně ho objala, jako by se proměnila v ocel.

„Miluješ mě?“ vykřikla zmučeně.

„Ano,“ odpověděl podivně zájímavým hlasem, který mu nebyl podobný. „Ano, miluju tě.“

Připadal jí jako živoucí tma, připadala si v objetí silné tmy. Držel ji v objetí, v měkkém, nevýslovně měkkém objetí, s neutuchající osudovou měkkostí, s neoblomnou měkkostí plodnosti. Chvěla se a chvěla, jako když se člověk dotkne napjaté struny. On ji však držel neustále v objetí, v měkkém, nekonečném objetí, stejně jako ji objímala tma, všudypřítomný jako noc. Políbil ji a ona se zachvěla, jako by ji cosi ničilo, tříštilo. Nasvícená žilka v její duši se rozechvěla a praskla, světlo spadlo, chvíli ještě zápasilo a pak zhaslo. Celá potemněla, ztratila vůli a zbyla jí jen vůle přijímat.

Líbal ji těmi hebkými, neodolatelnými polibky a ona na ně reagovala, její mysl i duše ji opustily. Tma lnoucí k tmě, přitiskla se k němu ještě blíže, přitiskla se k hebkému toku jeho polibku, tiskla se k zdroji a jádru jeho polibku, zahalená v teplém, plodném toku jeho polibku, který jí probíhal, plynul přes ni, zaplavoval ji, doplul až do posledního nervu, až splynuli v jeden tok, jednu temnou plodnost a ona lnula k jeho jádru, svými rty otvírala jeho nejhlubší zdroj.

Tak tam stáli v tom svrchovaném, temném polibku, který zvítězil nad oběma, podrobil si je, spojil je v jedno plodné jádro plynoucí tmy.

Bylo to blaho, bylo to zjádření plodné tmy. Jakmile se žilka rozechvěla tak, že nakonec praskla a zmizelo světlo vědomí, zavládla tma a nevýslovné uspokojení.

Stáli a těšili se z neutuchajícího polibku, brali si ho a nekonečně se mu dávali, a přesto pořád ještě nebyl vyčerpán.

V žilách jim pulsovala krev a plynula společně jako jeden tok.

Až je postupně ovládla jakási malátnost či ztěžkllost, ospalost, z níž se probudilo světélko vědomí. Ursula začala vnímat noc kolem sebe, vodu, která pleskala o břehy a plynula tak blízko, stromy hučící a svištěcí pod náporu větru.

Zůstala blízko něj, dotýkala se ho, ale opět se stávala sama sebou. A věděla, že musí jít na vlak. Nechtěla se však od něj odloučit.

Nakonec se přece jen vzchopili a vydali na cestu. Už neexistovali v neporušené tmě. Most se třpytil, na druhém břehu řeky mžikala světla, město před nimi a po jejich pravici planulo.

Přesto však ještě jejich těla kráčela temná a hebká, nezpochybnitelná, nedotčená světly ve svrchované a pyšné tmě.

„Ta hloupá světla,“ říkala si Ursula pro sebe ve své temné, smyslné pýše. „To hloupé, umělé, přehnaně velké město, vystavující na odiv svá světla. Ve skutečnosti vlastně neexistuje, spočívá na nekonečné tmě, jako odlesk barevné olejové skvrny na temné vodě, co je to? – nic, prostě nic.“

V tramvaji a ve vlaku měla stejný pocit. Světla, civilní uniformy, byly to pouhé triky, lidé, kteří se pohybovali či seděli, byly pouhé odhalené figuríny. Za jejich bledou, škrobenou rádoby vyrovnaností a občanskou cílevědomostí viděla temný proud, který je všechny držel v šachu. Jejich pohyb jí připomínal papírové lodičky na vodě. Avšak ve skutečnosti byl každý z nich jako temná, nevidomá, dychtivá vlna, která se slepě dere vpřed, temná touž stejnorodou touhou. A to, co říkali a jak se chovali, byla jen faleš, byli to oblečení živočichové. Připomnělo jí to neviditelného muže, který splýval s tmou, zviditelněn pouze svým oblečením.

V průběhu příštích týdnů se neustále pohybovala v téže temné bohatosti, oči se jí rozšířily a svítily jako oči šelmy, kolem úst jí pohrával zvláštní úsměšek, kterým jako by se vysmívala veškeré předstírané velkoleposti civilizace lidského života kolem.

„Co jste zač, vy nedomrlí občané?“ jako by říkala její prozářená tvář. „Ochočené šelmy v rouše beráncím, předvěká tma zfalzifikovaná na společenský mechanismus.“

Neustále se pohybovala v podvědomí smyslů a vysmívala se konfekčnímu, umělému dennímu světlu ostatních.

„Berou na sebe své já, jako si berou šaty,“ říkala si, když se s výsměšným opovržením dívala na škrobené, neutralizované lidi. „Připadá jim lepší být úředníky či profesory než temnými, plodnými bytostmi, které existují v potenciální tmě. Co si myslíte, že jste?“ ptala se v duchu profesora, když seděla proti němu na hodině. „Co si myslíte, že jste, když si tady tak sedíte v taláru a s brýlemi na nose? Jste číhající tvor, který cítí krev, očima se snaží prohlédnout tmu džungle a čenichá své touhy. To jste, třebaže by tomu nikdo nevěřil a vy byste byl ten poslední, kdo by to připustil.“

V duchu se vysmívala vši té předstírané skutečnosti. Sama však také předstírala. Oblékala se a parádila, chodila na přednášky a čmárala si poznámky. To všechno však s vědomím, jak povrchní a směšně snadné to je. Moc dobře chápala jejich prostou logiku. Byla přece tak chytrá jako oni. Avšak záleželo jí na tom jejich papouškování vědomostí či znalostí, na civilizovaném chování? Ani v nejmenším.

Měla Skrebenského, měla své temné, živoucí já. Před školou, v té vnější tmě, na ni čekal Skrebenský. Čekal na pokraji noci. Záleželo jemu na tom všem?

Byla svobodná jako leopard, který řve do tmy. Měla ten silný, temný proud ve vlastní krvi, měla v sobě třpytivé jádro plodnosti, měla svého partnera, který ji doplňoval a sdílel s ní snahu o dosažení cíle. Nic jiného nepotřebovala.

Skrebenský celou tu dobu pobýval v Nottinghamu. Také on byl svobodný. Nikoho ve městě neznal, nemusel se držet žádného občanského já, byl svobodný. Jejich tramvaje, trhy a divadla, veřejná shromáždění mu připadaly jako roztřesený kaleidoskop, sledoval to jako lev či tygr, když leží s přimhouřenýma očima v kleci a sleduje lidi před ní, tu kaleidoskopickou neskutečnost lidí, nebo jako když leopard leží a zamrká nad nepochopitelnými činy hlídačů. Opovr-

hoval tím vším – jako by to neexistovalo. Ti jejich dobří profesori, dobří kněží, jejich dobří političtí mluvčí, jejich dobré, upřímné ženy – neustále měl pocit, jako by se na to v duchu šklebil, smál se při pouhém pohledu na ně. Tolik hrajících loutek, samé dřevo a hadr!

Pohlížel na občana, oporu společnosti, vzor, viděl jeho ztuhlé kozlí nohy, které téměř zdřevněly touhou hrát jako loutky, viděl kalhoty uzpůsobené tomu představení – mužské nohy, ale ztuhlé a znetvořené, ošklivé, mechanické.

Byl nyní o samotě zvláště šťastný. Na tváři se mu třpytil úsměv. Už neměl žádnou potřebu účastnit se výkonu těch triků jako ostatní. Našel si vlastní cestu, unikl tomu představení, jako divoká šelma unikl rovnou zpátky do džungle. Opatřil si pokoj v klidném hotelu, pronajal si koně a jezdil po kraji, někdy zůstal v nějaké vesnici na noc a vrátil se až nazítří.

Připadal si bohatý a hojný sám v sobě. Všechno, co dělal, mu poskytovalo rozkošnické potěšení – ať už jezdil na koni, chodil, ležel na sluníčku či pil v hospodě. Nestál o lidi ani o slova. Pobaveně vše sledoval, pociťoval v sobě rozkošnickou bohatost a plodnost světové noci, kterou obýval. Loutkové podoby lidí, jejich dutě mechanické hlasy, mu byly vzdálené.

Neboť měl neustále před sebou schůzky s Ursulou. Velice často nešla už odpoledne do školy, ale místo toho se s ním procházela. Nebo si najal auto či dvoukolý kočár a vyjeli si za město, kde zastavili, a pěšky se pak sami vydali do lesů. Zatím si ji nevzal. S jemnou, instinktivní šetrností vychutnávali až do konce každý polibek, každé objetí, každou radost z důvěrného doteku, protože podvědomě věděli, že to poslední už je na cestě. Měli konečně vstoupit k prameni stvoření.

Vzala ho k nim domů a zůstal s rodinou v Beldoveru přes víkend. Bylo jí moc milé mít ho doma. S tím svým úsměvným, vemlouvavým šarmem se do jejich rodinného prostředí zvláště hodil. Všichni ho milovali, cítili v něm spřízněnost. Jeho dobrosrdečné posměšky, jeho milá, rozkošnický vysmívavá přítomnost byla pro Brangwenovu rodinu rozkoší. Neboť tento dům se vždycky chvěl tmou, a když přišli

domů, odkládali své loutkové podoby, aby si lehli a klimbali na sluníčku.

Všichni vzájemně vyciřovali svou svobodu, spodní temný proud. Avšak tam, doma, to Ursula nesnášela. Připadalo jí to nechutné. A věděla, že kdyby rodiče tušili skutečnou povahu jejího vztahu ke Skrebenskému, zvláště otec by šílel vzteky. Tak se navenek tvářila jako kterákoli jiná dívka, kterou si víceméně namlouvá muž. A také byla jako kterákoli jiná dívka. Avšak ve svém nitru chovala teď naprostou a konečnou nevraživost vůči společenské konvenci.

Každý okamžik dne čekala na jeho další polibek. Blaženě a zahanbeně si to přiznávala. Čekala na to téměř vědomě. On také, ale dokud ten okamžik nenastal, spíš podvědomě.

Když přišla chvíle, kdy ji měl znovu líbat, pokud mu v tom něco bránilo, připadal si zničený. Jako by mu zšedlo tělo, připadal si ztěžklý jako nehybná mrtvola, neexistoval, pokud se ta chvíle nenaplnila.

Konečně došli spolu výsostného naplnění. Byla velká tma a opět větrný, tísnivý večer. Blížili se k Beldoveru, úvozem směřujícím do údolí. Skončili s líbáním a nastalo mezi nimi ticho. Stáli jakoby na okraji útesu a pod nimi se prostírala velká temnota.

Spolu s tmou vycházeli z úvozu, temný prostor se prostíral do větru pod nimi, světla nádraží dole blikala, bylo slyšet vzdálené supění důlního vlaku a mezi poryvy větru se ozývalo slabé klinkání jeho vagónků, v černotě protějščího kopce se mihotala světla okraje Beldoveru, napravo od nich se táhla slabá zář pecí podél trati a jejich kroky začaly pokulhávat. Brzy měli vyjít ze tmy do světla. To bylo jako krok zpět, znamenalo to nenaplnění. Dva chvějící se, váhaví tvorové se zdržovali na pokraji tmy a shlíželi na světla a třpyt strojů v dálce. Nemohli se vrátit do normálního světa – nemohli.

Tak se loudali dál, až přišli k velkému dubu u cesty. V celé své pupící velikosti burácel ve větru a jeho kmen se zachvíval každým svým vláknem, silný a nezkrotný.

„Posaďme se,“ navrhl.

V hučícím kruhu pod stromem, který byl téměř neviditelný, ale jehož mocná přítomnost je přijala, chvíli leželi a dívali se na blikající světla ve tmě na protější straně, na okraji ztmavlého zorného pole zahlédli ubíhající stužku vlaku.

Pak se otočil a políbil ji a ona na něj čekala. Bolest byla pro ni bolestí, kterou chtěla, muka mukami, které si přála. Zůstala uvězněná, zachycená v mocném chvění noci. Co byl muž? – temné, mocné chvění, které ji pohltilo. Vzdálila se jako nesena temným větrem, daleko, předaleko, až do pradávné temnoty ráje, do původní nesmrtelnosti. Vstoupila do temných polí nesmrtelnosti.

Když vstala, cítila se zvláště svobodná a silná. Nestyděla se – proč by se měla stydět? Kráčel vedle ní, ten muž, který s ní byl. Vzala si ho, byli spolu. Nevěděla, kam se vydali. Ale připadalo jí, jako by přijala jinou povahu. Patřila nyní do toho věčného, neměnného místa, do něhož spolu skočili.

V duchu si byla jista a názor toho uměle osvětleného světa jí byl lhostejný. Když stoupali po schodech na lávku přes trať a potkávali cestující, měla pocit, že patří do jiného světa, kráčela kolem nich nedotknutelná, oddělovala ji od nich veškerá temnota. Když doma vešla do osvětlené jídelny, světla a oči rodičů ji neodhalily. Její každodenní já zůstalo stejné. Pouze měla v sobě další, silnější já, které poznalo tmu.

Ta podivně nezávislá síla, která existovala ve tmě a pýše noci, ji už neopouštěla. Ještě nikdy nebyla víc sama sebou. Nemohlo ji napadnout, že nikdo, ani ten mladý světák Skrebenský, nemohl mít nic společného s jejím stálým já. Pokud šlo o dočasné, společenské já, nechť se postará samo o sebe.

Celou její duši prodchl Skrebenský – ne ten mladý světák, ale ten nerozlišený muž, kterým byl. Byla si naprosto jista sama sebou, dokonale silná, silnější než celý svět. Svět nebyl silný – ona ano. Na rozdíl od její svrchované existence svět existoval jen v druhotném smyslu. Dál studovala ve škole jako dřív, ale pouze tím skrývala temný, mocný spodní proud svého života. To, jak se cítila a jak byla se Skrebenským, bylo tak silné, že v tom běžném životě jen odpočívala. Ráno

chodila do školy, účastnila se přednášek a seminářů a vzdálena tomu všemu, kvetla.

Obědvala s ním v hotelu a každý večer s ním trávila buď ve městě, v jeho pokoji, nebo někde venku. Doma se vymluvila, že studuje po večerech na zkoušky, ale studiu nevěnovala nejmenší pozornost.

Oba dosáhli absolutního štěstí a klidu. To, že spolu dosahovali naplnění, vše ostatní tak umenšilo, že se cítili svobodní. Jediné, co chtěli, jak dny ubíhaly, bylo víc a víc času pro sebe. Chtěli, aby jim všechen čas patřil.

Blížily se velikonoční prázdniny. Domluvili se, že odjedou pryč. A nezáleželo na tom, jestli se nevrátí. Vnější skutečnost jim byla lhostejná.

„Asi bychom se měli vzít,“ řekl poněkud smutně. Tak, jak byli teď, se opravdu cítili báječně svobodní a jakoby v hlubším světě. Zveřejnit svůj vzájemný vztah znamenalo uvést ho do vztahu se vším tím, co ho ničilo a od čeho byl v tuto chvíli naprosto odloučen. Kdyby se oženil, musel by na sebe vzít svou společenskou podobu. A když pomyslel na svou společenskou podobu, okamžitě ztratil sebedůvěru a stáhl se do sebe. Kdyby byla jeho ženou před společností, kdyby byla součástí té složité mrtvé skutečnosti, co by s ní měl pak společného spodní proud jeho života? Manželka je téměř materiální symbol, zatímco Ursula nyní pro něj znamenala cosi živějšího než cokoli jiného v konvenčním životě. Usvědčila ze lži veškerý konvenční život, on a ona stáli spolu, temní, živí, nekonečně mocní a živoucně usvědčovali ze lži mrtvý celek, který je držel v šachu.

Sledoval její zamyšlenou, zmatenou tvář.

„Myslím, že se ani nechci za tebe vdát,“ řekla a sraštila čelo.

To se ho poněkud dotklo.

„Proč ne?“

„Promyslíme to později, ano?“ řekla.

Mrzelo ho to, ale stejně ji k zbláznění miloval.

„Ty nemáš tvář, ale *museau*,“ řekl.

„Opravdu?“ vykřikla a tvář se jí rozzářila jako čistý plamen. Domnívala se, že unikla. On se však k tomu vrátil, odpověď ho neuspokojila.

„Proč si mě nechceš vzít?“ zeptal se.

„Protože nechci být s jinými lidmi,“ vysvětlila mu. „Chci s tebou být takhle. Jestli si tě někdy budu chtít vzít, řeknu ti to.“

„Tak dobře,“ odpověděl.

Byl celkem rád, že se neshodli na ničem určitěm a že vzala odpovědnost na sebe.

Mluvili o velikonočních prázdninách. Myslela jen na to, jak si je co nejvíc užít.

Odjeli do hotelu na Piccadilly v Londýně. Měla tu vystupovat jako jeho manželka. V jednom obchodu v chudé čtvrti koupili za šilink snubní prstýnek.

Naprosto se zřekli normálního světa smrtelníků. Posedla je sebe-důvěra. Byli posedlí. Cítili se dokonale a výsostně svobodní, nezpochybnitelně pyšní, nepodléhali podmínkám smrtelníků.

Žili v dokonalosti, proto nic jiného neexistovalo. Svět byl světem sluhů, kterých si člověk mohl zdvořile nevšímát. Kamkoli šli, vystupovali jako smyslní aristokraté, milí, chytří, vyzařovali čirou pýchu smyslů.

Účinek, jímž působili na druhé lidi, byl úžasný. Kouzlo těch dvou mladých působilo na všechny, s nimiž přišli do styku, ať to byli číšníci či náhodní známí.

„Ano, pane barone,“ odpovídala v legraci zdvořile svému manželovi.

Začali s nimi tedy zacházet jako s aristokraty. On byl důstojníkem u ženistů. Právě se vzali a brzy pojedou do Indie.

Obestřel je romantický závoj. Ona skutečně uvěřila, že je mladou ženou manžela se šlechtickým titulem, který se chystá do Indie. Tento společenský fakt bylo příjemné předstírat. Pokud šlo o soukromý život, žili spolu jako muž a žena, bez jakéhokoli omezení.

Míjely bezvadné dny – měli spolu strávit tři týdny. Celou tu dobu byli oni sami jedinou skutečností, všechno vnější brali pouze jako

hold. Nedbali na peníze, ale nepodnikali nic výstředního. Poněkud ho překvapilo, že za necelý týden utratil dvacet liber, ale jediná nepříjemnost tkvěla v tom, že musel zajít do banky. Mašinerie starého systému pro něj trvala dál, ne systém sám. Peníze prostě neexistovaly.

A také žádná z jeho dřívějších povinností. Vrátili se z divadla, povečeřeli, svlékli se a chodili po místnostech v županech. Měli velkou ložnici a rohový obývací pokoj nahoře, vzdálený ruchu ulice a útulný. Jedli jediné v pokoji, obsluhoval je mladý Němec jménem Hans, kterému připadali úžasní, a uctivě jim odpovídal:

„Gewiss, Herr Baron – bitte sehr, Frau Baronin.“

Často byli svědky růžového svítání na druhé straně parku. Z šera začala vystupovat věž westminsterské katedrály, jako korálky podél parku bledly lampy na Piccadilly, až se podobaly mûrám a na zšeřelé ulici dole, která celou noc svítila jako kov a ve světle lamp vybíhala daleko do tmy, avšak nyní s rozbřeskem zmlžněla, jako by se zahalila oparem, začala lomožit vozidla.

Pak, jak přibýlo červánků, otevřeli skleněné dveře a s pocitem vítězství jako dva blažení andělé vyšli na závratně vysoký balkon, shlíželi dolů na dosud spící svět, který měl teprve procitnout do řádného, rachotícího a vlekoucího se ruchu neskutečnosti.

Vzduch však byl chladný. Vrátili se do ložnice, a než šli spát, ještě se vykoukali. Nechávali otevřené dveře do koupelny, takže pára proudila do ložnice a mírně zamlžila zrcadlo. Ona byla v posteli vždycky první. Sledovala ho, jak se koupe, jeho rychlé, nevědomé pohyby, odraz elektrického světla na jeho mokrých ramenou. Vystoupil z vany s vlasy přilepenými na čelo a vytřel si vodu z očí. Byl štíhlý a pro ni dokonalý – čistý, štíhlý, nikde na sobě neměl nic navíc. Hnědé chlupy na těle měl hebké, jemné a zbožněníhodné, byl celý krásně zarůžovělý, jak tam stál v bílé koupelně.

Viděl, jak ho její milá, tmavá, živá tvář sleduje z polštáře – přesto ji neviděl –, byla neustále přítomna a pro něj to bylo jako vlastní oči. Nikdy si neuvědomoval její nezávislé bytí. Připadala mu jako jeho vlastní oči a srdce tlukoucí k němu.

Přešel k ní, aby si vzal pyžamo. Bylo to vždycky úžasné dobrodružství, přijít až k ní. Objala ho a přičichla si k jeho teplé, změkklé kůži.

„Voníš,“ řekla.

„Mýdlem,“ odpověděl.

„Mýdlem,“ opakovala a se smíchem v očích k němu vzhledla. Oba se smáli, stále se smáli.

Brzy tvrdě spali, spali až do poledne, blízko sebe, jedním spánkem. Pak procitli do neustále se měnící skutečnosti jejich stavu. Oni sami obývali svět skutečnosti. Všichni ostatní žili v nižší sféře.

Dělali všechno, co chtěli dělat. Zašli k několika lidem – k Dorothy, u níž byla Ursula údajně na návštěvě, a k přátelům Skrebenského, mladým mužům z Oxfordu, kteří jí s dokonalou prostotou říkali paní Skrebenská. Zacházeli s ní dokonce tak uctivě, že si začala myslet, že opravdu obývá celý vesmír, starý svět stejně jako ten nový. Zapomněla, že už je mimo starý svět. Domnívala se, že ho očarovala svým vlastním, skutečným světem. A také ano.

Týdny ubíhaly v té neustále se proměňující skutečnosti. Celou tu dobu pro sebe navzájem znamenali nepoznané světy. Každý pohyb jednoho z nich byl novou skutečností a dobrodružstvím pro toho druhého. Nechtěli vnější zdroje zábavy. Navštívili jen několik divadel, často pobývali ve svém obývacím pokoji vysoko nad Piccadilly, otevřeli okna na obou stranách i dveře na balkon a dívali se na Green Park či dolů na miniaturní pohyb dopravy na ulici.

Pak náhle, při západu slunce, se jí zachtělo jet pryč. Musela odtud. Musela jet okamžitě. A za dvě hodiny už byli na nádraží Charing Cross a ve vlaku do Paříže. Paříž navrhl on. Jí bylo celkem jedno, kam pojedou. Velkou radost měla z toho, že se vydali na cestu, a několik dní ji novost Paříže činila šťastnou.

Pak se z jakéhosi důvodu nutně chtěla cestou zpátky do Londýna zastavit v Rouenu. On cítil instinktivní nechuť k této její touze. Ona však trvala na svém. Jako by si chtěla vyzkoušet, jak na ni bude město působit.

V Rouenu poprvé zažil chladný pocit smrti – neměl strach z jiného muže, ale z ní. Jako by ho opustila. Šla za něčím, co nebyl on. Nechtě-

la ho. Staré ulice, katedrála, stáří a monumentální poklid města ji od něj odváděly. Upnula se k městu jako k něčemu, na co pozapomněla, a přitom to chtěla. To byla teď její skutečnost – ta skvělá kamenná katedrála klímající v celé své mohutnosti, která neznala přechodné stavy, ani jí nebylo nikdy nic odepřeno. Majestátní svou stálostí, svou nádhernou absolutností.

Její duše se vydala na samostatnou pouť. Neuvědomil si to a ona také ne. Přesto v Rouenu zažil první smrtelná muka, prvně pocítil smrt, k níž směřovali. A ona pocítila první těžkou touhu, těžké, přetěžké a beznadějně varování, které se podobalo hlubokému, nepříjemnému upadání do netečnosti a beznaděje.

Vrátili se do Londýna, ještě však měli dva dny. Začal se chvět, pocítil horečnatý strach z jejího odjezdu. Ona měla v sobě jakousi osudovou předtuchu, která ji uklidňovala. Co se má stát, to se stane.

Nicméně si udržel celkem dobrou náladu, ještě se nacházel v tom stavu umocněného kouzla, až do doby, kdy odjela a on se v neděli večer vracel tramvají z nádraží St. Pancras na stanici Angel a k Moorgate Street.

Pak ho postupně zachvátil chladný děs. Viděl, jak hrozná je City Road, uvědomil si přízračně chladnou ošklivost tramvaje, v níž seděl. Obklopila ho chladná, holá, popelavá sterilita. Kam se ztratil ten zářný a nádherný svět, do něhož právem patřil? Jak se stalo, že skončil na tomhle smetišti?

Měl pocit, že se zblázní! Z hrůzy cihlových budov, tramvaje, popelavě šedých lidí na ulici se mu točila hlava a ztrácel zrak, jako by byl opilý. Šílel. Žil s ní v uzavřeném, živoucím, pulsujícím světě, kde všechno tepalo bohatostí bytí. Nyní se zmítal uprostřed popelavě vyprahlého, chladného a ztuhlého světa, uprostřed mrtvých zdí a pohybu strojů a plíživých, přízračných lidí. Život zde vymřel, pouze popel se tu pohyboval, vířil či stál ztuhle na místě, probíhala zde hrůzná lomozná činnost, ozývalo se rachocení, jako by padala hlušina, chladná a neplodná. Sluneční paprsky působily jako nepřírozené světlo odhalující popel města, světla v noci se podobala zlověstnému světélkování hnilyby.

Skoro šílený a bez sebe šel do klubu, kde seděl se sklenkou whisky bez hnutí jako socha. Měl pocit umírajícího, v němž zbývá jen tolik života, aby se podobal kterékoli jiné z těch přízračných, neživoucích bytostí, které v našem mrtvém jazyce nazýváme lidmi. Její nepřítomnost na něj působila hůř než bolest. Ničila jeho bytost.

Jako mrtvý přežil dobu od oběda do večere. Tvář měl celou dobu znehybnělou, ztuhlou a bezbarvou, život pozůstával pouze z vyprahlého, mechanického pohybu. Přesto i on sám se trochu divil té strašné mizérii, která se ho zmocnila. Jak může být tak vyprahlý a mrtvý? Napsal jí dopis.

Přemýšlel jsem o tom, že se musíme brzy vzít. Až odjedu do Indie, budu mít větší plat, měli bychom z toho vyjít. Nebo jestli nechceš jet do Indie, mohl bych pravděpodobně zůstat tady v Anglii. Myslím ale, že by se Ti Indie líbila. Mohla bys jezdit na koni a se všemi by ses brzy znala. Kdybys tu chtěla zůstat a složit zkoušky, třeba bychom se mohli vzít hned potom. Hned jak mi dáš vědět, napíšu Tvému otci –

Snažil se tedy být bez ní. Kdyby tak mohl být s ní! Jediné jeho přání teď bylo se s ní oženit, aby si jí mohl být jistý. Nicméně celou dobu pociťoval naprostou, naprostou beznaděj, chlad, mrtvost bez jakéhokoli citu či pocitu přináležitosti.

Připadal si, jako by v něm zmrtvěl život. Jeho duše umřela. Celá jeho bytost zneplodněla, byl pouhým příznakem odloučeným od života. Neměl žádnou podstatu, připadal si dvojrozměrný. Den za dnem v něm rostlo šílenství. Zmocnila se ho hrůza z nebytí.

Chodil všude možně. Ale ať šel kamkoli, věděl, že je tam pouze jeho nepodstatná část, nic ji nevyplňovalo. Šel třeba do divadla a to, co tam slyšel a viděl, působilo na chladný povrch jeho vědomí, to jediné z něj teď zbývalo, a nic za tím nebylo, nedokázal nic prožít. Jako by pouze mechanicky zaznamenával, nic víc. Neměl žádnou bytost, žádný obsah. A stejně působili lidé, s nimiž přicházel do styku. Byly to pouhé permutace známého množství. Ve světě, který

nyní obýval, nebylo nic zaobleného či plného, všechno byl jen mrtvý obraz daný rozumem, bez života či bytí.

Většinu času trávil s přáteli a kamarády. Tehdy na všechno zapomínal. Jejich činnost vynahradila jeho sebepopírání, útočili na jeho hrůzu z nicoty.

Spokojenější byl jen tehdy, když pil, a pil hodně. Pak se měnil v pravý opak. Stal se teplým, rozptýleným, zářivým oblakem v teplém, rozptýleném a vzdušném světě. Takto rozptýlený a beztvarý splýval se vším. Vše se rozplynulo v růžové záři a on byl tou září a všechno splýnulo s tou září, všichni ostatní také a bylo to moc, moc příjemné. Bylo to tak příjemné, že zpíval.

Ursula se vrátila do Beldoveru uzavřená a pevná. Milovala Skrebenského, to rozhodně věděla. Nic jiného zatím nepřipouštěla.

Přečetla si jeho dlouhý, umanutý dopis o tom, že se vezmou a pojedou do Indie, ale nijak zvlášť na to nereagovala. Jako by si nevšíkala toho, co řekl o sňatku. Nedocházelo jí to. Většina dopisu jí připadala, jako by mluvil nesmysly.

Odpověděla mu mile a zlehka. Málokdy psala dlouhé dopisy.

Indie mi připadá jako krásný nápad. Už se vidím na slonu mezi špalírem přeuctivých domorodců. Ale nevím, jestli mi otec dovolí jet. Uvidíme.

V duchu znovu prožívám ten krásný čas, co jsme spolu strávili. Ale myslím, že ke konci jsem Tě už nějak nebavila. Neměl jsi mě rád, když jsme odjeli z Paříže. Proč?

Moc Tě miluju. Miluju Tvé tělo. Je tak čisté a krásné. Jsem ráda, že nechodíš nahý, protože jinak by se do Tebe zamilovaly všechny ženy. Velmi na Tvé tělo žárlím, tolik je miluji!

Dopis ho víceméně uspokojil. Ale den po dni žil, jako by byl mrtvý, jako by neexistoval.

Nemohl přijet do Nottinghamu dřív než koncem dubna. Tehdy ji přemluvil, aby s ním jela návštěvu k přátelům blízko Oxfordu. Tou

dobou už byli zasnoubeni. Napsal jejímu otci a všechno se ujednalo. Přivezl jí smaragdový prstýnek, na který byla velice pyšná.

Rodina s ní teď jednala s mírným odstupem, jako by je už opustila. Nechávali ji na pokoji.

Jela s ním na tři dny do domu na venkově blízko Oxfordu. Bylo to nádherné a cítila se velmi šťastná. Ale nejvíc vzpomínala na to, jak když ráno vstala, poté co se po noci strávené u ní tiše vytratil do svého pokoje, si najednou připadala velice bohatá o samotě, výsostně se radovala ze samoty ve vlastním pokoji, vytáhla roletu a uviděla švestky dole v zahradě celé sněžně třpytné, radující se ze sluníčka, plně rozkvetlé pod modrou oblohou. Jako by rozhazovaly své květy, vystavovaly ty bělostné květy na odív pod modrými nebesy! Měla z toho takovou radost!

Musela se spěšně obléknout a projít se v zahradě pod švestkami dřív, než někdo přijde a promluví na ni. Vykradla se ven a kráčela jako královna v pohádkovém sadu. Když pohlédla zpod stromu k modré obloze, květy měly stříbrný odstín. Jemně to tu vonělo, tiše bzučely včely, pocítila úžasnou živost šťastného rána.

Uslyšela gong zvoucí na snídani a zašla dovnitř.

„Kde jsi byla?“ ptali se ostatní.

„Musela jsem se projít pod švestkami,“ odpověděla s tváří rozzářenou jako květina. „Je tam tak krásně.“

Duší Skrebenského se kmitl hněvný stín. Nechtěla ho tam mít s sebou. Zatvrdil svou vůli.

Večer vyšel měsíc a květy se přízračně leskly, šli se spolu na to podívat. Uviděla měsíční světlo na jeho tváři, jak čekal blízko ní, a rysy měl jako stříbrné, zastíněné oči neproniknutelné. Byla do něj zamilovaná. Choval se velmi zamlkle.

Zašli dovnitř a ona předstírala, že je unavená, a šla si brzy lehnout.

„Přijď brzy,“ zašeptala, když mu dávala polibek na dobrou noc.

A on napjatě a posedle čekal na chvíli, kdy k ní bude moci přijít.

Těšila se z něj, lichotila mu. Ráda se prsty dotýkala jemné kůže na jeho bocích či hebkých zad, když pod kůží stáhl svaly, svaly posílené

jízdou na koni. Pociťovala velké vzrušení a vášeň z nepoddajné pevnosti jeho těla, které tak měkce a hebkce vnímala svými prsty a které jí tak bezpodmínečně sloužilo.

Vlastnila jeho tělo a užívala si je s radostí a bezstarostností vlastníka. Ale on se postupně začal jejího těla bát. Chtěl ji, chtěl ji nekonečně. Avšak do jeho touhy se vloudilo napětí, jakési rozpaky, které mu bránily, aby se těšil z nádherného přibližování a milujícího závěru nekonečného objetí. Báł se. Jeho vůle se octla v neustálém napětí, jako zaťatá.

Závěrečnou zkoušku měla mít v červnu. Trvala na tom, že ji zkusí složit, třebaže během posledních měsíců studium velice zanedbávala. On také chtěl, aby se pokusila získat titul. Pak, domníval se, bude spokojená. Potají doufal, že neuspěje, a bude víc ráda, že má jeho.

„Chtěla bys raději žít v Indii, nebo v Anglii, až se vezmeme?“ zeptal se jí.

„Rozhodně v Indii,“ řekla, aniž o tom nějak zvlášť uvažovala, což ho dráždilo.

Jednou rozzlobeně řekla:

„Budu jen ráda, až odjedu z Anglie. Všechno je tu tak nanicovaté a ničemné, je to tak neduchovní – nesnáším demokracii.“

Když ji slyšel takhle mluvit, rozzlobil se, ani nevěděl proč. Nesnášel, když napadala instituce. Jako by tím napadala jeho.

„Co tím chceš říct?“ zeptal se nevražlivě. „Proč nesnášíš demokracii?“

„V demokracii se dostanou nahoru jen hamižní a nechutní lidé,“ řekla, „protože jedině oni se tam proderou. Pouze degenerované národy jsou demokratické.“

„A co tedy chceš – aristokracii?“ zeptal se, v skrytu duše dojat. Vždycky měl pocit, že podle práva náleží k vládnoucí aristokracii. Přesto však, když se vyjadřovala pro jeho třídu, působilo mu to potěšení, s nímž se mísily rozpaky. Měl pocit, že se smiřuje s čímsi nezákonným, že si přisvojuje jakousi špatnou a trestuhodnou výhodu.

„Ano, aristokracii!“ vykřikla. „A raději bych byla pro aristokracii urozenosti než aristokracii peněz. Kdo jsou dneska aristokrati – kdo

dostane hlasy jako ten nejlepší, aby vládl? Ten, kdo má peníze a peněžní myšlení. Nezáleží na tom, co ještě má – ale musí mít peněžní myšlení, protože vládne ve jménu peněz.“

„Vládu volí lidé,“ namítl.

„To vím. Ale co jsou to ti lidé? Každý z nich znamená jistý podíl na těch penězích. Nesnáším, když je mi roven každý, kdo má stejně peněz jako já. Víím, že jsem lepší než oni všichni. Nenávidím je. Nerovnájí se mi. Nenávidím rovnost na základě peněz. To je podlá rovnost.“

Oči jí planuly, měl pocit, jako by ho chtěla zničit. Popadla ho a snažila se ho zlomit. Vzplál v něm hněv, proti ní. Musí si alespoň vybojovat svou existenci s ní. Posedl ho tvrdý, slepý odpor.

„Mně jsou peníze jedno,“ řekl, „ale taky si kvůli nim nehodlám pálit prsty. Na své prsty jsem totiž citlivý.“

„Co je mi po tvých prstech?“ křičela vášnivě. „Ty s těmi svými krásnými prsty! Jedeš do Indie, protože tam budeš někdo! Jenom tak před něčím uhýbáš, to je to!“

„A před čím?“ křičel bílý vzteky a strachem.

„Myslíš si, že Indové jsou prostší než my a že tě bude bavit být v jejich blízkosti a být nad nimi pánem,“ řekla. „A ještě přitom budeš mít pocit, že je to správné a že jim vládneš pro jejich dobro. Kdo jsi, aby sis osoboval tohle právo? Jakým právem chceš vládnout? Ta tvoje vláda smrdí. K čemu tam vládneš? Jen proto, aby tam všechno zmrtvělo a znanicovatělo jako tady!“

„Ani v nejmenším necítím žádné takové právo,“ namítl.

„Tak co tedy cítíš? Připadá mi to jako úplná nicota, co ty cítíš a necítíš.“

„A co cítíš ty?“ zeptal se. „Ty si v duchu neosobuješ nějaká práva?“

„Ano, protože jsem v tomhle proti tobě a všem těm tvým starým, mrtvým věcem,“ vykřikla.

Těmi posledními slovy, tou tvrdou pravdou, jako by mu vyrazila z ruky vlajku, kterou mával. Připadal si jako podřatý v kolenou, k ničemu. Zmocnila se ho strašlivá nevolnost, jako by mu opravdu někdo usekl nohy a on se nemohl hýbat a zůstalo mu jen zmrzačené

tělo bez nohou, závislé a k ničemu. Úděsný pocit bezmocnosti, jako by byl pouhou neživoucí figurkou, ho doháněl k šílenství, byl bez sebe.

Nyní, ač byl s ní, zachvacovala ho takhle vlastní smrt a žil jako tělo, z něhož vyprchal život. V tomto stavu neslyšel, neviděl, necítil, jeho život pokračoval pouze mechanicky.

Nenáviděl ji, jak jen v tomto stavu mohl nenávidět. Lstivě pomýšlel na způsoby, jak ji přimět, aby si ho vážila. Neboť ona si ho nevážila. Odjel od ní a nepsal jí. Flirtoval s jinými ženami, dokonce s Gudrun.

To ji velice rozzuřilo. Stále ještě silně žárlila na jeho tělo. S vášnivým vztekem mu vmetla do tváře, že jelikož není dost mužem, aby dokázal uspokojit jednu ženu, točí se kolem jiných.

„Tak já tě nedokážu uspokojit?“ zeptal se jí a opět silně zbledl.

„Ne,“ odpověděla. „Od toho prvního týdne v Londýně jsi mě nikdy neuspokojil. A teď už ti to vůbec nejde. Co to pro mě znamená, že mě máš –“

Pokřčila rameny a odvrátila se s výrazem chladné, lhostejné nicotnosti. Měl pocit, že ji snad musí zabít.

Když ho vyprovokovala až k šílenství, když uviděla, jak mu oči potemněly a šílí utrpením, pak zachvátila její duši velká muka, velké a nezdolné utrpení. A v tu chvíli ho milovala. Jak moc ho chtěla milovat! Její touha, aby byla schopna ho milovat, byla silnější než život a smrt.

A v takových chvílích, kdy šílel nad tím, jak ho ničí, kdy zničila veškeré jeho sebeuspokojení, zlomila jeho každodenní já a zbyl jen holý, rudimentární, prvotní muž, šílený z toho mučení, se její vášnivá snaha milovat ho stávala láskou, opět si ho vzala, s všepohlcující vášní spolu dosáhli vyvrcholení, a on věděl, že ji uspokojil.

Ale v tom všem už byl rozvíjející se zárodek smrti. Po každém styku byla její zmučená touha po něm, či po tom, co od něj nikdy nedostala, silnější, její láska beznadějnější. Po každém styku byla jeho šílená závislost na ní hlubší, jeho naděje, že bude silný a ve své síle si ji vezme, se oslabil. Cítil se jako pouhý její přívěsek.

Přišly Letnice, chystala se ke zkoušce. Měla si pár dní odpočinout. Dorothy zdědila rodinné jmění a koupila si domek v Sussexu. Pozvala je na pár dní k sobě.

Jeli do Dorothyina úhledného, nízkého domku na úpatí zvlněné sussexské krajiny. Zde si mohli dělat, co chtěli. Ursula vždycky toužila vylézt až na samý vrchol té pahorkatiny. Na kulatý vrcholek vedla bílá stezka. A ona tam musela jít.

Shora pak viděla kanál La Manche několik kilometrů odtud, moře na obzoru jemně se třpytící proti obloze, ostrov Wight, tyčící se jako stín v dálce, lesklou řeku klikatící se zvlněnou rovinou k moři, hrad Arundel jako zšeřelý masiv a pak zvlněnou, vysokou a hladkou pahorkatinu, která vytvářela vysokou, hladkou rovinu pod nebem a uznávala jedině nebesa v jejich skvělé, sluncem prozářené síle a trpěla jen pár keřů, které se vetřely na obzor mezi její velkou, nezdolnou masu a měnící se masu oblohy.

Dole viděla Ursula vesnice a lesy otevřené krajiny, neohroženě jedoucí vlak jako pěknou věcičku, která důležitě projíždí po lukách a mizí v průrvě mezi kopci, mává bílým proužkem páry, a celou dobu je přitom tak maličká. Tak maličká, a přece ji její odvaha nese z jednoho konce světa na druhý, až už není místo, kde ještě nebyla. A přesto – nebyla snad pahorkatina ve své velkolepé nedotknutelnosti, nesoucí údy i tělo slunce, vpíjející sluneční paprsky a mořský vítr a mořem zvlhlý mrak do své zlatavé kůže, s tou svou skvělou nehybností a klidem bytí – nebyla snad pahorkatina ještě úžasnější? Slepá, ubohá energická kuráž vlaku, který si to maličký supěl členitým terénem k mlhavosti moře, tak rychle a energicky, jí vháněla slzy do očí. Kam jede? Nejede nikam, pouze jede. Tak slepý, tak bez cíle či účelu, a přece tak uspěchaný! Seděla na starém prehistorickém valu a plakala, slzy jí tekly po tváři. Slepě a ošklivě podtuneloval vlak celý svět.

Ursula ležela tváří dolů na pahorkatině, která byla tak silná, které záleželo pouze na styku s věčnou oblohou, a přála si, aby se mohla stát silnou mohylou zřetelně se tyčící k obloze, s hrudí a údy vystavenými všem větrům a mrakům a slunci deroucím se z nich.

Musela však znovu vstát a shlížet ze svého slunečního stanoviště dolů a do dálky na tu členitou, rovnou zem s jejími vesnicemi a kouřem a energií. Vlak jí připadal tak krátkozraký, jak ubíhal do dálky, vesnice tak děsivé svou nepatrností, tak malicherné ve své činnosti.

Skrebenský chodil jako omámený, nevěděl, kde je, ani co tu s ní dělá. Veškerá její vášeň jako by se soustředila na toulky po pahorkatině, a když se musela vrátit na zem, byla zasmušilá. Tam nahoře se radovala a cítila se svobodná.

Už se s ním nechtěla milovat v domě. Řekla, že domy nesnáší, a zvláště nesnáší postele. V tom, jak chodil k ní do postele, bylo cosi nechutného.

Chtěla trávit noc nahoře na pahorkatině a chtěla, aby tam byl s ní. Léto zrovna začínalo a dny byly kouzelně dlouhé. Asi tak v půl jedenácté, když konečně padla modročerná tma, si vzali přikrývky a stoupali po strmé stezce k vrcholu pahorkatiny, on a ona.

Tam nahoře svítily velké hvězdy a země dole se hroužila do tmy. Tam nahoře s hvězdami si připadala svobodná.

V dálce viděli žlutá světla, ale bylo to daleko – na moři či na zemi. Cítila se svobodná nahoře mezi hvězdami.

Svlékla se a přinutila ho, aby se také svlékl. Běželi po hladké, bezměsíčné trávě, skoro dva kilometry od místa, kde si nechali oblečení. Běhali v temném, hebkém větru naprosto nazí, tak nazí jako sama pahorkatina. Vlasy měla rozpuštěné a vlály jí kolem ramenou, v sandálech na nohou běžela rychle, tou dlouhou cestou k rybníčku.

Hvězdy na kulatém rybníčku se ani nepohnuly. Ursula se tiše odvažila do vody, rukama se snažila hvězdy uchopit.

A pak se náhle otočila a rychle běžela zpátky. Byl tam, vedle ní, ale pouze trpěn. Byl tu jako záštita chránící ji před jejími strachy. Sloužil jí. Vzala si ho, držela ho v objetí, ještě víc si ho k sobě přitiskla, ale oči měla otevřené a dívaly se na hvězdy, jako by s ní spaly hvězdy a vstupovaly do neproniknutelné temnoty jejího lůna, konečně pronikly až tam. Nebyl to on.

Začalo svítat. Stáli spolu na vyvýšenině, na valu navršeném lidmi doby kamenné a čekali na světlo. Objevilo se nad zemí, ale země byla ještě temná. Ursula sledovala bledý proužek na obloze na pozadí temné země. Tma začala modrat. Z moře za ní vanul větřík. Jako by ubíhal k bledému proužku úsvitu. A on i ona stáli temní na výspě tmy a čekali na rozbřesk.

Světlo zesílilo a vytrysklo na tmavý safír průzračné noci. Světlo zesílilo, zbělalo, pak se na něm začal vznášet růžový ruměnec. Růžový ruměnec a pak žluť, bledá, nově vzniklá žluť a celé se to rozechvěle na okamžik zastavilo nad zdrojem na obzoru.

Růžová se vznášela a chvěla, zahořela, zaplanula přechodně v rudou, zatímco žlutá se valila ve velkých vlnách z toho neustále se zvětšujícího pramene, velké žluté vlny tryskaly na oblohu a rozstříkovaly se na tmu, která byla stále modřejší, bledší, až se brzy rozzářilo i to, co předtím bylo tmou.

Vycházelo slunce. Objevila se chvějivá, mocná, až děsivá záplava roztaveného světla. Pak vyplul a ukázal se samotný roztavený zdroj. Slunce se octlo na obloze, příliš silné, aby se na ně člověk mohl dívat.

A země pod ním byla tak nehnutá, tak mírumilovná. Jenom občas zakokrhá kohout. Jinak vše, od dalekých žlutých kopců až po borovice na úpatí pahorkatiny, opět vyplouvalo do bytí v záplavě nového, zlatavého stvoření.

Bylo to tak nevýslovně nehybné a slibné, ta zlatě nasvícená, vzdálená země, že se Ursulina duše rozkolísala a rozplakala. Náhle se na ni podíval. Slzy se jí hrnuly po tvářích, ústa se podivně křivila.

„Copak je?“ zeptal se jí.

Chvilí bojovala se svým hlasem, než s pohledem upřeným na rozzářenou, krásnou krajinu řekla:

„Je to taková krása.“ Byla tak krásná, tak dokonalá a tak čistá.

On si také uvědomoval, čím se Anglie za pár hodin stane – procitne v slepou, nízkou, namáhavou činnost, a všechno pro nic, bude dýmat špinavý kouř, pojedou na ní vlaky, budou se slepě prodírat vnitřnostmi země, a všechno pro nic. Zmocnil se ho děs.

Podíval se na Ursulu. Tvář měla mokrou od slz, velice jasnou, v zářivém světle vypadala jako proměněná. Nebylo na jeho ruce, aby utřela ty palčivé, průzračné slzy. Stál mimo, přemožen krutou neschopností.

Postupně se v něm vzrůstal velký, bezmocný smutek. Zatím se mu však dařilo s ním bojovat, bojoval za svůj život. Choval se velmi zamlkle, jako by nevnímal věci kolem sebe, jako by čekal na její rozsudek ohledně sebe.

Vrátili se do Nottinghamu, přiblížil se čas její zkoušky. Musela jet do Londýna. Nechtěla s ním však být v hotelu, najala si pokoj v tichém malém penzionu blízko Britského muzea.

Ty tiché obytné čtvrti Londýna velice zapůsobily na její mysl. Byly takové úplné. Jejich ticho a klid jako by uvěznilo její mysl. Kdo ji měl vysvobodit?

Večer, když měla za sebou praktickou část zkoušky, šel s ní na večeri do jednoho hotelu u řeky blízko Richmondu. Byl zlatavý, krásný večer, voda žlutá a bílá, sluneční plachty na loďkách šarlatově pruhované a pod stromy modré stíny.

„Kdy se vezmeme?“ zeptal se jí klidně a prostě, jako by to byla pouhá otázka pohodlí.

Sledovala pohybující se loďky na řece. Pohlédl na její zlatavý, zmatený *museau*. Stáhlo se mu hrdlo.

„Nevím,“ odpověděla.

V hrdle pocítil žhavý smutek.

„Proč nevíš – ty se nechceš vdát?“ zeptal se jí.

Pomalou otáčela hlavu a její zmatená tvář, podobná tváři chlapce a bez výrazu, protože se snažila myslet, vzhlédla směrem k němu. Neviděla ho, protože se zamyslela. Nevěděla tak úplně, co řekne.

„Myslím, že se nechci vdávat,“ odpověděla a její naivní, utrápené a zmatené oči na chvíli ulpěly na jeho a pak se zase zamyšleně odvrátily.

„Myslíš tím nikdy, nebo zatím ne?“ zeptal se.

Hrdlo se mu sevřelo ještě víc, tvář měl znetvořenou, jako by ho někdo škrtil.

„Myslím nikdy,“ odpovědělo za ni jakési vzdálené já. Jeho znetvořená, škrcená tvář se na ni pár okamžiků beze změny dívala a pak se mu z hrdla vydral podivný zvuk. Ona se lekla, vzpamatovala se a zděšeně ho uviděla. Učinil podivný pohyb hlavou, brada mu šklubla směrem k hrdlu, znovu se ozvalo to zvláštní škytnutí, tvář se mu znetvořila jako šílenci a rozplakal se, plakal slepě a usedavě, jako by v něm praskla pružina ovládnutí.

„Tony, prosím tě, ne,“ vykřikla v úleku.

Drásalo jí to všechny nervy, vidět ho takhle. Začal šátrat po židli, aby vstal. Plakal však nezvladatelně, nehlučně, s tváří zkřivenou a znetvořenou jako maska, nezvyklými vráskami na tváři se mu valily slzy. Slepě, s tváří neustále pokřivenou v té strašné masce nahnátl klobouk a poslepu scházel z terasy: bylo osm hodin, ale ještě prudké světlo. Ostatní lidé civěli. Velice rozrušená, zčásti podrážděná, zůstala u stolu, zaplatila číšníkovi půl sovereignu, sebrala svůj žlutý hedvábný kabát a šla za Skrebenským.

Uviděla ho, jak chodí křehkými, slepými kroky po cestě kolem řeky. Podle podivné topornosti a napětí jeho postavy poznala, že stále ještě pláče. Rozběhla se rychle za ním a vzala ho v podpaží.

„Tony,“ křičela, „prosím tě, neplač! Co se ti stalo? Proč to děláš? Neplač. Není to nutné.“

Slyšel ji a její slova krutě, zpochybnila jeho mužství. Ale přesto se nemohl ovládnout. Tvář i hrud' se mu otrásaly křečovitým pláčem, jakoby automatickým. Jeho vůle a vědomí s tím neměly nic společného. Prostě nemohl přestat.

Kráčela vedle něj a držela ho za paži, zamlklá podrážděním, zmatkem a bolestí. Šel nejspíše jako slepec, protože mysl mu oslepil pláč.

„Pojeďme domů. Vezmeme si taxi, ano?“ navrhl.

Nemohl jí věnovat pozornost. Velice rozrušená a rozčilená neurčitě mávla na taxík, který projížděl pomalu kolem. Šofér zasalutoval a zastavil. Otevřela dvířka a postrčila Skrebenského dovnitř, pak se sama posadila. Hlavu držela zpříma, ústa pevně sevřená, vypadala tvrdě, chladně a zahanbeně. Cukla sebou, když se na ni otočila

brunátná tvář řidiče, plnokrevný, živočišný obličej s černým obočím a hustým, krátce přistřiženým knírem.

„Kampak to bude, paní?“ zeptal se a ukázal bílé zuby. Na chvíli ji to opět rozrušilo.

„Rutland Square 40,“ řekla.

Rukou se dotkl štítku čepice a pomalu rozjel auto. Jako by se s ní spolčil. Oba si Skrebenského nevšímalí.

Ten seděl v taxíku jako polapený, tvář mu stále ještě cukala, občas trochu zavrtěl hlavou, aby setřásl slzy. Rukama vůbec nehýbal. Nemohla snést pohled na něj. Seděla se vzpřímenou hlavou, tváří k okénku.

Nakonec, když opět začala ovládat sama sebe, se k němu otočila. Byl mnohem klidnější. Tvář měl mokrou, občas mu v ní škublo, ruce stále ještě ležely bez hnutí. Oči se však dost zklidnily, jako obloha umytá deštěm, naplnily se bledým světlem a znehybněly, skoro jako oči ducha.

V lůně jí vyšlehla bolest pro něj.

„Nevěděla jsem, že ti ublížím,“ řekla a lehce, zkusmo mu položila ruku na paži. „Ta slova jsem vyřkla nevědomky. Vlastně nic neznamenala.“

Zůstal zcela nehybný, slyšel, ale byl vyplakaný dobleda a nic necítil. Čekala a sledovala ho, jako by byl nějaký zvláštní, nepochopitelný tvor.

„Nebudeš už plakat, že ne, Tony?“

Pocítil palčivou hanbu a zatrpkllost vůči ní. Všimla si, jak má mokrý knír. Vytáhla kapesník a začala mu utírat tvář. Řidič k nim seděl otočený mohutnými, nehybnými zády, jako by je vnímal, ale byli mu lhostejní. Skrebenský se ani nepohnul, když mu Ursula otírala tvář, jemně, opatrně, a přesto nešikovně, ne tak dobře, jako by si ji utřel sám.

Její kapesník byl příliš malý. Brzy se promáčel. Nahmátla mu v kapse jeho vlastní. Ten byl větší a ona mu pečlivě osušila tvář. Celou dobu zůstal bez hnutí. Pak si přitáhla jeho hlavu a políbila ho. Tvář měl chladnou. Zabolelo ji srdce. Viděla, jak se mu rychle znovu

hrnou slzy do očí. Jako by byl dítě, opět mu utřela oči. Teď však i ona byla na pokraji slz. Zkousla si dolní ret.

Seděla tedy bez hnutí, ze strachu, že také začne plakat, seděla blízko něj a hřejivě, milujícím a pevně ho držela za ruku. Mezitím auto jelo dál a začal se snášet hebký slunovratný soumrak. Dlouhou chvíli seděli bez hnutí. Jenom občas stiskla v ruce jeho ruku těsněji, milujícím, pak postupně stisk povolila.

Padl soumrak. Objevilo se světlo či dvě. Řidič zastavil, aby rozsvítil. Skrebenský se poprvé pohnul, naklonil se dopředu a sledoval řidiče. Jeho tvář měla též nehybný, očištěný, téměř dětský a neosobní výraz.

Uviděli podivný, zakulacený, tmavý obličej šoféra, který zpod svraštělého obočí napínal oči do lampy. Ursula se zachvěla. Byla to téměř tvář živočicha, nicméně rychlého, silného a opatrného živočicha, který je vnímal, měl je téměř ve své moci. Přitiskla se víc ke Skrebenskému.

„Lásko?“ řekla tázavým tónem, když se auto opět rozjelo.

Nepohnul se, ani nehlesl. Nechal ji, aby ho držela za ruku, dovolil, aby se v houstnoucí tmě natáhla a políbila ho na nehybnou tvář. Pláč utichl – už nechtěl plakat. Vzchopil se a byl opět sám sebou.

„Lásko moje,“ opakovala ve snaze upoutat jeho pozornost. Ale zatím to nebylo možné.

Díval se na silnici. Projížděli kolem Kensingtonských zahrad. Poprvé otevřel rty.

„Mohli bychom vystoupit a jít do parku?“ zeptal se.

„Ano,“ odpověděla nejistě, protože nevěděla, co se chystá.

Po chvíli sundal dorozumívací troubu z háčku. Viděla, jak podsaditý, silný a soběstačný šofér naklonil hlavu.

„Zastavte u Hyde Park Corner.“

Tmavá hlava přikývla, auto jelo nezměněnou rychlostí dál.

Brzy zastavili. Skrebenský muži platil. Ursula poodstoupila. Uviděla, jak muž zasalutoval, když dostal spropitné, a pak, než opět auto rozjel, se otočil a věnoval jí ten hbitý, mocný, živočišný pohled,

oči velice zaostřil a bělmo se mu zachvělo. Pak se rozjel do hustého provozu. Nechal ji jít. Měla z něj strach.

Skrebenský s ní zašel do parku. Dosud tam hrála kapela a park se hemžil lidmi. Naslouchali vlnivému tónu hudby a pak odešli stranou na temnou lavičku, kde seděli těsně u sebe, ruku v ruce.

Konečně se ho, jakoby uprostřed ticha, zeptala: „Co se tě tak dotklo?“

Ona to skutečně nechápala.

„Když jsi řekla, že si mě nikdy nevezmeš,“ odpověděl s dětskou prostotou.

„Ale proč se tě to tak dotklo?“ ptala se dál. „Nemusíš si zase tak brát všechno, co řeknu.“

„Já nevím – nechtěl jsem,“ řekl pokorně a zahanbeně.

Láskyplně mu znovu stiskla ruku. Seděli blízko sebe, díval se, jak kolem chodí vojáci se svými dívkami, myriády světél putovaly po širokých třídách, které sousedily s parkem.

„Nevěděla jsem, že ti na tom tak záleží,“ řekla také pokorně.

„Já taky ne,“ odpověděl. „Úplně mě to vzalo. – Ale záleží – nejvíc ze všeho na světě.“

Hlas měl tak klidný a bezbarvý, že jí srdce zbledlo strachy.

„Lásko moje!“ řekla a přimkla se k němu. Ale neříkala to z lásky, ale ze strachu.

„Ze všeho na světě nejvíc – nezáleží mi na ničem jiném – ani v životě, ani po smrti,“ vyřkl tímž vyrovnaným, bezbarvým hlasem tu zásadní pravdu.

„Na čem ti záleží nejvíc?“ zašeptala zachmuřeně.

„Na tobě – abys byla se mnou.“

A znovu se bála. Nechá se tím přemoci? Krčila se blízko něj, těsně vedle něj. Seděli naprosto bez hnutí, naslouchali silnému, těžkému, rytmičkému hluku města, šepotu milenců procházejících kolem, krokům vojáků.

Zachvěla se.

„Je ti zima?“ zeptal se jí.

„Trošku.“

„Půjdem se někam navečeřet.“

Byl teď klidný a rozhodný, vzdálený a velmi krásný. Jako by ji měl v nějaké podivné, chladné moci.

Zašli do restaurace a pili chianti. Ale jeho bledost nemizela.

„Nechod' ode mě dneska večer pryč,“ řekl nakonec s prosbou v očích. Byl tak divný a neosobní, že se bála.

„Ale co tomu řeknou tam, kde bydlím,“ namítla se zachvěním.

„Vysvětlím jim to – vědí, že jsme zasnoubení.“

Seděla bledá a němá. Čekal.

„Půjdem?“ zeptal se nakonec.

„Kam?“

„Do nějakého hotelu.“

V srdci se zatvrdila. Mlčky souhlasně vstala, ale nyní byla chladná a neskutečná. Nicméně mu to nemohla odmítnout. Připadalo jí to jako osud, osud, o který nestála.

Šli někam do italského hotelu a dostali ponurý pokoj s velkou postelí, čistý, ale ponurý. Na stropě nad postelí byl vymalovaný medailon s kyticí. Připadal jí hezký.

Přišel k ní a přimkl se k ní velice těsně, bylo to jako ocelové sevření. Zvedla se v ní vášeň, divoká, ale chladná. Nicméně ten večer zažili spolu nespoutanou, nedozírnou, dobrou vášeň. Spal pak s ní v těsném objetí. Celou noc ji pevně objímal. Nechala se, byla svolná, ale sama nespala hlubokým, skutečným spánkem.

Ráno ji probudilo šplíchnutí vody na dvoře a sluneční svit proudící sem mříží na okně. Měla pocit, že je v cizině. A Skrebenský se k ní tiskl jako upír.

Ležela bez hnutí a přemýšlela, zatímco on ji jednou rukou objímal, hlavu měl opřenou o její ramena, tělo o její tělo, hned za ní. Ještě spal.

Dívala se, jak sem žaluziemi padají pruhy slunečního světla a její bezprostřední okolí zmizelo.

Octla se v nějaké jiné zemi, v nějakém jiném světě, kde se rozplynuly a zmizely staré zábrany, kde se člověk pohyboval volně, nebál se svého bližního, nemusel si dávat pozor, ani se hájit, byl klidný,

lhostejný, uvolněný. Toulala se svobodně a volně v jakémsi stříbrném světle. Pouta světa se rozlomila. Tenhle anglický svět zmizel. Uslyšela dole na dvoře někoho volat: „Giovanni – Giovanni!“

A věděla, že se octla v nové zemi, v novém životě. Bylo moc příjemné takhle bez hnutí ležet a v duchu se volně a prostě toulat stříbrným světlem nějakého jiného, prostšího a přirozenějšího světa.

Ale neustále tu čekala ta neblahá předtucha, aby se jí zmocnila. Začala si víc uvědomovat Skrebenského. Poznala, že se probouzí. Musí se v duchu přizpůsobit, kvůli němu se musí rozloučit s tím dalším světem.

Poznala, že už nespí. Ležel bez hnutí, vědomě nehybný, ne jako když spal. Pak ji téměř křečovitě stiskl v náruči a napůl bázně se zeptal:

„Spala jsi dobře?“

„Moc dobře.“

„Já taky.“

Odmlčeli se.

„A miluješ mě?“ zeptal se.

Otočila se a věnovala mu pátravý pohled. Jako by byl někde mimo ni.

„Ano,“ odpověděla.

Řekla to však z pouhé samolibosti, a protože si nepřála další trápení. Opět se podivně odmlčeli, což ho děsilo.

Leželi v posteli dost dlouho, pak zazvonil, aby jim přinesli snídani. Chtěla jít rovnou pryč, až vstanou. V tomto pokoji byla spokojená, ale pomyšlení na pohledy cizích lidí dole v hale ji znepokojovalo.

Mladý Ital, Sicilan s tmavou, mírně poďobanou tváří v jakési šedé kazajce zapnuté až ke krku, se objevil s podnosem. Ve tváři měl téměř africkou nevyrůbitelnost, netečnost a neproniknutelnost.

„Člověk si připadá jako v Itálii,“ řekl mu Skrebenský bodře. Na tváři toho chlapíka se objevil nepřítomný, téměř báznivý výraz. Nerozuměl.

„Je to tu jako v Itálii,“ vysvětlil mu Skrebenský.

Italovi probleskl ve tváři nechápavý úsměv, vyložil jídlo z podnosu a zmizel. Nerozuměl, nechtěl nic pochopit, zmizel ode dveří jako napůl ochočené divoké zvíře. Ursula se mírně zachvěla, když si uvědomila tu hbitou, ostře vnímavou a zaujatou živočišnost toho člověka.

Skrebenský jí to ráno připadal krásný, tvář měl zněžnělou a prosycenou utrpením a láskou, pohyboval se klidně a jemně. Připadal jí krásný, ale s chladným odstupem se od něj vzdalovala. Jako by neustále musela snášet tu vzdálenost, která je rozdělovala. Ale on si toho nebyl vědom. Dnes ráno byl prosycen a krásný. Obdivovala jeho pohyby, to, jak si mazal med na rohlík či naléval kávu.

Když posnídali, ležela opět bez hnutí na polštářích, zatímco on se šel umýt. Dívala se, jak se myje houbou a pak se rychle osuší ručníkem. Tělo měl krásné, pohyboval se zaujatě a rychle, obdivovala ho a oceňovala ho bez jakýchkoli námitek. Jako by mu teď už nic nechybělo. Nevzbouzel v ní žádnou bohatou plodnost. Jako by byl dokončený, hotový. Znala ho skrz naskrz, žádná jeho stránka už jí neslibovala nic neznámého. Oceňovala ho dojemně, téměř vášnivě, ale necítila v něm už ten strašlivý zázrak, ten bohatý strach, to spojení s neznámem, či uctívání lásky. On si toho však nebyl vůbec vědom. Tělo měl klidné a naplněné, žíly plné uspokojení, byl šťastný, nic mu nechybělo.

Vrátila se domů, ale tentokrát jel s ní. Chtěl být u ní. Chtěl, aby se za něj vdala. Byl už červenec a na začátku září se měl plavit do Indie. Nemohl snést pomyšlení, že by tam jel sám. Ursula musí jet s ním. Nervózně se jí držel nablízku.

Zkoušky skončily, vysokou školu měla za sebou. Zbývalo jí buď se vdát, nebo začít znovu pracovat. Nezažádala si o žádné místo. Všichni měli za to, že se vdá. Indie ji lákala – ta neznámá, neznámá země. Avšak když pomyslela na Kalkatu, Bombaj či Simlu s jejich evropskými obyvateli, nepřipadala jí Indie o nic lákavější než Nottingham.

U zkoušky neuspěla, propadla, nedosáhla titulu. Byla to pro ni rána. Zatvrdila se v duši.

„Nevadí,“ říkal jí. „Co na tom, jestli jsi bakalářka humanitních věd Londýnské univerzity? Co víš, to víš, a pokud budeš paní Skrebenská, ten titul je stejně k ničemu.“

Místo aby ji to utěšilo, ještě víc se zatvrdila a znečitlivěla. Stála teď před osudovým rozhodnutím. Měla si vybrat, zda chce být paní Skrebenská, nebo dokonce baronka Skrebenská, manželka poručíka u královských ženistů, či sapérů, jak jim říkal, a žít s evropským obyvatelstvem v Indii – nebo zůstat Ursulou Brangwenovou, neprovdanou učitelkou. Střední stupeň zkoušky ji kvalifikoval. Patrně by i teď mohla snadno dostat místo pomocné učitelky na jedné ze středních škol, možná dokonce na gymnázium ve Willey Green. Co si zvolí?

Nejvíce nesnášela pomýšlení, že by se zase nechala spoutat učním. To si z duše ošklivila. Nicméně když si představila, že by se vdala a žila se Skrebenským mezi evropským obyvatelstvem v Indii, cosi se jí vzpříčilo v duši. Nemohla se rozhodnout, uvízla v mrtvém bodě.

Skrebenský čekal, ona čekala, všichni čekali na rozhodnutí. Když s ní mluvil Anton a rafinovaně se jí snažil vemluvit představu sebe jako manžela, věděla, jak jeho slova padají naprosto mimo. Na druhé straně, když navštívila Dorothy a probíraly tu záležitost spolu, měla pocit, že si ho vezme brzy, hned, jako výraz odmítnutí Dorothyiných názorů.

Celá situace byla skoro k smíchu.

„Ale miluješ ho?“ ptala se Dorothy.

„To není otázka lásky,“ odpověděla Ursula. „Miluju ho dost – určitě víc než kohokoli jiného na světě. A už nikdy nikoho nebudu milovat stejně. Sklidili jsme jeden z druhého to nejlepší. Ale na lásce mi nezáleží. Nemá pro mě cenu. Je mi jedno, jestli miluju, nebo ne, jestli se mi dostává lásky, nebo ne. Co to pro mě znamená?“

Pokřčila rameny v nelítostném, hněvivém opovržení.

Dorothy se nad tím zamyslela, měla na ni vztek a bála se.

„A na čem ti tedy záleží?“ zeptala se podrážděně.

„Nevím,“ odpověděla Ursula. „Ale spíš na něčem neosobním. Láska – láska – láska – co to znamená – co to obnáší? Pouhé osobní uspokojení. Nikam to nevede.“

„To se snad nečeká, že by někam vedla, ne?“ ozvala se Dorothy výsměšně. „Měla jsem za to, že je to cíl sám pro sebe.“

„No a co tedy má znamenat pro mě?“ vykřikla Ursula. „Jako cíl sám pro sebe bych mohla milovat stovku mužů, jednoho po druhém. Proč bych měla skončit nějakým Skrebenským? Jestli je láska cílem sama o sobě, tak proč bych neměla pokračovat a milovat všechny typy, které se mi líbí, jednoho po druhém? Je spousta mužů, kteří nejsou Anton a které bych mohla milovat – které bych ráda milovala.“

„Pak ho tedy nemiluješ,“ řekla Dorothy.

„Říkám ti, že ano – docela dost a možná víc, než bych milovala kohokoli z těch ostatních. Jenomže je spousta věcí, které nemá Anton a které bych milovala u ostatních mužů.“

„Co například?“

„Na tom nezáleží. Ale jakési silné pochopení u některých, a pak důstojnost, přímost, cosi nezpochybnitelného, co mají pracující muži, a taky veselou, lehkomyšlnou vášnivost, kterou někdy vidíš – muže, který by dokázal opravdu hodit věci za hlavu –“ Dorothy cítila, že Ursula už touží po něčem jiném, po něčem, co jí tento muž neposkytuje.

„Problém je tedy v tom, co vlastně chceš,“ navrhla Dorothy. „Jsou to jen jiní muži?“

Ursula zmlkla. Toho se sama děsila. Že by to byla prostě promiskuita?

„Protože jestli to tak je,“ pokračovala Dorothy, „měla by sis raději vzít Antona, protože to druhé může skončit jedine špatně.“

Takže Ursula si ze strachu ze sebe měla vzít Skrebenského.

Měl nyní hodně co na práci, protože se připravoval do Indie. Musel navštěvovat příbuzné a uzavírat obchodní smlouvy. Byl si nyní Ursulou téměř jist. Zdálo se, že se podvolila. A z něj jako by se opět stal důležitý, sebejistý muž.

Nastal první srpnový týden a on měl navštívit velký dům své pratety na lincolnshirském pobřeží, kde se měla sjet velká společnost, na kterou si teta potrpěla. Měli hrát tenis, golf, jezdit v automobilech a na motorových člunech. Ursula dostala pozvání, aby tam s nimi strávila týden.

Jela tam poněkud nerada. Sňatek byl víceméně stanoven na osmadvacátého. Do Indie měli vyrazit pátého září. Jedno podvědomě cítila – že do Indie nikdy nepopluje.

Jakožto důležití hosté – protože měli před svatbou – dostali s Antonem pokoje ve velkém bungalovu. Měl rozlehlou halu uprostřed, dvě menší pracovny a dvě chodby, z nichž vedly dveře do osmi či devíti ložnic. Skrebenský dostal pokoj na jedné chodbě, Ursula na protilehlé. Cítili se mezi tolika lidmi ztracení.

Avšak protože byli milenci, měli dovoleno chodit si venku o samotě, jak chtěli. Přesto se cítila uprostřed těch neznámých lidí cize, byla nesvá, jako by tu postrádala soukromí. Nebyla zvyklá na takové uzavřené společnosti. Naháněly jí strach.

Připadala si odlišná od nich všech s tou jejich přízemní, lehkou a povrchní důvěrností, která jako by je nic nestála. Bylo to jakési rádobí originální nekonvenční prostředí. To se jí nelíbilo. V případě větší společnosti, u sešlostí různých lidí měla raději formálnost. Měla pocit, že nečiní dojem, který se od ní čeká. Neuměla to, nebyla krásná, nebyla nic.

I před Skrebenským si připadala nedůležitá, téměř méněcenná. On se své role mezi ostatními dokázal zhostit velice dobře.

Vyšli spolu do temného večera. Za mraky prosvítal měsíc, vrhal rozptýlené světlo, chvílemi zazářil matnou perletí. Kráčeli spolu po mokřích, zvlněných písčínách u moře, naslouchali běhu dlouhých, těžkých vln, které se přízračně bělaly a šuměly.

Cítil se sebejistě. Jak šla, jemného hedvábí jejích šatů – nabírané sukně z modrého šantungu – se zmocnil vítr vanoucí od moře, látka pleskala a lepila se jí na nohy. Nebylo jí to příjemné. Jako by ji všechno prozrazovalo a ona se nedokázala vzchopit k odmítnutí, byla tak zmatená.

Vedl ji dál k závětrí mezi písečnými dunami, skrytému uprostřed sedých trnitých keřů a šedé, lesknoucí se trávy. Přitiskl ji k sobě a ucítil celé to pevné, nevýslovně žádoucí tělo pod jemným hedvábím, které jí povívalo kolem nohou. To hedvábí, jež ohnivě obepínalo tu skrytou, a přece odhalovanou zaoblenost a pevnost jejího těla, jako by jím projíždělo jako oheň a rozpalovalo mu mozek jako síru. Líbil se jí ten elektrický oheň hedvábí pod jeho rukama na jejích údech, ten oheň přeskočil k ní, jak se přibližoval k odhalení. V odpověď se chvěla jako gejzír zelektrizovaného, pevného plynutí. Přesto si nepřipadala krásná. Celou dobu měla pocit, že pro něj není krásná, pouze vzrušující. Nechala ho, aby se jí zmocnil, a on jako by šílel vzrušenou vášní. Ale ona, když potom ležela na chladném, jemném písku a dívala se vzhůru na mračnou, jemně světélkující oblohu, měla pocit stejného chladu jako předtím. A přece on ztěžka dýchal a připadal jí téměř divošky uspokojený. Jako by se pomstil.

Jemný vánek rozkymácel mořskou travu a otřel se jí o tvář. Kde je to vrcholné naplnění, které nikdy nezažije? Proč je tak chladná, nevzrušená, lhostejná?

Když se vraceli domů a ona uviděla ta mnohá, ohavná světlá bungalowu, seskupení několika bungalowů, tiše jí řekl:

„Nezamykej se.“

„Tady bych to radši udělala,“ odpověděla.

„Ne, ne. Patříme k sobě. Nepopírejme to.“

Neodpověděla a on si její mlčení vysvětlil jako souhlas.

V pokoji bydlel s jiným mužem.

„Doufám,“ začal Anton, „že se nevzbouří celý dům, když přejdu do příjemnějších končin na druhou stranu.“

„Pokud se to obejde bez rámusu a nevstoupíte do nesprávných dveří,“ řekl druhý muž a uložil se k spánku.

Skrebenský vyšel v pruhovaném pyžamu. Přešel velkou jídelnu, kde ještě žhnul oheň a bylo cítit doutníky, whisky a kávu, vstoupil do protější chodby a našel Ursulin pokoj. Nespala a oči měla rozšířené utrpením. Byla ráda, že přišel, byť jen pro útěchu. Bylo jí útěchou, když ji objímal a cítila na sobě jeho tělo. Jak cizí jí připadaly

jeho paže a tělo! Ale přesto ne tak hrozně cizí a nepřátelské jako po-
ciťovala zbytek domu.

Nechápala, jak tady může tak trpět. Byla zdravá a ohromně ji
všechno zajímalo. Hrála tenis a učila se golf, veslovala a plavala na
hloubce v moři a všechno se jí doopravdy líbilo, byla nadšená.
A přesto se celou tu dobu mezi ostatními cítila jako v šoku
a nedůvěřivě, jako by se její nespoutaně citlivá nahota odhalovala
tvrdému, brutálnímu a materiálnímu působení těch ostatních.

Dny plynuly nepozoruhodně v plném, téměř namáhavém těles-
ném vyžití. Skrebenský byl jedním uprostřed ostatních, až přišel ve-
čer, a pak ji měl pro sebe. Dopřáli jí velkou svobodu a zacházelo se
s ní velice uctivě, jakožto s dívkou na prahu manželství, chystající se
odjet na jiný kontinent.

Potíž nastávala večer. Tehdy ji přepadala touha po čemsi nezná-
mém, vášeň pro cosi, co nedokázala pojmenovat. Když padl sou-
mrak, chodila sama po pobřeží v očekávání, v očekávání čehosi, jako
by šla na schůzku. Slaná a trpká vášeň moře, jeho lhostejnost vůči
zemi, jeho houpavý, rozhodný pohyb, jeho síla a účinnost a jeho
palčivá sůl jako by v ní vzbuzovaly téměř šílenství, jako by ji mučily
nekonečnými náznaky naplnění. A pak jako člověk přišel Skreben-
ský, Skrebenský, kterého znala, kterého měla ráda, který byl přitaž-
livý, ale jehož duše ji s těmi silnými vlnami nemohla obsáhnout, ani
ji nemohl svou hrudí přimět k palčivé, slané vášni.

Jednou vyšli po večeri ven, přes rovinaté golfové hřiště k dunám
a k moři. Na nebi svítily malé, zastřené hvězdy, všude byl klid a husté
šero. Šli spolu mlčky, s námahou se brodili těžkým sypkým pískem
průrvy mezi dunami. Šli mlčky v té rovnoměrné, slabé tmě do tem-
nějšího stínu písečných dun.

Náhle, když přecházela těžkou písečnou úžinu, Ursula zvedla
hlavu a ucukla, protože se na okamžik poděsila. Před ní se objevila
silná bělost, měsíc svítil jako kulatá dvířka pece, z nichž vychází záře
měsíčního svitu na přímořskou polovinu světa, oslepující, děsivá
záře bílého světla. Vykřikli a na chvíličku ustoupili do stínu. Měl
pocit, jako by se mu odhalila hrud', v níž se skrývala tíže tajemství.

Měl pocit, že se rozplývá do nicoty jako korálek, který rychle mizí v žhnoucím plameni.

„To je nádhera!“ vykřikla Ursula polohlasem. „To je nádhera!“

A popošla vpřed, ponořila se do toho. On šel za ní. Ona jako by splývala s tou září, směrem k měsíci.

Píščiny vypadaly jako stříbrný prach, moře se pohybovalo v jednotném jasu, vybíhalo k nim a ona šla naproti postupující, pableskující, vzlínavé vodě. Nabízela svá ňadra měsíci, břicho blyštivé, dmoucí se vodě. On stál v pozadí zahalen, jako stín věčně se rozplývající.

Stála na kraji vody, na kraji jedolité, pableskující vodní masy a vlna se jí přelila přes nohy.

„Chci jít,“ volala silným, pronikavým hlasem. „Chci jít.“

Uviděl měsíční světlo na její tváři, vypadala jako z kovu, slyšel její zvonivý, kovový hlas, který mu připadal jako hlas harpyje.

Jako číhající, posedlý tvor pobíhala na kraji vody a on za ní. Viděl pěnu vlny a za ní tvrdou, průzračnou vodu, jak zavířila u jejích nohou a kotníků. Mávala rukama, aby udržela rovnováhu, čekal, že ji každou chvíli uvidí, jak oblečená vejde do moře a nechá se unášet proudem.

Avšak otočila se a popošla k němu.

„Chci jít,“ vykřikla znovu vysokým, tvrdým hlasem, který připomínal skřek racků.

„Kam?“ zeptal se jí.

„Nevím.“

Popadla ho za paži, pevně ho uchopila jako svého zajatce a vedla ho kousek dál podél oslepující, omračující vody.

Pak ho tam v té velké světelné záři pevně sevřela, jako by náhle v sobě měla ničivou sílu, objala ho a pevně stiskla v objetí, zatímco její ústa hledala jeho v tvrdém, rvoucím, stále se stupňujícím polibku, až jeho tělo ztratilo v jejím sevření veškerou sílu, srdce se rozplývalo strachy z toho divokého polibku zobance harpyje. Voda jim opět šplouchala na nohy, ale ona si toho nevšimla. Jako by o tom vůbec nevěděla, jako by tlačila svými zobancovými ústy, až by dosáhla jeho srdce. Pak se konečně odtrhla a pohlédla na něj – pohlédla na něj. Věděl, co chce. Vzal ji za ruku a vedl ji po pobřeží zpátky

k dunám. Šla mlčky. Měl pocit, jako by ho čekala osudová zkouška a byla to otázka života či smrti. Vedl ji k temnému dolíku.

„Ne, tady,“ řekla a popošla k svahu zaplavenému měsíčním světlem. Ležela bez hnutí, dokořán otevřenýma očima sledovala měsíc. Přistoupil k ní rovnou, bez jakékoli milostné přede hry. V pevném sevření ho tiskla k sobě. Zápas, boj o naplnění byl hrozivý. Trval tak dlouho, až začal trýznit jeho duši, až podlehl, vzdal se, jako by byl mrtvý, a ležel s tváří zabořenou zčásti do jejích vlasů, zčásti do písku, bez hnutí, jako by už měl zůstat bez hnutí navždy, skryt ve tmě, pohřben, chtěl být pouze pohřben v božské temnotě, pouze to a nic víc.

Jako by omdlel. Trvalo dlouho, než přišel k sobě. Uvědomil si, jak se jí zvedají řadra. Vzhlédl. Její tvář ležela v měsíčním svitu jako obraz, oči dokořán otevřené a nehybné. Avšak z těch očí se pomalu začala kutálet slza, a jak klouzala po tváři dolů, třpytila se v měsíčním svitu.

Měl pocit, jako by mu do toho již mrtvého těla ještě někdo vrážel nůž. S hlavou nepohodlně pozdviženou se díval, na pár minut úplně zkoprněl a sledoval ten neměnný, nehybný obličej, v měsíčním světle působící jako kov, ty nehybné, nevidoucí oči, v nichž se pomalu tvořily slzy, chvěly se s třpytným měsíčním světlem, pak zalily oči, přetekly a kanuly po tváři, slzy zatížené měsíčním svitem kanuly do tmy, aby dopadly do písku.

Postupně se odvrátil, jako by se bál, odvrátil se – ona se nepohnula. Letmo na ni pohlédl – ležela jako předtím. Dokáže se odpoutat? Otočil se, uviděl otevřené pobřeží jasně před sebou a vrhl se pryč, dál a dál, ještě dál od té hrozivé postavy, která ležela natažená v měsíčním světle na písčínách a po nehybné, věčné tváři jí kanuly slzy na zem.

Měl pocit, že jestli ji bude muset ještě někdy uvidět, zláme mu to kosti, rozdrť tělo, bude navždy zničen. A zatím pořád ještě miloval své živé tělo. Toulal se daleko, daleko, až se mu zatemnil mozek a ztrácel vědomí únavou. Pak se stočil do klubička v té nejhlubší tmě, kterou mohl najít, pod mořskou travu a ležel tam bez vědomí.

Ona se postupně zbavila té napjaté, mučivé křeče, třebaže každý pohyb jí působil těžkou bolest. Postupně pozvedla své mrtvé tělo

z písku a konečně vstala. Nyní pro ni neexistoval měsíc ani moře. Vše pominulo. Vláčela své mrtvé tělo k domu, do svého pokoje, kde bezvládně ležela.

S ránem zase musela přistoupit na povrchní život. Ale ve svém nitru cítila jen chlad, mrtvost, netečnost. Skrebenský se objevil u snídaně. Byl bledý a bez výrazu. Nedívali se na sebe, ani spolu nemluvili. Kromě běžného, triviálního hovoru slušných lidí neměli nic společného, nemluvili o tom, co mezi nimi bude během dvou zbývajících dnů jejich pobytu. Byli jako dva mrtví, kteří se neodvažují rozpoznat, ani jeden druhého vidět.

Pak si zabalila kufr a oblékla se na cestu. Několik hostů odjíždělo společně, chystali se na stejný vlak. Už nebude mít příležitost s ní promluvit.

V poslední minutě zaklepal na její dveře. Stála s deštníkem v ruce. Zavřel za sebou. Nevěděl, co říci.

„Skoncovala jsi se mnou?“ zeptal se konečně a pozvedl hlavu.

„Já ne,“ odpověděla. „Ty jsi skoncoval se mnou – skoncovali jsme jeden s druhým.“

Podíval se na ni, na její uzavřenou tvář, která mu připadala tak krutá. A věděl, že už se jí nikdy nemůže dotknout. Vůli měl zlomenou, byl těžce otupený, ale lpěl na životě svého těla.

„Co jsem tedy provedl?“ zeptal se poněkud hádavým tónem.

„Nevím,“ řekla týmž bezbarvým hlasem bez citu. „Je konec. Nepovedlo se nám to.“

Mlčel. Ta slova mu stále ještě pálila vnitřnosti.

„Je to moje chyba?“ zeptal se, když konečně vzhlédl, aby se postavil poslední ráně.

„Nedokázal jsi“ začala. Ale nemohla dál.

Odvrátil se ze strachu, že by slyšel víc. Začala si sbírat zavazadla, kapesník, deštník. Musela odjet. Čekal na ni, až odjede.

Konečně přijel kočár a ona odjela s ostatními. Když zmizela z dohledu, zmocnila se ho velká úleva, příjemná každodennost. V okamžiku vše zmizelo. Byl až dětinsky příjemný a společenský po celý den. Udivilo ho, že život může být tak pěkný. Byl lepší než

předtím. Jak prosté – že se jí zbavil! Jak přátelské a prosté mu teď všechno připadalo. Jakou faleš se mu to snažila vnutit?

Ale v noci se neodvažoval být sám. Jeho společník odjel a hodiny tmy ho přímo mučily. S utrpením a hrůzou se díval do okna. Kdy se té hrůzné tmy zbaví? S vypětím všech nervů to vydržel. S úsvitem usnul.

Nikdy na ni už nemyslel. Pouze hrůza z nočních hodin sílila, posedla ho jako mánie. Spal jen přerývaně, neustále se trýznivě probouzel. Strach mu ničil samu dřev.

Rozhodl se vysedávat dlouho do noci, pít ve společnosti až do jedné či půl druhé ráno – pak mohl získat tři hodiny spánku a zapomnění. V pět už bylo světlo. Ale pokud otevřel oči ve tmě, téměř šlel.

Za dne byl v pořádku, vždy se zabýval tím, co se zrovna dělo, lpěl na triviálním přítomném okamžiku, který mu připadal dostatečně bohatý a uspokojivý. Ať šlo o jakoukoli maličkost či zbytečnost, věnoval se tomu plně a cítil se normální a naplněný. Neustále se něčím zabýval, byl veselý, okouzlující, obyčejný. Pouze se děsil tmy a ticha svého pokoje, kdy mu tma vnášela pochyby do duše. To nemohl snést, stejně jako nemohl snést pomyslení na Ursulu. Neměl žádnou duši, nic, o co by se mohl opřít. Nikdy na Ursulu nemyslel, ani jednou, nedal jí nic znát. Ona byla tou tmou, tou pochybou, tou hrůzou. Obrátil se k bezprostředním záležitostem. Chtěl se rychle oženit, aby se ochránil před tou tmou, před pochybami vlastní duše. Chystal se oženit s dcerou svého plukovníka. Rychle, bez váhání, pronásledován posedlostí něco dělat, dívce napsal, vysvětlil jí, že zasnoubení zrušili – bylo to krátkodobé poblouznění, kterému teď, kdy je po všem, rozuměl snad ještě méně než kdokoli jiný – mohl by se s drahou přítelkyní setkat? Nebude mít stání, dokud neodpoví.

Dívku jeho dopis překvapil, ale napsala, že ho ráda uvidí. Žila s tetou. Jel za ní okamžitě a hned první večer jí učinil nabídku k sňatku. Přijala. Svatba se konala v tichosti za čtrnáct dní. Ursulu nevyrozuměli. Za další týden Skrebenský se svou novou ženou odcestoval lodí do Indie.

KAPITOLA 16

Duha

Ursula se vrátila domů do Beldoveru jako omámená, otupená, uzavřená. Sotva promluvila či si něčeho povšimla. Jako by v ní zamrzla veškerá energie. Rodiče se jí ptali, co s ní je. Řekla jim, že zrušila své zasnoubení se Skrebenským. Tvářili se nechápavě a rozzlobeně. Ona ale už nedokázala nic cítit.

Týdny se táhly v netečnosti. Už nejspíš odjel do Indie. Skoro ji to nezajímalo. Byla lhostejná, neměla sílu ani zájem.

Náhle jí projel tak prudký otřes, že si myslela, že ji ranila mrtvice. Čeká snad dítě? Tolik ji zasáhla bolest ze sebe samé a z něj, že tohle ji nikdy nenapadlo. Nyní jako by se jí rozhořely údy a celé tělo plamenem. Čeká dítě?

V prvních planoucích a užaslých hodinách nevěděla, co cítí. Jako by byla přivázána ke kůlu. Plameny ji olizovaly a stravovaly. Ale také byly k něčemu dobré. Jako by ji unavily tak, že chtěla odpočívat. Co cítí v srdci a v lůně, to nevěděla. Jako by omdlela.

Pak ji postupně tíže v srdci nutila vědomě prozírat. Co se děje? Nosí snad dítě? Nosí dítě? Do čeho?

Její tělo vzrušeně ožilo, ale v duši měla tíseň. To dítě jí připadalo jako pečeť vtisknutá její vlastní nicotnosti. A přece se tělo z dítěte radovalo. Začala přemýšlet, že napíše Skrebenskému, že se k němu vrátí a vdá se za něj a bude žít prostě jako jeho dobrá žena. Co vlastně záleží na vlastním já, na formě, kterou na sebe bere život? Záleží pouze na žití ze dne na den, na té milované existenci v rámci těla, bohaté, klidné, naplněné, bez aspirací k něčemu dál, bez dalšího trápení, dalších komplikací. Neměla pravdu, byla zpupná a zlá, když chtěla to druhé, tu úžasnou svobodu, to iluzorní, marnivé naplnění, o němž se domnívala, že ho může se Skrebenským dosáhnout. Kdo je, aby chtěla nějaké úžasné naplnění pro svůj život? Nestačí snad, že má muže, děti, a střechu nad hlavou? Nestačí jí to,

když to stačilo její matce? Vdá se a bude milovat svého manžela a prostě naplní své místo. To je ten ideál.

Náhle uviděla matku ve spravedlivém a pravdivém světle. Matka byla prostá a zachovala se naprosto správně. Přijala život, který jí byl dán. Netrvala s nějakou zpupnou marnivostí na tom, že si vytvoří život tak, aby jí vyhovoval. Matka měla pravdu, hlubokou pravdu, a ona, Ursula, ji neměla, byla špatná, marnivá.

Zachvátil ji příval pokory a v této pokoře jakýsi otrocký klid. Vydala své údy tomuto otroctví, milovala je, nazývala je klidem. V tomto stavu si sedla a napsala Skrebenskému.

Hodně jsem vytrpěla, od té doby, co jsi odjel, a tak jsem opět našla sama sebe. Ani Ti nemohu vypovědět, jak si vyčítám své ošklivé a zvrácené chování. Bylo mi dáno Tě milovat a poznat Tvou lásku ke mně. Ale místo abych vděčně, na kolenou, vzala, co mi Bůh dával, chtěla jsem vlastnit Měsíc, trvala jsem na tom, že chci mít Měsíc. A protože jsem ho nemohla mít, muselo jít stranou vše ostatní.

Nevím, jestli mi můžeš někdy odpustit. Umírám hanbou, když si pomyslím, jak jsem se k Tobě chovala v poslední době, a nevím, zda Ti ještě mohu pohlédnout do tváře. Popravdě řečeno, nejlepší by bylo, kdybych umřela a navždy tím skryla své fantastické představy. Ale zjistila jsem, že čekám dítě, takže to nelze.

Je to Tvoje dítě a z toho důvodu je musím ctít a naprosto podřídít své tělo jeho blahu, nechovat žádné myšlenky na smrt, což je stejně opět hlavně ješitnost. Tak tedy, protože jsi mě kdysi miloval a protože to dítě je Tvoje, prosím Tě, abys mě přijal zpět. Jestliže mi zatelegrafuješ jediné slovo, přijedu za Tebou, hned jak to bude možné. Přísahám, že Ti budu oddanou ženou a ve všem Ti budu sloužit. Zatím pouze nenávidím sebe samu a svou marnivou bláhovost. Miluju Tě – s láskou na Tebe myslím – jsi přirozený a veskrze slušný, zatímco já jsem byla tak falešná. Jakmile budu zase s Tebou, nebudu si žádat nic víc, než zůstat v Tvé ochraně po zbytek života –

Tento dopis napsala větu po větě, jakoby z nehlubšího, nejupřímnějšího srdce. Měla pocit, že teď, právě teď se dobrala svých hlubin.

Toto bylo její pravdivé já, už navždycky. S tímto dokladem se objeví před Bohem v den Posledního soudu.

Neboť co ženě zbývá, než se podrobit? K čemu je její tělo, když ne k tomu, aby rodila děti, její síla je tu pro děti a manžela, dárce života? Konečně je ženou.

Dopis adresovala do jeho klubu, aby mu ho poslali dál do Kalkaty. Dostane ho brzy po svém příjezdu do Indie – do tří týdnů. Do měsíce od něj bude mít odpověď. Pak pojedě.

Byla si jím zcela jista. Myslela jen na to, jak si připraví s sebou oblečení a v klidu a pokoji prožije čas, než se k němu znovu připojí a její historie se tím navždy uzavře. Ten pokoj jí vydržel jako nepřirozený klid dlouhou dobu. Byla si však vědoma vzrůstající nedočkavosti, hrozícího duševního zmatku. Snažila se tomu uniknout. Prála si, aby jí už Skrebenský napsal, odpověděl jí na dopis, aby byl její směr jasný a mohla se zabývat naplněním svého osudu. Nečinnost mohla způsobit odpor, jehož se děsila.

Zajímavé je, že jí nevadilo, že jí nenapsal už dříve. Stačilo jí, že ona poslala svůj dopis. Dostane požadovanou odpověď, to je vše.

Jednoho odpoledne časně v říjnu, když cítila, jak se v ní věření vzmáhá v šílenství, vyklouzla ven do deště, aby se prošla, měla pocit, že jinak se doma zadusí. Všechno bylo promáčené a opuštěné, špinavé domy žhnuly matnou červení, v záblescích světla červeně zářily pod lesknoucí se střechou z černofialových břidlicových tašek. Ursula šla dál směrem k Willey Green. Pozvedla hlavu a kráčela rychle. Viděla, jak se posouvá světlo přes mělké údolí, viděla důl a v šerém osvětlení a v přívalech deště pak v dálce na chvíli zahlédla jeho oblaka páry jako přízrak. Pak se závoje opět uzavřely. Byla ráda, že ji déšť tak důvěrně skrývá.

Kráčela směrem k lesu, když uviděla bledou záři Willey Water skrze mrak dole, kráčela po otevřeném prostranství, kde větve hlohu vlály ve větru jako vlasy a kulaté keře tu stály v mlze jako sotva viditelné přízraky. Bylo to všechno nádherné, svobodné a chaotické.

Přesto spěchala do úkrytu lesa. Tam se to ohromné burácení nad hlavou s chvěním snášelo dolů a obklopovalo ji, kmeny stromů spo-

jovaly kruh ohromného hluku, myriády kmenů stromů, ohromné a učerněné vodou se jako sloupy tyčily vzhůru mezi burácením nahore a vířením kruhu pod nohama. Proplétala se mezi stromy, bála se jich. Co kdyby se otočily a uzavřely ji mezi sebou, jak procházela jejich bojovným tichem.

Tak poletovala dál a hýčkala iluzi, že ji nikdo nevidí. Připadala si jako pták, který vletěl oknem do síně, kde sedí ohromní válečníci u tabule. Spěchala skrze jejich vážné, hřímající řady v domnění, že ji nikdo nevidí, až s tlukoucím srdcem vyletěla protějším oknem ven na jasně zelenou, mokřinatou louku.

Uchýlila se pod přístřešek na kraji obecní louky a sledovala velké závoje deště letící v pomalých, plavných vlnách krajinou. Byla silně promáčená a daleko od domova, obklopená ze všech stran deštěm a vlnící se krajinou. Bude se muset prodrat tím přívalem vody zpět ke stabilitě a bezpečí.

Osamocená se pustila zpátky napříč lesem. Cestička vedla jako úzký zářez mezi břehy z vysoké, uschlé, chomáčovité trávy, sotva tak široká pro králíka. Šla po ní rychle, dívala se pod nohy, jako pták unášený větrem, bezmyšlenkovitě, zaujata pouze pohybem. Jak však procházela po zmáčené, vymleté cestičce, měla náhle v srdci malé, živoucí semínko strachu.

Najednou v lese vycítila ještě cosi jiného. V clonách deště se rýsovali nějakí koně, dosud kousek dál. Ale přiblíží se. Nebylo zbyetí, pokračovala v cestě. Kone stáli v závětří shluku stromů opodál, nad ní. Šla dál se skloněnou hlavou. Nechtěla jim nastavit svou tvář. Nechtěla si připustit, že tam jsou. Pokračovala po zarostlé cestičce.

Věděla, co je ta tíže, kterou cítí v srdci. Tížilo ji pomyšlení na ty koně. Ale vyhne se jim. Ponese tu tíži klidně, a tak unikne. Půjde pořád rovně dál a dál a mine je.

Náhle ta tíže zesílila a srdce se jí sevřelo, aby ji vůbec uneslo. Ztěžka dýchala. Ale i tuhle tíži dokázala snést. Aniž se podívala, věděla, že koně se přibližují. Co byli zač? Cítila dusot těžkých kopyt na zemi. Co se to k ní přibližovalo, jaká tíže jí svírala srdce? Nevěděla, nepodívala se.

Nejednou měla cestu zahrazenou. Postavili se jí do cesty. Věděla, že se shromáždili na lávce z kůlů nad příkopem zarostlým ostřicí jako temný, těžký, mocně těžký uzel. A přesto ji nohy nesly dál a dál. Chtějí na ni vyrazit. Chtějí na ni vyrazit. Nohy ji nesly dál a dál. A nervy a žíly se jí napjaly a rozhořely, rozpálily se do běla, nutně se roztaví a ona bude muset umřít.

Avšak koně už vyrazili. Jako bleskem ucítila jejich pohyb, chvění a napětí a tlak jejich mocných slabin, jak v dálce vyrazili a zamířili k ní.

Věděla, že nejsou pryč, věděla, že na ni dosud čekají. Ale pustila se dál přes lávku, která se rozechvěla a rozduněla od jejich kopyt, šla dál a věděla o nich. Uvědomovala si, jak mají sevřenou hrud', sevřenou tak pevně, že nikdy nepovolí, uvědomovala si jejich rudé nozdry planoucí dlouho snášenou trpělivostí, a jejich hýždě, tak oblé, tak silné a deroucí se kupředu, kupředu, kupředu, aby rozbily to sevření na hrudi, věčně kupředu, až k zešílení, věděla, že běží proti stěným času a nikdy se neosvobodí. Velké zadky měli uhlazené a potemnělé deštěm. Avšak ani temno a mokro deště nemohlo nikdy, nikdy zdusit ten tvrdý, naléhavý, mocný oheň, který jim hořel ve slabinách.

Šla dál a už byla blízko. Vnímala skvělý záblesk kopyt, modravý, světlý záblesk, který obklopoval proláklinu tmy. Tak velký, tak velký se zdál ten modravý, žhnoucí záblesk železných kopyt, velký jako zář blesku kolem temných pletenců slabin. Jako zářné kruhy vycházely záblesky kopyt od těch mocných slabin.

Znovu na ni počkali. Shromáždili se pod dubem, sevřeli ty strašné, slepé, vítězné slabiny a čekali, čekali. Čekali, až se k nim přiblíží. Jakoby z velké dálky přicházela k řadě rozsochatých dubů, kde se tak temněli pospolu na kousku trávy.

Musela jít blíž. Otvírala se před ní cesta k brance ve vysokém živém plotě docela blízko, kudy může projít na menší obdělávané pole a pak dál k silnici a spořádanému světu člověka. Cesta byla jasná. Ztišila své srdce. Přesto však v něm dlel strach, neopouštěl je strach.

Náhle se zarazila, jako by do ní udeřil blesk. Měla pocit, že padá, a přesto viděla, že drobnými krůčky klopýtá kupředu. Otřásl jí dusot koní, kteří cválali cestičkou za ní, znovu se jí zmocnila ta tíže, tlačila ji až k zalknutí. Nemohla se ani ohlédnout, jak za ní koně dusali.

Krutě se jí vyhnuli a vyrazili po její levici. Viděla, jak se ty bujné a zatím neúspěšné slabiny zavlnily a ta velká kopyta se zablýskla, zatím jakoby pouze bojovně nachystaná kolem ní a koně se jeden po druhém zaujatě prodírali kolem ní, prodírali se kupředu.

Proběhli kolem, s dusotem se nachystali kolem ní, obklopili ji. Zvolnili ten prudký pohyb vpřed, zpomalili a znovu se drobným klusem semkli v zákoutí u branky a stromů před ní. Vrtěli se, neklidně přešlapovali, spojili své neklidné slabiny do jedné skupinky, s jedním cílem. Stáli proti ní.

Srdce se kamsi propadlo, už neměla srdce. Věděla, že už se neodváží přiblížit. Ty soustředěné, semknuté slabiny skupinky koní zvítězily. Neklidně přešlapovali, čekali na ni, věděli, že zvítězili. Neklidně přešlapovali, s neklidem očekávaného triumfu. Srdce ji opustilo, nohy se jí podlamovaly, připadala si jako voda. Veškerá pevnost a hrozivá síla byla v tom masivním tělese skupinky koní.

Nohy se jí zapotácely, zastavila se. Nastala kritická situace. Koně neklidně vrtěli boky. Podívala se jinam, nemohla to vydržet. Vlevo, asi dvě stě metrů po svahu vedl rovnoběžně s cestičkou hustý plot. V jednom místě stál dub. Mohla by vyšplhat po větvích toho dubu, dostat se nad plot a pak skočit na druhou stranu.

Třesoucí se, s údy jako rosol, s hrůzou, že každou chvíli může upadnout, pustila se tím směrem, jako by koně zeširoka obcházela. Koně se opět semkli slabinami proti ní. Jako v transu postupovala chvějivě kupředu.

Pak náhle, jakoby v mučivém plameni vyrazila vpřed, chopila se drsných suků dubu a začala lézt nahoru. Tělo měla slabé, ale ruce pevné jako ocel. Věděla, že je silná. S velkým vypětím bojovala, až visela na větvi. Věděla, že koně to vnímají. Stoupla si na větev. Koně povolili svou semknutou řadu, pohnuli se, snažili se pochopit, co se

děje. Pomalu přecházela po větvích na druhou stranu stromu. A když se cvailem pustili k ní, spadla bezvládně na vnější stranu plotu.

Několik okamžiků se nemohla pohnout. Pak uviděla králičími cestičkami v plotě velká, pohybuující se kopyta koní, jak cválali, blíž a blíž. Nemohla to snést. Zvedla se a rychle vyrazila napříč přes pole. Koně odklusali podél plotu až do rohu, kde už nemohli dál. Cítila je tam v té semknuté skupince celou dobu, co spěchala přes holé pole. Nyní jí připadali skoro žalostní. Pouze její vůle ji nesla dál, až celá roztřesená vylezla na zídku pod ohnutým hlohem, který se skláněl nad trávou kolem silnice. Náhle nemohla dál, seděla na zídce a bez hnutí se opírala o kmen hlohu.

Seděla tam, úplně vyčerpaná, a opustil ji smysl pro čas a změnu, ležela jakoby v bezvědomí na dně potoka, jako kámen bez vědomí, neměnný, nezměnitelný, zatímco kolem vše plynulo v pomíjivosti a nechávalo ji tam, kámen odpočívající na dně potoka, nezměnitelný a netečný, propadlý na dno veškeré změny.

Dlouhou dobu ležela bez hnutí zády opřená o peň hlohu, ve svém konečném osamění. Kolem prošli nějací horníci, těžce dusali po mokré silnici, ozývaly se jejich hlasy, jejich nejasné a přízračné postavy se krčily před deštěm. Někteří ji neviděli. Malátně otevřela oči, když procházeli kolem. Pak jeden muž, který šel sám, ji uviděl. Bělmo očí se mu zalesklo v učerněné tváři, když se na ni v úžasu podíval. Zaváhal, jako by na ni chtěl promluvit, protože o ni měl strach. Děsila se toho, že na ni promluví, že se jí bude vyptávat.

Sklouzla ze svého sedátka dolů a tápavě šla po cestě. Domů měla ještě daleko. Měla pocit, že teď bude muset jít až do konce života, tak unavená, tak unavená. Krok za krokem, krok za krokem a neustále po té mokré, deštivé silnici mezi živými ploty. Krok za krokem, krok za krokem, ta jednotvárnost v ní vzbouzela hluboký, chladný pocit nevolnosti. Hluboká byla ta její chladná nevolnost, tak hluboká! I ta ji táhla ke dnu. Připadalo jí jako osud, že dnes nachází dno všech věcí, dno všech věcí. Alespoň však šla po tom nejhlubším dně – to bylo bezpečné; zcela bezpečné, i kdyby musela jít dál a dál už navždy, pro-

tože je na samém dně a hlouběji už nic nevede. Hloub už nic není, víte, takže člověk se prostě musí cítit jistý a netečný.

Konečně dorazila domů. Stoupání do kopce v Beldoveru bylo velice namáhavé. Proč musí člověk stoupat do kopce? Proč musí člověk stoupat? Proč nezůstat dole? Proč se nutit k cestě do kopce? Proč se nutit jít stále nahoru, když je člověk dole? To byla těžká zkouška, velice únavná, jako břemeno. Neustálá břemena, neustálá břemena. Ale musí se přece dostat nahoru a jít si domů lehnout. Musí si jít lehnout.

Vešla dovnitř a přitlmím vyšla nahoru, aniž si někdo všiml, jak je promáčená. Byla příliš unavená, aby se znovu vracela dolů. Vlezla si do postele a ležela a třásla se zimou, a přesto neměla sílu vstát či zavolat někoho na pomoc. Pak se jí postupně přitížilo.

Čtrnáct dní byla velmi nemocná, zmítala se ve vysokých horečkách, otřesená a trýzněná. Ale přesto měla neustále, i v bolestném deliriu, pocit jakési nejasné pevnosti bytí, pocit stálosti. Jistým způsobem byla jako ten kámen na dně řeky, neporušitelný a nezměnitelný, ať si v jejím těle řádila bouře. Její duše spočívala v klidu a stálosti, plná bolesti, ale už navždy svá. Pod veškerou tou nemocí převládalo hluboké, nezměnitelné vědomí.

Věděla to a už jí na tom nezáleželo. Během nemoci se jí znetvořena do nejasných tvarů neustále vracela otázka jí samé a Skrebenského, jako neodbytná bolest, která dosud ulpívala na povrchu a nedotkla se jejího opuštěného, nedotknutelného jádra skutečnosti. Ale cosi v ní žhavě naleptávalo pomyšlení na něho, až se docela vypálilo.

Musí mu patřit, musí při něm stát? Cosi ji nutilo, a přece to nebylo skutečné. Neustále ta bolest, ta bolest neskutečnosti, že patří Skrebenskému. Co ji k němu poutá, když k němu není připoutána? Proč přetrvává ta faleš? Proč ji ta faleš hryže, hryže a hryže, proč se nemůže probrat a vidět jasně, skutečně? Kdyby se tak mohla probrat, kdyby se tak mohla probrat, pak by faleš toho snu, jejího pouta se Skrebenským, byla pryč. Avšak kvůli spánku a horečnatým stavům nemohla.

Dokonce i když byla klidná a uvažovala střízlivě, podléhala čarovné moci falše.

A přesto nikdy tak docela nepodlehla. Jaká vnější věc ji k němu poutá? Ulpívá na ní jakési pouto. Proč je nemůže zlomit? Co je to? Co je to?

Ve stavu deliria na tu otázku neustále narážela. A konečně jí s únavou přišla odpověď – bylo to dítě. Poutalo ji k němu dítě. Dítě bylo jako obruč kolem jejího mozku, svíralo jí mozek. Poutalo ji ke Skrebenskému.

Ale proč, proč ji poutalo ke Skrebenskému? To nemůže mít dítě sama? Není to dítě její vlastní záležitost? Jenom její? Co to s ním má společného? Proč musí být připoutána, proč ji musí bolet a tísnit to pouto ke Skrebenskému a jeho světu? K Antonovu světu? V jejím horečnatém mozku ji to začalo neodbytně tlačit. Jestli tomu tlaku neunikne, zblázní se. Ten tlak, to byl Anton a Antonův svět, ne ten Anton, kterého má, ale Anton, kterého nemá, ten, jehož vlastní nějaký jiný vliv, svět.

Během své nemoci bojovala a bojovala a bojovala, aby se osvobodila od něj a jeho světa, aby to odsunula stranou, stranou, kam to patří. A přesto to znovu a znovu nad ní vítězilo, znovu se jí to zmocňovalo. Cítila nevýslovnou únavu těla, kterou nemohla setřást, zatím se z ní nemohla vymanit. Kdyby se tak mohla vymanit, kdyby se mohla odpoutat od toho pocitu, od svého těla, od všech těch ohromných břemen světa, který s ní přicházel do styku, od otce a matky a svého milence a veškerých známých.

Znovu a znovu si s bolestí neskonale únavy opakovala: „Nemám otce ani matku, ani milence, nemám žádné určené místo ve světě věcí, nepatřím do Beldoveru ani do Nottinghamu, ani do Anglie, ani do tohoto světa, nic z toho neexistuje, jsem v nich spoutaná a chycená, ale jsou všechny neskutečné. Musím se od toho odpoutat jako ořech od své skořápky, která je neskutečná.“

A opět se jí v horečnatém mozku zjevila živá realita žaludů v únoru ležících na zemi v lese s popraskanými a odmrštěnými slupkami a nahými jádry, která se chystají vyrašit. Byla tím nahým, jas-

ným jádrem, z něhož vyrůstal jasný a silný výhonek, a svět byl uplynulou zimou, odhozený, matka, otec a Anton, škola a všichni její přátelé, to vše odhozeno jako rok, který uplynul, zatímco jádro bylo svobodné a nahé a snažilo se zapustit nový kořínek, vytvořit nové vědomí Věčnosti v plynutí Času. A pouze to jádro bylo skutečné; vše ostatní tonulo v zapomnění.

To se jí znovu a znovu zjevovalo. Když odpoledne otevřela oči a uviděla okno svého pokoje a neznatelnou, zakouřenou krajinu za ním, bylo to všechno jako odhozené slupky a skořápky, všechno jen slupky a skořápky, nedokázala vidět nic jiného, stále ještě byla chycená, ale už jen volně. Mezi ní a skořápkou vznikl prostor. Skořápka byla naprasklá, měla prasklinu. Brzy se uchytlí její kořínek v novém Dni, její nahota spočine na lůžku nové oblohy a nového vzduchu, ta stará, odumírající, vláknitá slupka bude pryč.

Postupně začala skutečně spát. Spala v důvěře ve svou novou skutečnost. Spala a duši dýchala nový vzduch nového světa. Ten klid byl velice hluboký a obohacující. Její kořínek se uchytil v nové půdě, postupně ji pohlcoval růst.

Když se konečně probudila, připadalo jí, že na zem sestoupil nový den. Jak dlouho, jak dlouho se prodírala tím prachem a temnotou k tomuto novému svítání? Připadala si křehká, krásná a jasná, jako ta nejnežnější květinka, když rozvíje svůj květ na konci zimy. Noční pól se odvrátil a přicházelo svítání.

Daleko za ní se octla její stará zkušenost – Skrebenský a její rozchod s ním –, tak daleko. Některé věci byly skutečné; ty první nádherné týdny. Dřív jí to připadalo jako halucinace. Nyní se zdály všední skutečností. Zbytek byl neskutečný. Věděla, že Skrebenský se nikdy nestal skutečným s konečnou platností. V těch týdnech vášnivě extáze byl s ní v její touze, vytvořila si ho dočasně. Ale nakonec to nevydržel a odpadl.

Podivné, jaké prázdno je dva oddělovalo. Nyní ho měla ráda jako nějakou vzpomínku, nějakou zašlou bytost. Byl něčím z minulosti, čímśi uzavřeným. Byl tím, co už je známo. Cítila k němu dojemnou náklonnost jako k něčemu, co je pryč. Ale když se podívala kupředu,

už nebyl. Dokonce když se podívala kupředu, do neobjevené země před sebou, na to, co tam je, rozeznávala pouze čerstvou světelnou záři a nevyzpytatelné stromy vinoucí se ze země jako kouř. To bylo to neznámé, neprozkoumané, neobjevené, na jehož břehu přistála, poté co se přeplavila přes tu prázdnotu, temnotu, která omývala jak Nový svět, tak Starý.

Dítě nakonec nemělo být a ona tomu byla ráda. Kdyby byla měla dítě, nebyl by v tom však skoro žádný rozdíl. Byla by se starala o dítě a o sebe, nejela by za Skrebenským. Anton patřil minulosti.

Od Skrebenského přišel telegram: „Jsem ženatý.“ Zahorela v ní stará bolest a zlost a opovržení. Patřil skutečně tak beze zbytku k odhozené minulosti? Zapudila ho. Byl takový, jaký byl. Bylo dobře, že je takový, jaký je. Kdo je ona sama, aby měla muže podle svého přání? Na ní nebylo, aby si muže vytvořila, ale aby ho uznala tak, jak ho Bůh stvořil. Ten muž by měl přijít z Nekonečna a ona by ho měla uvítat. Byla ráda, že si nedokáže stvořit svého muže. Byla ráda, že nemá nic společného s jeho stvořením. Byla ráda, že to je v moci té vyšší síly, v níž konečně spočinula. Ten muž vzejde z Věčnosti, k níž patří ona sama.

Dařilo se jí už lépe a sedávala a dívala se na nové stvoření. Seděla u okna a viděla, jak kolem chodí lidé na ulici dole, horníci, ženy, děti a každý kráčí ve slupce starého zrání, ale skrze slupku viděla i ten vzrůstající se a sílící obrys nového klíčení. V klidných, ztišených obrysech horníků viděla jakési napětí, bolestné očekávání nového osvobození; totéž viděla v předstíraně tvrdé sebedůvěře žen. Sebedůvěra žen byla křehká. Rychle se měla rozbít a odhalit sílu a trpělivé úsilí o nové klíčení.

Ve všem, co viděla, chápala a snažila se najít stvoření živoucího Boha místo staré, tvrdé a neplodné formy minulého bytí. Někdy se jí zmocňovala velká hrůza. Někdy jako by ztrácela tuto vizi, ztrácela cit, pouze vnímala starou hrůzu ze slupky, která spoutávala ji i celé lidstvo. Všichni byli uvěznění, všichni spěli k nepříčetnosti.

Viděla toporná těla horníků, která jako by už byla uzavřena v rakvi, viděla jejich neměnné oči, oči těch, kdo jsou pohřbeni zaži-

va. Viděla tvrdé, ostré hrany nových domů, které jako by se prostíraly na svahu kopce ve svém bezcitném triumfu, triumfu hrůzných, beztvarych úhlů a rovných linek, ve výrazu triumfální a ničím nebrzděné zkázy, zkázy tak čisté, že je až tvrdá a křehká. Viděla potměnou atmosféru nad začerněnými kopci na druhé straně, temné skvrny beztvarych domů s břidlicovou střechou, starou kostelní věž tyčící se v ohavné zastaralosti nad syrovými novými domy postupujícími z Beldoveru, aby se setkaly se zkaženými novými domky z Lethley, přičemž domky v Lethley se vydávaly na pochod, aby se smísily s domky v Hainoru, a suchá, křehká, hrůzná zkáza se tak rozprostírala po zemi, a jí se udělalo na smrt špatně, jak tam tak seděla. A pak na letících mracích uviděla pruh slabé záře, která slabými barvami zbarvovala část kopce. A jak se v tom úleku zapoměla, pohlédla na tu vznášející se barvu a uviděla, jak se tvoří duha. V jednom místě prudce zazářila a Ursula se srdcem trpícím naději hledala stín duhy tam, kde měl být oblouk. Barva se nepřetržitě záhadně jakoby odnikud hromadila, nabývala tvaru – zjevila se slabá, ale obrovská duha. Oblouk se ohnul a zesílil, až se nezkrotně klenul a vytvářel ohromnou architekturu světla a barvy a nebeského prostoru, se zářivými podstavci spočívajícími na zkáze nových domků na nízkém kopci, s vrcholem oblouku až nahoře v nebi.

A duha stála na zemi. Ursula věděla, že ti mrzcí lidé, kteří se s tvrdými šupinami a každý zvlášť plazí po povrchu zemské zkázy, stále ještě žijí, že duha se klene v jejich krvi a s chvěním ožije v jejich duchu, že nakonec odhodí ten rohovinový kryt rozpadu, že nová, čistá, nahá těla vyjdou ven k novému klíčení, k novému růstu, pozvednou se ke světlu a větru a čistému dešti nebes. V duze uviděla novou architekturu země, stará, křehká zkáza domů a továren zmizela, svět vznikal znovu v živoucí látce Pravdy a připodobňoval se k nebi klenoucímu se nad ním.

David Herbert Lawrence

Duha

Edice E-knihovna
Redakce Kateřina Kováčová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 30. 6. 2017

ISBN 978-80-7532-830-4 (pdf)